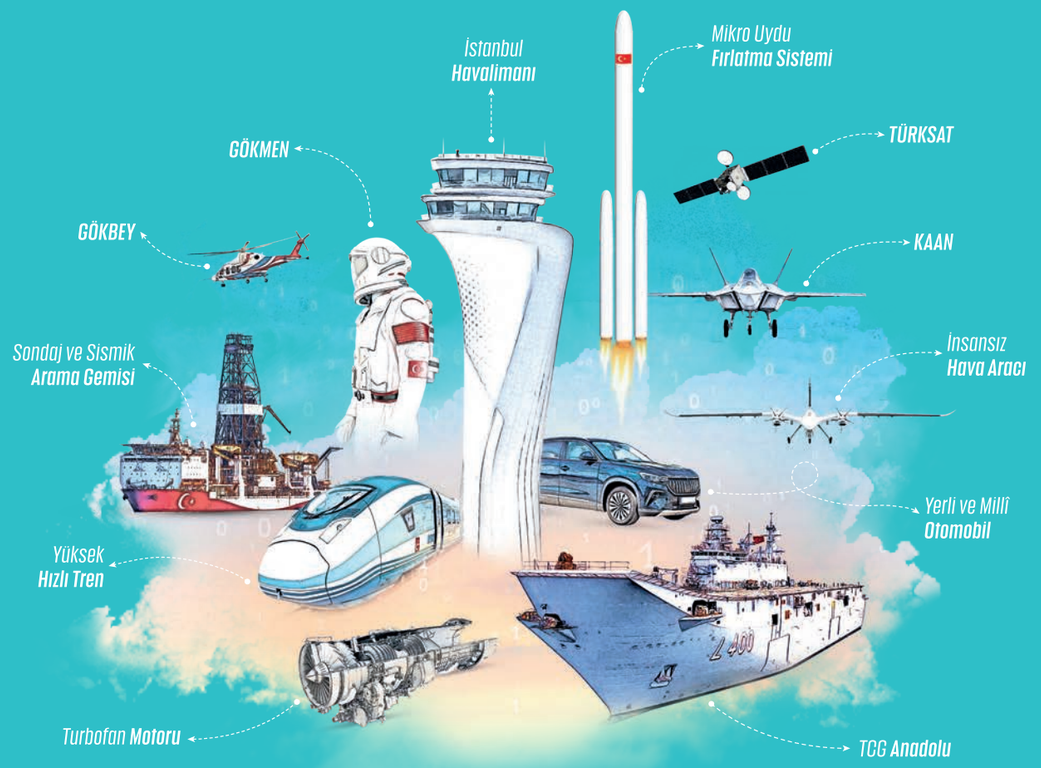
Bu kitaba sığmayan daha neler var!

eba
www.eba.gov.tr

Karekodu okut, bu kitapla ilgili EBA içeriklerine ulaş!

Teknoloji Yolculuğumuz

BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.

ISBN: 978-975-11-6339-4

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Beşinci Maddesinin İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşıması Zorunlu Değildir.

MUHASEBE VE FİNANSMAN ALANI **DIŞ TİCARETE GİRİŞ 10** DERS MATERYALİ

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

MUHASEBE VE FİNANSMAN ALANI

DIŞ TİCARETE GİRİŞ 10

Ders Materyali

T.C. CUMHURİYETİ MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

MUHASEBE VE FİNANSMAN ALANI

DIŞ TİCARETE GİRİŞ

10

DERS MATERYALİ

YAZARLAR
Dr.Cennet GÜRBÜZ
Barış GÜNEYSU
İbrahim ERGÜN
Nilüfer İNKAYA
Serkan YALNIZ
Zuhal AKGÜNDÜZ

DEVLET KİTAPLARI

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI ..... -7929
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ ..... -1857

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Materyalin Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

HAZIRLAYANLAR

DİL UZMANI	Zülfü MUTLU
PROGRAM GELİŞTİRME UZMANI	Ergül SIRKINTI
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME UZMANI	Günay DURUCAN
REHBERLİK UZMANI	Ahmet ÖNAL
GÖRSEL TASARIM UZMANI	Abdullah KILIÇ

ISBN: 978-975-11-6339-4

Millî Eğitim Bakanlığının 24.12.2020 gün ve 18433886 sayılı oluru ile Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünce ders materyali olarak hazırlanmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

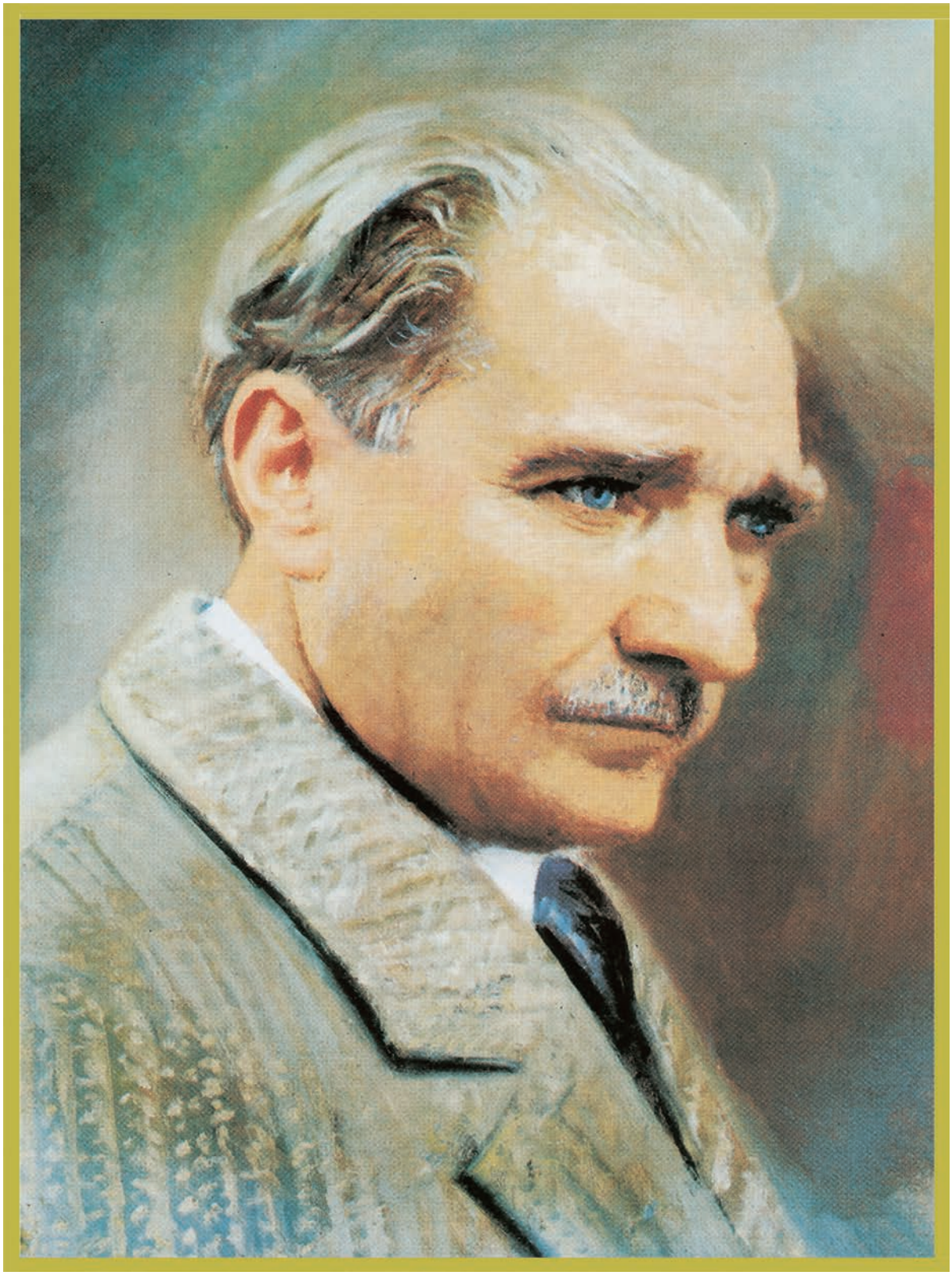
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

Sayfa

MATERYALİN TANITIMI 14

1. ÖĞRENME BİRİMİ
DIŞ TİCARETLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

1.1. DIŞ TİCARET KAVRAMI 18
1.1.1. Dış Ticaretin Tanımı 18
1.1.2. Dış Ticaretin Amacı ve Önemi 20
1.1.3. Dış Ticaret Türleri 21
1.1.4. Dış Ticaretin Tarafları 21
1.2. DIŞ TİCARETİN TÜRKİYE VE DÜNYADAKİ GELİŞİMİ 22
1.2.1. Dış Ticaretin Türkiye'deki Gelişimi 22
1.2.2. Dış Ticaretin Dünyadaki Gelişimi 25
1.2.3. Dış Ticaret Teorileri 27
1.2.3.1. Klasik Dış Ticaret Teorileri 27
1.2.3.2. Yeni Dış Ticaret Teorileri 28
1.3. DIŞ TİCARETİN İÇ TİCARETTEN FARKI 29
1.4. DIŞ TİCARETLE İLGİLİ KAVRAMLAR 29
1.4.1. Dış Ticaretle İlgili Temel Kavramlar 29
1.4.2. Dış Ticaretle İlgili Ekonomik Kavramlar 31
1.4.3. Dış Ticaretle İlgili Kambiyo, Gümrük ve Lojistik Kavramları 32
1.5. DIŞ TİCARET POLİTİKALARI 34
1.5.1. Dış Ticaret Politikasının Tanımı ve Kapsamı 34
1.5.2. Dış Ticaret Politikasının Amaçları 34
1.5.3. Dış Ticaret Politikasının Araçları 35
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 38

2. ÖĞRENME BİRİMİ
DIŞ TİCARETTE KULLANILAN BELGELER

2.1. BELGE KAVRAMI VE ÖNEMİ 42
2.2. TİCARİ BELGELER 44
2.2.1. Sözleşme 45
2.2.2. Proforma Fatura 46
2.2.3. Ticari Fatura 48
2.2.4. Navlun Faturası 53
2.2.5. Koli Listesi 56
2.2.6. Çeki Listesi 58
2.2.7. Kontrol (Gözetim) Listesi 60
2.2.8. İmalatçı Analiz Belgesi 60
2.2.9. Gemi Ölçü Raporu 60
2.2.10. Spesifikasyon Belgesi (Listesi) 60
2.2.11. Kalite Kontrol Belgesi 60
2.3. RESMÎ BELGELER 60
2.3.1. Menşe Şahadetnamesi 61
2.3.2. A.T.A. Karneleri 66
2.3.3. FORM A (Özel Menşe Belgesi) 70

Sayfa

2.3.4. Veteriner Sertifikası ... 73
2.3.5. Bitki Sağlık Sertifikası ... 73
2.3.6. Helal Sertifikası ... 73
2.3.7. Koşer Sertifikası ... 73
2.3.8. Radyasyon Belgesi ... 73
2.3.9. Boykot, Kara Liste Sertifikaları ... 73
2.4. GÜMRÜK BEYANNAMESİ ... 74
2.5. TAŞIMA BELGELERİ ... 81
2.5.1. Kara Yolu Konşimentosu ... 81
2.5.2. Deniz Konşimentosu ... 86
2.5.3. Hava Yolu Konşimentosu ... 91
2.5.4. Demir Yolu Hamule Senedi ... 95
2.5.5. Nakliyeci Makbuzu ... 95
2.5.6. FIATA Taşıma Belgeleri ... 95
2.5.7. Paket Postası Makbuzu ... 96
2.5.8. TIR Karnesi ... 96
2.6. DOLAŞIM BELGELERİ ... 96
2.6.1. A.TR Dolaşım Belgesi ... 97
2.6.2. EUR.1 Dolaşım Belgesi ... 101
2.6.3. EUR-MED Dolaşım Belgesi ... 105
2.7. FİNANSMAN BELGELERİ ... 109
2.7.1. Poliçe ... 109
2.7.2. Antrepo (Ambar) Makbuzu ... 113
2.7.3. Rehin Senedi ... 113
2.7.4. Teslim Emri ... 113
2.8. SİGORTA BELGELERİ ... 114
2.8.1. Sigorta Poliçesi ... 114
2.8.2. Sigorta Sertifikası ... 118
2.9. DÖVİZ BELGELERİ ... 118
2.9.1. Döviz Alım Belgesi ... 119
2.9.2. Döviz Satım Belgesi ... 121
2.9.3. Nakit Beyan Formu ... 121
2.9.4. İhracat Bedeli Kabul Belgesi ... 121
2.9.5. Türk Parası Transfer Belgesi ... 124
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ... 126

DIŞ TİCARETTE TESLİM ŞEKİLLERİ

3.1. INCOTERMS TANIMI VE GELİŞİM SÜRECİ ... 130
3.1.1. INCOTERMS Tanımı ... 130
3.1.2. INCOTERMS Gelişim Süreci ... 131
3.1.3. INCOTERMS ile Düzenlenen Kurallar ... 132
3.1.4. INCOTERMS 2020'de Yapılan Değişiklikler ... 132
3.2. DIŞ TİCARETTE TESLİM ŞEKİLLERİ (INCOTERMS 2020) ... 133
3.2.1. İş Yerinde Teslim-EXW (Ex Works) ... 134
3.2.2. Taşıyıcıya Masrafsız Teslim-FCA (Free Carrier) ... 136

Sayfa

3.2.3. Gemi Doğrultusunda Masrafsız Teslim-FAS [Free Alongside Ship (Sea and IW)] 138
3.2.4. Gemide Masrafsız Teslim-FOB (Free On Board) 140
3.2.5. Taşıma Ücreti Ödenmiş Olarak Teslim-CPT (Carriage Paid To) 141
3.2.6. Taşıma Ücreti ve Sigorta Ödenmiş Teslim-CIP (Carriage and Insurance Paid To) 143
3.2.7. Masraflar ve Navlun Dâhil Teslim-CFR [Cost and Freight (Sea and IW)] 145
3.2.8. Masraflar, Sigorta ve Navlun Dâhil Teslim-CIF (Cost Insurance and Freight) 147
3.2.9. Belirtilen Yerde Teslim-DAP (Delivered At Place) 148
3.2.10. Belirtilen Yerde Boşaltılmış Olarak Teslim-DPU (Delivered At Place Unloaded) 150
3.2.11. Gümrük Resmi Ödenmiş Olarak Teslim-DDP (Delivered Duty Paid) 152
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 154

4. ÖĞRENME BİRİMİ DIŞ TİCARETTE ÖDEME YÖNTEMLERİ

4.1. DIŞ TİCARETTE KULLANILAN ÖDEME YÖNTEMLERİ İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER 158
4.2. DIŞ TİCARETTE ÖDEME YÖNTEMLERİ 159
4.2.1. Peşin Ödeme 159
4.2.2. Mal Mukabili Ödeme 160
4.2.3. Akreditifli Ödeme 161
4.2.4. Vesaik Mukabili Ödeme 165
4.2.5. Kabul Kredili Ödeme 166
4.2.6. Karşı Ticaret 167
4.2.7. Konsinye Satışlar 167
4.2.8. Mahsuben Ödeme 168
4.2.9. Banka Ödeme Yükümlülüğü [BPO (Bank Payment Obligation)] 168
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 170

5. ÖĞRENME BİRİMİ DIŞ TİCARETTE İHRACAT İŞLEMLERİ

5.1. İHRACAT VE İHRACATÇI KAVRAMLARI 174
5.2. İHRACATIN FAYDALARI 175
5.3. İHRACATIN RİSKLERİ 176
5.4. İHRACATIN TARAFLARI 177
5.5. İHRACATÇI OLMA ŞARTLARI 178
5.6. İHRACATIN ÇEŞİTLERİ 179
5.6.1. İhracat Mevzuatına Göre İhracat Çeşitleri 180
5.6.2. İhracat Yapılan Ülkeye Göre İhracat Çeşitleri 183
5.6.3. İhraç Edilen Ürüne Göre İhracat Çeşitleri 184
5.6.4. Uluslararası Pazara Giriş Metoduna Göre İhracat Çeşitleri 185
5.6.5. Diğer İhracat Çeşitleri 185
5.7. İHRACAT SÜRECİ 188
5.7.1. İhracat Öncesi İşlemler 188
5.7.2. İhracatın Gerçekleşme Süreci 189
5.8. İHRACAT REJİMİ KARARI 190
5.9. İHRACAT BEDELİNİN YURDA GETİRİLMESİ VE TAHSİLİ 191

Sayfa

5.9.1. İhracat Bedelinin Yurda Getirilmesi 191
5.9.2. İhracat Bedellerinin Tahsil Şekilleri 191
5.10. İHRACATI YASAK OLAN MALLAR 192
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 194

DIŞ TİCARETTE İTHALAT İŞLEMLERİ

6.1. İTHALAT VE İTHALATÇI KAVRAMLARI 198
6.2. İTHALAT İŞLEMİNİN TARAFLARI 200
6.3. İTHALAT İŞLEMİNDE DİKKAT EDİLECEK KONULAR 201
6.4. İTHALAT ÇEŞİTLERİ 202
6.5. İTHALAT ÖNCESİ DEĞERLENDİRME 204
6.5.1. Pazarın Genel Durumu 205
6.5.2. Maliyet 205
6.5.3. Satıcılarla İletişime Geçme Yolları 205
6.5.4. Ürün Belirleme 205
6.5.4.1. İthal Eşyanın İsmini Belirleme 205
6.5.4.2. İthal Eşyanın Gümrük Tarife İstatistik Pozisyon (GTİP) Numarasını Belirleme 205
6.5.5. Yasal Düzenlemeler 205
6.5.6. Nakliye ve Ambalaj 206
6.5.6.1. Nakliye 206
6.5.6.2. Ambalaj ve Etiketleme 206
6.6. İTHALAT SÜRECİ 206
6.6.1. İthalat Öncesi İşlemler 207
6.6.2. İthalatın Gerçekleşme Süreci 207
6.7. İTHALAT REJİM KARARLAR 207
6.8. İTHALATIN VERGİLENDİRİLMESİ 209
6.8.1. Gümrük Vergileri 209
6.8.2. Katma Değer Vergisi (KDV) 210
6.8.3. Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) 210
6.8.4. Diğer Vergi ve Fonlar 210
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 212

DIŞ TİCARETLE İLGİLİ ULUSAL VE ULUSLARARASI KURULUŞLAR

7.1. DIŞ TİCARETLE İLGİLİ ULUSAL KURULUŞLAR 216
7.1.1. T.C. Ticaret Bakanlığı 217
7.1.2. Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) 220
7.1.3. İhracatçı Birlikleri 221
7.1.4. Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş. (Türk Eximbank) 222
7.1.5. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) 226
7.1.6. Ticaret ve Sanayi Odaları 229
7.1.7. Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) 231
7.1.8. Ticari Bankalar 232
7.1.9. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) 233

Sayfa

7.1.10. Dış Ticaretle İlgili Diğer Ulusal Kuruluşlar 235
7.2. DIŞ TİCARETLE İLGİLİ ULUSLARARASI KURULUŞLAR 239
7.2.1. Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması 239
7.2.2. Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) 240
7.2.3. Milletlerarası Ticaret Odası (MTO) 241
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 244

DIŞ TİCARETTE LOJİSTİK VE TAŞIMACILIK

8.1. DIŞ TİCARETTE LOJİSTİK 248
8.1.1. Lojistik Kavramı 249
8.1.2. Dış Ticarette Temel Lojistik Faaliyetler 250
8.1.2.1. Sipariş İşleme 251
8.1.2.2. Talep Planlaması ve Takibi 252
8.1.2.3. Taşıma/Nakliye 252
8.1.2.4. Dağıtım Merkezi Yönetimi, Depolama ve Antrepo işlemleri 253
8.1.2.5. Elleçleme 255
8.1.2.6. Ambalajlama 257
8.1.2.7. Paketleme 258
8.1.2.8. Sigortalama 259
8.1.2.9. Gümrükleme 260
8.2. DIŞ TİCARETTE TAŞIMACILIK 261
8.2.1. Dış Ticarette Taşımacılığın Önemi 262
8.2.2. Dış Ticarette Taşımacılık ve Teslim Şekilleri İlişkisi 262
8.2.3. Dış Ticarette Taşımacılığı Etkileyen Faktörler 263
8.2.4. Dış Ticarette Taşıma Sözleşmeleri 264
8.2.5. Dış Ticarette Taşımacılık Türleri 266
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 276

SERBEST BÖLGELER

9.1. SERBEST BÖLGENİN TANIMI 280
9.2. SERBEST BÖLGELERİN KURULUŞ AMACI 281
9.3. SERBEST BÖLGELERİN ÖZELLİKLERİ 282
9.4. SERBEST BÖLGELERİN AVANTAJLARI 284
9.5. SERBEST BÖLGELERİN TÜRLERİ 286
9.6. SERBEST BÖLGELERDE FAALİYETTE BULUNABİLECEK İŞLETMELER 289
9.7. SERBEST BÖLGELERDE GERÇEKLEŞTİRİLEN FAALİYETLER 290
9.8. SERBEST BÖLGELERDE ÖZELLİK ARZ EDEN İŞLEMLER 295
9.9. SERBEST BÖLGELERDE DÜZENLENEN BELGELER 297
9.10. TÜRKİYE'DE BULUNAN SERBEST BÖLGELER 300
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 310
KAYNAKÇA 312
CEVAP ANAHTARI 319

MATERYALİN TANITIMI

Öğrenme biriminin giriş kapağını gösterir.

Öğrenme biriminin adını gösterir.

Öğrenme biriminde yer alan konuları gösterir.

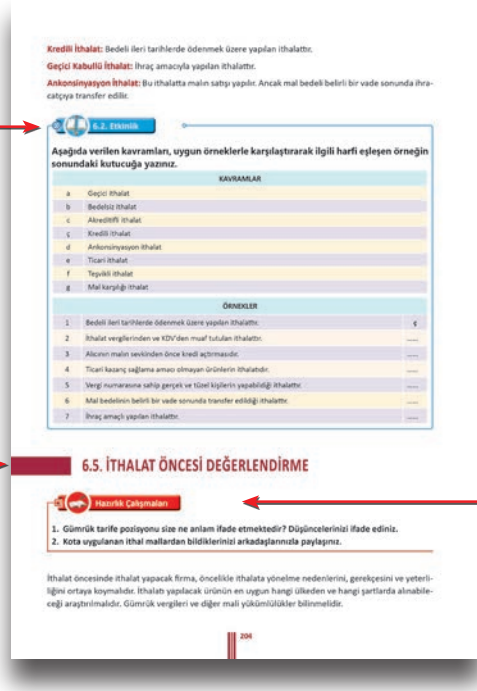
Bu kitaptaki sayfa numaralarını gösterir.

Öğrenme biriminde neler öğreneceğinizi gösteren ön bilgileri gösterir.

Öğrenme biriminde yer alan kavramları gösterir.

Etkileşimli kitap, video, ses, animasyon, uygulama, oyun, soru vb. ilave kaynaklara ulaşılabilecek karekodu gösterir. Daha fazlası için http://ogmmateryal.eba.gov.tr adresini ziyaret edilebilir.

Öğrencilerin sınıfta yapacağı bireysel çalışmalar veya grup çalışmalarını gösterir.

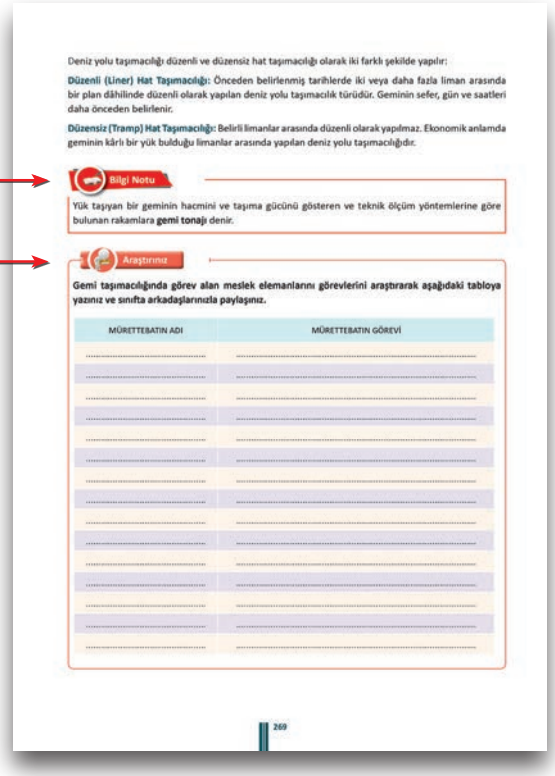

Bu öğrenme biriminde yer alan konu başlıklarını gösterir.

Öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirmek ve konuya ilgilerini çekmek amacıyla öğretmen tarafından ders öncesinde yapılan çalışmaları gösterir.

Konuyla ilgili ilginç bilgileri gösterir.

Konuyla ilgili yapılacak araştırmaları gösterir.

Deniz yolu taşımacılığı düzenli ve düzensiz hat taşımacılığı olarak iki farklı şekilde yapılır:

Düzenli (Liner) Hat Taşımacılığı: Önceden belirlenmiş tarihlerde iki veya daha fazla liman arasında bir plan dâhilinde düzenli olarak yapılan deniz yolu taşımacılık türüdür. Geminin sefer, gün ve saatleri daha önceden belirlenir.

Düzensiz (Tramp) Hat Taşımacılığı: Belirli limanlar arasında düzenli olarak yapılmaz. Ekonomik anlamda geminin kârlı bir yük bulduğu limanlar arasında yapılan deniz yolu taşımacılığıdır.

Bilgi Notu

Yük taşıyan bir geminin hacmini ve taşıma gücünü gösteren ve teknik ölçüm yöntemlerine göre bulunan rakamlara **gemi tonajı** denir.

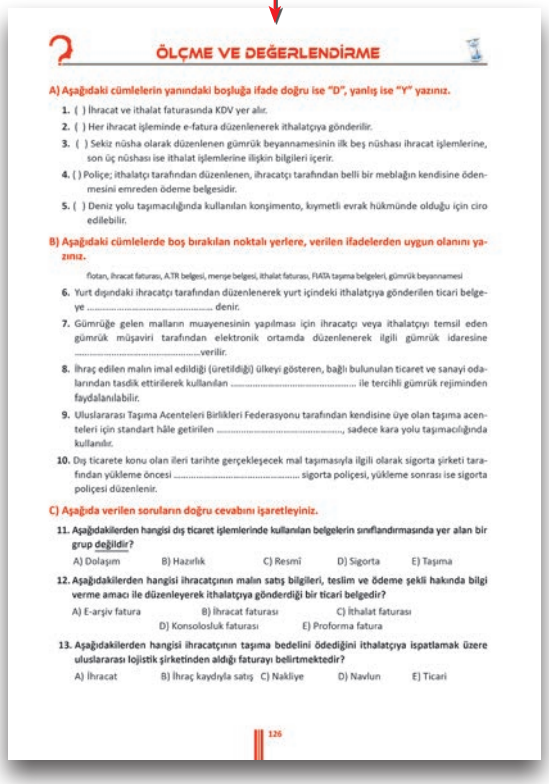
Araştırınız

Gemi taşımacılığında görev alan meslek elemanlarını görevlerini araştırarak aşağıdaki tabloya yazınız ve sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

MÜRETTEBATIN ADI	MÜRETTEBATIN GÖREVİ
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

269

Her öğrenme birimi sonunda, öğrenilen bilgilerin ve becerilerin ölçüldüğü çalışmaları gösterir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A) Aşağıdaki cümlelerin yanındaki boşluğa ifade doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. ( ) İhracat ve ithalat faturasında KDV yer alır.
2. ( ) Her ihracat işleminde e-fatura düzenlenerek ithalatçıya gönderilir.
3. ( ) Sekiz nüsha olarak düzenlenen gümrük beyannamesinin ilk beş nüshası ihracat işlemlerine, son üç nüshası ise ithalat işlemlerine ilişkin bilgileri içerir.
4. ( ) Poliçe; ithalatçı tarafından düzenlenen, ihracatçı tarafından belli bir meblağın kendisine ödenmesini emreden ödeme belgesidir.
5. ( ) Deniz yolu taşımacılığında kullanılan konşimento, kıymetli evrak hükmünde olduğu için ciro edilebilir.

B) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan noktalı yerlere, verilen ifadelerden uygun olanını yazınız.

fiotan, ihracat faturası, A.TR belgesi, menşe belgesi, ithalat faturası, FIATA taşıma belgeleri, gümrük beyannamesi

6. Yurt dışındaki ihracatçı tarafından düzenlenerek yurt içindeki ithalatçıya gönderilen ticari belgeye ..... denir.
7. Gümrüğe gelen malların muayenesinin yapılması için ihracatçı veya ithalatçıyı temsil eden gümrük müşaviri tarafından elektronik ortamda düzenlenerek ilgili gümrük idaresine .....verilir.
8. İhraç edilen malın imal edildiği (üretildiği) ülkeyi gösteren, bağlı bulunulan ticaret ve sanayi odalarından tasdik ettirilerek kullanılan ..... ile tercihli gümrük rejiminden faydalanılabilir.
9. Uluslararası Taşıma Acenteleri Birlikleri Federasyonu tarafından kendisine üye olan taşıma acenteleri için standart hâle getirilen ....., sadece kara yolu taşımacılığında kullanılır.
10. Dış ticarete konu olan ileri tarihte gerçekleşecek mal taşımasıyla ilgili olarak sigorta şirketi tarafından yükleme öncesi ..... sigorta poliçesi, yükleme sonrası ise sigorta poliçesi düzenlenir.

C) Aşağıda verilen soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

11. **Aşağıdakilerden hangisi dış ticaret işlemlerinde kullanılan belgelerin sınıflandırmasında yer alan bir grup değildir?**
A) Dolaşım B) Hazırlık C) Resmî D) Sigorta E) Taşıma

12. **Aşağıdakilerden hangisi ihracatçının malın satış bilgileri, teslim ve ödeme şekli hakında bilgi verme amacı ile düzenleyerek ithalatçıya gönderdiği bir ticari belgedir?**
A) E-arşiv fatura B) İhracat faturası C) İthalat faturası
D) Konsolosluk faturası E) Proforma fatura

13. **Aşağıdakilerden hangisi ihracatçının taşıma bedelini ödediğini ithalatçıya ispatlamak üzere uluslararası lojistik şirketinden aldığı faturayı belirtmektedir?**
A) İhracat B) İhraç kaydıyla satış C) Nakliye D) Navlun E) Ticari

126

Karekod, görsel kaynakçasını gösterir.

GÖRSEL KAYNAKÇASI

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=10069

318

İTHALAT İHRACAT

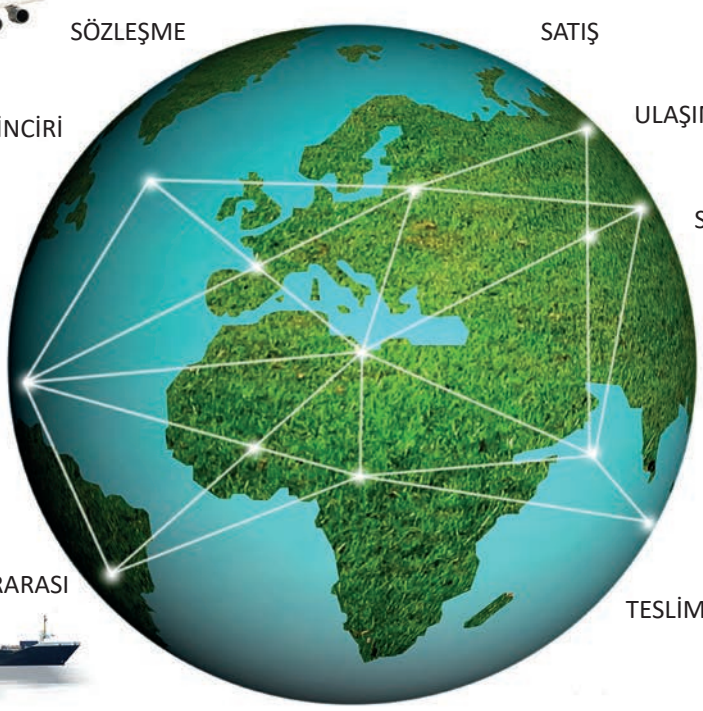
SÖZLEŞME

SATIŞ

ULAŞIM

TEDARİK ZİNCİRİ

SEKTÖR

NAKLİYE

KARGO

FİNANS

ULUSLARARASI

TESLİMAT

YÖNETİM

LOJİSTİK

1. ÖĞRENME BİRİMİ

DIŞ TİCARETLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

KONULAR

1.1. DIŞ TİCARET KAVRAMI
1.2. DIŞ TİCARETİN TÜRKİYE VE DÜNYADAKİ GELİŞİMİ
1.3. DIŞ TİCARETİN İÇ TİCARETTEN FARKI
1.4. DIŞ TİCARETLE İLGİLİ KAVRAMLAR
1.5. DIŞ TİCARET POLİTİKALARI

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Dış ticaretin tanımı, amacı, önemi, türleri ve tarafları
- Dış ticaretin Türkiye ve dünyadaki gelişimi
- Dış ticaretin iç ticaretten farkı
- Dış ticaretle ilgili temel, ekonomik, kambiyo, gümrük ve lojistikle ilgili kavramlar
- Dış ticaret politikaları

TEMEL KAVRAMLAR

dış ticaret, dış ticaret açığı, dış ticaret dengesi, dış ticaret fazlası, dış ticaret hacmi, dış ticaret politikası, döviz, ekonomi, gümrük, iç ticaret, ihracat, ithalat, konvertibl

1.1. DIŞ TİCARET KAVRAMI

Hazırlık Çalışmaları

1. **Kendi imkânlarınızla üretemediğiniz beslenme, giyim vb. fizyolojik ihtiyaçlarınızı nasıl karşılıyorsunuz?**
2. **Türkiye'de üretilmeyen ancak başka ülkelerde üretilen ürünlerin temini nasıl sağlanmaktadır?**

Son yıllarda dünya üzerinde gerçekleşen küreselleşmeyle (uluslararası bütünleşme) birlikte ülkeler ve insanlar arasındaki ekonomik etkileşim de artmıştır. Ülkeler, işletmeler ve insanlar; ürettikleri mal ve hizmetleri sadece kendi ülke sınırları içerisinde değil yabancı ülkelere de satmakta ve kendilerinin ihtiyaç duydukları mal ve hizmetleri ise yabancı ülkelerden satın almaktadır. Ticaret, iç ve dış ticaret olarak ikiye ayrılır. Uluslararası mal ve hizmet hareketine neden olan alım satım faaliyetleri, dış (uluslararası) ticaret olarak adlandırılır (Görsel 1.1).

1.1.1. Dış Ticaretin Tanımı

Dış ticaret, üretilen mal ve hizmetlerin belirli bir bedel karşılığında farklı ülkeler arasında son (nihai) tüketiciye ulaştırılmasını sağlayan alım satım faaliyetleridir. Diğer bir deyişle dış ticaret, ülke sınırları içerisinde yapılan alım satım faaliyetlerinin ülke sınırları dışına taşınmasıdır.

Görsel 1.1: Dış ticaret

Ülkelerin iklim, doğal kaynak, teknoloji ve iş gücü açısından birbirlerine göre avantaj ve dezavantaj oluşturacak farklılıkları vardır. Bu farklılıklarla birlikte toplumsal benzerlikler ve üretim maliyetleri gibi faktörler, ülkeler arasında ticaret yapılmasını zorunlu hâle getirmektedir.

Türkiye'de yeterli doğal gaz rezervi olmadığı hâlde ısınmada doğal gaz kullanılması, muz üretimi olmasına rağmen Afrika ülkelerinden muz satın alınması vb. gibi durumların nedenleri sorgulandığında dış ticareti gerekli kılan şartlar daha iyi anlaşılacaktır.

Ülkelerin dış ticaret yapmalarının nedenleri şu şekilde sıralanabilir:

Dünya Üzerindeki Doğal Kaynakların Ülkeler Arasında Eşit Dağılmaması: Ülkeler coğrafi konumları ve iklim şartlarından dolayı bazı malların üretilmesi için yeterli doğal kaynaklara sahip olmayabilir. Bu nedenle bazı malların üretimi yapılamaz. Üretimi yapılamayan mallar dış ticaret sayesinde diğer ülke-

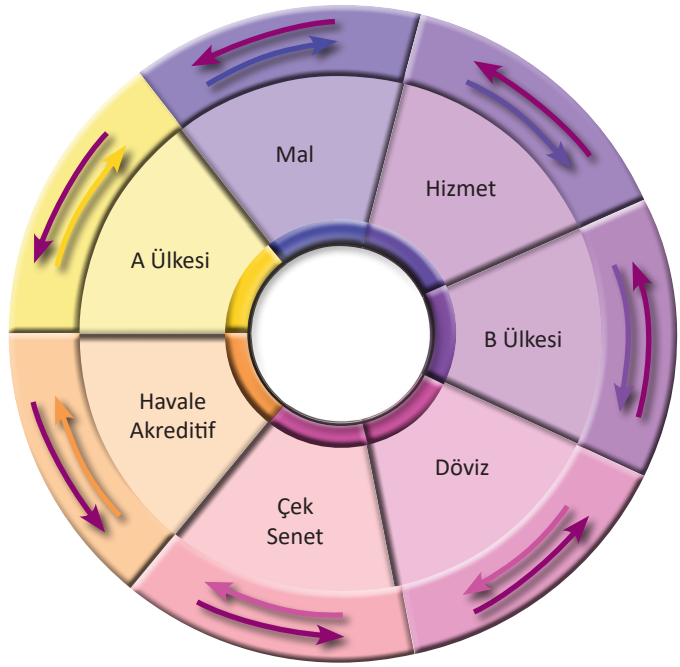
lerden temin edilerek ülke vatandaşlarının ihtiyaçları karşılanır. Japonya'da petrol rezervi hiç yokken İran'da çok fazla olması bu duruma örnek verilebilir.

Ülkeler Arası Teknolojik İmkânlar ve Gelişmiş İş Gücü Düzeyi Farklılıkları: Ülkeler, teknolojik imkânsızlık ve nitelikli iş gücünün yetersizliği nedeniyle her malın üretimini yapamayabilir. Bu ülkeler, ihtiyaç duydukları ancak üretimini yapamadıkları malları diğer ülkelerden satın almaktadır. Örneğin Türkiye, ülke güvenliğini sağlamak amacıyla üretmiş olduğu SİHA'ları (Silahlı İnsansız Hava Aracı) nitelikli iş gücüne ve teknolojik imkânlara sahip olmadığı için üretemeyen ülkelere ihraç etmektedir.

Bir Ülkede Çok Fazla Üretilen ve Tamamı Tüketilemeyen Bazı Malların Başka Bir Ülke Tarafından Talep Edilmesi: Bir ülkede ihtiyaçtan fazla üretilen mallar, aynı malı ihtiyacı kadar üretemeyen ülkeler tarafından talep edilebilmektedir. Dünyadaki yıllık fındık üretiminin ortalama %60'ı Türkiye'de gerçekleşmektedir. Üretilen fındığın ihtiyaç fazlası, yurt dışına satılmaktadır.

İç ve Dış Piyasa Fiyatları Arasındaki Farklılıklar: Aynı malı bir ülke ucuza üretebilirken başka bir ülke çeşitli sebeplerden dolayı daha pahalıya üretebilir ya da hiç üretemeyebilir. Ucuza üretilen malların bir kısmının diğer ülkelere satılması, pahalıya üretilen malların ise daha ucuza üreten ülkelerden satın alınması ülke ekonomisine önemli katkılar sağlar. Örneğin Almanya, tekstil ürünlerini üretecek teknoloji ve sermayeye sahipken emek maliyeti yüksek olduğu için ihtiyacı olan tekstil ürünlerini Türkiye'den satın almaktadır.

Dış ticaret, para karşılığı yapılan bir ekonomik faaliyettir. Dış ticaret faaliyetlerinin bir yanını mal veya hizmetin teslimi oluştururken diğer yanını mal veya hizmet bedelinin ödenmesi oluşturmaktadır (Şema 1.1).

Şema 1.1: Ülkeler arası dış ticaret ilişkisi

Şemadan da anlaşılacağı üzere dış ticaret kavramı; mal ve hizmetin uluslararası hareketini yani malın bir ülkeden diğer bir ülkeye taşınması, teslimi ya da hizmetin sağlanması ile karşılığında mal ve hizmet bedelinin çeşitli ödeme araçları ile ödenmesi konularını içerir.

1.1.2. Dış Ticaretin Amacı ve Önemi

Küreselleşmeyle birlikte dış ticaret faaliyetleri önem kazanmıştır. Ülkeler kendi imkânlarıyla üretemedikleri ya da diğer ülkelerden daha yüksek maliyetle üretebildikleri malları dış ticaret faaliyetleri sayesinde satın alarak ihtiyaçlarını karşılamaktadır.

Her ticari faaliyette var olan kâr elde etme amacı dış ticaret faaliyetleri için de geçerlidir. Ülkeler, ithalatlarından (dış alım) daha yüksek kapasitede ihracat (dış satım) yaparak dış ticaret dengesinde olumlu fark sağlamayı amaçlamaktadır. Bu olumlu fark; ülkenin kalkınma seviyesini, refah düzeyini ve ekonomik büyümesini de olumlu yönde etkilemektedir. Bunun için ülkeler, ihracatı artırmaya ve ithalatı azaltmaya yönelik ekonomik politikalar uygulamaktadır. Bir ülkede katma değeri yüksek ürünlerin üretilmesi, bunun ileri teknoloji ile desteklenmesi o ülkenin dış ticaret konusunda diğer ülkelerle rekabet edebilme gücünü yükseltecek etkenlerdir.

Tablo 1.1: Türkiye'nin Dış Ticaret Verileri (Milyon Dolar)

YILLAR	İHRACAT		İTHALAT		DIŞ TİCARET DENGESİ	DIŞ TİCARET HACMİ	İHRACATIN İTHALATI KARŞILAMA ORANI
	Değer	Değişim (%)	Değer	Değişim (%)	Değer	Değer	(%)
2013	161.481		260.823		- 99.342	422.304	61,9
2014	166.505	3,1	251.142	-3,7	- 84.638	417.647	66,3
2015	150.982	-9,3	213.619	-14,9	- 62.637	364.601	70,7
2016	149.247	-1,1	202.189	-5,4	- 52.942	351.436	73,8
2017	164.495	10,2	238.715	18,1	- 74.221	403.210	68,9
2018	177.169	7,7	231.152	-3,2	- 53.984	408.321	76,6
2019	180.833	2,1	210.345	-9,0	- 29.512	391.178	86,0
2020	169.482	-6,3	219.397	4,3	- 49.915	388.879	77,2

Kaynak: https://www.tuik.gov.tr/

1.1. Etkinlik

Türkiye'nin son 10 yılına ait dış ticaret verilerine göre aşağıdaki soruları cevaplandırınız.

SORULAR	YIL	TUTAR
Türkiye'de en yüksek ihracatın yapıldığı yıl hangi yıldır? Tutarı ile birlikte yazınız.		
Türkiye'de en yüksek ithalatın yapıldığı yıl hangi yıldır? Tutarı ile birlikte yazınız.		
Türkiye'de en yüksek dış ticaret açığının oluştuğu yıl hangi yıldır? Tutarı ile birlikte yazınız.		
Türkiye'de en yüksek dış ticaret fazlalığının oluştuğu yıl hangi yıldır? Tutarı ile birlikte yazınız.		

Yukarıdaki tabloda Türkiye'nin yıllara göre diğer ülkelerle yaptığı alım satım faaliyetlerine ilişkin verilere yer verilmiştir (Tablo 1.1). 2013 yılında dış ticaret açığı 99.342 milyon dolar iken 2020 yılında bu açık 49.915 milyon dolara kadar düşmüştür.

Dış ticaret; bir ülkede ekonomik büyümeye, millî gelirin artmasına, uluslararası ilişkilerinin gelişmesine ve ülkenin diğer ülkelere tanıtımına katkıda bulunur. Turizm sayesinde Türkiye'yi ziyarete gelen turistler hem ülkeye döviz kazandırmakta hem de doğal ve kültürel varlıkların tanıtılmasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca farklı ülke işletmelerinin birbirlerinin ülkelerinde yapmış oldukları yatırımlar ve dış ticaret faaliyetleri, bu ülkeler arasındaki ilişkilerin gelişmesini sağlamaktadır.

1.1.3. Dış Ticaret Türleri

Dış ticaretin alım satım işlemlerinin teslimi açısından ihracat ve ithalat olmak üzere iki türü vardır (Şema 1.2).

Şema 1.2: Dış ticaret türleri

Ülke sınırları içerisinde üretilen bir malın ülke sınırları dışındaki tüketicilere satılmasına **ihracat** denir.

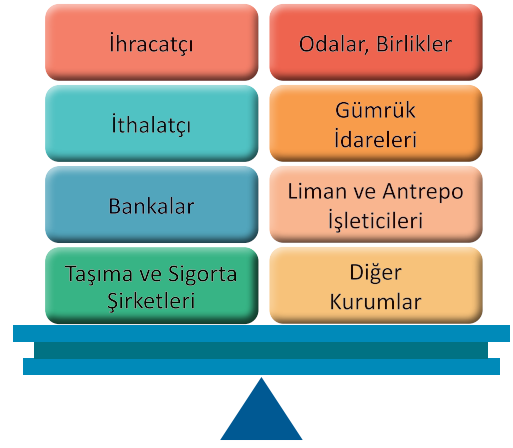
İhracat faaliyetleri, malın uluslararası standartlara ve piyasa şartlarına uygun biçimde üretilmesinden reklam ve tanıtımının yapılarak satışın gerçekleştirilmesine, ihracatçının ülkesindeki dış ticaret mevzuatına uygun ambalaj ve nakliye ile zamanında ve istenen yere teslim edilmesine ilişkin çeşitli aşamalardan oluşur.

Başka bir ülkede üretilen malların satın alınarak ülkeye getirilmesine ithalat denir. İthalat, ihracat faaliyetlerinin tersi yönünde hareketi olarak ifade edilir. İthalat; gerçek ya da tüzel kişiler, kamu iktisadi kuruluşları ya da devlet tarafından yapılabilir.

1.1.4. Dış Ticaretin Tarafları

Dış ticaret, farklı ülkelerde bulunan alıcı ile satıcı arasındaki mal ve hizmet alım satım faaliyetinin ötesinde çok sayıda tarafın yer aldığı bir süreçten oluşmaktadır. Dış ticaret sürecinde çok sayıda tarafın bulunması, dış ticaretin daha güvenilir bir ortamda gerçekleşmesine katkıda bulunur. Ancak bu durum sürecin karmaşıklaşmasına da yol açmaktadır.

Dış ticaret sürecinde alıcı (ithalatçı) ve satıcının (ihracatçı) yanı sıra ticaret odaları, ithalatçı birlikleri, ihracatçı birlikleri, taşıyıcılar, antrepo işleticileri, gümrük müşavirleri, aracılar, bankalar, sigorta şirketleri, uluslararası kurumlar, gümrük, liman idaresi, liman işletmesi gibi çok sayıda kamu ve özel sektör kuruluşu bulunmaktadır. Ayrıca güvenlik, çevre, sağlık, karantina gibi konularda da ilgili diğer kurumlar sürece dâhil olabilmektedir (Şema 1.3). Dış ticaret sürecinde yer alan tarafların görev ve sorumlulukları ilerleyen öğrenme birimlerinde anlatılacaktır.

Şema 1.3: Dış ticaretin tarafları

1.2. DIŞ TİCARETİN TÜRKİYE VE DÜNYADAKİ GELİŞİMİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Uluslararası faaliyetlerde yaşanan ekonomik, siyasi ve kültürel ilişkilerin dış ticarete etkisi nedir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **Ülkeler arasında dış ticaret faaliyetleri yapılmasaydı bu durumun ne gibi sonuçları olurdu? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**

Geçmişte mal ve hizmetlerin ülkeler arasında yer değiştirmesi olarak düşünülen dış ticaret, bugün uluslararası ilişkilerde önemli bir karar alma aracı olarak kullanılmaktadır. Dünya üzerinde yaşanan ekonomik ve siyasi olaylar, teknoloji ve iletişim alanındaki hızlı değişimler dış ticaret faaliyetlerini etkilemektedir.

1.2.1. Dış Ticaretin Türkiye'deki Gelişimi

Cumhuriyetin ilanından bugüne kadar gerek bölgesel gerekse küresel düzeyde yaşanan siyasi ve ekonomik gelişmeler, Türkiye dış ticaretinin gelişimini de etkilemiştir. Türkiye dış ticaretinin gelişimini dönemler itibarıyla şu şekilde özetlemek mümkündür:

Cumhuriyet Öncesi Dönem: Osmanlı Devleti dışa açılarak uluslararası ekonomiden pay almak için bazı Avrupa ülkeleriyle antlaşmalar imzalamıştır. Bu antlaşmalar ile Osmanlı Devleti'nde yerli üretim büyük zarar görmüş, ithalat artmış ve gelir gider dengesi bozulmuştur. Özellikle 1838 yılında imzalanan "Baltalimanı Antlaşması", ekonomik çöküş sürecini başlatmıştır. Osmanlı Devleti'ni gelişmiş ülke ekonomilerinin ham madde sağladığı pazar hâline getirmiştir. Bu dönemde Osmanlı Devleti yüksek dış ticaret açığı vermiş ve dış borç almaya yönelmiştir. Yapılan antlaşmalarla Avrupa devletlerine tanınan ayrıcalıklar 1923 yılında Lozan Antlaşması ile kaldırılmıştır.

Cumhuriyet öncesi dış ticaret gelirlerinin yaklaşık %85'lik kısmı tarım ürünleri ihracatından sağlanırken ithalatta sanayi ürünleri ön plana çıkmıştır.

Bilgi Notu

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk millî bankası olan Türkiye İş Bankası, 26 Ağustos 1924 tarihinde kurulmuştur.

1923-1979 Arası Dönem: İzmir İktisat Kongresi, Cumhuriyet ilan edilmeden önce 17 Şubat-4 Mart 1923 tarihleri arasında yeni kurulacak devletin ekonomik politikalarının belirlenmesi için toplanmıştır. Kongrede milliyetçi ve liberal ekonomi politikaları benimsenmiş, ekonomik kalkınma için sanayileşmeye hız verilmesi ve bu konuda özel sektörün teşvik edilmesi kararlaştırılmıştır. Geçmişte yapılan anlaşmaların ekonomik hükümlerinden dolayı 1923-1929 yılları arasında Türkiye dış ticareti dışa açık bir yapıya bürünmüştür.

"1929 Dünya Ekonomik Bunalımı"nın sebep olduğu ekonomik olumsuzluklar ile özel sektörün sermaye ve deneyim yetersizliği nedeniyle sanayileşmede başarısız olunması, devletin ekonomiye müdahalesini zorunlu kılmıştır.

1934 yılında "Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı" yürürlüğe konmuştur. Bu planda halkın temel ihtiyaçlarını karşılamak için yurt dışından ithal edilen malların iç piyasadan karşılanması ve ham maddesi yurt içinden sağlanacak sanayilerin kurulması temel ilke olarak benimsenmiş, ithal ikameci politikalar uygu-

lanmıştır (Görsel 1.2). 1930-1946 yılları arasında dış ticarette uygulanan ithal ikameci sanayileşme politikası sayesinde 1938 yılı hariç, Türkiye dış ticareti sürekli fazla vermiştir.

1950'li yıllarda dışa açık ekonomi politikaları benimsenmiş ve küresel ekonomik faaliyetlere uyum sağlanmaya çalışılmıştır.

1960 yılından itibaren yeniden, liberal ekonomi politikalarının ve ithal ikameci politikaların uygulandığı bir sürece girilmiştir. Yerli imkânlarla üretilebilecek malların ithalatı yasaklanarak yerli sanayinin gelişmesi ve dış ticaret dengesinin sağlanması amaçlanmıştır. Yurt içi siyasi karışıklıkların, Kıbrıs Barış Harekâtı'nın ve petrol krizinin yaşandığı bu dönemde sürekli olarak dış ticaret açığı oluşmuştur.

Görsel 1.2: Atatürk yerli malları sergisini gezerken (10.11.1934)

Bilgi Notu

Türkiye, 1947 yılında Uluslararası Para Fonu'na ve Dünya Bankasına üye olmuştur.

1980 Sonrası Dönem: Türkiye dış ticareti açısından 1980 yılı oldukça önemlidir. 24 Ocak 1980 tarihinde alınan kararlarla birlikte ithal ikameci politikalardan vazgeçilerek dışa açık ve ihracat temeline dayalı bir sanayileşme politikası benimsenerek dış ticaretin liberalleşmesinde önemli ölçüde serbestlik sağlanmıştır. İhracattaki sübvansiyon (destekleme) uygulamalarının ve ithalattaki kısıtlamaların kaldırılmasıyla dış ticaret canlandırılmış, ekonomik kalkınmaya olumlu katkı sağlanmıştır. Yabancı yatırımcı sayısını artıracak serbest bölgelerin kurulması, ihracatı geliştirmek ve dış ticarete finansman desteği sağlamak amacıyla "24 Ocak Kararları" çerçevesinde 21.08.1987 tarihinde Türk Eximbank kurulmuştur.

1. Körfez Savaşı sonrası 1994 yılında yaşanan kriz sonucu ekonomik istikrarın yeniden sağlanması için 5 Nisan 1994 tarihinde "İstikrar Programı" hazırlanmıştır. TL, yabancı paralar karşısında %40 oranında devalüe (değer azaltılması) edilmiştir. Alınan önlemler ihracatın artmasını sağlamış olsa da ithalattaki büyük artışlar nedeniyle dış ticaret açığı da artış göstermiştir.

Bilgi Notu

Türkiye, 1959 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu'na üyelik başvurusunda bulunmuştur.

2000 ve 2001 yıllarında yaşanan ekonomik krizler sonucunda "Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı"na başlanmıştır. Bu programın uygulanması ile birlikte 2002 yılından itibaren Türkiye'nin dış ticaret hacmi sürekli artış göstermiştir. 2008 yılında yaşanan Mortgage (Morgıj) krizi tüm dünya ekonomisi ile birlikte Türkiye dış ticaretini de olumsuz etkilemiştir. Türkiye dış ticaret hacmi, krizin etkisini gösterdiği 2009 yılında düşmüş, sonraki yıllarda ise yükseliş ve düşüşler göstermiştir. 2020 yılında yaşanan COVİD-19 pandemi sürecinde ise ülkelerin salgınla mücadele kapsamında almış oldukları tedbirler tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de dış ticareti olumsuz etkilemiştir.

Bilgi Notu

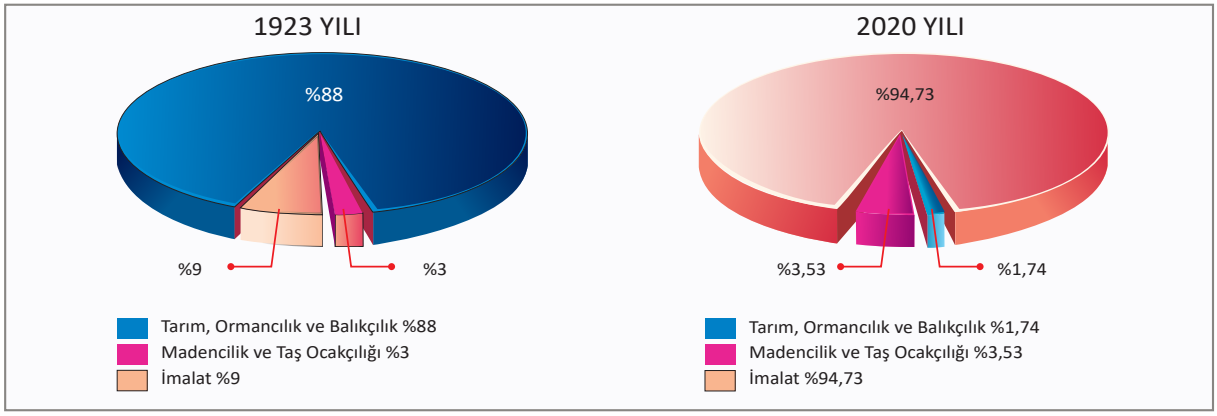
3 Mart 1990 tarihi itibarıyla TL, **konvertibl (kanvırtıbl)** para hâline gelmiştir.

Dış ticarette yaşanan gelişmeler neticesinde 2020 yılı itibarıyla Türkiye 169,5 milyar dolar ihracat, 219,4 milyar dolar ithalat yaparak yaklaşık 388,9 milyar dolarlık dış ticaret hacmine ulaşmıştır. Bu dış ticaret hacmi ile Türkiye, dünya dış ticaret pazarının %1.1'lik payına sahiptir.

Bilgi Notu

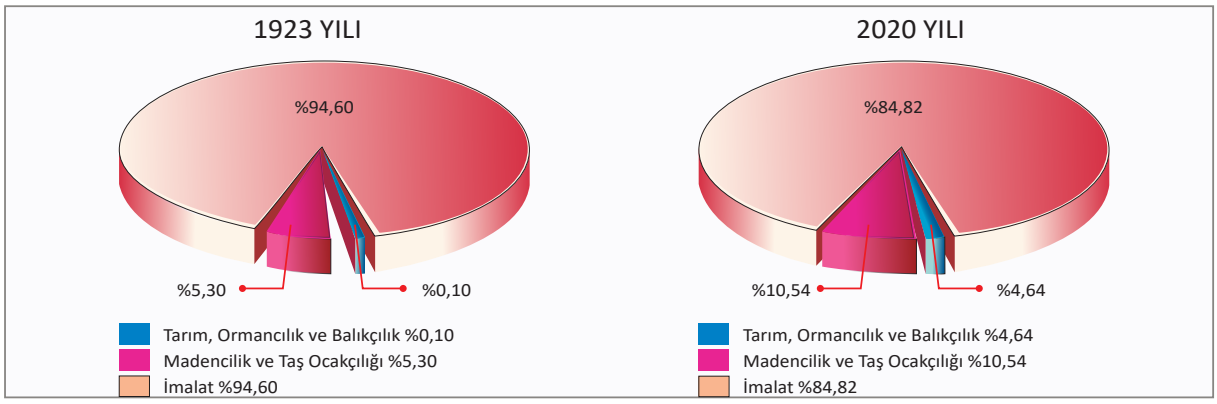
Türkiye, 1995 yılında Dünya Ticaret Örgütü'ne, 1996 yılında Gümrük Birliği'ne üye olmuştur.

Cumhuriyetin kurulduğu yıllarda Türkiye ihracatının büyük kısmını tarım ürünleri oluşturmuştur. 1980 yılından sonra yeniden uygulanan dışa açık büyüme politikaları, sanayi ürünlerine olan dış talebi artırmıştır. Grafikte de verildiği gibi ihracatta tarım ürünlerinin payı düşerken sanayi ürünlerinin payı artmıştır (Grafik 1.1).

Grafik 1.1: Sektörlere göre 1923 ve 2020'deki ihracat oranları

Türkiye'nin ithal ettiği ürünler ağırlıklı olarak sanayi ürünlerinden oluşmaktadır (Grafik 1.2). Bu durumun en önemli sebebi ihracat mallarının ham maddelerinin ithal mallardan sağlanmasıdır.

Grafik 1.2: Sektörlere göre 1923 ve 2020'deki ithalat oranları

Araştırınız

1. **Geçtiğimiz yıl Türkiye'nin en yüksek ihracat ve ithalat hacmine ulaştığı ilk beş ülkeyi araştırınız.**
2. **Son iki yılda Türkiye'de ihracat ve ithalat yapan firma sayısını araştırınız. Araştırma sonuçlarınızı sınıf panosunda sergileyiniz.**

1.2. Etkinlik

Aşağıda verilen dönemlerde Türkiye'de uygulanan dış ticaret politikalarını, bu politikaların önemli olaylarını ve sonuçlarını tabloya örnekteki gibi yazınız.

DÖNEMLER	DIŞ TİCARET POLİTİKASI	ÖNEMLİ OLAYLAR	SONUÇLARI
1923-1949 dönemi	Milliyetçi ve liberal ekonomi politikası	1923 İzmir İktisat Kongresi 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı	Sanayileşmeye hız verildi. Özel sektör desteklendi. .....
1950-1979 dönemi	....	....	....
1980 sonrası dönem	....	....	....

1.2.2. Dış Ticaretin Dünyadaki Gelişimi

İnsanlar ihtiyaçlarını karşılamak için tarih boyunca ticari faaliyetlerde bulunmuşlardır. MÖ. 2000'li yıllarda Mezopotamya'da kabileler arasında takas yoluyla yapılan ticari işlemler, ilk dış ticaret faaliyeti olarak nitelendirilebilir. Tekerleğin icadı ile malların başka ülkelerle de takas edilmesi, ortak ödeme aracı olarak paranın kullanılması dış ticaretin gelişiminde önemli süreçlerdendir. Orta çağda Çin'den başlayıp Anadolu ve Akdeniz aracılığıyla Avrupa'ya uzanan dünyaca ünlü "İpek Yolu" ve "Baharat Yolu", 15. ve 16. yüzyıllarda Avrupa ülkelerinin yaptığı coğrafi keşifler ve bu keşifler sonucunda ortaya çıkan sömürgecilik faaliyetleri, ülkeler arası ticaretin dünya geneline yayılmasını sağlamıştır. 18. yüzyılda Avrupa'da gerçekleşen Sanayi Devrimi ile birlikte üretimde buharlı makinelerin kullanılması, malların daha kısa sürede ve düşük maliyetle üretilmesini sağlamıştır. Böylelikle üretim ve dış ticaret faaliyetleri daha da artırmıştır. Ekonomik ve ticari faaliyetlerin hızlanmasını sağlayan Sanayi Devrimi ile birlikte üretim işletmeleri arasındaki rekabet artmıştır. Bu rekabetle birlikte hızlanan sömürgecilik faaliyetleri, dünya savaşlarının çıkmasına neden olmuştur.Bu durum 20. yüzyılın ortalarına kadar sürmüştür. Ülkeler, savaşların etkisiyle bozulmuş olan ekonomilerini düzeltmek için ulusal sanayilerini güçlendirmeye çalışmıştır. Ayrıca bu ülkeler, diğer ülkelere karşı gümrük vergilerini yükseltmiş ve kendi çıkarları doğrultusunda siyasi ayrıcalıklar tanımıştır. 1914'ten sonra yerel işletmelerin dış ülkelere yatırım yapmalarıyla dış ticaret gelişmiş ve çok uluslu işletmeler kurulmuştur. Ancak 1929 yılında yaşanan Dünya Ekonomik Bunalımı, bütün dünya ülkelerinin ekonomilerini olumsuz etkilemiştir. Yaşanan kriz sonucunda tüketim harcamaları, yatırımlar ve üretim azalmıştır. II.Dünya Savaşı ile birlikte dünya dış ticareti ikinci kez sekteye uğramıştır.

1944 yılında ABD'de gerçekleşen Birleşmiş Milletler Para ve Finans Konferansı'nda, uluslararası ticaret ödemelerinde kolaylık sağlaması amacıyla Bretton Woods (Brittın Vuds) Sistemi uygulamaya konmuştur. Bu sistemde, anlaşmaya katılan her ülkenin para değerinin dolar esas alınarak saptanması kabul edilmiştir. Dolar ise altına endekslenmiştir. ABD'nin içinde bulunduğu ekonomik sıkıntılar nedeniyle bu sistemden 1971 yılında vazgeçilmiştir. Bu konferansta ayrıca Dünya Bankası'nın ve Uluslararası Para Fonu'nun kurulmasına karar verilmiştir.

Savaşların ortaya çıkardığı ekonomik sıkıntıları azaltmak için ülkeler, ekonomik kalkınmayı esas alan dış ticaret politikaları uygulamıştır. Uluslararası faaliyet gösteren işletmelerin ülkeler arası etkileşimi artırmasıyla dış ticaretin ve üretimin gelişmesi için çeşitli kuruluşlar kurulmuştur (Şema 1.4).

Şema 1.4: Dış ticaretle ilgili uluslararası kuruluşlar

1970'ten sonra artan ülkeler arası iletişim ve rekabet, ülkelerin ekonomik anlamda birbirlerine bağımlı hâle gelmelerine neden olmuştur. 1980'li yılların sonu 1990'lı yılların başı dünya ticaretini serbestleştirme politikalarının ağırlıklı bir şekilde uygulanması, iletişimin hız kazanması ve teknolojinin gelişmesi âdeta dünyayı tek bir pazar hâline getirerek ticaretin küreselleşmesini sağlamıştır. 1981'de kurulan Körfez İşbirliği Kalkınma Teşkilatı, 1985'te kurulan Ekonomik İşbirliği Teşkilatı, 1995'te kurulan Dünya Ticaret Örgütü ve 1994'te oluşturulan Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması gibi kuruluşlar ve organizasyonlar dünya dış ticaretinin gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır.

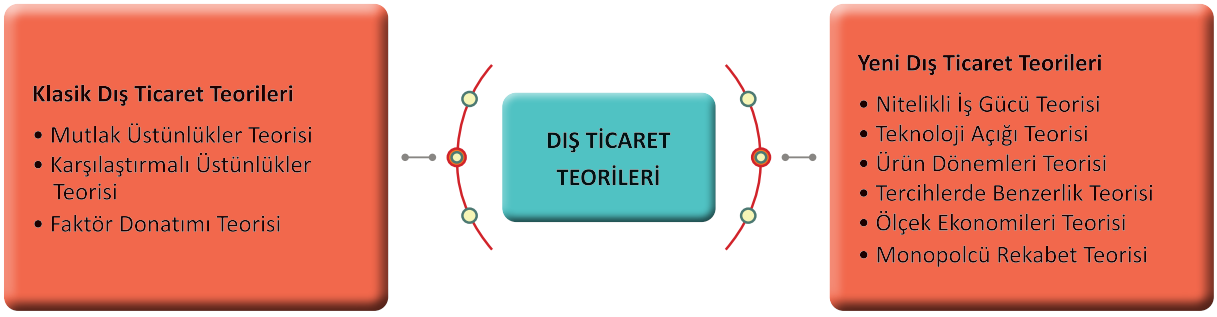
2000 yılından itibaren bilgi ve teknolojiye dayalı gelişmeler ülkeler arasında karşılıklı bağlılığı artırmıştır. Artan karşılıklı bağlılık, dünya ticaret hacminin artmasına katkı sağlamıştır. 2008 yılında yaşanan Mortgage krizinin etkisiyle 2009 yılında tüm dünyada dünya ticaret hacmi büyümesi negatif yönde

gerçekleşmiştir. Son yıllarda ise dünya dış ticaret hacminin inişli çıkışlı bir seyir izlediği görülmektedir.

Modern teknik gelişmeler, geçmiş yüzyıllarda olduğundan daha fazla ekonomik büyümeyi gerektirmektedir. Artık sömürgecilik dönemi bitmiş ve geçmişte sömürge devleti olan ülkeler bugün sanayi ülkeleri ile siyasi bakımdan eşit duruma gelmiştir.

1.2.3. Dış Ticaret Teorileri

Dış ticaret teorileri, "Ülkeler birbirleriyle neden ticaret yapıyorlar?", "Dış ticaretin ülkelere sağladığı faydalar nelerdir?", "Bir ülkenin hangi malları ihraç, hangi malları ithal edeceği neye göre belirleniyor?", "Bir ülkenin ihraç veya ithal ettiği malların fiyatı nasıl belirlenmektedir?" sorularının cevaplarını bulmaya çalışır. Dış ticaret teorilerini "Klasik Dış Ticaret Teorileri" ve "Yeni Dış Ticaret Teorileri" olarak iki gruba ayırmak mümkündür (Şema 1.5).

Şema 1.5: Şema 1.5: Dış ticaret teorileri

1.2.3.1. Klasik Dış Ticaret Teorileri

Dış ticarette genel kabul görmüş klasik dış ticaret teorileri aşağıdaki gibidir.

Mutlak Üstünlükler Teorisi: Adam Smith (Edım Simit) tarafından ortaya atılan teoriye göre iki ülkenin birbiriyle ticaret yapabilmesi için ülkelerin mutlak üstün olduğu ürünleri üretmesi gerekmektedir. Yani bir ülke bir malı diğer bir ülkeye göre daha ucuza üretebiliyorsa o malın üretiminde uzmanlaşmalı ve o malı ihraç etmelidir. Diğer ülkeye göre daha pahalıya ürettiği malı ise o ülkeden ithal etmelidir. Bir ülkenin diğer ülkeye göre her iki üründe de mutlak üstün olması durumunda bu iki ülke arasında ticaret yapılamaz.

Karşılaştırmalı Üstünlükler Teorisi: David Ricardo (Devid Rikardo) tarafından geliştirilen teori, bugün hâlâ dış ticaretin temelini oluşturur. Bu teoriye göre iki ülke arasında ticaret yapılabilmesi için mutlak üstünlüklerin olmasına gerek yoktur. Bir ülke her iki malın üretiminde de mutlak üstünlüğe sahip olsa dahi iki ülke arasında ticaret yapılabilir. Bir ülke ürettiği iki maldan hangisinin üretiminde daha yüksek oranda verim alıyorsa o malın üretiminde uzmanlaşmalı, daha az verim aldığı malın üretimini diğer ülkeye bırakmalıdır. Bir ülke mutlak üstün olduğu iki üründen fırsat maliyeti yüksek olan ürünün üretimi yapılmalı diğer ürünü ithal edilmelidir.

Faktör Donatımı Teorisi: İsveçli iktisatçı Eli Heckscher (İlay Hekçhır) tarafından ortaya atılan ve öğrencisi Bertil Ohlin (Börtıl Ohlin) tarafından geliştirilen teori, "Heckscher-Ohlin Teorisi" olarak bilinmektedir. Karşılaştırmalı üstünlükler teorisinde üstünlüğün tespitinde sadece emek faktörü esas alınırken bu teoriye göre tüm üretim faktörleri karşılaştırılmalı ve üstünlük belirlenmelidir. Bir ülke zengin kaynaklara sahip olduğu üretim faktörünü kullanarak malları daha ucuza üretebilir. Dolayısıyla bu alanda uzmanlaşılmalı ve ihracat yapılmalıdır.

1.2.3.2. Yeni Dış Ticaret Teorileri

Dış ticarette ileri sürülen yeni dış ticaret teorileri aşağıdaki gibidir.

Nitelikli İş Gücü Teorisi: Keesing (Kizing) ve Kenen'in (Kinin) öncülük ettiği teoriye göre mesleki veya nitelikli iş gücüne sahip ülkeler, büyük oranda bu faktörlere bağlı olarak üretecekleri mallarda uzmanlaşır. Niteliksiz iş gücüne sahip ülkeler ise niteliksiz emeği içeren ürünlerin üretiminde uzmanlaşır.

Teknoloji Açığı Teorisi: 1961 yılında Michael Vivian Posner (Maykıl Viviyın Posnır) tarafında ortaya atılan görüşe göre teknolojik imkânlara sahip ülkeler, yeni bir mal veya üretim süreci bularak bu malın ilk ihracatçısı olur. Zamanla bu malı teknoloji yoluyla taklit eden diğer ülkeler, söz konusu malı ilk bulan ülkeden daha ucuza üretip ihraç eder. İlk ihracatı yapan ülke, diğer ülkelerle rekabet edemediği için o malı ithal etmek durumunda kalır.

Ürün Dönemleri Teorisi: Bu teori 1966 yılında Raymond Vernon (Reymınd Vörnın) tarafından ortaya atılmıştır. Teoriye göre gelişmiş ülkeler, henüz standart olmayan malları üretir ve ihraç eder. Gelişmekte olan ülkeler ise standart malları üretir ve ihraç eder.

Tercihlerde Benzerlik Teorisi: İsveçli iktisatçı Brunstam Linder'in (Brunsdem Löndır) 1961 yılında geliştirdiği teori, homojen olmayan sanayi ürünlerinin ticaretini kapsamaktadır. Bu ürünlerin ticaretinde ülkeler arasındaki zevk ve tercihlerin benzerliği, üretim maliyetlerinden daha önemlidir. Bir ülke iç piyasada tüketemediği ihtiyaç fazlası mallarını, aynı malları tercih eden diğer ülkelere ihraç edebilir.

Ölçek Ekonomileri Teorisi: Haulbauer (Holbovır), Ohlin (Olin) ve Dreze (Dırizi) tarafından geliştirilen teori; bazı endüstrilerde iç pazardaki aynı malı çok çeşitlendirmek yerine üretim miktarını artırarak maliyet avantajı sağlayan ve bu alanda uzmanlaşan ülkelerin ölçek ekonomisine sahip olduğunu iddia eder. Bu tür ülkeler; ölçek ekonomilerinin etkili olduğu malları ihraç eder ve diğer malları ithal eder.

Monopolcü Rekabet Teorisi: Monopolcü rekabet, endüstri içi ticareti açıklamaya yönelik olarak 1933'te Chamberlin (Çembirlın) tarafından geliştirilen bir teoridir. **Endüstri içi ticaret**, bir ülkenin aynı endüstri kapsamındaki farklılaştırılmış malları hem ihraç hem de ithal etmesidir. Örneğin otomobil üreten bir ülke hem ürettiği otomobilleri diğer ülkelere satar hem de diğer ülkelerin ürettiği otomobilleri satın alır.

Ölçek ekonomisinden yararlanmak isteyen ülkeler, çok farklı tür ve tipte mal üretmek yerine bir veya birkaç türde uzmanlaşarak düşük maliyetlerle üretim yapar. Bu şekilde üretiminde uzmanlaşılan türdeki mallar, ihraç edilirken aynı malın diğer türleri ithal edilir.

1.3. Etkinlik

Dış ticaret teorilerini, bu teorilerin temsilcilerini ve savundukları görüşleri aşağıdaki tabloda ilgili bölümlere örnekteki gibi yazınız.

DIŞ TİCARET TEORİLERİ	TEMSİLCİLERİ	SAVUNDUĞU GÖRÜŞ
Mutlak Üstünlükler Teorisi	Adam Smith	Ülke ucuza ürettiği malın üretiminde uzmanlaşmalı, pahalıya ürettiği malı ithal etmelidir.

1.3. DIŞ TİCARETİN İÇ TİCARETTEN FARKI

1. **Yurt içinden satın almış olduğunuz mal veya hizmetten memnun kalmadığınızda ne yaparsınız?**
2. **İhracat yapan bir firmanın, satmış olduğu malları zamanında teslim etmemesinin sonuçları hakkında bildiklerinizi açıklayınız.**

Dış ticaret işlemleri, iç ticaret işlemlerine göre daha karmaşık ve masraflıdır. Bu nedenle dış ticaret işlemleri çok dikkat gerektirir. İç ticarette yapılabilecek bir hata sadece alıcı ve satıcıyı etkilerken dış ticarette yapılabilecek bir hata ülke ekonomisini etkilemektedir. Dış ticaret yapacak işletmeler; fiyat, maliyet, kalite, müşteri memnuniyeti, pazarlama ve dağıtım gibi birçok faktör açısından rakipleriyle rekabet edebilmelidir. Dış ticaretin iç ticaretten farklı özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Bankacılık sistemi kullanılır.
- Bürokratik işlemler fazladır.
- Farklı taşıma sistemleri kullanılır.
- Ticari işlemler yabancı para birimleri ile gerçekleştirilir.
- Hatalar yüksek maliyetlerle telafi edilebilir.
- Farklı ödeme sistemleri kullanılır.
- Örf ve âdet, ticari ahlak, kültür farkı gibi etkenler sürece dâhil edilir.
- Uluslararası anlaşmalara uygun olarak süreç yönetilir.
- Risk oranı yüksektir.

1.4. DIŞ TİCARETLE İLGİLİ KAVRAMLAR

1. **Dış ticaret denilince aklınıza gelen kavramlar nelerdir?**
2. **Dış ticaretle ilgili kavramlardan bir kavram listesi oluşturunuz.**

Dış ticaretle ilgili temel, ekonomik, kambiyo, gümrük ve lojistik kavramlar mevzuatlarda kavramlar mevzuatlarda çeşitli şekillerde tanımlanmıştır.

1.4.1. Dış Ticaretle İlgili Temel Kavramlar

Dış ticaretle ilgili temel kavramlar mevzuatlarda tanımlanmıştır.

İhracat: Üretimi gerçekleştirilen bir malın yürürlükteki ihracat ve gümrük mevzuatına uygun şekilde başka bir ülkeye gönderilip bedelinin yurda getirilmesidir.

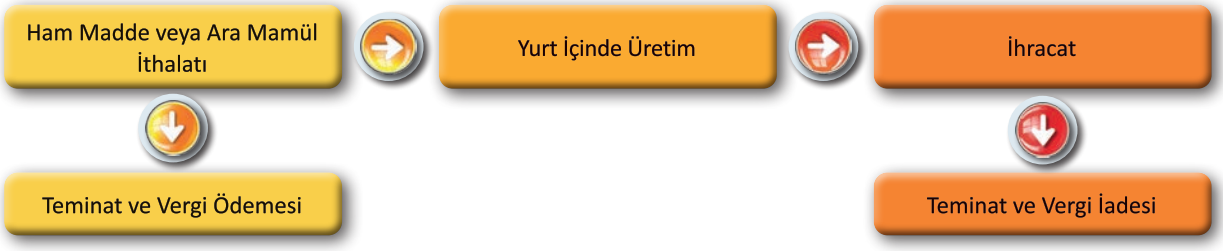
İhracatçı: İhraç edilecek mala uygun İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğine üye olan, vergi numarasına sahip gerçek veya tüzel kişiler ile tüzel kişilik statüsüne sahip olmamakla birlikte yürürlükteki mevzuat hükümlerine istinaden hukuki tasarruf yapma yetkisi tanınan ortaklıkları ifade eder.

İhracat Rejimi: Serbest dolaşıma dâhil olan malların ihraç için Türkiye Gümrük Bölgesi'nin dışına çıkışına ilişkin ilgili hükümlerin uygulandığı rejimdir.

Serbest Dolaşımdaki Eşya: Bütün olarak Türkiye Gümrük Bölgesi'nde elde edilen ve bünyesinde Türkiye Gümrük Bölgesi dışındaki ülke veya topraklardan ithal edilmiş girdileri bulundurmayan ya da şartlı muafiyet düzenlemelerine tabi bulunan eşyadan elde edilir. Eşyanın, tabi olduğu rejim hükümleri gereğince özel ekonomik değer taşımadığının belirlenmesi ya da Türkiye Gümrük Bölgesi dışındaki ülke veya topraklardan serbest dolaşıma giriş rejimine tabi olarak ithal edilmesi gerekir. Türkiye Gümrük Bölgesi'nde, yukarıda belirtilen eşyadan ayrı ayrı ya da birlikte elde edilen veya üretilen eşyadır.

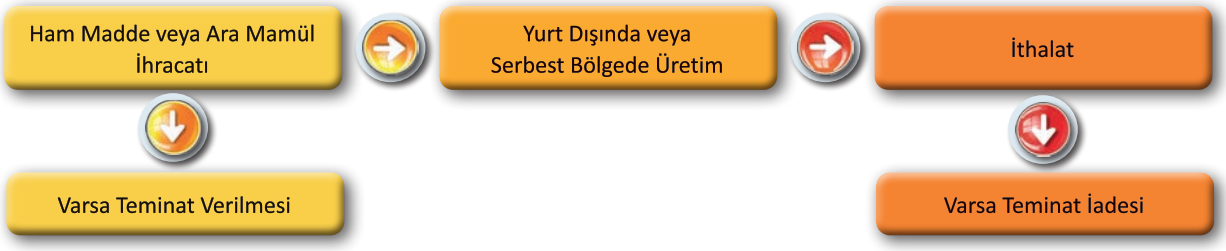
Dâhilde İşleme Rejimi: Serbest dolaşıma giren ya da eş değer bir eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesi'nde bir veya birkaç işlem görerek üretilmesini ve özel hükümler saklı kalmak şartıyla elde edilen ürünlerin ihraç edilmesini kapsar.

Serbest dolaşımda olmayan eşyanın vergilerinin teminata bağlandığı ve ihracatın gerçekleşmesi hâlinde teminatın veya alınan vergilerin iade edildiği bir rejimdir (Şema 1.6).

Şema 1.6: Dâhilde işleme rejimi

Hariçte İşleme Rejimi: Serbest dolaşımdaki eşyanın hariçte işleme faaliyetlerine tabi tutulmak üzere Türkiye Gümrük Bölgesi'nden geçici olarak ihracı ve bu faaliyetler sonucunda elde edilen ürünlerin ithalat vergilerinden tam veya kısmi muafiyet suretiyle yeniden serbest dolaşıma girişine ilişkin hükümlerin uygulandığı rejimdir (Şema 1.7).

Şema 1.7: Hariçte işleme rejimi

Takas: İki ülke arasında yapılan alışverişin karşılıklı olarak malla ödenmesidir.

Kliring: Uluslararası ticarette, iki ülke arasında yapılan ticaret anlaşmaları neticesinde, malların para kullanılmadan takas edilmesi ve anlaşma süresi sonunda mahsuplaşmanın yapılması suretiyle yürütülen bir dış ticaret sistemidir.

İhracat Kotası: İhracatçı ve ithalatçı arasındaki görüşmeler sonunda ihracata miktar veya parasal değer üzerinden konulan sınırdır.

İthalat: Yurt dışında üretilen bir malın bedelinin ödenerek ithalat ve gümrük mevzuatına uygun olarak yurda getirilmesidir.

İthalatçı: İhracatçı ile yaptığı anlaşma kapsamında malı satın alan, ithalat, gümrük ve kambiyo mevzuatları çerçevesinde malı yurda getiren, vergi numarasına sahip gerçek veya tüzel kişilerdir.

İthalat Kotası: İthal edilecek mallara miktar veya parasal değer üzerinden konulan sınırdır.

Ambargo: Bir malın serbestçe alım satımını engellemek amacıyla alınan siyasi, ekonomik ve askerî önlemlerdir.

Serbest Bölge: Bir ülke sınırları içerisinde yer alan ama dış ticaret, vergi ve gümrük mevzuatı bakımından gümrük prosedürleri dışında sayılan bölgelerdir.

Sigorta: Malların nakliyesi sırasında oluşabilecek zarar ve hasarların güvence altına alındığı sözleşmedir.

Offset: Kamu kurum ve kuruluşları tarafından açılan uluslararası ihalelerde, ihaleyi kazanan yabancı firma tarafından ana sözleşmeye ek olarak taahhüt verilmesidir. Bu taahhüt, ihaleyi açan ülkeden yurt dışına çıkacak dövizi telafi etmek ve ülkenin ihracat potansiyelini artırmak amacıyla verilir.

Transit Ticaret: Yurt dışından, serbest bölgelerde yerleşik bulunan bir firmadan ya da antrepodan satın alınan malın ülke üzerinden transit olarak geçirilip yurt dışındaki ya da serbest bölgedeki bir firma veya antrepoya satılmasıdır.

Genel Ticaret Sistemi: Dış ticaret verilerinde gümrük alanlarına, serbest bölgelere giren ve çıkan malların esas alınmasıdır.

Özel Ticaret Sistemi: Dış ticaret verilerinde sadece diğer ülkelerle yapılan mal alım satım faaliyetlerinin esas alınmasıdır. Serbest bölgeler ve gümrük antrepoları gümrük sınırı dışında kabul edildiği için bu bölgelere giren ve çıkan mallar, dış ticaret verilerinde yer almamaktadır.

Vesaik: Dış ticaret işlemlerinde kullanılan her türlü mali ve ticari belgelerdir.

1.4.2. Dış Ticaretle İlgili Ekonomik Kavramlar

Dış ticaretle ilgili ekonomik kavramlar aşağıdaki gibidir.

Dış Ticaret Dengesi: Bir ülkenin herhangi bir dönemde yaptığı ihracat toplamının aynı dönemde yapılan ithalat toplamı ile karşılaştırılmasıdır.

Dış Ticaret Hacmi: Bir ülkenin herhangi bir dönemde gerçekleştirdiği ihracat ve ithalatın toplamıdır.

Dış Ticaret Fazlası: Bir ülkenin herhangi bir dönemde ithalatından yüksek ihracatının olmasıdır.

Dış Ticaret Açığı: Bir ülkenin herhangi bir dönemde ithalatının ihracatından fazla olmasıdır.

LIBOR [London Interbank Offered Rate (Landın indırbenk affırd reit)] Londra para piyasasında uygulanan bankalar arası faiz oranıdır.

Akreditif: İhraç edilen mallara ait bedellerin belirli şartların yerine getirilmesi durumunda ödeneceğine ilişkin teminatı ifade etmektedir.

Sübvansiyon: Devletin kişi ya da kurumlara mal, para veya hizmet biçiminde yaptığı karşılıksız yardım, desteklemedir.

Devalüasyon: Ulusal paranın yabancı paralar karşısındaki değerinin düşürülmesidir.

Revalüasyon: Ulusal paranın yabancı paralar karşısındaki değerinin yükseltilmesidir.

1.4.3. Dış Ticaretle İlgili Kambiyo, Gümrük ve Lojistik Kavramları

Dış ticaretle ilgili diğer kavramlar aşağıdaki gibidir.

Kambiyo: Para ya da para yerine geçen belgelerin değiştirilmesi işlemidir. Para alım ve satımı ile ilgili işlemleri kapsar.

Efektif: Nakit hâldeki yabancı ülke parasına denir.

Döviz: Ülkeler arası ödemelerde kullanılan ve nakde dönüştürülebilir ödeme araçlarına (banka havalesi, poliçe, mevduat sertifikası vb.) denir.

Döviz Alım Belgesi (DAB): İhracat bedellerinin ve ihracatçının bankası tarafından talep edilen banka komisyonlarının alımı yapılırken düzenlenen belgeye denir.

Döviz Satım Belgesi (DSB): Dışarıya ödenen ithalat bedelleri, aracı komisyonları, yurt içindeki bankanın yurt dışındaki muhabir şubelerinin talep ettiği komisyonlar vb. için düzenlenen belgeye denir.

Döviz Tevdiat Hesabı (DTH): Yurt dışında veya yurt içinde yerleşik bulunan gerçek ya da tüzel kişilere ait döviz veya efektif niteliğindeki serbest tasarrufların değerlendirildiği tevdiat hesaplarıdır. Bu hesaplar banka veya özel finans kurumlarında açılabilir.

Konvertibl Döviz: Uluslararası para piyasasında ülkelerce kabul gören ve bu sebeple bir diğer ülke parasına serbestçe çevrilebilen dövizlerdir.

Döviz Kuru: Ulusal para değerinin yabancı paralar karşısındaki değeridir.

Cari Kur: Kambiyo piyasalarındaki arz ve talebe göre belirlenen ve her işlem gününde fiyat cetvelleri ile ilan edilen döviz değerine denir.

Parite: İki ülke para biriminin birbirine çevrilebilme oranına denir. Örneğin 1 avro = 1,20 ABD doları gibi.

Aval: Kambiyo senetlerinde oluşan borcun asıl borçlusu tarafından ödenmemesi hâlinde, ödemeyi garanti altına almak için senet üzerine üçüncü bir tarafın (borçlu ve alacaklı dışında kefil olarak) imza atmasıdır.

İhraç Müsaadesi: Yurt içi ve yurt dışı piyasalara ilişkin arz ve talep durumları, satış şekli, alıcı ülke ve firmalarla olan ekonomik ve ticari ilişkiler, ülke ekonomisinin genel ihtiyaçları gibi hususlar dikkate alınarak yetkili kurum (T.C. Ticaret Bakanlığı) tarafından verilen ihraç iznidir.

Küşat Mektubu: İthalatçı bankası (amir banka) tarafından ihracatçı bankasına (lehtar banka) gönderilen akreditif açma mektubudur.

Kontrol Belgesi: İlgili mevzuat çerçevesinde yetkili kamu kurum ve kuruluşunca düzenlenen ithalat ya da ihracat aşamasındaki bir ürünün ilgili standartlara uygunluğunu gösteren belgedir.

Antrepo: Gümrük gözetimi altındaki eşyanın konulması için hazırlanan, kuruluş şartları ve nitelikleri yönetmelikle belirlenen yerlerdir. Ayrıca gümrük mevzuatına uygun şekilde konulan eşyalar, süresiz olarak antrepolarda bırakılabilir. Eşyanın antrepoda kalma süresinde eşyaya terettüp eden (gereken) vergilerin ödenmediği bir gümrük rejimidir.

Gümrük: Bir ülke sınırlarında dış ticarete konu olan faaliyetlerin denetim ve gözetiminin yapıldığı yere denir.

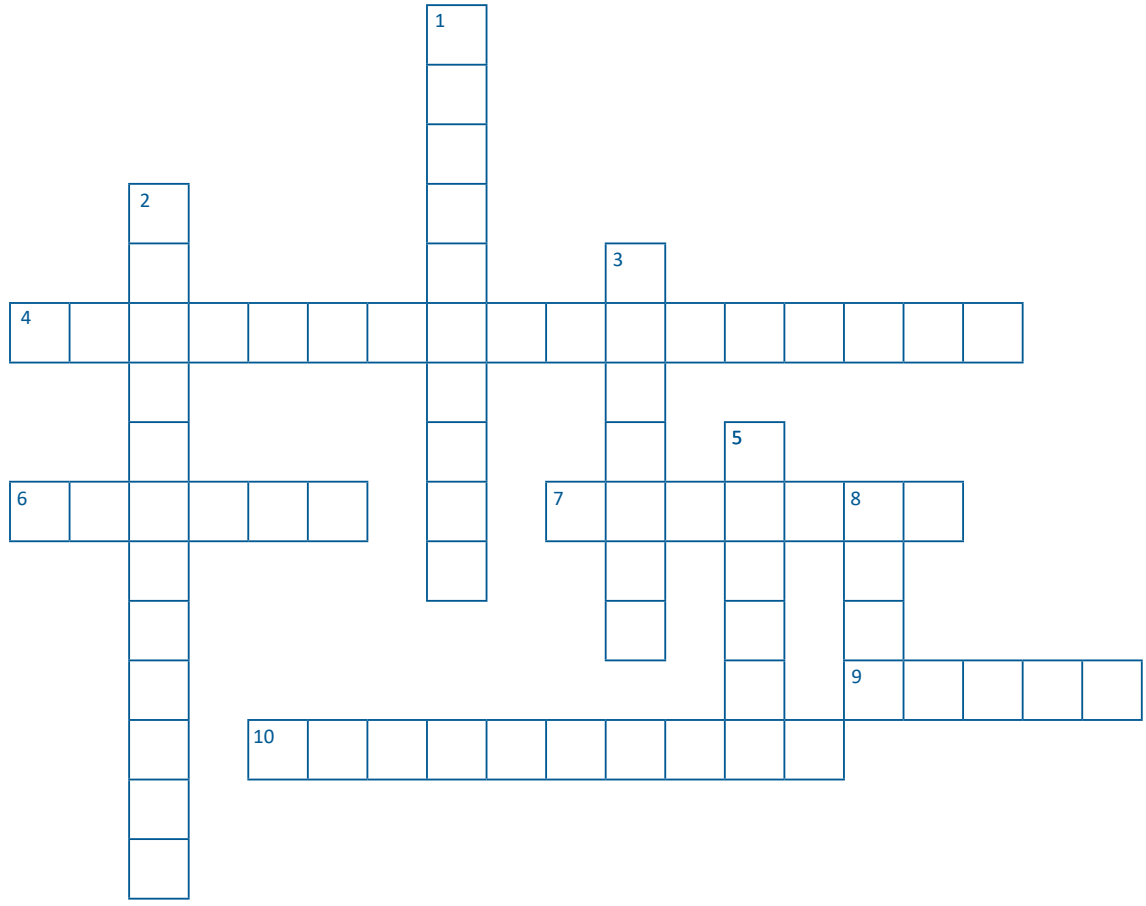
Gümrük Tarifesi: Dış ticarete konu olan bütün mallara uygulanan vergileri belirleyen listelere denir.

Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu (GTİP): Uluslararası ticarete konu olan tüm mallar için uygulanan uluslararası bir ticari sınıflandırma sistemidir.

Elleçleme: Malların fiziki durumlarına ve teknik özelliklerine zarar vermeden istenilen bir yerden başka bir yere hareketini kapsayan faaliyetlerdir.

1.4. Etkinlik

Aşağıdaki soldan sağa ve yukarıdan aşağıya başlıkları altında verilen cümlelerde açıklaması verilen kelimeleri bulmacada uygun kutucuklara yazınız.

Soldan Sağa

4. Bir ülkenin herhangi bir dönemde ihracatının ithalatından fazla olmasına ne denir?
6. Bir ülke sınırlarında dış ticarete konu olan faaliyetlerin denetim ve gözetiminin yapıldığı yere ne denir?
7. Yurt dışında üretilen bir malın bedelinin ödenerek yurda getirilmesine ne denir?
9. Londra bankalar arası faiz oranının kısa adı nedir?
10. Yurt dışındaki ülke veya firmalarla yapılan alım satım faaliyetlerine ne denir?

Yukarıdan Aşağıya

1. Uluslararası para piyasasında bütün ülkelerce kabul gören ve bu sebeple bir diğer ülke parasına serbestçe çevrilebilme imkânına sahip dövizlere ne ad verilir?
2. İthalatçı bankası tarafından ihracatçı bankasına gönderilen akreditif açma mektubuna ne ad verilir?
3. Nakit hâldeki yabancı paraya ne denir?
5. İki ülke para biriminin birbirine çevrilebilme oranına ne denir?
8. Kambiyo senetlerinde borçlu ve alacaklı dışında kefil olarak imza atan üçüncü kişiye ne ad verilir?

1.5. DIŞ TİCARET POLİTİKALARI

Hazırlık Çalışmaları

1. **Dış ticaretin kişi başına düşen millî gelire etkisi neler olabilir? Arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **Devletler yurt dışından aldıkları veya yurt dışına sattıkları malların denetimini yapmadığında hangi sorunlar ortaya çıkabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**

Ülkeler çeşitli amaçları gerçekleştirmek için dış ticaret faaliyetlerine müdahale eder. Bu müdahaleler genellikle faaliyetlerin engellenmesi veya kısıtlanması şeklinde olmakla birlikte bazı ekonomik faaliyetlerin özendirilmesi yönünde de olabilmektedir.

1.5.1. Dış Ticaret Politikasının Tanımı ve Kapsamı

Hükûmetler tarafından gümrük tarifeleri, kotalar, kambiyo denetimi gibi engellemeye veya kısıtlamaya yönelik müdahalelerle birlikte ihracatı veya döviz kazandırıcı faaliyetleri özendirmeye yönelik müdahaleler de yapılmaktadır.

Hükûmetlerin ülkenin dış ticaret faaliyetlerini kısıtlamak, özendirmek veya dış ticaret faaliyetlerinin yapılış yöntemlerini düzenlemek amacıyla almış oldukları kararlara ve yasal düzenlemelere **dış ticaret politikası** denmektedir. Hükûmetlerin müdahaleleri sadece dış ticarete konu olan mal hareketlerine yönelik değil aynı zamanda ülkenin emek, sermaye ve teknoloji hareketleri üzerine de olabilmektedir.

Ülkelerin yurt içi ekonomik faaliyetlere ilişkin politikaları, dış ticaret faaliyetlerini de etkileyebilir. Bu durumun tersi bir durumun olması da mümkündür. Bu nedenle ülkelerin ekonomik faaliyetlerde uygulayacağı politikaların hem iç hem de dış ticaret faaliyetleriyle uyumlu olacak şekilde düzenlemeler içermesi gerekir.

Ülke ekonomisinin kalkınması açısından ihracat önemli bir paya sahiptir. Bu nedenle ülkeler, ihracat faaliyetlerini artırmayı ithalat faaliyetlerini ise azaltmayı hedefler.

Yasaklar, gümrük resmi, ticaret anlaşmaları, primler, sübvansiyonlar ve idari korumacılık uygulanan dış ticaret politikalarının başında gelmektedir.

1.5.2. Dış Ticaret Politikasının Amaçları

Hükûmetler, gümrük tarifelerini gelir sağlamanın yanı sıra yurt içindeki üretimi koruyacak şekilde uygular. İthalatta ve ihracatta kota uygulanması, ithalat ve ihracatın lisansa tabi tutulması, ihracata çeşitli mal ve ülkeler için ihracata ambargo konulması gibi önlemler alabilir. Bir malın ihracına engel olmak için döviz alım satımını devletin denetimine tabi tutmak ve dış ödemelerde devletin iznini şart koşmak gibi uygulamalar gerçekleştirilebilir. Bu tür uygulamalarda dış ticaretin ülke aleyhine sonuçlanmaması amaçlanır.

Ülkelerin dış ticaret politikası uygulamalarının amaçları şöyledir:

- Hazineye gelir kazandırılması
- İktisadi kalkınma sağlanması
- Cari açığın önlenmesi

Yurt içindeki istikrarlı fiyat seviyesinin sağlanması

- Ülkedeki sanayi üretiminin dış rekabetten korunması
- Piyasadaki olumsuzlukların önlenmesi
- Farklı sosyal etkenlerin olması
- Daha iyi uluslararası ilişkilerin oluşturulması
- Dış ticarette monopol olma gücünden yararlanılması
- Ülkenin kendi kendine yetebilme isteği

1.5.3. Dış Ticaret Politikasının Araçları

Yerli üreticileri, yabancı üreticilere karşı korumak ve ihracatı teşvik etmek için kullanılan dış ticaret politikası araçları; tarifeler, sübvansiyonlar, miktar kısıtlamaları, döviz kontrolleri gibi farklı şekillerde uygulanmaktadır. Gümrük tarifeleri, ülkeler tarafından dış ticarete müdahale etmek amacıyla kullanılan geleneksel bir araçtır. Zamanla etkisi azalan gümrük tarifeleri, yerini pek çok yeni araç ve düzenlemeye bırakmıştır.

Gümrük Tarifeleri: Dış ticaret politikasının en eski ve en çok kullanılan araçlarından biridir. Malların ülke sınırlarından geçişi sırasında alınan vergilerdir. Gümrük vergileri, genellikle ithal mallara uygulanmakta olup istisnai durumlarda ihraç edilen mallardan da alınmaktadır (Görsel 1.3).

Görsel 1.3: Gümrük tarifeleri

Gümrük tarifeleri ise dış ticarete konu olan bütün mallara uygulanacak vergi oranlarını gösteren listedir. Gümrük tarifeleri, iç piyasada üretilen ürünlere ithal eş değerleri karşısında fiyat avantajı sağlamak ve devlet bütçesine gelir elde etmek için uygulanır. Gümrük tarifelerinin uygulanma amaçlarını; ödemeler dengesizliklerini gidermek, devlete gelir sağlamak ve ülke içi üretimi korumak olarak sıralamak mümkündür.

Tarifeler, bir yasa ile tek taraflı olarak konuyor ise otonom tarife, karşılıklı görüşmeler sonucunda uluslararası anlaşmalar ile belirleniyor ise sözleşmeli tarife olarak adlandırılır. Uluslararası anlaşmalarla belirlenen gümrük tarifeleri tek taraflı kararlarla değiştirilemez. Sözleşmeli tarifelerin belirlenmesindeki amaç, vergi oranlarını indirmek veya tamamen kaldırmak suretiyle ticaretin serbestleşmesini sağlamaktır.

Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması çerçevesinde yapılan çok taraflı ticaret görüşmeleri sonucunda gümrük tarifelerinde önemli indirimler gerçekleştirilmiştir. Böylelikle etkinliği azalan gümrük tarifelerinin ticarette müdahale aracı olarak kullanımı, daha da azalmıştır.

Bazı dış ticaret faaliyetleri, taşıdıkları özellikler nedeniyle ülkenin normal gümrük rejimine tabi olmadan gerçekleştirilir. Yani ülke sınırlarından geçiş esnasında uygulanan tarifeler uygulanmaz. Geçici ithalat ve geçici ihracat, antrepolar, serbest bölgeler, transit taşımacılık, bedelsiz ithalat, sınır ve kıyı ticareti faaliyetlerinde gümrük tarifeleri uygulanmamaktadır.

Tarife Dışı Önlemler: Genellikle döviz çıkışına yol açan ithalatı kısıtlamak amacıyla ülkelerin tek taraflı olarak aldıkları müdahale önlemleridir. Tarife dışı önlemler kapsamına sadece ithalatı kısıtlamaya yönelik politikalar değil aynı zamanda ihracatı teşvike yönelik politikalar da girmektedir. Uygulanmakta olan bazı tarife dışı önlemler bulunmaktadır.

a) Miktar Kısıtlamaları (Kotalar): Devletin ithalat miktarına doğrudan sınırlandırma yapmasıdır. Gümrük tarifeleri, ithal edilen malların fiyatı artırılarak dolaylı yoldan malların ithalatını sınırlarken kotalar, ülkeye girecek mal miktarını doğrudan doğruya sınırlandırmaktadır. Kotalar, tarife dışı kısıtlamaların en önemlisi olup piyasa işleyişini önemli ölçüde aksatabilir.

b) Döviz Kontrolü: Ülkeler, döviz piyasasına müdahalede bulunarak döviz işlemlerini sınırlandırmaya yönelik önlemler uygulamaktadır. Ülkelerin döviz kontrolü uygulamalarındaki amaç dış ödemeler açığını gidermek ve ülkeden sermaye çıkışını önlemektir.

c) Tarife Benzeri Faktörler: Devlet, çeşitli fiyat mekanizması araçları sayesinde ithal malların fiyatını arttırarak talebin yerli mallara kaymasını sağlar. Bunun sonucunda ithalat kısıtlanmış, yerli malların üretimi ve kârlılığı artmış olur. İthalat teminatları, iç piyasaya yönelik endüstrilere sübvansiyon desteği, sübvansiyona karşı vergi uygulamaları, katlı kur sistemi gibi araçlarla fiyat mekanizması uygulanmaktadır.

ç) Görünmez Engeller: Kamu güvenliği, halk sağlığı ve çevre koruma gibi konularda devlet tarafından yapılan idari ve teknik düzenleme veya belirlenen standartlardan oluşur (Görsel 1.4).

Görsel 1.4: Çevrenin korunması

d) Gönüllü İhracat Kısıtlamaları: İthalatçı ülkenin piyasa işleyişini bozduğu gerekçesi ile üretici ülkelerin mal ihracını sınırlandırmaya yönelik bir tür kota uygulamasıdır. Bu uygulamada ithalatçı ülke, ihracatçı ülkeyi gönüllü olarak ihracatı kısıtlama yolunda ikna etmektedir. Bu kısıtlamanın ithalat kotalarından farkları, ithalatçı ve ihracatçı ülkeler arasında bir anlaşmaya dayanması ve ihracatçı ülkenin ihracatı üzerine konmuş olmasıdır.

İhracatın Özendirilmesi: Ülkelerin, ihracatı teşvik etmeleri ve ihracatı artıracak tedbirler almalarıdır.

Özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ekonomik büyüme ve kalkınmayı gerçekleştirmenin ve döviz girdisi elde etmenin en sağlıklı yolu, ihracatın özendirilmesidir. İhracatçı firmaya ülkeye kazandırdığı döviz karşılığında daha fazla ulusal para ödenmesi veya ihraç malları üretiminde maliyetlerin düşürülmesine yönelik uygulamalarda (vergi iadesi, düşük faizli kredi, dolaysız prim ödemesi vb.) bürokrasinin azaltılması gibi kolaylıklar ihracatı özendirici uygulamalardır (Görsel 1.5).

Görsel 1.5: İhracatın özendirilmesi

Bağlı Ticaret: Döviz tasarrufu sağlamak, yabancı sermaye ile büyük sanayi tesislerinin kurulmasını desteklemek, serbest dövizle satılamayan ve düşük kaliteli yerli üretim ihracını gerçekleştirmek gibi sebeplerle bazı dönemlerde bağlı ticarete başvurulabilir. Çoğunlukla ülkeler arası anlaşmalara dayalı olarak uygulanan bu tür ticarette, taraflardan birisi devlet kuruluşu niteliği taşır. Bağlı ticaret yöntemlerine takas ve kliringe ek olarak "karşı satın alım", "geri satın alım", "dengeleme (offset)" gibi farklı yöntemler de eklenmiştir.

1.5. Etkinlik

Aşağıda genel ağ ve gazete haberlerine ait başlıklar yer almaktadır. Bu başlıkları, haberin ilgili olduğu dış ticaret politikası aracının başındaki numarayı ilgili haberin başındaki boşluğa yazarak eşleştiriniz.

DIŞ TİCARET POLİTİKASI ARACI		HABER BAŞLIĞI
	....	İhracata dijital destek
1. Gümrük tarifeleri	....	Çin'den ithal edilen bazı oyuncaklar insan sağlığına zararlı olduğu gerekçesiyle gümrükte bekletiliyor
2. Miktar kısıtlamaları	....	Türkiye'nin Rusya'dan aldığı doğal gaz karşılığında Rusya da Türkiye'den mal ithal edecek
3. Döviz kontrolü	....	Azerbaycan menşeli (kökenli) bazı gıda ürünleri için gümrük vergisiz ithalat
4. Gönüllü ihracat kısıtlaması	....	Merkez Bankasından dolara müdahale
5. İhracatın özendirilmesi	....	Rusya, Türkiye'den aldığı domates kotasını artırdı
6. Görünmez engeller	....	Limon ihracatındaki kota kaldırıldı
7. Bağlı ticaret	....	ABD'den ithal edilecek ürünlere ek vergi

A) Aşağıdaki cümlelerin başındaki boşluğa ifade doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. ( ) İşletmeler, ürettikleri malları sadece kendi ülke sınırları içindeki işletmelere satabilir.
2. ( ) Dış ticarette hataların telafisi iç ticarete göre daha yüksek maliyetlidir.
3. ( ) Kişiler dış ticaret sayesinde, kendi ülkesinde pahalıya üretilen bir malı diğer ülkelerden daha ucuza satın alabilir.
4. ( ) Bir malın yurt dışına satılmasına ithalat, yurt dışından satın alınmasına ihracat denir.
5. ( ) Bir ülke üretimini yaptığı iki üründe diğer ülkelere göre üstünlüğü varsa, mutlak üstünlükler teorisine göre dış ticaret yapılamaz karşılaştırmalı üstünlükler teorisine göre dış ticaret yapılabilir.

B) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan noktalı yerlere, verilen ifadelerden uygun olanını yazınız.

ithal ikameci politikalar, ihracatı, ithalatı, dış ticaret, ekonomik kalkınma, ürün dönemleri teorisi, gümrük tarifesi

6. Üretilen mal ve hizmetlerin belirli bir bedel karşılığında, farklı ülkeler arasında son tüketiciye ulaştırılmasını sağlayan alım satım faaliyetlerine ..... denir.
7. Ülkeler, ... artırıp ..... azaltarak ülkenin ekonomik kalkınmasına katkı sağlamayı hedefler.
8. Türkiye dış ticareti 1930-1946 yılları arasında uygulanan ..... ile sürekli fazla vermiştir.
9. Gelişmiş ülkelerin henüz standart olmayan malları ve gelişmekte olan ülkelerin standart malları üreterek ihraç ettiği, ... görüşü ile savunulmaktadır.
10. Dış ticarete konu olan tüm mallara uygulanacak vergi oranları ..... listesi ile gösterilir.

C) Aşağıda verilen soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

11. Aşağıdakilerden hangisi, ülkelerin dış ticaret yapmalarının nedenlerinden birisi değildir?
A) Doğal kaynakların dağılımı
B) Gelişmiş iş gücü
C) İç ve dış piyasa fiyat farklılıkları
D) Kota uygulaması
E) Teknolojik imkânlar

12. Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne üye olduğu yıl aşağıdakilerden hangisidir?
A) 1980 B) 1987 C) 1990 D) 1996 E) 2001

13. Bir ülkenin para biriminin diğer ülkelerin para birimleri karşısındaki değerine ne ad verilir?
A) Akreditif
B) Döviz kuru
C) Efektif
D) Parite
E) Sigorta

14. Bir ülkenin herhangi bir dönemde ihracatının ithalatından fazla olması durumuna ne ad verilir?
A) Cari açık B) Dış ticaret dengesi C) Dış ticaret fazlası
D) Ekonomik kalkınma E) Kâr

15. Aşağıdakilerden hangisi karşılaştırmalı üstünlükler teorisinin temsilcilerinden birisidir?

A) Adam Smith
B) Chamberlin
C) David Ricardo
D) Haulbauer
E) Raymond Vernon

16. Mesleki ve kalifiye iş gücü gerektiren ürünlerin üretiminin bu üretim faktörlerine sahip ülkeler tarafından yapılması gerektiğini savunan teori aşağıdakilerden hangisidir?

A) Karşılaştırmalı üstünlükler
B) Nitelikli iş gücü
C) Teknoloji açığı
D) Tercihlerde benzerlik
E) Ürün dönemleri

17. Aşağıdakilerden hangisi dış ticaret politikasının amaçlarından birisi değildir?

A) Dış ticaret açığını artırmak
B) Ekonomik kalkınmayı sağlamak
C) Hazineye gelir sağlamak
D) Yurt içi fiyat istikrarını sağlamak
E) Uluslararası ilişkileri geliştirmek

Ç) Aşağıdaki soruların cevaplarını noktalı alana yazınız.

18. Ekonomik büyüme açısından dış ticaretin önemi nedir?

.....
.....
.....
.....
..... .

19. Dış ticaret ile iç ticaret arasındaki farklar nelerdir?

.....
.....
.....
.....
..... .

20. Gelişmiş ülkelerin uyguladıkları dış ticaret politikalarının dünya ekonomisine etkileri nelerdir?

.....
.....
.....
.....
..... .

2. ÖĞRENME BİRİMİ

DIŞ TİCARETTE KULLANILAN BELGELER

KONULAR

2.1. BELGE KAVRAMI VE ÖNEMİ
2.2. TİCARİ BELGELER
2.3. RESMÎ BELGELER
2.4. GÜMRÜK BEYANNAMESİ
2.5. TAŞIMA BELGELERİ
2.6. DOLAŞIM BELGELERİ
2.7. FİNANSMAN BELGELERİ
2.8. SİGORTA BELGELERİ
2.9. DÖVİZ BELGELERİ

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Belge kavramını ve önemini
- Ticari belgeleri
- Resmî belgeleri
- Gümrük Beyannamesini
- Taşıma belgelerini
- Dolaşım belgelerini
- Finansman belgelerini
- Sigorta belgelerini
- Döviz belgelerini

TEMEL KAVRAMLAR
antrepo, fatura, gümrük beyannamesi, kambiyo, konşimento, menşe, navlun, ödeme, sertifika, sevkiyat, sigorta, tercihli gümrük tarifesi, vesaik

2.1. BELGE KAVRAMI VE ÖNEMİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Alışveriş yaptığınızda ürünle birlikte verilen satış belgeleri sizin için ne anlam ifade etmektedir? Arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **"Söz uçar, yazı kalır." atasözü ile belge düzenleme arasında nasıl bir ilişki vardır? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**

Malların ve sermayenin ulusal sınırlar dışına akışıyla gerçekleşen dış ticaretin varlığının en büyük göstergesi, belgelerdir. Dış ticarete konu olan malların ve bunlara ait ödeme araçlarının yer değiştirmesi nedeniyle belge kavramı da büyük bir önem arz etmektedir.

Dış ticaret faaliyetin konusunu oluşturan malın ihracatçı ülkeden çıkışı ile başlayıp ithalatçı ülkeye varışına kadar gerçekleşen işlemlerde düzenlenen ve kullanılan bu belgelere **vesaik** denir. Küreselleşen dünyada gerçekleşen tüm ticari ve finansal gelişmeler, yeni kurallar ve uygulamaları da beraberinde getirmekte, bu durumdan dış ticaretin tarafları da etkilenmektedir. Bu nedenle dış ticarette çok sayıda belge kullanılmaktadır.

Dış ticarette farklı dil ve para birimi kullanan, birbirinden kilometrelerce uzakta olan, aynı zamanda birbirini hiç tanımayan firma ve kuruluşların buluştukları ortak nokta; düzenledikleri belgelerdir. Dış ticarette kullanılacak belgeler, ülkelerde uygulanan dış ticaret mevzuatlarına, dış ticarete konu olan malın cinsine ya da taşıma yöntemlerine bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Bu nedenle bazı dış ticaret belgeleri, uluslararası standartlara sahip olup tüm dış ticaret faaliyetlerinde kullanılmaktadır.

Muhasebe sisteminde üretilen finansal bilgiler, bilgi kullanıcılarına mali tablolar aracılığıyla sunulmaktadır. Bu mali tablolar; belge, defter ve kayıt sürecinin sonucu olarak hazırlanmaktadır. Dolayısıyla muhasebe süreci, mali nitelikteki işlemlerin belgelendirilmesi, belgelerin defterlere kaydedilmesi ve yapılan defter kaydı sonuçlarının tablo hâline getirilmesiyle gerçekleşir. Bu nedenle muhasebe süreci, yapılan ticari işleme ait belgelerin düzenlenmesiyle başlamaktadır (Görsel 2.1).

Görsel 2.1: Dış ticarette kullanılan belgeler

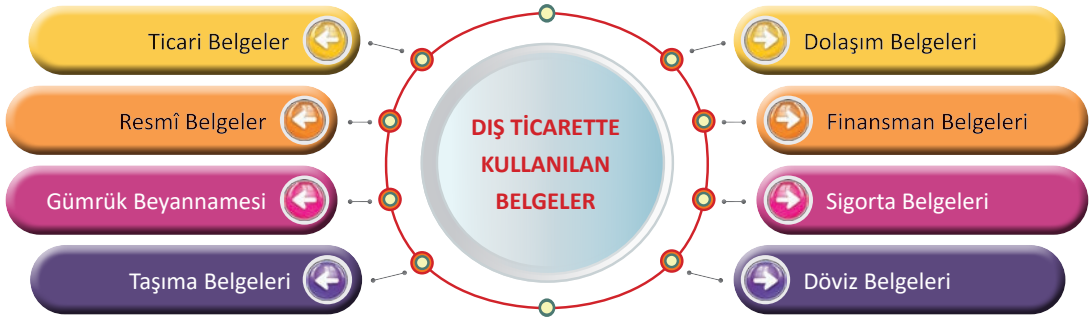
Yapılan ticari işlemin nitelik ve nicelik olarak saptanmasını sağlayan ve yazılı kanıt niteliğine sahip olan "ticari belgeler", gerçek ve doğru bilgileri içermelidir. Gerçeğe uygun ve yasal olarak düzenlenen belgeler, ticari hayatı kolaylaştırarak bir disiplin ve düzenin sağlanmasına olanak verir. Muhasebenin temel kavramlarından birisi olan "tarafsızlık ve belgelendirme" kavramına göre; yapılan tüm ticari işlemler belgelendirilerek defterlere kaydedilir. Belgesi olmayan hiçbir işlem defter kayıtlarına alınmaz.

Ticari hayatta özellikle değişen ve gelişen teknolojinin kötüye kullanılması sebebiyle yasalara aykırı işlemlerde meydana gelen artış göz ardı edilmemelidir. Bu nedenle, yapılan tüm ticari işlemlerin belgeye dayalı olması tarafların çıkarlarını korumak adına oldukça önemlidir. Bu kapsamda dış ticarette kullanılan belgelerin genel fonksiyonları, ithalat ve ihracat faaliyetlerinde belge düzenlemenin faydalarını açıklamada en önemli göstergedir (Şema 2.1).

DELİL FONKSİYONU	Hak sahipliğinin tespitini sağlayan, ithalat ya da ihracat işleminin başladığını gösteren ve malın taşıdığı özellikleri belirten belgeler delil niteliği taşır.
GÜVENCE FOKSİYONU	Ödemenin güvence altına alınması için ödeme türüne göre ithalatçı ya da ihracatçının ilgili belgeleri teslim etmesi gerekir.
DİSPOZİSYON FONKSİYONU	Seçilen taşıma yöntemine göre hazırlanan taşıma belgeleri aracılığıyla taraflar, yük üzerinde tasarrufta bulunma yetkisine sahip olur.
TEMLİK (DEVİR) FONKSİYONU	Kıymetli evrak niteliğindeki senetlerin cirosu ve alacağın temliki ile mal üzerinde tasarruf yetkisi kazanma söz konusudur.
GÜVENCE FONKSİYONU	Konşimento, makbuz senedi gibi kıymetli evraklar, kredi kuruluşlarından kredi kullanmak için iyi bir güvence aracıdır.

Şema 2.1: Dış ticarette kullanılan belgelerin genel fonksiyonları

Dış ticarette kullanılan belgeler; dış ticaretin özelliğine, ülkeye, yasalara, sözleşme şartlarına, taşıma türüne, ödeme yöntemine veya farklı unsurlara göre sınıflandırılabilir (Şema 2.2).

Şema 2.2: Dış ticarette kullanılan belgeler

2.2. TİCARİ BELGELER

Hazırlık Çalışmaları

1. **Yaptığınız alışverişlerde satıcı tarafından düzenlenerek size verilen belgeler nelerdir? Hatırladığınız belgelerin isimlerini arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **İhracat yapan bir firmanın sahibi olsaydınız farklı bir ülkede faaliyet gösteren ve önceden tanımadığınız bir firmaya mal satmak için neler yapardınız?**
3. **Yurt dışına mal satılırken hangi belgelerin düzenlenebileceğini arkadaşlarınızla değerlendiriniz.**

Dış ticaret işlemleri; Dünya Ticaret Örgütü anlaşmaları, uluslararası ticaret anlaşmaları, uluslararası ticaret teamülleri ve gelenekleri ile ülkelerin dış ticaret mevzuatları dikkate alınarak gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda ileride doğabilecek hukuki anlaşmazlıkların önüne geçmek, hukuki güvenilirliği tesis etmek, taraflar arasında anlaşmazlığa sebebiyet verecek olumsuz şartların oluşmasını engellemek adına uluslararası ticari belgeler zamanında ve gerektiği gibi, kurallara uygun olarak, doğru bir şekilde düzenlenmelidir. Böylece ileride ortaya çıkabilecek ihtilafların çözümünde bu belgeler lehte veya aleyhte delil olarak kullanılabilecektir. Ticari belgelerin sınıflandırılması şemada gösterilmiştir (Şema 2.3).

Şema 2.3: Ticari belgelerin sınıflandırılması

2.2.1. Sözleşme

Türk Borçlar Kanunu'nun 1. maddesine göre **sözleşme (akit)**, tarafların iradelerini karşılıklı ve birbirine uygun olarak açıklamalarıyla oluşan hukuki işlemdir. Dış ticaretin başlangıcı olarak kabul edilebilecek sözleşme, alıcı (ithalatçı) ile satıcı (ihracatçı) arasında mal ve hizmet alım satımı için yapılır.

Genel anlamda taraflardan birinin (alıcının) teklif yapması, karşı tarafın (satıcının) ise kendine yapılan bu teklifin koşullarını yazılı olarak kabul etmesi hâlinde geçerli bir sözleşme yapılmış olur. Yapılan sözleşme, alıcı ile satıcı arasındaki ticaretin belirlenen standartlarda ve şartlarda ilerlemesine ve ortaya çıkabilecek risklerin paylaşılmasına olanak sağlar.

Dış ticaret işlemlerinde iki ya da daha fazla ülke ile bağlantılı sözleşmeler, uluslararası nitelik taşır. Ancak dış ticarette çıkan anlaşmazlıkları çözmek için dünyada ortak bir hukuk sistemi yoktur. Bu nedenle Milletlerarası Ticaret Odası [International Chamber of Commerce-ICC (İntırneyşınıl Çembır of Komırs)], uluslararası ticaret hareketlerindeki alım satım işlemlerinde geçerli olmak üzere **INCOTERMS [International Commercial Terms (inkotörms) (Uluslararası Ticaret Terimleri)]** adlı kuralları yürürlüğe koymuştur. Bu kurallar ile anlaşmazlıkların, uyuşmazlıkların ve hukuki ihtilafların ortadan kaldırılması ve böylece alıcı ile satıcının para ve zaman kaybının önlenmesi amaçlanmıştır**.** Dış ticaret işlemlerinde hazırlanacak sözleşmelerde INCOTERMS'ten yararlanılması, tarafların sözleşmede bu kurallara açıkça atıfta bulunmalarına bağlıdır. İhracat sözleşmesinde dikkat edilmesi gereken hususlar (Şekil 2.1) şunlardır:

Şekil 2.1: İhracat sözleşmesinde dikkat edilmesi gereken hususlar

2.2.2. Proforma Fatura

Proforma fatura, satış öncesi düzenlenerek satıcı (ihracatçı) tarafından alıcıya (ithalatçıya) gönderilen malın cinsi, miktarı, birim fiyatı, özellikleri, satış şartları, ödeme ve teslim şeklinin yer aldığı bilgileri içeren, teklif mektubu niteliği taşıyan, mali yükümlülüğü bulunmayan faturadır. Proforma faturada teklif edilen fiyatın geçerlilik süresi de yer alır.

Proforma Faturaya İlişkin Genel Bilgiler

- Faturanın üzerinde "proforma" ibaresi bulunur.
- Alıcının siparişi üzerine satıcı tarafından düzenlenir.
- İlk düzenlendiğinde satıcı açısından herhangi mali ve hukuki yükümlülük taşımaz.
- Alıcı, faturada belirtilen şartları kabul ettiğini onaylayarak faturayı satıcıya iade ederse satıcının fatura üzerinde yazılanları yerine getirme yükümlülüğü doğar. Bu durumda satış işlemi kesinlik kazanacağından proforma fatura, kesin satış faturasına dönüştürülür.
- Alıcının akreditif açmak istemesi hâlinde amir bankaya (akreditifi veren, satıcıya karşı sorumlu banka) proforma fatura teslim edilir. Amir banka tarafından küşat mektubu hazırlanır.

Proforma faturada aşağıda verilen özelliklerin bulunması gerekir:

- Alıcı ve satıcı firmanın adı, unvanı ve adresi
- Faturanın düzenlendiği yer ve tarih
- Malın cinsi, fiyatı, özellikleri, satış şartları ve teklif fiyatının geçerlilik süresi
- Ambalaj, sigorta, navlun, taşıma bilgileri, teslim ve ödeme şekli
- Satıcı firmanın kaşe ve imzası

Örnek:

Satıcı K*** ZEYTİN DIŞ TİCARET AŞ** tarafından **alıcı J. F***** GmbH** ile yapılan görüşmeler neticesinde aşağıda belirtilen ürünlerin ihracı yapılacak olup söz konusu ihracatla ilgili satıcı tarafından yapılan teklif bilgileri aşağıdaki gibidir.

ÜRÜN KODU	AÇIKLAMA	MİKTAR	KOLİ SAYISI	KOLİ BİRİM FİYAT
NSZ 01	Naturel Sızma Zeytinyağı(Extra Virgin Olive Oil) [1000mlx12 Yeşil Şişe (Green Bottle)]	2.400 adet (piece)	200 koli (cartons)	€ 78
NZY 01	Natürel Zeytinyağı (Virgin Olive Oil) [1000mlx12 Yeşil Şişe (Green Bottle)]	2.400 adet (piece)	200 koli (cartons)	€ 72
RZY 01	Riviera Zeytinyağı (Olive Oil) [1000mlx12 Yeşil Şişe (Green Bottle)]	1.560 adet (piece)	130 koli (cartons)	€ 60

SATICI
K*** ZEYTİN DIŞ TİCARET AŞ**
OSB 3*. Cad. No: 1* * Burhaniye/BALIKESİR
BURHANİYE VD-010*****
TEL: +90 XXX 123** mail: **@*mail.com**

ALICI
J. F*** GmbH**
X* 25***, London/ENGLAND**
LONDON-555*****
TEL: +44 20 ***** mail: **@*mail.com**

Malın Menşei : TÜRKİYE

Teslim Şekli : Ürünler 1x40' DC konteyner ile, İzmir Limanından sevk edilecektir. Burhaniye-İzmir Limanı arasında yapılacak nakliye ve sigorta masrafları satıcıya, İzmir Limanında ürünlerin gemiye teslimi sonrası yapılan taşıma ve sigorta giderleri alıcıya aittir.

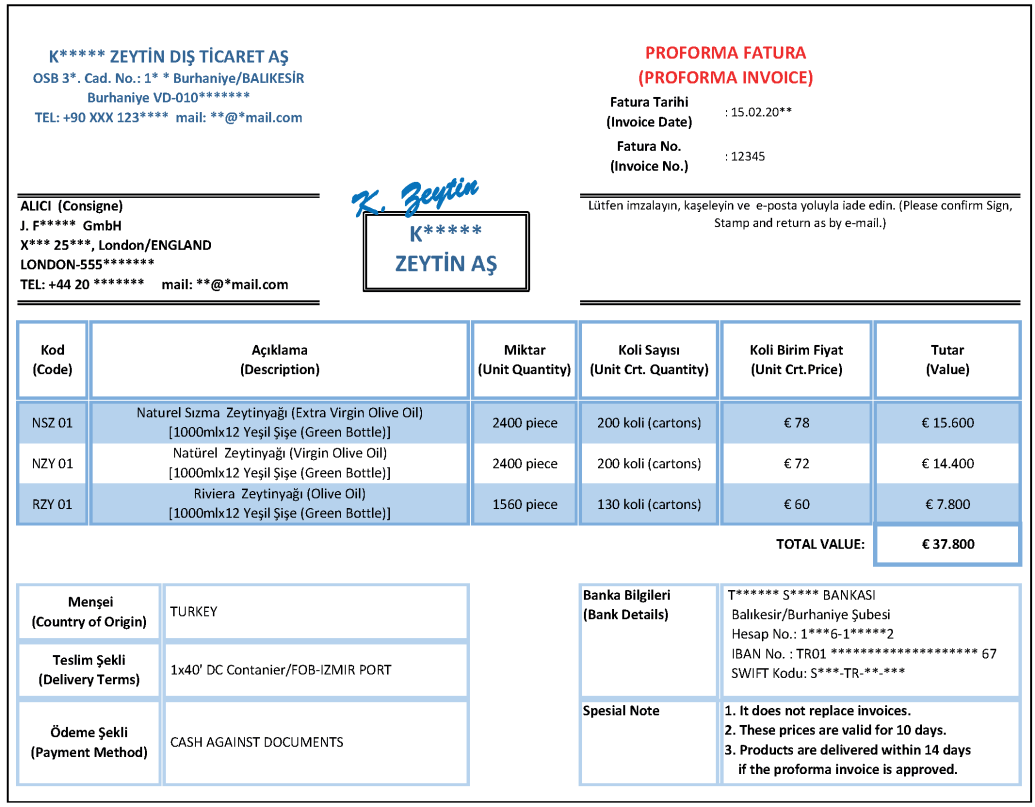
Ödeme Şekli : Vesaik mukabili ödeme

Fatura Tarihi-No. : 15.02.20**/12345

Banka Bilgileri : T****** S**** BANKASI
Balıkesir/Burhaniye Şubesi
Hesap No: 1***6-1*****2
IBAN NO : TR01 ********** 67
SWIFT Kodu: S***-TR-**-***

Özel Not
1. Fatura yerine geçmez.
2. İş bu fiyatlar 10 gün geçerlidir.
3. Ürünler, proforma faturanın onaylanması halinde 14 gün içinde teslim edilir.

Proforma fatura, yukarıda verilen bilgiler doğrultusunda düzenlenmiştir (Görsel 2.2).

K***** ZEYTİN DIŞ TİCARET AŞ
OSB 3*. Cad. No.: 1* * Burhaniye/BALIKESİR
Burhaniye VD-010*******
TEL: +90 XXX 123**** mail: **@*mail.com

PROFORMA FATURA
(PROFORMA INVOICE)

Fatura Tarihi (Invoice Date) : 15.02.20**
Fatura No. (Invoice No.) : 12345

ALICI (Consigne)
J. F***** GmbH
X*** 25***, London/ENGLAND
LONDON-555*******
TEL: +44 20 ******* mail: **@*mail.com

K. Zeytin
K*****
ZEYTİN AŞ

Lütfen imzalayın, kaşeleyin ve e-posta yoluyla iade edin. (Please confirm Sign, Stamp and return as by e-mail.)

Kod (Code)	Açıklama (Description)	Miktar (Unit Quantity)	Koli Sayısı (Unit Crt. Quantity)	Koli Birim Fiyat (Unit Crt.Price)	Tutar (Value)
NSZ 01	Naturel Sızma Zeytinyağı (Extra Virgin Olive Oil) [1000mlx12 Yeşil Şişe (Green Bottle)]	2400 piece	200 koli (cartons)	€ 78	€ 15.600
NZY 01	Natürel Zeytinyağı (Virgin Olive Oil) [1000mlx12 Yeşil Şişe (Green Bottle)]	2400 piece	200 koli (cartons)	€ 72	€ 14.400
RZY 01	Riviera Zeytinyağı (Olive Oil) [1000mlx12 Yeşil Şişe (Green Bottle)]	1560 piece	130 koli (cartons)	€ 60	€ 7.800
				TOTAL VALUE:	€ 37.800

Menşei (Country of Origin)	TURKEY
Teslim Şekli (Delivery Terms)	1x40' DC Contanier/FOB-IZMIR PORT
Ödeme Şekli (Payment Method)	CASH AGAINST DOCUMENTS

Banka Bilgileri (Bank Details)	T****** S**** BANKASI Balıkesir/Burhaniye Şubesi Hesap No.: 1***6-1*****2 IBAN No. : TR01 ********** 67 SWIFT Kodu: S***-TR-**-***
Spesial Note	1. It does not replace invoices. 2. These prices are valid for 10 days. 3. Products are delivered within 14 days if the proforma invoice is approved.

Görsel 2.2: Proforma fatura

2.1. Etkinlik

Aşağıda verilen bilgiler doğrultusunda, proforma faturayı düzenleyiniz.

Alıcı B*** BİLGİSAYAR TEKNOLOJİK ÜRÜNLER SAN. TİC. AŞ** tarafından, **satıcı A***** COMPUTER GMBH** ile yapılan görüşmeler neticesinde aşağıda belirtilen ürünlerin ithalatı yapılacak olup söz konusu ithalatla ilgili **satıcı A***** COMPUTER GMBH** tarafından yapılan teklif bilgileri aşağıdaki gibidir.

ÜRÜN KODU	AÇIKLAMA	MENŞEİ	MİKTAR	BİRİM	BİRİM FİYAT
0001KP	K**** PRINTER	CHINA	220	ADET	$ 97,96
0002FP	F**** PRINTER	CHINA	150	ADET	$ 86,17
0003TP	T**** PRINTER	CHINA	130	ADET	$ 121,00

SATICI
A***** COMPUTER GMBH
P.B.BOX 1*** PEKIN/CHINA
TRN No.: 123*******
TEL: +86 484****** mail: **@*mail.com

ALICI
B***** BİLGİSAYAR TEKNOLOJİK ÜRÜNLER SAN. TİC. AŞ
D**** MAH. S**** CAD. No.: 34/12 DİYARBAKIR
G**** VD-224*******
TEL: +90 XXX 999**** mail: **@*mail.com

Fatura Tarihi-No. : 15/05/20**/434343

Teslim Şekli : Ürünler FCL/FCL/20 GB konteyner ile CFR-İstanbul Limanı'nda teslim edilecektir.

Ödeme Şekli : %30 nakit avans, %70 mal teslimi mukabilince

Banka Bilgileri : R***** BANK
Pekin/China Şubesi
Hesap No.: 12***-123*****
SWIFT Kodu: BKCHCNXXXXX

Özel Not
1. Fatura yerine geçmez.
2. İş bu fiyatlar 10 gün geçerlidir.
3. Ürünler, proforma faturanın onaylanması halinde 7 gün içinde teslim edilir.

.....
.....
.....
.....

PROFORMA FATURA
(PROFORMA INVOICE)

Fatura Tarihi
(Invoice Date) : ...../...../.....

Fatura No.
(Invoice No.) : .....

.....
.....
.....

.....
.....

Lütfen imzalayın, kaşeleyin ve e-posta yoluyla iade edin. (Please confirm Sign, Stamp and return as by e-mail.)

Kod (Code)	Açıklama (Description)	Menşei (Country)	Miktar (Unit Quantity)	Birim (Unit)	Birim Fiyat (Unit Price)	Tutar (Value)
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....

TOTAL VALUE: .....

Teslim Şekli (Delivery Terms)	.....
Ödeme Şekli (Payment Method)	.....

Banka Bilgileri (Bank Details)	....

1. It does not replace invoices.
2. These prices are valid for .... days.
3. Products are delivered within .... days if the proforma invoice is approved.

Hazırladığınız bu etkinliğin değerlendirilmesi, 312. sayfadaki kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre yapılacaktır.

2.2.3. Ticari Fatura

Vergi Usul Kanunu'nun 229. maddesinde; "Fatura; satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesikadır." şeklinde tanımlanmıştır.

Dış ticaret işlemlerinde ticari fatura, alıcı (ithalatçı) "proforma fatura" üzerindeki şartları kabul ettiğini onayladıktan sonra genel alım satım sözleşmesine dayalı olarak satıcı (ihracatçı) tarafından düzenlenir.

Görsel 2.3: Ticari fatura

Ticari faturanın düzenlenmesi ile satış işlemi kesinlik kazanır ve bu durum dış ticaretle ilgili diğer belgeler için de esas oluşturur. Ticari fatura, gümrük işlemlerinin yerine getirilmesine, muhasebe kayıtlarının yapılmasına ve ödeme işlemlerinde gerekli transferlerin yapılmasına olanak sağlayan ispatlayıcı belgedir (Görsel 2.3).

Dış ticaretin özelliğine göre ticari faturaların sınıflandırılması aşağıdaki gibidir (Şema 2.4).

İHRACAT FATURASI	• Yurt içindeki ihracatçı firma tarafından düzenlenerek yurt dışındaki ithalatçı firmaya gönderilen faturadır. • Gümrük beyannamesinin açılabilmesi için bu faturanın düzenlenmesi zorunludur.
İTHALAT FATURASI	• Yurt dışındaki ihracatçı tarafından düzenlenerek yurt içindeki ithalatçıya gönderilen faturadır. Fatura yabancı dilde düzenlenmiş olup Türkçeye çevrilir. İthalat gümrük beyannamesi ve ithalat vergilerinin matrah kontrolü için ithalat faturasının gümrük idaresine ibraz edilmesi gerekir.
İHRACAT KAYDIYLA SATIŞ FATURASI	• Yurt içindeki imalatçılar tarafından "ihraç edilmek şartıyla" yine yurt içindeki ihracatçı firmalara yapılan mal satışlarında düzenlenir. • Bu faturada KDV gösterilir. Ancak bu KDV bedeli ihracatçıdan tahsil edilmez.
ÖZEL FATURA	• Yurt dışında ikamet eden yabancı uyruklu vatandaşların ve Türk vatandaşlarının Türkiye'de satın alarak yurt dışına götürdükleri mallar için düzenlenen faturadır.

Şema 2.4. Dış ticaret işlemlerinde faturanın sınıflandırılması

Ticari faturada bulunması gereken özellikler şunlardır:

- Satıcı (ihracatçı) ve alıcı (ithalatçı) firmanın adı, unvanı, adresi, iletişim bilgileri, satıcı kaşesi ve yetkili imzası
- T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı kaşesi, fatura numarası ve tarihi
- Malın cinsi, miktarı, birim fiyatı ve tutarı
- Teslim şekli, ödeme şekli, banka adı ve hesap numarası
- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası döviz alış kurları (Türkçe nüsha)
- Malın menşei, konteyner numarası, brüt ve net ağırlık ölçüsü
- Varsa sigorta bedeli

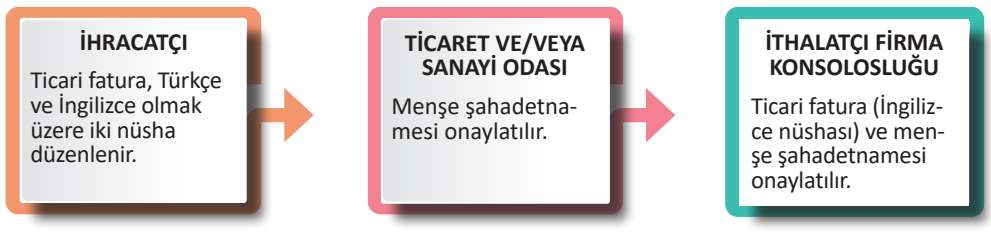
Bilgi Notu

İhracat faturasında Katma Değer Vergisi tutarı yer almaz.

Ticari fatura, Türkçe ve yabancı dilde (İngilizce) olmak üzere "iki nüsha" olarak düzenlenir. Ancak taraflar arasında anlaşmaya göre nüsha sayısı arttırılabilir. Her nüshasının ayrı ayrı imzalanması zorunludur. Eğer söz konusu ihraç, "ihraç kaydı ile satışa istinaden" yapılıyorsa düzenlenen ihracat faturasında imalatçı (ihraç edilen malı üreten) firmanın da beyanı yapılır.

İngilizce fatura, ithalatçı ülkenin isteğine bağlı olarak ticaret ve/veya sanayi odası ve konsoloslukça onaylanarak konsolosluk faturası oluşturulur. Bu işlem, sadece bazı Ortadoğu ülkelerine yönelik ihracat faaliyetlerinde gerekir. Bu tür bir uygulamada temel amaç malın ihraç ülkesi menşeli olduğunun belirlenmesidir.

Konsolosluk faturasının düzenlenme ve onay aşamalarına dikkat edilir (Şema 2.5).

Şema 2.5: Konsolosluk faturasının düzenlenme ve onay süreci

Örnek:

Satıcı C*** MAKİNE SAN. TİC. AŞ** tarafından **alıcı K***** TEXTILE GMBH** ile yapılan görüşmeler neticesinde aşağıda belirtilen ürünlerin ihracatı yapılacak olup söz konusu ihracatla ilgili fatura bilgileri aşağıdaki gibidir.

ÜRÜN KODU	AÇIKLAMA	MENŞEİ	MİKTAR	BİRİM	BİRİM FİYAT
CT0111	CT İPLİK SARIM MAKİNESİ (CT YARN WINDING MACHINE) (SERIAL NUMBER: 1****)	TÜRKİYE	2	ADET	$ 35.000
CT0222	CT İPLİK BÜKÜM MAKİNESİ (CT YARN TWISTING MACHINE) (SERIAL NUMBER: 2*****)	TÜRKİYE	2	ADET	$ 40.000
CT0333	CT DİKİŞ İPLİĞİ MAKİNESİ (CT SEWING THREAD MACHINE) (SERIAL NUMBER: 3*****)	TÜRKİYE	1	ADET	$ 5.000
CT0444	CT RİNG MAKİNESİ (CT RING MACHINE) (SERIAL NUMBER: 4*****)	TÜRKİYE	2	ADET	$ 30.000

SATICI
C*** MAKİNE SAN. TİC. AŞ**
S** BULVARI 123.SOK. No.: 4/2 MERSİN**
M** VD-333*******
TEL: +90 XXX 1**** mail: **@*mail.com**

ALICI
K*** TEXTILE LLC**
P.B.BOX 12* BAGHDAT/IRAQ**
TRN NO: 444********
TEL: +964 4**** mail: **@*mail.com**

Fatura Tarihi-No. : 12/03/20**/515151

Teslim Şekli : Ürünler FCA/2*40' GB konteyner ile Mersin'de teslim edilecektir.

Ödeme Şekli : Mal mukabili ödeme

Banka Bilgileri : R***** BANK
Mersin/Erdemli Şubesi
Hesap No.: 41***-432*****
SWIFT Kodu: RBTRXXXXX

Ticari fatura, yukarıda yer alan bilgiler doğrultusunda düzenlenmiştir (Görsel 2.4).

C*** MAKİNE SAN. TİC. AŞ**
S**** BULVARI 123.SOK. No.: 4/2 MERSİN
M**** VD-333*******
TEL: +90 XXX 1****** mail: **@*mail.com

T.C. HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI
İL KODU:33

FATURA (INVOICE)

Fatura Tarihi (Invoice Date) : 12/03/20**
Fatura No. (Invoice No.) : 515151

ALICI (Consigne)
K*** TEXTILE LLC**
P.B.BOX 12*** BAGHDAT/IRAQ
TRN No.: 444**********
TEL: +964 4****** mail: **@*mail.com

C. Makine
C*****
MAKİNE

Kod (Code)	Açıklama (Description)	Menşei Country	Miktar (Unit Quantity)	Birim (Unit)	Birim Fiyat (Unit Price)	Tutar (Value)
CT0111	CT YARN WINDING MACHINE (SERIAL NUMBER: 1****)	TÜRKİYE	2	ADET	$ 35.000	$ 70.000
CT0222	CT YARN TWISTING MACHINE (SERIAL NUMBER: 2*****)	TÜRKİYE	2	ADET	$ 40.000	$ 80.000
CT0333	CT SEWING THREAD MACHINE (SERIAL NUMBER: 3*****)	TÜRKİYE	1	ADET	$ 5.000	$ 5.000
CT0444	CT RING MACHINE (SERIAL NUMBER: 4*****)	TÜRKİYE	2	ADET	$ 30.000	$ 60.000
					TOTAL VALUE:	**$ 215.000**

TOTAL TWO HUNDRED FIFTEEN THOUSAND FILLS USD

Teslim Şekli (Delivery Terms)	2X40' DC Contanier-FAC/MERSİN
Ödeme Şekli (Payment Method)	CASH AGAINST GOOD

Banka Bilgileri (Bank Details)
R***** BANK
Mersin/Erdemli Şubesi
Hesap No.: 41***-432*****
SWIFT Kodu: RBTRXXXXX

Görsel 2.4: Ticari fatura

2.2. Etkinlik

Aşağıda verilen bilgiler doğrultusunda, ticari faturayı düzenleyiniz.

Alıcı C*** MUTFAK ÜRÜNLERİ SAN. TİC. AŞ** tarafından, **satıcı T***** STEEL COOKWARE COMPANY** ile yapılan görüşmeler neticesinde aşağıda belirtilen ürünlerin ithalatı yapılacak olup söz konusu ithalatla ilgili fatura bilgileri aşağıdaki gibidir.

ÜRÜN KODU	AÇIKLAMA	MENŞEİ	MİKTAR	BİRİM	BİRİM FİYAT
X010101	T***** ÇELİK TENCERE (T***** STEEL POT)	GERMANY	50	ADET	€ 250
X020202	T***** DÜDÜKLÜ TENCERE (T***** PRESSURE COOKER)	GERMANY	50	ADET	€ 375
Y010101	T***** KAŞIK SETİ (T***** SPOON SET)	GERMANY	30	ADET	€ 130
Z010101	T***** ÇELİK ÇAYDANLIK (T***** STEEL TEAPOT)	GERMANY	30	ADET	€ 50

SATICI
T*** STEEL COOKWARE COMPANY**
D* STREET 12** 8*** MUNCHEN/GERMANY**
MUNCHEN-23*******
TEL: 00 49 89 ******* mail: **@*mail.com**

ALICI
C*** MUTFAK ÜRÜNLERİ SAN. TİC. AŞ**
S** CAD. A*** No.: 24/2 Ümraniye/İSTANBUL**
U** VD-41*********
TEL: +90 XXX 5****** mail: **@*mail.com**

Fatura Tarihi-No. : 05.01.20**/44444

Banka Bilgileri : C***** BANK
Munchen/Germany Şubesi
Hesap No.: 545***-154*****
SWIFT Kodu: CBMGXXXXX

Teslim Şekli : Ürünler DPU/1*20' GB konteyner ile Münih/ALMANYA'da teslim edilecektir.

.....
.....
.....
.....

FATURA
(INVOICE)

Fatura Tarihi (İnvoice Date) : ...../...../.....

Fatura No. (Invoice No.) : .....

.....
.....
.....

.....
.....

Kod (Code)	Açıklama (Description)	Menşei (Country)	Miktar (Unit Quantity)	Birim (Unit)	Birim Fiyat (Unit Price)	Tutar (Value)
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....

TOTAL .....

TOTAL VALUE: .....

Teslim Şekli (Delivery Terms)	.....	**Banka Bilgileri (Bank Details)**	.....
Ödeme Şekli (Payment Method)	.....		

Hazırladığınız bu etkinliğin değerlendirilmesi, 312. sayfadaki kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre yapılacaktır.

İhracat İşlemlerinde E-fatura Uygulaması: İhracat işlemlerinde elle fatura düzenlenebileceği gibi elektronik fatura da düzenlenebilir.

- 509 sayılı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'nde Türkiye'de 2018 veya 2019 hesap dönemleri brüt satış hasılatı (veya satışları ile gayrisafi iş hasılatı) 5 milyon TL ve üzeri olan mükelleflere e-fatura düzenleme zorunluluğu getirilmiştir.
- İhracat İşlemlerinde ise e-fatura uygulamasına kayıtlı olan mükelleflerden 3065 sayılı KDV Kanunu'nun 11. maddesi kapsamındaki mal ihracı ve yolcu beraberi eşya ihracı yapan ihracatçılar e-fatura düzenlemek zorundadır.

İhracat İşlemlerinde E-arşiv Fatura Uygulaması: E-fatura ya da e-arşiv fatura uygulamasına kayıtlı olmayan bir mükellefin ihracata ilişkin düzenleyeceği fatura tutarının 30.000 TL ve üzeri olması durumunda bu faturanın Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından ücretsiz sunulan e-belge portalı üzerinden e-arşiv fatura olarak düzenlenmesi gerekmektedir.

İhracatçı için e-faturanın işleyişi Şema 2.6' da verilmiştir.

"www.ticaret.gov.tr" internet adresindeki "İhracat Fatura Portal Girişi" bölümünden kullanıcı adı ve şifre ile sisteme giriş yapılır.

Fatura sorgulama seçeneği ile Gelir İdaresi Başkanlığından (GİB) alınan "ETTN" ve "VKN" ile tek pencere sistemi üzerinde oluşturulan ve gümrük beyannamesinde kullanılacak olan 23 haneli "ID numarası" görüntülenir.

Görüntülenen 23 haneli belge ID, ilgili gümrük beyannamesinin 44 No.lu hanesinde 0886 belge kodu ve 17243160110886000000888/1 belge ID şeklinde kullanılır ve söz konusu e-fatura ile gümrük beyannamesi kalemi arasında sistemsel kontroller çalışır.

Herhangi bir uyumsuzluk olması durumunda ise sistem kullanıcıya uyarı mesajları verecek olup e-faturanın veya ilgili gümrük beyannamesi kaleminin bilgilerinin değiştirilmesi gerekebilir. Bu durumda gerekli düzeltmeler yapılır.

Gümrük beyannamesi kaleminde kullanılan e-fatura ile ilgili beyanname tescilinden sonra değişiklik gerektiği durumlarda söz konusu e-faturanın; "beyannamede düzeltme işlemi" yapılarak sistemden çıkarılması, ardından Bakanlığın e-fatura portalından iptal edilerek yeni bir e-fatura düzenlenmesi gerekmektedir.

Şema 2.6: İhracat işlemlerinde e-fatura işleyişi

- E-fatura, yurt dışı alıcıya gönderilmez. Yurt dışı alıcıya ihracat faturası gönderilir.
- İhracat faturası ile gümrük çıkış beyannamesi (GÇB) üzerindeki bilgiler birbiriyle uyumlu olmalıdır.
- E-faturada muhatap, Gümrük Müdürlüğüdür.
- Düzenlenen e-fatura, gümrük portalına otomatik olarak düşer.
- Gümrük Müdürlüğüne ayrıca kâğıt fatura verilmesine gerek yoktur.

Bilgi Notu

YAPILAN İŞLEM VE TARAFLAR	E-FATURA DÜZENLENİR	E-ARŞİV FATURA DÜZENLENİR	ELDE FATURA DÜZENLENİR
Proforma fatura			√
Gümrük çıkış beyannamesi (GÇB) ile satışı yapılan ihraç faturası	√		
E-fatura mükellefi olan, bavul ticareti ve yolcu beraberi eşya ihracatı yapanlar	√		
E-fatura mükellefi olmayan, bavul ticareti ve yolcu beraberi eşya ihracatı yapanlar			√
Serbest Bölgedeki alıcıya düzenlenen fatura gümrük çıkış beyannamesi (GÇB) ekinde varsa	√		
Serbest Bölgedeki alıcıya düzenlenen faturada ihracatçı e-fatura mükellefi değilse		√	
Hizmet ihracında (Serbest bölge alıcısı ise temel ticari fatura düzenlenir. Faturada "istisna" butonu seçilir)		√	
Mikro ihracat uygulamasında ve hızlı kargo ile ihracatlarda fatura ekinde elektronik ticaret gümrük beyannamesi (ETGB) bulunsa dahi		√	
Transit ticaret işlemlerinde ihracatçı e-fatura mükellefi ise	√		
Transit ticaret işlemlerinde ihracatçı e-fatura mükellefi değilse		√	
Konsinye ihracatta ihracatçı e-fatura mükellefi ise	√		
Konsinye ihracatta ihracatçı e-fatura mükellefi değilse		√	
Bedelsiz ihracatta, bedelsiz gönderilen mal faturası GÇB ekinde yer alıyorsa	√		
Bedelsiz ihracatta, bedelsiz gönderilen mal faturası GÇB ekinde yer almıyorsa		√	

2.2.4. Navlun Faturası

Deniz ve nehir yolu ile taşınan eşya (mal) için taşıma hizmeti karşılığında gemi şirketine ödenen ücrete **navlun** denir. İhraç edilen malın alım satım sözleşmesinde belirtilen teslimat şekline göre navlun bedeli, ihracatçı firma tarafından ödenir. Bu durumda ihracatçı firma tarafından navlun bedelinin ödendiğini ispatlamak amacıyla düzenlenen belgeye **navlun faturası** denir.

Akreditif, mal bedeli ile birlikte navlun bedelini de içeriyorsa konşimento ve diğer sevk belgesi üzerinde "Navlunu ödenmiştir." kaydının bulunması gerekmektedir. Ancak sevk belgesi üzerinde bu kayıt belirtilmemişse satıcı firmanın taşıyıcı firmadan navlun faturası alarak ithalatçı firmaya vermesi ya da tahsil belgeleri arasına navlun faturasını da koyması gerekmektedir.

Örnek:

Satıcı S*** GIDA SAN. TİC. AŞ** tarafından **alıcı R***** CO.** ile yapılan görüşmeler neticesinde aşağıda belirtilen ürünlerin ihracatı yapılacaktır. **Satıcı S***** GIDA SAN. TİC. AŞ** tarafından ihraç edilen mallar, **CIF teslim şekli** ile ithalatçıya ulaştırılacaktır. Bu nedenle 12.03.20** tarihinde **satıcı S,** taşıma işlemi için **A***** ULUSLARARASI LOJİSTİK AŞ** ile anlaşmıştır. Ürünlerin gemiye yüklemesi yapıldıktan sonra taşıma şirketi tarafından düzenlenen navlun faturası teslim alınmıştır.

TARİH	ARAÇ NO	ÜRÜN KODU	AÇIKLAMA	YÜKLEME NOKTASI	TESLİM NOKTASI	AĞIRLIK	MİKTAR	BİRİM FİYAT
12.03.20**	25*****	501	DENİZ NAVLUN ÜCRETİ [PİRİNÇ (RICE)]	İST	BARC	25.800	1	$ 30.000

TAŞIYICI
A***** ULUSLARARASI LOJİSTİK AŞ
OSB R*** CAD. No.: 1**
Pendik/İSTANBUL
P**** VD-879*******
TEL: +90 XXX 7*****
mail: **@*mail.com

SATICI
S***** GIDA SAN. TİC. AŞ
OSB B**** CAD. A***: 24/2
DUDULLU/İSTANBUL
D**** VD-580*******
TEL: +90 XXX 5******
mail: **@*mail.com

ALICI
R***** CO
G*** STREET 2** 8****
BARCELONA/SPAIN
Barcelona 888********
TEL: 93 34 93*******
mail: **@*mail.com

Fatura Tarihi-No. : 12.03.20**/77777
Gemi Adı : C*****
Sefer Sayısı : 123123123
Kalkış Tarihi : **.**.20**
Varış Tarihi : **.**.20**

Not : 4*40' FL (T***1111-T***2222-T***3333-T***4444), Kap Adedi: 8, Ağırlık (Brüt): 26.475 kg Pirinç (Rice) Yükleme Yeri: İstanbul, Nihai Varış Yeri: Barselona

Banka Bilgileri : B***** BANK İSTANBUL/DUDULLU ŞUBESİ HESAP NO: 45***-555***** SWIFT KODU: BBTRXXXXX

Navlun faturası, yukarıda yer alan bilgiler doğrultusunda düzenlenmiştir (Görsel 2.5).

A*** ULUSLARARASI LOJİSTİK AŞ**
OSB R* CAD. No.: 1** PENDİK/İSTANBUL**
P** VD-879*******
TEL: +90 XXX 7*** mail: **@*mail.com**

NAVLUN FATURASI
(FREIGHT INVOICE)

Fatura Tarihi (Invoice Date) : 12/03/20**
Fatura No. (Invoice No.) : 77777

BILL TO (FATURA EDİLEN)
S***** GIDA SAN. TİC. AŞ
OSB B**** CAD. A***: 24/2 DUDULLU/İSTANBUL
DUDULLU**** VD-580*******
TEL: +90 XXX 5****** mail: **@*mail.com

A. Lojistik
A*****
LOJİSTİK

SHIP TO (ALICI)
R*** CO**
G* STREET 2** 8**** BARCELONA/SPAIN**
BARCELONA 888******
TEL: 93 34 93******* mail: **@*mail.com**

Araç No (Vehicle No)	Ürün Kodu (Code)	Açıklama (Description)	Yükleme Noktası (From)	Teslim Noktası (To)	Net Ağırlık (Net Weight)	Miktar (Unit Quantity)	Birim Fiyat (Unit Price)	Tutar (Value)
25*****	501	DENİZ NAVLUN ÜCRETİ [PİRİNÇ (RICE)]	İST	BARC	25.800	1	$ 30.000	$ 30.000

Ara Toplam (Subtotal)	$ 30.000
Vergi Oranı (Tax Rate)	$ 0
Toplam(Total)	$ 30.000

TOTAL THIRTY THOUSAND FILLS USD

Gemi adı (Ship Name)	C*****
Sefer Sayısı (Number of Trips)	123123123
Kalkış Tarihi (Departure Date)	**.**.20**
Varış Tarihi (Arrivel Date)	**.**.20**

Not (Special Note)	4*40' FL (T***1111-T***2222-T***3333-T***4444), Kap Adedi: 8, Ağırlık (Brüt): 26.475 kg Pirinç(Rice) From: İstanbul, To: Barselona
Banka Bilgileri (Bank Details)	B***** BANK İstanbul/Dudullu Şubesi Hesap No.: 45***-555***** SWIFT Kodu: BBTRXXXXX

Görsel 2.5: Navlun faturası

2.3. Etkinlik

Aşağıda verilen bilgiler doğrultusunda, navlun faturasını düzenleyiniz.

Satıcı Z*** MAKİNA SAN. TİC. AŞ** tarafından **alıcı B***** GMBH** ile yapılan görüşmeler neticesinde aşağıda belirtilen ürünlerin ihracatı yapılacaktır. **Satıcı S***** MAKİNA SAN. TİC. AŞ** tarafından ihraç edilen mallar, **CFR** teslim şekli ile ithalatçıya ulaştırılacaktır. Bu nedenle 15.04.20** tarihinde **satıcı Z*****, taşıma işlemi için **K***** ULUSLARARASI LOJİSTİK AŞ** ile anlaşmıştır. Ürünlerin gemiye yüklemesi yapıldıktan sonra taşıma şirketi tarafından düzenlenen navlun faturası teslim alınmıştır.

TARİH	ARAÇ NO	ÜRÜN KODU	AÇIKLAMA	YÜKLEME NOKTASI	TESLİM NOKTASI	AĞIRLIK (NET)	MİKTAR	BİRİM FİYAT
15.04.20XX	K8*****	DNU	DENİZ NAVLUN ÜCRETİ (MACHINE)	İSKENDERUN	NAPOLİ	29.000	1	€ 4.000

TAŞIYICI
K***** ULUSLARARASI LOJİSTİK AŞ
L*** CAD. No.: 1**
İSKENDERUN/HATAY
İ**** VD-888*******
TEL: +90 XXX 5*****
mail: **@*mail.com

SATICI
Z***** MAKİNA SAN. TİC. AŞ
A*** MAH. B**** CAD. 24/2 HATAY
H**** VD-789*******
TEL: +90 XXX 5****** mail: **@*mail.com

ALICI
B***** GMBH
B*** 2** 8****
NAPOLİ/ITALY
NAPOLI-464********
TEL: 39 81 *******
mail: **@*mail.com

Fatura Tarihi-No. : 15.04.20**/88888
Gemi Adı : K*****
Sefer Sayısı : 12341234
Kalkış Tarihi : **.**.20**
Varış Tarihi : **.**.20**

Not : 1*40' HIGH CUBE, Kap Adedi: 33,
Ağırlık (Brüt): 34.000 kg Makine ve Parçaları
Yükleme Yeri: İskenderun
Nihai Varış Yeri: Napoli

Banka Bilgileri : Y***** BANK
İskenderun Şubesi
Hesap No.: 12***-123*****
SWIFT Kodu: YBTRXXXXX

.....
.....
.....
.....

NAVLUN FATURASI
(FREIGHT INVOICE)

Fatura Tarihi (Invoice Date) : ...../...../.....
Fatura No. (Invoice No.) : ...../...../.....

BILL TO
.....
.....
.....
.....

.....
.....

SHIP TO
.....
.....
.....
.....

Araç No (Vehicle No)	Ürün Kodu (Code)	Açıklama (Description)	Yükleme Noktası (From)	Teslim Noktası (To)	Net Ağırlık (Net Weight)	Miktar (Unit Quantity)	Birim Fiyat (Unit Price)	Tutar (Value)
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....

Ara Toplam (Subtotal)	.....
Vergi Oranı (Tax Rate)	.....
Toplam (Total)	.....

TOTAL .....

Gemi adı (Ship Name)	.....
Sefer Sayısı (Number of Trips)	.....
Kalkış Tarihi (Departure Date)	...../...../.....
Varış Tarihi (Arrivel Date)	...../...../.....

Not (Special Note)	....
Banka Bilgileri (Bank Details)	....

Hazırladığınız bu etkinliğin değerlendirilmesi, 312. sayfadaki kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre yapılacaktır.

2.2.5. Koli Listesi

İhracatçı firma tarafından dökme olmayan, paket, kutu, sandık ve balyalar hâlinde sevk edilen mallar için düzenlenir. İhraç edilen malın koliler hâlinde sevk edilmesi durumunda; kolilerin ambalajları açılmadan her koli içindeki ürün miktarı veya ölçüleri ile koli sayısını gösteren belgedir. Koli listesinde koli içindeki ambalaj ve mal muhteviyatı belirtildiğinden gümrük işlemleri sırasında gümrük idaresinin ve taşıyıcı firmanın sayım, yükleme ve taşıma faaliyetleri kolaylaşır.

Örnek:

Satıcı T*** YAZICI TONER ve SARF MALZEMELERİ SAN. TİC. AŞ** tarafından **alıcı M***** CO** firmasına yapılacak ihracatla ilgili ürünlere ait miktar ve koli paketleme bilgileri aşağıda gösterilmiştir.

ÜRÜN KODU	KOLİ NUMARASI	İÇİNDEKİLER	MİKTAR	MİKTAR/ KOLİ SAYISI	KOLİ SAYISI	KOLİ BOYUTU	HACİM(m^3)
TWCH01	1-93	T*** 01 WITH CHIP	1.302 adet (piece)	14	93 koli (cartons)	57,5 x 32 x 38	6,50
TWCH02	94-370	T*** 02 WITH CHIP	2.770 adet (piece)	10	277 koli (cartons)	63 x 36 x 38	23,87
TWCH03	371-398	T*** 03 WITH CHIP	336 adet (piece)	12	28 koli (cartons)	50 x 36 x 46	2,32
TWCH04	399-821	T*** 04 WITH CHIP	12.690 adet (piece)	30	423 koli (cartons)	55 x 31 x 47	33,90
TNCH01	822-842	T*** 01 NON CHIP	420 adet (piece)	20	21 koli (cartons)	47 x 32 x 34	1,07
		TOPLAM	17518		842		67,66 cbm
						Toplam Ağırlık (Total Weight)	11.000 KGS

SATICI
T***** YAZICI TONER ve SARF MALZEMELERİ SAN. TİC. AŞ
A*** Mah. No.: 1* * İZMİR
İZMİR VD-009******* TEL: +90 XXX 259**** mail: **@*mail.com

ALICI
M***** CO
C*** SS***, VİYANA/AVUSTURYA
VİYANA-957******* TEL: +43 1* ******* mail: **@*mail.com

Paketleme yöntemi : Karton Koli/1*40' HC | Fatura Tarihi : 14.10.20** | Sevkiyat Tarihi : 14.10.20** | Sipariş No. : 13579/20**
İletişim : A*** B****/+43 1******** | Fatura No. : 546546 | Sayfa : 1 | Teslim Yeri : Viyana

Koli listesi, yukarıda yer alan bilgiler doğrultusunda düzenlenmiştir (Görsel 2.6).

T*** YAZICI TONER ve SARF MALZEMELERİ SAN. TİC. AŞ**
A*** Mah. No.: 1* * İZMİR
İZMİR VD-009*******
TEL: +90 XXX 259**** mail: **@*mail.com

M***** CO
C*** SS***, VİYANA/AVUSTURYA
VİYANA-957*******
TEL: +43 1* ******* mail: **@*mail.com

KOLİ LİSTESİ (PACKING LIST)

7. Yazıcı
T*****
YAZICI AŞ

Fatura Tarihi (Invoice Date) : 14.10.20**
Fatura No. (Invoice No.) : 546546
Sevkiyat Tarihi (Shipping Date) : 14.10.20**
Sayfa (Page) : 1
Sipariş No. (Order No.) : 13579/20**
Teslim Yeri (Delivery Location) : VİYANA

ÜRÜN KODU	KOLİ NUMARASI (CTN NUMBERS)	İÇİNDEKİLER (CONTENTS EACH)	MİKTAR (QUANTITY)	MİKTAR/ KOLİ (QNT/CTN)	KOLİ SAYISI (NUMBER OF PACKAGES)	KOLİ BOYUTU (CARTON/PACKAGES SIZE)	HACİM-m3 (CBM)
TWCH01	1-93	T*** 01 WITH CHIP	1.302 adet (piece)	14	93 koli (cartons)	57,5 x 32 x 38	6,50
TWCH02	94-370	T*** 02 WITH CHIP	2.770 adet (piece)	10	277 koli (cartons)	63 x 36 x 38	23,87
TWCH03	371-398	T*** 03 WITH CHIP	336 adet (piece)	12	28 koli (cartons)	50 x 36 x 46	2,32
TWCH04	399-821	T*** 04 WITH CHIP	12690 adet (piece)	30	423 koli (cartons)	55 x 31 x 47	33,90
TNCH01	822-842	T*** 01 NON CHIP	420 adet (piece)	20	21 koli (cartons)	47 x 32 x 34	1,07
		TOTAL	17.518		842		67,66
						Toplam Ağırlık (Total Weight)	11.000 KGS

Paketleme Yöntemi (Methods of Packing) : Karton Koli/1*40' HC
Contact : A*** B****/+43 1********

Görsel 2.6: Koli listesi

2.4. Etkinlik

Aşağıda verilen bilgiler doğrultusunda, koli listesini düzenleyiniz.

Alıcı E*** IŞIK DIŞ TİCARET SAN. TİC. AŞ** firmasına **satıcı N***** LLC** firması tarafından yapılacak ithalatla ilgili ürünlere ait miktar ve koli paketleme bilgileri aşağıda gösterilmiştir.

ÜRÜN KODU	KOLİ NUMARASI	İÇİNDEKİLER	MİKTAR	MİKTAR/ KOLİ SAYISI	KOLİ SAYISI	KOLİ BOYUTU	HACİM(m^3)
LED001	1-100	LED TRAFO 1O AMPER	600 adet (piece)	12	50 koli (cartons)	50 x 36,5 x 46 CM	8,39
LED002	101-220	LED TRAFO 20 AMPER	5.760 adet (piece)	48	120 koli (cartons)	45 x 37 x 43 CM	8,68
LED003	221-370	LED TRAFO 30 AMPER	1.200 adet (piece)	8	150 koli (cartons)	60 x 38 x 53 CM	20,54
			7.560		320		37,61 cbm
						Toplam Ağırlık (Total Weight)	4.000 kgs

SATICI
N***** LLC
A*** STREET No.: 1* * HONG KONG
HONG KONG-035******* TEL: +852******* mail: **@*mail.com

ALICI
E***** IŞIK DIŞ TİCARET SAN. TİC. AŞ
Y*** Mah. No.: 15* * KADIKÖY/İSTANBUL
KADIKÖY VD-009******* TEL: +90 XXX 753**** mail: **@*mail.com

Paketleme Yöntemi	: Karton koli /1*20' DC	Fatura Tarihi	: 24.11.20**	Sevkiyat Tarihi	: 24.11.20**	Sipariş No.	: 998877
İletişim	: Y*** B**** / +852********	Fatura No.	: 353433	Sayfa	: 1	Teslim Yeri	: İstanbul

.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....

KOLİ LİSTESİ
(PACKING LIST)

Fatura Tarihi (Invoice Date) : .....
Fatura No. (Invoice No.) : .....
Sevkiyat Tarihi (Shipping Date) : .....
Sayfa (Page) : .....
Sipariş No. (Order No.) : .....
Teslim Yeri (Delivery Location) : .....

SN	KOLİ NUMARASI (CTN NUMBERS)	İÇİNDEKİLER (CONTENTS EACH)	MİKTAR (QUANTITY)	MİKTAR/ KOLİ (QNT/CTN)	KOLİ SAYISI (NUMBER OF PACKAGES)	KOLİ BOYUTU (CARTON/PACKAGES SIZE)	HACİM-m3 (CBM)
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
		TOTAL	.....		.....		.....
						Toplam Ağırlık (Total Weight)	.....

Paketleme Yöntemi (Methods of Packing) : .....
Contact : .....

Hazırladığınız bu etkinliğin değerlendirilmesi, 312. sayfadaki kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre yapılacaktır.

2.2.6. Çeki Listesi

İhraç için sevk edilen malların brüt veya net ağırlığının ihracatçı, tarafsız bir üçüncü şahıs veya kuruluş tarafından beyan edilen ayrı bir belgedir. Çeki listesi; ihracat beyannamesi, gümrük beyannamesi, ticari fatura ve konşimentoda beyan edilen malın ağırlığını ve hacim dökümünü gösterir. Ayrıca çeki listesinde hangi taşıta ne kadar mal yüklendiği ve her paketin (kasa, varil, çuval gibi) içinde ne kadar ağırlık bulunduğu da gösterilir.

Çeki listesinde gösterilen ağırlığın fatura ve konşimentoda yazılı olan ağırlık ile aynı olması gerekir. Kamyon veya vagonla yapılan taşımada otomatik tartı cihazından çıkan kantar fişleri, çeki listesi yerine geçer. Gümrüklerde yapılan mal sayımı veya malların sevkiyatı esnasında mallarda hasar oluşması durumunda, zararın tespiti için sigorta şirketleri tarafından çeki listesi esas alınır.

Örnek:

Satıcı A*** ZEYTİNYAĞI DIŞ TİCARET AŞ** tarafından alıcı **S***** LLC** firmasına yapılacak ihracatla ilgili ürünlere ait miktar ve ağırlık bilgileri aşağıda gösterilmiştir.

ÜRÜN KODU	AÇIKLAMA	MİKTAR	KOLİ SAYISI	AĞIRLIK Net kg	AĞIRLIK Brüt kg	PARTİ NO
NSZ 01	Naturel Sızma Zeytinyağı (Extra Virgin Olive Oil) (250x12 Yeşil Şişe (Green Bottle)]	4.980 adet (piece)	415 koli (cartons)	2,73	6,33	2/50
NZY 01	Naturel Zeytinyağı (Virgin Olive Oil) [500mlx12 Yeşil Şişe (Green Bottle)]	780 adet (piece)	65 koli (cartons)	5,46	12,50	2/51
RZY 01	Riviera Zeytinyağı (Olive Oil) [250mlx12 Yeşil Şişe (Green Bottle)]	360 adet (piece)	30 koli (cartons)	2,73	6,33	2/52

SATICI
A*** ZEYTİNYAĞI DIŞ TİCARET AŞ**
A* Mah. No: 1** AYDIN**
AYDIN VD-009*****
TEL: +90 XXX 159** mail: **@*mail.com**

ALICI
S*** LLC**
A* 25***, Bakü/AZERBAYCAN**
BAKÜ-848*****
TEL: +99 4* ***** mail: **@*mail.com**

İletişim : E*** M***** / +848*********

Sevkiyat Tarihi : 03.09.20**
Sipariş No. : 98765/20**

Çeki Listesi No. : 56789
Teslim Yeri : BAKÜ

Çeki listesi, yukarıda yer alan bilgiler doğrultusunda düzenlenmiştir (Görsel 2.7).

A*** ZEYTİNYAĞI DIŞ TİCARET AŞ**
A*** Mah. No.: 1* * AYDIN
AYDIN VD-009*******
Tel: +90 XXX 159**** mail: **@*mail.com

ÇEKİ LİSTESİ
(PACKING LIST)

ALICI (CUSTOMER)
S*** LLC**
A* 25***, Bakü/AZERBAYCAN**
BAKÜ-848*****
TEL: +99 4* ***** mail: **@*mail.com**

A. Zeytinyağı
A*****
ZEYTİNYAĞI

Sevkiyat Tarihi (Shipping Date) : 03.09.20**
Çeki Listesi No. (Pack List No.) : 56789
Sipariş No. (Order No.) : 98765/20**
Teslim Yeri (Delivery Location) : BAKÜ

SN	AÇIKLAMA (DESCRIPTION)	MİKTAR (NUMBER OF UNITS)	KOLİ SAYISI (NUMBER OF BOXES)	AĞIRLIK (WEIGHT) Net Kg	AĞIRLIK (WEIGHT) Brüt (Gross) Kg	PARTY NUMBERS	PARTİ AĞIRLIĞI (WEIGHT PARTIES) Net Kg	PARTİ AĞIRLIĞI (WEIGHT PARTIES) Brüt (Gross) Kg
NSZ 01	Naturel Sızma Zeytinyağı (Extra Virgin Olive Oil) (250x12 Yeşil Şişe (Green Bottle)]	4.980 adet (piece)	415 koli (cartons)	2,73	6,33	2/50	1.132,95	2.626,95
NZY 01	Naturel Zeytinyağı (Virgin Olive Oil) [500mlx12 Yeşil Şişe (Green Bottle)]	780 adet (piece)	65 koli (cartons)	5,46	12,5	2/51	354,90	812,50
RZY 01	Riviera Zeytinyağı (Olive Oil) [250mlx12 Yeşil Şişe (Green Bottle)]	360 adet (piece)	30 koli (cartons)	2,73	6,33	2/52	81,90	189,90
	TOTAL	**6.120**	**510**				**1.569,75**	**3.629,35**
						Toplam Ağırlık (Total Weight)		**3.629,35**

İletişim (Contact) : E*** M***** / +848*********

Görsel 2.7: Çeki listesi

2.5. Etkinlik

Aşağıda verilen bilgiler doğrultusunda, çeki listesini düzenleyiniz.

Alıcı P***BİLİŞİM DIŞ TİCARET AŞ** firmasına **satıcı S*****CO** tarafından yapılacak ithalatla ilgili olarak söz konusu ürünlere ait miktar ve ağırlık bilgileri aşağıda gösterilmiştir.

ÜRÜN KODU	AÇIKLAMA	MİKTAR	KOLİ SAYISI	AĞIRLIK Net kg	AĞIRLIK Brüt kg	PARTİ NO
BLCK001	V*** CHEMICAL TONER (BLACK) 54,0 X 36,0 X 30,0 cm	20 KG	1.000 koli (cartons)	20	21,50	KRT0001
MGNT001	V*** CHEMICAL TONER (MAGENTA) 54,0 X 36,0 X 30,0 cm	20 KG	1.000 koli (cartons)	20	21,50	KRT0002
YLLW001	V*** CHEMICAL TONER (YELLOW) 54,0 X 36,0 X 30,0 cm	20 KG	1.000 koli (cartons)	20	21,50	KRT0003
MGNT001	V*** CHEMICAL TONER (RED) 54,0 X 36,0 X 30,0 cm	20 KG	1.000 koli (cartons)	20	21,50	KRT0004

SATICI
S***CO**
A* P** 1* * TOKYO/JAPONYA**
TOKYO-006*****
TEL: +81 XXX 1***** mail: **@*mail.com**

ALICI
P***BİLİŞİM DIŞ TİCARET AŞ**
A* P** 25***, MECİDİYEKÖY/İSTANBUL**
BOĞAZİÇİ VD-7*******
TEL: +90 XXX ***** mail: **@*mail.com**

İletişim : S*** C***** / 90 XXX *******

Sevkiyat Tarihi : 23.11.20**

Çeki Listesi No. : 123123

Sipariş No. : 8989

Teslim Yeri : TOKYO

.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....

ÇEKİ LİSTESİ (PACKING LIST)

Sevkiyat Tarihi (Shipping Date) : ...../...../.....

Çeki Listesi No. (Pack List No.) : .....

Sipariş No. (Order No.) : .....

Teslim Yeri (Delivery Location) : .....

SN	AÇIKLAMA (DESCRIPTION)	MİKTAR (NUMBER OF UNITS)	KOLİ SAYISI (NUMBER OF BOXES)	AĞIRLIK (WEIGHT) Net Kg	AĞIRLIK (WEIGHT) Brüt (Gross) Kg	PARTY NUMBERS	PARTİ AĞIRLIĞI (WEIGHT PARTIES) Net Kg	PARTİ AĞIRLIĞI (WEIGHT PARTIES) Brüt (Gross) Kg
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
	TOTAL	.....	.....				.....	.....
						Toplam Ağırlık (Total Weight)		.....

İletişim (Contact) : .....

Hazırladığınız bu etkinliğin değerlendirilmesi, 312. sayfadaki kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre yapılacaktır.

2.2.7. Kontrol (Gözetim) Listesi

İhraç edilen malın satış sözleşmesinde öngörülen miktar, kalite, ambalajlama, etiketleme, yükleme, taşıma, teslim zamanı gibi koşullara uygunluğunu tespit etmek amacıyla bağımsız gözetim şirketinin hazırlamış olduğu bir belgedir.

Fiilî ihracattan önce ihracatçı veya ithalatçının talebiyle düzenlenir. Kontrol belgesi, tarım ürünlerinin sözleşmeye uygunluğunun tespitinde yaygın olarak kullanılır.

2.2.8. İmalatçı Analiz Belgesi

İthalatçı veya kamu kuruluşlarının ithal edilecek malın niteliğinin veya saflığının belirlenmesini gerekli görmeleri durumunda, mala ait numunenin bağımsız kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan analiz sonucunu gösteren belgedir.

Bu belge ile boya, çimento, asit gibi kimyasal maddeler ile analiz gerektiren malların nem oranı, erime derecesi, içindeki element ve bileşiklerin ad ve oranları gibi bilgilerine ulaşılır.

2.2.9. Gemi Ölçü Raporu

Gemiye sıvı olarak yüklenen yakıt, kimyevi madde veya ham maddenin yükleme sırasında gemiyi ne oranda doldurduğunu belgeleyen ve aynı zamanda varış limanında yapılan boşaltma sırasında ne kadar fire verildiğinin hesaplanmasında kullanılan belgedir.

2.2.10. Spesifikasyon Belgesi (Listesi)

Malların uluslararası standartlarının ayrımını yapan ve imalatçı firmanın TSE veya ISO belgesine bağlı olarak düzenlediği belgedir.

İhraç edilen ürünlerle ilgili ulusal mevzuata ait bilgiler ya da açıklamalarda eksiklik tespit edildiğinde gümrük idaresine ibraz edilmek üzere düzenlenir. Spesifikasyon belgesinde koli listesine ek olarak ürün bileşenleri, ürün etiketi, birim ve toplam fiyatı yer alır.

2.2.11. Kalite Kontrol Belgesi

İhracat ve ithalat işlemlerine konu olan ürünün ulusal ve uluslararası standartlara uygunluğunun belgelenmesi istenebilir. Bu nedenle TSE, ISO, CE belgesi gibi kalite kontrol belgelerinin bağımsız ve tanınmış ulusal ve uluslararası belgelendirme kuruluşlarından alınması gerekir.

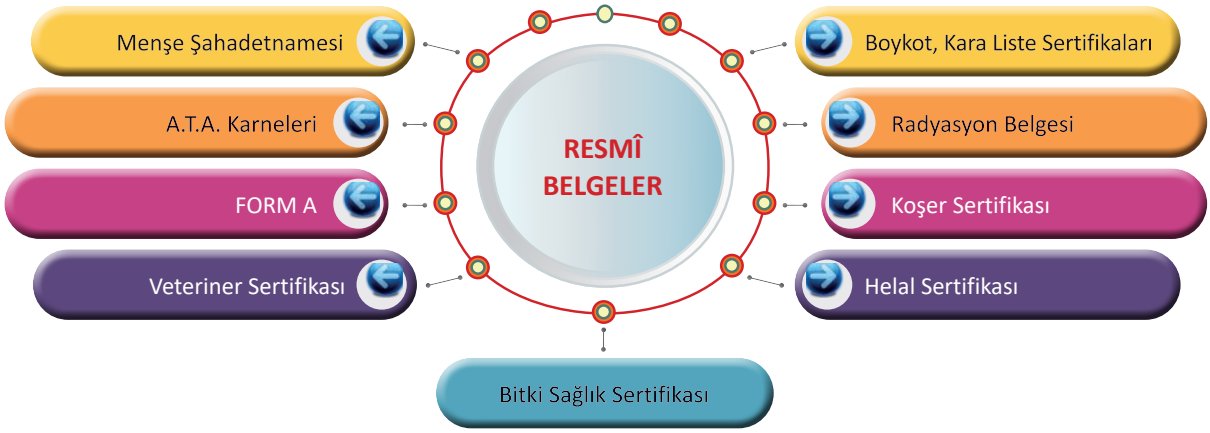
2.3. RESMÎ BELGELER

Hazırlık Çalışmaları

1. **Ticari bir işletme sahibi olduğunuzu varsayarak işletme faaliyetleri konusunda hangi kamu kuruluşları ile temas kurabileceğinizi söyleyiniz.**
2. **Ticari bir işle ilgili herhangi bir kamu kuruluşundan yasal izin almak için hangi adımlar gerçekleştirilmelidir? Arkadaşlarınızla paylaşınız.**

Dış ticaret işlemlerinde resmî makamların onayını gerektiren, genelde standart olarak hazırlanmış resmî özelliğe sahip belgelerdir.

Resmî belgelerin sınıflandırılması şu şekildedir (Şema 2.7).

Şema 2.7: Resmî belgelerin sınıflandırılması

2.3.1. Menşe Şahadetnamesi

Menşe, bir eşyanın ekonomik milliyetidir. Eşyanın ithalatı esnasında gümrük vergilerinin hesaplanması, ticaret politikası önlemlerinin uygulanması (gözetim ve korunma önlemleri, miktar kısıtlamaları, anti-damping vergisi vb.) ve dış ticarete ilişkin istatistik tutulması bakımından menşe kavramı önem taşımaktadır.

Menşe kuralları iki başlık altında incelenir (Şekil 2.2).

Şekil 2.2: Menşe kuralları

Menşe şahadetnamesi ihraç edilen malın menşeini, yani imal edildiği (üretildiği) ülkeyi gösteren belgedir. İthalatçı firmanın isteği doğrultusunda ihracatçı firma tarafından hazırlanarak bağlı bulunulan ticaret ve/veya sanayi odası tarafından tasdik edilmesi gerekmektedir.

Gümrük vergilerinin belirlenmesinde kullanılan menşe şahadetnameleri, gümrük beyannameleri ekinde gümrük idarelerine ibraz edilir.

A, B ve C olarak üç nüsha hâlinde düzenlenen menşe şahadetnamelerinin C formu, ilgili ticaret odasında kalırken diğer iki nüsha ise ihracatçıya verilir. Türkiye'de menşe şahadetnamesi (ABC) formu bağlı bulunulan ticaret ve/veya sanayi odalarından temin edilmektedir.

Menşe şahadetnamesi, Menşe şahadetnamesi, bir ülkede üretilmesine rağmen üçüncü bir ülkede geçirdiği ek işlemlerle katma değeri artırılan malın ek işlemlere uğradığı ülke menşeli olduğunu göstermektedir. Çeşitli ülkelerden ithal edilen mallar, bu belge ile gümrük indirimine tabi tutulur.

Menşe şahadetnamesinde bulunması gerekenler şöyle sıralanabilir:

- İhracatçı firmanın unvanı, açık adresi ve ülkesi
- İthalatçı firmanın unvanı, açık adresi ve ülkesi
- Menşe seri ve sıra numarası
- İhracat ve varış ülkeleri
- Malın menşe ile ilgili bilgileri [cinsi, özelliği, ambalaj şekli, koli adedi, kolilerin marka ve numarası, net ve brüt ağırlığı, ünite fiyatı ve değeri
- Malın yüklendiği aracın ismi ve hareket tarihi
- Yükleme limanı veya yükleme yeri
- Mal, Türkiye'de geçirdiği değişiklik dolayısı ile Türk menşeli sayılıyorsa bu özelliklerin belirtilmesi gerekmektedir.
- İhracatçı firma beyanı, kaşe ve yetkili imzası
- İlgili ticaret ve/veya sanayi odası tasdiki

Örnek:

Satıcı T*** YAZICI TONER ve SARF MALZEMELERİ SAN. TİC. AŞ** tarafından **alıcı M***** COMPANY** firmasına aşağıda belirtilen ürünlerin ihracı yapılacaktır. Söz konusu ihracatla ilgili **menşe şahadetnamesi** düzenlenmesi için Ege Bölgesi Sanayi Odasına gerekli müracaat yapılmıştır.

SIRA NO	KOLİ SAYISI	AÇIKLAMA	MİKTAR	AĞIRLIK
1	37 koli (cartons)	TONER KARTUŞU (TONER CARTRIDGE)	-	460 KG
			TOPLAM	460 KG

SATICI
T*** YAZICI TONER ve SARF MALZEMELERİ**
SAN. TİC. AŞ
A* Mah. No.: 1** İZMİR**

ALICI
M*** COMPANY**
C* 5 S***
VİYANA/AVUSTURYA

Çıkış Noktası : TÜRKİYE
Taşıma Şekli : HAVA YOLU İLE (BY AIR)
Ticaret/Sanayi Odası : EGE BÖLGESİ SANAYİ ODASI
Menşei : Türkiye
Belge Numarası : 02******
Tarih : İ*** / 15.08.20**

Menşe şahadetnamesi, yukarıda yer alan bilgiler doğrultusunda düzenlenmiştir (Görsel 2.8)

1. İhracatçı Consignor Expèditeur	Numara P 02******	ORİJİNAL ORIGINAL ORIGINAL
T***** YAZICI TONER ve SARF MALZEMELERİ SAN. TİC. AŞ A*** Mah. No.: 1** İZMİR	**MENŞE ŞAHADETNAMESİ** **CERTIFICATE OF ORIGIN** **CERTIFICAT D'ORIGINE**	
2. Alıcı Consignee Destinataire	3. Menşe Ülkesi Country of Origin Pays d'origine	
M***** COMPANY C*** 5 S*** VİYANA/AVUSTURYA	TURKEY	
4. Taşımaya İlişkin Bilgiler (Tercihe Bağlı) Transport Details (Optional) Informations relatives au transport (mention facultative) BY AIR	5. Gözlemler Remarks Remarques	

6. Sıra No.; kolilerin marka ve işaretleri, sayı ve türleri; eşyanın tanımı Item number;marks.numbers, number and kind of packages; description of goods Numèro d'ordre-Marques, numèros, nombreet nature des colis-Dèsignationdes marchandies	7. Miktar Quantity Quantitè
ADDR: 1 - 37 UNITT TONER CARTRIDGE ========== 18-02315	460 KGS

8. Yukarıda tanımlanan eşyaların 3 No.lu kutuda belirtilen ülke menşeli olduğu tasdik olunur.
The Undersigned Authority Certifies That The Goods Described Above Originate In The Country Shown In Box 3
L'autoritè soussignèe certifie que les marchandises dèsignèes ci-dessus sont originaires pays figurant dans la case No 3

KAREKOD

E. Sanayi Odası
EBSO
EGE BÖLGESİ SANAYİ ODASI
AEGEAN REGION CHAMBER OF INDUSTRY

Düzenleme Yeri ve Tarihi, İsim, İmza ve Yetkili Mercinin Mührü
Place and date of issue, name, signature and stamp of competent authority İ*** / 15.08.20**
Lieu et date de dèlivrance, dèsignation, signature et cachet de l'autoritè compètente

Görsel 2.8: Menşe şahadetnamesi

İhracat hacmini arttırmak ve sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla "Made in Turkey-Türk Malı" algısının yaratılması önemlidir (Görsel 2.9).

Görsel 2.9: Türk malı sembolü

2.6. Etkinlik

Aşağıda verilen bilgiler doğrultusunda, menşe şahadetnamesini düzenleyiniz.

Satıcı N* İÇECEK İHRACAT SAN. TİC. AŞ** tarafından **alıcı W*** COFFEE COMPANY** firmasına aşağıda belirtilen ürünlerin ihracı yapılacaktır. Söz konusu ihracatla ilgili **menşe şahadetnamesi** düzenlenmesi için Kocaeli Sanayi Odasına gerekli müracaat yapılmıştır.

SIRA NO	KOLİ SAYISI	AÇIKLAMA	MİKTAR	AĞIRLIK
1	4 koli (cartons)	LATTE KAHVE (CAFE LATTE)	3.000 adet	1500 kg
2	4 koli (cartons)	KAHVE İST KLASİK	3.000 adet	1.500 KG
			TOPLAM	3.000 KG

SATICI
N* İÇECEK İHRACAT SAN. TİC. AŞ**
OSB 5 CAD. NO: 8** KOCAELİ**

ALICI
W* COFFEE COMPANY**
D* PBX 5S*****
ROMA/ITALY

Çıkış Noktası	: TÜRKİYE	**Belge Numarası**	: 68******
Menşei	: TÜRKİYE	**Ticaret/Sanayi Odası**	: KOCAELİ SANAYİ ODASI
Taşıma Şekli	: GEMİ İLE (BY SHIP)	**Tarih**	: K*** / 15.02.20**

1. İhracatçı Consignor Expèditeur	Numara P	ORİJİNAL ORIGINAL ORIGINAL
....	**MENŞE ŞAHADETNAMESİ** **CERTIFICATE OF ORIGIN** **CERTIFICAT D'ORIGINE**	
2. Alıcı Consignee Destinataire	3. Menşe Ülkesi Country of Origin Pays d'origine	
....	.....	
4. Taşımaya İlişkin Bilgiler (Tercihe Bağlı) Transport Details (Optional) Informations relatives au transport (mention facultative)	5. Gözlemler Remarks Remarques	
6. Sıra No.; kolilerin marka ve işaretleri, sayı ve türleri; eşyanın tanımı Item number;marks.numbers, number and kind of packages; description of goods Numèro d'ordre-Marques, numèros, nombreet nature des colis-Dèsignationdes marchandies .... ==========	7. Miktar Quantity Quantitè ..... KGS	
8. Yukarıda tanımlanan eşyaların 3 No.lu kutuda belirtilen ülke menşeli olduğu tasdik olunur. The Undersigned Authority Certifies That The Goods Described Above Originate In The Country Shown In Box 3 L'autoritè soussignèe certifie que les marchandises dèsignèes ci-dessus sont originaires pays figurant dans la case No 3 ..... SANAYİ ODASI Düzenleme yeri ve tarihi, isim, imza ve yetkili mercinin mührü Place and date of issue, name, signature and stamp of competent authority Lieu et date de dèlivrance, dèsignation, signature et cachet de l'autoritè compètente		

Hazırladığınız bu etkinliğin değerlendirilmesi, 312. sayfadaki kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre yapılacaktır.

2.3.2. A.T.A. Karneleri

Uluslararası Geçici İthalat Sözleşmesi ve ekleri kapsamında, taraf ülkeler arasında farklı bir belgeye ihtiyaç olmaksızın eşyanın geçici olarak ithalat ve ihracatını gerçekleştiren gümrük belgeleridir.

Düzenlenen bu karneler milletlerarası ticari ve kültürel faaliyetlerin artırılması için eşyaların geçici olarak vergiden muaf şekilde ithal edilmesini sağlar.

A.T.A. karnesinin kullanım amacı; kesin satış haricinde bakım ve onarım, fuar ve sergilerde sergilenme gibi sebeplerle yurt dışına çıkarılan mallardan ithalat veya ihracat üzerinden vergi alınmamasını sağlamaktır.

A.T.A. karnelerinin özellikleri ve temin adımları şöyledir:

- A.T.A. karnesi ile gelen eşyalar için ithalat işlemi sırasında gümrük idaresi ve ithalatçı tarafından herhangi bir işlem yapılmasına gerek yoktur. A.T.A. karnesi, eşyanın ithalinde ve yeniden ihracında gümrüklerden geçiş süresini kısaltır.
- Belgenin geçerlilik süresi bir yıldır.
- Her ülkeye giriş ve çıkışta A.T.A. karnesinin ilgili gümrük idaresine ibraz edilerek onaylatılması gerekir.
- A.T.A. karnesi kullanmak isteyen kişi veya kuruluşların karne dağıtımı konusunda yetkili odalara müracaat etmeleri gerekmektedir. Müracaat, yurt dışına götürülecek eşyanın çeki listesinin eklendiği dilekçe ile yapılır.
- A.T.A. karnesi kullanmak isteyen kişi veya kuruluşların taşınacak eşya için gereken teminatı (nakit, banka teminat mektubu, devlet tahvili, hazine bonosu) yetkili odaya vermeleri gereklidir.
- Uluslararası işlemlerde genellikle eşyanın toplam değerinin %50'si oranında teminat tutarı uygulanır.

A.T.A. karnesi, ön ve arka kapakları hariç 29 sayfadan oluşmaktadır. Karnenin sayfa bilgileri ve içeriği Şema 2.8'de açıklanmıştır.

İLK YEŞİL YAPRAK	• Yetkili oda tarafından düzenlenir ve kaşelenir. • Ön yüzünde firma bilgisi, varış ülkesi, gönderilme sebebi, belge düzenlenme ve geçerlilik tarihi yer alır. • Arka yüzünde eşyanın sıra numarası, tanımı, ağırlığı, adedi ve değer bilgisi yer alır.
SARI, BEYAZ VE MAVİ NÜSHA	Gümrük tarafından kullanılacak olan sayfalar boş bırakılır.
5. ve 12. SAYFALAR ARASI	İhracat nüshalarıdır, ilk sayfa gibi doldurulur.
13. ve 20. SAYFALAR ARASI	Geri ihracat nüshalarıdır, ilk sayfa gibi önlü arkalı doldurulur.
21. ve 28. SAYFALAR ARASI	Transit ticaret nüshalarıdır ve ilk sayfa gibi önlü arkalı doldurulur.
29. SAYFA (SON)	Belgelerin hangi oda ve kim tarafından doldurulduğu ve kontrol edildiği bilgisi yer alır.

Şema 2.8: A.T.A. karnesi sayfalarının içeriği

İhracatçı tarafından A.T.A. karnesi düzenlendikten sonra sürecin işleyişi şu şekildedir (Şema 2.9).

A.T.A. KARNESİ ONAY SÜRECİ

- A.T.A. karnesi kullanmak isteyen kişi veya kuruluş tarafından belgeler doldurulur ve onay için yetkili odaya sunulur.
- Yetkili odanın kontrolünün ardından karne onaylanır.

A.T.A KARNESİNDE DEĞİŞİKLİK İŞLEMİ

- Ülkeden çıkışı yapılmamış A.T.A. karnesinin üzerinde değişiklik işlemi yapılabilir.
- Ülkeden çıkışı yapılmış bir A.T.A. karnesinin üzerinde değişiklik yapılamaz.

A.T.A. KARNESİ SÜRESİNİN BİTİMİ

- Kullanımı biten veya süresi dolan karne, yetkili odalara iade edilir. İade alınan karne yetkili oda tarafından TOBB'a gönderilir.
- TOBB tarafından olumlu geri dönüş yapıldıktan sonra yetkili oda, teminatın geri ödemesini yapar.

Şema 2.9: A.T.A. karnesi ile ilgili yasal süreç

Örnek:

G* MEDİKAL DIŞ TİCARET AŞ** firması, İstanbul'da düzenleneceK **YENİ NESİL MEDİKAL CİHAZLAR FUARI**'na aşağıda belirtilen ürünlerle katılacaktır. Fuara katılım amacıyla Almanya'dan yapılan geçici ithalat işlemine ait **A.T.A. karnesi,** ilgili gümrük idaresine sunulmuştur.

SIRA NO	PAKET SAYISI	AÇIKLAMA	MİKTAR	AĞIRLIK	TUTAR (VALUE)
1	1 koli (cartons)	**4D ULTRASON CİHAZI (4D ULTRASOUND DEVICE)**	1 adet (1 piece)	50 KG	€ 4.000
2	1 koli (cartons)	**4D EKOKARDİYOGRAFİ CİHAZI (4 D ECOCARDIOGRAPHY DEVICE)**	1 adet (1 piece)	60 KG	€ 15.000
			TOPLAM	110 KG	€ 19.000

ALICI
G* MEDİKAL DIŞ TİCARET AŞ**
C* Mah. D*** Cad. No.: 1** MASLAK/İSTANBUL**

YETKİLİ KİŞİ
A*** B*******
Halkla lişkiller Müdürü

Çıkış Noktası	: ALMANYA	**Geçici İthalatın Amacı**	: YENİ NESİL MEDİKAL CİHAZLAR FUARI'na KATILIM
Varış Noktası	: TÜRKİYE	**Tasdik eden Kuruluş**	: BERLİN TİCARET VE SANAYİ ODASI
Taşıma Şekli	: KARA YOLU İLE (BY TRACK)	**Tarih ve Süre**	: 12.09.20**/ 6 ay
Menşei	: ALMANYA	**Proforma Fatura No./Tarih**	: 987987/12.09.20**

A.T.A. karnesi, yukarıda yer alan bilgiler doğrultusunda düzenlenmiştir (Görsel 2.10).

A.T.A. CARNET ***GENERALE LIST/LISTE GENERALE*** ***CARNET A.T.A.***

Sıra No/ Item No	**Eşyanın ticari tanımı ve varsa marka ve numaraları/** Trade description of goods and marks and numbers if any	**Parça Adedi/** Number of Pieces	**Ağırlık veya Hacim/** Weight or Volume	**Kıymet*/** Value*	****Menşe Ülke/** **Country of origin	**Gümrüğün Kullanımı İçindir/** For Customs Use Only **Ayniyetin Tespiti İçin İşaretler** Identification Marks
1	2	3	4	5	6	7
1	4D ULTRASOUND DEVICE	1	50 kgs	€ 4.000	GERMANY	
2	4D ECOCARDIOGRAPHY DEVICE	1	60 kgs	€ 15.000	GERMANY	
	NO CHANGES OR ADDITIONS ABOVE OR BELOW THIS LINE GOODS IN FREE CIRCULATION TOTAL IN WORDS: NINETEEN THOUSAND EUROS IHK Berlin					
TOPLAM veya DEVREDİLEN TOPLAM/ TOTAL or CARRIED OVER		2	110 KGS	€ 19.000		

*** Aksi belirtilmediği sürece karnenin verildiği ülkedeki/gümrük bölgesindeki ticari kıymet ve bu ülkenin /gümrük bölgesinin para birimi/*** Commercial value in cuntry/cumtoms territory of issue and its currency, unless stated differently

****Menşe ülkesi, eğer karnenin verildiği ülkeden/gümrük bölgesinden farklı ise uluslararası ISO kodları kullanılarak belirtilir./** ** Show country of origin if different from country territory of issue of the Carnet, using ISO country codes.

Görsel 2.10: A.T.A. karnesi

2.7. Etkinlik

Aşağıda verilen bilgiler doğrultusunda, A.T.A. karnesinin ilgili sayfalarını düzenleyiniz.

Alıcı D* MEKANİK DIŞ TİCARET AŞ** firması, İzmir'de düzenlenecek **A***FUARI**'na aşağıda belirtilen ürünlerle katılacaktır. Fuara katılım amacıyla Almanya'dan yapılan geçici ithalat işlemine ait A.T.A. karnesi, ilgili gümrük idaresine sunulmuştur.

SIRA NO	PAKET SAYISI	AÇIKLAMA	MİKTAR	AĞIRLIK	TUTAR (VALUE)
1	1 koli (cartons)	TEMİZLİK ROBOTU (CLEANING ROBOT)	1 adet (1 piece)	12 KG	€ 500
2	1 koli (cartons)	MUTFAK ROBOTU (FOOD PROCESSOR)	1adet (1 piece)	8 KG	€ 400
1	1 koli (cartons)	HAMUR MAKİNASI (DOUGH MACHINE)	1 adet (1 piece)	9 KG	€ 1.000
			TOPLAM	29 KG	€ 1.900

ALICI
D* MEKANİK DIŞ TİCARET AŞ**
C* Cad. D*** Sok. No.: 1** İZMİR**

YETKİLİ KİŞİ
K*** M*******
Pazarlama Satış Müdürü

Çıkış Noktası : ALMANYA
Varış Noktası : TÜRKİYE
Taşıma Şekli : HAVA YOLU İLE (BY AIR)
Menşei : ALMANYA

Geçici İthalatın Amacı : Fuara Katılım
Tasdik eden Kuruluş : MÜNİH TİCARET VE SANAYİ ODASI
Tarih ve Süre : 02.01.20**/ 1 yıl
Proforma Fatura No./Tarih : 654654/02.01.20****

A.T.A. CARNET ***GENERALE LIST/LISTE GENERALE*** ***CARNET A.T.A.***

Sıra No/ Item No	**Eşyanın ticari tanımı ve varsa marka ve numaraları/** Trade description of goods and marks and numbers if any	**Parça Adedi/** Number of Pieces	**Ağırlık veya Hacim/** Weight or Volume	**Kıymet*/** Value*	****Menşe Ülke/** **Country of origin	**Gümrüğün Kullanımı İçindir/** For Customs Use Only **Ayniyetin Tespiti İçin İşaretler** Identification Marks
1	2	3	4	5	6	7
.....	.....	.....	.....	.....	.....	
.....	.....	.....	.....	.....	.....	
.....	.....	.....	.....	.....	.....	
	....					
TOPLAM veya DEVREDİLEN TOPLAM/ TOTAL or CARRIED OVER		.....	.....	.....		

*** Aksi belirtilmediği sürece karnenin verildiği ülkedeki/gümrük bölgesindeki ticari kıymet ve bu ülkenin /gümrük bölgesinin para birimi/*** Commercial value in cuntry/cumtoms territory of issue and its currency, unless stated differently

****Menşe ülkesi, eğer karnenin verildiği ülkeden/gümrük bölgesinden farklı ise uluslararası ISO kodları kullanılarak belirtilir./ **** Show country of origin if different from country territory of issue of the Carnet, using ISO country codes.

Hazırladığınız bu etkinliğin değerlendirilmesi, 312. sayfadaki kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre yapılacaktır.

2.3.3. FORM A (Özel Menşe Belgesi)

Genel Preferanslar (Tercihler) Sistemi kapsamında, preferans tanıyan ülkeler tarafından Türkiye'ye sağlanan tavizli gümrük oranlarından yararlanmak amacıyla düzenlenir. Bu sistemde gelişmiş ülkeler, gelişmekte olan ülkelerden ithal ettikleri sanayi malları üzerindeki vergilerini "karşılıklılık" esası dışında tek taraflı olarak sıfırlamakta veya indirmektedir.

FORM A belgesi ile ilgili genel özellikler şunlardır:

- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği tarafından basılır ve dağıtılır.
- İhracatçı tarafından İngilizce veya Fransızca olarak düzenlenir.
- Rusya'ya yapılacak ihracat işlemlerinde Rusça olarak da düzenlenebilir.
- Belgede adresler dışında Türkçe ifadeye yer verilmemelidir.
- Form A belgesinin geçerli olabilmesi için ihracatçının bağlı bulunduğu ticaret odasına tasdik ettirilmesi gerekli ve yeterlidir.
- Malın tamamıyla Türk Menşeli olması hâlinde tüm ülkelere ihraçta "P" harfi kullanılır. Malın imalatında ithal girdinin bulunması hâlinde; Rusya Federasyonu, Beyaz Rusya ve Ukrayna için "Y" harfi ve ithal girdinin ihraç edilen malın FOB fiyatı içindeki yüzde payı, Japonya için "W" harfi ve GTİP numarasının ilk dört rakamı, Kanada için "F" harfi kullanılır.

Örnek:

Satıcı K* MAKİNE SAN. TİC. AŞ** tarafından **alıcı Z*** MACHINE COMPANY** firmasına aşağıda belirtilen ürünlerin ihracı yapılacaktır. Söz konusu ihracatla ilgili **FORM A** düzenlenmesi için Ege Bölgesi Sanayi Odasına gerekli müracaat yapılmıştır.

SIRA NO	KOLİ SAYISI	AÇIKLAMA	MİKTAR	AĞIRLIK
1	7 koli (cartons)	HEPA FİLTRE (HEPA FILTER)	750 adet	1.520 KG
2	7 koli (cartons)	YAĞ FİLTRESİ (OIL FILTER)	750 adet	1.520 KG
			TOPLAM	3.040 KG

SATICI
K* MAKİNE SAN. TİC. AŞ**
B* Mah. No.: 1** DUDULLU/İSTANBUL**

ALICI
Z* MACHINE COMPANY**
K* 784 MOSCOW/RUSSIA**

Çıkış Noktası	: TÜRKİYE	**Menşei**	: TÜRKİYE (P)	**Tarih**	: İ*** / 03.04.20**
Varış Noktası	: RUSSIA	**Belge Numarası**	: 74******	**Fatura No. / Tarih**	: 125125125/03.04.20**
Taşıma Şekli	: TIR İLE (BY TRUCK)	**Ticaret/Sanayi Odası**	: İSTANBUL SANAYİ ODASI		

FORM A, yukarıda yer alan bilgiler doğrultusunda düzenlenmiştir (Görsel 2.11).

1. Goods consigned from (Exporter's business name, address, country)

K*** MAKİNE SAN. TİC. AŞ
B*** Mah. No: 1** DUDULLU/İSTANBUL

Referance Numara D 74******

GENERALIZED SYSTEM OF PREFERENCES

CERTIFICATE OF ORIGIN

(Combined declaration and certificate)

FORM A

Issued in TURKEY
(country)

2. Goods consigned to (Consignee's name, address, country)

Z*** MACHINE COMPANY
K*** 784 MOSCOW/RUSSIA

4. For official use

4. Means of transportand route (as far as known)

BY TRUCK

5. Items number	6. Marks and numbers of packages	7. Number and kind of packages description of goods	8. Origin criterion (see Notes overleaf)	9. Gross weight or other quantity	7. Number and date of invoices
1.	14	ADDR: PALLETS 21-000341 HEPA FILTER OIL FILTER	P	3.040 KGS	125125125 03.04.20**

11. Certification

It is hereby certified on the basıs of control carried out, that the declaration by the exporter is correct.

KAREKOD

İ. Sanayi Odası

İSTANBUL
SANAYİ ODASI

03.04.20**

Place and date, signature and stamp of certifying authority

12. Declaration by the exporter

The undersigned hereby declares that the above details and statements are correct; that all the goods were produced in

TURKEY
(country)

and that they comply with the origin requirements specified for those goods Generalized System Of Preferences for goods exported to

RUSSIA
(important country)

K. Makine

K***
MAKİNE AŞ

Place and date, signature of authorised signatory

Görsel 2.11: FORM A belgesi

2.8. Etkinlik

Aşağıda verilen bilgiler doğrultusunda, FORM A belgesini düzenleyiniz.

Geleneksel Türk kilimlerinin öncü firması satıcı G* HALI KİLİM DIŞ TİCARET AŞ** tarafından alıcı **Z*** DECORATION CO.** firmasına aşağıda belirtilen ürünlerin ihracı yapılacaktır. Söz konusu ihracatla ilgili **FORM A** belgesi düzenlenmesi için Ege Bölgesi Sanayi Odasına gerekli müracaat yapılmıştır.

SIRA NO	KOLİ SAYISI	AÇIKLAMA	MİKTAR	AĞIRLIK
1	10 koli (cartons)	OTAĞ-EL DOKUMA KİLİM 2m*3m (5*4 adet) [OTAG-HANDWOVEN RUG 2m*3m (5*4 adet)]	200 adet	3.000 KG
2	10 koli (cartons)	AVŞAR GÜZELİ-EL DOKUMA KİLİM 1m*2m (5*6 adet) [AVSAR GUZELI-HANDWOVEN RUG 1m*2m (5*6 adet)]	300 adet	2.400 KG
			TOPLAM	5.400 KG

SATICI
G*** HALI KİLİM DIŞ TİCARET AŞ
OSB C*** Mah. D*** Cad. No.: 1** AYDIN

ALICI
Z*** DECORATION CO.
B*** PBX-25*** TORONTO/CANADA

Çıkış Noktası : TÜRKİYE | Menşei : TÜRKİYE (P) | Tarih : A*** / 24.09.20**
Varış Noktası : CANADA | Belge Numarası : 349**** | Fatura No./Tarih : 323232/24.09.20**
Taşıma Şekli : GEMİ İLE (BY SHIP) | Ticaret/Sanayi Odası : AYDIN SANAYİ ODASI

TOBB

1. Goods consigned from(Exporter's business name, address, country)
.....
.....
.....

Referance Numara D .....

GENERALIZED SYSTEM OF PREFERENCES
CERTIFICATE OF ORIGIN
(Combined declaration and certificate)
FORM A
Issued in .....
(country)

2. Goods consigned to (Consignee's name, address, country)
.....
.....
.....

4. For official use

4. Means of transportand route (as far as known)
.....

5. Items number	6. Marks and numbers of packages	7. Number and kind of packages description of goods	8. Origin criterion (see Notes overleaf)	9. Gross weight or other quantity	7. Number and date of invoices
.....	.....	....	.....	.....	....

11. Certification
It is hereby certified on the basis of control carried out, that the declaration by the exporter is correct.

KAREKOD

.....
.....
.....

...../...../.....

Place and date, signature and stamp of certifying authority

12. Declaration by the exporter
The undersigned hereby declares that the above details and statements are correct; that all the goods were produced in
.....
(country)
and that they comply with the origin requirements specified for those goods Generalized System Of Preferences for goods exported to
.....
(important country)

.....
.....

Place and date, signature of authorised signatory

Hazırladığınız bu etkinliğin değerlendirilmesi, 312. sayfadaki kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre yapılacaktır.

2.3.4. Veteriner Sertifikası

Canlı hayvan ve hayvansal ürünlerin (et, süt, yumurta, bal, deri, yün, tiftik, sakatat, kan, kemik, gübre, deniz ve tatlı su ürünlerine ait her türlü konserve şekilleri, balık yağı vb.) ihraç veya ithal edilebilmesi için gerekli belgedir. Bu belgede malların sağlıklı olduğuna ve bulaşıcı hastalık taşımadığına dair, yetkili sağlık mercileri tarafından yapılan kontrollerin sonucu gösterilir. Söz konusu ürünlerin gümrük giriş ve çıkışlarında yapılan kontrollerde bu belgenin ibraz edilmesi zorunludur.

Bu kapsamda yer alan ürünlerin ihracında T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Tarım İl Müdürlükleri yetkisinde yedi ayrı sağlık sertifikası bulunmaktadır.

2.3.5. Bitki Sağlık Sertifikası

Bitki ve bitkisel ürünlerin ihracında söz konusu ürünlerin hastalık ve zararlı maddelerden arınmış olduğunu belgelemek amacıyla düzenlenir. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Tarım İl Müdürlükleri Bitki Koruma Şubelerinden veya Zirai Karantina Müdürlüklerinden temin edilen bu belgenin gümrük giriş ve çıkışlarında yapılan kontrollerde ibraz edilmesi zorunludur.

Sertifikalar yaş meyve sebze için 10 gün; kuru meyveler, hububat ve bakliyat için 20 gün süreyle geçerlidir. Tarım ürünleri daha önce muayene edilmiş olsalar bile ihraç anına kadar her zaman ve her yerde yeniden muayene edilebilmektedir.

2.3.6. Helal Sertifikası

İslam ülkelerine yapılan hayvansal ürünlerin ihracında ithalatçı tarafından talep edilen, hayvan kesimlerinin İslami kurallara göre yapıldığını gösteren belgedir. Bu belge ihracatçının bulunduğu il müftülüğü tarafından düzenlenir.

2.3.7. Koşer Sertifikası

İsrail'e yapılan ihracatta istenilen ve söz konusu ürünlerin Musevi kurallarına uygunluğunu ispatlayan belgedir. Özellikle gıda ürünlerinin ihracında talep edilen bu belge Türkiye Hahambaşılığından temin edilir. Şahsen veya faks ile yapılan başvuruda gıda maddesinin içeriğinde bulunan ham maddeler muhakkak belirtilir.

2.3.8. Radyasyon Belgesi

Tarım ürünlerinin radyasyonsuz olduğunu veya yasal oranlardan daha fazla radyasyon içermediğini gösteren belgedir. İthalatçı, belirli ağırlıktaki tarım ürünleri için belirli bir dereceden fazla radyasyon oranını kabul etmeyeceğini ihracatçıya bildirerek radyasyon belgesi isteyebilir. Radyasyon belgesi, ihracatçının ülkesinde ölçüm yapmaya yetkili bir resmî kuruluş tarafından düzenlenir. Bu belge Türkiye Atom Enerjisi Kurumunun ilgili birimlerinden temin edilir.

2.3.9. Boykot, Kara Liste Sertifikaları

İhracat yapılırken ithalatçı firma, ihraç edilen malların savaş hâlinde bulunan ya da bulunulan herhangi bir ülkenin kara ya da hava sahasından geçmediğinin, taşıma araçlarının ihtilaf yaşadıkları ülke bandıralı ve bayraklı olmadığının, taraflardan birinin boykot ya da kara liste kapsamında bulunmadığının beyanını talep eder. Bu sertifika, ihracatçının bağlı olduğu ticaret ve/veya sanayi odası ile taşıma acentesi tarafından düzenlenir.

2.4. GÜMRÜK BEYANNAMESİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Türkiye'den yurt dışına çıkarken veya yurt dışından Türkiye'ye girerken vatandaş olarak hangi belgeyi yanınızda bulundurmalısınız? Bu belgeye neden ihtiyaç duyulur?**
2. **Yaptığınız Almanya gezisinden dönerken gümrük kapısında yapılan incelemelerde bagajınızda yurt dışından satın aldığınız faturalı cep telefonu olduğu tespit edildi. Bu durumda ne yaparsınız?**

Dış ticaret faaliyetleri kapsamında ithal ya da ihraç edilecek malın gümrük işlemlerinin yapılabilmesi için gümrük idaresine gümrük beyanında bulunulması gerekir. Bu beyan, söz konusu mal ve yapılan dış ticaret işlemi hakkında detaylı bilgileri içerir. **Gümrük beyannamesi**, yazılı olarak yapılan, ihracatçı veya ithalatçıyı temsilen gümrük müşaviri tarafından elektronik ortamda düzenlenen standart belgedir.

Gümrük beyannamesinin şekline, içerik bilgilerine ve doldurulmasına ilişkin hususlar gümrük mevzuatı ile belirlenir. Gümrük beyannamesi; gönderici ve alıcı firmalara ilişkin bilgiler, tarife, kıymet, menşe, taşıma, ödenecek vergi durumu, eşyaya eşlik edecek belgeler gibi unsurları içermektedir.

Gümrük idaresi tarafından işlem yapılırken gümrük mevzuatı hükümlerinin uygulanmasında ve ödenmesi gereken gümrük vergilerinin hesaplanmasında, verilen gümrük beyannameleri ve bu beyannamelerin içerikleri esas alınır.

Gümrük mevzuatı, yazılı gümrük beyanının gümrük beyannamesi ile yapılmasını öngörmektedir. Ancak bazı istisnai durumlarda şekil olarak gümrük beyannamesi formunda olmayan belgelerin düzenlenip gümrük beyannamesi yerine kullanılması da mümkündür. Gümrük beyannamesi yerine kullanılabilen bu belgeler şu şekildedir (Şekil 2.3).

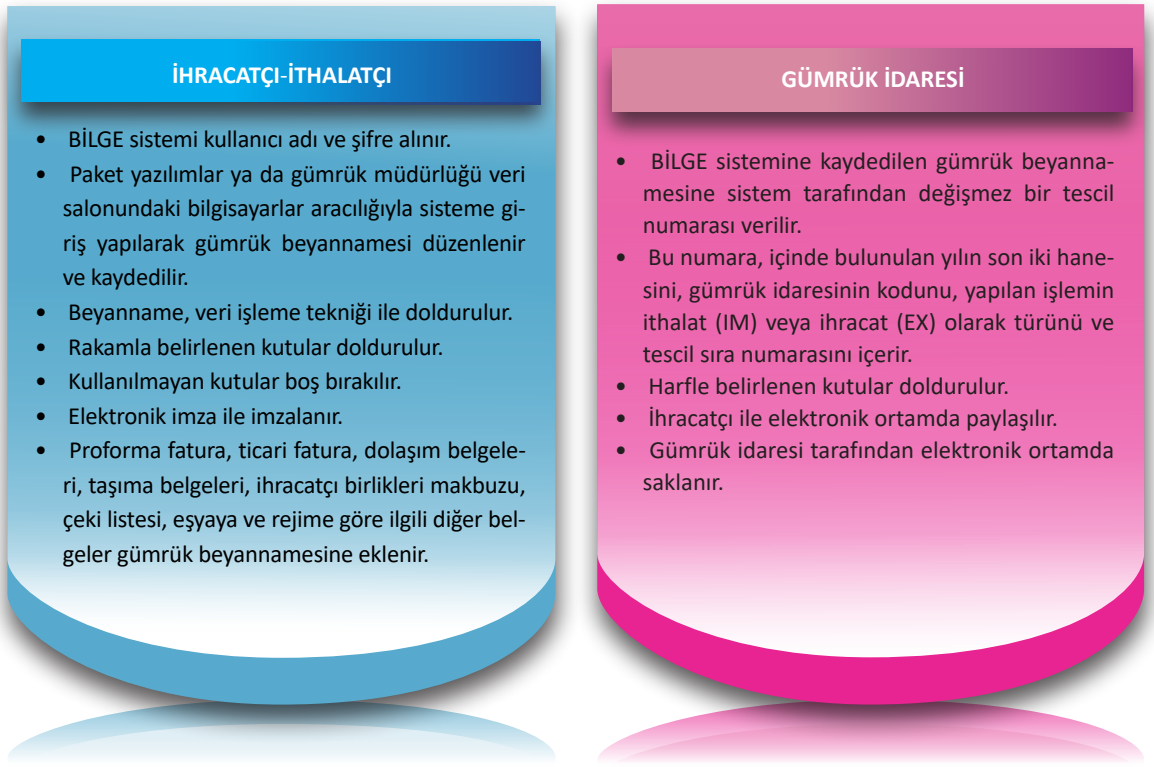

Şekil 2.3: Gümrük beyannamesi yerine geçen belgeler

Ayrıca Elektronik Ticaret Gümrük Beyannamesi adı verilen bir uygulama da bulunmaktadır. Bu uygulama, hava yolu ve kara yolu ile posta veya hızlı kargo taşımacılığı aracılığıyla gelen ya da giden eşyanın gümrük işlemlerinde kullanılır. Bu uygulamada gümrük beyanına ilişkin tüm işlemler elektronik ortamda yürütülür, kâğıt çıktısı aranmaz.

Yazılı gümrük beyanı için gümrük idarelerinde kullanılan BİLGE sisteminden faydalanılır. BİLGE sistemi, gümrük sahasına giren eşyanın gümrükten çıkışına kadar tüm gümrük işlemlerinin bilgisayar orta-

mında gerçek zamanlı olarak yapılmasını sağlar. Gümrük beyannamesi sekiz nüsha olarak düzenlenir. Her nüshanın kullanım alanı ayrı ayrı belirlenmiştir. Beyanname nüshalarının kullanım alanları Şema 2.4'te gösterilmektedir.

Şekil 2.4: Gümrük beyannamesinin düzenlenme aşamaları

Gümrük beyannamesi sekiz nüsha olarak düzenlenir. Beyanname nüshalarının gümrük işlemleri bakımından kullanımı şöyledir (Şema 2.10).

1 numaralı nüsha	İhracat ve/veya transit işlemlerinin yapıldığı hareket idaresinde saklanır.
2 numaralı nüsha	İstatistik amacıyla kullanılır.
4 numaralı nüsha	Transit rejiminde varış idaresinde saklanır.
5 numaralı nüsha	Transit rejiminde varış idaresince teyit amacıyla hareket idaresine geri gönderilir.
6 numaralı nüsha	İthalatın tamamlanmasından ve beyannamenin kapatılmasından sonra beyannameye eklenen belgelerin asılları ile birlikte bu nüsha gümrük idaresinde saklanır.
7 numaralı nüsha	İthalatın tamamlanmasından ve beyannamenin kapatılmasından sonra, sonradan kontrol ve istatistik amacıyla yükümlü tarafından saklanır.
8 numaralı nüsha	İthalatta işlem gördükten sonra yükümlüye iade edilir.

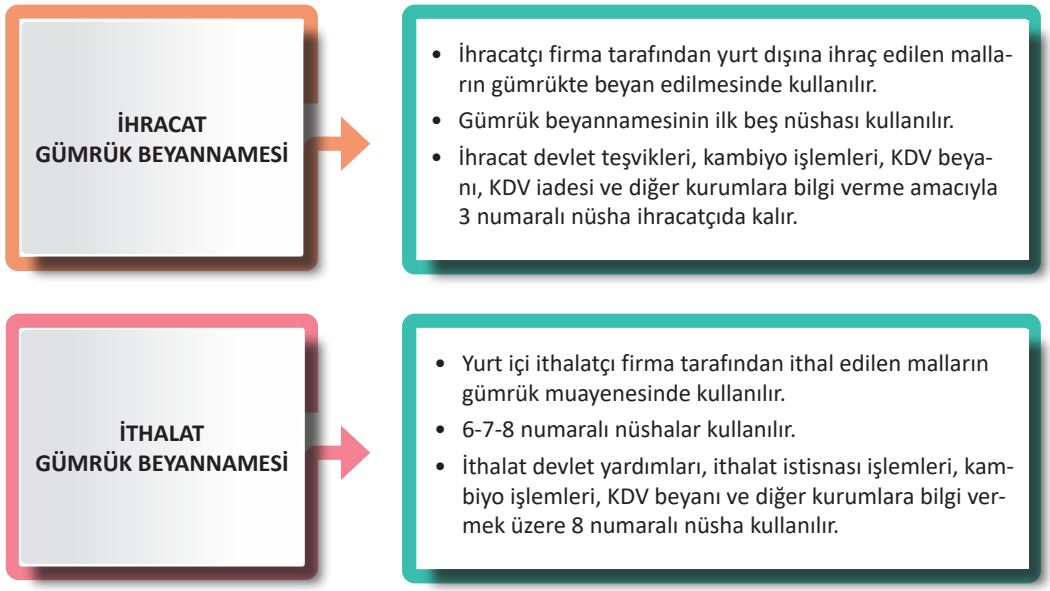
Şema 2.10: Gümrük beyannamesi formları ve kullanım alanları

Beyanname nüshalarının gümrük işlemleri bakımından kullanımı aşağıdaki gibidir:

- İhracat işlemleri için 1, 2 ve 3 numaralı nüshalar kullanılır.

- Transit işlemleri için 1, 4 ve 5 numaralı nüshalar kullanılır.
- Bir beyanname formunun hem ihracat hem de transit işleminde kullanılmak istenmesi hâlinde 1, 2, 3, 4 ve 5 numaralı nüshalar, ihracat beyannamesi ve transit beyannamesi olarak kullanılır.
- Bir beyanname formunun hem ithalat hem de transit işleminde kullanılmak istenmesi hâlinde 1, 4, 5, 6, 7 ve 8 numaralı nüshalar, transit beyannamesi ve ithalat beyannamesi olarak kullanılır.
- İthalat işlemleri için 6, 7 ve 8 numaralı nüshalar kullanılır.

Gümrük beyannamesi, düzenleyen taraflar açısından ikiye ayrılır (Şema 2.11).

Şema 2.11: Gümrük beyannamesinin sınıflandırılması

Gümrük beyannamesi düzenlenirken her beyanname formu bir kalem eşya için kullanılır (Görsel 2.12, 2.13). Beyan edilen eşyanın birden fazla kalemi içermesi hâlinde "gümrük beyannamesi devam formu" kullanılır.

Görsel 2.12: Gümrük beyannamesi

Görsel 2.13: Gümrük kontrol

Örnek:

09.10.20** tarihinde **alıcı B***** BİLGİSAYAR TEKNOLOJİK ÜRÜNLER SAN. TİC. AŞ** tarafından **satıcı A***** COMPUTER GMBH** firmasından ithal edilen ürünler, **AMBARLI GÜMRÜK MÜDÜRLÜĞÜNE** gelmiştir. **Alıcı B***** BİLGİSAYAR TEKNOLOJİK ÜRÜNLER SAN. TİC. AŞ** adına gümrük işlemlerinin yapılması için **Z*** GÜMRÜK MÜŞAVİRLİĞİNE** vekâlet verilmiştir. **Z*** GÜMRÜK MÜŞAVİRLİĞİ** tarafından gerekli ödemeler yapılarak beyan edilen gümrük beyannamesine ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

SATICI **A***** COMPUTER GMBH** **P.B.BOX 1*** PEKIN/CHINA** **TRN NO: 123********* **TEL: +86 484******** **mail: **@*mail.com** **Çıkış Ülkesi: ÇİN (740)**	**TEMSİLCİ** **Z*** GÜMRÜK MÜŞAVİRLİĞİ** **S** PLAZA No.: 458** **BEŞİKTAŞ/İSTANBUL** **BEŞİKTAŞ VD-458********* **Yetkili adı: G*** C*** - M/34/1*****	**ALICI /MALİ SORUMLU** **B***** BİLGİSAYAR TEKNOLOJİK ÜRÜNLER SAN. TİC. AŞ** **D**** MAH. S**** CAD. No.: 34/12 ŞİŞLİ/İSTANBUL** **ŞİŞLİ VD-224********* **TEL: +90 XXX 999****** **mail: **@*mail.com** **Varış Ülkesi : İstanbul/Türkiye (052)**

Gümrük İdaresi Bilgisi ve	2034*IM****** AMBARLI GÜMRÜK MÜDÜRLÜĞÜ/09.10.20**
Beyan türü	Ortak Transit Rejimine İlişkin Sözleşme'ye taraf olmayan ülkelerden yapılan ithalat için beyan/ Yurt içi kullanım için giriş (Kesin ithalat) - (IM/4)
Fatura Tarihi-No	15/06/20**/434343
Teslim Şekli	CFR- İstanbul
Sınırı geçen araç bilgisi	(GEMİ ADI) D***/M**029W HONG KONG (740)
Varıştaki taşıma bilgisi	TIR-Türkiye(052)-Konteynersiz Yükleme(0) D***/M**029W 740
Fatura bedeli ve para birimi	$ 33.000 - (USD) Döviz Kuru: 7,4672 Kalem Fiyatı: $33.000 İstatistiki Kıymet: $34.490
İşlem niteliği	Doğrudan satın alma (11)
Taşıma şekli	Deniz yolu (10)
Boşaltma yeri	Ambarlı Gümrük Müdürlüğü
Giriş Gümr. İd.	Ambarlı Gümrük Müdürlüğü
Eşyanın bulunduğu yer	A*** ANTREPO - A34******
Banka Bilgileri	K*** BANKASI ŞİŞLİ ŞUBESİ
Ürün Bilgisi	26 KAP/500 ADET /Marka ADDR No. - Ticari Tanımı: YAZICI/Kullanılmamış Ürün Kodu : 84433210 - 90 - 12 Ürün Menşe kodu: CHINA (720) Brüt Ağırlık: 2.757 kg Net ağırlık: 2.710 kg REJİM KODU: 4071

Referans Numarası	73*******
Ödeme Şekli	Mal Mukabili Ödeme
Beyanname ekleri	Vekaletname-B*** 1*.Noteri Vekâletname-4****/15.08.20** Fatura : 15/06/20**/434343 21.08.20**/2024****AN****** TPS-Kültür Fonu 09.10.20**/2024******************/1 TPS-CE Gerektiren Ürünler Belgesi 08.10.20**/2024******************/1 2015/7511 Sayılı BKK gereğince KKDF kesintisi oranı % 0(sıfır) olarak uygulanır.
Özel Beyan/ Önceki belge	20343100AN*****-1-21.08.20**
Gümrük Masraf Bilgileri	1. Mal bedelinin % 3'ü sigorta bedeli olarak alınmıştır. 2. Boşaltma süresi belirlenmediği için ödenecek demuraj (navlun dışı gecikme) bedeli 3.733,60 TL 3. Damga Vergisi: 129,80 TL (2021 yılı) 4. Depolama Gideri: 4.000,00 TL 5. Tahmil-Tahliye (malın limana alınması): 2.600,00 TL 6. Liman Gideri: 3.800,00 TL 7. Tek Pencere Sistemi-Kültür Fonu: CIF BEDELİ(Gelir Vergisi Matrahı) * ‰5 8. Masraflar PEŞİN ödenmiştir.
KDV Matrahı ve KDV Oranı	Matrah=Gümrük Masrafı Toplamı, %18 KDV

Gümrük beyannamesi ithalatçı nüshası yukarıda yer alan bilgilere göre düzenlenmiştir (Görsel 2.14).

T.C. GÜMRÜK BEYANNAMESİ **SERİ: H**-2******** **A.VARIŞ GÜMRÜK İDARESİ**

8 — Alıcı nüshası

2 Gönderici/ihracatçı No. 123*******
A***** COMPUTER GMBH
P.B.BOX 1*** PEKIN/CHINA

1 B E Y A N: IM 4
3 Formlar: 1 1 | 4 Yükl. listeleri: 0
5 Kalem sayısı: 1 | 6 Kap adedi: 26 | 7 Referans numarası: 12345

A.VARIŞ GÜMRÜK İDARESİ: 2034*IM******
AMBARLI GÜMRÜK MÜDÜRLÜĞÜ
09.10.20**

8 Alıcı No. 224********/ŞİŞLİ VD
B***** BİLGİSAYAR TEKNOLOJİK ÜRÜNLER
SAN. TİC. AŞ
D**** MAH. S**** CAD. No.: 34/12 ŞİŞLİ/İSTANBUL

9 Mali sorumlu kişi No. 224********/ŞİŞLİ VD
B***** BİLGİSAYAR TEKNOLOJİK ÜRÜNLER
SAN. TİC. AŞ
D**** MAH. S**** CAD. No.: 34/12 ŞİŞLİ/İSTANBUL

10 Son sevk: 720 ülkesi | 11 Ticaret /Üretim: 720 ülkesi | 12 Kıymete ilişkin bilgiler | 13 T.P.

14 Beyan Sahibi/Temsilcisi No. 458*******/BEŞİKTAŞ VD
Z*** GÜMRÜK MÜŞAVİRLİĞİ
S** PLAZA NO: 458 BEŞİKTAŞ/İSTANBUL

15 Sevk/İhracat ülkesi: CHINA | 15 Sevk/ihr. ülkesi kodu a 720 b | 17 Varış ülkesi kodu a 052 b
16. Menşe ülke | 17 Varış Ülkesi: TÜRKİYE

18 Varıştaki taşıma aracının kimliği ve kayıtlı olduğu ülke: TIR 052 | 19 Ktr: 0
20. Teslim şekli: CFR İSTANBUL

21 Sınırı geçen hareketli taşıma aracının kimliği ve kayıtlı olduğu ülke: D***/M**029W 740
22 Döviz ve toplam fatura bedeli: USD 33.000 | 23 Döviz kuru: 7,4672 | 24 İşlemin niteliği: 1 1

25 Sınırdaki taşıma şekli: 10 | 26 Dâhilî taşıma şekli: | 27 Boşaltma yeri: AMBARLI GÜM. MÜD.
28 Finansal ve bankacılık verileri: K*** BANKASI ŞİŞLİ ŞUBESİ

8
29 Giriş gümrük idaresi: AMBARLI GÜM. MÜD.
30 Eşyanın bulunduğu yer: A*** ANTREPO
MAL MUKABİLİ ÖDEME

31 Kaplar ve eşyanın tanımı
Marka ve numaralar - konteyner No.(ları) - adet ve cinsi
26 KAP/500 ADET /ADDR No -
Ticari Tanımı: YAZICI/Kullanılmamış

32 Kalem: 1 No
33 Eşya kodu: 84433210 90 12
34 Menşe ülke kodu: a 720 b
35 Brüt ağırlık(kg): 2757 kg
36 Tercih
37 R E J İ M: 4071
38 Net ağırlık(kg): 2.710 kg
39 Kota
40 Özel beyan/Önceki belge: 20343100AN*****-1-21.08.20**
41 Tamamlayıcı ölçü: 500,00 adet | 42 Kalem fiyatı: 33000,00 | 43 KTY kodu
E.B. Kodu | 45 Ayarlama
46 İstatistiki kıymet: 34.490,00

44 Ek bilgi /sunulan belgeler /sertifika ve izinler
Vekaletname-B*** 1*.Noteri Vekaletname-4****/15.08.20**
Fatura : 15/06/20**/434343
21.08.20**/2024****AN****** TPS-Kültür Fonu
09.10.20**/2024**********/1 TPS-CE Gerektiren Ürünler Belgesi
08.010.20**/2024**********/1 2015/7511 Sayılı BKK gereğince KKDF kesintisi oranı % 0 (sıfır) olarak uygulanır.

47 Vergilerin hesaplanması

Tür	Vergi matrahı	Oran	Tutar	ÖŞ
10	257.543,73	0,00	0,00	P
40	269.491,05	18,00	48.508,39	P
89	0,00	0,00	129,80	P
Toplam			48.638,19	

48 Ödemenin ertelenmesi
49 Antreponun belirlenmesi: A34******

B HESAP DETAYLARI

Mal Bedeli($33.000*7,4672)	246.417,60	G.V.	0,00
Sigorta	7.392,53	D.V.	129,80
Ara toplam	253.810,13	Dep. Gid.	4.000,00
YD Demuraj	3.733,60	Tahm-Tahl.	2.600,00
GV Matrahı	257.543,73	Liman Gid.	3.800,00
		Kültür Fonu	1.287,72
		D.V.	129,80
		KDV Matrahı	269.491,05

KAREKOD

0 Asıl sorumlu No İmza

C HAREKET DAİRESİ

51 Ön görülen transit idareleri (ve ülke)
Temsilci
Yer ve tarih

52 Teminat geçerli değil -
Kod | 53 Varış idaresi (ve ülkesi)

D/J VARIŞ GÜMRÜK İDARESİ KONTROLÜ
Sonuç:
Takılan mühürlerin adedi:
Kimliği:
Süre sınırı (tarih):
İmza

Mühür: Ambarlı Gümrük Müd — AMBARLI GÜMRÜK MÜD.

54 Yer ve tarih
Beyan sahibi/temsilcisinin imzası
İSTANBUL/09.10.20**
G*** C*** - M/34/1***

Görsel 2.14: Gümrük beyannamesi

Dış ticarette yapılan gümrük beyanı gümrük idaresi tarafından kontrol edilir, eşya üzerinde gerekli kontrol ve muayene yapılarak ödenmesi gereken vergiler tespit edilir (Görsel 2.15).

Görsel 2.15: Gümrük

2.9. Etkinlik

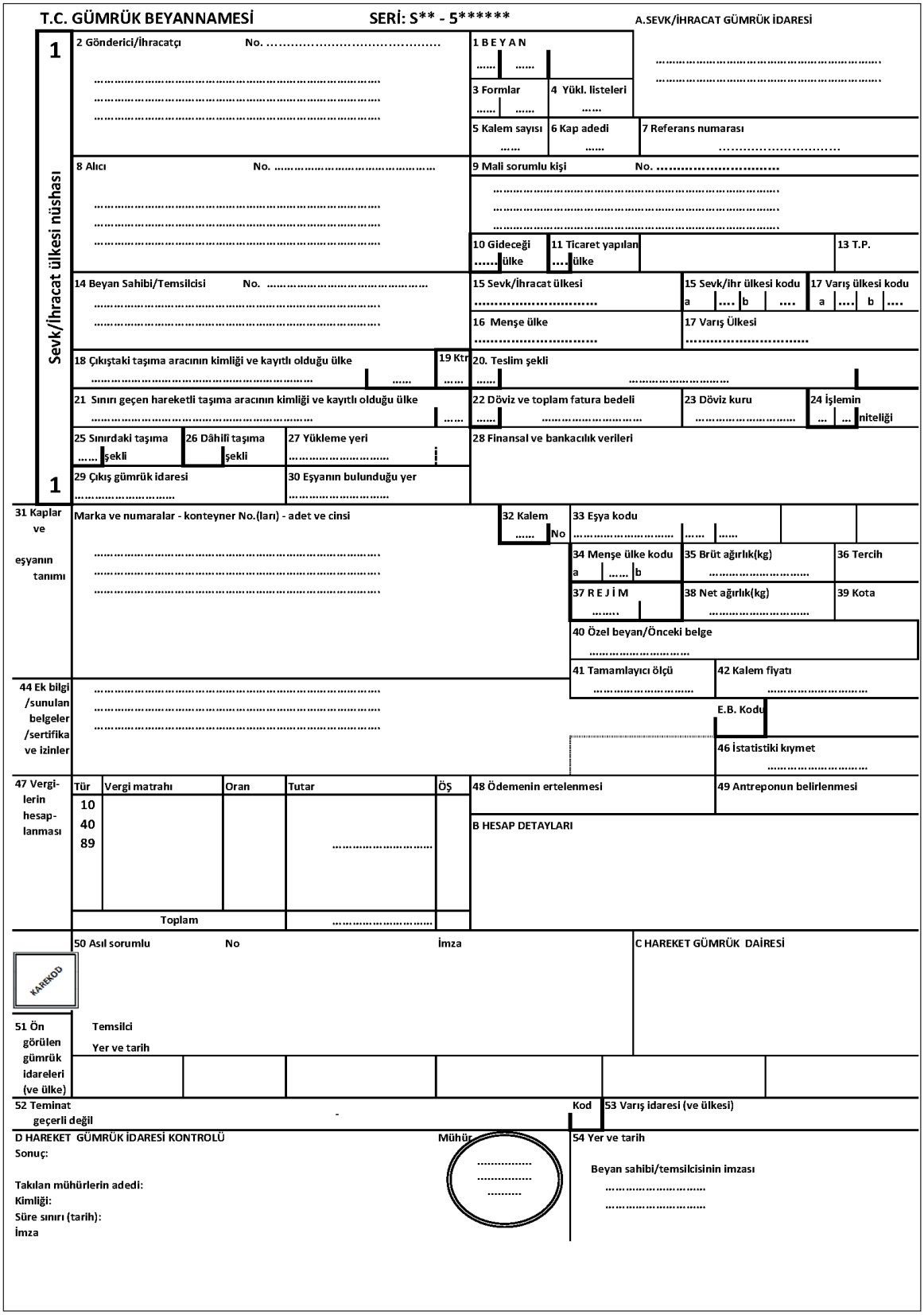
Aşağıda verilen bilgiler doğrultusunda, gümrük beyannamesi ihracatçı nüshasını düzenleyiniz.

08.03.20** tarihinde **satıcı K** PLASTİK AMBALAJ ÜRÜNLERİ SAN. TİC. AŞ** tarafından **alıcı H*** COMPANY** firmasına ihraç edilen ürünler, **HABUR GÜMRÜK MÜDÜRLÜĞÜNE** gelmiştir. **Satıcı K** PLASTİK AMBALAJ ÜRÜNLERİ SAN. TİC. AŞ** adına gümrük işlemlerinin yapılması için **D*** GÜMRÜK MÜŞAVİRLİĞİNE** vekâlet verilmiştir. **D*** GÜMRÜK MÜŞAVİRLİĞİ** tarafından gerekli ödemeler yapılarak beyan edilen gümrük beyannamesine ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

SATICI **K** PLASTİK AMBALAJ ÜRÜNLERİ SAN. TİC. AŞ** **OSB 5.CAD. No.: 4** MARDİN** **Mardin VD-789********* **Çıkış Ülkesi: Türkiye (052)**	**TEMSİLCİ** **D*** GÜMRÜK MÜŞAVİRLİĞİ** **S** İŞMERKEZİ NO: 8* MARDİN** **MARDİN VD-458********* **Yetkili adı: A*** G*** - M/47/1*****	**ALICI /MALİ SORUMLU** **H*** COMPANY** **D**** PBX-7**** IRAQ** **TRN: 45********* **Gideceği Ülke: IRAK (612)**

Gümrük İdaresi Bilgisi ve Referans No	2047****EX****** HABUR GÜMRÜK MÜDÜRLÜĞÜ/08.03.20**
Beyan türü	Ortak Transit Rejimine İlişkin Sözleşme'ye taraf olmayan ülkelere yapılan ihracat için beyan/ Kesin ihracat - (EX/1)
Fatura Tarihi-No	10.02.20**/456789
Teslim Şekli	FCA- Mardin
Çıkıştaki taşıt aracının kimlik bil.	TIR-Türkiye(052)-Konteynersiz Yükleme(0) F*** 47 A** 8***/(052)
Sınırı geçen taşıt hakkında bilgi	TIR-Türkiye(052)-Konteynersiz Yükleme(0) F*** 47 A** 8***/(052)
Fatura bedeli ve para birimi	$16.212 - (USD) Döviz Kuru: 7,0640 Kalem Fiyatı: $2.442 İstatistiki Kıymet: $2.442
İşlem niteliği	Doğrudan satış (11)
Taşıma şekli	Kara yolu (30)
Yükleme yeri	Silopi
Çıkış Gümr. İd.	Habur Gümrük Müdürlüğü

Referans Numarası	IHR20**********
Eşyanın bulunduğu yer	Silopi
Banka Bilgileri	M*** BANKASI MARDİN ŞUBESİ
Ödeme Şekli	Mal Mukabilince Ödeme
Ürün Bilgisi	13 PALET/11.580 KG/Marka ADDR No - Ticari Tanımı: Plastik Poşet (Rulo) / Tescilsiz Ürün Kodu : 39232100 - 00 - 19 Ürün menşe kodu: Türkiye (052) Brüt Ağırlık: 11.780 kg Net ağırlık: 11.580 kg REJİM KODU: 3151
Beyanname ekleri	VEK: M*** 1*. Noteri Vekaletname-4****/10.02.20** Fatura : 10/02/20**/456789 e-fatura Dahilde İşleme İzin Belgesi: 20**/02****-20********* İML: K** PLASTİK AMB.ÜRÜNLERİ SAN. TİC. A.Ş.(789*******)
Özel Beyan/ Önceki belge	20343100AN*****-1-21.08.20**
Gümrük Masraf Bilgileri	Sadece beyana ilişkin damga vergisi ödenmiştir. (2021 yılı için D.V. 129,80)

Hazırladığınız bu etkinliğin değerlendirilmesi, 312. sayfadaki kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre yapılacaktır.

2.5. TAŞIMA BELGELERİ

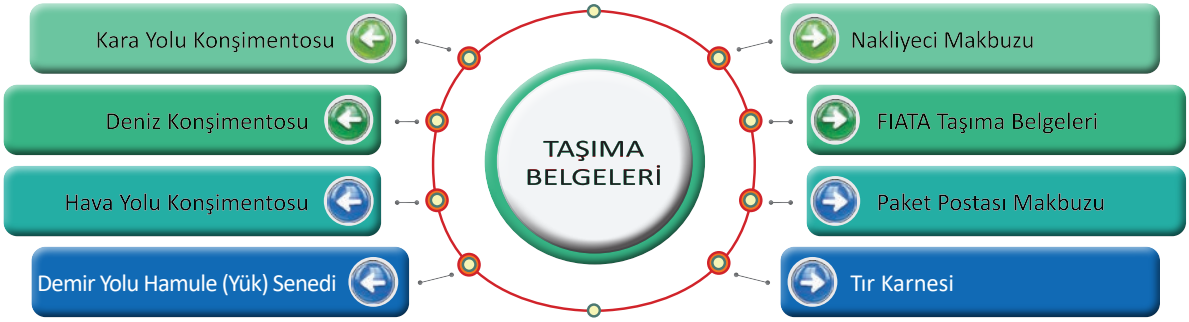
Hazırlık Çalışmaları

1. **Satın aldığınız ve elde taşıma imkânı bulunmayan ürünleri evinize ya da işletmenize nasıl taşıyabilirsiniz?**
2. **Ticari işletmeler, satın aldıkları veya sattıkları ürünlerin sevkinde (nakliyesinde) hangi araç ve yöntemleri kullanır? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**

İhraç edilen malı, ithalatçı firmaya teslim etmek üzere taşıtan (ihracatçı firma veya firmanın anlaşmalı olduğu gümrük komisyoncusu) ile ihraç edilen malı taşıyacak olan uluslararası taşıma firması arasında taşıma sözleşmesine dayalı olarak düzenlenen ve her iki tarafın hak ve yükümlülüklerini gösteren belgelerdir.

Taşıma belgeleri, malın teslim alındığını gösteren bir teslim makbuzudur. Ayrıca deniz ve nehir taşımacılığında kullanılan konşimentolar, kıymetli evrak hükmünde olup ciro edilebilme özelliğine sahiptir. Ancak diğer konşimento çeşitleri ciro edilemez.

Dış ticaret işlemlerinde kara, deniz, hava ve demir yolu ile taşıma yöntemine göre çeşitli taşıma belgeleri kullanılır (Şema 2.12).

Şema 2.12: Taşıma belgelerinin sınıflandırılması

2.5.1. Kara Yolu Konşimentosu

Kara yolu konşimentosu, kara nakil vasıtaları (kamyon ve TIR) ile gerçekleşen taşıma işleminin uluslararası CMR [Convention Marchandises Routiers (Konvenşın Merçındayzız Roytırz)] hükümlerince yapıldığını gösteren taşıma belgesidir. Anlaşma hükümlerini tanıyan ülkelerce kullanılır.

Bu anlaşma kapsamında "gönderen-taşıyan-alıcı" arasında; anlaşmaya üye ülkeler arasında malın taşınmasındaki gecikme ve mala gelebilecek hasar, kayıp, zarar, ziyan durumlarındaki sorumluluk ve yükümlülükleri belirten bir sözleşme yapılmaktadır. Kara yolu konşimentosu, malların belli sayıda marka ve numaralarla ambalajlı ve iyi durumda olduğunu gösteren sevk makbuzu ve gönderenin talimatı ile

malların şartlara uygun olarak varış yerine taşınacağını gösteren taşıma sözleşmesi niteliği taşır.

Kara yolu konşimentosunun özellikleri Şema 2.13'te belirtilmiştir.

Şema 2.13: Kara yolu konşimentosunun özellikleri

Örnek:

Alıcı C*** MUTFAK ÜRÜNLERİ SAN. TİC. AŞ** firmasına yapılan ithalatın sevkiyatı ile ilgili olarak **satıcı T***** STEEL COOKWARE COMPANY** tarafından **A**** TRANSPORT LLC** ile anlaşma yapılmıştır. Söz konusu ithalat ürünlerinin sevkiyatı TIR ile yapılacak olup gerekli bilgiler aşağıdaki gibidir.

ÜRÜN KODU	AÇIKLAMA	MENŞEİ	MİKTAR	UNIT CRT QUANTITY	AĞIRLIK WEIGHT	TOTAL VALUE
X010101	T***** STEEL POT	GERMANY	50	4 CRT	3.580 KG	€ 2.200
X020202	T***** PRESSURE COOKER	GERMANY	50	4 CRT		
Y010101	T***** SPOON SET	GERMANY	30	3 CRT		
Z010101	T***** STEEL TOWEL	GERMANY	30	3 CRT		

SATICI
T*** STEEL COOKWARE COMPANY**
D* STREET 12** 8*** MUNCHEN/GERMANY**
MUNCHEN-23*******
TEL: 00 49 89 ******* mail: **@*mail.com**

ALICI
C*** MUTFAK ÜRÜNLERİ SAN. TİC. AŞ**
S** CAD. A*** No.: 24/2 ÜMRANİYE/İSTANBUL**
U** VD-41********
TEL: +90 XXX 5**** mail: **@*mail.com**

Araç Plaka No. : MN9***C**
Sevk Tarihi-CMR No. : 07.01.20**/00112233
Teslim Şekli : LCL/Münih
Ödeme Şekli : Alıcı ödemeli nakliye
Teslim Yeri ve Tarihi : Ümraniye/09.01.20**

TAŞIYICI
A** TRANSPORT LLC**
PO BOX 325 MUNCHEN/GERMANY

Kara yolu konşimentosu, yukarıda yer alan bilgiler doğrultusunda düzenlenmiştir (Görsel 2.16).

1 Gönderen (İsim, Adres, Memleket) Sender (Name, Address, Country) T***** STEEL COOKWARE COMPANY D*** STREET 12** 8*** MUNCHEN/GERMANY	**CMR NO: 00112233**
2 Alıcı (İsim, Adres, Memleket) Consignee (Name, Address, Country) C***** MUTFAK ÜRÜNLERİ SAN. TİC. AŞ S**** CAD. A*** NO: 24/2 ÜMRANİYE/İSTANBUL	16 Nakliyeci (İsim, Adres, Memleket) Carrier (Name, Address, Country) A**** TRANSPORT LLC P. BOX 325 MUNCHEN/GERMANY Plaka/Plate Number Çekici/Dragging MN9***C** Römork/Trailer
3 Malların gönderildiği yer Place of delivery of the goods UMRANIYE/ISTANBUL	17 Diğer Nakliyeciler (İsim, Adres, Memleket) Successive Carriers (Name, Address, Country)
4 Malların teslim alındığı yer ve tarih Palce and date of taking over of the goods MUNCHEN/07.01.20**	
5 Ekli dokümanlar Annexed documents INVOICE DATE/NO: 05.01.20**/44444	18 Nakliyecinin şart ve mülahazatları Carrier's reservatinos and observations

6 Marka ve Numara Marks and number	7 Kap Adedi Number of packages	8 Ambalaj Nevi Metod of packing	9 Malın Cinsi Natur of the goods	10 Statistik No Statistical number	11 Brüt Kg. Gross weight in Kg.	12 Hacim m3 Volume in m3
			T***** STEEL POT (50 PIECE/4 CARTONS) T***** PRESSURE COOKER (50 PIECE/4 CARTONS) T***** SPOON SET (30 PIECE/3 CARTONS) T***** STEEL TOWEL (30 PIECE/3 CARTONS) ========== TOTAL: 14 CARTONS		3.580 KGS	-

13 Gönderenin talimatı Sender's Instructions (Customs and other formalities)	19 Ödenecek meblağ To be paid by	Gönderen Sender	Para Currency	Alıcı Consignee
	Navlun Carriage charges			€ 2.200 00
	İndirimler Reductions			€ 0 00
	İlaveler Balance			€ 0 00
	Muhtelif masraflar Other charges			€ 0 00
	Yekün Total to be paid			€ 2.200 00

14 İade Reimbursement			
15 Navlunun ödenmesi için talimatlar Directions as to freight payment Serbest/Freight Paid Serbest değil/Freight to be paid	LCL/MUNCHEN FREIGHT COLLECT	20 Hususi Şartlar Special agreements	

21 Tanzim/Established in MUNCHEN	Tarih/On 07.01.20**	24 Mallar teslim alındı Goods received	Tarih/Date 09.01.20**
22 T. Steel T***** STEEL Malı gönderenin imzası ve kaşesi Signature and stamp of the sender	23 A. Transport A**** TRANSPORT Nakliyecinin imzası ve kaşesi Signature and stamp of the carrier	C. Mutfak C***** MUTFAK Alıcının imzası ve kaşesi Signature and stamp of the consignee	

Görsel 2.16: Kara yolu konşimentosu

Taşıyıcı, eşyanın taşınmak üzere ihracatçıdan ithalatçıya teslim edilmesine kadar geçecek süre içinde, eşyanın ziyanından, hasarından veya teslimindeki gecikmeden doğan zararlardan sorumludur (Görsel 2.17).

Görsel 2.17: Taşıma esnasında oluşabilecek kaza

2.10. Etkinlik

Aşağıda verilen bilgiler doğrultusunda, kara yolu konşimentosunu düzenleyiniz.

Alıcı C*** OTOMOTİV YEDEK PARÇA SAN. TİC. AŞ** firmasına yapılan ithalatın sevkiyatı ile ilgili olarak **satıcı T***** AUTOMOTIVE INDUSTRIAL PRODUCTS CO.** tarafından **F**** TRANSPORT CO.** ile anlaşma yapılmıştır. Söz konusu ithalat ürünlerinin sevkiyatı TIR ile yapılacak olup gerekli bilgiler aşağıdaki gibidir.

ÜRÜN KODU	AÇIKLAMA	MENŞEİ	UNIT CRT QUANTITY	AĞIRLIK WEIGHT	TOTAL VALUE
X010101	HİDROLİK FİLTRE (HYDRAULIC OIL FILTER)	FRANCE	4 CRT		
X020202	YAKIT FİLTRESİ (FUEL FILTER)	FRANCE	4 CRT	3.041,64 KG	€ 2.000
Y010101	YAĞ FİLTRESİ (OIL FILTER)	FRANCE	6 CRT		

SATICI
A*** AUTOMOTIVE INDUSTRIAL PRODUCTS CO.**
K* STREET 14** 8*** PARIS/FRANCE**
PARIS-43*******
TEL: +33 1* ******* mail: **@*mail.com**

ALICI
C*** OTOMOTİV YEDEK PARÇA SAN. TİC. AŞ**
OSB 8* CAD. No.: 15 DUDULLU/İSTANBUL
DUDULLU VD-41******
TEL: +90 XXX 5****** mail: **@*mail.com**

Araç Plaka No. : FR9***C**
Sevk Tarihi-CMR No. : 13.03.20**/123123123
Teslim Şekli : LCA/PARIS
Ödeme Şekli : Peşin ödemeli nakliye (FREIHT PREPAID)
Teslim Yeri ve Tarihi : DUDULLU/16.03.20**

TAŞIYICI
F** TRANSPORT CO
PO BOX 46 PARIS/FRANCE**

1 Gönderen (İsim, Adres, Memleket) Sender (Name, Address, Country)	**CMR NO: .....**
2 Alıcı (İsim, Adres, Memleket) Consignee (Name, Address, Country)	16 Nakliyeci (İsim, Adres, Memleket) Carrier (Name, Address, Country) ....
3 Malların gönderildiği yer Place of delivery of the goods	Plaka/Plate Number Çekici/Dragging ..... Römork/Trailer
4 Malların teslim alındığı yer ve tarih Palce and date of taking over of the goods	17 Diğer Nakliyeciler (İsim, Adres, Memleket) Successive Carriers (Name, Address, Country)
5 Ekli dokümanlar Annexed documents	18 Nakliyecinin şart ve mülahazatları Carrier's reservatinos and observations

6 Marka ve Numara	7 Kap Adedi	8 Ambalaj Nevi	9 Malın Cinsi	10 Statistik No	11 Brüt Kg.	12 Hacim m3
.... ========== TOTAL:					..... KGS	-

13 Gönderenin talimatı Sender's Instructions (Customs and other formalities)	19 Ödenecek meblağ To be paid by	Gönderen Sender		Para Currency		Alıcı Consignee	
	Navlun Carriage charges					.....	....
	İndirimler Reductions					.....	....
	İlaveler Balance					.....	....
	Muhtelif masraflar Other charges					.....	....
	Yekün Total to be paid					.....	....

Reimbursement			

15 Navlunun ödenmesi için talimatlar Directions as to freight payment		20 Hususi Şartlar Special agreements
Serbest/Freight Paid	.....	
Serbest değil/Freight to be paid	.....	

21 Tanzim/Established in ..... Tarih/On ...../...../.....		
22 Malı gönderenin imzası ve kaşesi Signature and stamp of the sender	23 Nakliyecinin imzası ve kaşesi Signature and stamp of the carrier	24 Mallar teslim alındı Tarih/Date Goods received ...../...../..... Alıcının imzası ve kaşesi Signature and stamp of the consignee

Hazırladığınız bu etkinliğin değerlendirilmesi, 312. sayfadaki kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre yapılacaktır.

2.5.2. Deniz Konşimentosu

Malı taşıtanın isteği üzerine uluslararası taşıma firması veya gemi acentesi tarafından düzenlenerek taşıtana verilen, malın gemiye yüklendiğini ve belirlenen şekilde taşınarak varış limanında alıcısına teslim edileceğini taahhüt eden taşıma belgesidir. Deniz konşimentosu, malın mülkiyet hakkının ciro ve teslim yoluyla devrini sağlayan kıymetli evrak niteliği taşımaktadır.

Deniz konşimentosunun özellikleri Şekil 2.5'te verilmiştir.

Konşimento üzerinde "SHIPPED ON BOARD [şipt on bord (gemiye yüklendi)] ifadesi, yükleme tarihi, gemi acentesinin kaşesi ve yetkilinin imzası yer almalıdır.	Taşıma masrafları satıcı tarafından ödenmişse veya navlun faturaya dâhil edilmişse "FREIGHT PREPAID [freyt pripeyt (Navlun peşin ödenmiştir.)] ifadesi yer almalıdır.	Malın net ve brüt ağırlıkları mutlaka yazılmalıdır.
Konşimentonun düzenlendiği yer ve tarih belirtilmelidir.	Yükleme ve boşaltma limanları yazılmalıdır.	Orijinal olarak düzenlenen konşimentonun adedi yazılmalıdır. Üç nüsha düzenlenir.

Şekil 2.5: Deniz konşimentosunun özellikleri

Örnek:

Alıcı J. F*** GmbH** firmasına yapılan ihracatın sevkiyatı ile ilgili olarak **satıcı K***** ZEYTİN DIŞ TİCARET AŞ** tarafından **K*** ULUSLARARASI GEMİ TAŞ. AŞ** İle anlaşma yapılmıştır. Söz konusu ihracat ürünlerinin sevkiyatı gemi ile yapılacak olup gerekli bilgiler aşağıdaki gibidir.

ÜRÜN KODU	AÇIKLAMA	MİKTAR	KOLİ SAYISI	BRÜT AĞIRLIK GROSS WEIGHT	MEASURE
NSZ 01	Naturel Sızma Zeytinyağı(Extra Virgin Olive Oil) [6*500ml glass bottle]	420 adet (piece)	70 koli (cartons)	1.147,30	8.010,80 m3
NZY 01	Naturel Zeytinyağı (Virgin Olive Oil) [12*500ml glass bottle]	240 adet (piece)	20 koli (cartons)	1.147,30	2.289,20 m3
				3.442,60	10.300,00 m3

SATICI
K***** ZEYTİN DIŞ TİCARET AŞ
OSB 3*. Cad. No: 1* * Burhaniye/BALIKESİR
BURHANİYE VD-010*******
TEL: +90 XXX 123**** mail: **@*mail.com

ALICI
J. F***** GmbH
X*** 25***, London/ENGLAND
LONDON-555*******
TEL: +44 20 ******* mail: **@*mail.com

TAŞIYICI
K*** LINE TAŞ. AŞ
N*** A*** NO:56***Alsancak/İZMİR
KONAK VD-010******* TEL: +90 XXX 123****
mail: **@*mail.com

TESLİM ALACAK ARACI KURUM
A*** INTERNATIONAL INC.
F*** BLDG 2-4-6-8 LONDON/ENGLAND
TEL: +44 20 ******

Yükleme Tarihi : 30.05.20**
Çıkış Limanı : İzmir
Teslim Şekli : Ürünler 1x40' DC konteyner ile İzmir Limanı'nda teslim edilecektir. Londra Limanı'na varıldığında ürünler antrepoya teslim edilecektir. Ürünlerin yükleneceği konteynerde farklı firmaların ürünü de yer almaktadır (LCL/LCL).

Konşimento No : 7788/IZM/TYO
Varış Limanı : Londra (London)
Gemi Bilgisi : EF-A***/ Voy no: 080S
Sevk Ödeme Bilgisi : Alıcı ödemeli nakliye (FREIGHT COLLECT)
Konteyner No : CMOU8888888/1X40 HC
SEAL NO: 12345678

Deniz konşimentosu, yukarıda yer alan bilgiler doğrultusunda düzenlenmiştir (Görsel 2.18).

DENİZ KONŞİMENTOSU
(BILL OF LADING)

Shipper
K***** ZEYTİN DIŞ TİCARET AŞ
OSB 3*. Cad. No: 1* * Burhaniye/BALIKESİR
BURHANİYE VD-010*******
TEL: +90 XXX 123**** mail: **@*mail.com

B/L No. 7788/IZM/TYC
Ref. No.

Consignee(If 'To Order' so Indicate)
J. F***** GmbH
X*** 25***, London/ENGLAND
LONDON-555*******
TEL: +44 20 ******* mail: **@*mail.com

Notify Party(No claim shall attach for fallure to notify)
J. F***** GmbH
X*** 25***, London/ENGLAND
LONDON-555*******
TEL: +44 20 ******* mail: **@*mail.com

K*** LINE TAŞ. AŞ
N*** A*** No.:56***
Alsancak/İZMİR KONAK VD-010*******
TEL: +90 XXX 123****
mail: **@*mail.com

ORIGINAL

For Delivery of the Goods Apply To
A*** INTERNATIONAL INC.
F*** BLDG 2-4-6-8 LONDON/ENGLAND
TEL: +44 20 ******

Place of Receipt	Port of Lading			
	IZMIR			
Vessel	**Voy. No.**	**Port of Discharge**	**Place of Delivery**	**No. Of Original B(s)/L issued**
EF-A***	080S	LONDON		3/3

Marks & Numbers	No of P'kgs or Shipping	Description of Godds & P'kgs	Gross in Weiht in Kilos	Measurement
(S.T.C.) SHIPPERS LOAD STOW AND COUNT CMOU8888888/1X40 HC SEAL NO: 12345678 K*** LINE SHIPPED ON BOARD 30.05.20**	5 PALLETS	EXTRA VIRGIN OLIVE OIL (420*500ml glass bottle 70 crt box Net= 191.10) VIRGIN OLIVE OIL (240*500ml glass bottle 20 crt box Net= 109,20) "UNSTACKABLE"	3.442,60 kgs	10.600 m^3

Type of services	Total	Loaded into consalidated container No	
LCL/LCL	1X40 HC		

Freight and charges

Freight payable at
FREIGHT COLLECT

Received by the Carrier the Goods as specified above in apparent good order and conditions unlessotherwise stated, to be transported to such place as agreed, authorised or permitted herein and subject toall the terms and conditions appearing on the front and reverse to this Bill of Lading to which the Merchant agrees by accepting this Bill of Lading, any local customs notwithstanding.
Weight, measure, mars numbers, quality, contens, nature and value, if mentioned in the Bill of Lading are to be considered unknown, unless the contrary has been expressly avknowledged and agreed to. The signing of this Bill of Lading is not to be considered as such an agreement.
In accepting this Bill oaf Lading the Merchant expressly accepts and agrees to all stipulations, exceptions and conditions on both pages, whether written, printed, stamped of or otherwise incorporated as fully as they were al signed by the Merchant.
In WITNESS whereof one (1) original Bill of Lading has been signed if not otherwise stated above, the same being accomplished the other(s), if any, to be void. If required by the Carrier one (1) original Bill of Lading must be surrendered duly endorsed in exchange for the Goods of or delivery order.

Exces Value Declaration: Refer to Clause (B+C+D) on reverse side

Attention is drawn o the Carrier's Tariff (Clause 2) relating to free storage time and to container and vehicle demurrage or detention. Copies of the relevant provisions of the applicable Tariff are obtainable from the Carrier and/or from the Carrier's agent in the port.

Place and date of issue İZMİR 30.05.20**

For and behalf of carrier K. Line

K*** LINE

Görsel 2.18: Deniz konşimentosu

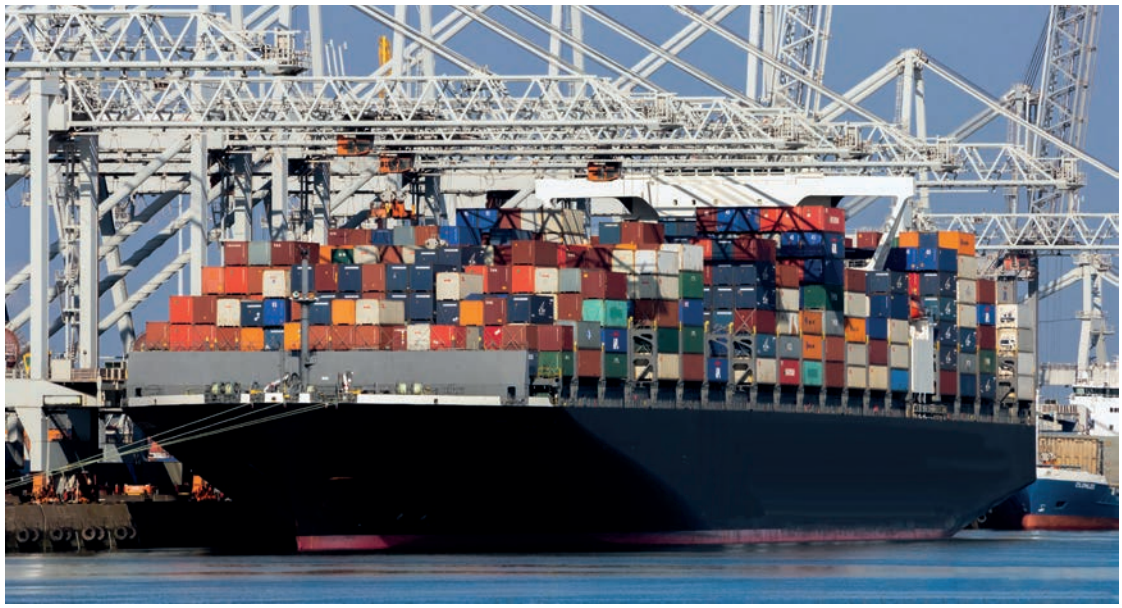
Deniz konşimentosu Şema 2.14'teki gibi sınıflandırılır.

Şema 2.14: Deniz konşimentosunun sınıflandırılması

İhraç edilen malın gemiyle sevkiyatı yapılacaksa yükleme notası, ihracatçı tarafından hazırlanarak gemi acentesine e-mail yoluyla gönderilir. Acente, konşimentoyu talimata göre doldurup ihracatçının bilgileri kontrol ve teyit etmesi için e-mail yoluyla geri gönderir. İhracatçı, bilgilerin doğruluğunu kontrol ederek herhangi bir hata varsa düzelttirir ve konşimentoyu onaylar. İhracatçı onayladıktan sonra mallar gemiye yüklenir ve konşimento basılır. Acente, ihracatçının talebine bağlı olarak basılı konşimentoyu gönderir ya da e-mail yoluyla iletir. İthalatçı, asıllarına gerek duymadan e-mail yoluyla gelen belgelerle kendi gümrüğünden malı çekebiliyorsa işlemi hızlandırmak için e-mail yoluyla gönderi tercih edilir. Ancak ithalatçı tarafın konşimentonun asıl suretine ihtiyacı varsa basılı konşimento, fatura,

menşe ve çeki listesi gibi gerekli evraklar ihracatçı tarafından ödeme şekline göre banka ya da kargo aracılığıyla gönderilir (Görsel 2.19).

Görsel 2.19: Yük gemisi

2.11. Etkinlik

Aşağıda verilen bilgiler doğrultusunda, deniz konşimentosunu düzenleyiniz.

Alıcı P* TEKNOLOJİ AŞ** firmasına yapılan ithalatın sevkiyatı ile ilgili olarak **satıcı H*** COMPUTER CO** tarafından **C*** SHIPPING LINES CO.** ile anlaşma yapılmıştır. Söz konusu ithalat ürünlerinin sevkiyatı gemi ile yapılacak olup gerekli bilgiler aşağıdaki gibidir.

ÜRÜN KODU	AÇIKLAMA	MİKTAR	KOLİ SAYISI	BRÜT AĞIRLIK GROSS WEIGHT	MEASURE
NA5456	YAZICI (PRINTER)	500 adet (piece)	500 koli (cartons)	4530,00 KGS	-

SATICI
H* COMPUTER CO**
PO BOX 24* DUBAI/UAE**
DUBAI-010*****
TEL: +971 4***** mail: **@*mail.com**

ALICI
P* TEKNOLOJİ AŞ**
X* TOWER 15***, ŞİŞLİ/İSTANBUL**
ŞİŞLİ-555*****
TEL: +90 XXX***** mail: **@*mail.com**

TAŞIYICI
C* SHIPPING LINES CO.**
N* A*** 4*** BEIJING/CHINA**
BEIJING-***** TEL: +86 21 ******* mail: **@*mail.com**

TESLİM ALACAK ARACI KURUM
E* GÜMRÜK MÜŞAVİRLİK**
Y* CAD No.: 8*** BEYLİKDÜZÜ/İSTANBUL**
TEL: +90 XXX ****

Yükleme Tarihi : 20.05.20**
Çıkış Limanı : Jebel Ali/Dubai
Teslim Şekli : Ürünler 1x20' DC konteyner ile Jebel Ali/Dubai Limanı'nda teslim edilecektir. Ambarlı/İstanbul Limanı'na varıldığında ürünler E*** Gümrük Müşavirliğine teslim edilecektir. Konteynerdeki tüm ürünler alıcıya aittir (FCL/FCL, CY*CY).

Konşimento No. : C-654321987
Varış Limanı : Ambarlı/İstanbul
Gemi Bilgisi : T***/ Voy no: 2042W
Sevk Ödeme Bilgisi : Navlun peşin ödenmiş (FREIGHT PREPAID)
Konteyner No. : CMOU8888888/1X40 HC
ED NO: 232-05505505-30

DENİZ KONŞİMENTOSU
BILL OF LADING

Shipper …… …… …… ……	**B/L No** …… **Ref. No**
Consignee(If 'To Order' so Indicate) …… …… …… ……	…… …… …… ……
Notify Party(No claim shall attach for fallure to notify) …… …… ……	**ORIGINAL**
	For Delivery of the Goods Apply To …… …… …… ……

Place of Receipt	Port of Lading ……

Vessel ……	Voy. No ……	Port of Discharge ……	Place of Delivery	No. Of Original B(s)/L issued ……

Marks & Numbers	No of P'kgs or Shipping	Description of Godds & P'kgs	Gross in Weiht in Kilos	Measurement
…… …… …… SHIPPED ON BOARD:	……	…… …… …… …… …… "UNSTACKABLE"	……	……

Type of services ……	Total ……	Loaded into consalidated container No	

Freight and charges

Freight payable at ……

Received by the Carrier the Goods as specified above in apparent good order and conditions unlessotherwise stated, to be transported to such place as agreed, authorised or permitted herein and subject toall the terms and conditions appearing on the front and reverse to this Bill of Lading to which the Merchant agrees by accepting this Bill of Lading, any local customs notwithstanding.
Weight, measure, mars numbers, quality, contens, nature and value, if mentioned in the Bill of Lading are to be considered unknown, unless the contrary has been expressly avknowledged and agreed to.
The signing of this Bill of Lading is not to be considered as such an agreement.
In accepting this Bill oaf Lading the Merchant expressly accepts and agrees to all stipulations, exceptions and conditions on both pages, whether written, printed, stamped of or otherwise incorporated as fully as they were al signed by the Merchant.
In WITNESS whereof one (1) original Bill of Lading has been signed if not otherwise stated above, the same being accomplished the other(s), if any, to be void. If required by the Carrier one (1) original Bill of Lading must be surrendered duly endorsed in exchange for the Goods of or delivery order.

Exces Value Declaration: Refer to Clause (B+C+D) on reverse side

Attention is drawn o the Carrier's Tariff (Clause 2) relating to free storage time and to container and vehicle demurrage or detention. Copies of the relevant provisions of the applicable Tariff are obtainable from the Carrier and/or from the Carrier's agent in the port.

Place and date of issue ……

For and behalf of carrier

Hazırladığınız bu etkinliğin değerlendirilmesi, 312. sayfadaki kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre yapılacaktır.

2.5.3. Hava Yolu Konşimentosu

İhraç edilen malların hava yolu ile sevk edilmesi hâlinde kullanılan taşıma belgesidir. Makbuz niteliğine sahip olan hava yolu konşimentoları, emre yazılı değildir ve kıymetli evrak hükmü taşımadığından ciro edilemez. İthalatçı adına düzenlenen hava yolu konşimentosu üç orijinal ve dokuz kopya olmak üzere toplam on iki nüshadan oluşur.

- Birinci nüsha, hava yolu şirketinde kalır ve ihracatçı ya da ihracatçının nakliye firması tarafından kaşelenip imzalanır.
- İkinci nüsha, mal ile birlikte alıcıya gönderilir. Taşıyıcı ve ihracatçı ya da ihracatçının nakliye firması tarafından kaşelenip imzalanır.
- Üçüncü nüsha, hava yolu şirketi tarafından kaşelenip imzalanır. Mal uçağa yüklendikten sonra bu nüsha ihracatçıya teslim edilir.

Örnek:

Satıcı Z* BİLİŞİM DIŞ TİCARET AŞ** tarafından **alıcı M***** COMPANY** firmasına aşağıda belirtilen ürünlerin ihracı yapılacaktır. Söz konusu ihracatla ilgili **A*** GLOBAL LOJİSTİK AŞ** tarafından üstlenilen taşıma işlemine ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir. **A***GLOBAL LOJİSTİK AŞ,** ürünlerin sevkini **Z** AIRLINES** firması aracılığıyla gerçekleştirmektedir.

SIRA NO	KOLİ SAYISI	AÇIKLAMA	BRÜT AĞIRLIK/ GROSS WEIGHT	ÜCRETE TABİ AĞIRLIK/ CHARGEABLE WEIGHT	FİYAT/ÜCRET RATE/CHARGE	TOTAL VALUE
1	2	BLCK001- TONER-SİYAH 115X57X37 CM (TONER -BLACK)	80 KG	90 KG	3,95	355,50
2	3	BLCK001- TONER-SİYAH 77X58X38 CM (TONER -BLACK)	52 KG	67 KG	3,95	264,65
3	1	BLCK001- TONER-SİYAH60X40X40 CM (TONER -BLACK)	20 KG	25 KG	3,95	98,75
4	1	BLCK001- TONER-SİYAH 120X60X37 CM (TONER -BLACK)	40 KG	44 KG	3,95	173,80
			192 KG	**226 KG**	**Toplam**	**892,70**
					Terminal Ücreti	**60,00**
					Yakıt Farkı(60+3)	**63,00**
					Genel Toplam	**1.015,70**

SATICI
Z* BİLİŞİM DIŞ TİCARET AŞ**
S* MAH. N**SOK. N:35/8 MECİDİYEKÖY/İSTANBUL**
TEL: +90 XXX 1**** İLETİŞİM: D**** E******
TAX ID: 64******

ALICI
M*** COMPANY**
C* 5 S*****
MUNCHEN/GERMANY

TAŞIYICI FİRMA
A* GLOBAL LOJİSTİK AŞ**
İSTANBUL/TURKEY

Çıkış Noktası : TÜRKİYE/İSTANBUL AIRPORT

Havayolu adı/ Sefer Bilgileri : Z** AIRLINES
Agent's IATA code: 9999999
235 IST 7787 8899
TK***/15.02.20**

Varış Noktası : MUNCHEN-FRANZ JOSEF STRAUS AIRPORT -MUC

Ödeme Bilgisi : Peşin ödenmiş (FREIGHT PREPAID)- PP

Taşınan malın beyan edilen tutarı : Beyan edilmemiştir. (No Value Declared-NVD)

Taşınan malın Gümrük için beyan edilen tutarı : Beyan edilmemiştir. (No Customs Value-NCV)

Düzenlenme Tarihi : İSTANBUL AIRPORT / 20.02.20**

Düzenleyen Kişi S***** F******

Hava yolu konşimentosu, yukarıda yer alan bilgiler doğrultusunda düzenlenmiştir (Görsel 2.20).

235 IST 7787 8899

Shipper's Name and Address Z*** BİLİŞİM DIŞ TİCARET AŞ S*** MAH. N** SOK. N:35/8 MECİDİYEKÖY/İSTANBUL TEL: +90 XXX 1****** CONTACT PERSON: D**** E**** TAX ID: 64********	Shipper's Account No
Not Negotiable **AIR WAYBILL** **Issued by** **Z** AIRLINES** **Copies 1,2 and 3 of this Air Waybill are originals and have the same validity**	
Consignee's Name and Address M***** COMPANY C*** 5 S*** MUNCHEN/GERMANY	**It is agreed that the goods described herein are accepted in apperent good order and condition ((execpt as noted) for carriagesubject to the conditions of contract on the reverse hereof all goods may be carried by ny other means includingroad or any other carrier unless specific contrary instructions aregiven hereon by the shipper, and shipper agrees that the shipment maybe carried via intermediate stopping places with the carrier deems appropriate. The shippers attention is drawn to the notice concerningcarrıer's limittion of liability.Shipper may increase such limitation of liability bydeclaring a higher value for carriage and paying a supplemantal charge if required.**
Issuing Carrier's Agent Name and City A*** GLOBAL LOJİSTİK AŞ İSTANBUL/TURKEY	**Consignee's Account No**
Accounting Information FREIGHT PREPAID	
Agents IATA Code 9999999	Account No
Airport of Departure (Addr. Of First Carrierand Requested Routing ISTANBUL AIRPORT	

To	By First Carrier	Routing and Destinatio	to	by	to	by	currency	CHGS Code	WT/VAL PPD	WT/VAL COLL	Other PPD	Other COLL	Declared Value for Carriage	Declared Value For Customs
MUC	Z** AIRLINES			TK			USD	PP	X		X		NVD	NCV

Airport Destination	Requestad Flight/date	Amount of Insurance	INSURANCE - If carrier offers insurance and such insurance is requested in accordance with conditions there of, indicate amount to be insured in figures in box marked "Amount of Insurance".
MUNCHEN-FRANZ JOSEF STRAUS AIRPORT	TK***/15.02.20**	XXX	

Handling Information

ORIGINAL DOCUMENTS ATTACHED TO THE AWB

SCI

No of Pieces RCP	Gross Weight	KG	Rate Class / Commedity Item no	Chargeable Weight	Rate / Charge	TOTAL	Nature and Quantity of Godds (incl. Dimensions or Volume
7	192	kg	Q	226	3,95	892,7	TONER (BLACK) CODE: BLCK001 115X57*37 CM /2 77X58X38 CM/3 60X40X40 CM/1 120X60X37 CM/1
7	192					892,7	

Prepaid	Weight Charge	Collect	Other Charges
892,7			AWA 60,00 MOC 60,00 CGC 3,00
Valuation Charge			
Tax			
Total Other Charges Due Agent 60,00			Shipper's certifies that the particulars on the face hereof are correct and that insofar as any part of the consignment contains dangerous goods such part is properly described by name and is in proper condition for carriage by air according to the applicable Dangerous Godds Regulations A*** GLOBAL LOJİSTİK AŞ Signature of Shipper or his Agent
Total Other Charges Due Agent 63,00			
Total Prepaid 1015,7	Total Prepaid		İSTANBUL AIRPORT İstanbul-TR
Currency Conversion Rates	CC Charges in Dest. Currency		20.02.20** S***** F****** Executed Date at (place) Signature of Issuing Carrier or its
For Carrier's Use Only at Destination	Charges of Destination	Total Coll.Charges	235 IST 7787 8899

Görsel 2.20: Hava yolu konşimentosu

Havayolu konşimentosunda taşıyıcının sorumluluğu eşyanın teslim alınmasıyla başlar (Görsel 2.21)

Görsel 2.21: Uçağa yük platformu yükleme

2.12. Etkinlik

Aşağıda verilen bilgiler doğrultusunda, hava yolu konşimentosunu düzenleyiniz.

Satıcı D GIDA DIŞ TİCARET AŞ tarafından **alıcı D***** COMPANY** firmasına aşağıda belirtilen ürünlerin ihracı yapılacaktır. Söz konusu ihracatla ilgili **B*** LOJİSTİK AŞ** tarafından üstlenilen taşıma işlemine ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir. **B*** LOJİSTİK AŞ**, ürünlerin sevkini S** AIRLINES firması aracılığıyla gerçekleştirmektedir.

SIRA NO	KOLİ SAYISI	AÇIKLAMA	BRÜT AĞIRLIK/ GROSS WEIGHT	ÜCRETE TABİ AĞIRLIK/ CHARGEABLE WEIGHT	FİYAT/ÜCRET RATE/CHARGE	TOTAL VALUE
1	4	KURU ERİK 125X80X102 (DRIED PLUM)	158 KG	177 KG	2,00	354,00
2	4	KURU KAYISI 100X100X110 (DRIES APRICOTS)	158 KG	177 KG	2,00	354,00
			316 KG	**354 KG**	**Toplam**	**708,00**
					Terminal Ücreti	**50,00**
					Yakıt Farkı (50+5)	**55,00**
					Genel Toplam	**813,00**

SATICI
D GIDA DIŞ TİCARET AŞ
ÜMRANİYE/İSTANBUL
TEL: +90 XXX 1**** İLETİŞİM: K**** M****
TAX ID: 45******

ALICI
D*** COMPANY**
B* TOWER 5 S***
DUBAI

TAŞIYICI FİRMA
B* GLOBAL LOJİSTİK AŞ**
İSTANBUL/TURKEY

Çıkış Noktası : TÜRKİYE/İSTANBUL AIRPORT

Havayolu adı/ Sefer Bilgileri : S** AIRLINES/671-5656-8787
Agent's IATA code: 99-48585-332-7
SK***/25.01.20**

Varış Noktası : DUBAI INTERNATIONAL AIRPORT-DXB

Ödeme Bilgisi : Peşin ödenmiş (FREIGHT PREPAID)- PP

Taşınan malın beyan edilen tutarı : Beyan edilmemiştir. (No Value Declared-NVD)

Taşınan malın Gümrük için beyan edilen tutarı : Beyan edilmemiştir. (No Customs Value-NCV)

Düzenlenme Tarihi : İSTANBUL AIRPORT / 28.01.20**

Düzenleyen Kişi : A** K****

Shipper's Name and Address	Shipper's Account No	Not Negotiable **AIR WAYBILL** Issued by ..... Copies 1,2 and 3 of this Air Waybill are originals and have the same validity
Consignee's Name and Address		It is agreed that the goods described herein are accepted in apperent good order and condition ((execpt as noted) for carriagesubject to the conditions of contract on the reverse hereof all goods may be carried by ny other means includingroad or any other carrier unless specific contrary instructions aregiven hereon by the shipper, and shipper agrees that the shipment maybe carried via intermediate stopping places with the carrier deems appropriate. The shippers attention is drawn to the notice concerningcarrier's limittion of liability.Shipper may increase such limitation of liability bydeclaring a higher value for carriage and paying a supplemantal charge if required.
Issuing Carrier's Agent Name and City	Consignee's Account No	Accounting Information .....
Agents IATA Code	Account No	

Airport of Departure (Addr. Of First Carrierand Requested Routing							Reference Number		Optinal Shipping Information								
To	By First Carrier	Routing and Destinatio	to	by	to	by	currency	CHGS Code	WT/VAL		Other		Declared Value for Carriage	Declared Value For Customs			
									PPD	COLL	PPD	COLL					
.....	.....			...			.....	.....	.....		.....		.....	.....			

Airport Destination	Requestad Flight/date	Amount of Insurance XXX	INSURANCE - If carrier offers insurance and such insurance is requested in accordance with conditions there of, indicate amount to be insured in figures in box marked "Amount of Insurance".

Handling Information

ORIGINAL DOCUMENTS ATTACHED TO THE AWB

SCI

No of Pieces RCP	Gross Weight	K G kg	Rate Class Commedity Item no	Chargeable Weight	Rate Charge	TOTAL	Nature and Quantity of Godds (incl. Dimensions or Volume
....	.....		Q	.....	.....	.....	.....
....	.....					.....	

Prepaid	Weight Charge	Collect
	Valuation Charge	
	Tax	
Total Other Charges Due Agent		Other Charges AWA ..... MOC ..... CGC.....
Total Other Charges Due Agent		Shipper's certifies that the particulars on the face hereof are correct and that insofar as any part of the consignment contains dangerous goods such part is properly described by name and is in proper condition for carriage by air according to the applicable Dangerous Godds Regulations ..... Signature of Shipper or his Agent
Total Prepaid	Total Prepaid	.....
Currency Conversion Rates	CC Charges in Dest. Currency	.....
For Carrier's Use Only at Destination	Charges of Destination	Total Coll.Charges .....

Hazırladığınız bu etkinliğin değerlendirilmesi, 312. sayfadaki kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre yapılacaktır.

2.5.4. Demir Yolu Hamule Senedi

İhraç edilen malların demir yolu ile sevk edilmesi durumunda kullanılan taşıma belgesidir. Nama (ada) yazılı olarak düzenlenen demir yolu hamule senedi ihracatçı ile demir yolu idaresi arasında düzenlenir. Demir yolu hamule senedi, kıymetli evrak hükmünde yer almasa da demir yolu idaresi tarafından senedin kaşelenerek imzalanmış olması malların sorumluluğunun kabul edildiğini gösterir.

Demir yolu idaresi tarafından altı nüsha hâlinde düzenlenen demir yolu hamule senedinin dördüncü nüshası ihracatçıya teslim edilir. Diğer nüshalar, ithalatçıya teslim edilmek üzere mal ile birlikte gönderilir. Varış noktasında ithalatçı firma, kimliğini ispatlaması hâlinde malları teslim alabilir.

2.5.5. Nakliyeci Makbuzu

Uluslararası taşımacılık yetkisi taşımayan taşıma komisyoncuları tarafından demir yolu veya kara yolu ile belli bir ücret karşılığında başkası hesabına ve kendi adlarına taşımacılık yapılması hâlinde düzenlenen belgedir.

Taşıma komisyoncuları, uluslararası taşımacılık yapma yetkisine sahip olmadığı için konşimento ve diğer taşıma senetlerini düzenleyemez. Bu nedenle ihracatçı firmaların yurt dışına sevk edilecek mallarını toplar ve bu malların uluslararası firmalar tarafından taşınabilmesi için gerekli taşıma senetlerini kendi adlarına düzenletir. Kendisi de ihracatçı firmaya bu malları taşıyacağına dair nakliye makbuzu düzenleyerek teslim eder. Böylece ihracatçıya ait malları uluslararası taşıma firması namına (adına), kendi adıyla ithalatçıya ulaştırmış olur.

2.5.6. FIATA Taşıma Belgeleri

FIATA [FIATA-International Federation of Freight Forwarders Associations (Ef Ay Ey Ti Ey İnterneyşınıl Federeyşın Of Freyt Forvırdırs Asosieyşıns)] tarafından birliğe üye olan taşıma acenteleri için sadece kara yolu taşımacılığında kullanılmak üzere standart hâle getirilmiş olan bir tür nakliye makbuzudur.

FIATA taşıma belgesinin türleri ve kullanım yerleri Şekil 2.6'da gösterilmiştir.

Şekil 2.6: FIATA taşıma belgelerinin sınıflandırılması

2.5.7. Paket Postası Makbuzu

İhraç edilecek malların posta kanalıyla gönderilmesinde kullanılan, malların bulunduğu kolinin doğrudan ithalatçıya veya ithalatçı bankasına teslim edilmek üzere posta idaresi tarafından sevk edileceğini gösteren taşıma belgesidir.

2.5.8. TIR Karnesi

Uluslararası kara yolu taşımacılığı anlamı taşıyan "TIR" ile ihraç edilen malların sevkinde düzenlenen, söz konusu malların hareket noktası gümrüğünden varış noktasındaki gümrüğe kadar belirli bir prosedüre göre taşınmasını garantileyen belgedir.

"TIR Karneleri Himayesinde Uluslararası Eşya Taşınmasına Dair Gümrük Sözleşmesi" hükümleri esas alınarak düzenlenen TIR karnesi; hareket, transit ve varış noktalarındaki gümrük idarelerine mallar ile birlikte ibraz edilir. TIR karnelerinin basımı; malların geçiş yapacağı hareket, transit ve varış noktalarında bulunan ülke veya gümrük idaresi sayısı dikkate alınarak farklı sayılarda yapılır. 4, 6, 14 ve 20 yaprak şeklinde farklı sayfa sayıları içeren TIR karnelerinin her birine ayrı referans numarası verilir. TIR karnesinde aracın plaka numarası, dolu ve boş ağırlığı ve bağlı bulunduğu taşıma firmasına dair birtakım bilgiler yer alır.

Tır karnesi, Uluslararası Karayolu Taşımacıları Birliği (IRU) tarafından basılarak birlik üyesi ülkelerin kefil kuruluşları aracılığıyla dağıtılır. TIR karnesi, ticaret ve/veya sanayi odaları tarafından kullanıma sunulur. Aracın her gümrük idaresi veya ülkeye girişinde karnenin bir sayfası kesilerek geçiş işlemi gerçekleştirilir. Taşıma işlemi sona erdikten sonra elde kalan TIR karnesi koçanı, birliğe iletilmek üzere ilgili ticaret ve/veya sanayi odasına teslim edilir.

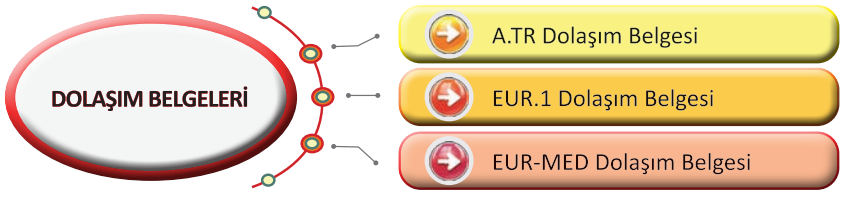
2.6. DOLAŞIM BELGELERİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **On sekiz yaşından küçük bir öğrencinin okulunun yatılı gezilerine katılabilmesi için kimin iznine ihtiyacı vardır? Bu tür durumlarda ne yapılması gerekir?**
2. **Şehir içi toplu taşımada indirimli bilet ya da kart uygulamasından faydalanabilmek için hangi belgeye gerek vardır? Sebebini düşünerek arkadaşlarınızla paylaşınız.**

Dolaşım belgesi, aralarında ticari anlaşmalar bulunan ülkeler arasında yapılan dış ticaret işlemlerinde herhangi bir vergi ya da fon engeline takılmadan malların serbest dolaşımını sağlayan belgedir.

İthalatçıya, gümrük indirimi ya da muafiyetinden yararlanma hakkı tanıyan çeşitli dolaşım belgeleri vardır (Şema 2.15).

Şema 2.15: Dolaşım belgelerinin sınıflandırılması

2.6.1. A.TR Dolaşım Belgesi

Türkiye ile Avrupa Birliği arasında geçerli olan Gümrük Birliği Anlaşması kapsamında yapılan, sanayi ve işlenmiş tarım ürünlerinin ithalat ve ihracatında kullanılan belgedir. İhracatçı tarafından düzenlenen bu belge, Türkiye-Avrupa Birliği ortaklık ilişkisi kapsamında tanınan gümrük indirimlerinden faydalanma imkânı sunar.

İhracatçı firmanın bağlı bulunduğu ticaret ve/veya sanayi odası tarafından tasdiklenerek gümrük idaresi tarafından vize edilir. A.TR dolaşım belgesi, ihracatçı ülkedeki gümrük idaresi tarafından onay verilen tarihten itibaren dört ay içinde ithalatçı ülkedeki varış gümrük idaresine ibraz edilmelidir. Aksi takdirde ithalatçı firma gümrük indirimlerinden faydalanamayacak ve gümrük vergisini ödemek zorunda kalacaktır.

A.TR dolaşım belgesi, beklenmeyen durumlardan kaynaklanan gecikmelerde ibraz süresinin bitiminden sonra da gümrük idaresince kabul edilir. Dolaşım belgesinin ibrazının geciktiği diğer durumlarda eşyanın süresi içinde ilgili gümrüğe arz edilmiş olması şartıyla A.TR dolaşım belgesi kabul edilebilir.

A.TR dolaşım belgesi, beş nüsha olarak düzenlenir (Şema 2.16).

1 nüsha	İhracatçıda **yeşil renkli** nüsha kalır.
2 nüsha	Gümrük idaresinde kalır.
1 nüsha	İthalatçıya gönderilir.
1 nüsha	İhracatçının bağlı bulunduğu ticaret ve/veya sanayi odasına verilir.

Şema 2.16: A.TR dolaşım belgesinin nüsha sayısı ve paylaşımı

Örnek:

Satıcı C* BİLİŞİM İHRACAT İTHALAT TİC. AŞ** tarafından **alıcı G*** TECHNOLOGY GMBH** firmasına aşağıda belirtilen ürünlerin ihracı yapılacaktır. Söz konusu ihracatla ilgili A.TR dolaşım belgesinin düzenlenmesi için İ*** Sanayi Odasına gerekli müracaat yapılmıştır.

SIRA NO	KOLİ SAYISI	AÇIKLAMA	MİKTAR	AĞIRLIK
1	9 koli (cartons)	TONER (TONER)	-	140 KG
2	15 koli (cartons)	YAZICI VE FOTOKOPİ MAKİNASI İÇİN DRUM (IMAGING UNIT FOR PRINTER AND COPIER)	1.300 adet (piece)	102 KG
			TOPLAM	242 KG

SATICI
C* BİLİŞİM İHRACAT İTHALAT TİC. AŞ**
V* CAD. C*** PLAZA No.: 5****
KONAK/İZMİR

ALICI
G* TECHNOLOGY GMBH**
Z* STREET 18/2 AUSTRIA**

Çıkış Noktası : TÜRKİYE
Varış Noktası : AVUSTURYA
Taşıma Şekli : TIR ile (BY TRUCK)

İhraç Belge No. : 25*******EX******12
Gümrük İdaresi : İzmir Gümrük ve Dış Ticaret Müd. Y** Mah. A*** Cad. No.: 1** B***/İ****
Tarih : 11.02.20**

A.TR dolaşım belgesi, yukarıda yer alan bilgiler doğrultusunda düzenlenmiştir (Görsel 2.22).

1. **İhracatçı** (Ad, açık adres, ülke)
Exporter (Name, full adress, country)

C* BİLİŞİM İHRACAT İTHALAT TİC. AŞ**
V*** CAD. C*** PLAZA No.: 5**

A.TR NR D 5***

2. Taşıma belgesi (İhtiyari)..... **No.** ..... **(Tarih)** .....
Transport document (Optional) **No.** ..... **(Date)** .....

3. Malın gönderildiği şahıs (İhtiyari)(Ad, açık adres, ülke)
Consignee (Optional) (Name, full adress, country)

G* TECHNOLOGY GMBH**
Z*** STREET 18/2 AUSTRIA

4. **AB/TÜRKİYE ORTAKLIĞI**
ASSOCIATION
between the
EUROPEAN COMMUNITY and TURKEY

5. İhraç Ülkesi
Country of exportation
TURKEY

6. Varış Ülkesi
Country of destination (1)
AUSTRIA

7. Taşımaya ilişkin bilgiler (İhtiyari)
Transport details (Optional)
BY TRUCK

8. Gözlemler
Remarks

9. Sıra No **Item no:**	**10. Kolilerin markaları, numaraları, sayı ve cinsi** (Dökme mallar için duruma göre geminin adı, vagon veya kamyonun numarası belirtilecektir.)**; Malların tanımı** **Marks and numbers; number and kind of packages** (for goods in bulk, indicate the name of the ship or the number of the railway wagon or road vehicle)**; Description of goods**	**11. Brüt ağırlık (kg) veya diğer ölçüler (hl, m^3, v.s.) Gross Weight (kg) or other measure (hl, m3, e.t.c.)**
	Posta adresi-Doğrulama sorgusu **Address for post-verification inquiry** **İ*** Gümrük ve Dış Ticaret Müdürlüğü** **Y** Mah. A*** Cad. No: 1** B***/İ******	KAREKOD
1.	**9 KOLİ: 140 KG TONER** **(9 CT: 140 KG TONER)** **15 KOLİ: 1.300 ADET YAZICI VE FOTOKOPİ MAKİNASI İÇİN DRUM** **(15 CT: 1.300 PIECE IMAGING UNIT FOR PRINTER AND COPIER)**	**242,00 KGS**

12. GÜMRÜK VİZESİ
CUSTOMS ENDORSEMENT
Doğruluğu onaylanmış beyan
Declaration certified
İhraç Belgesi **25*******EX******12**
Export document (2)
Model (Form) ..... **No**.....
Gümrük İdaresi **İZMİR GÜMRÜK MÜDÜRLÜĞÜ**
Customs Office
Çıkış Ülkesi **TURKEY**
Issuing country
Yer ve Tarih **11.02.20****
Place and Date

İ. Gümrük Müd
İmza (Signature)

TR **35*****
İZMİR

13. İHRACATÇININ BEYANI
DECLARATION BY THE EXPORTER
Aşağıda imzası bulunan ben, yukarıda belirtilen malların bu belgenin verilmesi için gerekli koşullara uygun olduğunu beyan ederim.
1. the undersigned, declare that the goods described above meet the conditions required for the issue of this certificate.

Yer ve Tarih
11.02.20**
Place and Date

C. Bilisim

C* BİLİŞİM**
İHR. İTH. AŞ

Görsel 2.22: A.TR dolaşım belgesi

A.TR dolaşım belgesi Avrupa Birliği ile Türkiye arasında gerçekleşen dış ticaret işlemlerinde kullanılır (Görsel 2.23).

Görsel 2.23: Türkiye-Avrupa Birliği

2.13. Etkinlik

Aşağıda verilen bilgiler doğrultusunda, A.TR dolaşım belgesini düzenleyiniz.

Satıcı V ELEKTRİK DIŞ TİC. AŞ tarafından **alıcı E*** ELECTRONIC GMBH** firmasına aşağıda belirtilen ürünlerin ihracı yapılacaktır. Söz konusu ihracatla ilgili A.TR dolaşım belgesinin düzenlenmesi için **T*** Ticaret ve Sanayi Odasına** gerekli müracaat yapılmıştır.

SIRA NO	PALET SAYISI	AÇIKLAMA	MİKTAR	AĞIRLIK
1	27 PALET (PALLETS)	BUZDOLABI FAN PERVANESİ (REFRIGERATOR FAN BLADE)	5.600 adet (piece)	11.140 KG
2	9 PALET (PALLETS)	BUZDOLABI CAM REZİSTANS (REFRIGERATOR GLASS RESISTANCE)	5.320 adet (piece)	3.510 KG
			TOPLAM	14.650 KG

SATICI
V ELEKTRİK DIŞ TİC. AŞ
K* CAD. C*** SOK No.: 25****
TEKİRDAĞ

ALICI
E* ELECTRONIC GMBH**
Z* 221 S*** STR. 18/2**
MADRID/SPAIN

Çıkış Noktası : TÜRKİYE
Varış Noktası : SPAIN
Taşıma Şekli : Gemi ile (BY SHIP)

İhraç Belge No. : 232*******EX******33
Gümrük İdaresi : T*** GÜMRÜK MÜDÜRLÜĞÜ (Adresi siz oluşturunuz)
Tarih : 18.02.20**

1. **İhracatçı** (Ad, açık adres, ülke) **Exporter** (Name, full adress, country)	**A.TR NR E 3***** **2. Taşıma belgesi** (İhtiyari)..... **No** ..... **(Tarih)** ..... **Transport document** (Optional) **No** ..... **(Date)** .....
3. Malın gönderildiği şahıs (İhtiyari)(Ad, açık adres, ülke) **Consignee** (Optional) (Name, full adress, country)	**4. AB/TÜRKİYE ORTAKLIĞI** **ASSOCIATION** **between the** **EUROPEAN COMMUNITY and TURKEY**
	5. İhraç Ülkesi **Country of exportation** .....
	6. Varış Ülkesi **Country of destination (1)** .....
7. Taşımaya ilişkin bilgiler (İhtiyari) **Transport details** (Optional)	**8. Gözlemler** **Remarks**

9. Sıra No **Item no:**	**10. Kolilerin markaları, numaraları, sayı ve cinsi** (dökme mallar için duruma göre geminin adı, vagon veya kamyonun numarası belirtilecektir); **Malların tanımı** **Marks and numbers; number and kind of packages** (for goods in bulk, indicate the name of the ship or the number of the railway wagon or road vehicle); **Description of goods** **Posta adresi-Doğrulama sorgusu** **Address for post-verification inquiry** .... KAREKOD	**11. Brüt ağırlık (kg) veya diğer ölçüler (hl, m^3, v.s.)** **Gross Weight (kg) or other measure (hl, m3, e.t.c.)**
.....	....	.....KGS

12. GÜMRÜK VİZESİ **CUSTOMS ENDORSEMENT** **Doğruluğu onaylanmış beyan** **Declaration certified** **İhraç Belgesi** ..... **Export document (2)** **Model (Form)** ..... **No**..... **Gümrük İdaresi** ..... **Customs Office** **Çıkış Ülkesi** ..... **Issuing country** **Yer ve Tarih** ..... **Place and Date** **İmza (Signature)**	**13. İHRACATÇININ BEYANI** **DECLARATION BY THE EXPORTER** **Aşağıda imzası bulunan ben, yukarıda belirtilen malların bu belgenin verilmesi için gerekli koşullara uygun olduğunu beyan ederim.** **1. the undersigned, declare that the goods described above meet the conditions required for the issue of this certificate.** **Yer ve Tarih** ..... **Place and Date**

Hazırladığınız bu etkinliğin değerlendirilmesi, 312. sayfadaki kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre yapılacaktır.

2.6.2. EUR.1 Dolaşım Belgesi

Türkiye'nin EFTA ülkeleri (İzlanda, Norveç, İsviçre, Lihtenştayn), Avrupa Birliği ülkeleri ve serbest ticaret anlaşması imzalanan diğer ülkelerle yaptığı ticarette "tarım ürünleri listesi" ve "Avrupa Kömür Çelik Topluluğu ürün listesi (demir, çelik)" kapsamındaki ürünlerin ihracatı sırasında malın gümrük indiriminden yararlanması amacıyla düzenlenen menşe ispat belgesidir.

İhracatçılar, EUR.1 dolaşım belgelerini bu belgelerin arka sayfasındaki yazılı kurallara uygun olarak doldurur. İhracatçının bağlı bulunduğu ticaret ve/veya sanayi odasına gerekli belge ve dilekçe eklenerek onaylanmak üzere teslim edilir. Oda, gerekli incelemeleri yaparak kesin kanıya vardıktan sonra EUR.1 dolaşım belgesini onaylar. Daha sonra gümrük idaresi tarafından inceleme yapılarak belgenin doğruluğundan emin olunursa gerekli vize işlemi tamamlanır. Gümrük idaresince vize verilen EUR.1 dolaşım belgesi, onay tarihinden itibaren dört ay içinde ithalatçı firma tarafından varış gümrük idaresine ibraz edilmelidir. Böylece ithalatçı, uygulanan vergi indirimleri ve muafiyetlerden yararlanabilir.

Araştırınız

A.TR ve EUR.1 dolaşım belgeleri arasındaki en önemli farkı araştırarak edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.

Örnek:

Satıcı S* KAHVE VE ÇAY DIŞ TİC. AŞ.** tarafından **alıcı A*** COFFEE-TEA CO.** firmasında aşağıda belirtilen ürünlerin ihracı yapılacaktır. Söz konusu ihracatla ilgili EUR.1 dolaşım belgesinin düzenlenmesi için **T*** Ticaret ve Sanayi Odasına** gerekli müracaat yapılmıştır.

SIRA NO	KOLİ SAYISI	AÇIKLAMA	MİKTAR	AĞIRLIK
1	60 koli (cartons)	SİYAH ÇAY (BLACK TEA)	1.500 adet (piece)	1.500 KG
2	60 koli (cartons)	YEŞİL Çay (GREEN TEA)	1.500 adet (piece)	1.500 KG
3	60 koli (cartons)	KLASİK KAHVE (CLASSIC COFFEE)	1.500 adet (piece)	1.500 KG
4	60 koli (cartons)	SICAK ÇİKOLATA (HOT CHOCOLATE)	1.500 adet (piece)	1.500 KG
5	60 koli (cartons)	TONER (TONER)	1.500 adet (piece)	1.500 KG
	300 koli (cartons)		**TOPLAM**	**7.500 KG**

SATICI
S*** KAHVE VE ÇAY DIŞ TİC. AŞ
B*** MAH. D*** CAD. No.: 1**
TRABZON

ALICI
A*** COFFEE-TEA CO.
F*** 18/2 BERN/SWITZERLAND

Çıkış Noktası : TÜRKİYE
Varış Noktası : İSVİÇRE(SWITZERLAND)
Taşıma Şekli : TIR ile (BY TRUCK)

İhraç Belge No. : 47*******EX******21
Gümrük İdaresi : Trabzon Gümrük ve Dış Tic. Müd. B*** Cad. No.: 1** TRABZON
Tarih : 16.05.20**

EUR.1 dolaşım belgesi, yukarıda yer alan bilgiler doğrultusunda düzenlenmiştir (Görsel 2.24).

DOLAŞIM BELGESİ
MOVEMENT CERTIFICATE

1. İhracatçı (Adı, Açık Adresi, Ülke) **Exporter** (Name, full adress, country) S*** KAHVE VE ÇAY DIŞ TİC. AŞ B*** MAH. D*** CAD. NO: 1** TRABZON	**EUR.1** **NO K 7***** Bu formu dodurmadan önce arkadaki notları okuyunuz. See notes overleaf before completing this form. **2. Certificate used in preferential trade between** TURKEY ve/and SWITZERLAND arasındaki tercihli ticarette kullanılan belgedir. (İlgili ülkeler, ülke grupları veya alanlarını yazınız.) (Insert appropriate countries, groups of countries or territories)
3. Malın gönderildiği şahıs (Adı, Açık adresi, Ülke) (Tercihe Bağlı) **Consignee** (Name, full adress country) (Optional) A*** COFFEE-TEA CO. F*** 18/2 BERN/SWITZERLAND	**4. Ürünlerin menşei sayılan ülke, ülkeler grubu veya alanlar** Country, group of countries or territory in which the products are considered as originating TURKEY **5. Varış Ülkesi, ülkeler grubu veya alanı** Country, group of countries or territory of destination SWITZERLAND
6. Taşımaya ilişkin bilgiler (Tercihe Bağlı) **Transport details** (Optional) BY TRUCK	**7. Gözlemler** **Remarks**

8. Sıra No / Item no: Marks and numbers; Number and kind of packages (*); Description of goods	9. Brüt ağırlık (kg) veya diğer ölçüler (hl,m3, v.s.) gross weight (kg) or other measure (lt, m3, e.t.c.)	10. Faturalar (Tercihe Bağlı) Invoices (Optional)
Doğrulama sorgusu-Posta adresi Address for post-verification inquiry TRABZON Gümrük ve Dış Ticaret Müdürlüğü B** Cad. M*** Cad. No: 8** TRABZON		
1. ADDR: 300 cartons 21-00529 SİYAH ÇAY (BLACK TEA), YEŞİL ÇAY(GREEN TEA), KLASİK KAHVE (INSTANT CLASSIC COFFEE), SICAK ÇİKOLATA 8HOT CHOCOLATE), KREMA (CREMA)	7.500 KGS	T01-1111111 16.05.20**

11. GÜMRÜK VİZESİ	12. İHRACATÇI BEYANI
CUSTOMS ENDORSEMENT Onaylanmış Beyan / Declaration certified İhraç Belgesi (1) / Export Document (1) KAREKOD Form ..... No: 47*******EX******21 Gümrük İdaresi TRABZON GÜMRÜK MÜDÜRLÜĞÜ Customs Office ..... Düzenleyen Ülke veya Alan TURKEY Issuing country or territory ..... Yer ve Tarih 16.05.20** Place and Date 7. Gümrük İmza (Signature) TR 61*** TRABZON	**DECLARATION BY THE EXPORTER** Aşağıda imzası bulunan ben, yukarıda belirtilen malların bu belgenin verilmesi için gerekli koşullara uygun olduğunu beyan ederim. 1. the undersigned, declare that the goods described above meet the conditions required for the issue of this certificate. Yer ve Tarih 16.05.20** Place and Date S. Kahve Çay S*** KAHVE ÇAY

(*) Eşya ambalajlı değilse, yerine göre eşyaların sayısını veya "dökme" olduğunu belirtiniz.
(*) If goods are not packed, indicate number of articles or state "in bulk" as appropriate.
(*) Yalnız ihracatçı ülke kurallarının gerekli gördüğü yerleri doldurunuz.
(*) Complete only where the regulations of the exporting country or territory require.

Görsel 2.24: EUR.1 dolaşım belgesi

Türkiye'nin Avrupa Birliği ve EFTA ülkeleri ile olan ticari ilişkileri EUR. 1 dolaşım belgesinin kullanımını gerekli kılmıştır (Görsel 2.25).

Görsel 2.25: Türkiye ve AB ticari ilişkiler

2.14. Etkinlik

Aşağıda verilen bilgiler doğrultusunda, EUR.1 dolaşım belgesini düzenleyiniz.

Satıcı K* KURUYEMİŞ İHRACAT DIŞ TİC. AŞ** tarafından **alıcı Y*** DRIED NUTS CO.** firmasına aşağıda belirtilen ürünlerin ihracı yapılacaktır. Söz konusu ihracatla ilgili EUR.1 dolaşım belgesinin düzenlenmesi için **M*** Ticaret ve Sanayi Odasına** gerekli müracaat yapılmıştır.

SIRA NO	KOLİ SAYISI	AÇIKLAMA	MİKTAR	AĞIRLIK
1	80 koli (cartons)	KURU KAYISI (2 KG*20 ADET) (DRIED APRICOTS)	1.600 adet (piece)	3.200 KG
2	80 koli (cartons)	KURU ERİK (2KG*20 ADET) (DRIED PLUMS)	1.600 adet (piece)	3.200 KG
3	40 koli (cartons)	FINDIK (2 KG*20 ADET) (HAZELNUT)	800 adet (piece)	1.600 KG
	200 koli (cartons)		**TOPLAM**	**8.000 KG**

SATICI
K* KURUYEMİŞ İHRACAT DIŞ TİC. AŞ**
O.S.B. R* CAD. No.: 7****
MALATYA

ALICI
Y* DRIED NUTS CO.**
C* 55/2 TIRANA/ALBANIA**

Çıkış Noktası : TÜRKİYE

Varış Noktası : ARNAVUTLUK (ALBANIA)

Taşıma Şekli : TIR ile (BY TRUCK)

İhraç Belge No. : 11****EX****14

Gümrük İdaresi : Malatya Gümrük Müdürlüğü K*** Yolu ** Km . No.: 1** Yeşilyurt/Malatya

Tarih : 30.06.20**

DOLAŞIM BELGESİ
MOVEMENT CERTIFICATE

1. İhracatçı (Adı, Açık adresi, Ülke) **Exporter** (Name, full adress, country)	**EUR.1** **NO K 7***** **Bu formu doldurmadan önce arkadaki notları okuyunuz.** **See notes overleaf before completing this form.** **2. Certificate used in preferential trade between** ..... **ve/and** ..... **arasındaki tercihli ticarette kullanılan belgedir.** **(İlgili ülkeler, ülke grupları veya alanlarını yazınız.)** **(Insert appropriate countries, groups of countries or territories)**
3. Malın gönderildiği şahıs (Adı, Açık adresi, Ülke) (Tercihe Bağlı) **Consignee** (Name, full adress, country) (Optional)	**4. Ürünlerin menşei sayılan ülke, ülkeler grubu veya alanlar** **Country, group of countries or territory in which the products are considered as originating** ..... **5. Varış Ülkesi, ülkeler grubu veya alanı** **Country, group of countries or territory of destination** .....
6. Taşımaya ilişkin bilgiler (Tercihe Bağlı) **Transport details** (Optional)	**7. Gözlemler** **Remarks**

8. Sıra No **Item no:**	**Kolilerin marka ve işaretleri, sayı ve türleri (') ; eşyanın tanımı** **Marks and numbers; Number and kind of packages (') ; Description of goods**	**9. Brüt ağırlık (kg) veya diğer ölçüler (hl,m3, v.s.)** **Gross weight (kg) or other measure (lt, m3, e.t.c.)**	**10. Faturalar (Tercihe Bağlı)** **Invoices (Optional)**
	Doğrulama sorgusu-Posta adresi **Address for post-verification inquiry**		.....
1.	....	..... **KGS**	.....

12. GÜMRÜK VİZESİ **CUSTOMS ENDORSEMENT** **Onaylanmış Beyan** **Declaration certified** **İhraç Belgesi** (1) **Export Document** (1) KAREKOD **Form** ..... **No:** ..... **Gümrük İdaresi** **Customs Office** ..... **Düzenleyen Ülke veya Alan** **Issuing country or territory** ..... **Yer ve Tarih** **Place and Date** ..... **İmza (Signature)** TR	**13. İHRACATÇI BEYANI** **DECLARATION BY THE EXPORTER** **Aşağıda imzası bulunan ben, yukarıda belirtilen malların bu belgenin verilmesi için gerekli koşullara uygun olduğunu beyan ederim.** **1. the undersigned, declare that the goods described above meet the conditions required for the issue of this certificate.** **Yer ve Tarih** ..... **Place and Date** ....

(') Eşya ambalajlı değilse yerine göre eşyaların sayısını veya "dökme" olduğunu belirtiniz.
(') If goods are not packed, indicate number of articles or state "in bulk" as appropriate.
(1) Yalnız ihracatçı ülke kurallarının gerekli gördüğü yerleri doldurunuz.
(1) Complete only where the regulations of the exporting country or territory require.

Hazırladığınız bu etkinliğin değerlendirilmesi, 312. sayfadaki kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre yapılacaktır.

2.6.3. EUR-MED Dolaşım Belgesi

PAAMK'a (Pan Avrupa Akdeniz Kümülasyonu) taraf ülkelere ilgili ürünlerin ihracatında kullanılan menşe ispat belgesidir. PAAMK sistemi; AB ülkeleri, EFTA ülkeleri (İsviçre, İzlanda, Norveç, Lihtenştayn), Türkiye Cumhuriyeti ve bazı Akdeniz ülkelerinin (Fas, Cezayir, Mısır, Tunus) bulunduğu bir çapraz kümülasyon sistemidir.

PAAMK sistemine dâhil olan bütün ülkeler arasında serbest ticaret anlaşması yapılmış olması ve bu anlaşmalarda (ikili ticaret hariç) aynı menşe kurallarının uygulanması zorunludur. Sistemin işleyebilmesi için PAAMK sistemine dâhil en az üç ülke arasında serbest ticaret anlaşmasının tamamlanması gerekir.

EUR-MED dolaşım belgesi almak için dilekçe, Türkçe fatura, taahhütname ve ihraç edilecek eşya yabancı menşeli ise ihracatçı beyanı ile başvuru yapılır. Kayıtlı eşyanın yabancı menşeli olması hâlinde başvuru belgelerine "tedarikçi beyanı" mutlaka eklenecektir. Türkiye'den ihraç edilen malın üretiminde Akdeniz ülkelerinin biri veya daha fazlasından serbest ticaret anlaşması kapsamında ithal edilmiş menşeli girdi kullanılıyorsa EUR-MED dolaşım belgesi kullanmak zorunludur.

Örnek:

Satıcı E* ELEKTRONİK DIŞ TİC. AŞ** tarafından **alıcı H*** ELECTRONIC CO.** firmasına aşağıda belirtilen ürünlerin ihracı yapılacaktır. Söz konusu ihracatla ilgili EUR-MED dolaşım belgesinin düzenlenmesi için **A*** Ticaret ve Sanayi Odasına** gerekli müracaat yapılmıştır.

SIRA NO	KOLİ SAYISI	AÇIKLAMA	MİKTAR	AĞIRLIK
1	100 koli (cartons)	SU ARITMA SİSTEMİ (WATER TREATMENT SYSTEM)	100 adet (piece)	10.000 KG
2	100 koli (cartons)	KARBON FİLTRE(1*12 ADET) (CARBON FILTER)	1.200 adet (piece)	4.000 KG
3	100 koli (cartons)	MEMBRAN FİLTRE(1*12 ADET) (MEMBRANE FILTER)	1.200 adet (piece)	4.000 KG
	300 koli (cartons)		**TOPLAM**	**18.000 KG**

SATICI
E* ELEKTRONİK DIŞ TİC. AŞ**
O.S.B. F* CAD. No.: 9** ANTALYA**

ALICI
H* ELECTRONIC CO.**
P* 77/4 KAHİRE/MISIR (CAIRO/EGYPT)**

Çıkış Noktası : TÜRKİYE
Varış Noktası : MISIR (EGYPT)
Taşıma Şekli : Gemi ile (BY SHIP)

İhraç Belge No. : 11****EX****14
Gümrük İdaresi : Antalya Gümrük Müdürlüğü L**** Mah. 2. Cad. No.:2** ANTALYA
Tarih : 20.05.20**

EUR-MED dolaşım belgesi, yukarıda yer alan bilgiler doğrultusunda düzenlenmiştir (Görsel 2.26).

DOLAŞIM BELGESİ
MOVEMENT CERTIFICATE

1. İhracatçı (Adı, Açık Adresi, Ülke) **Exporter** (Name, full address, country) E*** ELEKTRONİK DIŞ TİC. AŞ O.S.B. F*** CAD. NO: 9** ANTALYA	**EUR-MED NO A0***** Bu formu dodurmadan önce arkadaki notları okuyunuz. See notes overleaf before completing this form. **2. Certificate used in preferential trade between** TURKEY ve/and EGYPT arasındaki tercihli ticarette kullanılan belgedir. (İlgili ülkeler, ülke grupları veya alanlarını yazınız.) (Insert appropriate countries, groups of countries or territories)
3. Malın gönderildiği şahıs (Adı, Açık Adresi, Ülke)(Tercihe bağlı) **Consignee** (Name, full address, country) (Optional) H*** ELECTRONIC CO. P*** 77/4 KAHİRE/MISIR (CAIRO/EGYPT)	**4. Ürünlerin menşei sayılan ülke, ülkeler grubu veya alanlar** Country, group of countries or territory in which the products are considered as originating: TURKEY **5. Varış Ülkesi veya ülkeler grubu** Country, group of countries or territory of destination: EGYPT
6. Taşımaya ilişkin bilgiler (Tercihe Bağlı) **Transport details** (Optional) BY SHIP	**7. Gözlemler** Remarks ☐ Cumulation applied with..... (Uygun ülkeleri , ülke gruplarını veya alanlarını yazınız.) (Insert appropriate countries, groups of countries or territories) ☒ No cumulation applied. (Uygun kısma X işareti koyunuz) (Insert X in the appropriate box)

8. Sıra No: Item no:	Kolilerin marka ve işaretleri, sayı ve türleri (1); eşyanın tanımı Marks and numbers; Number and kind of packages (1); Description of goods	9. Brüt ağırlık (kg)/diğer ölçüler (hl,m3, v.s.)Gross Weight (kg) or other measure (lt, m3, e.t.c.)	10. Faturalar (Tercihe Bağlı) Invoices (Optional)
	Doğrulama sorgusu-Posta adresi Address for post-verification inquiry Antalya Gümrük Müdürlüğü L**** Mah. 2. Cad. No.:2** Antalya		
1.	ADDR: 30 PALLETS-300 cartons 12-56569 100 PCS-SU ARITMA SİSTEMİ (WATER TREATMENT SYSTEM) 1.200 PCS-KARBON FİLTRE (CARBON FILTER) 1.200 PCS- MEMBRAN FİLTRE (MEMBRANE FILTER)	18.000 KGS	K1-646464 20.05.20**

11. GÜMRÜK VİZESİ **CUSTOMS ENDORSEMENT** Onaylanmış Beyan / Declaration certified İhraç Belgesi (2) / Export Document (2) KAREKOD Form ..... No: 11****EX****14 Gümrük İdaresi: ANTALYA GÜMRÜK MÜDÜRLÜĞÜ Customs Office ..... Düzenleyen Ülke veya Alan: TURKEY Issuing country or territory ..... Yer ve Tarih: 20.05.20** Place and Date ..... A. Gümrük TR 07*** ANTALYA	**12. İHRACATÇI BEYANI** **DECLARATION BY THE EXPORTER** Aşağıda imzası bulunan ben, yukarıda belirtilen malların bu belgenin verilmesi için gerekli koşullara uygun olduğunu beyan ederim. 1. the undersigned, declare that the goods described above meet the conditions required for the issue of this certificate. Yer ve Tarih 20.05.20** Place and Date E. Elektronik E*** ELEKTRONİK

(1) Eşya ambalajlı değilse yerine göre eşyaların sayısını veya "dökme" olduğunu belirtiniz.
(1) If goods are not packed, indicate number of articles or state "in bulk" as appropriate.
(2) Yalnızca ihracatçı ülke kurallarının gerekli gördüğü yerleri doldurunuz.
(2) Complete only where the regulations of the exporting country or territory require.

Görsel 2.26: EUR-MED dolaşım belgesi

PAAMK sistemi içinde gerçekleşecek dış ticaret işlemlerinin tarafları arasında EUR-MED belgesi düzenlenir (Görsel 2.27).

Görsel 2.27: Pan Avrupa Akdeniz Kümülasyonu (PAAMK)

2.15. Etkinlik

Aşağıda verilen bilgiler doğrultusunda, EUR-MED dolaşım belgesini düzenleyiniz.

Satıcı T* İHRACAT İTHALAT TİC. AŞ** tarafından **alıcı H***AUOTOMOTIVE CO.** firmasına aşağıda belirtilen ürünlerin ihracı yapılacaktır. Söz konusu ihracatla ilgili EUR-MED dolaşım belgesinin düzenlenmesi için **A*** Ticaret ve Sanayi Odasına** gerekli müracaat yapılmıştır.

SIRA NO	KOLİ SAYISI	AÇIKLAMA	MİKTAR	AĞIRLIK
1	150 koli (cartons)	155/70 ARAÇ LASTİĞİ (155/70 CAR TIRE)	600 adet (piece)	3.900 KG
2	150 koli (cartons)	165/70 ARAÇ LASTİĞİ (165/70 CAR TIRE)	600 adet (piece)	4.200 KG
	300 koli (cartons)		**TOPLAM**	**8.100 KG**

SATICI
T* İHRACAT İTHALAT TİC. AŞ**
A* CAD. No.: 1****
Alsancak/İZMİR

ALICI
H*AUOTOMOTIVE CO.**
K* 15/12 TUNUS (TUNISIA)**

Çıkış Noktası : TÜRKİYE
Varış Noktası : TUNUS (TUNISIA)
Taşıma Şekli : Gemi ile (BY SHIP)

İhraç Belge No. : 74****EX****74
Gümrük İdaresi : İzmir Gümrük Müdürlüğü A*** A*** Cad. No.:1** Konak/İZMİR
Tarih : 12.07.20**

DOLAŞIM BELGESİ
MOVEMENT CERTIFICATE

1. İhracatçı (Adı, Açık Adresi, Ülke) **Exporter** (Name, full address, country)	**EUR-MED NO A8***** **Bu formu doldurmadan önce arkadaki notları okuyunuz.** **See notes overleaf before completing this form.** **2. Certificate used in preferential trade between** ..... **ve/and** ..... **arasındaki tercihli ticarette kullanılan belgedir.** **(İlgili ülkeler, ülke grupları veya alanlarını yazınız.)**
3. Malın gönderildiği şahıs (Adı, Açık Adresi, Ülke)(Tercihe bağlı) **Consignee** (Name, full address, country) (Optional)	**4. Ürünlerin menşei sayılan ülke, ülkeler grubu veya alanlar** **Country, group of countries or territory in which the products are considered as originating** .....
	5. Varış Ülkesi veya ülkeler grubu **Country, group of countries or territory of destination** .....
6. Taşımaya ilişkin bilgiler (Tercihe Bağlı) **Transport details** (Optional)	**7. Gözlemler** **Remarks** ☐ **Cumulation applied with**..... **(Uygun ülkeleri , ülke gruplarını veya alanlarını yazınız.)** **(Insert appropriate countries, groups of countries or territories)** ☐ **No cumulation applied.** (Uygun kısma **X** işareti koyunuz) (Insert **X** in the appropriate box)

8. Sıra No : Kolilerin marka ve işaretleri, sayı ve türleri [1]; eşyanın tanımı **Items no:** Marks and numbers; Number and kind of packages [1]; Description of goods Doğrulama sorgusu-Posta adresi Address for post-verification inquiry	**9. Brüt ağırlık (kg)/diğer ölçüler (hl,m3, v.s.)Gross Weight (kg) or other measure (lt, m3, e.t.c.)**	**10. Faturalar (Tercihe Bağlı) Invoices (Optional)**
1. ADDR:	.....KGS	....

11. GÜMRÜK VİZESİ **CUSTOMS ENDORSEMENT** **Onaylanmış Beyan** **Declaration certified** **İhraç Belgesi** [2] **Export Document** [2] KAREKOD **Form** ..... **No:** ..... **Gümrük İdaresi** **Customs Office** ..... **Düzenleyen Ülke veya Alan** **Issuing country or territory** ..... **Yer ve Tarih** **Place and Date** ..... **TR** ..... **İmza (Signature)**	**12. İHRACATÇI BEYANI** **DECLARATION BY THE EXPORTER** **Aşağıda imzası bulunan ben, yukarıda belirtilen malların bu belgenin verilmesi için gerekli koşullara uygun olduğunu beyan ederim.** **1. the undersigned, declare that the goods described above meet the conditions required for the issue of this certificate.** **Yer ve Tarih** **Place and Date** ....

(1) Eşya ambalajlı değilse yerine göre eşyaların sayısını veya "dökme" olduğunu belirtiniz.
(1) If goods are not packed, indicate number of articles or state "in bulk" as appropriate.
(2) Yalnızca ihracatçı ülke kurallarının gerekli gördüğü yerleri doldurunuz.
(2) Complete only where the regulations of the exporting country or territory require.

Hazırladığınız bu etkinliğin değerlendirilmesi, 312. sayfadaki kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre yapılacaktır.

2.7. FİNANSMAN BELGELERİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Yapılan alışverişlerde nakit para dışında hangi ödeme araçları kullanılır? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **Ticari bir işletme nakit sıkıntısı olması hâlinde ihtiyaç duyduğu parayı hangi kurum ve kuruluşlardan temin edebilir? Düşüncelerinizi paylaşınız.**

Finansman belgeleri, dış ticaret işlemlerinde, bankaların kredi verme ya da krediye aracılık etme durumlarında kullanılan belgelerdir. Dış ticaret işlemlerinde kullanılan bazı finansman belgeleri vardır (Şema 2.17).

Şema 2.17: Finansman belgelerinin sınıflandırılması

2.7.1. Poliçe

Belirli bir vade ya da tarihte, tutarı ve birimi belirlenmiş bir meblağın belirli bir lehtar emrine ödenmesi amacıyla keşideci tarafından düzenlenerek muhataba verilen ödeme emrine **poliçe** denir.

Dış ticarette poliçe; ihracatçı tarafından hazırlanan, tutarı ve birimi belirli bir meblağın vadesinde kendisine ödenmesini ithalatçıdan talep eden bir ödeme emridir.

Poliçeler tam ve beyaz ciro ile el değiştirebilir. Ayrıca poliçenin borçlusu tarafından kabul edilmemesi veya ödenmemesi hâlinde protesto yolu ile yasal işlem yapılabilir.

Dış ticaret işlemlerinde kullanılan poliçeler üzerinde "poliçe" kelimesi (hangi dilde düzenlenmişse o dildeki karşılığı), ödeme tutarı ve para birimi, keşidecinin adı soyadı, unvanı ve imzası, muhatabın adı soyadı ve unvanı, lehtarın adı soyadı, düzenlenme yeri ve tarihi ile ödeme yerinin bulunması gerekir.

Poliçenin tarafları üç başlık altında toplanır (Şema 2.18).

Şema 2.18: Poliçenin tarafları

Dış ticaret işlemlerinde poliçeler, **vadelerine göre sınıflandırılmıştır (Şema 2.19).**

Görüldüğünde ödemeli	Pay at sight (Pey et sayt)
Görüldüğünden belli bir süre sonra ödemeli	Pay at sixty days after sight (Pey et siksti deys aftır sayt)
Keşide tarihinden belli bir süre sonra ödemeli	Pay at thirty days after issuing date (Pey et thırdi deys aftır işuing deyt)
Konşimento tarihinden belli bir süre sonra ödemeli	Pay at thirty days after Bill of Lading-B/L- date (Pey et thırdi deys aftır bil ıv leyding bi/el deyt)
Belirli bir tarihte ödemeli	Pay at 14.02.2021 (Pey et fortınth of febyuveri to thauzın tveni van)

Şema 2.19: Vadelerine göre poliçelerin sınıflandırılması

Poliçeler, fiilî ihracatı başlayan mala ilişkin sunulan diğer belgelerle birlikte bankalara ibraz edilir. Akreditif işleminde poliçenin hangi taraf üzerine (ithalatçı ya da ithalatçı bankası) keşide edileceğine dair şartlar önemlidir. Kabul kredili işlemlerde ihracatçı bankası, poliçenin muhatap tarafından kabulü ve gerekiyorsa muhatabın bankasının avali karşılığında sevk vesaikini ithalatçıya teslim eder.

Aval, vadeli dış alımlarda ihracatçı tarafından keşide edilen ve ithalatçı tarafından kabul edilen poliçenin ithalatçının bankası tarafından garanti edilmesini ifade eder. Bir poliçeye aval veren banka, müşterisi adına bir kredi limiti belirleyerek borçlunun riskini üstlenmek durumundadır.

Kabul, muhatabın poliçe bedelini kayıtsız şartsız ödeyeceğine dair poliçe üzerindeki yazılı taahhüdünü ifade eder. Poliçenin ithalatçı firma tarafından kabulüne **müşteri kabulü,** ithalatçının bankası tarafından kabulüne de **banka kabulü** [bankers acceptance (bengkırz ekseptıns)] denir.

Taraflar açısından poliçenin işlem basamakları değişiklik gösterir (Şema 2.20).

Şema 2.20: Poliçenin işlem basamakları

Örnek:

- 20.02.20** tarihinde satıcı C** MAKİNE SAN. TİC. AŞ tarafından alıcı K** TEXTILE GMBH ile gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde; 15.02.20** tarihinde yapılan ihracat bedelinin karşılığında 2 ay vadeli $ 50.000,00 tutarında poliçe düzenleniyor. Ayrıca satıcı C*** MAKİNE SAN. TİC. AŞ poliçeye ithalatçı bankası tarafından aval verilmesini talep ediyor.

- Düzenlenen poliçe, alıcı K*** TEXTILE GMBH firmasına ulaştırılıyor. 25.02.20** tarihinde poliçe alıcı tarafından kabul ediliyor.

- Alıcı K*** TEXTILE GMBH tarafından kabul edilen poliçeye 26.02.20** tarihinde ithalatçı bankası tarafından aval veriliyor. Aval işlemi tamamlandıktan sonra söz konusu poliçe ithalatçı bankası tarafından satıcıya ulaştırılıyor.

Satıcı
C MAKİNE SAN. TİC. AŞ**
A* Plaza No: 454**
Konak/İzmir

Alıcı
K* TEXTILE GMBH**
(235*****)**
S* Street No: 8** Roma/ITALY**

İthalatçı Bankası
BANK R*
A* Tower 125 Roma/ITALY**

Poliçe, yukarıda yer alan bilgiler doğrultusunda düzenlenmiştir (Görsel 2.28).

BILL OF EXCHANGE

For $ 50.000,00 **Date** 20.02.20** , **Place** Konak/İzmir

At 20.04.20** **pay against this bill of exchange to the order of** C** MAKİNE SAN. TİC. AŞ **the sum of** fifty thousand dollars.

To/Drawee

25.02.20**

K. Textile

K*** TEXTILE GMBH (235*******)
S*** Street No: 8** Roma/ITALY

Drawer

20.02.20**

C. Makine

C** MAKİNE SAN. TİC. AŞ
A*** Plaza No: 454 Konak/İzmir

Payable at
26.02.20**

Bank R.

BANK R***
A* Tower 125** Roma/ITALY

Görsel 2.28: Poliçe

2.16. Etkinlik

Aşağıda verilen bilgiler doğrultusunda, poliçeyi düzenleyiniz.

- 02.05.20** tarihinde satıcı B*** BİLİŞİM SAN. TİC. AŞ tarafından, alıcı Z*** TECHNOLOGY CO ile gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde; 28.04.20** tarihinde yapılan ihracat bedelinin karşılığında 3 ay vadeli € 70.000,00 tutarında poliçe düzenleniyor. Ayrıca satıcı B*** BİLİŞİM SAN. TİC. AŞ poliçeye ithalatçı bankası tarafından aval verilmesini talep ediyor.
- Düzenlenen poliçe alıcı Z*** TECHNOLOGY CO firmasına ulaştırılıyor. 05.05.20** tarihinde poliçe alıcı tarafından kabul ediliyor.
- Alıcı Z*** TECHNOLOGY CO tarafından kabul edilen poliçeye, 07.05.20** tarihinde ithalatçı bankası tarafından aval veriliyor. Aval işlemi tamamlandıktan sonra söz konusu poliçe ithalatçı bankası tarafından satıcıya ulaştırılıyor.

Satıcı
B* BİLİŞİM SAN. TİC. AŞ**
B* Plaza No: 454**
Pendik/İSTANBUL

Alıcı
Z* TECHNOLOGY CO**
(111*****)**
H* 8** London/UK**

İthalatçı Bankası
BANK T*
D* Tower 54** London/UK**

BILL OF EXCHANGE

For ..... **Date** ..... , **Place** .....

At ..... **pay against this bill of exchange to the order of** .....
the sum of .....

To/Drawee

.....

.....
.....

Drawer

.....

.....
.....

Payable at

.....

.....
.....

Hazırladığınız bu etkinliğin değerlendirilmesi, 312. sayfadaki kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre yapılacaktır.

2.7.2. Antrepo (Ambar) Makbuzu

Malların depolanmak üzere antrepoya alındığını gösteren, antrepo firması tarafından düzenlenen belgedir (Görsel 2.29). Nama veya emre yazılı olarak düzenlenebilir. Bu belgede; malın cinsi, miktarı, teslim tarihi, teslim alınan mallar üzerinde haciz bulunup bulunmadığı, antreponun bulunduğu bölge, tahsil edilecek ücret ve diğer masraflara ilişkin bilgiler yer alır. Antrepo makbuzu, kıymetli evrak hükmünde yer almadığı için ciro işlemi ile devredilemez.

Görsel 2.29: Antrepo

Antrepo makbuzu, henüz gemide yeri belirlenmemiş mallar için kullanılır. Ayrıca malın rehini karşılığında kredi kullanmak veya yeşil şartlı akreditiften yararlanmak isteyen ihracatçı, malların depolandığını ve malların ithalatçıya ya da ithalatçının bankasına devredildiğini gösteren bu belgeyi ibraz etmek zorundadır.

Antrepo makbuzu, akreditif işlemlerinde kullanılması nedeniyle finansman belgeleri kapsamında gösterilmiştir. Aynı zamanda düzenlendiği zaman dilimi dikkate alındığında taşıma belgeleri kapsamında da yer alabilir.

2.7.3. Rehin Senedi

Dış ticaret işlemlerinde ithalatçının aldığı mal bedeli karşılığında ihracatçıya yapması gereken ödemenin ithalatçı bankası tarafından yapılması durumunda düzenlenen belgedir.

Rehin senedi sadece muteber müşterilere, borcunu ödeyene dek açılan gayrinakdî (nakit olmayan) krediler karşılığında düzenlenir. İthalatçı bankası ithal edilen malların bedelini ihracatçıya ithalatçı adına öder. Ödediği bu bedel karşılığında teminat olarak ithal edilen malların veya mallar üzerindeki hakların ya da ithal edilen malların satışından elde edilecek gelirin kontrolünü elinde tutmak ister.

İthalatçı bankası ve ithalatçı arasında yapılan rehin senediyle ithalatçı bazı taahhütlerde bulunmak zorundadır.

- Malları, bankaya rehin bırakmayı
- malların, gümrükten çekildikten sonra banka adına depo veya antrepoya koymayı
- ithalatçı, kredinin vadesi doluncaya kadar borcunu bankaya ödemeyi taahhüt eder.

2.7.4. Teslim Emri

İthalatçı, bedeli kendi bankası tarafından ödenmiş bulunan, ithal edilmiş ancak antrepoda bekletilen mala ilişkin olarak kendi bankasına (ithalatçı banka) olan gayrinakdî kredinin tamamını ya da bir kısmını ödeyebilir. Bu durumda yapılan ödeme karşılığında banka emrinde hazır bulunan malın tamamını ya da bir kısmını teslim alma hakkını elde etmiş olur.

Tüm bu şartların oluşması hâlinde ithalatçı bankası tarafından antrepo görevlisine iletilmek üzere verilen ve depoda bekletilen malın ithalatçıya teslim edilmesine yönelik talimata **teslim emri** denir. İthalatçı, teslim emrini antrepo görevlisine ibraz ederek antrepodan ithal edilen malı çekip alabilir.

2.8. SİGORTA BELGELERİ

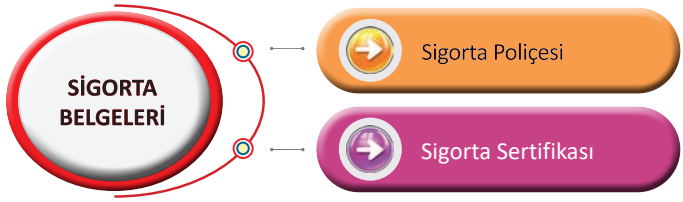
Hazırlık Çalışmaları

1. **Sahip olduğunuz varlıkları niçin sigortalattırırsınız?**
2. **Ticari işletmelerin satın aldıkları veya sattıkları malları sigortalatmalarının sebepleri neler olabilir?**

İhracat ve ithalat işlemlerinde risklere karşı teminat amacıyla mala sigorta yapılır. Malın ihracatçı tarafından yükletilmesi ile başlayan ve ithalatçıya teslimine kadar geçen süreçte oluşabilecek hasarlara karşı sigortalanması önemlidir. Sigorta belgesi, söz konusu malları sigorta yapan sigorta şirketleri ve sigorta komisyoncuları tarafından düzenlenen ve malı sigortalatan kişiye verilen belgelerdir.

Malların hazırlanma ve taşınma sürecindeki hangi risklerin sigortalanacağı taraflar arasında belirlenir. Sevkiyatın hangi bölümü için sigortanın kimin tarafından yaptırılacağı, hangi tür sigorta sözleşmesi sağlanacağı, bu konudaki giderlerin hangi tarafça karşılanacağı gibi hususlar genel satış sözleşmesinde ya da taraflar arasında belirtilir.

Dış ticaret işlemlerinde sigorta belgeleri ikiye ayrılır (Şema 2.21).

Şema 2.21: Sigorta belgelerinin sınıflandırılması

2.8.1. Sigorta Poliçesi

Dış ticaret işlemlerinde **sigorta poliçesi;** tarafların haklarının tanımlandığı, sigorta şirketi veya temsilcisi tarafından düzenlenen belgedir. Belgede; sigortalının ismi, sigorta edilen risklerin dökümü, sigorta edilen değer, malın tanımı, sigortacının ismi ve imzası, düzenlenme tarihi, tazminat talebinin yapılacağı yer, sigorta temsilcisinin ismi ve adresi gibi ayrıntılar yer alır. Sigortanın amacı, sevk esnasındaki malların kayıp veya tahrip risklerini teminat altına almaktır.

Sigorta poliçesi nama, emre veya hamiline yazılı şekilde düzenlenebilir, ciro ile devredilebilir. Ortaya çıkabilecek her türlü risk ve hasarın gerçekleşmesi hâlinde sigorta şirketine başvurularak zarar tazmin edilir.

Dış ticarette kullanılan sigorta poliçeleri, sevk edilen ürün çeşidi açısından iki şekilde sınıflandırılır.

Emtia Nakliye Sigortaları: Emtianın bir noktadan başka bir noktaya gidişi sırasında oluşabilecek risklere karşı poliçede belirtilen koşullara bağlı olarak teminat sağlar. Yükün satıcısı, alıcısı veya taşınan yükle menfaat ilişkisi olan herkes bu sigortayı yaptırabilir.

Emtia (yük) sigortası, yük bedelinin yanında navlun, sigorta ücreti, öngörülen kâr gibi bazı gider kalemlerinin de sigortalatılmasına imkân sunmaktadır.

Kıymet Sigortaları: Kişilerin deniz, kara veya hava yolu ile beraberinde taşıdıkları nakit para, külçe altın, gümüş ve bunlardan basılmış para veya sikke, mücevher, tahvil, bono, senet, çek gibi değerli kâğıtlar ile döviz ve efektiflere kıymet poliçeleri yaptırılır.

Emtia nakliye sigortalarında sigorta poliçe türleri üç farklı şekilde yapılır (Şema 2.22).

FLOTAN (GEÇİCİ) POLİÇE	Özellikle bankaların açtıkları akreditiflerle ilgili olarak sigortalı, bankaya ibraz edebilmek için sevkiyatla ilgili kesin detayların belli olmasından önce sigorta şirketinden poliçe talep edebilir. Bu durumlarda ileride belli bir meblağa kadar sevk edilecek emtianın peşin sigorta teminatını sağlayan flotan poliçe düzenlenir.
KATİ (KESİN) POLİÇE	Poliçe düzenlenmesine esas teşkil edecek hususların tamamı yükleme başlamadan önce biliniyorsa direkt kati poliçe düzenlenerek emtia teminat altına alınır. Bu poliçe malın yüklemesi yapıldıktan sonra düzenlenir.
ABONMAN SÖZLEŞMESİ	Sigortalı ile sigortacı arasında genellikle 1 yıl süre için hazırlanan bir çerçeve anlaşması niteliğindedir. Bu sözleşme ile sigortacı, sözleşmede belirtilen şartlar ve limitlerle sınırlı olmak üzere sigortalının yapacağı bütün taşımaları sigorta etmek, sigortalı da her bir sevkiyata ilişkin kesin detayları sigortacıya bildirmek ve bu bilgilere istinaden düzenlenecek poliçeler ile tahakkuk ettirilen prim tutarlarını ödemek yükümlülükleri altına girer.

Şema 2.22: Emtia nakliye sigortalarında poliçe türleri

Araştırınız

Sigorta poliçelerinde uygulanan teminat çeşitlerini araştırarak edindiğiniz bilgileri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Örnek:

Alıcı C*** BİLİŞİM SAN. TİC. AŞ** firmasının **satıcı T***** TECHNOLOGY COMPANY** firmasından ithal ettiği ürünlerin sevkiyatı TIR ile yapılacaktır. **Alıcı C***** BİLİŞİM SAN. TİC. AŞ** ithal edilecek ürünlerle ilgili olarak **B***** SİGORTA** şirketine nakliyat emtia taşıma sigortası yaptırmış olup sigorta işlemi için gerekli bilgiler aşağıdaki gibidir.

SİGORTA ACENTASI
B*** SİGORTA**
K* İŞMERKEZİ No.: 4/12 ŞİŞLİ/İSTANBUL**
B* M***-23*********
TEL: +90 XXX ***** mail: **@*mail.com**

ALICI
C*** BİLİŞİM SAN. TİC. AŞ**
D** CAD. A*** AP. No.: 124/2 BEŞİKTAŞ/İSTANBUL**
BEŞİKTAŞ VD-66******
TEL: +90 XXX 5**** mail: **@*mail.com**

POLİÇE BİLGİLERİ

Poliçe Tarihi	: 22.10.20**
Poliçe No.	: 20**/232323
Fatura Tarihi ve No.	: 01.10.20**/173913
Fatura Bedeli	: $ 50.163
Döviz Kuru	: 7,832
Kur Tarihi	: 22.10.20**/T.C. MERKEZ BANKASI
Ödeme Planı	: Peşin
Sigorta Primi %	: 0,0005
Gider Vergisi %	: 5
Ödeme Tarihi	: 22.10.20**

TAŞINAN EMTİA VE SEVKİYAT BİLGİLERİ

Çıkış Yeri	: Münih/Almanya
Varış Yeri	: Beşiktaş/İstanbul
Araç Plaka No.	: MN9***C**
Sefer Tarihi ve No.	: 25.10.20**/456
Emtia Cinsi	: Bilgisayar ve Yedek Parça
Brüt Miktarı	: 4.530 Kg
Net Miktarı	: 4.530 Kg
Koli Adedi	: 500 Koli
Satış Şekli	: FOB
Akreditif No.	: KNŞ No: COSU68********

Nakliyat emtia taşıma sigorta poliçesi, 115. sayfadaki örnekte yer alan bilgiler doğrultusunda düzenlenmiştir (Görsel 2.30).

B*** SİGORTA**
K*** İŞMERKEZİ NO: 4/12 ŞİŞLİ/İSTANBUL
B*** M***-23*********
TEL: +90 XXX ******* mail: **@*mail.com

B. Sigorta B*** SİGORTA

Poliçe Tarihi : 22.10.20**
Poliçe No. : 20**/232323

NAKLİYAT EMTİA TAŞIMA NAKLİYAT SİGORTASI

SİGORTALI

Adı Soyadı/Unvanı	:	C***** BİLİŞİM SAN. TİC. AŞ
İletişim Adresi	:	D**** CAD. A*** AP. No.: 124/2 BEŞİKTAŞ/İSTANBUL
Müşteri No	:	NETNS-123123
Vergi Kimlik No.	:	BEŞİKTAŞ VD-66********

SİGORTA KONUSU EMTİA/SEFER BİLGİLERİ

Emtia Cinsi	:	Bilgisayar ve Yedek Parça	**Çıkış Yeri**	:	Münih/Almanya
Brüt Miktarı	:	4.530 Kg	**Varış Yeri**	:	Beşiktaş/İstanbul
Net Miktarı	:	4.530 Kg	**Araç Plaka No.**	:	MN9***C**
Koli Adedi	:	500 Koli	**Sefer Tarihi ve No.**	:	25.10.20**/456
Satış Şekli	:	FOB	**Fatura Tarihi ve No.**	:	01.10.20**/173913
Akreditif No.	:	KNŞ No: COSU68********			

DÖVİZ BİLGİLERİ

Döviz Cinsi	:	USD	**Kur Tarihi**	:	22.10.20**
Döviz Kuru	:	7,832	**Banka Adı**	:	T.C. MERKEZ BANKASI

SİGORTA KAPSAMI	SİGORTA BEDELİ (USD)	SİGORTA BEDELİ (TL)	FİYAT%	PRİM (TL)
Taşıma Konusu Emtia	50.163	392.878,73	0,05	196,43

PRİM BİLGİLERİ		TUTAR (TL)	ÖDEME PLANI	ÖDEME TARİHİ	TUTAR (TL)
Net Prim	:	196,43	Peşin	22.10.20**	206,25
Gider Vergisi	:	9,82			
Ödenecek Tutar	:	206,25			

KARE KOD

Görsel 2.30: Nakliyat emtia taşıma sigorta poliçesi

2.17. Etkinlik

Aşağıda verilen bilgiler doğrultusunda, nakliyat emtia taşıma sigorta poliçesini düzenleyiniz.

Alıcı U* ELEKTRONİK SAN. TİC. AŞ** firmasının **satıcı T*** TECHNOLOGY COMPANY** firmasından ithal ettiği ürünlerin sevkiyatı TIR ile yapılacaktır. **Alıcı U*** ELEKTRONİK SAN. TİC. AŞ** ithal edilecek ürünlerle ilgili olarak **Y** SİGORTA** şirketine nakliyat emtia taşıma sigortası yaptırmış olup sigorta işlemi için gerekli bilgiler aşağıdaki gibidir.

SİGORTA ACENTASI
Y** SİGORTA
D*** PLAZA No.: 14/142 BEŞİKTAŞ/İSTANBUL
B*** M***-67*********
TEL: +90 XXX ******* mail: **@*mail.com

ALICI
U* ELEKTRONİK SAN. TİC. AŞ**
D** SOK. B*** AP. No.: 16/A BAKIRKÖY/İSTANBUL
BAKIRKÖY VD-96********
TEL: +90 XXX 5****** mail: **@*mail.com

POLİÇE BİLGİLERİ

Poliçe Tarihi	: 22.03.20**
Poliçe No.	: 20**/97649764
Fatura Tarihi ve No.	: 16.03.20**/69569
Fatura Bedeli	: $ 40.000
Döviz Kuru	: 6,3628
Kur Tarihi	: 16.03.20**/T.C. MERKEZ BANKASI
Ödeme Planı	: Peşin
Sigorta Primi %	: 0,0005
Gider Vergisi %	: 5
Ödeme Tarihi	: 16.03.20**

TAŞINAN EMTİA VE SEVKİYAT BİLGİLERİ

Çıkış Yeri	: Tokyo/Japonya
Varış Yeri	: Beşiktaş/İstanbul
Araç Plaka No.	: PJ*12*C**
Sefer Tarihi ve No.	: 18.03.20**/123456
Emtia Cinsi	: Otomobil ve Yedek Parça
Brüt Miktarı	: 16.000 Kg
Net Miktarı	: 16.000 Kg
Koli Adedi	: 1.500 Koli
Satış Şekli	: FOB
Akreditif No.	: KNŞ No: 78********

.....
.....
.....
.....

Poliçe Tarihi : ..../..../.....

Poliçe No. : .....

NAKLİYAT EMTİA TAŞIMA SİGORTASI

SİGORTALI

Adı Soyadı/Unvanı	: .....
İletişim Adresi	: .....
Müşteri No	: .....
Vergi Kimlik No.	: .....

SİGORTA KONUSU EMTİA/SEFER BİLGİLERİ

Emtia Cinsi	:	**Çıkış Yeri**	: .....
Brüt Miktarı	:	**Varış Yeri**	: .....
Net Miktarı	:	**Araç Plaka No.**	: .....
Koli Adedi	:	**Sefer Tarihi ve No.**	: .....
Satış Şekli	:	**Fatura Tarihi ve No.**	: .....
Akreditif No.	:		

DÖVİZ BİLGİLERİ

Döviz Cinsi	:	**Kur Tarihi**	: .....
Döviz Kuru	:	**Banka Adı**	: .....

SİGORTA KAPSAMI	SİGORTA BEDELİ (USD)	SİGORTA BEDELİ (TL)	FİYAT%	PRİM (TL)
Taşıma Konusu Emtia	.....	.....	.....	.....

PRİM BİLGİLERİ		TUTAR (TL)	ÖDEME PLANI	ÖDEME TARİHİ	TUTAR (TL)
Net Prim	:	.....	.....	.../.../.....	.....
Gider Vergisi	:	.....			
Ödenecek Tutar	:	.....			

KARE KOD

Hazırladığınız bu etkinliğin değerlendirilmesi, 312. sayfadaki kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre yapılacaktır.

2.8.2. Sigorta Sertifikası

Bir defadan fazla yüklemesi olan firmaların kesin sigorta öncesi hazırladıkları belgedir. Sigorta belgesi veya sertifikası, daha önce düzenlenmiş olan açık veya flotan poliçelerle bağlantılı olarak boş sertifika formlarının önce bizzat sigortalı, sonra da sigorta şirketi tarafından doldurulup imzalanması ile geçerli olur. Belgede genel sigorta şartları yazılı değildir. Ancak ilgili açık ya da flotan sigortaya değinildiğinde bütünlük kazanır. Akreditifte sigorta sertifikası istenmişse sigorta sertifikasının yerine sigorta poliçesi ibraz edilebilir.

2.9. DÖVİZ BELGELERİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Elinizde bulunan yabancı paraları (döviz) Türk lirasına çevirmek için hangi kuruluşlara müracaat edersiniz?**
2. **Ticari işletmeler, yaptıkları ihracat veya ithalat işleminde Türk lirası dışında hangi yabancı paraları kullanır?**

Döviz belgeleri, ihracat ve ithalat yapan firmaların talebi üzerine Türkiye'de faaliyet gösteren bankalar, finans kuruluşları ve diğer yetkili kuruluşlar tarafından düzenlenmesi zorunlu belgelerdir. İlgili finans kuruluşlarınca ihracat veya ithalat bedeline karşılık olarak efektif ve döviz alım satım işlemlerinde kullanılan belgeler mevcuttur.

Döviz belgeleri beş grupta incelenir (Şema 2.23).

Şema 2.23: Döviz belgelerinin sınıflandırılması

Bir dövizin ihracat bedeli olarak kabulünün yapılmasının talep edildiği hallerde bankalarca dövizin yurt dışı kaynaklı olması şartı aranır.

2.9.1. Döviz Alım Belgesi

Döviz cinsinden ifade edilen ihracat bedelinin Türk lirasına çevrilmesinde kullanılan döviz alım belgesi, üç nüsha olarak düzenlenir. Döviz alım belgesi ithalatçıya gönderilmez, sadece ihracatçıya verilir. İhracat bedeli ihracatçı bankasına döviz olarak ulaştığında ya da ödeme havalesi geldiğinde bu belge düzenlenir.

Örnek:

15.03.20** tarihinde **satıcı K** PLASTİK AMBALAJ ÜRÜNLERİ SAN. TİC. AŞ** adına **C*** Bankası Mardin Şubesine** ihraç edilen ürünlerin bedeli olarak **alıcı H*** COMPANY** firması tarafından **EFT** yapılmıştır.

İhracatı Yapan Kuruluş	BANKA
K** PLASTİK AMBALAJ ÜRÜNLERİ SAN. TİC. AŞ	C*** BANKASI AŞ
VKN: 789*******	Mardin Şubesi

Dövizin		Gümrük beyannamesinin	
Geldiği Ülke	: Irak	Tarihi	: 08.03.20**
Geliş Nedeni	: İhracat Mal FOB Bedeli	Numarası	: S** - 5******
Cinsi	: ABD Doları	NBF Tarih	
Tutarı	: $ 16.212,00	ve Sayısı	: -
Kur	: 7,0640 TL		

Döviz alım belgesi, yukarıda yer alan bilgiler doğrultusunda düzenlenmiştir (Görsel 2.31).

DÖVİZ ALIM BELGESİ

Banka Sıra No.	: 0000000001	İstatistik No.(lar)	: 1***
Şube Sıra No.	: 0000000001	Banka Şube Kodu	: 1***

DÖVİZİ SATAN KİŞİNİN / KURULUŞUN

Unvanı/Adı Soyadı	: K** PLASTİK AMBALAJ ÜRÜNLERİ SAN. TİC. AŞ
Uyruğu	: T.C.
Vergi Kimlik Numarası	: 789********

SATIN ALINAN DÖVİZİN / EFEKTİFİN

Geldiği Ülke	: IRAK
Geliş Nedeni	: İHRACAT MAL FOB BEDELİ
Cinsi	: USD
Uygulanan Kur	: 7,0640 TL
Tutarı	: 16.212,00
Türk Parası Karşılığı	: 114.521,57
ABD Doları Karşılığı	: 16.212,00

YALNIZ YÜZONDÖRTBİNBEŞYÜZYİRMİBİR TL ELLİYEDİ KURUŞTUR

Gümrük Beyannamesinin

Tarihi	: 08.03.20**
Numarası	: S** - 5******
Nakit Beyan Formu Tarih ve Sayısı	: -

Açıklama Bölümü	
Geliş Şekli	: HAVALE
Peşin Bedel Süresi	: 18 ay

C. Bankası Mardin Şubesi

15.03.20**
C*** BANKASI AŞ
Mardin Ticari Şubesi

Görsel 2.31: Döviz alım belgesi

2.18. Etkinlik

Aşağıda verilen bilgiler doğrultusunda, döviz alım belgesini düzenleyiniz.

15.02.20** tarihinde **satıcı C*** BİLİŞİM SAN. TİC. AŞ** adına **D*** Bankası Bakırköy Şubesine** ihraç edilen ürünlerin bedeli olarak **alıcı A*** TECHNOLOGY LLC** firması tarafından EFT yapılmıştır.

İhracatı Yapan Kuruluş	BANKA
C*** BİLİŞİM SAN. TİC. AŞ	D*** Bankası
VKN: 456*******	Bakırköy Şubesi

Dövizin		Gümrük beyannamesinin	
Geldiği Ülke	: İtalya	Tarihi	:10.01. 20**
Geliş Nedeni	: İhracat Mal CIF Bedeli	Numarası	: K** - 4******
Cinsi	: Euro	Nakit Beyan Formunun Tarih ve Sayısı	: -
Tutarı	: $ 50.000,00		
Kur	: 8,4760 TL		

DÖVİZ ALIM BELGESİ

Banka Sıra No.	: 0000000001	İstatistik No.(lar)	: 1***
Şube Sıra No.	: 0000000001	Banka Şube Kodu	: 1***

DÖVİZİ SATAN KİŞİNİN / KURULUŞUN

Unvanı/Adı Soyadı : .....
Uyruğu : .....
Vergi Kimlik Numarası : .....

SATIN ALINAN DÖVİZİN / EFEKTİFİN

Geldiği Ülke : .....
Geliş Nedeni : .....
Cinsi : .....
Uygulanan Kur : .....
Tutarı : .....
Türk Parası Karşılığı : .....
ABD Doları Karşılığı : .....
YALNIZ .....

Gümrük Beyannamesinin
Tarihi : .....
Numarası : .....
Nakit Beyan Formu Tarih ve Sayısı : .....

Açıklama Bölümü
Geliş Şekli : .....
Peşin Bedel Süresi : .....

.../.../.....
.....
..... Şubesi

Hazırladığınız bu etkinliğin değerlendirilmesi, 312. sayfadaki kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre yapılacaktır.

2.9.2. Döviz Satım Belgesi

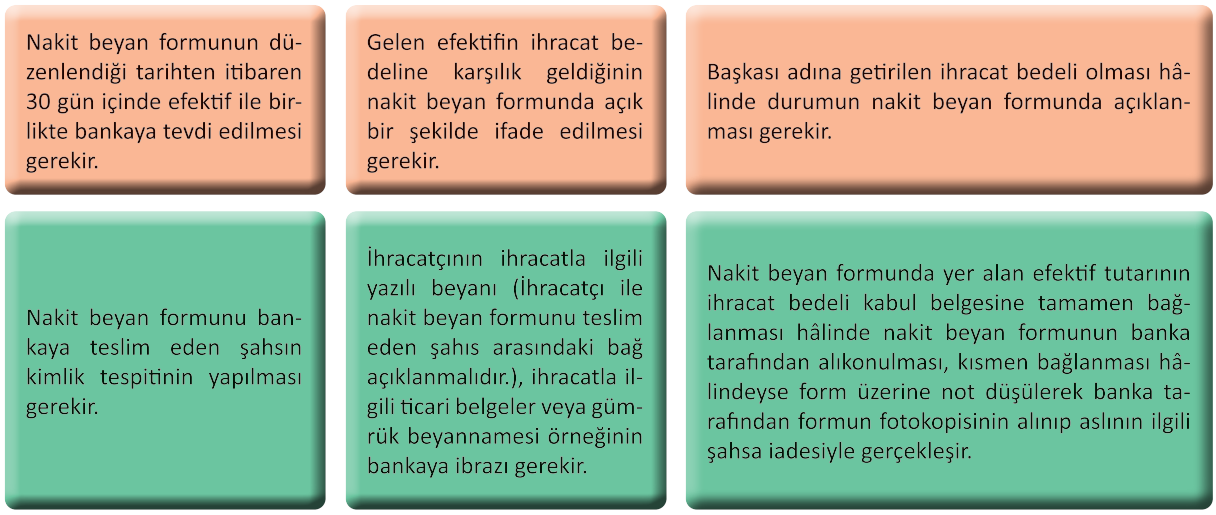
İthalat bedelinin banka kaynaklarından döviz olarak ödendiği işlemlerde, ithalat bedeli haricinde aracı komisyonlarının ve ithalatçı bankanın yurt dışı muhabir şubeleri tarafından talep edilen komisyonun ödenmesi için düzenlenen belgedir. Bedeli kredi kartından, döviz tevdiat hesabından veya krediden karşılanan ithalatta DSB (Döviz satım belgesi) düzenlenmez, ithalatçı firmanın talep etmesi hâlinde vadeli ithalat bildirim formu düzenlenir. Döviz satım belgesi iki nüsha olarak düzenlenir.

Döviz alım ve döviz satım belgelerinin ihracatçı tarafından kaybedilmesi durumunda banka tarafından ihracatçıya bu belgelerde yer alan bilgileri içeren bir yazı verilir. Döviz alım satım belgesi yeniden düzenlenmez.

2.9.3. Nakit Beyan Formu

Nakit beyan formu, efektif olarak ihracat bedelinin yurt dışından geldiğini ispatlayan, gümrük müdürlüğü tarafından onaylanan belgedir.

Nakit beyan formunun konusunu teşkil eden efektifin ihracat bedeli olarak kabulü için bazı şartlar vardır (Şekil 2.7).

Şekil 2.7: NBF ile ihracat bedeli olarak gelen efektifin kabul şartları

2.9.4. İhracat Bedeli Kabul Belgesi

İhracatçı ile ithalatçı arasındaki sözleşmeye ve uluslararası kurallar ile bankacılık teamüllerine göre ihracat bedellerinin fiili ihraç tarihinden itibaren 180 gün içerisinde yurda getirilerek ihracat bedeli kabul belgesi (İBKB) düzenlenmesi zorunludur.

Vadeli ihracat, peşin ihracat işlemleri ve özelliği olan ihracat işlemlerinde söz konusu sürelerle ilgili kurallar farklılıklar göstermektedir. İhracat hesabının kapatılabilmesi için gümrük beyannamesi örneği ya da gümrük beyannamesi bilgileri, ilgili İBKB'ler, satış faturası ile indirim ve mahsup konusu belgelerin aracı bankaya ibrazı zorunludur. İki nüsha olarak düzenlenen ihracat bedeli kabul belgesinin bir nüshası ihracatçıya veya ihracatçının temsilcisine verilir, diğer nüsha bankada kalır.

Örnek:

15.12.20** tarihinde **satıcı T** BÜRO MAKİNALARI SAN. TİC. AŞ** adına **S*** Bankası Şişli Şubesine** ihraç edilen ürünlerin bedeli **alıcı H*** LLC** firması tarafından EFT yapılmıştır.

İhracatı Yapan Kuruluş **T** BÜRO MAKİNALARI SAN. TİC. AŞ** **VKN: 789*********	**BANKA (28)** **S*** BANKASI AŞ Şişli Şubesi**

Gümrük beyannamesi bilgileri

Tarihi	: 09.05.20**	**Fiili İhracat Tarihi**	: 09.05.20**
Numarası	: H**-2******	**Bedel Get. Süresi**	: 180 gün
Geldiği Ülke	: Kuveyt	**Yurda Getiriliş Şekli**	: EFT
Geliş Nedeni	: İhracat Mal FOB Bedeli	**Hesaba Geçiş Tarihi**	: 15.09.20**
Cinsi (22)	: ABD Doları	**Swift Ref. No./NBF**	
Tutarı (22)	: $ 33.000 - (USD)	**Tarih ve Sayısı**	: 4*********
Kur	: 7,4672 TL	**Banka Referans No.**	: 5***EV20001
İstatistiki Bedel (46)	: $ 34.490	**Mahsup Edilen Tutar**	: -

İhracat bedeli kabul belgesi (İBKB), yukarıda yer alan bilgiler doğrultusunda düzenlenmiştir (Görsel 2.32).

İhracat Bedeli Kabul Belgesi

Seri No.	: S5*****
Tarih	: 15.12.20**
Banka Adı-Şubesi	: S*** Bankası Şişli Şubesi

İhracat Bedelini Yurda Getiren Kişinin/Firmanın

Unvanı/Adı Soyadı	: T** BÜRO MAKİNALARI SAN. TİC. AŞ
T.C. Kimlik No/Vergi Kimlik No.	: 789*******

Gümrük Beyannamesinin

Numarası	: H**-2******
Tarihi	: 09.05.20**
İhracatçı Unvanı	: T** BÜRO MAKİNALARI SAN. TİC. AŞ
28 inci Hanesinde Kayıtlı Banka	: S*** Bankası Şişli Şubesi
22 inci Hanesinde Kayıtlı Tutar-Para Birimi	: $ 33.000
46 ıncı Hanesinde Kayıtlı Tutar	: $ 34.490
Fiili İhraç Tarihi	: 09.05.20**
Bedel Getirme Süresi Sonu	: 09.11.20**

Yurda Getirilen Bedelin

Yurda Getiriliş Şekli (Banka Transferi/Efektif)	: EFT
Tutarı-Para Birimi	: $ 33.000
Hesaba Geçiş Tarihi	: 15.09.20**
Geldiği Ülke	: KUVEYT
Varsa Swift Referans No./NBF Sayısı	: 4*********
Banka Referans Numarası	: 5***EV20001
Varsa Mahsup Edilen Tutar	: -
Mahsup Tarihi	: -
Mahsup Sebebi	: -

7. Büro Makineleri

T** BÜRO MAKİNALARI AŞ

S. Bankası Şişli Şubesi

S*** BANKASI AŞ ŞİŞLİ ŞUBESİ

Görsel 2.32: İhracat bedeli kabul belgesi (İBKB)

2.19. Etkinlik

Aşağıda verilen bilgiler doğrultusunda, ihracat bedeli kabul belgesini (İBKB) düzenleyiniz.

17.12.20** tarihinde **satıcı D ELEKTRONİK DIŞ TİCARET AŞ** adına **F*** Bankası İzmit Şubesine** ihraç edilen ürünlerin bedeli **alıcı Y*** DIGITAL CO** firması tarafından EFT yapılmıştır.

İhracatı Yapan Kuruluş
D ELEKTRONİK DIŞ TİCARET AŞ
VKN: 123*****

BANKA (28)
F* BANKASI AŞ İzmit Şubesi**

Gümrük beyannamesi bilgileri

Tarihi	: 23.06.20**	**Fiili İhracat Tarihi**	: 23.06.20**
Numarası	: D**-2******	**Bedel Get. Süresi**	: 180 gün
Geldiği ülke	: ROMANYA	**Yurda Getiriliş Şekli**	: EFT
Geliş nedeni	: İhracat Mal FOB Bedeli	**Hesaba Geçiş Tarihi**	: 17.12.20**
Cinsi (22)	: ABD Doları	**Swift Ref. No./NBF**	
Tutarı (22)	: $ 50.000 - (USD)	**Tarih ve Sayısı**	: 9*********
Kur	: 7,3543 TL	**Banka Referans No**	: 4***EA20001
İstatistiki Bedel (46)	: $ 53.000	**Mahsup Edilen Tutar**	: -

İhracat Bedeli Kabul Belgesi

Seri No. : .....
Tarih : .....
Banka Adı-Şubesi : .....

İhracat Bedelini Yurda Getiren Kişinin/Firmanın

Unvanı/Adı Soyadı : .....
T.C. Kimlik No/Vergi Kimlik No. : .....

Gümrük Beyannamesinin

Numarası : .....
Tarihi : .....
İhracatçı Unvanı : .....
28 inci Hanesinde Kayıtlı Banka : .....
22 inci Hanesinde Kayıtlı Tutar-Para Birimi : .....
46 ıncı Hanesinde Kayıtlı Tutar : .....
Fiili İhraç Tarihi : .....
Bedel Getirme Süresi Sonu : .....

Yurda Getirilen Bedelin

Yurda Getiriliş Şekli
(Banka Transferi/Efektif) : .....
Tutarı-Para Birimi : .....
Hesaba Geçiş Tarihi : .....
Geldiği Ülke : .....
Varsa Swift Referans No./NBF Sayısı : .....
Banka Referans Numarası : .....
Varsa Mahsup Edilen Tutar : .....
Mahsup Tarihi : .....
Mahsup Sebebi : .....

.....
.....

..../..../.....

.....
.....

Hazırladığınız bu etkinliğin değerlendirilmesi, 312. sayfadaki kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre yapılacaktır.

2.9.5. Türk Parası Transfer Belgesi

İthalat işlemi ile ilgili olarak ithalat bedelinin yurt dışına Türk lirası olarak transfer edilmesi işleminde düzenlenir. İki nüsha olarak düzenlenen bu belgenin bir nüshası transferi yapana verilir, diğer nüshası bankada kalır.

Örnek:

15.03.20** tarihinde **alıcı E** OTOMOTİV SAN. TİC. AŞ** tarafından M*** **Bankası İzmir/Konak Şubesinden** ithal edilen ürünlerin bedeli **satıcı F*** AUTO COMPANY** firması adına Türk Lirası olarak **EFT** yapılmıştır.

İthalatı Yapan Kuruluş
E OTOMOTİV SAN. TİC. AŞ**
A* Cad. Z*** Plaza No: 5** Alsancak/İZMİR**
VKN: 456*****

BANKA
M* BANKASI AŞ**
İzmir/Konak Şubesi (Şube Kodu: 2*)**

Seri No.	: 00001****	**Tutarı**	: 298.972 TL
Sıra No.	: 4********	**ABD Doları Karşılığı**	: $ 40.000
Transferin Dayanağı	: 12.05.20** Tarih/C01-25****** Numaralı Gümrük Beyannamesi	**Kur**	: 7,4743 TL

Türk parası transfer belgesi, yukarıda yer alan bilgiler doğrultusunda düzenlenmiştir (Görsel 2.33).

TÜRK PARASI TRANSFER BELGESİ

Seri No.	: 00001****	**İstatistik No.(lar)**	: 01*****
Sıra No.	: 4********	**Banka Şube Kodu**	: 2***

TÜRK PARASI TRANSFER EDEN KİŞİ / KURULUŞUN

Unvanı/Adı Soyadı : E** OTOMOTİV SAN. TİC. AŞ

Adresi : A*** Cad. Z*** Plaza No.: 5** Alsancak/İZMİR

TRANSFERİN DAYANAĞI

12.05.20 Tarih ve C01-25****** numaralı Gümrük Beyannamesine istinaden.**

TRANSFER EDİLEN TÜRK PARASININ

Tutarı : 298.972,00 TL

ABD Doları Karşılığı : $ 40.000

Kur : 7,4743 TL

Yukarıda dökümü yazılı Türk Parası transfer edilmiştir.

M. Bankası
Konak Şubesi
15.03.20**

M*** BANKASI AŞ
İzmir/Konak Şubesi

Görsel 2.33: Türk parası transfer belgesi

2.20. Etkinlik

Aşağıda verilen bilgiler doğrultusunda, Türk parası transfer belgesini düzenleyiniz.

16.08.20** tarihinde **alıcı Z*** ÖRGÜ SAN. TİC. AŞ** tarafından **P*** Bankası Antalya Şubesinden** ithal edilen ürünlerin bedeli **satıcı B*** TEXTILE COMPANY** firması adına Türk Lirası olarak **EFT** yapılmıştır.

İthalatı Yapan Kuruluş
Z* TEKNOLOJİ SAN. TİC. AŞ**
A* Mah. 4***. Sok. No.: 5** ANTALYA**
VKN: 987*****

BANKA
P* BANKASI AŞ**
Antalya Şubesi (Şube Kodu: 7*)**

Seri No.	: 00003****	**Tutarı**	: 229.740,00 TL
Sıra No.	: 9********	**ABD Doları Karşılığı**	: $ 30.000,00
Transferin Dayanağı	: 10.06.20** Tarih/F71-44****** Proforma Fatura	**Kur**	: 7,6580 TL

TÜRK PARASI TRANSFER BELGESİ

Seri No. : ..... **İstatistik No.(lar)** : .....
Sıra No. : ..... **Banka Şube Kodu** : .....

TÜRK PARASI TRANSFER EDEN KİŞİ / KURULUŞUN

Unvanı/Adı Soyadı : .....
Adresi : .....

TRANSFERİN DAYANAĞI

TRANSFER EDİLEN TÜRK PARASININ

Tutarı : .....
ABD Doları Karşılığı : .....
Kur : .....

Yukarıda dökümü yazılı Türk Parası transfer edilmiştir.

...../...../.....

..... **BANKASI**
..... **Şubesi**

Hazırladığınız bu etkinliğin değerlendirilmesi, 312. sayfadaki kontrol listesinde yer alan ölçütlere göre yapılacaktır.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A) Aşağıdaki cümlelerin yanındaki boşluğa ifade doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. ( ) İhracat ve ithalat faturasında KDV yer alır.

2. ( ) Her ihracat işleminde e-fatura düzenlenerek ithalatçıya gönderilir.

3. ( ) Sekiz nüsha olarak düzenlenen gümrük beyannamesinin ilk beş nüshası ihracat işlemlerine, son üç nüshası ise ithalat işlemlerine ilişkin bilgileri içerir.

4. ( ) Poliçe; ithalatçı tarafından düzenlenen, ihracatçı tarafından belli bir meblağın kendisine ödenmesini emreden ödeme belgesidir.

5. ( ) Deniz yolu taşımacılığında kullanılan konşimento, kıymetli evrak hükmünde olduğu için ciro edilebilir.

B) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan noktalı yerlere, verilen ifadelerden uygun olanını yazınız.

flotan, ihracat faturası, A.TR belgesi, menşe belgesi, ithalat faturası, FIATA taşıma belgeleri, gümrük beyannamesi

6. Yurt dışındaki ihracatçı tarafından düzenlenerek yurt içindeki ithalatçıya gönderilen ticari belgeye ..... denir.

7. Gümrüğe gelen malların muayenesinin yapılması için ihracatçı veya ithalatçıyı temsil eden gümrük müşaviri tarafından elektronik ortamda düzenlenerek ilgili gümrük idaresine .....verilir.

8. İhraç edilen malın imal edildiği (üretildiği) ülkeyi gösteren, bağlı bulunulan ticaret ve sanayi odalarından tasdik ettirilerek kullanılan ..... ile tercihli gümrük rejiminden faydalanılabilir.

9. Uluslararası Taşıma Acenteleri Birlikleri Federasyonu tarafından kendisine üye olan taşıma acenteleri için standart hâle getirilen ....., sadece kara yolu taşımacılığında kullanılır.

10. Dış ticarete konu olan ileri tarihte gerçekleşecek mal taşımasıyla ilgili olarak sigorta şirketi tarafından yükleme öncesi ..... sigorta poliçesi, yükleme sonrası ise sigorta poliçesi düzenlenir.

C) Aşağıda verilen soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

11. Aşağıdakilerden hangisi dış ticaret işlemlerinde kullanılan belgelerin sınıflandırmasında yer alan bir grup değildir?

A) Dolaşım B) Hazırlık C) Resmî D) Sigorta E) Taşıma

12. Aşağıdakilerden hangisi ihracatçının malın satış bilgileri, teslim ve ödeme şekli hakkında bilgi verme amacı ile düzenleyerek ithalatçıya gönderdiği bir ticari belgedir?

A) E-arşiv fatura B) İhracat faturası C) İthalat faturası
D) Konsolosluk faturası E) Proforma fatura

13. Aşağıdakilerden hangisi ihracatçının taşıma bedelini ödediğini ithalatçıya ispatlamak üzere uluslararası lojistik şirketinden aldığı faturayı belirtmektedir?

A) İhracat B) İhraç kaydıyla satış C) Nakliye D) Navlun E) Ticari

14. Ambalaj içeriği ve sayısını bildiren; gümrük idaresine ve taşıyıcı firmaya sayım, yükleme ve taşıma açısından kolaylık sağlayan ticari belgeye ne ad verilir?

A) Çeki listesi B) Koli listesi C) Kontrol listesi

D) Mal listesi E) Spesifikasyon listesi

15. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'den EFTA ülkesi olan Norveç'e yapılan "kuru erik" ihracında düzenlenecek dolaşım belgesidir?

A) A.TR belgesi B) CPD karnesi C) EUR.1 belgesi

D) EUR-MED belgesi E) FORM A

16. Aşağıdakilerden hangisi özelliklerine göre deniz konşimentolarının sınıflandırılması kapsamında yer alan bir konşimento değildir?

A) Emre yazılı
B) Geçkin (bayat)
C) Konteyner
D) Tanker
E) Temiz

17. Aşağıdakilerden hangisi döviz belgeleri arasında yer alan bir belge türü değildir?

A) Döviz alım
B) Döviz satım
C) Nakit beyan
D) Türk parası transfer
E) Yabancı para transfer

Ç) Aşağıdaki soruların cevaplarını noktalı alana yazınız.

18. EUR.1 dolaşım belgesi ile EUR-MED dolaşım belgesi arasındaki farkı açıklayınız.

.....
.....
.....
..... .

19. Gümrük beyannamesi düzenlenirken ihraç edilen veya ithal edilen ürünün birden fazla olması hâlinde ne yapılır?

.....
.....
.....
..... .

20. Bir ihracat işlemiyle ilgili olarak hazırlanan poliçede aşağıda belirtilen taraflar kimlerdir? Karşılarına yazınız.

- Keşideci : .....
- Muhatap : .....
- Lehtar : .....
- Aval veren : .....

3. ÖĞRENME BİRİMİ

DIŞ TİCARETTE TESLİM ŞEKİLLERİ

KONULAR

3.1. INCOTERMS TANIMI VE GELİŞİM SÜRECİ
3.2. DIŞ TİCARETTE TESLİM ŞEKİLLERİ (INCOTERMS 2020)

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- İş Yerinde Teslim-**EXW** [Ex Works (Eks Vörks)] şeklini
- Taşıyıcıya Masrafsız Teslim-**FCA** [Free Carrier (Fıri Karria)] şeklini
- Gemi Doğrultusunda Masrafsız Teslim-**FAS** [Free Alongside Ship (Fıri Alongsayt Şip) (Sea and IW)] şeklini
- Gemide Masrafsız Teslim-**FOB** [Free On Board (Fıri An Bord)] şeklini
- Taşıma Ücreti Ödenmiş Olarak Teslim-**CPT** [Carriage Paid To (Kerrıç Peyt Tu)] şeklini
- Taşıma Ücreti ve Sigorta Ödenmiş Teslim-**CIP** [Carriage and Insured Paid To (Kerrıç end İnşörns Peyt Tu)] şeklini
- Masraflar ve Navlun Dâhil Teslim-**CFR** [Cost and Freight (Kast end Ferayt)] şeklini
- Masraflar, Sigorta ve Navlun Dâhil Teslim-**CIF** [Cost Insurance and Freight (Kast İnşörns end Ferayt) (Sea and IW)] şeklini
- Belirtilen Yerde Teslim-**DAP** [Delivered At Place (Delivırd Et Plays)] şeklini
- Belirtilen Yerde Boşaltılmış Olarak Teslim-**DPU** [Delivered At Place Unloaded (Delivırd At Plays Anloded)] şeklini
- Gümrük Resmi Ödenmiş Olarak Teslim-**DDP** [Delivered Duty Paid (Delivırd Düdi Peyt)] şeklini

TEMEL KAVRAMLAR

incoterms 2020, milletlerarası ticaret odası (ICC) navlun, sigorta, taşıma, teslim

3.1. INCOTERMS TANIMI VE GELİŞİM SÜRECİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Uluslararası ticarette deniz yolu ve hava yolu taşımacılığında tarafların karşılaşabilecekleri riskler neler olabilir? Düşüncelerinizi paylaşınız.**
2. **INCOTERMS kavramı ile ilgili bildiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**

3.1.1. INCOTERMS Tanımı

Milletlerarası Ticaret Odası (ICC) tarafından düzenlenen, uluslararası ticarette malın teslim yeri ile satıcının (ihracatçı) ve alıcının (ithalatçı) sorumlulukları ve maliyetlerin taraflar arasında dağılımı gibi temel teslim kurallarını açıkça belirten uluslararası standart kurallar bütününe **INCOTERMS** denir.

Uluslararası ticaret, ihtiyaçlar doğrultusunda mal veya hizmeti alma ya da satma talebi bulunan tarafların çeşitli kanallarda bir araya gelmesi ile başlayan bir süreçtir. Taraflar karşılıklı olarak mal ve hizmetlerini sunar ve değişim isteği ile birlikte ticari ilişki başlar. Alıcı ve satıcı arasındaki ticari işlemler tarafların bulunduğu ülke yasalarına, teamüllere, ulusal ve uluslararası kurallara uygun hareket edilerek gerçekleştirilir. Uluslararası ticaret işleminde ticarete konu olan malın teslim şekli ve mal bedelinin ödenme şekli, taraflar arasında belirlenmesi gereken önemli iki temel unsurdur. Tercih edilecek teslim şekillerine göre satıcının ve alıcının teslim aşamalarındaki sorumlulukları ve maliyetleri değişecektir. Yapılan bir ticaret işleminde sorumlulukların ve oluşacak yeni maliyetlerin hangi aşamada satıcıdan alıcıya geçtiği konusu ticari ve hukuki açıdan büyük önem arz eder. Yapılması planlanan dış ticaret işlemine başlanmadan önce malın taşınması, teslimi ve bunlara ilişkin sorumluluklar ile maliyetlerin taraflar arasında dağılımını konularında tarafların anlaşması, sonraki sürecin sorunsuz ve sağlıklı bir şekilde ilerlemesine yardımcı olacaktır.

Uluslararası ticaret sürecinin en temel unsuru satış sözleşmesidir. Satış sözleşmesinde kararlaştırılan INCOTERMS teslim şekli; mal ve hizmet satanın sorumluluklarının nerede bittiğini, alıcının sorumluluklarının nerede başladığını gösterir. INCOTERMS'in bir satış sözleşmesi olmadığını unutmamak gerekir. INCOTERMS satış sözleşmesinin bir parçasıdır ve uluslararası ticarette kullanılan her türlü belge üzerinde yer alabilir. Satış sözleşmesi üzerinde INCOTERMS kurallarının bulunması hâlinde alıcı ve satıcının sorumlulukları, taraflar arasında ihtilaf (anlaşmazlık) oluşmayacak şekilde yönetilir.

Bilgi Notu

INCOTERMS, International Commercial Terms (uluslararası ticaret terimleri) ifadesinin ön harflerinin kısaltmasından oluşmaktadır.

Dış ticaret işlemlerinde farklı ülkelerde yer alan tarafların birbirini tanıması beklenemez. Bu nedenle tarafların ülkelerindeki hukuki kuralların farklılıklarından kaynaklanabilecek birçok problemi ortadan

kaldırmak ve ülkeler arasındaki kavram veya uygulama farklılıklarını sona erdirmek için dış ticarette birçok uluslararası düzenleme yapılmıştır. Bu düzenlemeler dış ticaret işlemlerinin hızlı, sorunsuz, düşük maliyetli, verimli ve güvenli bir şekilde yapılmasını amaçlamaktadır. Dış ticarette teslim şekilleri ve her bir teslim şeklinin sınırları ise Milletlerarası Ticaret Odası (ICC) tarafından yayınlanan INCOTERMS versiyonları ile belirlenmekte ve malın teslimine ilişkin oluşabilecek problemler en aza indirilmektedir. Dış ticarette INCOTERMS kurallarının kullanılması zorunlu değildir. Bu kurallar, hükûmetler tarafından çıkarılan yasalardan olmayıp tarafların sorumluluklarını, gönderi maliyetlerini, risklerini ayrıca alıcı ve satıcı arasındaki sınırları belirlemeye yönelik bir kılavuz niteliği taşır.

Dış ticaret işleminin sorunsuz şekilde tamamlanabilmesi için bütün süreç önceden planlanmalıdır. Dış ticaret işlemleri planlanırken malın bir pazardan diğerine aktarılma sürecine özellikle dikkat edilmelidir. Malın bir ülkeden diğerine transferi, değişik taşıma şekilleri ile gerçekleşebilir. Dış ticarete konu olan malın transferi fiziksel niteliklerine, değerine, ambalaj şekline, boyutlarına ve ihtiyaç duyulan taşıma özelliklerine göre deniz yolu, iç su yolu, kara yolu, hava yolu, demir yolu ya da boru hatları ile sağlanabilir.

3.1.2. INCOTERMS Gelişim Süreci

Milletlerarası Ticaret Odası 1919 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde; İngiltere, Belçika, Fransa ve ABD tarafından kurulmuştur. Milletlerarası Ticaret Odasının merkezi Paris olarak belirlenmiştir. Şu anda Oda, çalışmalarını ana merkez Paris'te ve birçok ülkedeki ofislerinde yürütmektedir. Uluslararası Ticaret Odası, dış ticaret uygulamalarını ve yasal yorumları ortak kurallar ve rehber ilkeler doğrultusunda bir araya getirerek uluslararası ticaretin kolaylaştırılması için çalışmaktadır. ICC, uluslararası ticarette oluşabilecek anlaşmazlıkları, hukuki sorunları çözerek tarafların para ve zaman kayıplarını önlemek için alım satım işlemlerine bir takım kurallar getirmiştir. Bu düzenlemeler ICC tarafından INCOTERMS adıyla 1936'da yürürlüğe konmuştur. INCOTERMS kurallarının oluşturulması ve ihtiyaçlara göre güncellenmesi Milletlerarası Ticaret Odası avukatları, küresel çapta dış ticaret yapan tacirler ve uluslararası şirket temsilcileri tarafından gerçekleştirilmektedir.

Milletlerarası Ticaret Odası tarafından INCOTERMS adıyla 1936'da yürürlüğe konulan Uluslararası Ticaret Terimleri, tekrar gözden geçirilerek 2010 yılında yeniden yayınlanmıştır (INCOTERMS-2010). 1953, 1967, 1976, 1980, 1990, 2000 ve 2010 yıllarında yenileri yayımlanan INCOTERMS kurallarının son versiyonu 2020'de düzenlenmiştir. INCOTERMS 2020, yapılan tüm madde değişiklikleri ve yeni düzenlemeleriyle 1 Ocak 2020 itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

Yapılan satış sözleşmesinde hangi teslim şeklinin ve hangi yıla ait INCOTERMS versiyonunun kullanılacağı mutlaka yazılmalıdır. Bu sayede yapılan ticaret işleminde malın taşınması ve teslimine ilişkin sorumluluklar ile maliyetlerin taraflar arasında dağılımı netlik kazanır. Böylelikle dış ticaret işleminde süreçler sorunsuz ve sağlıklı şekilde yürütülür.

Örnek: FCA (INCOTERMS 2020), Aliağa Terminali, İzmir TR

Yukarıdaki örnekte "FCA (Free Carrier)" ifadesi, "taşıyıcıya masrafsız teslim" şeklinin uygulanacağını belirtir. "INCOTERMS 2020" ifadesi ise kullanılacak INCOTERMS versiyonunu belirtir. Örnekteki diğer bölüm (Aliağa Terminali, İzmir TR) kuralda istenen "adlandırılmış teslim yerini" gösterir.

Bilgi Notu

1934 yılında kurulan Milletlerarası Ticaret Odası Türkiye Komitesi (ICC Türkiye), Bakanlar Kurulu Kararı ile 1945 yılında "Ticaret Odası Türkiye Millî Komitesi" adını alarak yapılanmasını tamamlamıştır. ICC Türkiye'nin çalışmalarının genişletilmesi amacıyla komitenin kuruluş ve işlerinin yürütülmesi görevi, 1950 yılında 5590 sayılı Kanun ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğine verilmiştir. ICC Türkiye 18 Mayıs 1953 tarihinde Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği bünyesinde yeniden yapılanmıştır. 27 üye ile işe başlayan komitenin 1955 yılında toplam 120 üyesi olmuştur. 2022 itibarıyla ICC Türkiye'nin 250'ye yakın üyesi bulunmaktadır.

3.1.3. INCOTERMS ile Düzenlenen Kurallar

Dış ticaret sürecinde alıcı ve satıcı arasında farklı konularda birçok sözleşme (satış sözleşmesi, kredi sözleşmesi, sigorta sözleşmesi, taşıma sözleşmesi vb.) düzenlenmektedir. INCOTERMS kuralları yalnızca alıcı ve satıcı arasındaki satış sözleşmelerini kapsamaktadır.

INCOTERMS kuralları ile satışa konu olan mala ilişkin vergiler, resimler ve diğer yasal ödemeler ile gümrük işlemlerinin nasıl paylaşılacağı açıklanmaktadır. Malın teslimi, Riskin (hasarın) geçişi, masrafların paylaşımı ve belgelere ilişkin yükümlülükler INCOTERMS kurallarının çözüm getirmeye çalıştığı dört ana konu başlığıdır.

3.1.4. INCOTERMS 2020'de Yapılan Değişiklikler

INCOTERMS 2020, alıcı ve satıcı sorumluluklarını ayrıntılı bir şekilde ortaya koyarak kuralları daha erişilebilir kılmaktadır. INCOTERMS 2020 kurallarının güncellenmesindeki temel amaç dış ticareti kolay ve verimli hâle getirmektir.

INCOTERMS 2020 versiyonunda 2010 versiyonunda da olduğu gibi toplam 11 adet teslim şekli bulunmaktadır. INCOTERMS 2010'daki "terminalde teslim [DAT-Delivered At terminal (Delevard At Törminıl)]", bu versiyonda "belirtilen yerde boşaltılmış olarak teslim (DPU)" ile değiştirilmiştir. Bu değişiklik, sadece bir taşıma terminalinde değil herhangi bir yerde de teslimatın gerçekleşebileceğini belirtmektedir.

INCOTERMS 2020 ile birlikte 2010 versiyonda tanımlanan ve teslim şekilleri içerisinde çokça kullanılan "taşıyıcıya masrafsız (FCA)" teslim şeklinde akreditifli ödeme için konşimento belgesi temin edilmesinde yaşanan zorluklar giderilmiştir. INCOTERMS 2010 versiyonundaki bu teslim şeklinde kullanılan işlemlerde taraflar veya finansör bankanın satıcıdan yüklemeye dair konşimento talep etmesi ancak satıcının bunu temin edememesi durumuyla sıklıkla karşılaşılmıştır. Bu nedenle INCOTERMS 2020'de (taraflar kabul etmişse) satıcının alıcıdan malların yüklendiğini gösteren taşıma belgesi istemesine imkân verilmiştir.Bu sayede satıcının belge temininde yaşadığı sorunlar ortadan kaldırılmıştır.

INCOTERMS 2020 versiyonunda "masraflar, sigorta ve navlun dâhil (CIF)" ve "taşıma ücreti ve sigorta ödenmiş (CIP)" teslim şekillerinde asgari garantiye sahip ve dar kapsamlı bir nakliyat sigortası yapılması istenmektedir. INCOTERMS 2020'de yapılan değişikliklerle "taşıma ücreti ve sigorta ödenmiş" teslim

şeklinde sağlanan sigorta teminat limiti "tüm riskler" kapsamına arttırılmış ve taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça iki teslim şekli için farklı asgari sigorta garantileri getirilmiştir. Buna ek olarak INCOTERMS 2020 kurallarına göre tarafların satış sözleşmelerinde özel bir düzenleme yaparak her iki teslim şekli için daha yüksek veya daha düşük bir teminat limiti belirleyebilmeleri sağlanmıştır.

INCOTERMS 2010 kurallarına göre taşımanın alıcı ya da satıcı tarafından yapılması durumlarında "taşıyıcıya masrafsız (FCA)", "belirtilen yerde (DAP)", "belirtilen yerde boşaltılmış olarak (DPU)" ve "gümrük resmi ödenmiş olarak (DDP)" teslim şekillerinde satışlarda sorun yaşandığı görülmüştür. Bu sorunun nedeni INCOTERMS 2010'un malların satıcı ile alıcı arasında taşınmasının üçüncü taraf bir taşıyıcı tarafından gerçekleştirileceğini varsaymasıdır. INCOTERMS 2020'de yapılan değişikliklerle satıcı veya alıcının teslimatı kendisinin yapmasına olanak sağlanmıştır.

Ayrıca ticari taşımalardaki güvenlik risklerinin artması sebebiyle INCOTERMS 2020 versiyonunda bulunan bir teslim türünde güvenliğe ilişkin yükümlülükler ve bu yükümlülükleri hangi tarafın sağlayacağına dair ilave kurallar getirilmiştir.

3.2. DIŞ TİCARETTE TESLİM ŞEKİLLERİ (INCOTERMS 2020)

Hazırlık Çalışmaları

1. **Dış ticaretin gelişmesinde INCOTERMS versiyonlarının rolünü tartışınız.**
2. **Uluslararası ticarette mal teslimleri alıcı ve satıcı arasında nasıl gerçekleştirilebilir? Düşünceleriniz arkadaşlarınızla paylaşınız.**

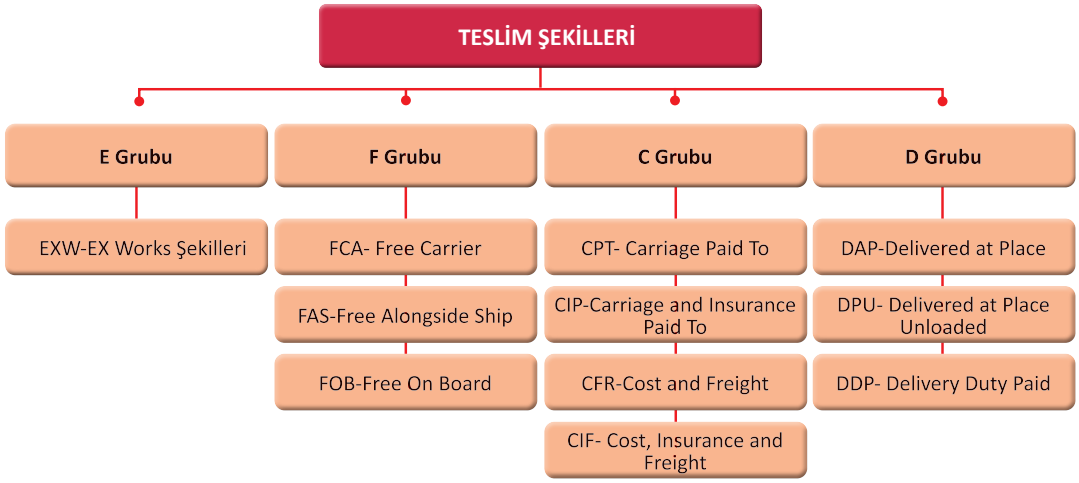
Milletlerarası Ticaret Odası tarafından 1 Ocak 2020 tarihinden itibaren INCOTERMS 2020 kurallarının kullanılması önerilmektedir. Ancak sözleşme tarafları 2020 yılından sonra da INCOTERMS versiyonlarından istediklerini satış sözleşmelerinde kullanabilecektir. Böylelikle 2020 versiyonu yürürlüğe girmiş olsa da diğer INCOTERMS versiyonları da geçerli sayılacaktır. Bu nedenle tarafların satış sözleşmelerinde uygulamak istedikleri INCOTERMS versiyonunu açıkça yazmaları zorunludur. INCOTERMS versiyonlarının kullanımı zorunlu olmamasına karşın dış ticaret sözleşmelerinin dayandırılacağı hukuki zemin açısından sözleşmelerde bu terimlerin kullanılması önem taşır.

INCOTERMS 2020'de tanımlanan teslim şekilleri şöyle sıralanmıştır:

- İş yerinde teslim-EXW (Ex Works)
- Taşıyıcıya masrafsız teslim-FCA (Free Carrier)
- Gemi doğrultusunda masrafsız teslim-FAS [Free Alongside Ship (Sea and IW)]
- Gemide masrafsız teslim-FOB (Free On Board)
- Taşıma ücreti ödenmiş olarak teslim-CPT (Carriage Paid To)
- Taşıma ücreti ve sigorta ödenmiş teslim-CIP (Carriage and Insured Paid To)
- Masraflar ve navlun dâhil teslim-CFR (Cost and Freight)
- Masraflar, sigorta ve navlun dâhil teslim-CIF [Cost Insurance and Freight (Sea and IW)]
- Belirtilen yerde teslim-DAP (Delivered At Place)

- Belirtilen yerde boşaltılmış olarak teslim-DPU (Delivered At Place Unloaded)
- Gümrük resmi ödenmiş olarak teslim-DDP (Delivered Duty Paid)

INCOTERMS'ler E, F, C ve D olmak üzere kısaltmalarındaki baş harflerine göre gruplandırılır (Şema 3.1).

Şema 3.1: Teslim şekilleri

Bu grupları birbirinden ayıran temel özellikler şu şekilde özetlenebilir:

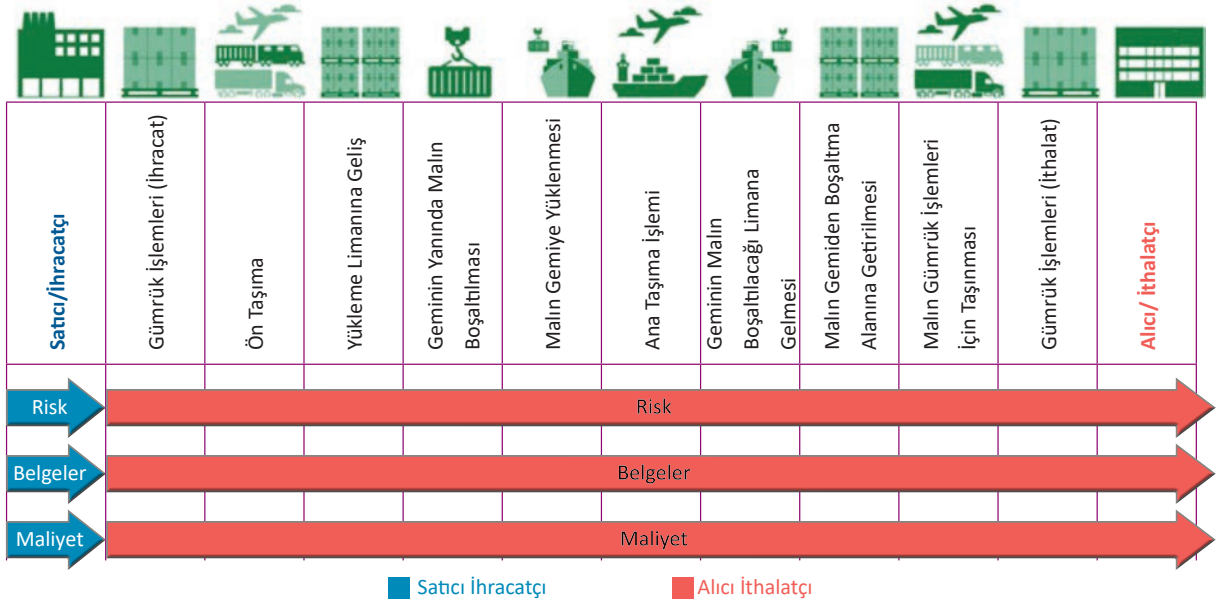
- E grubu teslim şeklinde alıcı; malları satıcının iş yerinden, deposundan ya da fabrikasından teslim almaktadır.
- F grubu teslim şekillerinde satıcı, malları alıcının belirleyeceği uluslararası nakliyeciye teslim eder. F grubu teslim şekillerinde navlun bedeli alıcı tarafından karşılanmaktadır.
- C grubu teslim şekilleri, F grubuna ilave olarak satıcının malları uluslararası nakliyeciye teslim etmesini ve navlun bedelini hatta bazı teslim şekillerinde sigorta bedelini ödemesini kapsar. Burada önemli olan nokta, satıcının navlun bedelini ve bazı durumlarda sigorta bedelini de ödemesine rağmen riskin hâlâ alıcı üzerinde olmasıdır.
- D grubu teslim şekillerinde satıcı, navlun bedelini ödemesinin yanı sıra malların alıcının belirlediği yere teslim edilmesine kadar olan sürecin riskini de üstlenmektedir.

3.2.1. İş Yerinde Teslim-EXW (Ex Works)

Satıcı için riskin en düşük olduğu teslim şeklidir. Satıcı, malları kararlaştırılmış teslim tarihinde, daha önce belirtilen yerde (fabrika, depo, büro vs.) alıcının tasarrufuna bırakarak teslim eder. Satıcı, malları teslim edene kadar oluşan bütün masrafları öder ve malların kaybolma veya zarar görme riskini taşır. Satıcı, malların teslime hazır olduğunu alıcıya bildirir ayrıca alıcının ihracat işlemleri için gerekli belgeleri alabilmesine yardımcı olur. Alıcının talep etmesi hâlinde satıcının tüm masraf ve riski alıcıya ait olmak üzere bir taşıma şirketi ile anlaşma yaparak düzenlettiği taşıma belgesini (alıcının varış yerinde malları teslim alabilmesi için) alıcıya göndermesi gerekir

Mallar, daha önce kararlaştırılan zamanda ve belirtilen yerde alıcı tarafından teslim alınır. Alıcı adına taşeron (acenta, forwarder vb.) bir firma da malları teslim alabilir. Ayrıca alıcı, satıcıdan bir taşıma şirketi ile anlaşma yapılmasını ve düzenletilen taşıma belgesinin kendisine gönderilmesini isteyebilir. Mallar teslim alındıktan sonraki tüm masraflar alıcı tarafından ödenir. Bu teslim şekli, alıcı açısından

en riskli teslim şeklidir. Teslimattan sonra malların kaybolması veya zarar görmesi riski tamamen alıcıya aittir. Şema 3.2'de ve Tablo 3.1'de "iş yerinde" teslim şeklinde tarafların yükümlülükleri, alıcı ve satıcının üstlendiği riskler, maliyetler ve belge yükümlülükleri gösterilmektedir.

Şema 3.2: İş yerinde teslim şeklinde risklerin, maliyetlerin ve belge yükümlülüklerinin gösterimi

Tablo 3.1: İş Yerinde Teslim Şeklinde Tarafların Yükümlülükleri

İŞ YERİNDE TESLİM (EXW-EX WORKS)	
Depolama	Satıcı
İhracat Paketleme (Kontrol + Etiketleme)	Satıcı
Menşe Yükleme	Alıcı
Yurt İçi Taşımacılık	Alıcı
Liman Teslim Masrafları (Gümrük Dâhil)	Alıcı
Forwarder (Aracı-Gönderici) Masrafları	Alıcı
Deniz veya Hava Taşımacılığı Navlunu	Alıcı
Sigorta	Herhangi Bir Sorumluluk Yok
Gümrük Varış (Teslim) Masrafları	Alıcı
Gümrük İşlemleri	Alıcı
Gümrük Vergileri	Alıcı
Varış Noktası Teslimi	Alıcı
Risk Transferi	Satıcının İş Yerinde

İş yerinde teslim şeklinde satıcının gümrük çıkış beyannamesi açma zorunluluğu yoktur. Bu teslim şeklinde yükü almaya gelen araca yükleme yapılabilmesi için fork-lift, vinç gibi yükleme araçları gerekli ise bunların temininden alıcı sorumludur. Piyasa uygulamalarına bakıldığında satıcının, imkânları dâhilinde yükleme işlemlerinde alıcıya ek bir maliyet yansıtmadan fork-lift ile yükleme gibi işlemleri de yaptığı görülmektedir. Ancak yükleme esnasında mallara gelebilecek tüm hasarlar alıcının sorumluğundadır.

İş yerinde teslim şeklinde malın yurt dışına gönderildiğinin satıcı tarafından ispat edilmesinin zorluğu ve bu durumun meydana getirdiği katma değer vergisi problemleri nedeniyle Türkiye ihracatında bu teslim şekli fazla tercih edilmemektedir.

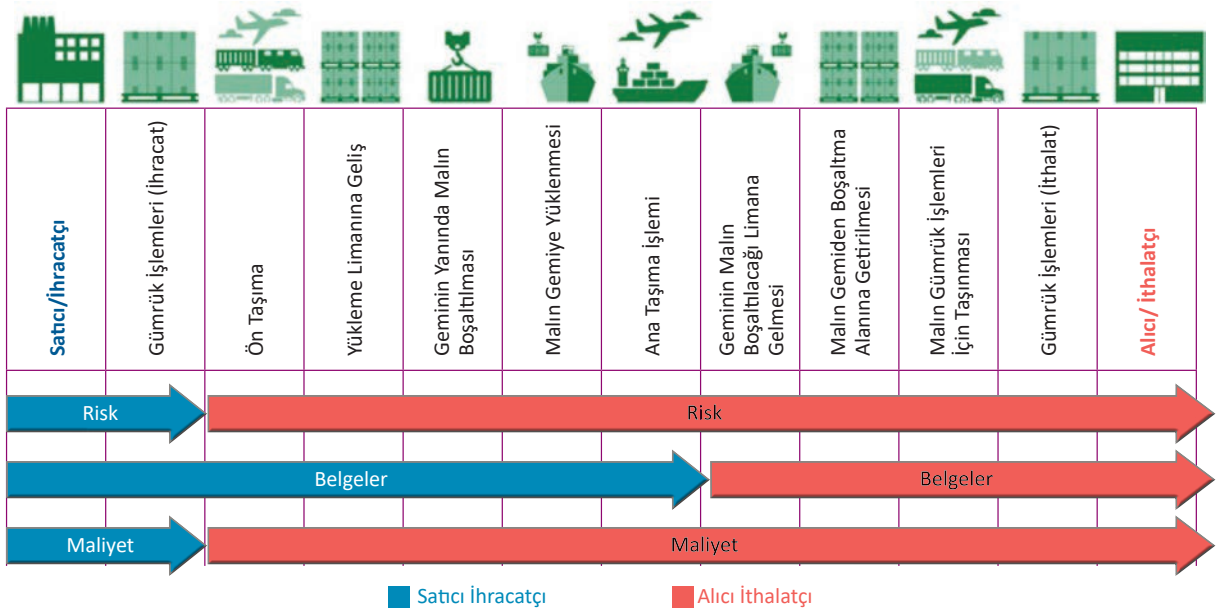
3.2.2. Taşıyıcıya Masrafsız Teslim-FCA (Free Carrier)

Satıcının malları kendi iş yerinde ya da belirlenen başka bir yerde taşıyıcıya veya alıcı tarafından tayin edilen başka bir kişiye teslim ettiği teslim şeklidir. Bu teslim türünde, gümrük çıkış işlemlerini tamamlayan satıcı, önceden belirlenen yerde alıcının belirlediği taşıyıcıya malları teslim eder. Satıcı, gümrük çıkış işlemlerinin tamamlanması için malları taşıyıcıya teslim edinceye kadar ihracatla ilgili her türlü izni alarak ihracata ilişkin tüm belgeleri hazırlamalıdır. Ayrıca malların teslim edilmesine ilişkin gerekli kontrol işlemleriyle (kalite kontrolü, ölçüm, tartma, sayım vb.) ilgili masrafları ve ihraç gerçekleştirilen ülkenin yetkili makamlarının emrettiği yükleme öncesi muayene masrafları satıcı tarafından ödenmelidir. Satıcı, alıcının talebi hâlinde tüm risk ve masrafların alıcıya ait olması şartıyla bir taşıma şirketi ile anlaşabilir. Satıcı, malların teslimine kadar tüm hasar veya kaybolma risklerini taşır. Malların teslim edilmesiyle satıcı, yükümlüğünü yerine getirmiş sayılır. Satıcı, teslimata ilişkin taşıyıcıdan bir belge alıp bu belge ile malların alıcının nakliye aracına yüklendiğini kanıtlamaktadır.

Bu teslim şeklinde alıcı, sözleşme koşullarına uygun olarak mal bedelini ödeyip belirlenen tarihte ve yerde mallarını teslim alır. Bu andan itibaren bütün masraflar ve risk alıcıya aittir. Alıcı, ithalatla ilgili her türlü izni alarak ithalata ilişkin tüm belgeleri hazırlamalı, gümrük vergisini ve masrafları ödemelidir. Alıcı, malın taşınması için taşıma acentesi ile anlaşma yapıp navlun ücretini ödemelidir. Alıcı, ihraç ülkesi yetkili makamlarının emrettiği yükleme öncesi muayene masrafları dışındaki diğer zorunlu yükleme masraflarını ödemelidir. Şema 3.3'te ve Tablo 3.2'de "taşıcıya masrafsız"teslim şeklinde tarafların yükümlülükleri, alıcı ve satıcının üstlendiği riskler, maliyetler ve belge yükümlülükleri gösterilmektedir.

Bilgi Notu

Taşıyıcıya masrafsız teslim şeklinde çoklu taşımacılık yapılıyorsa ilk taşıma aracı teslim için belirleyici olacaktır. INCOTERMS 2020 versiyonunda daha önceki versiyonda olduğu gibi belirtilen teslim yeri içindeki teslim noktasını bildirme sorumluğu alıcıya bırakılmıştır. Çoklu taşımacılığın yapıldığı dış ticaret işleminde, sözleşmede kesin teslim noktası açık bir şekilde isimlendirilerek belirtilmemişse ve birden fazla müsait nokta var ise bu durumda satıcı amaca uygun düşen bir noktayı teslim noktası olarak seçebilir. Maliyet ve riskin tam olarak nerede, hangi noktada el değiştirdiğinin bilinmesi özellikle alıcılar açısından önemlidir. Bu nedenle alıcı, teslimin gerçekleşeceği yer içerisinde kesin bir teslim noktasını seçmelidir.

Şema 3.3: Taşıyıcıya masrafsız teslim şeklinde risklerin, maliyetlerin ve belge yükümlülüklerinin gösterimi

Tablo 3.2: Taşıyıcıya Masrafsız Teslim Şeklinde Tarafların Yükümlülükleri

TAŞIYICIYA MASRAFSIZ TESLİM (FCA-FREE CARRIER)	
Depolama	Satıcı
İhracat Paketleme (Kontrol + Etiketleme)	Satıcı
Menşe Yükleme	Satıcı
Yurt İçi Taşımacılık	Alıcı
Liman Teslim Masrafları (Gümrük Dâhil)	Satıcı
Forwarder (Aracı-Gönderici) Masrafları	Satıcı
Deniz veya Hava Taşımacılığı Navlunu	Alıcı
Sigorta	Herhangi Bir Sorumluluk Yok
Gümrük Varış (Teslim) Masrafları	Alıcı
Gümrük İşlemleri	Alıcı
Gümrük Vergileri	Alıcı
Varış Noktası Teslimi	Alıcı
Risk Transferi	Belirtilen Yerde Araçta

Satıcı, malları kabul edilen teslimat zamanında yükleme yerindeki taşıyıcıya teslim ettiğinde alıcı, malları teslim almış olur. Burada "taşıyıcı'', bir taşıma sözleşmesi çerçevesinde malların demir yolu, kara yolu, deniz yolu, hava yolu, nehir ya da bunların bazılarının bir arada kullanılmasıyla taşınması işlemini

üzerine alan ya da bunu sağlama taahhüdünde bulunan herhangi bir firma veya şahsı tanımlamaktadır. Bu teslim şeklinde sigorta yapılması zorunlu olmayıp yapılması gerekirse sorumlusu satıcı değil alıcı olacaktır.

Bu teslim şeklinde çoklu taşımacılık yapılıyorsa ilk taşıma aracı teslim için belirleyici olacaktır. Taşıyıcıya masrafsız teslim şekli, satıcının malları yakınındaki bir noktada (depo, bölge veya bir terminal noktasında) alıcıya teslim etmek istediği veya alıcının satıcıya yakın bir noktada malları teslim almak istediği durumlarda tercih edilmektedir. Taşıyıcıya masrafsız teslim şekli tüm taşıma şekillerinde kullanılabilir.

Taşıyıcıya masrafsız teslim şekli, "gemide masrafsız" teslim şekline benzese de aradaki temel fark gemide masrafsız teslim şeklinde teslim noktası sadece gemi iken taşıyıcıya masrafsız teslim şeklinde bunun herhangi bir taşıma aracının kasası (TIR kasası veya tren vagonu) olabilmesidir.

Bilgi Notu

INCOTERMS 2010 kurallarına göre taşımanın alıcı ya da satıcı tarafından yapılması durumunda "taşıyıcıya masrafsız" teslim şeklinde akreditifli satışlarda özellikle satıcılar sorun yaşamaktadır. Akreditifli yapılan satışlarda bankanın satıcıdan konşimento belgesini talep etmesine ve bu durumdan satıcıyı sorumlu tutmasına rağmen satıcı, belge temininde problemler yaşamaktadır. Bu sorun INCOTERMS 2020 versiyonu ile giderilmiştir.

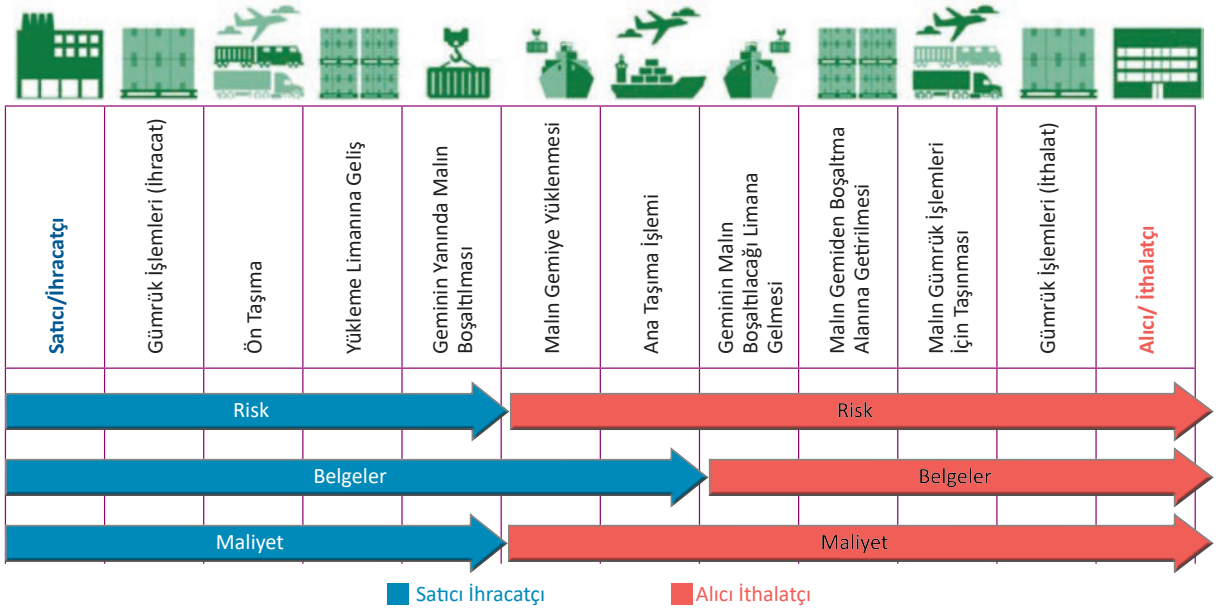
3.2.3. Gemi Doğrultusunda Masrafsız Teslim-FAS [Free Alongside Ship (Sea and IW)]

Gemi doğrultusunda masrafsız teslim, satıcının malları daha önce belirlenmiş yükleme limanında gemi yanında alıcıya (ya da alıcının temsilcisi bir taşıyıcıya) teslim etmesiyle yükümlüğünü yerine getirmiş olduğu teslim şeklidir. Bu teslim şeklinde satıcı, malları alıcı tarafından belirtilen geminin yanına, kabul edilen yükleme limanına yerleştirdiğinde alıcıya teslim etmiş sayılır.

Satıcı, malı teslim ettiğini kanıtlamak amacıyla taşıyıcıdan bir belge alacaktır. Bu belge genellikle "gemide" bir konşimento niteliği taşır. Malların bir terminale teslim edilmesi, sorumluluğun alıcıya geçmesi için yeterli değildir. Çünkü mallar henüz geminin yanında değildir. Satıcı, malları rıhtıma koysa da riski taşımaya devam eder. Gemi limana gelip rıhtıma yanaşmadığı sürece mallar teslim edilmiş sayılmaz. İhracat işlemleri ve maliyetleri satıcının sorumluluğundadır. İthalat işlemleri ve transit işlem masrafları ise alıcı tarafından karşılanır.

Gemi doğrultusunda masrafsız teslim şeklinde alıcı, sözleşmede belirtilen mal bedelini öder ve teslimat sonrasına dair bütün riskleri taşır. Ayrıca ithalat ülkesindeki ithalat formaliteleri ve olası formaliteler alıcıya aittir. Bu teslim şeklinde alıcı, malların yüklenmesi ve anlaşılan yükleme limanından taşınması için sözleşme yaparak taşıma acentesini, geminin limana varış gün ve saatine ilişkin bilgileri satıcıya bildirir. Alıcı, satıcıya geminin ne zaman ve nerede bulunacağına veya geminin zamanında gelip gelemeyeceğine dair bildirimde bulunmazsa ya da malları limandan alamazsa satıcının malı teslim edememesi nedeniyle oluşabilecek kayıp riskinden ve tüm masraflarından sorumludur. Ayrıca alıcı, malları yüklemekten ve malları nihai (son) varış noktasına götürmek için ithalata ilişkin tüm gümrük

masraflarından ve belgelerinden sorumludur. Şema 3.4'te ve Tablo 3.3'de "gemi doğrultusunda masrafsız" teslim şeklinde tarafların yükümlülükleri, alıcı ve satıcının üstlendiği riskler, maliyetler ve belge yükümlülükleri gösterilmektedir.

Şema 3.4: Gemi doğrultusunda masrafsız teslim şeklinde risklerin, maliyetlerin ve belge yükümlülüklerinin gösterimi

Tablo 3.3: Gemi Doğrultusunda Masrafsız Teslim Şeklinde Tarafların Yükümlülükleri

GEMİ DOĞRULTUSUNDA MASRAFSIZ TESLİM-FAS [FREE ALONGSIDE SHIP (SEA AND IW)]	
Depolama	Satıcı
İhracat Paketleme (Kontrol + Etiketleme)	Satıcı
Menşe Yükleme	Satıcı
Yurt İçi Taşımacılık	Satıcı
Liman Teslim Masrafları (Gümrük Dâhil)	Satıcı
Forwarder (Aracı-Gönderici) Masrafları	Satıcı
Deniz veya Hava Taşımacılığı Navlunu	Alıcı
Sigorta	Herhangi Bir Sorumluluk Yok
Gümrük Varış (Teslim) Masrafları	Alıcı
Gümrük İşlemleri	Alıcı
Gümrük Vergileri	Alıcı
Varış Noktası Teslimi	Alıcı
Risk Transferi	Belirtilen Limanda Gemi Yanında

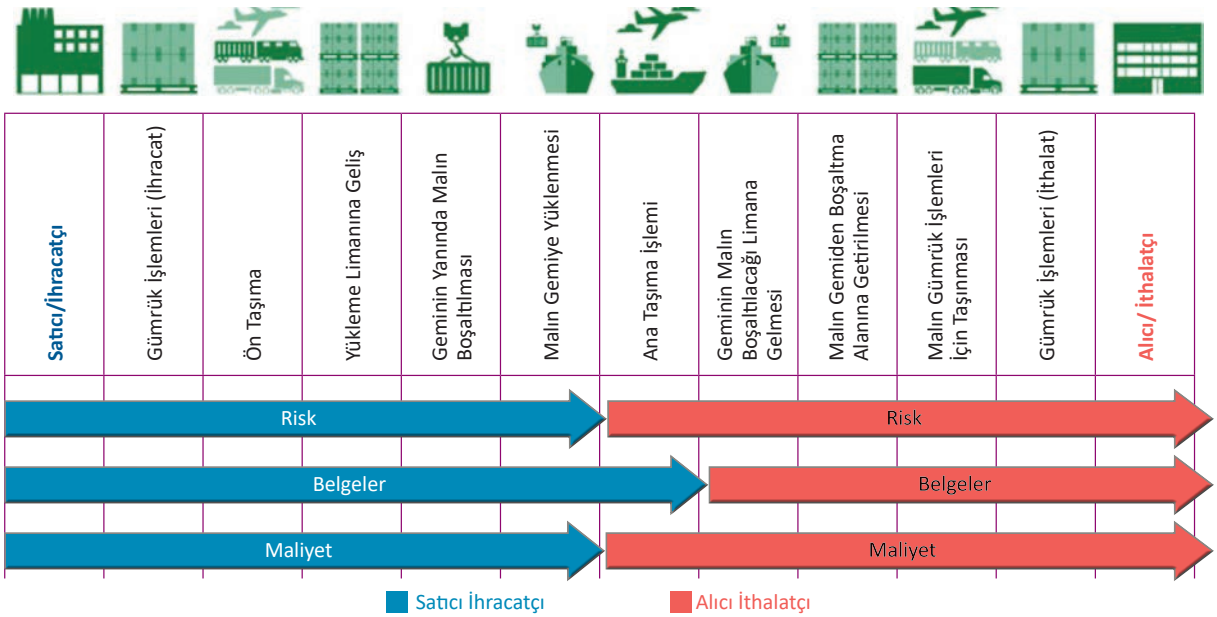
Bu teslim şeklinde anlaşma koşullarına göre malı hazırlayan satıcı, malı teslim edinceye kadar bütün ücreti öder ve malların zarar görmesi veya kaybolması riskini taşır. Satıcı, kararlaştırılan süre içinde, kararlaştırılan yükleme limanında, malı geminin yanına yerleştirerek alıcıya teslim eder. İhracat işlemlerini yerine getirirken satıcı, ihracat izni ile ilgili tüm masrafları ve ihracat vergilerini öder.

Taşıma sözleşmesini alıcının yapması nedeniyle konşimentodaki göndericinin satıcı değil alıcı olması bu teslim şeklinde dikkat edilmesi gereken önemli bir noktadır. Konşimentonun bir kopyası teslimatın ve ihracatın kanıtı olarak satıcıya gönderilmelidir. Bu teslim şekli sadece deniz, nehir ve kanal taşımacılığında kullanılmaktadır.

3.2.4. Gemide Masrafsız Teslim-FOB (Free On Board)

Gemide masrafsız teslim, dış ticarette en yaygın kullanılan teslim şeklidir. Bu teslim şeklinde satıcı, malları belirlenen tarihte ve yerde alıcı tarafından temin edilen gemide alıcıya teslim eder. Ayrıca satıcı bu teslim şeklinde kendisinin satmadığı ancak alıcının talep ettiği başka malları da temin ederek alıcıya teslim edebilir. Satıcı, malları geminin küpeştesine (güvertesine) yüklemeyi gerçekleştirdikten sonra alıcıya malı teslim etmiş sayılır. Malların gemi küpeştesine koyulmasından sonraki kayıp veya hasar riski alıcının sorumluluğundadır.

Alıcı, malları yükleme limanında bulunan gemiye yüklendiğinde teslim alır. Alıcı, malların belirtilen yükleme limanından taşınması için sözleşme yapar, malların bedelini öder ve teslimattan sonra sorumluluğu üstlenir. Alıcı, varsa ithalat ülkesindeki ithalat formalitelerini ve olası diğer formaliteleri dikkate alır. Mallar gemi küpeştesini geçtikten sonra mal ile ilgili her türlü hasar, masraf ve risk alıcıya aittir. Şema 3.5'te ve Tablo 3.4'de "gemide masrafsız" teslim şeklinde tarafların yükümlülükleri, alıcı ve satıcının üstlendiği riskler, maliyetler ve belge yükümlülükleri gösterilmektedir.

Şema 3.5: Gemide masrafsız teslim şeklinde risklerin, maliyetlerin ve belge yükümlülüklerinin gösterimi

Tablo 3.4: Gemide Masrafsız Teslim Şeklinde Tarafların Yükümlülükleri

GEMİDE MASRAFSIZ TESLİM-FOB (FREE ON BOARD)	
Depolama	Satıcı
İhracat Paketleme (Kontrol + Etiketleme)	Satıcı
Menşe Yükleme	Satıcı
Yurt İçi Taşımacılık	Satıcı
Liman Teslim Masrafları (Gümrük Dâhil)	Satıcı
Forwarder (Aracı-Gönderici) Masrafları	Satıcı
Deniz veya Hava Taşımacılığı Navlunu	Alıcı
Sigorta	Herhangi Bir Sorumluluk Yok
Gümrük Varış (Teslim) Masrafları	Alıcı
Gümrük İşlemleri	Alıcı
Gümrük Vergileri	Alıcı
Varış Noktası Teslimi	Alıcı
Risk Transferi	Belirtilen Limanda Gemide (Güvertesinde)

Gemide masrafsız teslim şekli, konteyner sevkiyatları açısından çok uygun değildir. Çünkü kargo, taşıyıcıya konteyner sahası veya satıcının mülkü gibi limana belli bir mesafede olan yerlerde teslim edilir. "Gemide" kavramı, malların güvertede veya beklemede güvenli bir ortamda olduğunu belirtmektedir. Satıcının taşıma sözleşmesi yapma zorunluluğu bulunmamaktadır. Alıcının satıcıdan talep etmesi hâlinde satıcı, riski ve maliyeti alıcının üstlenmesi koşuluyla bir taşıyıcı firma ile sözleşme imzalayabilir. Satıcı; kalite kontrolü, malları ölçme, tartma, sayma ve ambalaj ölçümü gibi malların teslimi açısından gerekli nitelikteki kontrol işlemlerine ait masrafları ödemek zorundadır.

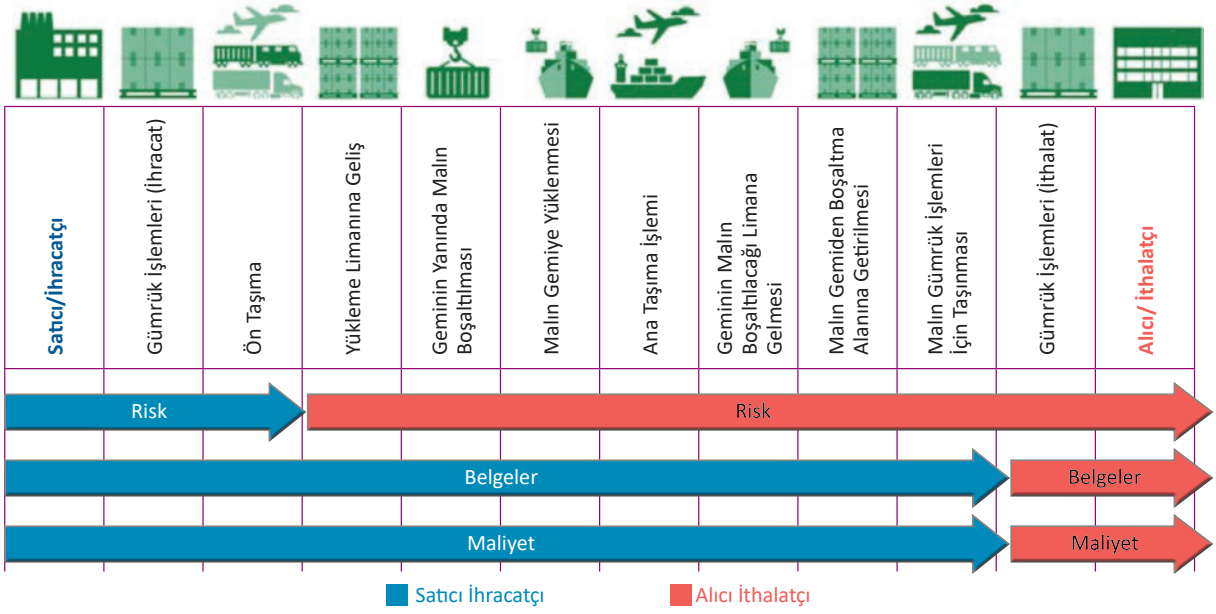
Gemide masrafsız teslim; sadece deniz, nehir ve kanal taşımacılığında kullanılır. Bu teslim şeklinin uygulanabilmesi için limandan limana taşıma imkânının olması gerekmektedir.

3.2.5. Taşıma Ücreti Ödenmiş Olarak Teslim-CPT (Carriage Paid To)

Taşıma ücreti ödenmiş olarak teslim şeklinde satıcı, varış noktasına kadar tüm masrafları üstlenmektedir. Bu teslim şeklinde satıcı ihracat, alıcı da ithalat formalitelerini yerine getirmek zorundadır. Satıcı, sözleşme koşullarına uygun olarak malı ve mala ilişkin alıcının ülkesinde kullanılacak belgeleri hazırlar. Ayrıca satıcı, taşıma sözleşmesini yaparak varış limanına kadar navlun ücretini öder ve gümrük işlemlerini tamamlar. Satıcı, kararlaştırılan yerde ve yükleme tarihinde taşıyıcıya malları teslim ettiği anda teslim gerçekleşmiş olur. Malların teslim edilebilmesi için gerekli kontrol işlemleriyle (kalite kontrolü, ölçüm, sayım, tartma vb.) ilgili masraflar ve malın ihraç edildiği ülke yetkililerinin emrettiği yükleme öncesine ait muayene masrafları satıcı tarafından ödenir. Mallar teslim edilene kadar malın kaybolma veya zarar görme riski satıcıya aittir. Ayrıca satıcı, teslimi gerçekleştirdiğini ve olası varış tarihini alıcıya bildirir.

Taşıma ücreti ödenmiş olarak teslim şeklinde alıcı, sözleşme koşulları doğrultusunda mal bedellerini öder ve ithalata ilişkin gümrük belgelerini düzenleyerek gümrük işlemlerini tamamlar. Bu teslim şek-

linde gümrük vergileri ve transit taşıma nedeni ile doğabilecek gümrük masrafları da alıcı tarafından karşılanmaktadır. Mal teslimi gerçekleştiğinde risk alıcıya aktarılır. Şema 3.6'da ve Tablo 3.5'de "taşıma ücreti ödenmiş olarak" teslim şeklinde tarafların yükümlülükleri, alıcı ve satıcının üstlendiği riskler, maliyetler ve belge yükümlülükleri gösterilmektedir.

Şema 3.6: Taşıma ücreti ödenmiş olarak teslim şeklinde risklerin, maliyetlerin ve belge yükümlülüklerinin gösterimi

Tablo 3.5: Taşıma Ücreti Ödenmiş Olarak Teslim Şeklinde Tarafların Yükümlülükleri

TAŞIMA ÜCRETİ ÖDENMİŞ OLARAK TESLİM-CPT (CARRIAGE PAID TO)	
Depolama	Satıcı
İhracat Paketleme (Kontrol + Etiketleme)	Satıcı
Menşe Yükleme	Satıcı
Yurt İçi Taşımacılık	Satıcı
Liman Teslim Masrafları (Gümrük Dâhil)	Satıcı
Forwarder (Aracı-Gönderici) Masrafları	Satıcı
Deniz veya Hava Taşımacılığı Navlunu	Satıcı
Sigorta	Herhangi Bir Sorumluluk Yok
Gümrük Varış (Teslim) Masrafları	Alıcı
Gümrük İşlemleri	Alıcı
Gümrük Vergileri	Alıcı
Varış Noktası Teslimi	Alıcı
Risk Transferi	Belirtilen Yerde Araçta

Taşıma ücreti ödenmiş olarak teslim şeklinde teslim noktası ve varış noktası önemlidir. Bu teslim şeklinde satıcı malları yükleme yerinde taşıma aracına teslim ettiği zaman alıcıya teslim gerçekleşir. Bu teslim şekli özellikle çok araçlı taşımacılık türlerinde kullanılır. Uygulamalara bakıldığında teslim şeklinin Avrupa ve Orta Asya'daki kara taşımacılığı için uygun olduğu görülmektedir. Çünkü genellikle bu bölgelerde malları toplayan kamyon, malları başka bir taşıma aracına transfer etmeden varış noktasına kadar taşıyabilmektedir.

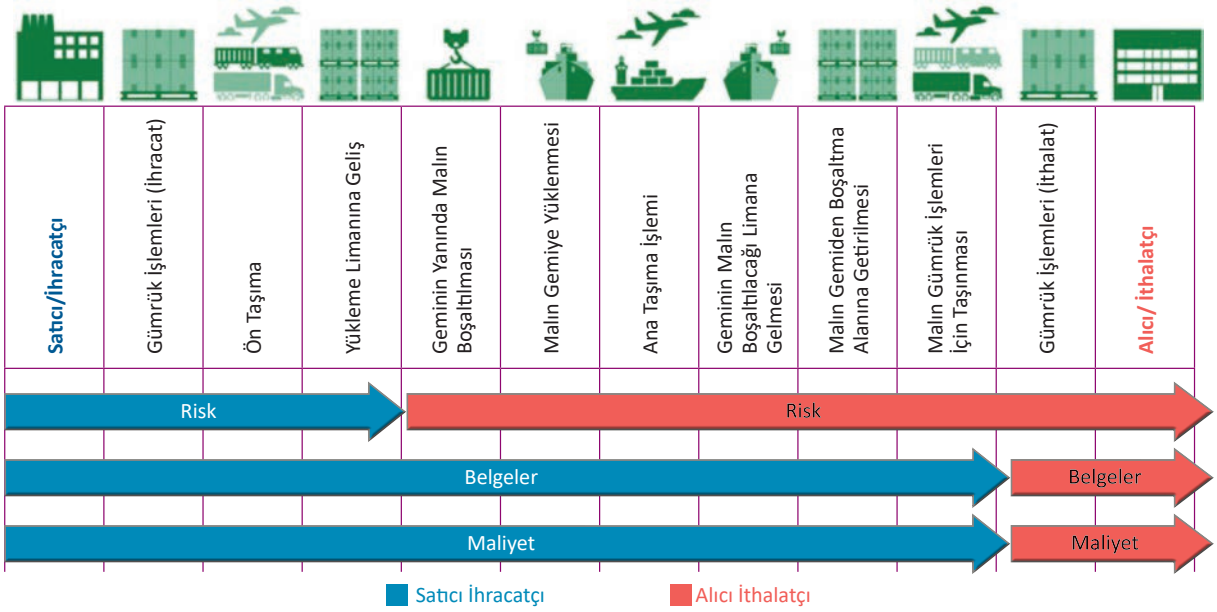
3.2.6. Taşıma Ücreti ve Sigorta Ödenmiş Teslim-CIP (Carriage and Insurance Paid To)

Satıcı; fabrikada yükleme, limanda gemiye yükleme, iç nakliye ve ve sevkiyat süreçlerini organize ederek malın alıcının adresine teslim edeceği şekilde operasyonu tamamlar. Alıcı, kendi ülkesinde malın geçeceği gümrük noktasını belirleme ve yine kendi ülkesindeki gümrük işlemlerini tamamlama sürecinden sorumludur. Bu teslim şekli, "taşıma ücreti ödenmiş olarak" teslim şekline benzemektedir. Aradaki önemli fark ise INCOTERMS 2020 versiyonundaki "taşıma ücreti ve sigorta ödenmiş" teslim şeklinde satıcının "bütün riskleri kapsayan" maksimum teminat sigortası yaptırmasının zorunlu tutulmasıdır. Alıcı, sigorta kapsamının olağan dışı riskleri de (grev, savaş, doğal afet vb.) kapsayacak şekilde genişletilmesini satıcıdan isteyebilir. Bu durumdan doğacak prim farkını da alıcı ödeyecektir. Satıcı, alıcının ihtiyaç duyup talep etmesi hâlinde sigorta ile ilgili gerekli belgeleri alıcıya vermelidir.

Bu teslim şeklinde satıcı, sözleşme koşullarına uygun biçimde malı ve ihracatçının ülkesinden tedarik edilecek belgeleri hazırlar. Malın ihracatına ilişkin gerekli gümrük işlemlerini gerçekleştirerek gümrük vergilerini öder. Ayrıca alıcıya gönderilen malın sigortasını yaptırarak sigorta ücretini öder. Taşıma acentesiyle yapılacak anlaşma kapsamında malların varış yerine ulaştırılmasına kadar navlun ücretini öder. Bu nedenle taşıyıcı çoğu zaman satıcıya sözleşme ortağı gözüyle bakar. Sözleşme, malın çıkış yerinden kararlaştırılan varış noktasına kadar olan nakliyeyi kapsamalıdır. Satıcı, yüklemenin yapıldığını ve muhtemel varış tarihini alıcıya bildirir ve düzenlenen taşıma belgesi ile gerekli diğer belgeleri alıcıya gönderir.

Örneğin sözleşmede veya proforma faturada teslim şekli "CIP (INCOTERMS 2020), Berlin" olarak belirtilmişse İstanbul'da yerleşik bir ihracatçı firma, İstanbul'dan yüklediği malın Berlin'de alıcının adresine ulaştığı ana kadar alıcının ülkesindeki gümrük işlemleri ve vergi ödemeleri hariç tüm süreçlerden sorumlu olmaktadır.

Bu teslim şeklinde alıcı, satış sözleşmesindeki koşullara uygun bir şekilde mal bedelini öder ve malın ithal edileceği ülke için gerekli ithalat belgeleri ve gümrük işlemlerini tamamlar. Ayrıca alıcı, malın varış yerinde gecikmeksizin boşaltılmasını sağlayarak boşaltma ücretini ödemelidir. Şema 3.7'de ve Tablo 3.6'de "taşıma ücreti ve sigorta ödenmiş" şeklinde tarafların yükümlülükleri, alıcı ve satıcının üstlendiği riskler, maliyetler ve belge yükümlülükleri gösterilmektedir.

Şema 3.7: Taşıma ücreti ve sigorta ödenmiş teslim şeklinde risklerin, maliyetlerin ve belge yükümlülüklerinin gösterimi

Tablo 3.6: Taşıma Ücreti ve Sigorta Ödenmiş Teslim Şeklinde Tarafların Yükümlülükleri

TAŞIMA ÜCRETİ VE SİGORTA ÖDENMİŞ TESLİM-CIP (CARRIAGE AND INSURANCE PAID TO)	
Depolama	Satıcı
İhracat Paketleme (Kontrol + Etiketleme)	Satıcı
Menşe Yükleme	Satıcı
Yurt İçi Taşımacılık	Satıcı
Liman Teslim Masrafları (Gümrük Dâhil)	Satıcı
Forwarder (Aracı-Gönderici) Masrafları	Satıcı
Deniz veya Hava Taşımacılığı Navlunu	Satıcı
Sigorta	Satıcı
Gümrük Varış (Teslim) Masrafları	Alıcı
Gümrük İşlemleri	Alıcı
Gümrük Vergileri	Alıcı
Varış Noktası Teslimi	Alıcı
Risk Transferi	Belirtilen Yerde Araçta

Bu teslim şekli, uçak ve gemi sevkiyatlarında da kullanılmakla birlikte kara yolu araç taşımacılığında yaygın olarak kullanılmaktadır.

Diğer “C” kurallarında olduğu gibi taşıma ücreti ve sigorta ödenmiş teslim şekli, akreditif içeren işlemler için iyi bir seçimdir. burada teslim yeri ve varış yeri kavramları önem arz eder.

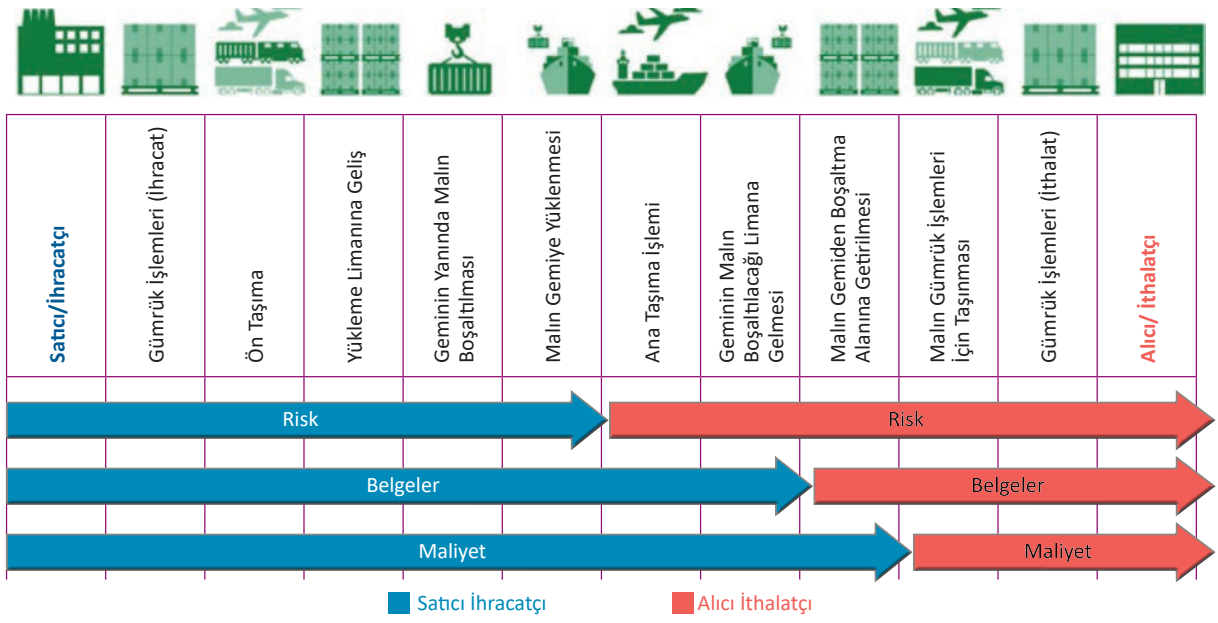
Örneğin bu teslim şekli için “CIP İstanbul Haydarpaşa Terminal 1” ifadesi, satıcının malları belirtilen varış yerine yani İstanbul Haydarpaşa Terminali 1'e taşıması için bir taşıyıcıyla sözleşme yapmasını

zorunlu tutar. Bununla birlikte önemli bir konu da satıcının malları taşıyıcıya ilk teslim ettiği noktadır. Bu nokta, riskin satıcıdan alıcıya geçtiği teslim yeridir. Bu örnekte farklı teslim yerleri kullanılabilir. Deniz yolu ile taşıma için yükleme yerinde konteyner sahası (örneğin İstanbul Haydarpaşa Limanı, Rıhtım 1), satıcının mülkü ya da başka bir lojistik merkezi teslim yeri kullanılabilir. Bu açıdan alıcı ve satıcının teslim yerini ve varış yerini iyi tanımlayarak ticari sözleşmeye eklemeleri önemlidir.

3.2.7. Masraflar ve Navlun Dâhil Teslim-CFR [Cost and Freight (Sea and IW)]

Sıklıkla kullanılan teslim şekillerinden biridir. Bu teslim şeklinde satıcı, anlaşma koşulları kapsamında malı hazırlar. Ayrıca satıcı, malın yükleme limanından kabul edilen varış limanına nakliyesi için belirlenen taşıyıcı ile taşıma sözleşmesini düzenler ve navlun ücretini öder. Düzenlenen taşıma belgesini ve gerekli diğer belgeleri alıcıya gönderen satıcı ayrıca alıcının ülkesinde kullanacağı lüzumlu belgeleri hazırlayarak gümrük işlemlerini tamamlamalıdır. Satıcı, malı teslim edene kadar malın zarar görme veya kaybolma riskini taşımaktadır.

Masraflar ve navlun dâhil teslim şeklinde alıcı, sözleşme koşullarına uygun olarak mal bedelini ödeyip mallar yükleme limanındaki gemiye yüklendiğinde malları teslim alır. Alıcı, ithalat için gümrük belgelerini düzenleyerek varsa ithalat ülkesindeki ithalat formalitelerini (belgeler ve gümrük) ve diğer olası formaliteleri üstlenir. Alıcı bu süreçte gümrük işlemlerini tamamlamak ve gümrük vergilerini ödemekle sorumludur. Ayrıca malların ilk taşıyıcıya tesliminden itibaren malla ilgili navlun dışındaki (boşaltma masrafları navlun bedeline dâhilse) tüm masraf ve riskler alıcıya aittir. Bu teslim şeklinde sigorta zorunluluğu yoktur ama sigorta yapılması gerekirse bu işlemin sorumluluğu alıcıya aittir. Şema 3.8'de "masraflar ve navlun dâhil" teslim şeklinde alıcı ve satıcının üstlendiği riskler, maliyetler ve belge yükümlülükleri gösterilmektedir.

Şema 3.8: Masraflar ve navlun dâhil teslim şeklinde risklerin, maliyetlerin ve belge yükümlülüklerinin gösterimi

Masraflar ve navlun dâhil teslim şekli; sadece deniz, nehir ve kanal taşımacılığında kullanılmaktadır. Bu teslim şeklinde "teslim limanı" ve "varış limanı" önemlidir. Çünkü risk ve masraflar farklı yerlerde el değiştirmektedir. Alıcı ve satıcı arasındaki sözleşmede varış limanını her zaman belirtilir ancak riskin alıcıya geçtiği yükleme limanı belirtilmeyebilir. Alıcı için önemli ise sözleşmede yükleme limanının da açık şekilde belirtilmesi gerekir. Satış sözleşmesinde teslimin gerçekleşeceği yani riskin el değiştireceği yükleme limanı belirtilmemiş ise birden fazla taşıyıcının söz konusu olduğu durumlarda ürünlerin ilk taşıyıcıya teslim edilmesi ile riskin alıcıdan satıcıya geçeceği kabul edilmektedir. Tablo 3.7'de "masraflar ve navlun dâhil " teslim şeklinde tarafların yükümlülükleri gösterilmektedir.

Tablo 3.7: Masraflar ve Navlun Dâhil Teslim Şeklinde Tarafların Yükümlülükleri

MASRAFLAR VE NAVLUN DÂHİL TESLİM-CFR (COST AND FREIGHT)	
Depolama	Satıcı
İhracat Paketleme (Kontrol + Etiketleme)	Satıcı
Menşe Yükleme	Satıcı
Yurt İçi Taşımacılık	Satıcı
Liman Teslim Masrafları (Gümrük Dâhil)	Satıcı
Forwarder (Aracı-Gönderici) Masrafları	Satıcı
Deniz veya Hava Taşımacılığı Navlunu	Satıcı
Sigorta	Herhangi Bir Sorumluluk Yok
Gümrük Varış (Teslim) Masrafları	Alıcı
Gümrük İşlemleri	Alıcı
Gümrük Vergileri	Alıcı
Varış Noktası Teslimi	Alıcı
Risk Transferi	Sevkiyat Gemisi Güvertesinde

Konteyner sevkiyatı yapılması için masraflar ve navlun dâhil teslim şekli uygun değildir. Çünkü kargo, taşıyıcıya konteyner sahası veya satıcının mülkü gibi limana belli bir uzaklıktaki yerlerde teslim edilir. Alıcı, malın ihraç edildiği ülkedeki yetkililerin emrettiği yükleme öncesi muayene ücretleri dışındaki tüm zorunlu yükleme giderlerini ödemelidir. Masraflar ve navlun dâhil teslim şekli sadece deniz, nehir ve kanal taşımacılığında kullanılır. Bu teslim şeklinde limandan limana taşıma imkânının olması gerekmektedir.

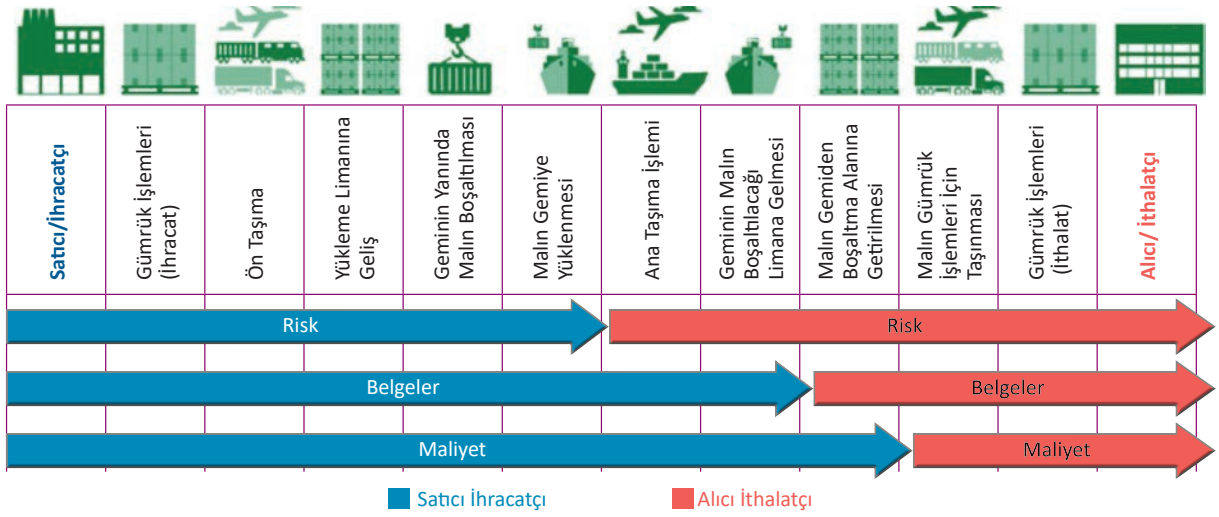
Bilgi Notu

"Masraflar ve navlun dâhil" teslim şeklinde sigortanın satıcı değil alıcı tarafından yapılması bu teslim şeklini "masraflar, sigorta ve navlun dâhil" teslim şeklinden ayıran temel farktır.

3.2.8. Masraflar, Sigorta ve Navlun Dâhil Teslim-CIF (Cost Insurance and Freight)

Bu teslim şekli, bir yönü dışında "masraflar ve navlun dâhil" teslim şekli ile aynıdır. Masraflar, sigorta ve navlun dâhil teslim şeklinde satıcı, taşıma sırasında karşılaşılabilecek kayıp ve hasar risklerine ek olarak deniz sigortası yükümlülüğünü de karşılamaktadır. Satıcı, sözleşme koşulları dâhilinde malı hazırlayarak malın yükleme limanından anlaşılan varış limanına nakliyesi için belirlenen taşıyıcı ile taşıma sözleşmesi yapıp varış limanına kadar navlun ücretini öder. Ayrıca gönderdiği mal için sigorta sözleşmesini yaparak sigorta primini de satıcı öder. Düzenlenen taşıma belgesini ve gerekli diğer belgeleri alıcıya gönderen satıcı, alıcının ülkesinde kullanacağı belgeleri hazırlayarak gümrük işlemlerini tamamlamalıdır. Satıcı, malların hangi tarihte varış limanında olacağını alıcıya bildirir. İhracat için gerekli gümrükleme işlemlerine ilişkin masraflar ve ihracat için ödenmesi gereken bütün resimler, vergiler ve diğer harçlar da satıcı tarafından ödenir.

Bu teslim şeklinde alıcı, yükleme limanında mal gemiye yüklediğinde malı teslim almış olur. Alıcı, varış limanında boşaltma masraflarını ve liman ücretlerini de ödeyerek malı gecikmeden boşaltır. Teslimat gerçekleştikten sonraki bütün riskler alıcıya aittir. Alıcı, varsa ithalat ülkesine ilişkin ithalat formalitelerini ve diğer tüm olası formaliteleri dikkate almak durumundadır. Alıcının talep etmesi durumunda masraflar alıcıya ait olmak üzere savaş, ayaklanma, grev, halk hareketi vb. risklere karşı da ilave teminatlı sigorta sözleşmesi satıcı tarafından düzenletilir. Şema 3.9'da ve Tablo 3.8'de "masraflar, sigorta ve navlun dâhil " teslim şeklinde tarafların yükümlülükleri, alıcı ve satıcının üstlendiği riskler, maliyetler ve belge yükümlülükleri gösterilmektedir.

Şema 3.9: Masraflar, sigorta ve navlun dâhil teslim şeklinde risklerin, maliyetlerin ve belge yükümlülüklerinin gösterimi

Tablo 3.8: Masraflar, Sigorta ve Navlun Dâhil Teslim Şeklinde Tarafların Yükümlülükleri

MASRAFLAR, SİGORTA VE NAVLUN DÂHİL TESLİM (CIF- COST INSURANCE AND FREIGHT)	
Depolama	Satıcı
İhracat Paketleme (Kontrol + Etiketleme)	Satıcı
Menşe Yükleme	Satıcı
Yurt İçi Taşımacılık	Satıcı

Liman Teslim Masrafları (Gümrük Dâhil)	Satıcı
Forwarder (Aracı-Gönderici) Masrafları	Satıcı
Deniz veya Hava Taşımacılığı Navlunu	Satıcı
Sigorta	Satıcı
Gümrük Varış (Teslim) Masrafları	Alıcı
Gümrük İşlemleri	Alıcı
Gümrük Vergileri	Alıcı
Varış Noktası Teslimi	Alıcı
Risk Transferi	Sevkiyat Gemisi Güvertesinde

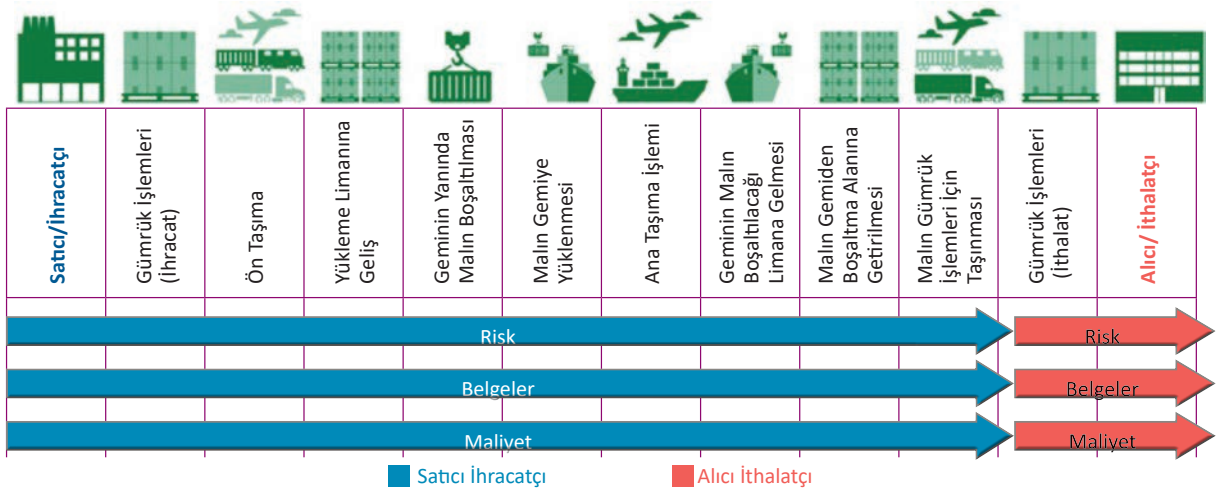
Bu teslim şeklinde satıcının alıcı adına, malın yükleme limanından varış limanına ulaşım sürecini kapsayan kargoya ilişkin bir sigorta yaptırması gerekir. Sigorta, malın genel zarar risklerini içermektedir. Mal taşımacılığına ilişkin normal taşıma sigortası kapsamına gecikme riski dâhil değildir. Sigorta, asgari riskleri kapsıyor olmalıdır. Ancak mallar için genellikle mümkün olan en kapsamlı sigorta kullanılır. Sigorta ettirilen değer, en az CIF değerine + %10 şeklindedir.

Masraflar, sigorta ve navlun dâhil teslim şekli sadece deniz, nehir ve kanal taşımacılığında kullanılır. Bu teslim şeklinde limandan limana taşıma imkânının olması gerekmektedir. Masraflar, sigorta ve navlun dâhil teslim şeklinde satıcı, malı yükleme limanında gemiye yüklediğinde malın alıcıya teslim edildiği kabul edilir. Bu teslim şeklinde teslimat yapılacak nokta ile varış noktası farklılık gösterir. Satıcı tarafından taşıyıcıdan teslimatın kanıtı olarak bir belge alınmaktadır. Alınan belge bir konşimento ise, "on board" konşimento şeklinde olmalıdır.

3.2.9. Belirtilen Yerde Teslim-DAP (Delivered At Place)

Satıcının malları teslim yerine gelen taşıma aracından boşaltmadan alıcının tasarrufuna bırakarak teslim etmesini ifade eder. Bu teslim şekli herhangi bir taşıma şekli veya birden fazla taşıma şekli için kullanılabilir. Malın taşınması ve adreste teslim edilmesi, satıcı sorumluluğu altındadır. Buradaki teslim yerinin “terminalde” teslim şeklinde olduğu gibi “terminal” olma zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu teslim şeklinde satıcının, alıcının belirttiği bir yerde (genellikle alıcının adresinde) malları teslim etmesi gerekir. Taşıyıcının sorumlu ortağı satıcıdır. Bu yüzden satıcı, malın taşınması ile ilgili taşıma sözleşmesini yaparak nakliye masraflarını üstlenir. Malın tesliminden sonra sorumluluk alıcıya geçer. Satıcı, malların alıcıya teslim edileceği varış yerine kadar bütün riskleri üstlenir. Teslim noktasına kadar malların kaybolması veya zarar görmesi riski satıcının sorumluluğunda olmasına rağmen satıcının sorumluluğu kapsamında olmasına karşın satıcı malları sigortalatmak zorunda değildir.

Bu teslim şeklinde alıcı, teslimat için belirlenen varış noktasında malı teslim alır ve gelen taşıma aracından tahliye eder. Alıcı, teslimattan sonraki masrafları karşılar ve ithalat işlemlerini üstlenir. Teslimat sonrasında malların kaybolma veya zarar görme riski alıcıya aittir. Herhangi bir nedenle ithalat formalitelerinde yaşanan gecikmeden dolayı ortaya çıkacak depolama maliyetleri alıcıya aittir. Nakliye aracının boşaltılmasından alıcı sorumludur. Şema 3.10’da “belirtilen yerde” teslim şeklinde alıcı ve satıcının üstlendiği riskler, maliyetler ve belge yükümlülükleri gösterilmektedir.

Şema 3.10: Belirtilen yerde teslim şeklinde risklerin, maliyetlerin ve belge yükümlülüklerinin gösterimi

Milletlerarası Ticaret Odası, belirtilen yerde teslim şekli ile yapılan ticaretlerde, belirlenen varış yeri içerisindeki teslim noktasının taraflarca açık bir şekilde tanımlanmasını tavsiye etmektedir. Çünkü teslim noktası, kayıp ve hasar riskinin alıcıya geçtiği önemli bir transfer noktasıdır. Belirlenen teslim noktasından sonraki masraflar alıcıya aittir. Bu nedenle satıcı, nakliyeci ile taşıma sözleşmesi yaparken teslim noktasını tam olarak belirtmelidir. Tarafların anlaştıkları varış yerindeki teslim noktası belirlenmemiş ise bu durumda satıcı, varış/teslim yerindeki teslimata en uygun düşen noktayı teslim noktası olarak seçebilir. Tablo 3.9'de "belirtilen yerde" teslim şeklinde tarafların yükümlülükleri gösterilmektedir.

Tablo 3.9: Belirtilen Yerde Teslim Şeklinde Tarafların Yükümlülükleri

BELİRTİLEN YERDE TESLİM (DAP-DELIVERED AT PLACE)	
Depolama	Satıcı
İhracat Paketleme (Kontrol + Etiketleme)	Satıcı
Menşe Yükleme	Satıcı
Yurt İçi Taşımacılık	Satıcı
Liman Teslim Masrafları (Gümrük Dâhil)	Satıcı
Forwarder (Aracı-Gönderici) Masrafları	Satıcı
Deniz veya Hava Taşımacılığı Navlunu	Satıcı
Sigorta	Herhangi Bir Sorumluluk Yok
Gümrük Varış (Teslim) Masrafları	Satıcı
Gümrük İşlemleri	Alıcı
Gümrük Vergileri	Alıcı
Varış Noktası Teslimi	Satıcı
Risk Transferi	Teslimatta Taşıyıcıya Göre Belirtilen Yerde

Bu teslim şeklinde satıcı, ihracat işlemlerinden ve transit ülkedeki ortaya çıkabilecek işlemlerden sorumludur. İthalat formaliteleri (gümrük, vergi vb.) ise alıcı tarafından yürütülür. Satıcı, alıcıya malı kararlaştırılan varış yerinde teslim eder. Satıcı, masrafları öder ve teslim edene kadar malın kaybolması veya zarar görmesi riskini taşır. Satıcı, malın ihracı ve teslimattan önce farklı bir ülkeye geçişi için formaliteleri tamamlamaya çalışır. Bu teslim şeklinde alıcı ve satıcının sigorta sözleşmesi yapma zorunluluğu yoktur fakat mala ilişkin sigorta yaptırılması önerilir. Sigorta yapılacaksa sigorta masraflarını alıcı üstlenir.

Belirtilen yerde teslim şekli, konteyner taşımacılığı ve kombine taşımacılıkta kullanılabilir.

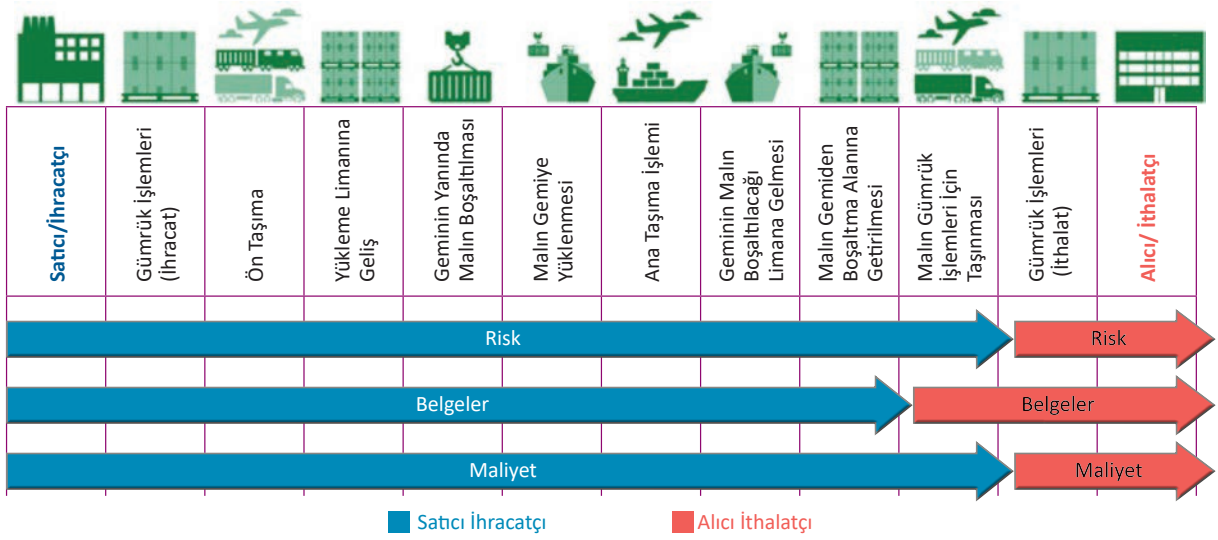
Bilgi Notu

"Belirtilen yerde" teslim (DAP-Delivered At Place); önceki INCOTERMS versiyonunda bulunan "sınırda" teslim (DAF-Delivered At Frontier), "gemide" teslim (DES-Delivered Ex Ship) ve "belirtilen teslim yerinde gümrük vergisi ödenmiş olarak" teslim (DDU-Delivered Duty Unpaid To) şekillerinin yerini almıştır.

3.2.10. Belirtilen Yerde Boşaltılmış Olarak Teslim-DPU (Delivered At Place Unloaded)

INCOTERMS 2020 için yeni bir teslim şeklidir. INCOTERMS 2010 versiyonunda yer alan Terminalde Teslim (DAT-Delivered At Terminal) şeklinin yorumlanmasından kaynaklanan problemler nedeniyle INCOTERMS 2020'de "terminalde" teslim şekli yerine "belirtilen yerde boşaltılmış olarak" teslim şekli getirilmiştir. Belirtilen yerde boşaltılmış olarak teslim şekli, teslimatın sadece bir taşıma terminalinde değil herhangi bir yerde gerçekleşebileceğini belirtmektedir. Bu teslim şeklinde teslim yeri satıcı ve alıcı tarafından belirlenmektedir. Satıcı, teslim noktasına kadar (malların teslimat aracından indirilmesi dâhil) bütün masrafları karşılar ve genellikle alıcıya yakın olarak belirlenen varış yerine kadar riski taşır. Satıcı, malın araçtan tahliye masrafları dâhil tüm nakliye masraflarını karşılar. Satıcı, taşıyıcının muhatabıdır ve ve taşıma sözleşmesi, taşıma acentesi ile satıcı arasında yapılır.

Bu teslimatta ithalat formalitelerine dair tüm maliyetler, gümrük, vergiler, ithalat ve ithalat güvenlik izinleri ile tüm resmî izinlerin maliyetleri alıcıya aittir. Ayrıca ithalat izni alınması ile ilgili belgelerin elde edilme maliyetini de alıcı üstlenmektedir. Sözleşmede belirtilen yükümlülüklerin alıcı tarafından yerine getirilememesi durumunda oluşan ilave masrafları da alıcı karşılamak durumundadır. İhracat ve transit geçiş işlemleri için gerekli belgelerin temini için de alıcı tarafından satıcıya yardımcı olunması gerekir. İthalat izninin alınması ve gerekli masrafların karşılanması da yine alıcıya aittir. Şema 3.11'de ve Tablo 3.10'da "belirtilen yerde boşaltılmış olarak" teslim şeklinde tarafların yükümlülükleri, alıcı ve satıcının üstlendiği riskler, maliyetler ve belge yükümlülükleri gösterilmektedir.

Şema 3.11: Belirtilen yerde boşaltılmış olarak teslim şeklinde risklerin, maliyetlerin ve belge yükümlülüklerinin gösterimi

Tablo 3.10: Belirtilen Yerde Boşaltılmış Olarak Teslim Şeklinde Tarafların Yükümlülükleri

BELİRTİLEN YERDE BOŞALTILMIŞ OLARAK TESLİM (DPU DELIVERED AT PLACE UNLOADED) ŞEKLİ	
Depolama	Satıcı
İhracat Paketleme (Kontrol + Etiketleme)	Satıcı
Menşe Yükleme	Satıcı
Yurt İçi Taşımacılık	Satıcı
Liman Teslim Masrafları (Gümrük Dâhil)	Satıcı
Forwarder (Aracı-Gönderici) Masrafları	Satıcı
Deniz veya Hava Taşımacılığı Navlunu	Satıcı
Sigorta	Herhangi Bir Sorumluluk Yok
Gümrük Varış (Teslim) Masrafları	Satıcı
Gümrük İşlemleri	Alıcı
Gümrük Vergileri	Alıcı
Varış Noktası Teslimi	Satıcı
Risk Transferi	Malın Boşaltıldığı Belirtilen Yerde

Belirtilen yerde boşaltılmış olarak teslim şekli, her türlü taşıma yöntemi için uygundur. Bu teslim şeklinde teslim yeri bir terminal de olabilir. Bu nedenle "terminalde teslim" şeklini de kapsamaktadır. Ancak teslim yeri terminal dışında bir yer olacaksa satıcı, bu yerin malın boşaltılabileceği bir yer olduğundan emin olmalıdır. Bu teslim şeklinde satıcının malları teslimi, mallar nakliye aracından çıkarıldığında ve alıcıya teslim edildiğinde gerçekleşir. Bu noktadan sonra tüm risk ve maliyet aktarımı, alıcıya geçmektedir. Teslim yeri, sözleşmede belirtilen varış yeri ya da kararlaştırılan farklı bir nokta olabilir. Bu teslim çeşidi, satıcının teslim yerinde malları boşaltmasını gerektiren tek INCOTERMS kuralıdır. Sigorta sözleşmesi yapılmasına ilişkin bir zorunluluk bulunmamakla birlikte sigorta yaptırılması durumunda sorumluk alıcıya aittir. Alıcı tüm masrafları karşılamakla yükümlüdür. Bu teslim şekli, kullanılan taşıma türünden bağımsız olarak kullanılabilir. Bu teslim şekli, birden fazla taşıma şeklinin kullanımı için de geçerlidir.

Bilgi Notu

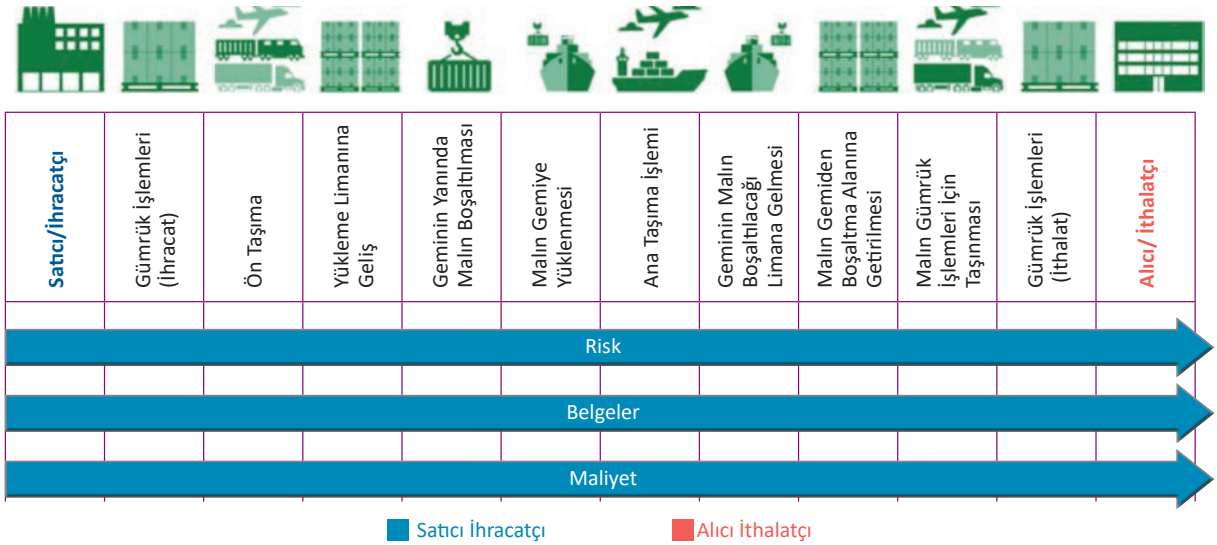
Satıcı tarafından malın boşaltılmasının zorunlu tutulması, "belirtilen yerde boşaltılmış olarak" teslim şeklinin en önemli özelliği sayılır. Bunun için satıcının sözleşme içeriğinde belirtilen noktanın boşaltma yapılmaya uygun olduğundan emin olması gerekir. Satıcı, boşaltma riskini ve maliyetlerini karşılamak istemiyorsa INCOTERMS 2010'da yer alan "terminalde" teslim şeklini tercih etmelidir.

3.2.11. Gümrük Resmi Ödenmiş Olarak Teslim-DDP (Delivered Duty Paid)

Satıcının malları ithalat için gümrüklenmiş olarak ve belirlenen teslim yerine gelen taşıma aracından boşaltmaya hazır şekilde alıcıya teslim etmesini ifade eder. Bu teslim şeklinde satıcı, sözleşme koşullarına uygun malı hazırlar. Kendi ülkesinde ve alıcının ülkesinde kullanacağı belgeleri hazırlayarak gümrük işlemlerini tamamlar. Satıcı, masrafları kendisine ait olmak üzere malların belirlenen terminale kadar taşınması için taşıma sözleşmesi yaparak navlun ücretini öder. Malın teslimine kadar yapılan ilgili bütün masraflar ve riskler satıcıya aittir. Satıcı, malın teslimini alıcının ülkesinde belirlenen yerde ve tarihte gümrük vergilerini de ödemek suretiyle gerçekleştirir. Satış sözleşmesinde aksi açıkça kararlaştırılmamışsa ithalata ilişkin ödenmesi gereken KDV ve diğer tüm vergiler satıcıya aittir. Satıcı, varış noktasında malları nakliye aracından indirdiğinde mallar alıcıya teslim edilmiş sayılır.

Alıcının formalitelerden sorumlu olmadığı ve alıcı sorumluluğunun en alt seviyede olduğu teslim şeklidir. Bu teslimatta alıcı, ülke sınırları içinde herhangi bir işletmeden mal alıyormuş hükmünde sayılır.

Malları teslim alan alıcı sadece malları araçtan indirmekle yükümlüdür. Alıcı; ithalat, ihracat ve transit ile ilgili bütün belgeleri elde etmek için satıcıya (talep üzerine) yardım etmelidir. Satış sözleşmesinde alıcının teslim zamanını ve yerini belirlemekle yükümlü olduğu belirtilmişse alıcı, bu yükümlülüğünü yerine getirmelidir. Şema 3.12'de ve Tablo 3.11'de "gümrük resmi ödenmiş olarak" teslim şeklinde tarafların yükümlülükleri, alıcı ve satıcının üstlendiği riskler, maliyetler ve belge yükümlülükleri gösterilmektedir.

Şema 3.12: Gümrük resmi ödenmiş olarak teslim şeklinde risklerin, maliyetlerin ve belge yükümlülüklerinin gösterimi

Tablo 3.11: Gümrük Resmi Ödenmiş Olarak Teslim Şeklinde Tarafların Yükümlülükleri

GÜMRÜK RESMİ ÖDENMİŞ OLARAK TESLİM (DDP-DELIVERED DUTY PAID)	
Depolama	Satıcı
İhracat Paketleme (Kontrol + Etiketleme)	Satıcı
Menşe Yükleme	Satıcı
Yurt İçi Taşımacılık	Satıcı
Liman Teslim Masrafları (Gümrük Dâhil)	Satıcı
Forwarder (Aracı-Gönderici) Masrafları	Satıcı
Deniz veya Hava Taşımacılığı Navlunu	Satıcı
Sigorta	Herhangi Bir Sorumluluk Yok
Gümrük Varış (Teslim) Masrafları	Satıcı
Gümrük İşlemleri	Satıcı
Gümrük Vergileri	Satıcı
Varış Noktası Teslimi	Satıcı
Risk Transferi	Belirtilen Yerde Taşıcıya Gümrük Vergileri Ödenmiş Şekilde Teslim

Bu teslim şeklinde satıcı, ihracat işlemlerinden, transit ülkedeki olası işlemlerden ve ithalat işlemlerinden sorumludur. Taşıma sözleşmesine varış noktasındaki boşaltma maliyetlerinin de satıcıya ait olduğuna dair madde eklenebilir. Fakat satış sözleşmesinde bu tür bir madde bulunmuyorsa varış yerinde boşaltma maliyetleri alıcıya aittir (Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça satıcının bu ücretleri geri alma hakkı yoktur). Satıcı, satış sözleşmesinde belirtilen varış noktasına malları ulaştırmakla yükümlüdür. Bunun yapılmaması, teslim kuralının ihlalini ve doğabilecek her türlü kayıptan dolayı alıcıya karşı sorumluğu oluşturur. Bu teslim şekli satıcı için sorumluluğun en fazla olduğu teslim şeklidir. Her iki tarafın da sigorta yapma yükümlülüğü yoktur. Alıcı ayrıca sigorta yapılmasını isterse bunun masrafını karşılamakla yükümlüdür.

3.1. Etkinlik

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. **Azerbaycan Cumhuriyeti'ne ihracat yapmak istediğinizde hangi teslim şeklini kullanırsınız? Nedenlerini belirtiniz.**
2. **Çin Halk Cumhuriyeti'nden Türkiye'ye mal ithal eden bir alıcı olsanız kendi riskinizi en aza indirmek için hangi teslim şeklini kullanırsınız? Tartışınız.**

Araştırınız

INCOTERMS 2010 ve 2020 versiyonları arasındaki değişiklikler nelerdir? Araştırma sonuçlarını sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A) Aşağıdaki cümlelerin başındaki boşluğa ifade doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. ( ) Dış ticarette INCOTERMS kurallarını kullanmak zorunludur.
2. ( ) INCOTERMS kurallarının son versiyonu 2020 yılında yayımlanmıştır.
3. ( ) INCOTERMS 2010'da toplam 12 adet teslim şekli bulunmaktadır.
4. ( ) INCOTERMS 2010 kuralları, INCOTERMS 2020 kurallarının yürürlüğe girdiği 1 Ocak 2020 tarihinden sonra da geçerlidir.
5. ( ) Dış ticarette teslim şekilleri ve her bir teslim şeklinin sınırları INCOTERMS kitapçıklarıyla belirlenmektedir.

B) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere verilen sözcüklerden uygun olanını yazınız.

gemide masrafsız teslim, gümrük resmi ödenmiş olarak teslim-DDP-, belirtilen yerde boşaltılmış olarak teslim-DPU, masraflar ve navlun dâhil teslim-CFR, gemi doğrultusunda masrafsız teslim-FAS

6. INCOTERMS 2020 versiyonunda tanımlanan ..... şekli, satıcıya diğer teslim şekillerine göre daha fazla masraf ve sorumluluk yükler.
7. INCOTERMS 2020'de ilk defa kullanılan ..... şeklinin en önemli özelliği, malın satıcı tarafından boşaltılmasını zorunlu tutmasıdır.
8. Dış ticaret yapan firmalar, ... şeklini diğer teslim şekillerine göre daha fazla tercih etmektedir.
9. Alıcı, ... şeklinde malların yüklenmesi ve malların üzerinde anlaşılan yükleme limanından taşınması için sözleşme yapar. Bu nedenle konşimentodaki gönderici satıcı değil alıcıdır.
10. Yalnızca deniz, kanal ve nehir taşımacılığında kullanılan, limana belli bir uzaklıktaki yerlerde kargonun teslim edilmesi ..... teslim şeklidir.

C) Aşağıda verilen soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

11. Satıcı için riskin <u>en düşük</u> olduğu teslim şekli aşağıdakilerden hangisidir?
A) İş yerinde teslim-EXW (Ex Works)
B) Masraflar ve navlun dâhil teslim-CFR (Cost And Freight)
C) Gemi doğrultusunda masrafsız teslim-FAS [Free Alongside Ship (Sea and IW)]
D) Taşıma ücreti ve sigorta ödenmiş teslim-CIP (Carriage and İnsurance Paid To)
E) Belirtilen yerde boşaltılmış olarak teslim-DPU (Delivered At Place Unloaded)

12) Aşağıda verilen seçeneklerden hangi teslim şekli, satıcının teslimat yerinde malları boşaltmasını gerektiren tek INCOTERMS şeklidir?
A) Gemide masrafsız teslim-FOB (Free On Board)
B) Gümrük resmi ödenmiş olarak teslim-DDP (Delivered Duty Paid)
C) İş yerinde teslim-EXW (Ex Works)
D) Masraflar ve navlun dâhil teslim-CFR (Cost and Freight)
E) Belirtilen yerde boşaltılmış olarak teslim-DPU (Delivered At Place Unloaded)

13. Satıcının "bütün riskleri kapsayan" maksimum teminat sigortası yaptırmasının zorunlu tutulduğu teslim şekli aşağıdakilerden hangisidir?
A) Gemi doğrultusunda masrafsız teslim-FAS [Free Alongside Ship (Sea and IW)]
B) Belirtilen yerde teslim-DAP (Delivered At Place)
C) Taşıma ücreti ödenmiş olarak teslim-CPT (Carriage Paid To)
D) Taşıma ücreti ve sigorta ödenmiş teslim-CIP (Carriage and İnsurance Paid To)
E) Masraflar ve navlun dâhil teslim-CFR (Cost and Freight)

14. Sadece deniz ve iç sularda taşımanın yapıldığı INCOTERMS şekli aşağıdakilerden hangisidir?

A) Gemide masrafsız teslim-FOB (Free On Board)
B) Taşıma ücreti ve sigorta ödenmiş teslim-CIP (Carriage and İnsurance Paid To)
C) Masraflar, sigorta ve navlun dâhil teslim-CIF (Cost İnsurance and Freight)
D) Taşıyıcıya masrafsız teslim-FCA (Free Carrier)
E) İş yerinde teslim-EXW (Ex Works)

15. Aşağıdaki konulardan hangisi INCOTERMS kurallarının düzenlemeye çalıştığı ana konular arasında sayılmaz?

A) Riskin (hasarın) geçişi
B) Malın teslimi
C) Masrafların paylaşımı
D) Ödeme yöntemi
E) Belgelere ilişkin yükümlülükler

16. INCOTERMS kurallarını hangi kuruluş düzenlemektedir?

A) Uluslararası Para Fonu (IMF)
B) Dünya Bankası (World Bank)
C) Milletlerarası Ticaret Odası (ICC)
D) Dünya Ticaret Örgütü (WTO)
E) Eximbank

17. Aşağıdaki ifadelerden hangisi belirtilen yerde boşaltılmış olarak teslim (DPU-Delivered At Place Unloaded) şekli için söylenemez?

A) Her türlü taşıma şekli için uygundur.
B) Teslim şekli için sigorta yapılacaksa bundan alıcı sorumludur ve alıcı sigorta masraflarını karşılamakla yükümlüdür.
C) Satıcının malları teslim etmesi, mallar nakliye aracından çıkarıldığında ve alıcıya teslim edildiğinde gerçekleşir.
D) Eşyanın ya da malın alıcı tarafından boşaltılması zorunludur.
E) Satıcı, teslim noktasına kadar (malların teslimat aracından indirilmesi dâhil) tüm masrafları üstlenecektir.

Ç) Aşağıdaki soruların cevaplarını noktalı alana yazınız.

18. INCOTERMS kurallarının dış ticaretteki tarafların risklerini nasıl azalttığını yazınız.

.....

.....

..... .

19. INCOTERMS 2010 ile INCOTERMS 2020 kurallarını karşılaştırınız.

.....

.....

..... .

20. INCOTERMS teslim şekilleri, alıcı ve satıcıya ne gibi avantajlar sağlar?

.....

.....

..... .

4. ÖĞRENME BİRİMİ

DIŞ TİCARETLE İLGİLİ ÖDEME YÖNTEMLERİ

KONULAR

4.1. DIŞ TİCARETTE KULLANILAN ÖDEME YÖNTEMLERİ İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER
4.2. DIŞ TİCARETTE ÖDEME YÖNTEMLERİ

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Dış ticarette kullanılan ödeme yöntemleri ile ilgili genel bilgileri
- Dış ticarette ödeme yöntemlerini

TEMEL KAVRAMLAR

akreditif, banka ödeme yükümlülüğü, konvertibl döviz, konsinye, kredili ödeme, mahsuben ödeme, mal mukabili ödeme, ödeme, peşin ödeme, takas, vesaik mukabili ödeme

4.1. DIŞ TİCARETTE KULLANILAN ÖDEME YÖNTEMLERİ İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

Hazırlık Çalışmaları

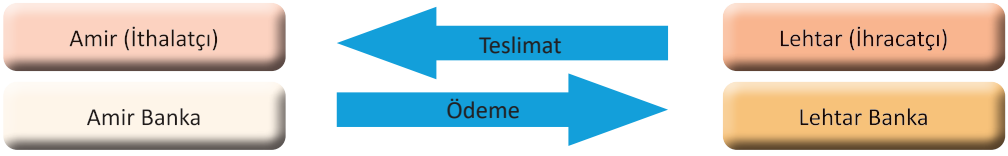
1. **Bildiğiniz yabancı para birimlerini ve bu para birimlerinin ait oldukları ülkeleri arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **Dış ticaret faaliyetlerinde mal veya hizmet bedelinin ödenmesi konusunda taraflar ne tür risklerle karşılaşabilir?**

Dış ticarette mal ve hizmet bedelini ödeme yöntemi, iç ticarete göre farklılık göstermektedir. İç ticarette mal veya hizmetin teslimi ile ödeme aynı anda yapılabilmektedir. Ancak dış ticaret faaliyetlerinde alıcı ve satıcı farklı ülkelerde olduğundan bu eş zamanlı değişim mümkün olmamaktadır. Bu durum hem ihracatçı hem de ithalatçı açısından risk doğurmaktadır. Yani ihracatçının mal veya hizmeti teslim ettiği hâlde bedelini alamama riski, ithalatçının ise bedelini ödediği mal veya hizmeti alamama riski bulunmaktadır. Diğer taraftan ihracatçı ve ithalatçı farklı ülkelerde bulundukları için ticari ve mali güvenilirlik yönünden birbirlerini yeterince tanımıyor olabilir. Bir tarafın sorumluluğunu tam veya zamanında yerine getirmemesi diğer tarafa zarar verir. Olası ticari zararlardan korunabilmek amacıyla ihracatçı ödeme yapıldıktan sonra malı teslim etmeyi, ithalatçı ise malı teslim aldıktan sonra ödeme yapmayı isteyecektir.

Ticari riskler nedeniyle taraflar arasında oluşan bu güven sorunu, dış ticaret faaliyetlerine bir bankanın aracılık etmesiyle çözümlenebilmektedir. Banka, ithalatçı adına ihracatçıya ödeme garantisi verirken ithalatçıya da ihracatçının malı sözleşme şartlarına uygun olarak teslim edileceğinin garantisini vermektedir.

Dış ticaret faaliyetlerinde ödemenin ne zaman ve hangi para birimi ile yapılacağı konusu da önemlidir. Anlaşmanın yapılması, mal veya hizmetin teslimi ve ödemenin gerçekleştirilmesi farklı tarihlerde yapıldığından taraflar kur riski ile karşılaşmaktadır. Ödemenin ihracatçı ülke para birimi ile yapılacağı kararlaştırılmışsa ithalatçı taraf, ithalatçı ülke para birimi ile yapılacağı kararlaştırılmışsa ihracatçı taraf kur riskini üstlenmiştir. Dış ticaret faaliyetlerinde mal veya hizmetin bedeli konvertibl dövizlerle ödenebilmektedir.

Tarafların üstlendiği riskler açısından kullanılacak ödeme yöntemlerinin bazıları ihracatçının yararına olurken bazıları ithalatçının yararına olur. Bu nedenle tarafların ihtiyatlı davranarak mal veya hizmet bedelinin ödeme yöntemini sözleşmeyle belirlemeleri gerekmektedir. Ödeme yöntemi; ülke politikalarına, sektör ve mal bazında gelenekselleşmiş uygulamalara, ihracatçı ve ithalatçı arasındaki güven ilişkisine ve ithalatçının finansal gücüne bağlı olarak değişir. Dış ticaret faaliyetlerinin ödeme yöntemlerinde en az dört taraf bulunur (Şema 4.1).

Şema 4.1: Dış ticaret ödeme yöntemlerinde taraflar

Mal veya hizmetin teslimatı ihracatçı ve ithalatçı arasında gerçekleşirken ödeme işlemi bankalar aracılığıyla yapılmaktadır.

4.2. DIŞ TİCARETTE ÖDEME YÖNTEMLERİ

Hazırlık Çalışmaları

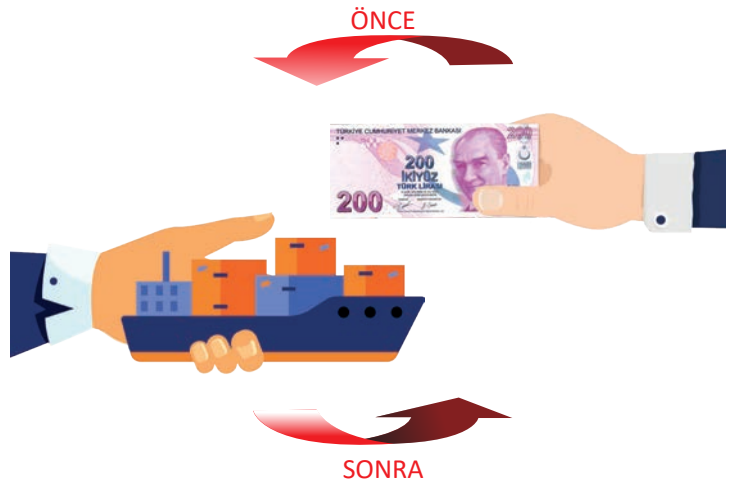
1. **Satın aldığımız mal veya hizmetle ilgili ne tür memnuniyetsizlikler yaşayabiliriz? Siz böyle bir durumla karşılaştınız mı?**
2. **Mal veya hizmet bedeli ödemesinin mal veya hizmetin tesliminden önce ya da sonra yapılmasını alıcı ve satıcı açısından değerlendirerek düşüncelerinizi paylaşınız.**

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin 04.09.2018 tarih ve 30525 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2018-32/48 No.lu T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Tebliği'nde yer alan ve dış ticarette kullanılan uluslararası genel kabul görmüş ödeme yöntemleri şunlardır:

- Peşin ödeme
- Mal mukabili ödeme
- Akreditifli ödeme
- Vesaik mukabili ödeme
- Kabul kredili ödeme
- Karşı ticaret
- Konsinye satışlar
- Mahsuben ödeme
- Banka ödeme yükümlülüğü

4.2.1. Peşin Ödeme

Peşin ödeme, dış ticarete konu olan malların ihracatçı tarafından sevk edilmesinden önce ithalatçının mal bedelini ihracatçıya ödemesidir (Görsel 4.1).

Görsel 4.1: Peşin ödeme

Bu ödeme yönteminde tüm riskleri ithalatçı üstlenmektedir. Çünkü ithalatçı, malları teslim almadan ödeme yaptığı zaman;

- Malları teslim alamama,
- Malların istenilen kalitede olmaması,
- Farklı malların gönderilmesi,
- Malların zamanında teslim edilmemesi gibi riskler ile karşı karşıya kalmaktadır.

Dış ticaret faaliyetlerinde peşin ödeme yöntemi tercih edilen bir yöntem değildir. Daha çok birbirini iyi tanıyan ihracatçı ve ithalatçılar arasında gerçekleştirilen ödeme yöntemidir. Bu yöntem ihracatçı açı-

sından ön finansman faydası sağlarken ithalatçı açısından peşin iskontodan (indirim) faydalanma imkânı sağlamaktadır. Peşin ödeme yönteminde süreç şu şekilde gerçekleşir (Şema 4.2).

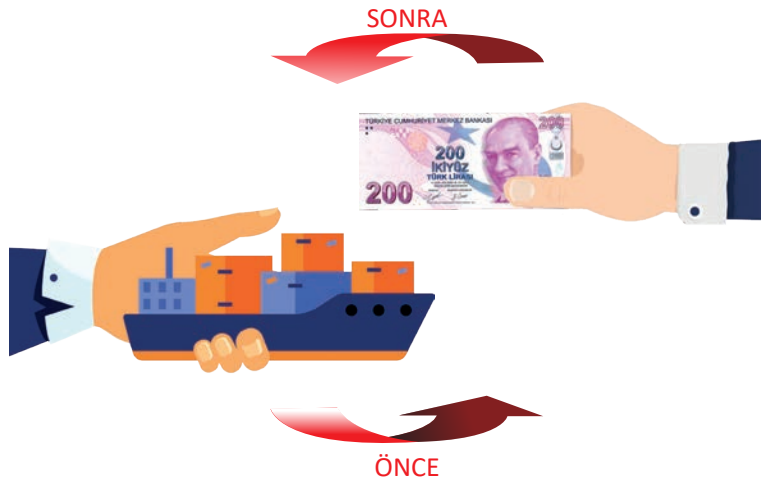

Şema 4.2: Peşin ödeme süreci

Peşin ödeme yöntemiyle yapılan dış ticaret faaliyetinde ihracatın 24 ay içerisinde gerçekleştirilmesi zorunludur. Bu yöntemde mal bedelinin ihracatçı firma haricinde bir firmaya ödenmesi mümkün değildir.

4.2.2. Mal Mukabili Ödeme

Mal mukabili ödeme, ihracatçının dış ticarete konu olan malları ithalatçıya teslim etmesinden sonra mal bedelinin ödenmesidir (Görsel 4.2). Peşin ödeme yönteminin aksine mal mukabili ödeme yönteminde tüm riskleri ihracatçı üstlenmektedir. Bu ödeme yönteminde ihracatçı sattığı malların bedelini almadan malları teslim ettiğinde;

Görsel 4.2: Mal mukabili ödeme

- Malların beğenilmeyip iade edilmesi,
- Malların bedelinin zamanında ödenmemesi,
- Malların bedelinin hiç ödenmemesi riskleri ile karşı karşıyadır.

Mal mukabili ödeme yöntemi genellikle ticari ilişkileri çok iyi olan ihracatçı ve ithalatçı arasında karşılıklı güvene dayalı olarak tercih edilen bir yöntemdir. Malları sattıktan sonra mal bedelini ödeme imkânı sağladığı için ithalatçı açısından avantajlı bir ödeme yöntemidir.

Mal mukabili ödeme yönteminde süreç şu şekilde gerçekleşir (Şema 4.3).

Şema 4.3: Mal mukabili ödeme süreci

Bu yöntemde ihracatçı firmanın yazılı talepte bulunması koşuluyla mal bedelinin başka firmalara ödenmesi mümkündür.

4.2.3. Akreditifli Ödeme

Akreditifli ödeme, dış ticarette en çok tercih edilen ödeme yöntemidir. Çünkü ihracatçıya sözleşme şartlarına uygun olarak sevk ettiği malların bedelinin ödeneceğini, ithalatçıya ise sözleşme şartlarına uygun malların teslim edildiğini gösteren belgeler ibraz edilmeden ödeme yapılmayacağını garanti eden bir ödeme yöntemidir. Bu garantiyi sağlayan ise bankadır.

Akreditif, ithalatçının talep ve talimatına dayanarak ihracat bedelinin belirli bir vade içinde ve sözleşmedeki yükümlülüklerin yerine getirildiğini gösteren belgelerin ibraz edilmesi koşuluyla ödeneceğine ilişkin ithalatçının bankası tarafından düzenlenen bir tür yazılı teminattır. Akreditifli ödeme yönteminin nasıl uygulanacağına ilişkin kurallar ve düzenlemeler, ICC tarafından 600 sayılı UCP [Uniform Customs and Practice for Commercial Documentary Credits (Yuniform Kastıms end Praktis for Kommerşıl Dokümentri Kredits)] broşüründe yayımlanmıştır.

Akreditifli ödeme yönteminde yer alan taraflar ve sorumlulukları şöyledir:

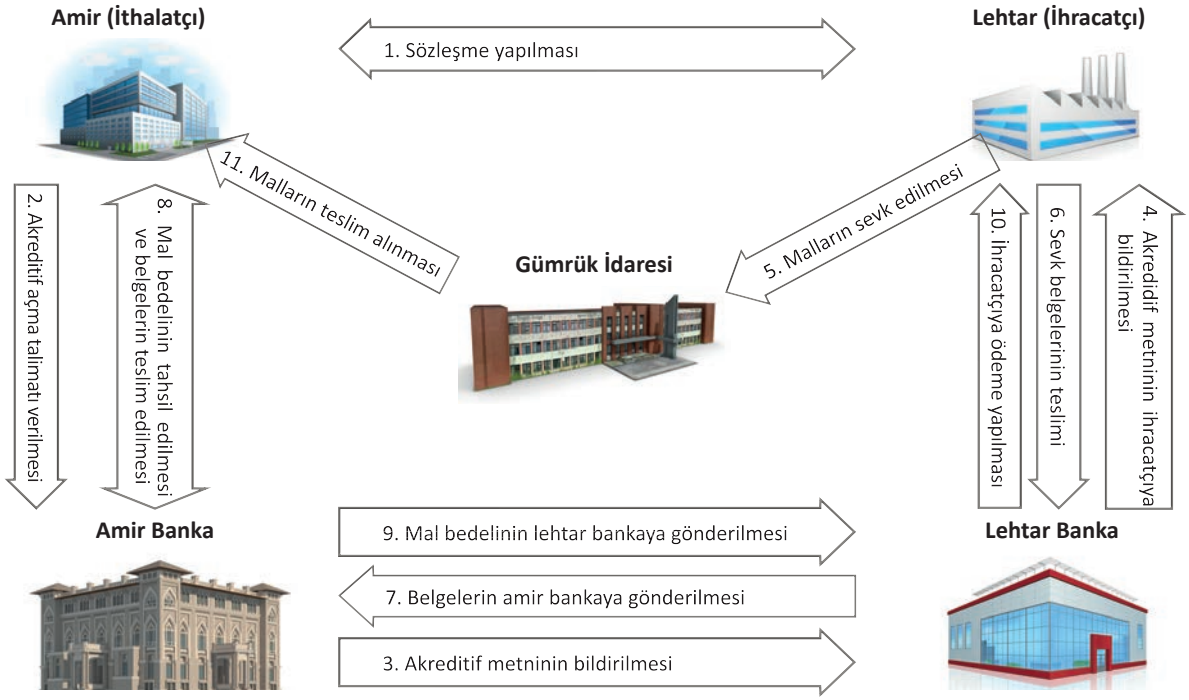
Amir: İthalatçıdır. Akreditifin açılması için talepte bulunan taraftır. Akreditif açtırma teklifnamesi, proforma fatura, talimat mektubu ile amir bankaya akreditif açılması için başvuruda bulunur.

Amir Banka: Amirden aldığı talimatla akreditifi açan bankadır. Sözleşmede belirtilen yükümlülüklerin yerine getirildiğini gösteren belgelerin ibrazı hâlinde akreditif bedelini ödemek zorundadır.

Lehtar: İhracatçıdır. Lehine akreditif açılan taraftır. Belgeleri hazırlayıp bankaya sunmakla sorumludur. Bankaya sunduğu belgeler karşılığında akreditif bedelini tahsil eder.

Aracı Banka (Muhabir Banka/Teyit Bankası): Amir bankanın açılan akreditifle ilgili küşat mektubunu gönderdiği bankadır. Küşat mektubunu ihracatçıya haber veren muhabir bankasıdır. Muhabir banka, akreditif bedelinin amir banka tarafından ödenmemesi durumunda bu bedeli kendisinin ödeyeceğini lehtara taahhüt eder ise teyit bankası olmuş olur.

Akreditifli ödeme yönteminde süreç şu şekilde gerçekleşir (Şema 4.4).

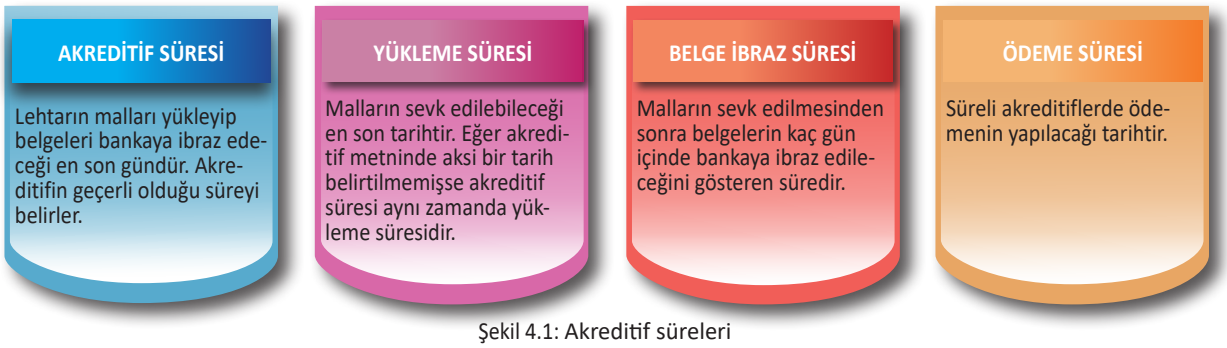
Şema 4.4: Akreditifli ödeme süreci

İhracatçının sözleşme şartlarına uygun olarak sevk ettiği mallarla ilgili bankaya sunması gereken ve 2. öğrenme biriminde ayrıntılı olarak anlatılan belgeler Şema 4.5'te verilmiştir.

Şema 4.5: Akreditif belgeleri

Akreditif işlemlerinde dört ayrı süre (vade) bulunur (Şekil 4.1).

Şekil 4.1: Akreditif süreleri

Akreditifli ödeme yöntemini taraflara sağladığı güven açısından, ödemeden sorumlu olan kuruluş açısından ve ödeme şekli açısından sınıflandırmak mümkündür (Şema 4.6).

Şema 4.6: Akreditif türleri

Dönülebilir (Kabili Rücu)/Dönülemez (Gayri Kabili Rücu) Akreditif: **Dönülebilir (kabili rücu) akreditif,** amir bankanın ihracatçı nam ve hesabına açmış olduğu krediyi neden bildirmeksizin her an kendi isteğiyle iptal edebildiği veya kredinin şartlarını değiştirebildiği akreditif türüdür. Ancak amir bankanın iptal işlemini bildiren mektubu ihracatçının eline geçmeden önce ihracatçı, akreditif şartlarına uygun malların yüklemesini yapmış ve sevk belgelerini bankaya ibraz etmişse amir banka akreditif bedelini ödemek zorundadır. Dönülebilir akreditif, ihracatçı taraf açısından riskli olması ve uygulamada nadiren kullanılması nedeniyle 2007 yılında yayımlanan UCP 600'de uygulamadan kaldırılmıştır.

Dönülemez (gayri kabili rücu) akreditif ise taraflardan her birinin ayrı ayrı onayı olmadan geriye alınması, iptali veya değiştirilmesi mümkün olmayan akreditif türüdür. Akreditif şartlarına uygun olarak sevk belgeleri bankaya ibraz edildiği sürece amir banka geri dönülemez şekilde akreditif bedelini ihracatçıya ödemekle yükümlüdür.

Teyitli/Teyitsiz Akreditif: **Teyitli akreditif,** akreditifi açan amir bankanın muhabir bankaya akreditifi teyit etmesi için talimat verdiği, muhabir bankanın ise teyit ettiği akreditif türüdür. Muhabir banka, sevk belgelerinin akreditif şartlarına uygun olarak ibraz edilmesi hâlinde amir bankadan akreditif bedeli gelmemiş olsa bile ödeme yapacağını taahhüt etmiş olmaktadır. Sadece dönülemez akreditifler teyitli olarak açılabilir. Teyitli akreditifler amir banka, muhabir banka/teyit bankası ve lehtarın rızası olmadan iptal edilemez.

Teyitsiz akreditif ise muhabir bankanın sadece amir banka tarafından açılan akreditifi lehtara haber vermekle yükümlü olduğu, ödeme konusunda herhangi bir taahhüdünün bulunmadığı akreditif türüdür.

Adi/Rotatif (Dönen) Akreditif: **Adi akreditif,** bir ihracat işlemine özel olarak tek seferliğine açılan ve ihracat sonuçlanınca geçerliliğini yitiren akreditif türüdür. Amir banka, akreditif metninde belirtilen tutarı belirtilen sürede ihracatçıya ödemekle yükümlüdür.

Rotatif akreditif ise genellikle belirli bir müşteriden sürekli veya yüksek bedelli mal alımlarında kullanılmaktadır. Her mal alımında tekrar tekrar akreditif açmak yerine bir defaya mahsus olarak açılan rotatif akreditif, herhangi bir talimata veya bildirime gerek kalmaksızın aynı şartlar altında kendiliğinden yenilenerek kullanılabilmektedir. Uygulamada iki çeşit rotatif akreditif kullanılmaktadır. Bunlardan birincisi, miktarla sınırlı akreditiftir. Bu akreditif çeşidinde akreditifin kaç kere döneceği, belirlenen akreditif tutarı ile ödemeler toplamının eşitlenmesi sonucu belirlenir. Örneğin 200 bin dolar ile sınırlı dönen bir akreditif, beş kez dönme şartıyla açılmışsa akreditif bedelinin (200.000 x 5 = 1.000.000) 1 milyon dolar olduğu anlaşılmalıdır. İkincisi ise süreyle sınırlı akreditiftir. Bu akreditif çeşidinde sevkiyat miktarı ile birlikte sevkiyat dönemleri de belirlenmektedir. Örneğin 2 ayda bir 50 bin dolarlık akreditif kullanılabileceği ve bu durumun bir yıl geçerli olduğu kararlaştırılmışsa akreditifin toplam bedelinin [12 (ay)/2 (ay) = 6 (50.000 x 6 = 300.000)] 300 bin dolar olduğu anlaşılmalıdır. Süreyle sınırlı akreditif, döneminde kısmen kullanılmış veya hiç kullanılmamış kredi tutarı sonraki dönemlerde kullanılacak tutara eklenebiliyorsa biriken akreditif, eklenemiyorsa birikmeyen akreditif olarak adlandırılmaktadır.

Görüldüğünde Ödemeli/Vadeli/Kabul Kredili Akreditif: Görüldüğünde ödemeli akreditif, malların sevk belgelerinin banka tarafından görülmesiyle birlikte ödemenin hemen yapıldığı akreditiftir. Vadeli akreditif, malların sevk belgelerinin bankaya ibraz edilmesinden sonraki bir tarihte ödemenin yapılmasıdır. Bu tarih akreditifin geçerlilik süresi içerisinde olmalı ve akreditif metninde açıkça belirtilmelidir. Kabul kredili akreditif ise malın bedelinin ihracatçının düzenlediği bir poliçede belirtilerek tarafların kabul ettiği bir tarihte ödendiği akreditiftir. Kabul kredili akreditifin vadeli akreditiften farkı, poliçenin vadesi gelmeden iskonto ettirilebilmesidir.

Peşin Ödemeli Akreditif: İhracatçı tarafından sevk belgeleri muhabir bankaya ibraz edilmeden akreditif tutarının tamamının veya bir kısmının avans veya peşin olarak ödenmesine imkân veren akreditif türüdür. Ödeme herhangi bir şarta bağlı olmaksızın yapılıyorsa buna **kırmızı şartlı akreditif** denir. Ödeme yapılabilmesi için önce malların bir depoya/antrepoya banka adına teslim edilip depo teslim makbuzunun bankaya ibraz edilmesi şartı var ise buna **yeşil şartlı akreditif** denir. Her iki akreditifte de avans olarak ödenen tutarlar malların sevk edilmesinden sonra yapılacak akreditif tutarından düşülmektedir.

Karşılıklı Akreditif: Transit ticarette hem ihracatçı hem ithalatçı konumundaki aracı firmanın ihracatçı olduğu ülkede lehine açılmış akreditifi teminat göstererek kendisinin ithalatçı olduğu ülkedeki firma lehine akreditif açtırabildiği akreditif türüdür.

Devredilebilen/Devredilemeyen Akreditif: Lehtarı tarafından üçüncü kişilere devredilebilme imkânı olan akreditife **devredilebilen akreditif** denir. Akreditif devri yalnızca bir defa yapılabilir. Akreditifin tamamının veya bir kısmının devri mümkün olduğu gibi kısım kısım birden fazla kişiye de devri mümkündür. Akreditif metninde devredilebilir olduğu belirtilmeyen akreditifler, devredilemez akreditif ola-

rak adlandırılır.

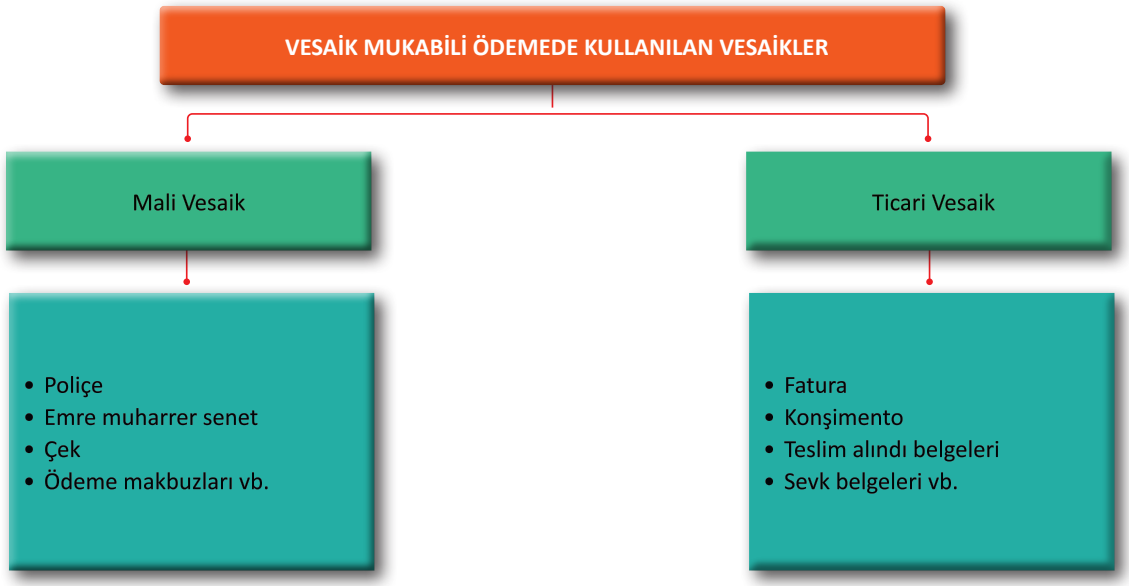
4.2.4. Vesaik Mukabili Ödeme

Amir bankanın dış ticarete konu malların bedelini ithalatçıdan tahsil ettikten sonra malları temsil eden vesaikleri ciro ederek ithalatçıya verdiği ödeme yöntemidir (Görsel 4.3). İthalatçı, söz konusu vesaikler ile malları gümrükten çekebilir. Vesaikler, ihracatçı açısından mal bedelinin tahsilini mal mukabili ödeme yöntemine göre daha güvenli, akreditifle ödeme yöntemine göre ise daha riskli duruma getirmektedir.

Görsel 4.3: Vesaik mukabili ödeme

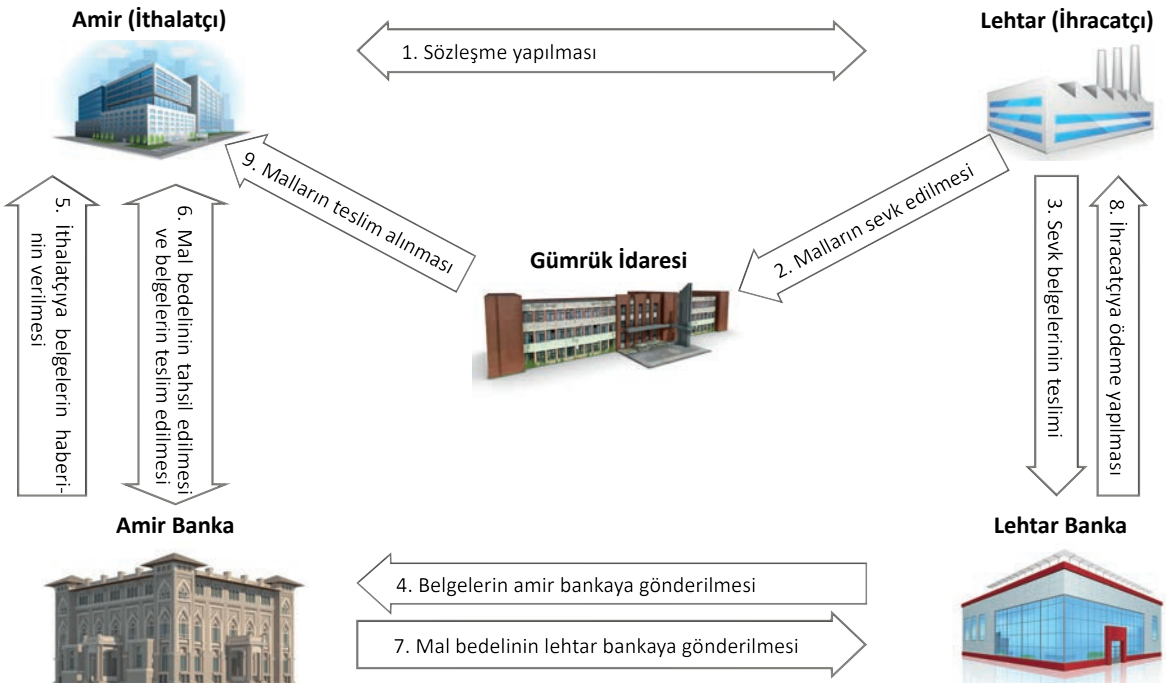
Dış ticarette yaygın olarak kullanılan bu yöntemde ulusal düzenlemelerden kaynaklı uyuşmazlıklar ile karşılaşılmaktadır. Bu uyuşmazlıkları önlemek ve tarafların uyacakları kuralları standartlaştırmak amacıyla Milletlerarası Ticaret Odası tarafından 522 sayılı URC/TBK [Uniform Rules for Collections (Yuniform Ruls for Kollekşins)/Tahsiller için yeknesak (bir örnek) kurallar] broşürü yayımlanmıştır. Bu broşürde malları temsil eden vesaikler iki bölüme ayrılır (Şema 4.7).

Şema 4.7: Vesaik mukabili ödeme vesaikleri

Bu ödeme yönteminde ihracatçı, malları sevk ettikten sonra malları temsil eden vesaikleri lehtar banka aracılığıyla amir bankaya gönderir. 522 sayılı broşüre göre belgelerin doğruluğu ve tutarlılığı ile dış ticarete konu olan malların durumu hakkında bankaların hiçbir sorumluluğu bulunmamaktadır.

Vesaik mukabili ödeme yönteminde süreç şu şekilde gerçekleşir (Şema 4.8).

Şema 4.8: Vesaik mukabili ödeme süreci

4.2.5. Kabul Kredili Ödeme

İthalatçının ihracatçı tarafından düzenlenen poliçeyi kabul ederek (ödeme yapmadan) dış ticarete konu malları gümrükten çekmesine imkân veren ödeme yöntemidir. Bu yöntem, malların bedelinin poliçede belirtilen vadede ödenmesini öngörmektedir. Bu sayede ithalatçı, malları sattıktan sonra da mal bedelini ödeme imkânına; ihracatçı ise poliçeyi vadesinden önce iskonto ettirme imkânına sahip olabilmektedir.

İhracatçı tarafından düzenlenen poliçenin kabulü üç şekilde gerçekleşebilir:

- İthalatçı tarafından kabul edilmesi (ticari kabul)
- İthalatçı adına amir banka tarafından kabul edilmesi (banka kabulü)
- İthalatçı tarafından kabul edilip banka tarafından aval verilmesi

Kabul kredili ödeme yöntemi; mal mukabili, akreditifli ve vesaik mukabili ödeme yöntemlerinden birisiyle birlikte kullanılmaktadır.

Kabul Kredili Mal Mukabili Ödeme: İhracatçının malları ithalatçıya teslim etmesinden ve ithalatçının da poliçeyi kabul etmesinden sonra mal bedelinin poliçenin vadesinde ihracatçıya ödendiği ödeme şeklidir.

Kabul Kredili Akreditifli Ödeme: İhracatçının küşat mektubuna uygun vesaikler ile poliçeyi bankaya ibraz etmesinden ve amir bankanın poliçeyi kabul etmesinden sonra mal bedelinin poliçenin vadesinde ihracatçıya ödendiği ödeme şeklidir.

Kabul Kredili Vesaik Mukabili Ödeme: ihracatçının malları ithalatçıya göndermesinden sonra amir bankanın vesaiklerin ekinde yer alan poliçeyi ithalatçıya kabul ettirip veya bu kabule kendisi aval verip vesaikleri ithalatçıya teslim ettiği ve mal bedelinin poliçenin vadesinde ihracatçıya ödendiği ödeme şeklidir.

4.2.6. Karşı Ticaret

Malın, malla değişimidir. Tarafların aynı gerçek veya tüzel kişiler olması kaydıyla dış ticarete konu olan malların bedelinin herhangi bir para transferi söz konusu olmaksızın kısmen veya tamamen mal değişimi ile ödendiği yöntemdir. İlk çağlardan beri uygulanmakta olan bu yöntem de gelişmiş hâliyle değişik şekillerde uygulanmaktadır.

Takas: İki ülke arasında para kullanılmadan malların karşılıklı el değiştirmesi şeklinde yapılan ticari işlemdir. Genellikle ekonomik kriz dönemlerinde kullanılmayan üretim faktörlerini işler hâle getirmek, stokları eritmek amacıyla tercih edilen bir ticaret yöntemidir.

Kliring: İki ülke arasında yapılan kliring anlaşması çerçevesinde her iki ülkede birer banka yetkilendirilir. Yetkilendirilmiş banka; kendi ülkesindeki ihracatçı firmaya yerel para cinsinden ihracat bedelini öder, ithalatçı firmadan ise ithalat bedelini tahsil eder. Anlaşma süresi sonunda bankalar hesaplar yoluyla mahsuplaşır ve dış ticaret faaliyeti neticelendirilmiş olur.

Üçlü Ticaret: İki ülke arasında yapılan karşı ticaret işlemlerinde maddi dengesizliğin oluşması muhtemeldir. Böyle bir durumda üçüncü bir taraf devreye girerek oluşan maddi dengesizliği devralmaktadır. Örneğin A ülkesi ile B ülkesi arasında yapılan karşı ticaret sonucunda B ülkesi 10 birimlik fazla ürün göndermiş olursa C ülkesi bu 10 birimlik ürünü satın alarak ihtiyacı olan başka bir tarafa satmaktadır.

Karşı Alım: İhracatçının sözleşmede belirlenen değerde, malların bir kısmını karşı taraftan bizzat kendisinin satın alması ya da satın almayı üçüncü bir tarafın yapmasına dayanan işlemdir. Burada ihracatçının sözleşme yapmadan önce üçüncü bir tarafla alım konusunda anlaşması gerekir. Bu şekilde ihracatçı satın almak istemediği malların satın alma hakkını malları satın almak isteyen başka birine devretmiş olmaktadır.

Dengeleme: İhracatçının ihraç ettiği mal bedelinin tamamı veya bir kısmı karşılığında mal satın almasıdır. Genellikle teknoloji, hizmet ve mal ticaretinde kullanılan bir yöntemdir.

Geri Satın Alma: Teknoloji transferi şeklinde oluşan bu yöntem, bir ülkenin üretim teknolojisini bir başka ülkeye transfer ederek malları o ülkede ürettirip satın almasıdır.

Offset İşlemleri: Bir ülkenin başka bir ülkede yaptığı üretimle ilgili ham maddeyi, yarı mamul ve ara malları üretim yaptığı ülkeden satın alması ve ürettiği malları bu ülke pazarında satmasıdır. Dolaylı ve doğrudan olmak üzere iki türü vardır.

4.2.7. Konsinye Satışlar

Satışı sonradan yapılmak üzere dış alıcılara, komisyonculara veya dış ülkelerdeki şube ve temsilciliklere mal gönderilmesine **konsinye ihracat** denir. Yurt dışında malları teslim alan kişi (konsinyatör) rayiç bedelden malların satışını yapar, komisyon vb. giderleri satış gelirinden düştükten sonra kalan tutarı banka aracılığıyla ihracatçıya gönderir. Bu ödeme yöntemi, dış pazarlarda tanıtım ve reklamı yapılmak istenilen yeni mallar için kullanılmaktadır. İhracatçı açısından riskli bir yöntemdir. Bu yöntemde malın ihracatçıya geri gönderilmesi, beklemeden doğan zararların ihracatçıya yansıtılması, yabancı ülkenin kambiyo kısıtlamaları, iklim sebebiyle doğabilecek zararlar ve alıcının kusurundan kaynaklı zararların karşılanma garantisinin olmaması gibi riskler söz konusudur. Konsinye satıştaki riskleri kısmen de olsa garanti altına almak için "müşterek hesap" denilen bir yöntem geliştirilmiştir. Bu yöntemde yine konsinye satış yapılmakta ancak konsinyatör tarafından ihracatçıya asgari bir satış fiyatı garanti edilmektedir. Bu fiyat ile gerçekleşen satış fiyatı arasındaki farktan giderler düşüldükten sonra kalan kısım ihracatçı ve konsinyatör arasında paylaşılır.

Konsinye olarak gönderilen malın ihraç tarihinden itibaren bir yıl içinde kesin satışının yapılması gerekir. İhracatçı birlikleri genel sekreterliği, haklı ve zorunlu nedenlerle müracaat edilmesi hâlinde bu süreyi iki yıl daha uzatabilir. İhracat bedellerinin ise kesin satışı müteakip 180 gün içinde yurda getirilerek bir bankaya satılması zorunludur.

4.2.8. Mahsuben Ödeme

Mahsup etmek, borcun alacaktan düşülmesi yoluyla hesaplaşmak demektir. İhracat bedelinin tamamının veya bir kısmının aynı firmadan mal veya hizmet ithal etmek suretiyle tahsil edildiği ödeme yöntemidir. Kısmi mahsuplaşmada ihracat ve ithalat bedelleri arasında oluşan fark ise nakit olarak ödenmektedir.

Mahsup işleminde DAB ve DSB aynı kur üzerinden düzenlenir. Ancak alışı yapılacak döviz cinsi ile ödenecek döviz cinsinin farklı olması hâlinde mahsuben ödenecek azami tutar TCMB çapraz kuru esas alınarak tespit edilir. Ön finansman kredisi ve peşin döviz ödemeleri mahsuben ödemede kullanılmaz.

4.2.9. Banka Ödeme Yükümlülüğü [BPO (Bank Payment Obligation)]

Banka Ödeme Yükümlülüğü [BPO (Bank Payment Obligation) (Benk Peymınt Obligeyşın)], mevcut ödeme yöntemlerinin avantajları ile dijitalleşmenin sağladığı kolaylıkları birleştiren yeni bir dış ticaret ödeme yöntemidir. Bu yöntem, mal mukabili ve vesaik mukabili ödeme yöntemlerinin kolaylığı ile akreditifli ödemenin banka güvencesini bir araya getirmektedir. Dış ticaret faaliyetlerinin daha kolay, daha hızlı, daha ucuz yapılmasını sağlayan ve banka güvencesini temin eden bir ödeme yöntemidir.

BPO'da dış ticaret sürecine ilişkin tüm belgeler dijital ortamda düzenlendiği için fiziki belge kullanımı yoktur. Bu sayede taraflar fiziki belgelerin kaybolması, üzerinde değişiklik (tahrifat) yapılması, gecikmesi, rezervli olma gibi risklerden kurtulmaktadır. Fiziki belgeleri sadece ihracatçı ve ithalatçı birbirine gönderebilir.

Ayrıca BPO, şartlar sağlandığı takdirde taraflara bankalar tarafından finansman sağlanması olanağı sunmaktadır.

ICC (Milletlerarası Ticaret Odası) tarafından geliştirilen BPO "Banka Ödeme Yükümlülüğüne İlişkin Yeknesak Kurallar-750 (URBPO-750) çerçevesinde uygulanmaktadır. Ayrıca standart finansal mesaj tipi olan ISO 20022 TSMT [Trade Services Management (Treyd Servıcıs Menicmınt) (Ticari Hizmetler Yönetimi)] kullanılmaktadır.

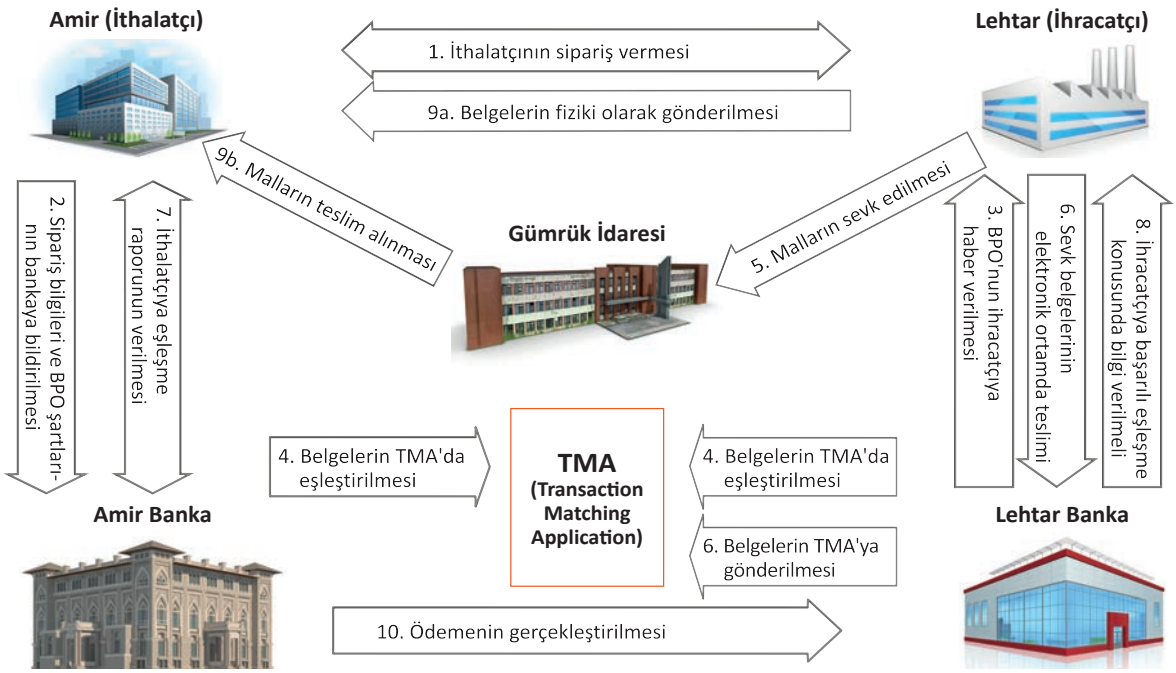
ICC, bu ödeme yöntemini şu şekilde tanımlamaktadır: *"Yükümlü Banka'nın (Obligor Bank) elektronik ortamda Lehtar Banka'dan (Recipient Bank) aldığı verileri oluşturulmuş veri tabanında (Established Baseline) belirlenen elemanlar (şartlar) ile uygunluk sağlaması üzerine Lehtar Banka'ya (Recipient Bank) ödeme yapacağına, vadeli ödeme yükümlülüğüne gireceğine ve belirlenen tutarı vadede ödeyeceğine ilişkin geri dönülmez ve bağımsız bir taahhüdüdür."*

Tanımdan da anlaşılacağı üzere BPO, yükümlü bankanın lehtar bankaya verdiği geri dönülmez şartlı bir ödeme taahhüdüdür. Bu yükümlülüğün şartı ise mallar yüklenmeden önce ithalatçı tarafından belirlenen ve İşlem Eşleştirme Uygulaması (TMA-Transaction Matching Application) denilen sisteme girilen

şartlar ile mallar yüklendikten sonra girilen bilgilerin elektronik ortamda eşleşmesidir. Eşleşme sağlandıktan sonra yükümlü banka tarafından lehtar bankaya ödeme yapılabilir. Bu nedenle URBPO sadece bankalar arasındaki işlemleri kapsamaktadır. Bankanın müşterisi ile olan işlem ilişkilerini kapsamaz.

TMA'da; sipariş referansı, ithalatçı ve ihracatçı bilgileri, yükümlü banka ve lehtar banka bilgileri, BIC kodu, malların miktarı ve tutarı, ödeme koşulları, vade gibi şartların yer alması gerekmektedir.

BPO ödeme yönteminin işleyişi şu şekildedir (Şema 4.9).

Şema 4.9: Banka ödeme yükümlülüğü süreci

Banka ödeme yükümlülüğü yöntemi 31.12.2019 tarih ve 30995 (5. mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan tebliğ ile mevzuatımıza girmiş ancak 28.08.2020 tarih ve 31227 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan tebliği ile uygulamadan kaldırılmıştır. Banka ödeme yükümlülüğü yönteminin iç ticarette de ödeme yöntemi olarak kullanılması mümkündür.

Araştırınız

Dış ticarette kullanılan ödeme yöntemlerinin elektronik ortamda yapılmasının avantajlarını ve dezavantajlarını araştırarak sınıfta bir sunum yapınız.

4.1. Etkinlik

Dış ticaret faaliyetlerinde kullanılan ödeme yöntemlerini ihracatçı ve ithalatçı açısından en güvenli olandan en az güvenilir olana doğru sıralayarak defterinize yazınız.

A) Aşağıdaki cümlelerin başındaki boşluğa ifade doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. ( ) Dış ticarette mal veya hizmetin teslimi ve ödeme aynı anda gerçekleşmektedir.
2. ( ) Dış ticarette ihracatçı ve ithalatçı arasındaki güven sorunu bankalar aracılığıyla giderilmektedir.
3. ( ) Peşin ödeme yöntemi, ihracatçı için ön finansman avantajı sağlamaktadır.
4. ( ) Mal mukabili ödeme yönteminde ithalatçı mal bedelini ödedikten sonra ihracatçı malları sevk etmektedir.
5. ( ) Banka ödeme yükümlülüğü yönteminde ihracatçı sevk belgelerini fiziki olarak kendi bankasına teslim etmek zorundadır.

B) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere verilen ifadelerden uygun olanını yazınız.

offset, güven, ihtiyatlı, banka ödeme yükümlülüğü, mal mukabili ödeme, peşin ödeme

6. Dış ticaret faaliyetlerinde ....., ihracatçı ve ithalatçı arasındaki en büyük riskdir.
7. Dış ticaret faaliyetlerinde tarafların ..... davranarak mal veya hizmet bedelini ödeme yöntemini sözleşmeyle belirlemeleri gerekmektedir.
8. İhracatçı açısından en riskli ödeme yöntemi ..... yöntemidir.
9. Başka bir ülkede üretim yapmak için gerekli ham maddenin bulunulan ülkeden satın alınması ve üretilen malların da bu ülkede satılmasına ..... adı verilir.
10. Dış ticarette kullanılan ödeme yöntemlerinin avantajları ile dijitalleşmenin sağladığı kolaylıkları birleştiren yöntem .....yöntemidir.

C) Aşağıda verilen soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

11. Aşağıdakilerden hangisi peşin ödeme yöntemiyle yapılan dış ticaret faaliyetlerinde ihracatın gerçekleştirilmesi gereken süreyi belirtmektedir.
A) 6 ay
B) 1 yıl
C) 2 yıl
D) 3 yıl
E) 5 yıl

12. İhracatçının ihraç ettiği mal bedelinin tamamı veya bir kısmı karşılığında mal satın aldığı karşı ticaret türü aşağıdakilerden hangisidir?
A) Dengeleme
B) Kliring
C) Offset
D) Takas
E) Üçlü ticaret

13. Aşağıdakilerden hangisi akreditif türü değildir?
A) Dönülebilir B) Karşılıksız C) Peşin ödemeli
D) Teyitli E) Vadeli

14. Aşağıdakilerden hangisi vesaik mukabili ödemede kullanılan ticari belgelerden biridir?

A) Çek
B) Döviz satım belgesi
C) Emre muharrer senet
D) Konşimento
E) Poliçe

15. Aşağıdakilerden hangisi konsinye olarak yurt dışına gönderilen malların satışının yapılması gereken süreyi belirtmektedir?

A) 6 ay
B) 1 yıl
C) 2 yıl
D) 3 yıl
E) 5 yıl

16. Aşağıdaki akreditif türlerinden hangisinde sevk edilen mallara ait belgelerin bankaya ibraz edilmesiyle birlikte ödeme hemen yapılır?

A) Devredilebilen
B) Görüldüğünde ödemeli
C) Rotatif
D) Teyitli
E) Vadeli

17. Aşağıdaki ödeme yöntemlerinin hangisi ithalatçı açısından en riskli yöntemdir?

A) Banka ödeme yükümlülüğü
B) Mahsuben ödeme
C) Peşin ödeme
D) Mal mukabili ödeme
E) Vesaik mukabili ödeme

Ç) Aşağıdaki soruların cevaplarını noktalı alana yazınız.

18. Dış ticaret faaliyetlerinde sözleşme yapılırken ödeme yönteminin taraflarca belirlenmesinin önemi nedir?

.....

.....

..... .

19. Vesaik mukabili ödeme yönteminde kullanılan belgeler hangileridir?

.....

.....

..... .

20. Akreditifli ödeme yönteminin türleri nelerdir?

.....

.....

..... .

5. ÖĞRENME BİRİMİ

DIŞ TİCARETTE İHRACAT İŞLEMLERİ

KONULAR

5.1. İHRACAT VE İHRACATÇI KAVRAMLARI
5.2. İHRACATIN FAYDALARI
5.3. İHRACATIN RİSKLERİ
5.4. İHRACATIN TARAFLARI
5.5. İHRACATÇI OLMA ŞARTLARI
5.6. İHRACATIN ÇEŞİTLERİ
5.7. İHRACAT SÜRECİ
5.8. İHRACAT REJİM KARARI
5.9. İHRACAT BEDELİNİN YURDA GETİRİLMESİ VE TAHSİLİ
5.10. İHRACI YASAK OLAN MALLAR

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- İhracat ve ihracatçı kavramlarını
- İhracatın ülke için faydalarını
- İhracatın firma için faydalarını
- İhracatın risklerini
- İhracatın taraflarını
- İhracatçı olma şartlarını
- İhracatın çeşitlerini
- İhracat sürecini
- İhracat rejim kararını
- İhracat bedelinin yurda getirilmesi ve tahsilini
- İhracı yasak olan malları

TEMEL KAVRAMLAR

döviz alım belgesi, gümrük mevzuatı, gümrük müşaviri, ihracat, ihracat bedeli kabul belgesi, ihracat birliği, ihracatçı, ihracat mevzuatı, kambiyo mevzuatı, T.C. Ticaret Bakanlığı

5.1. İHRACAT VE İHRACATÇI KAVRAMLARI

Hazırlık Çalışmaları

1. **Türkiye'de üretilip ihtiyaç fazlası olan ürünler sizce nasıl değerlendirilebilir? Tartışınız.**
2. **Türkiye'den ihraç edilen ürünlerin türleri ile ilgili bildiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**

İhracat yapmak, bir ülkenin ve bu ülkedeki firmaların büyümesi ve rekabet gücünü artırması bakımından önem arz etmektedir.

İhracat: İhracat genel olarak ülkede üretilen bir malın yurt dışına satılması şeklinde tanımlanmaktadır. İhracat yönetmeliğine göre ise bir mal veya hizmetin yürürlükteki ihracat mevzuatı ile gümrük mevzuatına uygun şekilde Türkiye Gümrük Bölgesi dışına veya serbest bölgelere çıkarılmasına ya da T.C. Ticaret Bakanlığı tarafından ihracat olarak kabul edilecek sair çıkış ve işlemlere **ihracat** denir (Görsel 5.1). Örneğin Türkiye'den yurt dışına fındık satılması işlemi bir mal ihracatıdır.

Görsel 5.1: İhracat

Kimler İhracat Yapabilir?

İhracat yapma hakkı verilen kişiler ihracat yapabilirler. Bu gerçek kişiler vergi numarası alarak, bir mali müşavir ile çalışmaya başlarlar. Sonra bir gümrük müşavirine vekâlet verirler ve bulunulan bölgede faaliyet gösteren bir ihracatçı birliğine üye olma işlemlerini gerçekleştirirler. Böylece ihracat yapma haklarını elde etmiş olurlar.

İhracatçı: İhraç edilecek mala göre ilgili ihracat birliğine üye olanlar, vergi ödemekle yükümlü gerçek ve tüzel kişiler ile yürürlükteki mevzuat hükümlerine istinaden hukuki tasarruf yapma yetkisi tanınan ortaklıklardır. Bu firmalar, ihracat bedellerini yurda getirmelidir.

5.2. İHRACATIN FAYDALARI

Hazırlık Çalışmaları

1. **Türkiye ekonomisi açısından ihracatın önemini tartışınız.**
2. **Yaşadığınız bölgede üretilen tarım ürünlerinin ihtiyaç fazlaları nasıl değerlendirilebilir? Düşüncelerinizi paylaşınız.**

İhracat yapmaya başlamak uluslararası pazara açılmak demektir. Uluslararası pazar, ulusal pazara göre daha büyük ticaret hacmi sağlar. Dolayısıyla üretimin artması ve buna bağlı olarak istihdamın genişlemesi beklenir (Görsel 5.2).

Görsel 5.2: İhracatın faydaları

İhracatın Firmalara Sağladığı Faydalar

- Kârlılığı artırır.
- İç pazara olan bağımlılığı azaltır.
- Fiyat dalgalanmalarından en az şekilde etkilenilmesini sağlar.
- Üretim kapasitesini artırır.
- Ortalama birim maliyetlerini azaltır.
- Rekabet gücünü artırır.

İhracatın Ülkeye Sağladığı Faydalar

- Yeni iş olanakları oluşturur.
- İşsizliği azaltır.
- Dış ticaret açığını azaltır.
- Ülkeye döviz girişini artırır.

5.3. İHRACATIN RİSKLERİ

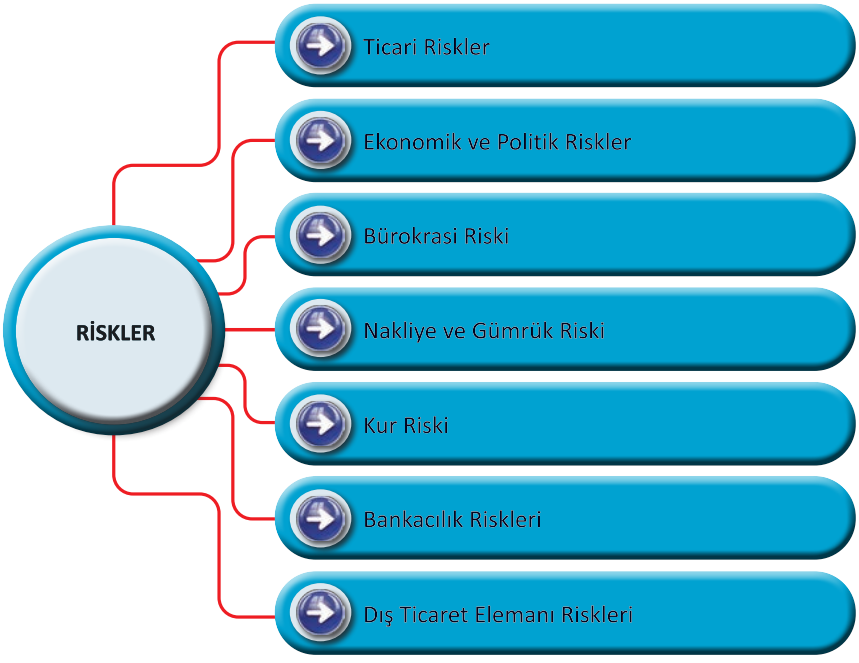
Hazırlık Çalışmaları

1. **Türkiye'den, komşu ülkelere yapılan mal ihracatında hangi sorunlarla karşılaşılabilir? Örnek vererek açıklayınız.**
2. **Amerika'ya veya Afrika'ya mal ihracatında nakliye konusunda ne tür zorluklar yaşanabilir? Düşüncelerinizi paylaşınız.**
3. **Döviz kurunda yaşanan değişimler ihracatçıyı nasıl etkiler? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**

Yapılan ihracatın mal bedelinin zamanında alınamaması veya hiç alınamaması, malların gümrükten çekilmeyerek devlete terk edilmesi, gümrüğe gelmiş malların iade edilmesi ya da zamanında çekilmeyen malların fiyatının düşürülmesi gibi karşılaşabilecek riskler vardır. Ancak yüksek risk oranı yüksek kârlılığı da sağlayacaktır (Görsel 5.3). Bu riskler çeşitli başlıklar hâlinde sınıflandırılır (Şema 5.1).

Görsel 5.3: İhracat riskleri ve kârlılık ilişkisi

Şema: 5.1: İhracat riskleri

Ticari Riskler: Alıcı, satıcı ve taşıyıcı taraflardan kaynaklanan risklerdir.

- Alıcının malı almaktan vazgeçmesi
- Alıcının satın almak istediği malın siparişini vermesi ancak mal bedelini ödeyememesi
- Satıcının belirlenen sürede malı alıcıya teslim edememesi
- Malın taşıma süresinin uzun sürmesi veya malın hasar görmesi

Ekonomik ve Politik Riskler: Ülkelerin dış ödeme taahhütlerini yerine getirebilmek için gerekli dövizi sağlayamamaları ekonomik riski oluşturur. Ülkelerin dış ödeme taahhütlerini karşılamada kararlılık göstermemeleri riski ise politik riski ifade eder.

Bürokrasi Riski: Ülkeler arası siyasi ve ticari ilişkiler önemlidir. İhracatçı, iki ülke arasında daha önce imzalanmış olan ticari anlaşmaları araştırmalıdır. İhracatçı, ihracatı zorlaştıran bürokratik engellerle karşılaşabilir.

Nakliye ve Gümrük Riski: Lojistik firmalarından ve gümrük müşavirliklerinden kaynaklanan risklerdir. Yanlış güzergâh seçimi, eksik ya da hatalı düzenlenen evraklar, gümrük görevlilerinin hatalı gerçekleştirdiği işlemler, ihracatçının karşılaşabileceği en büyük risklerdendir.

Kur Riski: İhracatçı, yaşanabilecek kur dalgalanmalarını göz önünde bulundurarak planlama yapmalıdır.

Bankacılık Riskleri: İhracatçı, ticaret yapılacak ülkenin yasal mevzuatını, ambargolarını, döviz politikaları ve kota uygulamalarını bilen bankalarla iş birliği kurmalıdır.

Dış Ticaret Elemanı Riskleri: Dış ticaret elemanının ihracat yapılacak ülkenin prosedürlerini bilmesi, kültürünü tanıması ve sosyal ilişki becerilerinin olması gerekir. Bunlar, ihracatın sağlıklı bir şekilde yapılması için önem arz etmektedir.

5.4. İHRACATIN TARAFLARI

Hazırlık Çalışmaları

1. **Yurt dışı seyahatlerde ihtiyaç durumunda Türk bankaları ile işlemler nasıl gerçekleştirir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **Bir banka ile çalışmak tacire ticari hayatta ne gibi imkânlar sunar? Tartışınız.**

İhracatta dört taraf bulunur (Şema 5.2). Amir, lehtarın lehine akreditif açılmasını sağlar. Akreditifi açan amir banka, lehtarına karşı geri dönülemez bir ödeme sorumluluğu taşır. Burada lehtar lehine akreditif açılan firmadır. Açılan akreditifi lehtara ihbar eden banka lehtar bankadır.

Şema 5.2: İhracatın tarafları

Amir: Ülkesine mal girişi sağlayan firmaya yani ithalatçıya denir.
Amir Banka: İthalatçı firmanın çalıştığı bankadır.
Lehtar: İhracatı yapan ihracatçıya denir.
Lehtar Banka: İhracatçının çalıştığı bankaya denir.

5.1. Etkinlik

İhracatın taraflarının adlarını ve bunların görevlerini aşağıdaki tabloya yazınız.

İHRACATIN TARAFLARI	GÖREVLERİ
1.	....
2.	....
3.	....
4.	....

5.5. İHRACATÇI OLMA ŞARTLARI

Hazırlık Çalışmaları

1. **Vergi kimlik numarasına sahip olmak ticari anlamda ne ifade eder? Tartışınız.**
2. **Size göre çevrenizdeki esnaf ve sanatkârlardan hangileri ihracat yapabilir? Örnekler vererek düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**

İhracatçı birliğine üye olup ticaret, sanayi, esnaf ve sanatkârlar odalarından herhangi birine kayıtlı olan, vergi numarasına sahip her gerçek ve tüzel kişi yasal olarak ihracat yapabilir.

İhracatçı birliğine üye olmak isteyen tacirler, gerekli belgeler ile birlikte herhangi bir ihracatçı birliği genel sekreterliğine veya irtibat bürolarına başvurabilirler.

İhracatçı Birliği Genel Sekreterliği üyeliği için gerekli belgeler şunlardır:

- Tek vergi numarasına ilişkin vergi dairesi vergi mükellefiyet yazısı
- İmza sirküleri fotokopisi
- Taahhütname
- Gerçek ve tüzel kişi tacirler için; ana sözleşme örneği veya kuruluş Ticaret Sicil Gazetesi fotokopisi

- Esnaf ve Sanatkârlar için; Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Odasından alınan esnaf sicil numarası ile üretim faaliyetinde bulunduğunu gösterir "Faaliyet Belgesi"
- Ortak girişim ve konsorsiyumlar için durumlarını bildirir ortaklık sözleşmesi

İhracat yapabilmek için yapılması gereken işlemler ve gerekli belgeler şöyledir:

- İhracatçı sıfatının kazanılması
- İthalatçının bulunması
- Dış ticaret anlaşmasının yapılması ya da proforma teyit metninin imzalanması
- İhracat ödeme şekillerine uygun olarak ihracat bedelinin tahsilinin yapılması
- İhracata konu olan ürünlerin hazırlanması
- Vesaikin hazırlanması
- İhracat konusu ürünlerin nakliyeciye teslimi
- İhracatçı birliği onayı
- Gümrük işlemlerinin yapılması
- Taahhütlerin kapatılması

İhracatçı vasfına sahip olabilmek için yapılması zorunlu işlemler şunlardır:

- Tacirlik sıfatının kazanılması
- İlgili ihracatçı birliğine üye olunması
- Vergi dairesinden mükellef kaydının alınması
- Mükellef yazısının ve şirket belgelerinin gümrüklere bildirimi

Bilgi Notu

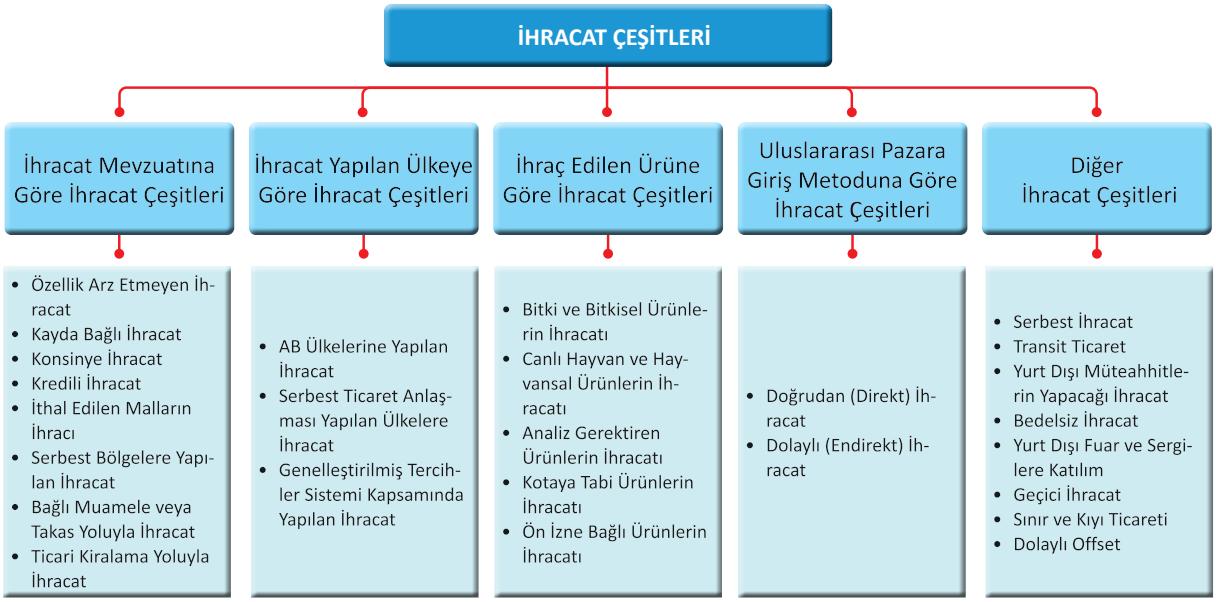
E-ihracat, mikro ihracat kapsamında gerçekleştirilir. Kobiler, gümrük işlemlerinden doğan maliyet ve prosedürlerden muaf tutulur. E-ihracat yapabilmek için birliğe üye olmak, gümrük işlemleri vb. işlemlere gerek yoktur.

5.6. İHRACATIN ÇEŞİTLERİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Türkiye'nin coğrafi konumu, hangi ülkelere ihracat yapılması durumunda bir avantaj sağlar? Düşüncelerinizi söyleyiniz.**
2. **"Kota" sözcüğü size ne ifade etmektedir? Kota uygulaması, ülkeler açısından nasıl bir anlam ifade etmektedir? Düşüncelerinizi söyleyiniz.**

Her ticari faaliyette olduğu gibi ihracatta da belirli şekiller mevcuttur. İhracat sürecinde bilinmesi gereken en önemli konulardan biri yapılacak ihracata ürünün hangi usulde hangi ülkeye gönderileceğidir. Bununla birlikte ihraç edilecek ürünü de iyi tanımak ve ihracatı açısından ürünün ne gibi işlemlere tabi tutulacağını da bilmek gerekir (Şema 5.3).

Şema 5.3: İhracat çeşitleri

5.6.1. İhracat Mevzuatına Göre İhracat Çeşitleri

Bir malın veya değerin yürürlükteki ihracat mevzuatı ile gümrük mevzuatına uygun şekilde fiilî ihracatının yapılması ve kambiyo mevzuatına göre bedelinin yurda getirilmesi ihracat olarak kabul edilir.

İhracat yönetmeliğine göre ihracat çeşitleri; özellik arz etmeyen ihracat, kayda bağlı ihracat, kredili ihracat, konsinye ihracat, ithal edilmiş malların ihracı, serbest bölgelere yapılacak ihracat, bağlı muamele veya takas yoluyla yapılacak ihracat, ticari kiralama yoluyla yapılacak ihracat olarak belirtilmiştir.

Özellik Arz Etmeyen İhracat: İhracatı yasak olmayan veya ihracatı için herhangi bir izin belgesi gerektirmeyen yani herhangi bir özelliği olmayan standart ihracat işlemidir. İhracatçı, ihracatçı birliğine onaylattığı belgeler ve gümrük beyannamesi ile gümrük müdürlüğüne başvurarak ihracatı gerçekleştirir.

Kayda Bağlı İhracat: İhracat yönetmeliğinin ekinde yayınlanan "Kayda Bağlı İhracat Listesi"nde yer alan malların ihracı kayda bağlı ihracat kapsamındadır. Kayda bağlı ihracat listesinde

bulunan malları ihraç edecek

ihracatçılar tarafından kayıt için

gümrük beyannamesi ile ihracatçı birliklerine başvuru yapılmalıdır.

Konsinye İhracat: Kesin satış yapılmadan malın yurt dışındaki alıcılara, komisyoncular, ihracatçının yurt dışındaki şube ve temsilciliklere gönderilmesine imkân veren bir ihracat şeklidir (Görsel 5.4).

Görsel 5.4: Uluslararası fuarlara katılım ve konsinye ihracat

Konsinye satış, gerçekte bir satış değil, satış imkânı arama yoludur. Mallar kısmen veya tamamen satılmayabilir. Bu durumda satılamayan mallar ülkeye geri getirilir.

Kredili İhracat: İhracat bedelinin Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu'nda öngörülen süreleri aşacak şekilde yurda getirilmesine izin veren ihracat türüdür. Kredili ihracat yapacak olanlar ilgili müracaatlarını mal cinsi, ödeme planı ve ödeme süresini içeren satış sözleşmesinin aslı ve Türkçe tercümesi ile birlikte ihracatçı birliklerine yapar.

Bilgi Notu

Konsinye, mülkiyet devri yapılmaksızın malların satış sorumluluğunu yüklenen bir kişiye (komisyoncuya) gönderilmesi demektir. Konsinye suretiyle malı teslim alan aracı, malı ya üçüncü şahıslara satar ya da kendisi kesin olarak satın alabilir. Örneğin emanet niteliğindeki konsinye mal, aracının kusuru sebebiyle telef olursa aracı bu malı kendi kusuru sebebiyle satın almak zorundadır.

İthal Edilmiş Malların İhracatı: Geçici süreliğine ülkeye işlenmek üzere getirilen, teminat olarak gümrük vergisi ve KDV yatırılan ham madde ve yarı mamullerin sonradan ihracatına olanak tanınmaktadır. Aynı zamanda her türlü mali yükümlülüğü yerine getirilerek serbest dolaşıma sokulan eşyanın tekrar ihracı da ithal ürünlerin ihracatı kapsamına girer.

Serbest Bölgelere Yapılacak İhracat: Türkiye sınırları içinde yer alan ancak gümrük işlemleri açısından yurt dışı sayılan serbest bölgelere yapılan ihracattır.

Bağlı Muamele ve Takas Yoluyla Yapılacak İhracat: **Takas;** iki ülke arasında ihraç veya ithal edilen mal, hizmet veya teknoloji transferi bedelinin kısmen veya tamamen mal, hizmet, teknoloji transferi veya kısmen döviz ile karşılanması işlemidir.

Bağlı muamele ise ikiden fazla taraf arasında yapılan takas işlemidir. Bağlı muamele; ithal edilen mal, hizmet ve teknoloji bedelinin mal, hizmet ve teknoloji ihracıyla karşılandığı, ithal veya ihraç fazlalığının döviz olarak ödendiği veya tahsil edildiği ödeme şeklidir. Mal ve/veya hizmet ihraç ve ithalinde, ithalatçı ve ihracatçının aynı gerçek ya da tüzel kişi olması durumunda, ödemelerin herhangi bir fiilî para hareketi gerçekleşmeksizin kısmen veya tamamen ithalat ve ihracat takası (mahsup) şeklinde yapılmasıdır.

Bağlı muamelelerde banka tarafından, ihracatçı firmanın üyesi olduğu veya bulunduğu bölgedeki ihracatçı birliğinin izin belgesi aranır.

Bağlı muameleler veya takas yoluyla yapılacak ihracatta ihracatçı tarafından hazırlanması gereken belgeler şunlardır:

- Dilekçe
- Bağlı muamele veya takas talep formu (altı nüsha)
- Yabancı firma ile Türk firması arasında yapılan ve ihraç ve ithal edilecek malların adı, cinsi, kalitesi, teslim şekli ve yeri, birim ithal ve ihraç fiyatları

Ticari Kiralama Yoluyla Yapılacak İhracat: Malların bir kira bedeli karşılığında belirli bir süre kullanılmak üzere geçici olarak ülke sınırları dışına çıkarılması işlemidir. Yabancı firma ile yapılan kira sözleş-

mesi ile başvurulup T.C. Ticaret Bakanlığı'ndan izin alınarak yapılır (Şekil 5.1). Söz konusu kira sözleşmesinde bulunması gereken unsurlar şunlardır:

- Malın cinsi, miktarı, birim fiyatı
- Teknik özellikler
- GTİP (Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu)
- Kira süresi
- Kira bedeli ve ödeme koşulları
- Teslim yeri

1. İhracatçının
   a) Unvanı : .....
   b) Adresi : .....
   c) Telefon Numarası : .....
   d) Belgegeçer Numarası : .....
   e) Vergi Numarası : .....
2. Kiracı Firmanın
   a) Unvanı : .....
   b) Adresi : .....
   c) Telefon Numarası : .....
   d) Belgegeçer Numarası : .....
3. Kiralanacak Malın
   a) Cinsi : .....
   b) G.T.İ.P. : .....
   c) Miktarı : .....
   d) Birim Değeri : .....
   e) FOB Değeri : .....
   f) CIF Değeri : .....
4. Malın Gideceği Ülke : .....
5. Kambiyo Müdürlüğü : .....
6. İhraç Gümrüğü : .....
7. Kira Bedeli : .....
8. Ödeme Şekli : .....
9. Kira Süresi : .....
10. Ödemenin yapıldığı para birimi : .....

..... / ..... / .....
Kiralayan Firma
(Kaşe ve İmza)

Şekil 5.1: Ticari kiralama yoluyla yapılacak ihracata ilişkin başvuru formu

5.2. Etkinlik

Aşağıda verilen kavramları uygun örneklerle karşılaştırarak kavramı temsil eden harfi, eşleşen örneğin sonundaki kutucuğa yazınız.

	KAVRAMLAR
a	Kredili ihracat
b	Serbest bölgelere yapılacak ihracat
c	Özellik arz etmeyen ihracat
ç	Bağlı muamele ve takas yoluyla yapılacak ihracat
d	İthal edilmiş malların ihracatı
e	Konsinye ihracat
f	Kayda bağlı ihracat

	ÖRNEKLER	
1	Kesin satış işlemi gerçekleşmeden Almanya'daki şubeye mal gönderilmesi	e
2	TL'nin Türkiye'ye getirilmesi ile ilgili kanunla belirlenen sürelerin aşılmasına imkân veren ihracat şekli	.....
3	İzmir Serbest Bölgesi'nde faaliyet gösteren bir deri firması için Türkiye'den İzmir Serbest Bölgesi'ne deri ürünlerinin gönderilmesi	.....
4	Herhangi bir yasak ve kota kapsamında olmayan standart ihracat türü	.....
5	Türkiye'nin Azerbaycan'dan elektrik enerjisi ithalatı karşılığında Azerbaycan'a televizyon gibi dijital yayın cihazları ihraç edilmesi	.....
6	Serbest dolaşımdaki eşyanın yeniden başka ülkelere ihraç edilmesi	.....

5.6.2. İhracat Yapılan Ülkeye Göre İhracat Çeşitleri

İhracat işlemlerinde ihracatın yapılacağı ülkeye göre farklılıklar olabilir. Her bir ülkeye göre düzenlenmesi gereken belgeler, müracaat edilecek kurum ve kuruluşlar ile ilgili işlemlerde izlenmesi gereken süreç değişebilmektedir.

Avrupa Birliği Ülkelerine Yapılacak İhracat: Gümrük Birliği Anlaşması gereği anlaşmaya tabi AB ülkelerine yapılan ihracatlarda sanayi ürünleri ve işlenmiş tarım ürünlerinin ilgili vergi ve fonlardan muaf tutularak serbest dolaşıma tabi olmasıdır (Görsel 5.5).

Görsel 5.5: AB ülkelerine ihracat

Serbest Ticaret Anlaşması (STA) Yapılan Ülkelere İhracat: Serbest ticaret anlaşmalarının amacı taraf ülkeler arasında ticarete yönelik engellerin ortadan kaldırılarak ticaretin serbest hâle getirilmesidir. Bu durum AB ile ortak ticaret politikası uygulanmasını zorunlu kılmıştır. Ayrıca AB'nin tercihli anlaşmalarından başlayarak üçüncü ülkelerle serbest ticaret anlaşması müzakerelerinin ele alınmasını gerektirmiştir.

Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GSP) Kapsamında Türkiye'ye Taviz Tanıyan Ülkelere İhracat: Uluslararası ticarette, gelişmiş ülkeler tarafından gelişmekte olan ülkeler lehine tek taraflı olarak tanınan imtiyazlardan oluşur. Fakat bu imtiyaz tüm ürünleri kapsamaz. İhracatçının ihraç edeceği ürünün GSP listesinde yer alıp almadığını kontrol etmesi gerekir.

Araştırınız

1. **Genelleştirilmiş tercihler sistemini (GSP) kullanan ülkeler hangileridir? Araştırınız.**
2. **Türkiye'nin GSP uyguladığı ülkeler ve serbest ticaret anlaşması yapılan ülkeler hangileridir? Araştırma sonuçlarınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.**

5.6.3. İhraç Edilen Ürüne Göre İhracat Çeşitleri

İhracat, ihraç edilen ürüne göre çeşitlenmektedir. Özel uygulamalara tabi ürünlerin ihracatında engeller ve hazırlanması gereken belgeler bulunmaktadır. Söz konusu ürünlerle ilgili olarak düzenlenmesi gerekli belgeler tabloda Tablo 5.1 gösterilmiştir.

Tablo 5.1: İhraç Edilen Ürüne Göre İhracat Belgeleri

Kontrol Belgesi	Radyasyon Analiz Belgesi/Sarı Belgesi
Ticari Kalite Denetim Yeterlik Belgesi	Helal Belgesi
İmalatçının Analiz Belgesi	Koşer Belgesi
Borsa Tescil Beyannamesi	Ekspertiz Raporu
Uluslararası Orijin ve Bitki Sağlık Sertifikası	Gözetim Belgesi
Hayvan İhracına İlişkin Sağlık Raporu	Halı Ekspertiz Raporu
Doğal Arı Balı Analiz Belgesi	Hediyelik Eşya İhracatında Ekspertiz Raporu
Gıda Ambalaj Maddelerinin İhracatında Gıda Güvenliği / Sağlık Sertifikası	Lüle Taşı İhracatında Ekspertiz Raporu

İhraç edilen ürüne göre ihracat çeşitleri şunlardır:

- İhracatta zorunlu uygulamada bulunan standartlar listesinde yer alan ürünlerin ihracatı
- Bitki ve bitkisel ürünlerin ihracatı

- Canlı hayvan ve hayvansal ürünlerin ihracatı
- Analiz gerektiren ürünlerin ihracatı
- Kotaya tabi ürünlerin ihracatı
- Ön izne bağlı ürünlerin ihracatı

5.6.4. Uluslararası Pazara Giriş Metoduna Göre İhracat Çeşitleri

Uluslararası bir pazara nasıl giriş yapılabileceğinin belirlenmesi önemlidir. İhracatçılar, ihraç pazarında talep edilen hizmet düzeyinin, tarifelerin, marka bilincinin, nakliyenin ve rekabet avantajının ulusal pazardan farklılıklarını dikkate alarak uluslararası pazarlara giriş şeklini belirlemelidir. Pazara giriş, esas itibarıyla "doğrudan (direkt) ihracat" ve "dolaylı (endirekt) ihracat" olarak iki şekilde mümkün olmaktadır.

Doğrudan (Direkt) İhracat: Doğrudan ihracatta tüm ihracat işlemleri aracı kullanılmadan ihracatçı tarafından gerçekleştirilir. İthalatçının bulunmasından ödemenin alınmasına kadar tüm süreçte sorumluluk ihracatçıya aittir. Doğrudan ihracat yapmak için ihracatçı, şirketteki yurt içi satış departmanından bağımsız olarak bir ihracat departmanı oluşturmalıdır. Doğrudan ihracatın faydaları şunlardır:

- Şirket tüm ihracat aşamalarını kontrol edebilir.
- Aracıları bertaraf edildiği için ihracattaki kâr oranı artar.
- Şirket alıcısıyla daha yakın ilişkiler kurabilir.

Dolaylı (Endirekt) İhracat: İhracat yapmak isteyen firmalar, ihracatı gerçekleştirmek için gerekli personel ve kaynağa sahip olmayabilir. Bu durumdaki şirketler değişik ülkelere ihracat konusunda gerekli deneyim ve altyapıları olan komisyoncular, acenteler, sektörel dış ticaret şirketleri, dış ticaret şirketleri, lokal alım ofisleri vasıtasıyla ihracat yapabilir. Dolaylı ihracatın avantajları şunlardır:

- Firma, ihracatın teknik ve hukuki yönlerini öğrenmek yerine üretim konusunda yoğunlaşabilir.
- Firma, aracının bu alandaki deneyimlerinden faydalanabilir.

5.6.5. Diğer İhracat Çeşitleri

Ülkeler, iç piyasada üretilen ve dış pazarlarda yüksek rekabet gücüne sahip olan mal ve hizmetleri dış talebi karşılamak üzere ihraç ederek döviz girişi sağlar. Bu sayede ülkenin dış ticaret dengesinin korunmasına katkıda bulunulur.

Dış satım yani ihracat, yukarıda sayılan ihracat çeşitlerinden farklı türlerde de gerçekleştirilebilmektedir. Bunlar şu şekilde sıralanabilir.

Serbest İhracat: İhracatçı birliklerine onaylatılmış olan gümrük beyannamesi ile ihracatın yapılacağı gümrük idaresine başvurularak gerçekleştirilen ihracat işlemleri, İhracat Rejimi Kararı'ndan başka herhangi özel bir hükme tabi olmadığı için özelliği olmayan serbest ihracat kapsamındadır.

Transit Ticaret: Türkiye dışında satılan malların Türkiye'den geçirilerek ya da geçirilmeksizin üçüncü bir ülkeye satışı suretiyle yapılan ihracattır. Transit ticaret formu Şekil 5.2'deki gibidir.

1. Talep Sahibi Firmanın
   a) Unvanı : .....
   b) Adresi : .....
   c) Vergi No : .....
2. Transit Ticarete Konu Malın
   a) Cinsi : .....
   b) GTİP : .....
   c) Değeri (CIF, CF, FOB vb.) : .....
      - Alış bedeli : .....
      - Satış bedeli : .....
      - Transit ticarete yurt dışındaki bir bankaca aracılık edildiği durumlarda beyan edilen kâr : .....
   d) Miktarı (adet, kg, ton, vb.) : .....
   e) Satın alındığı ülke : .....
   f) Satıldığı ülke : .....
3. Transit ticaret konusu malların gümrük sundurma ve antrepolarında ambalajlanması veya işleme tabi tutulması hâlinde kullanılacak olan malzemenin
   a) Miktarı : .....
   b) Adı, Birim Değeri (adet, kg, vb.) Toplam Değeri : .....
   c) TOPLAM : .....

..... / ..... / .....
Talep Sahibi Firma
(Kaşe ve İmza)

Şekil 5.2: Transit ticaret formu

Yurt Dışında İş Yapan Müteahhitlerin Yapacağı İhracat: Yurt dışında inşaat, tesisat ve montaj işi yapan müteahhitlerin (yüklenicilerin), yapacakları işlerle ilgili makine, teçhizat ve ekipmanın "geçici ihracına" inşaat malzemeleri ve işçilerin ihtiyacı olan tüketim maddelerinin "kesin ihracına" ilişkin işlemler bu kapsamda yer almaktadır.

Bedelsiz İhracat: Bedeli yürürlükteki kambiyo mevzuatı çerçevesinde yurda getirilmesi gerekli olmaksızın yurt dışına kesin olarak mal gönderilmesi şeklinde gerçekleşen ihracat şeklidir. Bedelsiz ihracat formu Şekil 5.3'deki gibidir.

Bedelsiz ihracat kapsamına giren çeşitli unsurlar vardır:

- Gerçek ve tüzel kişiler tarafından götürülen veya gönderilen hediyeler, miktarı ticari teamüllere uygun numuneler ile reklam ve tanıtım eşyaları

- Daha önce usulüne uygun olarak ihraç edilen malların bedelsiz gönderilmesinin ticari örf ve âdetlere uygun parçaları, fireleri ile garantili olarak ihraç edilen malların garanti süresi içerisinde yenilenmesi gereken parçaları
- Yabancı misyon mensuplarının, Türkiye'de çalışan yabancıların, yurt dışına hane nakli ile gidecek Türk vatandaşlarının, daimî veya geçici görevle yurt dışına giden kamu görevlilerinin beraberlerinde götürecekleri, gönderecekleri veya adlarına gönderilecek eşya ve taşıtlar
- Yurt dışında yerleşik tüzel kişiler, yabancı turistler ve yurt dışında ikamet eden Türk vatandaşlarının beraberlerinde götürecekleri, gönderecekleri veya adlarına gönderilecek eşya ve taşıtlar bedelsiz ihracat kapsamına girer.

1. Talep Sahibinin
   a) Adı veya Unvanı : .....
   b) Adresi : .....
   c) Vergi No : .....
   d) Bağlı Bulunduğu İhracatçı Birliği : .....
2. Malın Gideceği Firma veya Kuruluşun
   a) Adı veya Unvanı : .....
   b) Adresi : .....
   c) Ülkesi : .....
3. Malın
   a) Cinsi : .....
   b) GTİP : .....
   c) Tipi, Kalitesi ve Standardı : .....
   d) Üretim Yılı ve Menşei : .....
   e) Ambalaj Şekli : .....
   f) Miktarı : .....
   g) Değeri (TL ve ABD doları) : .....
4. İhraç Gümrüğü : .....

..... / ..... / .....
Talep Sahibi Firma
(Kaşe ve İmza)

Şekil 5.3: Bedelsiz ihracat formu

Yurt Dışı Fuar ve Sergilere Katılım: Ülkeyi temsilen uluslararası fuar ve sergiler için götürülen tanıtım malları da bir ihracat çeşididir (Görsel 5.6).

Görsel 5.6: Yurt dışı fuarlara katılım

5.7. İHRACAT SÜRECİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Planlı ve programlı bir şekilde ihracata başlamanın ihracatın başarısına etkisi hakkında düşüncelerinizi ifade ediniz.**
2. **Türkiye'de ihracat ile ilgili düzenlemelerde hangi kuruluş yetkilidir? Görevleri nelerdir? Bildiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**

Dış piyasalara mal ve hizmet satan firma, ürettiği mal ve hizmeti doğrudan kendisi ihraç edebilir ya da yurt içi piyasadaki aracı firmalar yardımıyla dolaylı olarak ihracat yapabilir. Dış pazarlara açılmak isteyen bir firmanın ihracata başlamadan önce ve ihracat süreci sırasında dikkate alması gereken konular vardır.

5.7.1. İhracat Öncesi İşlemler

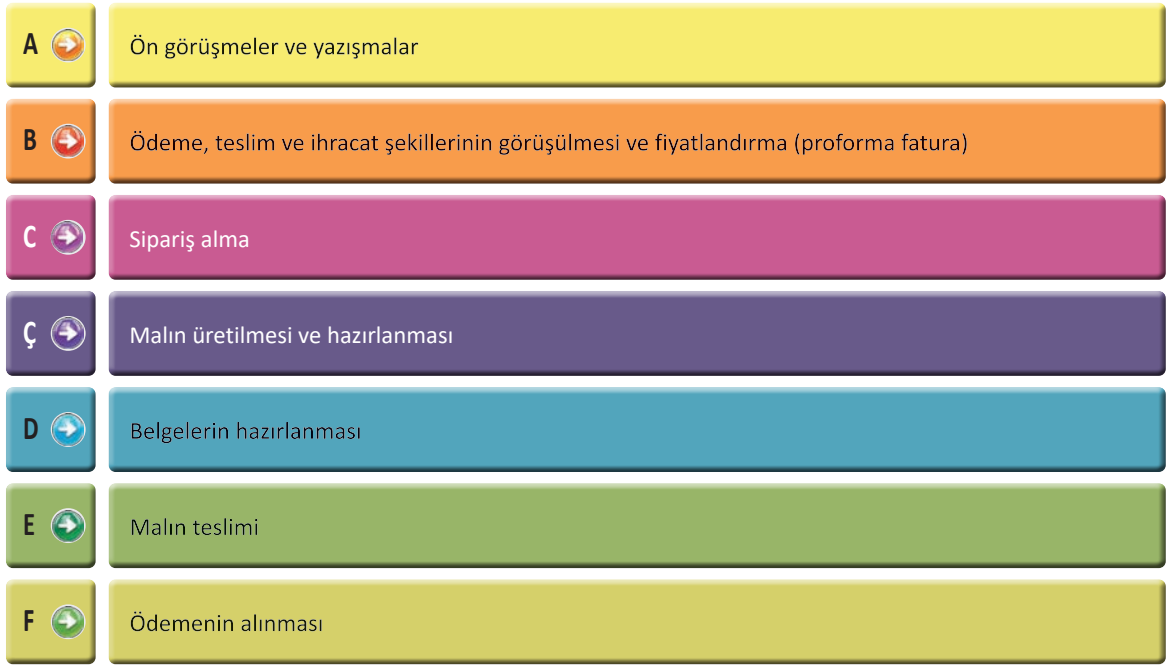
Firmaların ihracat işlemlerini yapabilmeleri için ihracatçı birliklerine üye olması gerekir. İlgili ihracatçı

birliğine üye olmak için işletmenin imza yetkilisi, gerekli yasal belgelerle ilgili birliğe şahsen başvurmalıdır.

Matbu dilekçe formu ve taahhütname, ihracatçı birliklerinden alınır. Bu belgelerle birlikte diğer ilgili evraklar ihracatçı birliğine verildikten sonra gerekli işlem tamamlanarak birliğe üyelik için süreç tamamlanmış olur.

5.7.2. İhracatın Gerçekleşme Süreci

İhracat işlemlerinde ilk aşama, dış pazarlarla ilgili araştırmalar yapmaktır. Dış pazarda müşteri bulmak ve onunla irtibata geçmektir. Bu aşamayı teklif aşaması izler. İhracat tekliflerinde proforma fatura (teklif mektubu) kullanılır. Bu teklifin ithalatçı tarafından kabul edilmesinden sonra ihraç malının ithalatçı tarafından satın alınması konusunda anlaşma sağlanır. Sonraki aşama, ihraç edilecek mal ile birlikte bu mal ile ilgili vesaik hazırlanmasıdır. İhracat sürecine ilişkin aşamalar şöyledir (Şema 5.4).

Şema 5.4: İhracat süreci aşamaları

İhracatçı tarafından hazırlanması gereken bu evrakların başında ticari belgeler ve sevk evrakları gelmektedir. Gümrük işlemleri sırasında bir gümrük müşaviri ile çalışılması yararlı olacaktır. Gümrük müşaviri, hazırlanan belgelerle ihraç konusu olan mala ilişkin gümrük çıkış işlemleri için beyan verir. Gümrükleme işlemi, gümrük müdürlüklerinde veya ihracatçının malı uluslararası taşımayı yapacak araca yüklediği yerde gerçekleştirilebilir. Gümrük memurlar,ı ürünü ve belgeleri kontrol ederek malın çıkışına izin verir. Kontrollerde bir hata ya da eksiklikle karşılaşırsa hatanın düzeltilmesi veya eksikliğin giderilmesi gümrük memurlarınca istenir. Gerekli işlemler tamamlandıktan sonra malın fiilî ihracatı gerçekleştirilir.

5.8. İHRACAT REJİMİ KARARI

Hazırlık Çalışmaları

1. "Rejim" sözcüğü size ne ifade etmektedir? Düşüncelerinizi paylaşınız.
2. Bir ürünün Türkiye Gümrük Bölgesi dışına çıkarılmasına yasaklama veya sınırlandırma getirilmesinin nedenleri neler olabilir? Düşüncelerinizi paylaşınız.

İhracat Rejimi, serbest dolaşımda bulunan eşyanın ihraç amacıyla Türkiye Gümrük Bölgesi dışına çıkışına ilişkin hükümlerin uygulandığı rejim olarak tanımlanmıştır. Türkiye Gümrük Bölgesi'nden ihraç edilecek eşya, ihracata ilişkin gümrük beyannamesi ile yetkili gümrük idaresine beyan edilir.

İhracat Rejim Kararı, 22.11.1995 tarih ve 95/7623 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenmiştir. Bu kararın amacı ihracatın ülke ekonomisi yararına düzenlenmesini, desteklenmesini ve geliştirilmesini sağlamak için ihracatta yetkili mercii ve uygulanacak esasları belirlemektir.

İhracatta yetkili merci, T.C. Ticaret Bakanlığı'dır. Bakanlık;

- İhracatın her aşamasında gözetim, denetim ve yönlendirilmeye ilişkin her türlü önlemi alır.
- İhracatla ilgili işlemleri her safhada izler.
- Sanatsal, tarihî ve arkeolojik değer taşıyan ürünün korunması amacıyla ihracatta kısıtlama veya yasaklama getirir.
- İhracatta miktar kısıtlaması uygular.
- Bağlı muamele, takas ve dolaylı offset gibi karşılıklı ticaret uygulamalarının usul ve esaslarını gerektiğinde sektör ve/veya ülke bazında belirler.
- Transit ticaret, geçici ihracat, bedelsiz ihracat ve ticari kiralama yolu ile yapılacak ihracat ile yurt dışında inşaat, tesisat ve montaj işi alan müteahhitlerin yapacağı ihracatı düzenler.
- İhracat politikalarında bir bütünlük sağlanması için ilgili kurum ve kuruluşların ihracata yönelik faaliyet ve kaynaklarını koordine eder.
- Alıcı ülkelerce ihracatımızın kısıtlanmasına ilişkin olarak alınacak tedbirlerin kaldırılmasına, etkilerinin asgariye indirilmesine veya iyileştirilmesine ilişkin görüşmeler yapar.
- İhracata konu tarım ürünlerinin desteklenmesine yönelik hazırlıkları yapar.
- Yurt dışında düzenlenecek fuarlar da dâhil, tanıtım ve pazarlama politika ve faaliyetlerinin esaslarını belirler.
- İhracata konu ürünlere rekabet gücü kazandırıcı çalışmalar ve düzenlemeler yapar.
- Türkiye İhracat Kredi Bankası (Eximbank) tarafından ihracatla ilgili olarak gerçekleştirilecek programları tespit eder.
- İhracatçı birlikleri, Türkiye İhracatçılar Meclisi, İhracatı Geliştirme Etüt Merkezi, uluslararası gözetim şirketleri ve ilgili diğer kurum ve kuruluşları görevlendirebilir.

5.9. İHRACAT BEDELİNİN YURDA GETİRİLMESİ VE TAHSİLİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Sahip olunan paranın veya eşyanın bir başkasında bulunmasının riskleri nelerdir? Arkadaşlarınızla tartışınız.**
2. **Yurt dışına gönderilen ürünlerin karşılıklarının Türkiye'ye TL yerine dövizle getirilmesinin Türk ekonomisine etkileri hakkında düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**

İhraç edilen malların bedelinin süresinde yurda getirilerek bankalara satılmasından ve ihracat hesabının süresinde kapatılmasından ihracatçılar sorumludur. İhracat hesapları Gümrük Beyannamesi, fatura ve bedelin tahsiline ilişkin döviz alım belgesinin (DAB) bir araya gelmesiyle bankalarca kapatılır. İhracat bedellerinin her tür ödeme şekline göre ödemesinde uluslararası kurallar ile bankacılık teamülleri uygulanır. Sürelerin hesaplanmasında işlemin yapıldığı gün hesaba katılmaz, hesaplama ertesi günden itibaren başlar. İhracat bedelinin tahsil edildiği tarih, döviz alım belgesinin düzenlendiği tarihtir. İhracat bedellerinden mahsuben ödemeye izin verilen hâllerde ihracat bedelleri süresi içinde tahsil edilmiş sayılacaktır.

5.9.1. İhracat Bedelinin Yurda Getirilmesi

İhracat bedelinin 180 gün içinde yurda getirilmesi ve bankalar tarafından "ihracat bedeli kabul belgesi" (İBKB) düzenlenmesi zorunludur.

İhracat işlemlerine ait sözleşmelerde bedellerin tahsili için fiilî ihraç tarihinden itibaren 180 günden fazla vade öngörülmesi durumunda bedellerin vade bitiminden itibaren 90 gün içinde yurda getirilmesi zorunludur. Bu süreler ihracat çeşitlerine ve yıllara göre değişiklik gösterebilir.

İhracat bedeli olan dövizin 180 gün içinde, belirlenen usul ve esaslara uygun olarak yurda getirildiğini belgelendirmek için ihracat bedeli kabul belgesi düzenlenir. Bankalar tarafından düzenlenen bu belge ile ihracat hesabının kapatılmasına ilişkin işlemler yapılır. Ayrıca Tebliğe eklenen geçici 1. madde'ye göre; T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından ihracat bedellerine ilişkin takip bilgi sisteminin uygulamaya konulmasına kadar İhracat Bedeli Kabul Belgesi yerine bankalar tarafından "döviz alım belgesinin" kullanılmasına olanak tanınmıştır.

5.9.2. İhracat Bedellerinin Tahsil Şekilleri

İhracat bedeli şu şekillerde tahsil edilebilir.

Bankalar Arası Havale: Bankaların yurt dışı muhabirleri aracılığı ile SWIFT (Siveft) mesajı ile gönderilir.
Çek: Banka çeki, şahıs çeki, seyahat çeki kullanılır.
Efektif: İhracatçı ve ithalatçı firma yetkilileri veya bunlar tarafından vekil tayin edilen kişi, gümrük müdürlüklerince onaylı nakit beyan formu ile bedeli yurda getirir.
Kredi Kartı: Kredi kartının yurt dışı finans kuruluşlarınca verilmiş olması kaydıyla Kredi Kartları Yönetmeliği'ne istinaden bedel tahsil edilir.
Kredi: İhracat bedelleri, Türkiye'deki bankalarca yurt dışındaki bankalar ile gerçek ve tüzel kişilere açılan kredilerden de karşılanabilir.

Bilgi Notu

Dünya çapında uluslararası finansal kurumların birbirleriyle şifreli ve güvenli biçimde çevrim içi olarak mesajlaştıkları sisteme **SWIFT** denir.

5.10. İHRACATI YASAK OLAN MALLAR

Hazırlık Çalışmaları

1. Tarihî eserlerin ihracatının millî değerlere etkisi ne olabilir? Düşüncelerinizi açıklayınız.
2. Millî tarım ürünlerine ve tohumların ihracatına yasak getirilmesi hakkındaki düşüncelerinizi sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

İnsan sağlığının ve çevrenin korunması, kültürel ve millî değerlere sahip çıkılması, tarımsal sürdürülebilirliğin sağlanması gibi amaçlarla çeşitli malların ihracatına sınırlama veya yasaklamalar getirilir. Bu kapsamda Göbeklitepe, Efes, Bergama, Nemrut gibi arkeoloji alanlarında bulunan Türkiye'nin kültür varlıklarına ait tarihî eserlerin ihracatı yasaktır (Görsel 5.7). İhracatı yasaklanan ya da özel izne bağlı olan mallar, Resmî Gazete'de yayımlanan İhracatı Yasak ve Ön İzne Bağlı Mallara İlişkin Tebliğ'in (İhracat: 96/31) ekinde yer alır. İhracatı yasak olan mallar şunlardır (Tablo 5.2).

Görsel 5.7: Türkiye'nin kültürel değerleri

Tablo 5.2: İhracatı Yasak Olan Mallar

MADDE	YASAL DAYANAK
1. Kültür ve tabiat varlıkları (Eski eserler)	23/07/1983 tarih ve 18113 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış bulunan 2863 sayılı "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu"
2. Hint keneviri	24/06/1933 tarih ve 2435 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış bulunan 2313 sayılı "Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun"

3. Tütün tohumu ve fidesi	04/12/2002 tarih ve 24956 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış bulunan "Tütün Üretimi, Üretici Tütünlerinin Pazarlanması, İç ve Dış Ticareti, Denetimi ve Tütün Eksperliği ile İlgili Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik"
4. İhracı ön izne bağlı mallar listesinde yer alan türler hariç bütün av ve yaban hayvanları (canlı ve cansız olarak ve tanınabilir en küçük parçaları ile bunlardan mamul konfeksiyon)	13/4/1990 tarih ve 20491 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış bulunan 08/03/1990 tarih ve 90/234 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı
5. Ceviz, dut, kiraz, armut, erik, porsuk, dışbudak, karaağaç ve ıhlamur adlı ağaç türlerinin kütük, tomruk, kereste, kalas ve taslak olarak ihracı	11/05/1974 tarih ve 14883 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış bulunan 24/4/1974 tarih ve 7/8186 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı
6. Doğadan toplanan doğal çiçek soğanları	06/01/1996 tarih ve 22515 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış bulunan 95/7623 sayılı İhracat Rejimi Kararı
7. Odun	6/1/1996 tarihli ve 22515 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış bulunan 95/7623 sayılı İhracat Rejimi Kararı
8. Sığla	06/01/1996 tarih ve 22515 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış bulunan 95/7623 sayılı İhracat Rejimi Kararı
9. Yalankoz	06/01/1996 tarih ve 22515 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış bulunan 95/7623 sayılı İhracat Rejimi Kararı
10. Datça hurması	06/01/1996 tarih ve 22515 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış bulunan 95/7623 sayılı İhracat Rejimi Kararı
11. Zeytin (tescili yapılmış ve Millî Çeşit Listesi'nde yayımlanmış olan çeşitlerinin yurt içinde sertifikalandırılmış olanları hariç), incir (tescili yapılmış ve Millî Çeşit Listesi'nde yayımlanmış olan çeşitlerinin yurt içinde sertifikalandırılmış olanları hariç), fındık, Antep fıstığı, asma (sultani çekirdeksiz) fidanları	06/01/1996 tarihli ve 22515 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış bulunan 95/7623 sayılı İhracat Rejimi Kararı
12. Salep (toz, tablet ve her türlü formda)	06/01/1996 tarih ve 22515 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış bulunan İhracat Rejimi Kararı

5.3. Etkinlik

İhracatı kısıtlanan veya yasaklanan mallar hakkında bir afiş hazırlayınız.

Hangi malların ihracatına kısıtlama veya yasak getirildiğini inceleyerek konuya ilişkin bir afiş çalışması yapınız. Bu çalışmayı sınıf panosuna asınız. Arkadaşlarınızla kültür ve tabiat varlıklarının ihracatının kısıtlanması ve yasaklanmasının Türk kültür değerleri açısından önemini tartışınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A) Aşağıdaki cümlelerin başındaki boşluğa ifade doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. ( ) İhracat taraflarından lehtar, ihracatçıdır. İhracatçının bankası, amir bankadır.
2. ( ) Türkiye dışında satılan malların Türkiye'den geçirilerek üçüncü bir ülkeye satışı, transit ticarettir.
3. ( ) Tüm av ve yaban hayvanlarının ihracı ön izne bağlı olarak gerçekleştirilebilir.
4. ( ) İhracat rejimi, serbest dolaşımda bulunan eşyanın ihraç amacıyla Türkiye Gümrük Bölgesi dışına çıkışına ilişkin hükümlerin uygulanmasıdır.
5. ( ) Dış ticaret elemanının ihracat yapılacak ülkenin prosedürlerini bilmesi, kültürünü tanıması ve sosyal ilişki becerilerine sahip olması önemlidir.

B) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan noktalı yerlere, verilen ifadelerden uygun olanını yazınız.

lehtar, nakliye ve gümrük riski, amir, ihracat, bedelsiz, transit ticaret

6. Bir ülkeden başka bir ülkeye satılan mal ..... kapsamındadır.

7. Lojistik firmalarından, gümrük müşavirliklerinden kaynaklanan risklere ..... denir.

8. Türkiye'den ihracat yapan ihracatçıya ..... adı verilir.

9. Türkiye dışında satılan malların Türkiye'den geçirilerek Rusya'ya gönderilmesi ..... şeklindeki ihracata örnek gösterilebilir.

10. Gerçek ve tüzel kişiler tarafından yurt dışına götürülen hediyeler ..... ihracattır.

C) Aşağıda verilen soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

11. Türkiye'de ihracatta miktar kısıtlaması uygulamaya yetkili bakanlık aşağıdakilerden hangisidir?
A) T.C. İçişleri Bakanlığı
B) T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı
C) T.C. Ticaret Bakanlığı
D) T.C. Dışişleri Bakanlığı
E) T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

12. Aşağıdakilerden hangisi Almanya ile komisyoncu vasıtasıyla mal ihracatı yapılmasını göstermektedir?
A) Doğrudan İhracat
B) Dolaylı İhracat
C) Serbest İhracat
D) Sınır ve Kıyı Ticareti
E) Transit Ticaret

13. Aşağıdakilerden hangisi ihracat bedellerinin yurda getirilmesini ve ihracat taahhüt hesabının kapatılmasını izlemekle yükümlüdür?
A) Bankalar
B) Gümrük Müdürlükleri
C) İhracatçı
D) İhracatçı Birlikleri
E) İhracat Genel Müdürlüğü

14. Aşağıdakilerden hangisi ihracatın firmalara sağladığı faydalardan değildir?
A) İç pazara bağımlılık azalır.

B) Piyasadaki fiyat dalgalanmalarından az etkilenilir.
C) Üretilen ürün birim maliyetlerinde azalma olur.
D) Rekabet gücü artar.
E) İşsizlik azalır.

15. Aşağıdakilerden hangisi ülkeler arası siyasi ve ticari ilişkiler ve ticari anlaşmalardan kaynaklanan ihracat risklerini ifade eder?

A) Bankacılık
B) Bürokrasi
C) Ekonomik
D) Kur
E) Ticari

16. Aşağıdakilerden hangisi ihracat sürecinde belgelerin hazırlanması aşamasından önce yapılması gereken işlemdir?

A) Malın üretimi ve hazırlanması
B) Ön görüşmeler ve yazışmalar
C) Malın teslimi
D) Sipariş alma, fiyat görüşmeleri, teslim, ödeme ve ihracat şekli görüşmeleri
E) Ödemenin yapılması

17. Aşağıdakilerden hangisi ihracatı yasak olan mallardandır?

A) Çay
B) Fındık
C) İncir
D) Salep
E) Zeytin

Ç) Aşağıdaki soruların cevaplarını noktalı alana yazınız.

18. Kültür eserlerinin ihracatının yasak olmasını Türk kültürüne sahip çıkma açısından değerlendiriniz.

.....
.....
..... .

19. Bir malın Türkiye sınırları dâhilinde satılması veya ihraç edilmesi durumlarını mal bedellerinin tahsilatı açısından karşılaştırınız.

.....
.....
..... .

20. Avrupa Birliği ülkelerine yapılacak ihracatın mevzuatı ile Japonya'ya yapılacak ihracatın mevzuatını karşılaştırınız.

.....
.....
..... .

6. ÖĞRENME BİRİMİ

DIŞ TİCARETTE İTHALAT İŞLEMLERİ

KONULAR

6.1. İTHALAT VE İTHALATÇI KAVRAMLARI
6.2. İTHALAT İŞLEMİNİN TARAFLARI
6.3. İTHALAT İŞLEMİNDE DİKKAT EDİLECEK KONULAR
6.4. İTHALAT ÇEŞİTLERİ
6.5. İTHALAT ÖNCESİ DEĞERLENDİRME
6.6. İTHALAT SÜRECİ
6.7. İTHALAT REJİM KARARLARI
6.8. İTHALATIN VERGİLENDİRİLMESİ

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- İthalat ve ithalatçı kavramlarını
- İthalat işleminin taraflarını
- İthalat işleminde dikkat edilecek konuları
- İthalat çeşitlerini
- İthalat öncesi değerlendirmeleri
- İthalat sürecini
- İhracat rejim kararlarını
- İthalatın vergilendirilmesini

TEMEL KAVRAMLAR

gümrük mevzuatı, gümrük müşaviri, gümrük vergisi, ithalat rejimi kararı, ithalat yönetmeliği, ithalat, ithalatçı, kambiyo mevzuatı, kota, T.C. Ticaret Bakanlığı

6.1. İTHALAT VE İTHALATÇI KAVRAMLARI

Hazırlık Çalışmaları

1. **Türkiye'nin yurt dışından ithal ettiği mallarla ilgili bildiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **Türkiye'nin yurt dışından yaptığı ithalatın ülke ekonomisi açısından önemini tartışınız.**

İthalat, ihracatın tersi yönünde yapılan işlemlerdir. Bir ülkede ithalat yapılması o ülkede bulunmayan ürünlere ulaşma kolaylığı sağlar. Yurt dışından yurt içine mal gelirken yurt içinden yurt dışına doğru para çıkışı olur. Bir ülkede yapılan ithalat ve ihracat o ülkenin dış ticaret dengesini oluşturur.

Yabancı bir ülkedeki ürünün satın alınarak bulunulan ülkeye getirilmesine **ithalat** denir. İthalat dış alımdır. İthalat sayesinde yurt dışında üretilmiş bir malın ülkedeki alıcılar tarafından satın alınması sağlanır. İthalat işlemi, İthalat Yönetmeliği'nde belirtilen nitelikteki gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılır. Bu yönetmeliğe göre ithalat; eşyanın ülke dışından vergileri ödenerek veya ödenmeksizin geçici veya kati (kesin) olarak yurda sokulması işlemidir. Yasal anlamda ithalat işlemi bir malın yürürlükteki ithalat mevzuatı ile gümrük mevzuatına uygun şekilde başka ülkelerden veya serbest bölgelerden Türkiye Gümrük Bölgesi'ne sokulmasını veya T.C. Ticaret Bakanlığı tarafından ithalat olarak kabul edilecek sair (başka) giriş ve işlemi ifade eder (Görsel 6.1). Örneğin Türkiye'nin doğal gaz ihtiyacını karşılamak için başka ülkeden doğal gaz getirilmesi ithalat işlemidir.

Görsel 6.1: İthalat

Kimler İthalat Yapabilir?

Vergi Usul Kanunu'na göre vergi numarası verilen her gerçek ve tüzel kişi ithalat işlemlerini yürütebilir. Gerçek veya tüzel kişinin vergi numarası yoksa T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığına bağlı vergi dairelerine başvurularak vergi numarası alınır. Türkiye'de ithalat yapabilmek için ithalat yapmaya hak kazandıran nitelikte özel bir izin veya belge alınması şartı yoktur. Vergi numarası aranmaksızın ithalat yapılabilecek istisnai durumlar şunlardır:

- Özel anlaşmalara dayalı olarak yapılan ithalatlar
- Kitap ve diğer yayınların ithalatı
- Türkiye'de açılan uluslararası fuar ve sergilerde perakende satışına izin verilen malların ithalatı

İthalat Yönetmeliği'ne göre ithalat işlemlerini gerçekleştirmek üzere gümrük idaresine kayıtlı, kimlik numarasına sahip gerçek kişiler ile Türkiye'de vergi numarasına sahip tüzel kişilere **ithalatçı** denir (Görsel 6.2). İthalatçılar, yurt dışından alınan ürünleri kambiyo mevzuatına uygun bedelini ödeyerek ve yurda getirenlerdir. İthalatçı sıfatı kazanabilmek için gümrük idaresine verilecek belgeler şunlardır:

- Vergi dairesinden tasdikli tek vergi numarası
- İmza sirküleri
- Oda kayıt belgesi
- Ticaret Sicil Gazetesi (özel ve tüzel firmalar için)
- Faaliyet belgesi (esnaf ve sanatkârlar için)
- Ortaklık sözleşmesi

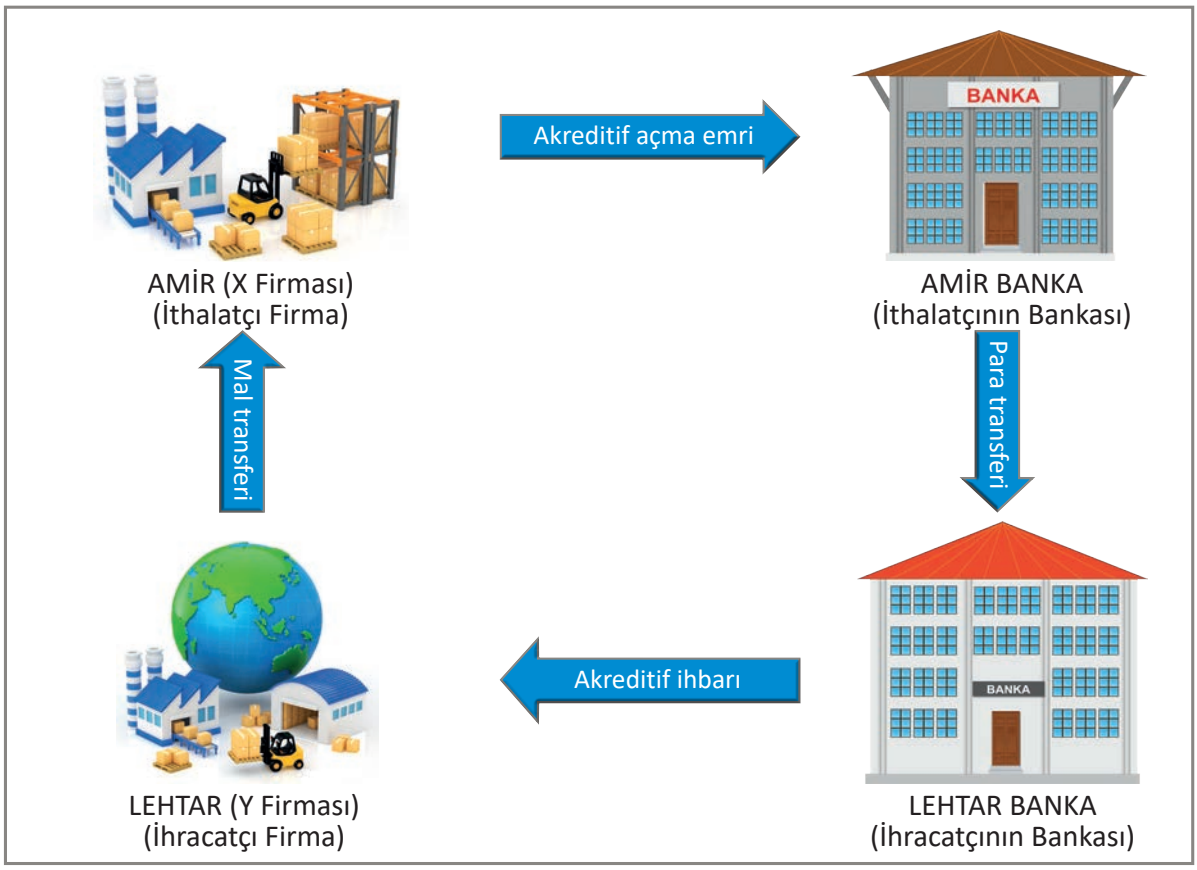
Görsel 6.2: İthalatçı

6.2. İTHALAT İŞLEMİNİN TARAFLARI

Hazırlık Çalışmaları

1. **Türkiye komşu ülkelerden yapacağı ithalatta hangi sorunlarla karşılaşılabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız**
2. **Döviz kurunda değişimler yaşanması ithalatçıyı nasıl etkiler? Düşüncelerinizi söyleyiniz.**

İthalat işleminin tarafları, yurt dışından malı alıp ülkesine getiren ithalatçı (amir taraf) ve ithalatçıya malı satan ihracatçıdır (lehtar taraf). Örnek olarak Türkiye'nin Rusya'dan doğal gaz satın alması işlemleri ele alınabilir. Doğal gaz ithal edecek olan Türkiye'ye ait "X" firması amir taraftır. İthalatçı "X" firmasının çalıştığı banka ise amir bankadır. İhracatı yapacak olan Rusya'daki "Y" firması da lehtar taraftır. İhracatçı "Y" firmasının çalıştığı bankaya da lehtar banka denir (Şema 6.1).

Şema 6.1: İthalat işleminin tarafları

6.1. Etkinlik

İthalatın taraflarının adlarını ve görevlerini aşağıdaki tabloya yazınız.

İTHALATIN TARAFLARI	GÖREVLERİ
1.	....
2.	....
3.	....
4.	....

6.3. İTHALAT İŞLEMİNDE DİKKAT EDİLECEK KONULAR

Hazırlık Çalışmaları

İthal edilecek bir ürüne kısıtlama getirilmesinin sonuçları neler olabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

İthalatçının ithal etmeyi düşündüğü ürünle ilgili araştırma yapması gerekir. Kâr zarar tespitinin doğru yapılması ithalatçı açısından önemlidir. Yurt dışındaki satıcılar ilk kez ithalat yapan firmalardan ürün bedelini peşin olarak almayı tercih etmektedir. İthalat sonrası malın yurt içinde satılması ve tahsilat süreci de uzun sürebilir. Bu nedenlerle ithalatçı firmanın ithalat sürecine başlarken yeterli finansmana sahip olması gerekmektedir.

Yapılacak ithalatla ilgili dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır:

- İthal edilmek istenen ürünün "gümrük tarife istatistik pozisyon" (GTİP) numarasının tespit edilmesi
- Ürünün tabi olduğu kısıtlama, vergi vb. durumlarının öğrenilmesi
- Gümrük müşavirinden destek alınması
- İthal edilmesi düşünülen malın iç pazarda satılabilme durumunun analizi ve fizibilitesinin yapılması (rakip ürünlerle karşılaştırma yapılması vb.)
- Malın yurda getirilme maliyetinin iyi hesaplanması

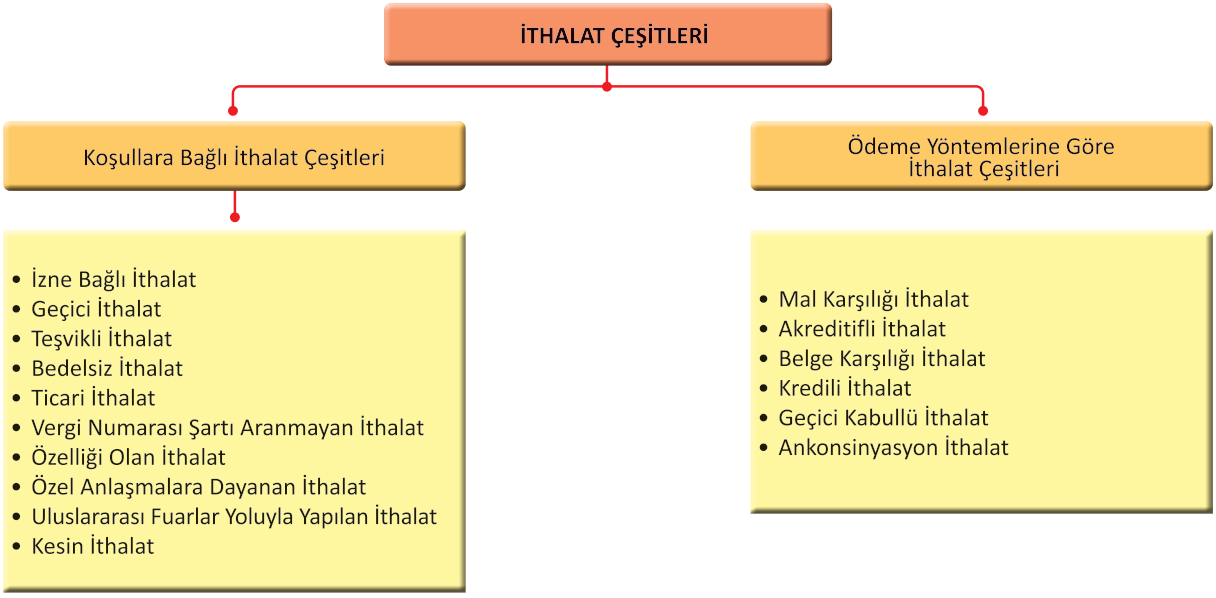
- Ödenmesi gerekebilecek vergi, nakliye ve gümrük komisyon masraflarının belirlenmesi
- Malın yurda girişi konusunda kota ve yasakların olup olmadığının araştırılması
- Malı yurda sokmak için tabi olunan izinler olup olmadığını araştırılması
- Ürüne bağlı olarak belli standartlara uygunluk konusunda mevzuat araştırması yapılması ve ilgili kuruluşlardan onay alınması
- Yurt dışında düzenlenen fuarlar ziyaret edilip ihracatçılarla temas kurularak pazar araştırması yapılması
- İthalat için gerekli finansal kaynağa sahip olunması

6.4. İTHALAT ÇEŞİTLERİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **İthalat bedellerinin ödenmesinin ülke ekonomisi açısından sonuçları neler olabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **Vergiden muaf tutulan ithal malların çeşitleri ile ilgili bildiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**

Dış ticarette ulusal sınırlar dışından mal ve hizmet alımı söz konusu ise bu durum ithalat olarak nitelendirilir. İthalatın farklı çeşitleri Şema 6.2'de gösterilmiştir.

Şema 6.2: İthalat çeşitleri

En sık yapılan ithalat, özellik arz etmeyen yani normal mevzuat çerçevesinde yapılan ithalattır. İthalatın bazı koşullara bağlı olarak yapılan türleri de mevcuttur. Bunlar izne bağlı, geçici, bedelsiz ve teşvikli olarak sınıflandırılır.

İzne Bağlı İthalat: İthalat Mevzuatı gereği ön izne bağlı eşyaların ithalatıdır. İlaç, silah, kimyevi maddeler vb. bazı ürünlerin ithalatı bu gruba girer.

Geçici İthalat: Teknolojik yetersizlikler ve ham madde eksikliği gibi sebeplerle ülkede üretilemeyen veya montajı yapılamayan parçalar, işlem görmeleri için yurt dışına gönderilir. Bu parçalar, orada işlem gördükten sonra yurda geri getirilir. Yani geçici ithalat, ihraç amaçlı yapılan ithalattır.

Teşvikli İthalat: İhracat taahhütlü üretim için bazı vergilerden muaf tutulan ithalattır. Örneğin başka bir ülkeye satılması planlanarak Türkiye'de üretilen bir otomobilin içerisindeki bazı parçalar ithal olabilir. Bu parçalar, yeni bir araba üretmek ve ihracat yapmak için ithal edildiğinden her türlü ithalat vergisinden ve KDV'den muaf olur.

Bedelsiz İthalat: Ticari kazanç sağlama amacı olmayan ürünlerin ithalatıdır. Bunlar, yurt dışından kişisel kullanım için alınan ve yurda getirilen eşyalardır. Yurt dışından temelli dönüş yapan bir gurbetçinin getirdiği elektronik vb. şahsi eşyalar bu ithalat çeşidine örnektir.

Ticari İthalat: Vergi numarasına sahip her gerçek ve tüzel kişi ticari ithalat yapabilir. Ticari ithalat, kambiyo mevzuatı ve ilgili mevzuata göre gerekli belgeler alınıp doğrudan gümrük idaresine başvurarak yapılır.

Vergi Numarası Şartı Aranmayan İthalat: Kitap ve diğer yayınların özel anlaşmalarla yapılan ithalatıdır. Fuar ve sergilerde perakende satışına izin verilen mal ithalatı bu ithalat çeşidine girer.

Özelliği Olan İthalat: Kanuna ve kararnamelere göre sadece belirli kuruluşlar tarafından yapılan ithalattır.

Özel Anlaşmalara Dayanan İthalat: Bu ithalat çeşidi yalnızca NATO ülkelerinden yapılan ithalat için geçerlidir. NATO ithalatı için ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca müracaat mektubu ile gümrük idarelerine başvurulur. Başvurular gümrük beyannamesine eklenir.

Uluslararası Fuarlar Yoluyla Yapılan İthalat: İthalatçı ülkede düzenlenen uluslararası fuarlar yoluyla yurt dışından mal getirme işlemidir. Uluslararası fuarlar T.C. Ticaret Bakanlığı tarafından duyurulur.

Kesin İthalat: A.T.A. karnesi kapsamında gelenler de dâhil olmak üzere geçici olarak yurda giren malların bedellerinin ödenmesi yoluyla gümrük idarelerince sonuçlandırılan ithalattır.

Bilgi Notu

A.T.A. karnesi ile yurt dışından gelen tüm eşyalar uluslararası teminat altında olur. Böylece ithalat işlemi sırasında gümrük ve ithalatçı tarafından başka işlemler yapılmaz.

İthalat işlemleri ödeme yöntemlerine göre de çeşitlendirilir. Ödeme yöntemlerine göre ithalat çeşitleri şunlardır:

Mal Karşılığı İthalat: Malın gümrüklenmesi işlemi yapılır. Ardından bedeli ödenir ve bedelin ödendiğine dair belge alınır.

Akreditifli İthalat: Bu ithalat çeşidinde alıcı, malın sevkinden önce bankadan kredi açtırır. Satıcının bulunduğu yerdeki bankaya malın sevk belgesinin teslimi karşılığında mal bedelinin ödenmesi şarttır.

Belge Karşılığı İthalat: Bu ithalatta ithalat bedelinin ödenmesi için malın gelmiş olması şart değildir. Malın ithal edilen ülkeden yola çıkmış olduğunu gösteren belgenin bedeli bankaya ödenir. Bankadan ödeme belgesi alınır ve ithalat gerçekleşir.

Kredili İthalat: Bedeli ileri tarihlerde ödenmek üzere yapılan ithalattır.

Geçici Kabullü İthalat: İhraç amacıyla yapılan ithalattır.

Ankonsinyasyon İthalat: Bu ithalatta malın satışı yapılır. Ancak mal bedeli belirli bir vade sonunda ihracatçıya transfer edilir.

6.2. Etkinlik

Aşağıda verilen kavramları, uygun örneklerle karşılaştırarak ilgili harfi eşleşen örneğin sonundaki kutucuğa yazınız.

KAVRAMLAR	
a	Geçici ithalat
b	Bedelsiz ithalat
c	Akreditifli ithalat
ç	Kredili ithalat
d	Ankonsinyasyon ithalat
e	Ticari ithalat
f	Teşvikli ithalat
g	Mal karşılığı ithalat

ÖRNEKLER		
1	Bedeli ileri tarihlerde ödenmek üzere yapılan ithalattır.	ç
2	İthalat vergilerinden ve KDV'den muaf tutulan ithalattır.	.....
3	Alıcının malın sevkinden önce kredi açtırmasıdır.	.....
4	Ticari kazanç sağlama amacı olmayan ürünlerin ithalatıdır.	.....
5	Vergi numarasına sahip gerçek ve tüzel kişilerin yapabildiği ithalattır.	.....
6	Mal bedelinin belirli bir vade sonunda transfer edildiği ithalattır.	.....
7	İhraç amaçlı yapılan ithalattır.	.....

6.5. İTHALAT ÖNCESİ DEĞERLENDİRME

Hazırlık Çalışmaları

1. **Gümrük tarife pozisyonu size ne anlam ifade etmektedir? Düşüncelerinizi ifade ediniz.**
2. **Kota uygulanan ithal mallardan bildiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**

İthalat öncesinde ithalat yapacak firma, öncelikle ithalata yönelme nedenlerini, gerekçesini ve yeterliliğini ortaya koymalıdır. İthalatı yapılacak ürünün en uygun hangi ülkeden ve hangi şartlarda alınabileceği araştırılmalıdır. Gümrük vergileri ve diğer mali yükümlülükler bilinmelidir.

6.5.1. Pazarın Genel Durumu

İthal edilecek ürün için pazar araştırması, masa başı araştırma veya saha araştırması şeklinde yapılır. Pazar araştırmasında öncelikle tanınmış ülkelerin değerlendirilmesi ithalatçıya zaman kazandırır. Ürünün iç pazarda satılabilirlik durumunun analizi ve fizibilitesi önemlidir. İthal eşya, iç piyasadaki hedef müşteri istek ve gereksinimlerine uygun olmalıdır. Rakip malların pazardaki yeri, kalitesi, dağıtımı, tanıtımı, fiyatı, ambalajı ve rakip firmanın müşteri hizmetleri gözlemlenmelidir.

6.5.2. Maliyet

İthalatı yapılan ürünün yurda getirilmesinde maliyet ortaya çıkar. Bu maliyetin iyi hesaplanması gerekir. Ödenecek vergi, nakliye, gümrük ve komisyon masrafları bilinmelidir. Tüm bunlara göre ürünün maliyeti hesaplanmalıdır.

6.5.3. Satıcılarla İletişime Geçme Yolları

Satıcılarla iletişime geçilebilmesi için fuar ve sergilerden faydalanılabilir. Bu sayede satıcılarla yüz yüze görüşme yapılabilir. Ayrıca çevreden ya da internetten faydalanılarak satıcılarla iletişim kurulabilir ve ithalat kararı verilebilir.

Satıcılarla iletişime geçilebilmek için şu yollarda kullanılabilir:

- Ülke içinde bayisi, distribütörü ya da satış temsilciliği olan firmalar ile bağlantı kurulması
- Başka ithalatçı firmalardan tedarikçi firma bilgilerinin alınması
- İhracat yapmak isteyen firmaların bilgilerinin ticaret odalarından ya da yurt dışı ticaret müşavirliklerinden alınması ve bu firmalarla bağlantı kurulması
- Ülke içinde satılan ithal ürünlerin kutu ve ambalaj bilgilerinden hareketle üretici firmaya ulaşılması

6.5.4. Ürün Belirleme

İthal eşya gümrük tarife istatistik pozisyon numarası, ithalat öncesinde eldeki tüm bilgi ve belgelerle belirlenir. İthalatçı tarafından katalog, teknik içerik, numune durumları göz önünde bulundurulur. Bu işlemler için bir gümrük müşavirinden destek alınır. T.C. Ticaret Bakanlığının web sayfasından da bilgi alınabilir.

6.5.4.1. İthal Eşyanın İsmini Belirleme

İthal eşyanın ismi, ayırıcı özellikler, teknik farklılıklar ve içerik dikkate alınarak doğru olarak belirlenmelidir. Ürün isminin doğru olarak belirlenmesi, gümrük tarife pozisyonunun doğru belirlenmesini sağlayarak ithalatın tüm aşamalarını olumlu olarak etkiler.

6.5.4.2. İthal Eşyanın Gümrük Tarife İstatistik Pozisyon (GTİP) Numarasını Belirleme

GTİP numarasının belirlenmesi, ithal eşyanın gümrüklenmesi aşamasındaki mali yükümlülüklerin (gümrük vergisi, KDV, vb.) belirlenmesinde önem teşkil eder. GTİP numarasının belirlenmesinde ürünün tabi olduğu gözetim, kota, tarife kontenjan vb. hususlarda bilgi edinilmesi önemlidir.

6.5.5. Yasal Düzenlemeler

Dış ticaret mevzuatı sık değişir. İthalat faaliyetinden önce ürün daha önce ithal edilmiş olsa bile mutlaka mevzuat tekrar gözden geçirilir. Her yılın başında dış ticaret mevzuatı güncellenir. İthalat ve standardizas-

yon tebliğleri ile gümrük vergisi oranlarında değişiklikler yapılır. Ürünü tedarik eden firma ile bağlantıları sonuçlandırmadan önce malın yurda girişi konusunda kota, yasak vb. kısıtlamaların olup olmadığı araştırılmalıdır. Örneğin Uzak Doğu menşeli ürünlerin bir kısmında kota uygulanabilmektedir.

6.5.6. Nakliye ve Ambalaj

İthalat yapılacak ürünlerle ilgili nakliye ve ambalajlama durumlarında nelerin dikkate alınacağı önemlidir (Görsel 6.3).

6.5.6.1. Nakliye

Nakliye yöntemlerinin çeşitli avantaj ve dezavantajları vardır. İthalatta nakliye yöntemi seçimi belirli ölçütlere göre belirlenir. İthalatta nakliye yöntemi seçim ölçütleri şöyledir:

- Ürünün türü
- İthalatçının ihtiyaçları
- İhracatçının bulunduğu ülkenin güzergâhı
- Nakliye yöntemlerinin fiyatları
- Ürünün son teslim tarihi
- Ürünün özel koşulları

Görsel 6.3: İthalatta Ulaşım Yolları

6.5.6.2. Ambalaj ve Etiketleme

Ambalaj, ithal ürünün üreticiden tüketiciye kadar güvenli ulaşımını sağlar. Ürünün korunmasını, barınmasını, sunumunu ve tanıtımını sağlar. Ambalajın ekonomik ve çevreye duyarlı olması gerekir. Ambalajlamada ürüne has özellikler göz önünde bulundurulur. Rakip ürünlerin ambalajları, ambalaj seçimini etkiler. Ambalaj üzerindeki bütün bilgiler suya dayanıklı bir mürekkeple, açık ve net olarak yazılmalıdır.

6.6. İTHALAT SÜRECİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Kimler ithalatçı olabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **İthalat sürecinde gümrük müşavirliğinin görev ve sorumlulukları hakkında neler söylersiniz?**

İthalat yapacak gerçek ve tüzel kişi, ithalatçı sıfatına sahip olmalıdır. İthalat sürecinde ithalatçının ilk yapması gereken işlemler şunlardır:

- Tedarikçi bulunur.
- Satın alma detayları görüşülür.
- Numune teyidi alınır.
- Fiyat, ödeme şekli ve termin (belirlenmiş zaman) konularında mutabakat oluşturulur.
- Satın alma ile ilgili yazılı teyit verilir veya satış sözleşmesi yapılır.

- Ödeme şeklinin peşin veya akreditif olması durumuna göre gerekli adımları atılır.

6.6.1. İthalat Öncesi İşlemler

İthalat öncesi yapılması gereken işlemler şunlardır:

- İthalatçı sıfatının kazanılması
- Gümrük idaresine başvurarak kayıt olunması
- İthal edilecek ürüne uygun pazar araştırmasının yürütülmesi
- İhracatçının bulunması ve proforma faturanın gelmesi
- İhracatçı ile ayrıntılı sözleşmenin hazırlanması
- Ödeme şekline bağlı olarak banka ile ilgili yükümlülüklerin yerine getirilmesi ve ödeme şeklinin akreditif olması hâlinde açılan akreditifin alıcıya bildirilmesi
- İthalat işleminin yürütülmesi için gerekli belgelerin (vesaikin) hazırlanması
- Sigorta işlemlerinin tamamlanması
- İthalatın tamamlanması sürecinde gümrük giriş işlemlerinin yürütülmesi
- İthalata ilişkin mali yükümlülüklerin yerine getirilmesi ve malın gümrükten çekilmesi
- Mal bedeline ilişkin ödeme işlemlerinin tamamlanması

6.6.2. İthalatın Gerçekleşme Süreci

Gerekli belgeler ihracatçı tarafından ithalatçıya ulaştırılır. Gümrük giriş işlemleri yapılır. Teslimat için ihracatçı tarafından ithalatçıya banka aracılığı ile belgeler gönderilir.

Gümrük müşaviri yetkilendirilir. İthal ürünün gümrük giriş işlemlerinin yapılabilmesi için yetkilendirilmiş gümrük müşaviri, gerekli belgeleri hazırlayıp onay ve izinler alınır.

Lojistik hizmet sağlayan firmalar ile anlaşma yapılır. Teslim şekline göre ithalatçının taşıma ve sigortalama yükümlülüğü varsa lojistik firması ile bu konuda da anlaşma yapılır.

Aracı banka ile görüşülür ve ödeme şekline göre banka kefaleti alınır. Satış sözleşmesinde belirtilen ödeme şekline göre (özellikle akreditifli ödemede) gerekli güvenceler ve teminat sunularak ithalatçının bankasından kefalet alınır.

Gümrük giriş işlemleri tamamlanır, mali yükümlülükler yerine getirilir ve ürün teslim alınır. Gümrüğe gelen ürünün gümrük mevzuatı ve sair mevzuata göre belge ve izin ile ilgili yükümlülükleri tamamlanır. Mal gümrükten çekilir. İthalatçı, ithalatla ilgili ödeme yükümlülüğünü yerine getirir. Böylece ithalat süreci sona erer.

6.7. İTHALAT REJİM KARARLARI

Hazırlık Çalışmaları

1. **Türkiye'de ithalat ile ilgili düzenlemelerde yetkili olan kuruluş hakkında bildiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **Serbest ticaret anlaşması hakkındaki bildiklerinizi söyleyiniz.**

İthalat Rejimi Kararı ile ithalatın ülke ekonomisi yararına ve uluslararası ticaretin gereklerine uygun olarak düzenlemesi sağlanır.

Yönetmelik ve tebliğler çıkarmak, karar metninde sözü edilen izinleri ve talimatları vermek, ithalatın her aşamasında gerekli görülecek değişiklikleri yapmak ve önlemleri almak, ithal malları fiyatlarının gerektiğinde kontrolünü yapmak T.C. Ticaret Bakanlığının yetkisindedir.

T.C. Ticaret Bakanlığı, Türkiye ile ticari ilişkilerinde ticaret ve ödemeler dengesini bozacak nitelikte uygulama yapanları, anlaşmalar ile kararlaştırılan yükümlülüklerini yerine getirmeyenleri tespit eder. İthalat rejimi genellik ilkesine aykırı ayırıcı işlemler uygulayan ülkeler, kuruluşlar ve firmalar hakkında taraf olunan uluslararası anlaşmalar doğrultusunda uygun görülen gerekli önlemleri alır.

Cumhurbaşkanı kararı ile yayımlanan 31 Aralık 2020 tarihli 3. mükerrer sayılı Resmî Gazete'de 2021 yılı İthalat Rejimi Kararı yürürlüğe konuldu. Bu karar ile eski veya kusurlu eşyanın ithalinden yurt dışında yapılacak inşaatlara ilişkin ithalat gibi çeşitli düzenlemeler yapıldı. Karara göre bazı bilgiler şöyledir:

- Eski, kullanılmış, yenileştirilmiş ve kusurlu eşyanın ithali izne tabidir.
- Vergi kimlik numarası verilen her gerçek ve tüzel kişi ya da yürürlükteki mevzuat hükümlerine istinaden hukuki tasarruf yapma yetkisi tanınan kişi ortaklıkları ithalat işlemlerini yürütebilir.
- Özel anlaşmalara dayanan ithalatta, kitap ve diğer yayınların ithalatında, Türkiye'de açılan uluslararası fuar ve sergilerde T.C. Ticaret Bakanlığınca perakende satışına izin verilen eşyanın ithalatında vergi kimlik numarasına sahip olma şartı aranmaz.
- İthalatta uygulanacak gümrük vergisi oranları ile ödenecek toplu konut fonu, kararın ekli listelerinde belirtilir.
- Serbest bölgelere veya antrepoya alınan ya da Dâhilde İşleme Rejimi kapsamında ithal edilen eşyanın Avrupa Birliği'ne (AB) ihraç edilmesi hâlinde AB Ortak Gümrük Tarifesi içinde uygulanan en düşük gümrük vergisi oranı karşılaştırılır.
- Toplu konut fonu ödenerek ithal edilecek eşya, gümrük yükümlülüğünün doğduğu tarihte geçerli miktar ve oranlar kadar fona tabi olur.
- Gümrük vergilerinden muaf olarak gerçekleştirilecek ithalat ise fona tabi olmaz.
- Türk müteahhitlik firmaları yurt dışında inşaat, tesisat, montaj, mühendislik, proje, müşavirlik, işletme, bakım ve onarım gibi işler yapabilir. Bu durumda satın aldıkları makine ve teçhizatın Türkiye'ye kesin ve geçici ithali ve süre uzatımları bakanlığın iznine bağlıdır.
- 1 Ocak 2021 tarihi itibarıyla gümrük vergisi oranı yükselen ürün için; ürünün bu tarihten önce Türkiye'ye sevk edilmek üzere taşıma belgesinin düzenlenip yüklenmiş olması, 28 Şubat 2021 tarihine kadar Türkiye'ye ulaşması ve ithalata ilişkin gümrük beyannamesinin tescil edilmesi hâlinde kararın yayımından önceki gümrük vergisi oranları uygulanır.
- Türkiye ile AB arasındaki ithalat işlemleri, Gümrük Birliğini Tesis Eden Ortaklık Konseyi Kararı kapsamında gerçekleştirilir. Geçerli bir menşe ispat belgesi eşliğinde gelen Birleşik Krallık çıkışlı eşyada belgenin geçerliliğinde 28 Şubat 2021 tarihi esas alınır. İthalata ilişkin gümrük beyannamesinin tescil edilmesi hâlinde 2020'ye ait gümrük vergisi ve toplu konut fonu uygulanır.
- 1 Ocak 2021 tarihinden sonra Türkiye'ye sevk edilmek üzere bir taşıma belgesi düzenlenirse yüklemesi yapılan Birleşik Krallık çıkışlı ve menşeli eşya, iki ülke arasında imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması'na (STA) uyum kapsamında yayımlanır. Düzenlemenin yürürlüğe gireceği tarihe kadar gümrük vergisi ve toplu konut fonu doğrultusunda teminat alınarak ithal edilir.
- 31 Aralık 2020 tarihli Karar'a **https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/12/20201231M3-1.pdf** adresinden erişim sağlanır.

Araştırınız

İçinde bulunduğumuz yıla ait İthalat Rejimi Kararları nelerdir? Araştırma sonuçlarını sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

6.8. İTHALATIN VERGİLENDİRİLMESİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Gümrük vergisi ile ilgili bildiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız? Araştırma sonuçlarını sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **İlave gümrük vergisi, KDV, ÖTV vb. vergilerin ülke ekonomisine katkıları neler olabilir?**

İthalattan alınan en önemli vergi çeşidi gümrük vergisidir. İthalat işlemlerinden mali mevzuatla, dış ticaret mevzuatıyla ve bunların dışındaki farklı kanunlarla belirlenmiş farklı vergiler alınmaktadır.

İthalattan alınan vergiler, fonlar ve kesintiler ve bunları belirlemekle yetkili olan kurumlar şunlardır (Tablo 6.1).

Tablo 6.1: İthalat Vergileri ve Yetkili Kurumlar

VERGİLER	YETKİLİ KURUMLAR
Gümrük Vergisi	T.C. Ticaret Bakanlığı
İlave Gümrük Vergisi	T.C. Ticaret Bakanlığı
Katma Değer Vergisi	T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı
Özel Tüketim Vergisi	T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı

6.8.1. Gümrük Vergileri

Gümrük vergisi, İthalat Rejim Kararı ile belirlenir. Ürünün ilgili gümrük tarife istatistik pozisyon numarasının karşısında ticaret yapılan ülke belirtilir. Ülkeye göre farklılık gösteren ve ürünün CIF kıymeti üzerinden hesaplanan vergidir).

Gümrük vergisi oranları ile ödenecek toplu konut fonları, ülkenin taraf olduğu uluslararası anlaşmaların hükümleri ve dış ticaret politikası çerçevesinde İthalat Rejimi Kararı ile belirlenir (Görsel 6.4. Gümrük vergisi oranları, İthalat Rejimi Kararı'na ekli listelerde ülkeler ve ülke

Görsel 6.4: Gümrük Vergisi

grupları bazında düzenlenmiş olarak gösterilir. Bu listeler T.C. Ticaret Bakanlığı tarafından her yıl güncellenerek Resmî Gazete'de yayınlanır. İthalat Rejim Kararı'na ekli listede gümrük vergisi oranları ve toplu konut fonu bulunur. İthal ürünün tarife sınıflandırması Türk Gümrük Tarife Cetveli'nde yapılır.

6.8.2. Katma Değer Vergisi (KDV)

KDV, mal ve hizmet teslimlerinden alınan dolaylı bir vergi niteliği taşır. KDV, mal veya hizmeti teslim alanlar tarafından mal veya hizmeti teslim edenlere ödenir. 3065 sayılı KDV Kanunu kapsamında belirtilen ithalat istisnaları dışında kalan her türlü mal ve hizmet ithalatından KDV alınır. İthalata ilişkin KDV, gümrük idaresi tarafından hesaplanır, gümrük vergisi ile birlikte ödenir. 3065 sayılı KDV Kanunu'nun ekli listelerinde ithalatta uygulanan KDV oranları sıralanır. Bu oranlar şu şekilde belirlenmiştir.

- Ekli listelerde yer alanlar hariç, vergiye tabi işlemler için %18
- Ekli I sayılı listedeki teslim ve hizmetler için %1
- Ekli II sayılı listedeki teslim ve hizmetler için %8

6.8.3. Özel Tüketim Vergisi (ÖTV)

Bu vergi, 4760 Sayılı ÖTV Kanunu'na göre alınır. ÖTV'ye tabi mallar, ÖTV Kanunu'na ekli dört ayrı liste ile gösterilir. ÖTV kanununa ekli listeler şunlardır:

- I sayılı listenin A cetvelinde akaryakıt ürünleri, doğal gaz, LPG; listenin B cetvelinde akaryakıta katılabilen yağlar
- II sayılı listede yarı römorklar için çekiciler, binek otomobiller, motorlu taşıtlar, motosiklet, helikopter, uçak, gemi, yat, eğlence ve spor tekneleri
- III sayılı listenin A cetvelinde içecekler; listenin B cetvelinde tütün gibi tütün mamulleri
- IV sayılı liste havyar ve havyar yerine kullanılan ürünler, kozmetik ürünleri, kürkler ve kürkten giyim eşyası, muzır neşriyat, sofra, mutfak, tuvalet, yazıhane, ev tezyinatı (süsleme) ve benzeri işler için bazı cam eşyalar, manikür ve pedikür takım ve aletleri, altın veya gümüş kaplama kaşık-çatal ve kaşık-çatal takımları, klimalar, ısıtıcılar, beyaz eşyalar, elektrik motorlu araçların motorunu çalıştırmaya mahsus araç pilleri, küçük ev aletleri, cep telefonu, telsiz-telefon cihazları, mikrofon, hoparlör, kulaklık, amplifikatörler, ses kayıt ve çalma cihazları, televizyon, projektör, kamera, ses ve görüntü cihazları, uzaktan kumanda cihazı, inci ve kıymetli taşlardan mamul saat kayışları, tabancalar ve diğer ateşli silahlar ile sürgülü silahlar, kristal avizeler, bazı oyun eşyaları, hayvansal maddelerden süs eşyaları

6.8.4. Diğer Vergi ve Fonlar

İthalata konu olan ürünlerde sıklıkla değişiklik olur. Güncel bilgi T.C. Ticaret Bakanlığından alınır. İthalattan alınan diğer vergiler toplu konut fonu, dampinge karşı vergi, ek mali yükümlülük ve kaynak kullanımını destekleme fonudur.

Damga Vergisi: Bu vergi 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu ile alınır. Gümrük beyannamelerinden kesilir. Döviz kazandıran işlemlerden damga vergisi kesilmez. Örneğin ihracatta damga vergisi alınmaz.

Toplu Konut Fonu: İthalat Rejim Kararı'na ekli işlenmiş tarım ürünleri balık ve diğer su ürünleri listesinde yer alan ürünlerden alınan fon tutarıdır. İthalata ilişkin güncel Toplu Konut Fonu miktarı veya yüzdesi, yürürlükteki İthalat Rejim Kararı'na ekli listelerde belirtilir. İthalata konu olan mal gümrük yü-

kümlülüğünün doğduğu tarihte geçerli miktar ve oranlar kadar fona tabidir. Bu vergi gümrük idarelerince tahsil edilir. Gümrük Kanunu'na göre gümrük vergilerinden muaf olan ithalattan Toplu Konut Fonu alınmaz.

Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu: Kabul kredili, vadeli akreditif ve mal mukabili ödeme şekilleri ile yapılan ithalat işlemlerinden alınır. Bu oran %6'dır. İthalat gümrük işlemlerine başlanmadan önce bankalara ödenir. Takip ve tahsili özellikle gümrük idarelerince yapılır.

TRT Bandrolü: Cep telefonu, radyo, televizyon, video ve birleşik cihazlar ile bunların dışında kalan radyo ve televizyon yayınlarını almaya yarayan her türlü cihazın ithalatından alınır. Bandrol ücretlerinde değişiklikler olabilir. Bandrol ücretleriyle ilgili güncel bilgi T.C. Ticaret Bakanlığından veya TRT'den temin edilebilir.

Çevre Katkı Payı: Bu vergide çevre kirliliğinin önlenmesi, çevrenin iyileştirilmesi ve çevre ile ilgili yatırımların desteklenmesi amacı vardır. 2872 sayılı Çevre Kanunu'na göre yapılan bir kesintidir. Yakıt ve atıkların CIF bedelinin yüzde biri ve hurdaların CIF bedelinin binde beşi oranında alınır. Çevre katkı payı yatırıldığında belge alınır. Alınan belge ithalat sırasında gümrük beyannamesine eklenir. Mevzuat ve uygulamalar hakkında güncel ve detaylı bilgi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığından edinilebilinir.

Ticaret Politikası Önlemleri Kapsamında Tahsil Edilen Mali Yükler: Dış ticaret ülke ekonomisi yararına düzenlenmelidir. İthalat işlemleri üzerine vergi ve benzeri yükümlülükler dışında ek mali yükümlülükler konulabilir. Bunun için 2976 sayılı Dış Ticaretin Düzenlenmesine Dair Kanun vardır. Ülke ekonomisine zarar veren ithalatlara bazı tedbirler uygulanır. Örneğin Türkiye'ye yapılan ithalatın benzer eşyanın normal bedelinin altında olması hâlinde "Türkiye'ye dampingli bir satış yapıldı." denilir. Türkiye'ye ithal edilen bir eşyanın çıkış veya menşe ülkesinde doğrudan veya dolaylı olarak mali bir katkı sağlanıyor, bir gelir veya fiyat desteği veriliyor olabilir. Bu durum, eşyanın sübvansiyona konu olduğunu gösterir.

Dampingli veya sübvansiyonlu ithalatlar, yerli sanayi üzerinde haksız rekabet yaratır. Türkiye'ye yapılan ithalatın dampinge ve sübvansiyona konu olması hâlinde yerli sanayi üzerinde Dünya Ticaret Örgütü tarafından belirlenen kurallar çerçevesinde bir dizi önlem alınmalıdır. Dış ticaret mevzuatı, yerli üreticiye zarar veren nitelikteki ithalatlara karşı gözetim ve korunma önlemi alır. İthalatta gümrük vergisinde artış yapılması veya ek mali yükümlülük getirilmesi şeklinde korunma sağlanabilir. T.C. Ticaret Bakanlığı tarafından ithalat işlemleri düzenli olarak izlenir. İthalatlarda "anti-damping vergisi" ve "ek mali yükümlülük" gibi ithalatçıların ilave ödemeler yapması sonucunu doğuran önlemler uygulanır. Bu önlemler ile ilgili güncel bilgi T.C. Ticaret Bakanlığından temin edilebilir.

Araştırınız

İthal edilen ürünlerden alınacak vergi çeşitlerini araştırınız. Bulgularınızı sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

A) Aşağıdaki cümlelerin başındaki boşluğa ifade doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. ( ) İthalat taraflarından amir banka, ithalatçının bankasıdır.

2. ( ) Vergi numarası şartı aranmadan ithalat yapılabilir.

3. ( ) Özelliği olan ithalat, belirli kuruluşlarca yapılır.

4. ( ) İthalat Rejimi Kararı ile ithalat, ülke ekonomisi yararına ve uluslararası ticaretin gereklerine uygun olarak düzenlenir.

5. ( ) İthalatta en önemli vergi KDV'dir.

B) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan noktalı yerlere, verilen ifadelerden uygun olanını yazınız.

lehtar, damga vergisi, ithalat, bedelsiz, ticari, amir

6. Dış ülkeden satın alınan mal ..... kapsamındadır.

7. Yurt dışından getirilen şahsi eşyalar ..... ithalat kapsamındadır.

8. Türkiye'de ithalat yapan ithalatçıya ..... adı verilir.

9. Vergi numarası olan gerçek ve tüzel kişiler Gümrük idaresine başvurarak ..... ithalat gerçekleştirirler.**10**. İthalatta gümrük beyannamelerinden ..... alınır.

C) Aşağıda verilen soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

11. Aşağıdakilerden hangisi bir ülkenin ithalat mevzuatının içeriğini belirleyen temel faktör niteliğindedir?

A) Teknolojik gelişim
B) Ekonomik büyüme hızı
C) Dışa açılmışlık derecesi
D) Refah düzeyi
E) Tasarruf oranı

12. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin ithalat mevzuatındaki önemli değişikliğe neden olan üyeliktir?

A) NATO
B) Gümrük Birliği
C) Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı
D) OECD
E) Birleşmiş Milletler

13. Aşağıdaki ithalat türlerinden hangisinde Türkiye'den resmî bir döviz çıkışı gerçekleşmez?

A) Libere
B) Ticari
C) Serbest
D) Özelliği olan
E) Bedelsiz

14. Aşağıdakilerden hangisi ithalatta dikkat edilmesi gereken hususlardan değildir?

A) Ürünün tabi olduğu vergi durumlarının öğrenilmesi
B) Rakip firmaların personel sayısı
C) Malın, yurda getirilmesindeki maliyetinin iyi hesaplanması
D) İthalat için gerekli finansal kaynağa sahip olunması
E) Malın yurda girişi konusunda kota, yasak vb. kısıtlamaların olup olmadığını araştırılması

15. Aşağıdakilerden hangisi ödeme yöntemine göre ithalat çeşitlerindendir?

A) İzne bağlı
B) Geçici
C) Ticari
D) Mal karşılığı
E) Teşvikli

16. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de gümrük vergisini belirlemekle yetkili bakanlıktır?

A) T.C. Ticaret Bakanlığı
B) T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı
C) T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
D) T.C. İçişleri Bakanlığı
E) T.C. Dışişleri Bakanlığı

17. Aşağıdakilerden hangisi ÖTVye tabi mallardan biri değildir?

A) Binek otomobil
B) Doğal gaz
C) Cep telefonu
D) Kozmetik ürünler
E) Gıda ürünleri

Ç) Aşağıdaki soruların cevaplarını noktalı alana yazınız.

18. İthalat yapılacak konularda gümrük vergisi oranları bilgisine nereden ulaşılır?

.....
.....
.....
..... .

19. İthalat yapılırken ulaşım yollarının seçiminde nelere dikkat edilmelidir?

.....
.....
.....
..... .

20. İthalatçı, satıcılarla hangi yollarla iletişime geçebilir?

.....
.....
.....
..... .

TÜRK
EXIMBANK
WORLD TRADE ORGANIZATION
GATT
AKİB
Akdeniz İhracatçı Birlikleri
KASTAMONU TİCARET ve SANAYİ ODASI
KATSO
1882
TÜRKİYE CUMHURİYETİ TİCARET BAKANLIĞI
TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI
TÜRKİYE İHRACATÇILAR MECLİSİ
KOSGEB
KOSGEB

7. ÖĞRENME BİRİMİ

DIŞ TİCARETLE İLGİLİ ULUSAL VE ULUSLARARASI KURULUŞLAR

KONULAR

7.1. DIŞ TİCARETLE İLGİLİ ULUSAL KURULUŞLAR

7.2. DIŞ TİCARETLE İLGİLİ ULUSLARARASI KURULUŞLAR

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Dış ticaretle ilgili ulusal kuruluşları
- Dış ticaretle ilgili uluslararası kuruluşları

TEMEL KAVRAMLAR

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, Dünya Ticaret Örgütü, gümrük tarifeleri ve ticaret genel anlaşması, ihracatçı birlikleri, KOSGEB, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, T.C. Ticaret Bakanlığı, Ticaret ve Sanayi Odaları, ticari bankalar, Türkiye İhracat Kredi Bankası, Türkiye İhracatçılar Meclisi

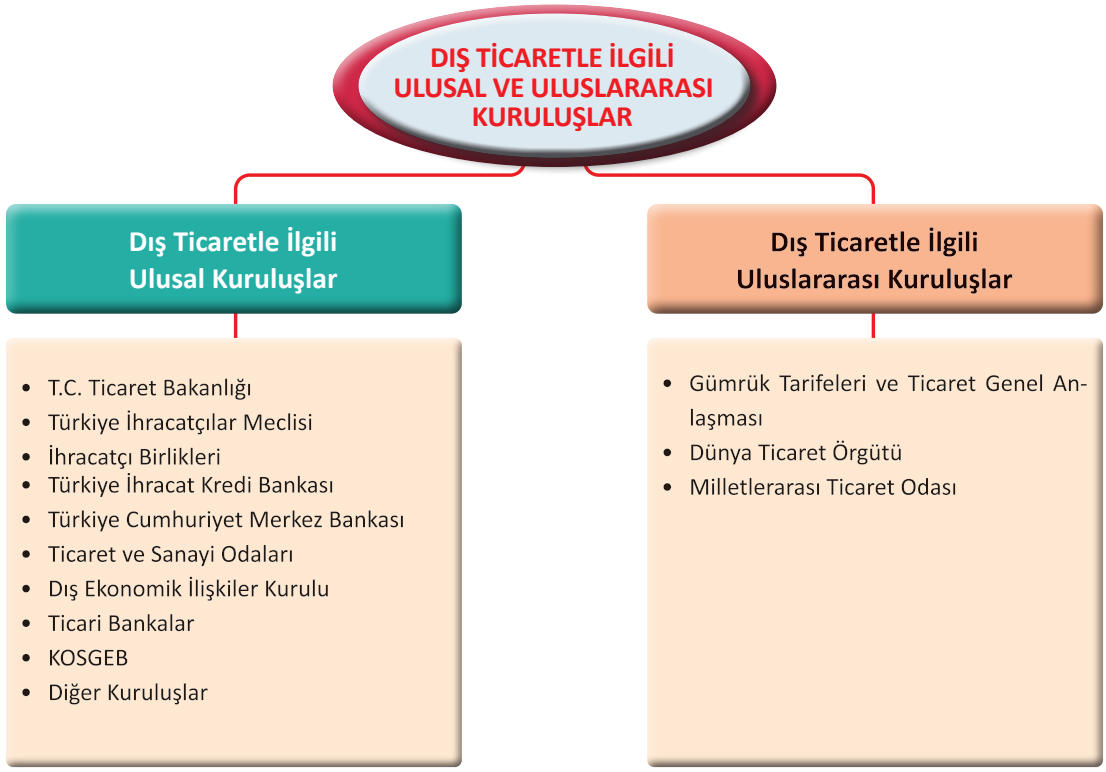
7.1. DIŞ TİCARETLE İLGİLİ ULUSAL KURULUŞLAR

Hazırlık Çalışmaları

1. **Yaşadığınız bölgede dış ticaretle ilgili faaliyet gösterilen sektörler nelerdir? Bildiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **Ticaretle ilgili faaliyet gösteren ulusal kuruluşların görev ve faaliyetleri sizce neler olabilir? Düşüncelerinizi sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.**

Bir ülkede dış ticaret faaliyetlerinin denetim ve kontrolünün yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından yapılması gerekir. Dış ticaret politikası kapsamında yapılan bu çalışmalar çeşitli bakanlık ve kuruluşları ilgilendirmektedir.

Bir ülkenin dış ticaret konusunda aldığı kararlar, o ülkenin ticaret yaptığı diğer ülkeleri de etkilemektedir. Bu durum dış ticaret kuralları belirlenirken farklı kurum ve kuruluşlarla ve diğer ülkelerle iş birliği yapılmasını zorunlu hâle getirmektedir. Bu kuruluşlar Şema 7.1'de gösterilmiştir.

Şema 7.1: Dış ticaretle ilgili ulusal ve uluslararası kuruluşlar

Türkiye'de dış ticaretin gelişmesi amacıyla Cumhuriyet'in kuruluşundan bugüne kadar dış ticaret faaliyetleri desteklenmiştir.

Buna bağlı olarak dış ticaretle ilgili kamusal nitelikte birçok kurum ve kuruluş ortaya çıkmıştır.

Dış ticaretle ilgili kurum ve kuruluşlar şunlardır:

- T.C. Ticaret Bakanlığı
- Türkiye İhracatçılar Meclisi
- İhracatçı birlikleri
- Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş. (Türk Eximbank)
- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
- Ticaret ve sanayi odaları
- Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK)
- Ticari bankalar
- KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı)
- Diğer kuruluşlar

7.1.1. T.C. Ticaret Bakanlığı

Dış ticaretin temelini oluşturan gümrük ve dış ticaret işlemleri; uzun yıllar farklı bakanlıkların, müsteşarlıkların ve genel müdürlüklerin görev alanları içinde yer almıştır.

2011 yılından itibaren faaliyetlerini "Ekonomi Bakanlığı" ve "Gümrük ve Ticaret Bakanlığı" olarak sürdüren iki kurumun 10 Temmuz 2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanan 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi gereği, tek çatı altında birleştirilmesiyle T.C. Ticaret Bakanlığı kurulmuştur (Görsel 7.1).

Görsel 7.1: T.C. Ticaret Bakanlığı

T.C. Ticaret Bakanlığının Görev ve Yetkileri

Türkiye'de dış ticaretle ilgili en önemli kurum T.C. Ticaret Bakanlığıdır. Türkiye'de faaliyet gösteren işletmeler, dış ticaret fikrinin oluşmasından ticarete konu olan mal veya hizmetin bedelinin tahsil edilmesine kadar dış ticaretin her aşamasında T.C. Ticaret Bakanlığı merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatı ile iş birliği yapmak zorundadır.

T.C. Ticaret Bakanlığının dış ticaretle ilgili başlıca görev ve yetkileri şunlardır:

- Türkiye'de ihracat, ithalat ve dış ticaret ile ilgili anlaşmaları hazırlamak ve uygulamak
- Türkiye Cumhuriyeti'nin yabancı devletler ve uluslararası kuruluşlarla olan ticari ve ekonomik ilişkilerini geliştirmek
- Dış ticaret politikaları hazırlamak ve uygulamak
- İthalatın ülke ekonomisi yararına yapılmasını sağlamak
- Yerli sanayinin korunması için gerekli önlemleri almak
- İhracatı geliştirmek
- İhracatta ürün çeşitliliğini ve pazar payını arttırmak
- Gümrük politikasının hazırlanmasına yardımcı olmak
- Tüketici haklarının korunmasına yönelik önlemeler almak

T.C. Ticaret Bakanlığı Teşkilat Yapısı

T.C. Ticaret Bakanlığı, yurt içi (merkez-taşra) ve yurt dışı teşkilat yapısı ile görevini sürdürmektedir.

T.C. Ticaret Bakanlığı Merkez Teşkilatı Bölümleri

T.C. Ticaret Bakanlığı görev, yetki ve sorumluluklarını yerine getirebilmek amacı ile merkez teşkilat yapısını şu şekilde oluşturmuştur:

- Gümrükler Genel Müdürlüğü
- Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü
- İç Ticaret Genel Müdürlüğü
- Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü
- Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi Genel Müdürlüğü
- Esnaf ve Sanatkârlar Genel Müdürlüğü
- Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü
- Tasfiye Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- İhracat Genel Müdürlüğü
- İthalat Genel Müdürlüğü
- Anlaşmalar Genel Müdürlüğü
- Serbest Bölgeler, Yurt Dışı Yatırım ve Hizmetler Genel Müdürlüğü
- Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü
- Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü
- Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı
- Strateji Geliştirme Başkanlığı
- Personel Dairesi Başkanlığı
- Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı
- Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı
- Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı
- Hukuk Müşavirliği
- Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği

T.C. Ticaret Bakanlığı Taşra Teşkilatı Bölümleri

T.C. Ticaret Bakanlığı; görev, yetki ve sorumluluklarını yerine getirebilmek amacı ile 81 ilde taşra teşkilatını kurarak örgütlenmiştir. Bu örgütlenme çerçevesinde her il bünyesinde Ticaret İl Müdürlüğü kurulmuştur. İstanbul Ticaret İl Müdürlüğü (https://istanbul.ticaret.gov.tr), Kastamonu Ticaret İl Müdürlüğü (https://kastamonu.ticaret.gov.tr) bunlara örnek olarak gösterilebilir.

Türkiye, sınır komşusu ülkelerle de ticari ilişkilerini devam ettirmektedir. T.C. Ticaret Bakanlığı, sınırlarımızda var olan gümrük kapılarında da örgütlenmesini gerçekleştirmiştir. Gümrük kapılarının bulunduğu bölgelerimizde bölge müdürlükleri kurulmuştur. Kaçkar T.C. Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü-Artvin (https://kackar.ticaret.gov.tr), Orta Karadeniz Bölge Müdürlüğü-Samsun (https://ortakaradeniz.ticaret.gov.tr) bunlara örnek olarak gösterilebilir.

T.C. Ticaret Bakanlığı, ülke içerisinde faaliyet gösteren serbest bölgeler bünyesinde de örgütlenmesini gerçekleştirmiştir.

Serbest bölgeler, ülkede mevcut ticari hayata ilişkin hukuki ve idari düzenlemelerin uygulanmadığı veya kısmen uygulandığı ve geniş teşviklerin tanındığı yerler olarak tanımlanabilir.

Antalya Serbest Bölge Müdürlüğü, İstanbul İhtisas Serbest Bölgesi, TÜBİTAK MAM Teknoloji Serbest Bölge Müdürlüğü bu yerlere örnek olarak gösterilebilir.

T.C. Ticaret Bakanlığı Yurt Dışı Teşkilatı Bölümleri

Daha önce de belirtildiği gibi T.C. Ticaret Bakanlığı (Görsel 7.2), Türkiye'nin dış ticaret ilişkilerinde söz sahibi olan en önemli kurumudur. Türkiye'nin dış ticaret faaliyetlerini oluşturmak, diğer ülkelerin ticari alandaki düzenlemelerini takip etmek ve bu ülkelerdeki bürokratik işlemleri gerçekleştirebilmek amacı ile T.C. Ticaret Bakanlığı bünyesinde dünyanın hemen hemen bütün ülkelerinde ticaret müşavirlikleri ve ataşelikler oluşturulmuştur.

Ayrıca uluslararası ticarette Türkiye Cumhuriyeti'nin menfaatlerini korumak, kurulduğu ülkede uluslararası kuruluşlarla olan iş ve işlemleri gerçekleştirip ilişkileri ve iş birliğini geliştirmek amacı ile uluslararası kuruluşlar nezdinde daimî temsilcilikler oluşturulmuştur. Bu temsilcilikler Tablo 7.1'de gösterilmiştir.

Görsel 7.2: T.C. Ticaret Bakanlığı logosu

Tablo 7.1: Yurt Dışı Daimî Temsilciliklerimiz

BULUNDUĞU ÜLKE	DAİMÎ TEMSİLCİLİK ADI	E-POSTA ADRESİ
Belçika	Avrupa Birliği Nezdinde Brüksel Türkiye Daimî Temsilciliği	brukselab@ticaret.gov.tr
İsviçre	Dünya Ticaret Örgütü Nezdinde Cenevre Türkiye Daimî Temsilciliği	cenevre@ticaret.gov.tr
Fransa	Paris Nezdinde OECD Türkiye Daimî Temsilciliği	parisoecd@ticaret.gov.tr

Araştırınız

T.C. Ticaret Bakanlığı bünyesinde yer alan kurum ve kuruluşları araştırarak bu kurum ve kuruluşların görev ve faaliyetlerini tablolaştırarak sınıfta bir sunum yapınız.

TİCARET BAKANLIĞI BÜNYESİNDEKİ KURUM VE KURULUŞLAR	GÖREV VE FAALİYETLERİ
1.	....
2.	....
3.	....

7.1.2. Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM)

Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM); Türkiye'nin dış ticaretine yön vermek, ihracat politikasını belirlemek, pazar çeşitliliğini geliştirmek ve dış ticarette Türk firmalarının rekabetini kolaylaştırmak için kurulmuştur. Geçmişi Canlı Hayvan İhracatçıları Birliği Türk Anonim Şirketine dayanan ihracatçı birliklerinin çatı kuruluşudur.

1993 yılında Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur. 3 Temmuz 2009 tarihinde yayımlanan 5910 sayılı Türkiye İhracatçılar Meclisi ile İhracatçı Birliklerinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun çerçevesinde faaliyetlerine devam etmektedir.

Türkiye İhracatçılar Meclisi, Türkiye iş birliği içerisinde bulunulan ülkelerin dış ticaret kuruluşlarıyla ilişkilerini de düzenleyebilmek amacıyla International Trade Center'a [intıneyşınıl treyd sentır (ITC)] üye olmuştur (Görsel 7.3).

Görsel 7.3: Türkiye İhracatçılar Meclisi logosu

Türkiye İhracatçılar Meclisinin Görev ve Yetkileri

Türkiye İhracatçılar Meclisi; 27 sektör, 61 ihracatçı birliği ve 95 bini aşkın ihracatçıyı temsil eden Türkiye ihracatının çatı kuruluşudur. Bu kuruluşun görevleri şu şekilde sıralanabilir:

- İhracatın gelişimi için stratejik planlar hazırlamak
- Dış ticareti artırmak amacıyla yabancı ülkelerle ticari, sosyal ve kültürel ilişkileri geliştirmek
- Dış ticaretin önündeki tüm engellerin kaldırılmasına yardımcı olmak
- Devlet ile özel sektör arasında köprü görevi görmek
- İhraç edilen Türk mallarının tanıtımı, tercih edilmesi ve Türk mallarına güven duyulması konularında araştırmalar yapmak
- Dış ticarette yer alan işletmeleri yurt içinde ve yurt dışında temsil etmek
- İhracatçı birlikleri arasında koordinasyon ve dayanışmayı sağlamak
- Dış ticaret hedef ve politikalarının belirlenmesi çalışmalarında yer almak

7.1.3. İhracatçı Birlikleri

Dış ticaret faaliyetlerinde kamu kuruluşlarının yanı sıra özel sektör kuruluşları da görev almaktadır.

Türkiye'de ihracatçı birlikleri ile ilgili düzenlemeler 5910 sayılı Türkiye İhracatçılar Meclisi ile İhracatçı Birliklerinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun çerçevesinde yapılmaktadır.

İhracatçı birlikleri, ihracatı artırarak ekonomik gelişmeye katkıda bulunmak amacı ile kurulan ulusal ve sivil kurum ve kuruluşlarıdır. İhracatçı birlikleri yarı kamu kuruluşu olarak düşünülebilir.

Türkiye'de ihracat yapan işletmelerin ihracatla ilgili birliğe üye olmaları gereklidir. Birliklerden birine üye olan ihracatçı, diğer birliklerin görev alanına giren mal ve hizmetleri ihraç edebilir (Görsel 7.4).

Görsel 7.4: Akdeniz İhracatçılar Birliği logosu

İhracatçı Birliklerinin Görev ve Yetkileri

İhracatçı birlikleri; ulusal ve uluslararası kuruluşlar, kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları karşısında üyelerinin menfaatlerini koruyarak dış ticarete yönelik koruyucu ve geliştirici çalışmalar yapmak amacı ile kurulmuş sivil toplum kuruluşlarıdır. Bu kuruluşların görev ve yetkileri şunlardır:

- İhracatçılar arasında mesleki ahlak ve dayanışmayı sağlamak
- Gerektiğinde mal almak, yaptırmak, satmak, kiralamak ve hizmet almak
- Rehin ve ipotek işlemleri tesis etmek

- Gerektiğinde ortak hizmet verecek şirket, dernek, tesis ve işletmeler kurmak; kurulmuş olanlara ortak olmak
- Laboratuvar, analiz, test, muayene ve belgelendirme konularında üyelerine yardımcı olmak
- Fuar, sergi ve tanıtım faaliyetlerini düzenlemek
- Düzenlenen fuar ve sergilere katılmak
- Reklam ve tanıtım faaliyetlerinde bulunmak

İhracatçı Birliklerinin Örgütsel Yapısı

Türkiye'de 13 ihracatçılar birliği genel sekreterliği altında toplam 58 ihracatçı birliği bulunmaktadır. Bu birlikler 24 farklı sektördeki faaliyetlerini il, ilçe ve bölgelerde kurulan birlikler aracılığı ile gerçekleştirmektedir. Bu birliklerin yurt içinde irtibat büroları ve yurt dışında çeşitli şehirlerde (Moskova ve Brüksel gibi) temsilcilikleri bulunmaktadır.

2021 yılı itibarıyla şu an itibarıyla Türkiye'de faaliyette bulunan genel sekreterlikler Tablo 7.2'de gösterilmiştir.

Tablo 7.2: Türkiye'de Faaliyet Gösteren İhracatçı Birlikleri

BİRLİK ADI	GENEL AĞ SAYFASI
Akdeniz İhracatçı Birlikleri	https://www.akib.org.tr/tr/default.html
Batı Akdeniz İhracatçılar Birliği	https://www.baib.gov.tr/tr/
Denizli İhracatçılar Birliği	http://www.denib.gov.tr/tr/default.html
Doğu Anadolu İhracatçılar Birliği	https://www.daib.org.tr/
Doğu Karadeniz İhracatçılar Birliği	https://dkib.org.tr/tr/default.html
Ege İhracatçı Birlikleri	http://www.eib.org.tr/
Güneydoğu Anadolu İhracatçı Birlikleri	https://www.gaib.org.tr/
İstanbul İhracatçı Birlikleri	http://www.iib.org.tr/tr/
İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri	https://www.immib.org.tr/
İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçı Birlikleri	http://www.itkib.org.tr/
Karadeniz İhracatçı Birlikleri	http://www.kib.org.tr/tr/
Orta Anadolu İhracatçı Birlikleri	http://www.oaib.org.tr/
Uludağ İhracatçı Birlikleri	https://uib.org.tr/tr/default.html

7.1.4. Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş. (Türk Eximbank)

İhracat yapan işletmeleri üretim, yatırım ve pazarlama aşamalarında kredi, garanti ve sigorta primleri ile desteklemek amacıyla Devlet Yatırım Bankası kurulmuştur. Devlet Yatırım Bankasının adı 21.08.1987 tarihinde Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş./Türk Eximbank olarak değiştirilmiştir.

Türkiye İhracat Kredi Bankası; ihracatın geliştirilmesi, finansmanın belirli bir sisteme bağlanabilmesi ve ihracatçının yatırım, üretim ve pazarlama aşamalarında kredi, garanti ve sigorta primleri ile desteklenmesi için kurulmuştur. Banka; ihracat yapan firmalara, yurt dışında faaliyet gösteren müteahhitlere, dış yatırımcılara, nakliyecilere ve turizmcilere hizmet vermektedir.

Türkiye İhracat Kredi Bankasının Dış Ticaretteki Yeri

Türkiye İhracat Kredi Bankası, ihracat yapan ve yapmak isteyen tüm kuruluşlara finansal destek veren kurumların başında gelmektedir. Dış ticarette ihracat yapan ve yapmak isteyen kuruluşların özellikle finansal anlamdaki destek ihtiyacı, Türkiye İhracat Kredi Bankasının kurulmasında etkili olmuştur. 1987 yılında Bankanın kurulmasıyla bu ihtiyaç önemli ölçüde giderilmiştir (Görsel 7.5).

Görsel 7.5: Türkiye İhracat Kredi Bankası logosu

Türkiye İhracat Kredi Bankası; Türkiye'de ihracatın teşvik edilmesi amacına yönelik olarak ihracatçıları, ihracata yönelik üretim yapan imalatçıları ve yurt dışında faaliyet gösteren müteahhit ve girişimcileri; kısa, orta ve uzun vadeli nakdî ve nakdî olmayan kredi, sigorta ve garanti programları ile desteklemek için faaliyetlerine devam etmektedir.

Türkiye İhracat Kredi Bankasının Amaçları

Türkiye İhracat Kredi Bankası, Türkiye'de ihracatı destekleyen resmî kurumdur ve ihracat sektörüne kredi imkânı sağlayarak dış ticarette ihracatın payını arttırmayı amaçlar. Bankanın temel amacı, ülkeye yabancı para girişini sağlayacak faaliyetleri destek verir.

Türkiye İhracat Kredi Bankasının amaçları şunlardır:

- İhracatı geliştirmek
- İhraç edilen mal ve hizmetlerin çeşitliliğini arttırmak
- İhraç mallarına yeni pazarlar kazandırmak
- İhracatçıların uluslararası ticaretteki paylarını artırmak
- İhracatçılara, yurt dışında faaliyet gösteren müteahhitlere ve yatırımcılara uluslararası piyasalarda rekabet gücü ve güvence kazandırmak
- Yurt dışında yapılacak yatırımlar ile ihracata yönelik yatırım malları üretim ve satışını destekleyerek teşvik etmek

Türkiye İhracat Kredi Bankası, yukarıda belirtilen amaçlara ulaşabilmek için ihracata yönelik olarak faaliyet gösteren işletmeleri nakit ihtiyacı, kredi kullanma, sigorta ve garanti gibi konularda desteklemektedir.

Türkiye İhracat Kredi Bankasının Görev ve Yetkileri

Dengeli ve uluslararası rekabete açık ihracat politikalarına katkıda bulunmak için kurulan Türkiye İhracat Kredi Bankası, bu amaçlarını gerçekleştirebilmek için önemli görevler üstlenmiştir. Bu görevler şu şekilde sıralanabilir:

- İhracat yapan işletmelerin ihtiyaç duyduğu finansman desteğini sağlar.
- İhracatçıların yurt içi ve yurt dışı banka ve finans kurumlarından sağlayacakları krediler için garanti verir.
- İhracat yapılan ülkelerde ortaya çıkabilecek ticari veya siyasi riskleri teminat altına alarak güvence sağlar.
- Mal ve hizmet ihracından doğan alacakları, ticari ve politik risklere karşı sigortalar.
- İhracat yapan işletmelerin plasman (yatırım) ve fonlama stratejilerinin belirlenmesine yardımcı olur.
- Kurdan ve faiz oranlarından kaynaklanabilecek olumsuzluklarda işletmelere destek verir.
- İhracat yapan firmalara ilgili mevzuata uyum sağlamaları amacıyla tavsiyelerde bulunur.

- Yurt dışında gerçekleşen satışların bedelini teminat altına alır.
- İhracat yapan firmaların ve sektörlerin kullandıkları yatırım mallarının üretimi için ilgili firmalara kredi desteği sunar.
- Yurt dışı müteahhitlik hizmetlerinin geliştirilmesi için kredi verir.
- Yurt içi ve yurt dışı bankalara ve finans kurumlarına ihracata yönelik kredi sağlar.
- İhracatçı firmaların yurt içi ve yurt dışı satışlarında ortaya çıkabilecek zararları teminat altına almak için yurt içi ve yurt dışı kredi sigortası imkânı sunar.
- İşletmelere reasürans imkânı sağlar.
- Ülkeye yurt içi ve yurt dışı para ve sermaye piyasalarından kredi sağlar.
- Sigorta acenteliği yapar.

Bilgi Notu

Reasürans, daha önce sigorta ettirilmiş riskin bir bölümünün ya da tamamının sigortalayan şirket tarafından başka bir sigorta şirketine sigorta ettirilmesidir. Sigorta şirketi, teminatını vermiş olduğu risklerin birçoğunun aynı zamanda gerçekleşmesi durumunda hasar ödemelerinde zorlanmamak için reasürans ya da başka bir deyişle "mükerrer sigorta" yaptırır. Bu sayede sigorta şirketi, üzerinde bulunan sorumluluğu diğer sigorta şirketleriyle paylaşmış olur.

Türkiye İhracat Kredi Bankasının Sağladığı Finansal Destekler

Türkiye İhracat Kredi Bankası, diğer ülkelerin resmî kredi kuruluşlarından farklı olarak kredi, garanti ve sigorta işlemlerini aynı çatı altında toplamıştır. Banka, bu yapısı ile ihracat sektörüne çeşitli finansman destekleri sağlar.

Kısa Vadeli İhracat Kredileri

İhracat ve ihracat için gerekli yatırım mallarının üretimini yapan firmaların finansman ihtiyacını karşılamak amacıyla kısa vadeli kredi imkânı sağlanmaktadır. Bu krediler, TL ya da döviz olarak bankalar aracılığıyla veya doğrudan Türkiye İhracat Kredi Bankası tarafından firmalara kullandırılmaktadır. Kısa vadeli ihracat kredilerinin süresi en fazla 720 gündür.

Firmalara kullandırılan kısa vadeli kredi türleri şunlardır:

- Reeskont kredisi
- Kobi, ihracata hazırlık kredisi
- Sevk öncesi ihracat kredisi
- Sevk sonrası reeskont kredisi
- Dış ticaret şirketleri ihracat kredisi
- Sigortalı alacağın teminatına dayalı kredi programı

Bilgi Notu

Reeskont, tekrar iskonto anlamına gelir. Bir bankanın elinde bulunan ve ödeme zamanı gelmemiş olan çek ve senetleri merkez bankasına iskonto ettirerek paraya çevirmesi işlemidir.

Orta ve Uzun Vadeli İhracat Kredileri

Orta ve uzun vadeli ihracatın finansmanı giderek önem kazanmaktadır. Uzun vadeli kredi veren bankalar, risklerin tümünü kendileri üstlenmek yerine bu konuda uzmanlaşmış kredi kurumları ile birlikte çalışarak ortaya çıkabilecek risklerin bir kısmından kurtulmayı amaçlar.

Türkiye İhracat Kredi Bankasının sağladığı orta vadeli ihracat kredilerinin süresi 5 yıl, uzun vadeli ihracat kredilerinin süresi ise 5 yıldan 10 yıla kadardır.

İhracata yönelik olarak sağlanan orta-uzun vadeli ihracat kredi olanakları şu şekilde sıralanabilir:

- İhracata yönelik işletme sermayesi kredisi
- İhracata yönelik yatırım kredisi
- Özellikli ihracat kredisi
- Katılım finans yatırım kredisi
- Yurt dışı teminat mektubu programı
- Marka kredisi
- İhracat alacakları iskonto programı
- Gemi inşa ve ihracatı finansman programı
- Yurt dışı mağazalar yatırım kredisi
- Finansal kiralama şirketlerine yönelik kredi programı

Döviz Kazandırıcı Hizmetler Kapsamındaki Krediler

Firmaların yurt dışında gerçekleştirecekleri döviz kazandırıcı hizmetler ile yurt dışına ihraç edilecek proje niteliğindeki yazılım, projelendirme ve danışmanlık gibi hizmetlerin finansmanı için sağlanan bir kredi türüdür. Vadesi 120 gün ile 720 gün arasında değişmektedir.

Döviz kazandırıcı hizmetler kapsamındaki krediler şunlardır:

- Turizm kredisi
- Uluslararası nakliyat pazarlama kredisi (UNPK)
- Yurt dışı müteahhitlik hizmetlerine yönelik teminat mektubu programı
- Yurt dışı müteahhitlik hizmetleri köprü kredisi
- Döviz kazandırıcı hizmetler kredisi
- Yurt dışı fuar katılım kredisi

Bilgi Notu

Türk Eximbank; ihracatı teşvik etmek amacıyla ihracatçıları, ihracata yönelik üretim yapan imalatçıları ve yurt dışında faaliyet gösteren müteahhit ve girişimcileri kısa, orta ve uzun vadeli nakdi ve gayrinakdi kredi, sigorta ve garanti programları ile desteklemek için faaliyetlerini sürdürmektedir.

7.1. Etkinlik

Aşağıdaki tabloya Türkiye İhracat Kredi Bankasının sağladığı finansal destekleri ve bu desteklerin sürelerini örnekteki gibi yazınız.

FİNANSAL DESTEK TÜRÜ	SÜRESİ (VADESİ)
1. Kısa Vadeli İhracat Kredileri	720 Gün
2.	.....
3.	.....
4.	.....

7.1.5. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB)

Merkez Bankası, bir ülkedeki ekonomik büyümeyi gerçekleştirme konusunda faaliyet gösteren kuruluşların başında gelir.

Merkez Bankası kurma fikri, ilk olarak I. Dünya Savaşı sonrasında "millî devlet bankası" kurma düşüncesi ile 1923 İzmir İktisat Kongresi'nde ortaya çıkmıştır. Hollanda Merkez Bankası İdare Meclisi Üyesi Dr. Gerard Vissering (Daktır Cerid Visıring) ve İtalyan Uzman Kont Volpi'nin (Kont Vulpi) de görüşlerinin alınmasından sonra Lozan Üniversitesinden Prof. Leon Morf'un (Profesir Lion Morf) katkılarıyla Merkez Bankası yasa tasarısı hazırlanmıştır.

İlgili yasa tasarısı 11 Haziran 1930 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edildikten sonra Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası kurulmuştur. İlgili yasa, 30 Haziran 1930 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanmış ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası 3 Ekim 1931 tarihinde faaliyetlerine başlamıştır. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, özerk yapıda olup bankanın Türkiye çapında 21 şubesi bulunmaktadır (Görsel 7.6).

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

Görsel 7.6: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası logosu

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının Dış Ticaretteki Yeri

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ülke ekonomisindeki en önemli devlet kuruluşlarından biridir. Ayrıca Türkiye'nin uluslararası ekonomik ilişkilerinin yürütülmesinde de önemli görevler üstlenmektedir. Diğer ülke merkez bankaları ile iş birliği yaparak çalışmalar yürütmektedir. Bu şekilde Türkiye'nin uluslararası piyasalardaki itibarını da arttırmaktadır.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası; Türk lirasının değerinin korunması, banknot basımı, faiz oranlarının belirlenmesi, döviz kurlarının kontrolü, dış borçların yönetilmesi, ihracatçılara finansman desteği sağlanması, uluslararası ekonomik krizlerde önlemler alınması ve uluslararası rezervlerin yönetilmesi yönünde faaliyetlerini yürütmektedir.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının Görev ve Yetkileri

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, para ve döviz politikaları çerçevesinde kambiyo, ihracat ve transit ticaret uygulamalarıyla ilgili düzenlemeler yaparak ihracatçı firmalara destek vermektedir.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Türkiye'de para ve kur politikasından sorumludur. Bankanın bu alandaki temel amacı fiyat istikrarını sağlamaktır. Bunun yanı sıra Türkiye'de banknot basımından ve dolaşımının sağlanmasından, ödeme sistemlerinin kurulması ve işletilmesi ile uluslararası rezervlerin yönetilmesinden de Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası sorumludur.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının temel amacı, 1715 sayılı Kanun'da "ülkenin ekonomik kalkınmasına yardım etmek" olarak tanımlanmıştır.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının görev ve sorumlulukları beş temel alana ayrılmaktadır:

Fiyat İstikrarı: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının temel amacı fiyat istikrarını sağlamaktır. Fiyat istikrarı ile düşük bir enflasyon oranı kastedilmektedir.

Finansal İstikrar: Finansal istikrar, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası için destekleyici amaç özelliğine sahiptir. Bu kapsamda Banka, para ve döviz piyasaları ile ilgili düzenleyici önlemler alarak finansal istikrarı sağlamakla yükümlüdür.

Döviz Kuru Rejimi: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, döviz kuru rejimini hükûmet ile birlikte belirleyerek uygular. Ayrıca Türkiye'deki altın ve döviz rezervlerini saklayarak ülke menfaatleri doğrultusunda yönetir ve kullanır.

Banknot Basma ve İhraç İmtiyazı: Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 87. maddesine göre para basma yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisine aittir. Ancak TBMM bu yetkisini süresiz olarak Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına devretmiştir.

Ödeme Sistemleri: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, fonların ve menkul kıymetlerin güvenli ve hızlı bir şekilde aktarılması ve mutabakatının gerçekleştirilmesini sağlar. Bunun için yeni sistemler kurar. Kurulmuş ve kurulacak sistemlerin kesintisiz işlemesini sağlar.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının Diğer Görev ve Yetkileri

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının diğer görev ve yetkileri şu şekilde sıralanabilir:

- Türk parasının değerinin korunması için tedbirler almak
- Banknot ihracı yapmak
- Reeskont oranını belirlemek
- Hazine işlemleri yapmak
- Açık piyasa işlemleri yapmak
- Ülke altın ve döviz rezervlerini yönetmek
- Para ve döviz piyasaları ile ilgili düzenleyici tedbirleri almak
- Mali piyasaları izlemek
- Bankalardaki mevduatın vadelerini belirlemek
- İhtiyaç hâlinde bankalara kredi vermek
- Hükûmetin mali ve ekonomik müşavirliğini yapmak

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının Örgütsel Yapısı

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası kendisine verilen görev ve yetkileri yerine getirebilmek için çeşitli birimlere ayrılmıştır. Bu birimler Şema 7.2'de gösterilmiştir.

Şema 7.2: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası örgütsel yapısı

Genel Kurul: Bir başkan ve Bankanın pay sahipleri defterinde yazılı bulunan hissedarlardan oluşur. Bankanın en üst yönetim organıdır.

Genel Kurulun görev ve yetkileri şunlardır:

- Banka Meclisi tarafından verilen yıllık rapor ile denetleme kurulu raporunun incelenmesi
- Bankanın bilanço, kâr ve zarar hesabının karara bağlanması
- Banka Meclisi üyelerinin ve Denetleme Kurulunun ibrası
- Sermayenin artırılması
- Bankanın tasfiyesi hakkında karar verilmesi

Başkanlık (Guvernörlük): Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası başkanı, T.C. Cumhurbaşkanlığı kararıyla dört yıllık bir dönem için atanır. Bu sürenin sonunda yeniden atanabilir. Başkan, bankanın en yüksek icra amiridir. Bankayı yurt içi ve dışında temsil ederek işlemlerin sevk ve idaresini gerçekleştirir. Başkanın görev ve yetkileri şunlardır:

- Banka Meclisi tarafından alınacak kararların yürütülmesi
- TCMB'ye verilen görevlerin yerine getirilmesi için tedbirlerin alınması

Banka Meclisi: Banka Meclisi, başkan ile genel kurul tarafından seçilen altı üyeden oluşur. Başkan, Banka Meclisi başkanıdır. Banka Meclisi üyelerinin görev süresi üç yıldır. Her yıl meclis üyelerinin üçte biri yenilenir. Süreleri biten üyeler göreve yeniden seçilebilirler. Banka Meclisinin görev ve yetkileri şunlardır:

- Ülkenin para politikasının yönlendirilmesi
- Tedavüldeki banknotlarla ilgili işlemlerin yapılması
- Banknot matbaasına ilişkin konularda düzenleme yapılması
- Ülke çapında ödeme sisteminin düzenlenmesi
- Merkez Bankası şubesi açılması
- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının ortaklık işlemlerinin yürütülmesi

Para Politikası Kurulu: Başkanlık altında, başkan yardımcıları ve Banka Meclisi üyeleri arasından seçi-

lecek bir üye ve başkanın önerisi üzerine müşterek kararla atanacak bir üyeden oluşur. Para Politikası Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

- Fiyat istikrarını sağlamak
- Hükûmetle birlikte enflasyon hedefini belirlemek
- Para politikası hedefleri ve uygulamaları konusunda raporlar hazırlayarak kamuoyunu bilgilendirmek
- Türk lirasının iç ve dış değerini korumak için gerekli tedbirleri almak
- Kur rejimini belirlemek

Denetleme Kurulu: Denetleme Kurulu, Genel Kurulca seçilecek dört üyeden oluşur. Üyelerin görev süreleri iki yıldır. Kurul, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının hesaplarını denetler. Denetleme Kurulunun yönetme yetkisi yoktur.

Yönetim Komitesi: Yönetim Komitesi, başkan yardımcılarından oluşur. Yönetim Komitesinin görevleri şunlardır:

- Banka Meclisine yapılacak tekliflerin hazırlanması
- Banka ile ilgili yönetmeliklerin hazırlanması
- Çalışanların tayini işlemleri, aylıklarının belirlenmesi, işten çıkarma ve emeklilik gibi işlemlerinin yapılması

7.1.6. Ticaret ve Sanayi Odaları

08.03.1950 tarih 5590 sayılı Kanun'un 1. maddesi, odaların tanım ve kuruluş amaçlarını belirtmektedir. Kanuna göre ticaret ve sanayi odaları; meslek hizmeti görmek, mesleki ahlak ve uyumu sağlamak, ticaret ve sanayinin çıkarlara uygun olarak gelişmesine çalışmak ve bu amaçlarla gerekli işleri yapmak için kurulan; tüzel kişiliğe ve mesleki kuruluş niteliğine sahip kamu kurumlarıdır.

Türkiye'de odalar özel bir yasayla kurularak 1961 yılında anayasal ilkelere bağlanmıştır. Bu ilkeler doğrultusunda odalar, örgütlenmiş kamu kurumu niteliğinde kabul edilen meslek kuruluşlarıdır. Bu kuruluşlar, üyeleri arasından belirlenen kişilerden oluşan organlar tarafından yönetilir. Kuruluşların tüzükleri, işleyişleri ve yönetimleri anayasal ilkelere aykırı olamaz.

Ticaret ve Sanayi Odasının Tarihsel Gelişimi

Dünyada ticaret ve sanayi odalarının ortaya çıkışı XVI. yüzyılın sonlarına doğru gerçekleşmiştir. İlk ticaret odaları, dış ticaretin yoğun olduğu kıyı kentlerinde kurulmuştur. Dünya üzerinde ilk ticaret odası 1600 yılında kurulan Marsilya Ticaret Odasıdır.

Türkiye'de ilk ticaret odası ise 1870 yılında bir Fransız firması tarafından Kastamonu ilinin İnebolu ilçesinde kurulmuştur (Görsel 7.7). Aynı yıl Avusturyalı ve Macar tacirler tarafından İstanbul'da Avusturya-Macaristan Ticaret ve Sanayi Odası kurulmuştur. 1876 yılında ise "Ticaret ve Ziraat Bakanlığı" kurulmuştur.

Görsel 7.7: Kastamonu Ticaret ve Sanayi Odası logosu

1879 yılında Adana Çukurova'da yurt dışına gönderilen pamuğun ihracat işlemlerini yapmak amacıyla Tarsus Ticaret ve Sanayi Odası kurulmuştur. Türkiye'de resmen örgütlenen ilk oda İstanbul Ticaret Odasıdır. İstanbul Ticaret Odası, Ticaret ve Ziraat Bakanlığının girişimi ile 1882 yılında kurulmuştur.

Ticaret ve sanayi odaları 1910 yılına kadar "Ticaret Ziraat ve Sanayi Odaları" adı altında örgütlenmiştir. 27 Eylül 1925 tarihinde ise 655 sayılı Ticaret ve Sanayi Odaları Kanunu ile odaların kuruluş ve işleyişleri belirli ilkelere bağlanmıştır. Böylece odalar, tüzel kişiliğe sahip mesleki kuruluş olarak kabul edilmiştir. Aynı zamanda bu yasa ticaret ve sanayi ile uğraşanların odalara kaydını zorunlu kılmıştır.

25.04.1949 tarihinde kabul edilen 5373 sayılı Esnaf Dernekleri ve Esnaf Dernekleri Birliği Kanunu ile de esnaf niteliğindeki küçük tacir ve sanayicilerin odalardan çıkıp dernek kurmaları sağlanmıştır. 08.03.1950 tarih ve 5590 sayılı Kanun ile odalar, borsalar ve birlikler bugünkü durumlarını kazanmıştır.

Ticaret ve sanayi odaları "Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği" çatısı altında örgütlenip faaliyetlerine devam etmektedir (https://www.tobb.org.tr).

Ticaret ve Sanayi Odalarının Amaç ve Görevleri

Odaların temel amaçları meslek ahlak ve uyumunu korumak, ticaret ve sanayinin genel çıkarlara uygun biçimde gelişmesini sağlamak ve bu amaçla verilecek işleri yapmaktır. Buradan da anlaşılacağı gibi odaların iki amacı bulunmaktadır.

a) Kendisini oluşturan üyelerine çeşitli hizmetler vermek

b) Hükûmet tarafından verilen görevleri yaparak kamuya hizmet etmek

Bu amaçlar çerçevesinde odaların görevleri şu şekilde sıralanabilir.

- Meslek ahlak ve uyumunu korumak
- Ticaret ve sanayinin uygun biçimde gelişmesine çalışmak
- Resmî makamlarca istenecek bilgileri vermek
- Ticaret ve sanayiye ilişkin her türlü incelemeyi yapmak
- Bölgelerin ilgili ekonomik, ticari ve sınai çalışmalarının endeks ve istatistiklerini yapmak
- İlgili malların piyasa fiyatlarını takip etmek
- Mevzuatta belirtilen belgeleri düzenlemek ve onaylamak
- Diğer yasalarla verilen görevleri ve T.C. Ticaret Bakanlığınca verilecek ödevleri yapmak
- Ticaret ve sanayi mensuplarına ilişkin uyulması zorunlu mesleki kararlar almak

Odaların bunlardan başka yapabileceği işler şunlardır:

- Ticaret mallarının niteliklerini belirlemeyebilmek için laboratuvarlar kurabilir veya kurulmuş olanlara katılabilir.
- Ticaret ve sanayi kursları açabilir.
- Ülke içinde ve dışında öğrenci okutabilir ve stajyer çalıştırabilir.
- Ticari ve sınai anlaşmazlıklarda hakem olabilir.

Yöresel sergiler, panayırlar, genel mağazalar, depolar, kredi kurumları, konularıyla ilgili kulüpler, müzeler ve kütüphaneler açabilir ve açılanlara katılabilir.

Ticaret ve Sanayi Odalarının Gelir Kaynakları

Odalar, finansal ve yönetsel açıdan özerk olmaları itibarıyla çeşitli gelir kaynaklarına da sahiptir. Bu gelirlerin çoğunluğu kamu kaynaklı olmakla birlikte bir bölümü ise bağış, yardım, kira geliri ve yayın gelirleri gibi özel gelirlerdir.

Odaların gelirleri 5590 sayılı Kanun'un 24. maddesinde sayılmıştır. Bu gelirler şunlardır:

- Kayıt ücreti
- Yıllık ödenti
- Munzam ödenti
- Belge harçları
- Yayın gelirleri
- Bağış ve yardımlar
- Misil zamları
- Para cezaları
- İştirak kârları
- Yapılan hizmetler karşılığı alınan ücretler

Ticaret ve Sanayi Odalarının Denetimi

5590 sayılı Kanun ile odaların amaç, araç, görev ve yetkileri belirlenmiş, ayrıca odaların denetlenmesi ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. İlgili yasa ile odaların çatısının T.C. Ticaret Bakanlığı olduğu belirtilmiştir. Bu yasaya göre Bakanlık müfettişleri bu kuruluşları denetlemektedir. Denetleme sürecinde yasalara aykırı, eksik ya da yanlış işlemlerin varlığı saptanırsa denetleme raporunda bunlar gösterilerek ilgili kuruluştan açıklama veya savunma istenebilmektedir.

7.1.7. Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK)

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, Türk özel sektörünün dış ekonomik ilişkiler politikalarını belirlemek, kamu kurum ve kuruluşlarına gerekli hâllerde görüşler belirtmek ve Türkiye ile diğer ülkeler arasında ekonomik ve ticari ilişkilerin geliştirilmesine yardımcı olmak amacıyla kurulmuştur (Görsel 7.8).

1985 yılında kurulan Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, 11 Eylül 2014'te çıkarılan 6552 sayılı kanunla yeni bir yapıya kavuşmuştur. Bu kanun ile daha da güçlenen Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, "Türk özel sektörünün dış ekonomik ilişkilerini yürütme" görevini tamamıyla üstlenmiştir. Bugün itibarıyla Dış Ekonomik İlişkiler Kurulunun 97 kurucu kuruluşu, 146 iş konseyi, bu konseyleri oluşturan 900'e yakın üye firması ve üye firmalarının da DEİK bünyesinde 2000'e yakın temsilcisi bulunmaktadır.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu; kuruluşları, üyeleri ve iş konseyleri ile birlikte Türkiye'nin önde gelen girişimcilerinin ve iş dünyası temsilcilerinin oluşturduğu gönüllü bir "iş diplomasisi" örgütüdür.

DEİK
DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU
FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD

Görsel 7.8: Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu logosu

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulunun Görev ve Yetkileri

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, özel sektörün dış ekonomik ilişkilerini geliştirerek Türkiye'nin ihracatını arttırma ve iş geliştirme çalışmalarına da yardımcı olmaktadır.

DEİK'in görev ve yetkileri şunlardır:

- Türkiye'nin diğer ülkeler ve uluslararası topluluklarla olan ekonomik, ticari, sınai ve mali ilişkilerini izlemek, bu tür ilişkilerin kurulmasına ve geliştirilmesine yardımcı olmak
- Türkiye'nin dış ekonomik ilişkilerinin geliştirilmesine katkıda bulunmak
- Karşılaşılan sorun ve engellerin çözümü için görüş ve öneriler sunmak
- Türkiye'nin ihracatının artırılmasına, üretim ve ihracata dönük uluslararası yatırımların özendirilmesine yönelik çalışmalar yapmak
- Özel sektörü temsil etmek için uluslararası görüşmelere katılmak
- Türkiye ile yabancı ülkeler ve uluslararası topluluklar arasında iş olanaklarını araştırmak
- Türkiye'de yatırım ortamının iyileştirilmesi ile ilgili girişimlere destek sağlamak
- Ülke içindeki yatırım imkânlarının yurt dışında tanıtılmasını sağlamak
- Yurt içinde ve yurt dışında Türkiye'yi tanıtıcı faaliyetlerde bulunmak

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulunun Örgütsel Yapısı

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, faaliyetlerini her biri Türk özel sektörünün güçlü temsilcisi konumundaki kuruluşların ve üyelerinin desteğiyle; Genel Kurul, Yönetim Kurulu, İcra Kurulu ve Denetim Kurulu gibi organlarının çalışmalarıyla gerçekleştirmektedir. Bu organlar Şema 7.3'te gösterilmiştir.

Şema 7.3: Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu örgütsel yapısı

7.1.8. Ticari Bankalar

Dış ticarette rol alan kurumların en önemlilerinden biri de bankalardır. Ticari bankalar belirli bir faiz karşılığında mevduat toplayan ve topladığı bu mevduatı daha yüksek bir faiz oranı ile tüketim ve yatırım harcamaları yapmak için talep edenlere veren işletmelerdir.

Ticari Bankaların Dış Ticaretteki Yeri

Dış ticaretin finansmanında ve dış ticaret bedellerinin tahsilinde ticari bankaların önemli görevleri vardır. Ülkeler arasında yapılan ticarette ödemeler bankacılık sistemi üzerinden gerçekleşmektedir.

Ticari bankaların dış ticarette gerçekleştirdikleri faaliyetler şunlardır:

- İşletmelere kuruluş ve üretim sürecinde kısa, orta ve uzun vadeli kredi sağlar.
- İşletmelere uluslararası finans kuruluşlarından kredi temin eder.
- Sevk öncesi ve sonrasına ilişkin ihracat sürecinde ihracat kredisi sağlar.
- Dış ticaret sürecinde işletmelere yurt dışında pazarlama, tanıtım, mağaza açılması gibi konularda finansman desteği sunar.Dış ticaret yapan firmalara referans, teminat ve garanti gibi konularda destek olur.

- İhtiyacı olan işletmelere ticaret rejimleri, döviz piyasaları, fiyatlar, ödeme olanakları ve riskleri konularında ayrıca anlaşmazlık durumlarında söz konusu ülkelerdeki hukuki düzenlemeler ile ilgili konularda danışmanlık yapar.
- Dış ticaret yapılan ülkelerin döviz durumları, ithalat ve ihracat rejimleri ve mevzuatları hakkında bilgi temin eder.
- İhraç edilecek malın yurt içi ve yurt dışı üreticileri veya toptancıları ve bu malların fiyatları hakkında ihracatçıya bilgi verir.

Araştırınız

Türkiye'de faaliyet gösteren ticari bankalar hakkında araştırma yapınız. Bu bankalardan üç tanesinin ismini ve dış ticaret sürecinde firmalara sunduğu imkânları tablolaştırarak arkadaşlarınızla paylaşınız.

TİCARİ BANKA ADI	FİRMALARA SUNDUĞU İMKÂNLAR
1.	....
2.	....
3.	....

7.1.9. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, işletmelerin ekonomideki teknolojik yeniliklere süratle uyumlarını sağlamak amacıyla 20 Nisan 1990 tarihinde kurulmuştur. KOSGEB, işletmelerin rekabet güçlerini arttırarak sanayide entegrasyonu ekonomik gelişmelere uygun biçimde gerçekleştirmelerine destek olur (Görsel 7.9).

Görsel 7.9: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı logosu

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığının Dış Ticaretteki Yeri

Uluslararası rekabette küçük ve orta ölçekli işletmelerin rekabetlerini devam ettirebilmeleri için kendilerini sürekli yenilemeleri gerekir. KOSGEB, bu işletmelere rekabet güçlerini arttırabilmeleri ve dış ticarette daha etkin yer alabilmeleri için hem finans alanında hem de danışmanlık gibi diğer alanlarda sürekli destek vermektedir. Bunların içinde araştırma geliştirme destekleri, ihracatın artırılması çalışmaları, Türkiye'de üretilen teknoloji ürünlerinin yurt dışı piyasalarda satılması gibi destekler yer alır.

Bu faaliyetler ile KOSGEB, işletmelerin rekabet güçlerini arttırarak ihracatı geliştirmeye ve işletmelerin uluslararası kurum ve kuruluşlar ile iş birliği yapmalarına destek olmaktadır. Böylece daha fazla yerli işletmenin uluslararası pazarda yer alması sağlanır.

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığının Görevleri

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bünyesinde kurulmuş olan KOSGEB, kamu destekli bir kuruluştur. Girişimciliğin yaygınlaştırılması ve daha başarılı işletmeler oluşturulması için KOSGEB, çeşitli görevleri üstlenmiştir. KOSGEB'in görevleri şunlardır:

- Teknoloji merkezleri, teknoparklar, danışmanlık merkezleri ve enstitüler kurarak araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin desteklenmesi için gerekli birimlerin kurulmasını sağlamak
- Üniversite ve araştırma kurumlarındaki bilim ve teknoloji altyapısından işletmelerin yararlanmasını sağlamak
- Destek projeleri geliştirerek işletmelerin yatırımlarına yön vermek
- İşletmelerin uluslararası düzeyde üretim yapmalarına katkı sağlamak
- Girişimcilik kültürünün geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için gerekli tedbirleri almak, bu kapsamda girişimleri ve girişimcileri desteklemek
- İşletmeler arası iş birliğini arttırmak
- Yerli veya yabancı sermaye katkısı sağlayarak ortak yatırımları gerçekleştirmek

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığının Faaliyetleri

KOSGEB, amaçları doğrultusunda işletmelere finansal destek vermenin yanı sıra; bilgilendirme faaliyetleri, laboratuvar hizmetleri, proje ve protokol uygulamaları gibi faaliyetleri de gerçekleştirmektedir. Bu faaliyetler şunlardır:

Destek Hizmetleri: KOSGEB tarafından kurulan Teknoloji Geliştirme Merkezleri (TEKMER), işletmeleri kuruluş yıllarını problemsiz bir şekilde aşmaları ve büyümeleri konusunda desteklemek amacıyla kurulan iş geliştirme merkezleridir.

Laboratuvar Hizmetleri: İşletmelerin ürün kalitesini arttırmak, uluslararası firmalarla rekabeti güçlendirmek ve birçok ürünün yurt içinde üretilmesini sağlamak amacıyla KOSGEB Müdürlükleri bünyesinde kurulan laboratuvarlarda işletmelere teknik anlamda verilen hizmetlerdir.

Bilgilendirme Faaliyetleri: Kamu kuruluşları ve özel sektör tarafından sunulan destek ve hizmetler konusunda KOSGEB Müdürlükleri tarafından işletmelerin bilgilendirilmesi işlemidir.

Proje ve Protokoller: KOSGEB'in yurt içi ve yurt dışında çok sayıda kurum ve kuruluşla iş birliği protokolü olup bu kurum ve kuruluşlarla ortak projeler yürütülmektedir.

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığının Sağladığı Destekler
Türkiye ekonomisinin temelini oluşturan küçük ve orta büyüklükteki işletmeler (KOBİ), oluşturdukları istihdam ve katma değer ile Türkiye'nin ekonomik ve sosyal kalkınmasında çok önemli rol üstlenmektedir. KOSGEB tarafından küçük ve orta büyüklükteki işletmelere çeşitli destekler sunulmaktadır.

Girişimcilik Destek Programı: Bu programın amacı ekonomik kalkınma ve istihdam sorunlarının çözümü için girişimciliğin desteklenerek başarılı işletmelerin kurulmasına imkân sağlamaktır. Bu destek programına uygulamalı girişimcilik eğitimini tamamlayan girişimcilerin kurdukları işletmeler başvurabilir.

Araştırma-Geliştirme (AR-GE), Teknolojik Üretim ve Yerlileştirme Destekleri: Bu destek programının amacı araştırma-geliştirme projelerine destek vererek bilim ve teknolojiye dayalı yeni fikir ve buluşlara sahip küçük ve orta ölçekli işletmelerin kurulmasını sağlamaktır. Böylece işletmeler yeni ürün, yeni süreç, bilgi ve hizmet üretimlerini gerçekleştirebilecektir. AR-GE ve teknoloji konularında projesi olan işletmeler bu destekten faydalanabilir.

İşletme Geliştirme ve Büyüme Destekleri: Bu destek programı ile küçük ve orta ölçekli işletmelerin rekabet güçlerinin ve ekonomideki paylarının arttırılması ve kapasitelerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

KOBİ Finansman Destek Programı: Küçük ve orta ölçekli işletmelerin üretimlerini arttırmaları, kalite ve standartlarını yükseltmeleri ve daha fazla istihdam oluşturmaları için uygun koşullarda finansal destek sağlayan programdır. Sağlanan finansman desteğinde ortaya çıkan faiz ödemesinin bir kısmı KOSGEB tarafından karşılanır.

İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) ve Teknoloji Geliştirme Merkezi (TEKMER) Programı: Bu destek programının amacı girişimcilik sisteminde yer alan kişi ve kurumların arasındaki iş birliğini artırarak inkübasyon (laboratuvar) hizmetleri sağlayacak yapıların kurulması ve işletilmesine destek vermektir. Bu sayede yeni işletmelerin kurulması da amaçlanmaktadır.

İŞGEM ve TEKMER'in temaları; enerji, yenilenebilir enerji, havacılık, savunma, ilaç, tıbbi cihaz, medikal, biyoteknoloji, nanoteknoloji, genetik, robotik, makine, elektrik, elektronik, kimya, bilgi ve iletişim teknolojileri, yazılım, dijitalleşme vb. konularda oluşturabilir.

7.1.10. Dış Ticaretle İlgili Diğer Ulusal Kuruluşlar

Ülkelerin uluslararası piyasalarda varlıklarını gösterebilmeleri ve rekabet edebilmeleri; sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik olarak gelişmeleri ile mümkündür. Ülkelerin bu alanlarda gelişebilmelerinde dış ticaretin önemi çok büyüktür. Dış ticareti gelişmiş bir ülkenin üretimi ve geliri de artacaktır. Bunun karşılığı olarak da yatırımlar artacaktır.

Türkiye'de birbirinden farklı birçok mal ve hizmetin dış ticareti yapılmaktadır. Bu mal ve hizmetler farklı kurum, kuruluş ve bakanlıkları ilgilendirmekte dolayısıyla dış ticaret kuralları belirlenirken ilgili kurum ve bakanlıklarla yakın iş birliği gerekmektedir. Böylece dış ticaret yapmak isteyen işletmelere bankacılık, finans, uluslararası yatırımlar, araştırma-geliştirme, teknoloji, ürün tanıtımı, dış pazarlar hakkında bilgi, uluslararası lojistik (nakliye), uluslararası anlaşmalar ve iş birlikleri konularında destek sağlanmaktadır. Ulusal nitelikte olan diğer kurum ve kuruluşlar Tablo 7.3'teki gibi sınıflandırılabilir.

Tablo 7.3: Dış Ticaretle İlgili Diğer Ulusal Kuruluşlar

DIŞ TİCARETLE İLGİLİ DİĞER ULUSAL KURULUŞLAR	
BAKANLIKLAR	**GENEL AĞ ADRESİ**
T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı	https://www.uab.gov.tr
T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	https://www.sanayi.gov.tr
T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı	https://www.hmb.gov.tr
T.C. Dışişleri Bakanlığı	http://www.mfa.gov.tr
T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı	https://www.tarimorman.gov.tr
BİLİMSEL VE TEKNİK KAMU KURUMLARI	
Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)	https://www.tubitak.gov.tr
Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK)	https://www.turkak.org.tr
Türk Standartları Enstitüsü (TSE)	https://www.tse.org.tr
Türk Patent ve Marka Kurumu (TÜRKPATENT)	https://www.turkpatent.gov.tr
Türkiye Atom Enerjisi Kurumu (TAEK)	https://www.taek.gov.tr
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)	https://www.tuik.gov.tr
KAMU KURUMU NİTELİĞİNDEKİ MESLEK KURULUŞLARI	
Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)	https://www.tobb.org.tr
Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı	https://www.ttgv.org.tr
Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu	https://www.turing.org.tr
MESLEKİ SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI	
Türk Sanayici ve İş Adamları Derneği (TÜSİAD)	https://tusiad.org/tr
Uluslararası Yatırımcılar Derneği (YASED)	https://www.yased.org.tr
İktisadi Kalkınma Vakfı (İKV)	https://www.ikv.org.tr
Türkiye Dış Ticaret Derneği (TURKTRADE)	http://www.turktrade.org.tr
Türk Dış Ticaret Vakfı	https://www.tdv.org.tr
Türk Tanıtma Vakfı (TÜTAV)	https://www.tutav.org.tr
Uluslararası Nakliyeciler Derneği (UND)	https://www.und.org.tr
Enerji Ticareti Derneği	https://www.etd.org.tr
Türkiye Müteahhitler Birliği	https://www.tmb.org.tr

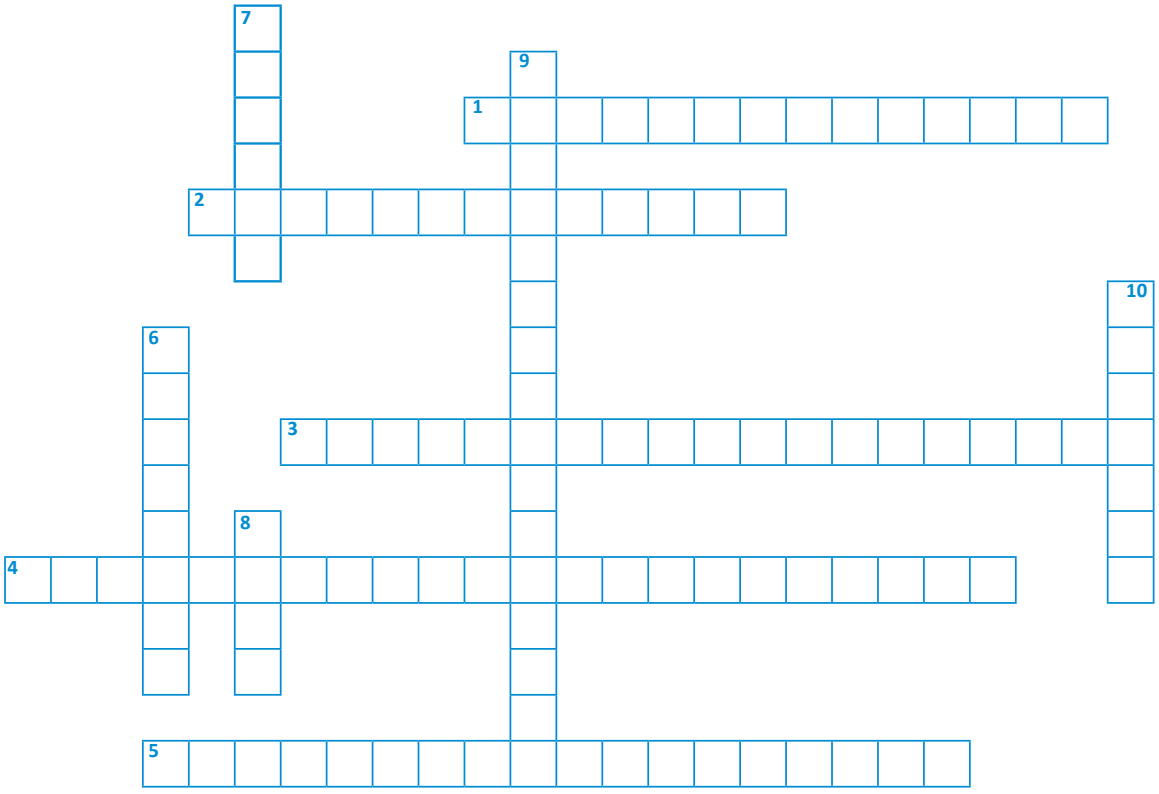
7.2. Etkinlik

Aşağıdaki tabloya dış ticaretle ilgili ulusal kuruluşların isimlerini, kuruluş tarihlerini, görev ve yetkilerini örnekteki gibi yazınız.

	ULUSAL KURULUŞ ADI	KURULUŞ TARİHİ	DIŞ TİCARETTEKİ GÖREV VE YETKİLERİ
Bakanlıklar	T.C. Ticaret Bakanlığı	08/06/2011	İthalat ve ihracatta denetim yapmak, diğer ülkelerle ticari ilişkileri geliştirmek, dış ticaretten alınan payı artırmak.
	.....	..../..../....	.....
	.....	..../..../....	.....
	.....	..../..../....	.....
Bilimsel ve Teknik Konularla İlgilenen Kamu kurumları	.....	..../..../....	.....
	.....	..../..../....	.....
	.....	..../..../....	.....
	.....	..../..../....	.....
	.....	..../..../....	.....
	.....	..../..../....	.....
Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları	.....	..../..../....	.....
	.....	..../..../....	.....
	.....	..../..../....	.....
Mesleki Sivil Toplum Kuruluşları	.....	..../..../....	.....
	.....	..../..../....	.....
	.....	..../..../....	.....
	.....	..../..../....	.....
	.....	..../..../....	.....
	.....	..../..../....	.....
	.....	..../..../....	.....
	.....	..../..../....	.....
	.....	..../..../....	.....

7.3. Etkinlik

Aşağıdaki soldan sağa ve yukarıdan aşağıya başlıkları altında verilen cümlelerde açıklaması verilen kelimeleri bulmacada uygun kutucuklara yazınız.

Soldan Sağa

1. Çeşitli yollarla topladıkları paraları faiz karşılığında kredi olarak veren kuruluşlara ne ad verilir?
2. Türk lirasının değerinin korunması, banknot basımı, ihracatçılara finansman desteği sağlanması gibi konularda faaliyet gösteren kuruluş hangisidir?
3. Ulusal ve uluslararası kuruluşlarla ilişkilerde ülke çıkarları çerçevesinde üyelerinin menfaatlerini koruyucu ve geliştirici çalışmalar yapmak amacı ile kurulmuş sivil toplum kuruluşlarına ne ad verilir?
4. Meslek hizmeti görmek ve meslek ahlakını sağlamak için kurulan mesleki kuruluş niteliğindeki kamu kurumlarına ne ad verilir?
5. Türkiye'nin uluslararası arenada pazar çeşitliliğini geliştirmek ve ihracatçıların rekabetini kolaylaştırmak için kurulan kuruluş hangisidir?

Yukarıdan Aşağıya

6. İhracatçıların, yurt dışında faaliyet gösteren müteahhitlerin ve yatırımcıların rekabet güçlerinin artırılması için destek veren ve ihracat maksadına yönelik yatırım malları üretim ve satışını destekleyen kuruluşa ne ad verilir?
7. işletmelere rekabet güçlerini arttırabilmeleri ve dış ticarette daha etkin yer alabilmeleri için finans ve danışmanlık hizmeti veren kuruluş hangisidir?
8. Türkiye'nin yabancı ülkeler ve uluslararası topluluklarla olan ekonomik, ticari, sınai ve mali ilişkilerine yardımcı olmak amacıyla kurulmuş ekonomik örgüte ne ad verilir?
9. Ticari işletmelerin ithalat ve ihracat işlemlerinin başından sonuna kadar iş birliği yapmak zorunda oldukları kuruluş hangisidir?
10. Türkiye'de bilim ve teknolojiyi teşvik etme, yönlendirme ve popülerleştirmeyi amaçlayarak dış ticarete destek veren kuruluş hangisidir?

7.2. DIŞ TİCARETLE İLGİLİ ULUSLARARASI KURULUŞLAR

Hazırlık Çalışmaları

1. **Çeşitli kuruluşların başka ülkelerin gelişimlerine katkı sunmak için onlara finansal ve teknik destek sağlamalarının nedeni sizce neler olabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **Dış ticaretle ilgili faaliyet gösteren uluslararası kuruluşlar hakkındaki bilgilerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**

II. Dünya Savaşı'ndan sonra başlayarak yaygınlaşan uluslararası bağımlılık ve bütünleşme süreci, ulusal devletlerin dış ticaret üzerindeki belirleyiciliğini azaltmaya başlamıştır. İktidarlar (hükûmetler), birden fazla devleti ilgilendiren bazı konularda (dış ticaret, döviz kuru, doğrudan ve dolaylı yabancı sermaye, finansal akımlar, çok uluslu şirketler, teknoloji transferi ve milletlerarası göç vb.) karar alırken ülkeler arası koordinasyonla hareket etmek zorunda kalmıştır. Bu gelişmeler doğrultusunda ülkeler arası iş birliğinin sağlanması ve bir düzen içinde hareket edilebilmesi amacıyla uluslararası düzeyde kuruluşlar ortaya çıkmıştır.

7.2.1. Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması

II. Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonra Amerika Birleşik Devletleri'nin öncülüğünde ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlamak amacıyla Birleşmiş Milletler Örgütü kurulmuştur. Bu süreçte finansal konuların düzenlenmesi için Uluslararası Para Fonu (IMF) oluşturulmuştur. Uluslararası ticaretin serbestleşmesi ve bir düzen içinde gerçekleşmesi amacıyla 1947 yılında 23 ülke tarafından imzalanan Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması [General Aggrement on Tariffs and Trade-GATT (Cenırıl Egrimınt On Tarif End Treyd)] 1 Ocak 1948 tarihinde yürürlüğe girmiştir (Görsel 7.10).

Görsel 7.10: Gümrük tarifeleri ve ticaret genel anlaşması

Türkiye, Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması'na 1950-1951 tarife görüşmeleri sonucunda 21.12.1953 tarih ve 6202 sayılı Kanun ile katılmıştır. Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması; 1948 yılından 01.01.1995'e kadar geçen sürede uluslararası ticareti düzenleyen, uluslararası ticaret önündeki engelleri ve haksız rekabeti ortadan kaldıran ve üzerinde anlaşılan tek uluslararası çok taraflı sözleşme olmuştur. Bu süreçte GATT üyeleri dünya ticaretinin %90'ını elinde tutmuştur.
Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması'nın kurumsal statüsü ve yaptırım gücü zamanla azalmıştır. Dünya Ticaret Örgütü'nün (WTO) kurulması ile bu durumun ortaya çıkardığı boşluğun giderilmesine çalışılmıştır.

Bir ülkenin Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması'na dâhil olabilmesi için mevcut üyelerin üçte iki oy çoğunluğu ile karar alınması gerekmektedir.

Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması'nın Amaçları

- Üye ülkelerin refah seviyelerinin yükselmesi
- Dünya kaynaklarının tam ve etkin kullanımının sağlanması
- Üretimin ve uluslararası ticaretin gelişimine katkı sağlanması
- Ticarette engellerin azaltılması
- Genel fiyat seviyelerinde istikrar sağlanması
- Gelişmekte olan ülkelerin sanayi ürünlerinin gelişmiş ülke pazarlarına daha kolay girmesinin sağlanması.

Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması'nın Temel İlkeleri

- Üye ülkeler arasında dış ticarette ayrımcılık olmamalıdır.
- GATT üyesi ülkelerde mevcut gümrük tarifesinden başka tarifeler kullanılmayacaktır.
- GATT üyesi ülkeler ticareti serbestleştirmek amacıyla tarife indirimleri yapabilir.

7.2.2. Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)

Dünya Ticaret Örgütü-DTÖ [World Trade Organization-WTO (Vörld Treyd Organizayşın)]; dış ticaretle ilgili olarak diplomatik müzakerelere zemin hazırlayan, uluslararası ticaret kurallarının belirlenmesine destek sağlayan ve üye ülkeler arasında dış ticaret anlaşmazlıklarının çözümü için zemin hazırlayan bir örgüttür (Görsel 7.11).

İnsan ihtiyaçlarını gideren kaynakların kıt olması bu kaynakların verimli bir şekilde kullanılmasını gerektirmektedir. Bütün mal ve hizmetler dünyanın bütün ülkelerinde üretilememektedir. Ancak ülkeler üretemedikleri ya da üretim maliyeti çok yüksek olduğu için üretmedikleri mal ve hizmetlerin tüketicisi konumunda olabilmektedir.

Kaynakları fazla olan ülkeler, çok miktarda ve ucuza ürettikleri ürünleri bu konuda üretim yapamayan veya yüksek maliyetle üretim yapabilen ülkelere satarak gelirlerini arttırabilmektedir. Üretimin artması, beraberinde istihdamı ve geliri de arttıracaktır.

Ülkelerin birbirleriyle olan alışverişlerinin artması dünya ticaretinin serbest bir şekilde yapılmasına bağlıdır. Üreticiler mallarını hiçbir engel olmadan istedikleri ülkelere satabilmelidir. Tüketiciler de istedikleri malları istedikleri ülkelerden alabilmelidir.

Görsel 7.11: Dünya Ticaret Örgütü logosu

Dünya Ticaret Örgütünün Kuruluşu

II. Dünya Savaşı'ndan sonra elli milyondan fazla insan kaybı yaşanmış ve savaş sonrasında çökmüş bir dünya ekonomisi ortaya çıkmıştır. Bu kötü tablonun düzeltilmesi, başta Avrupa devletleri ve Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere bütün dünyanın en önemli sorunu olmuştur. Ekonomik, siyasi ve ticari hayatın yanı sıra sosyal hayatın da düzeltilerek geliştirilmesi amacıyla bir takım kurum ve kuruluşlar oluşturulmuştur. Birleşmiş Milletler (BM), Dünya Bankası (WB), Uluslararası Para Fonu (IMF) gibi kurumlar bunların başında gelmektedir. Dünya Ticaret Örgütünün kuruluşu II. Dünya Savaşı'ndan sonra olmuştur.

BM bünyesinde yapılan çalışmalar içinde uluslararası ticaretin de bir düzene girmesi için 30 Ekim 1947 tarihinde de GATT, 23 ülke tarafından imzalanmış ve 01 Ocak 1948'de yürürlüğe girmiştir. Türkiye bu anlaşmayı 1953 yılında imzalayarak anlaşmaya taraf olmuştur. Bu tarihten sonra GATT, 01.01.1995 tarihine kadar faaliyetlerini sürdürmüş ve yerini bu tarihte Dünya Ticaret Örgütüne bırakmıştır.

Dünya Ticaret Örgütünün Amaçları

DTÖ'nün temel amacı, dünya ülkelerinin birbirleri ile yaptıkları ticarette ortaya çıkan engellerin ortadan kaldırılmasıdır. Böylelikle uluslararası ticaret sisteminin sağlam temellere oturtulması hedeflenmektedir. DTÖ'nün amaçları;

- Sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak
- Dünya ülkelerinin yüksek refah düzeyine ulaşmasını sağlamak
- Rekabeti yüksek, şeffaf nitelikte bir üretim ve ticaretin gerçekleştirilmesine katkı sunmak
- Dünya ticaretinde gelişmekte olan ülkelerin de yeterli düzeyde pay sahibi olmalarını desteklemek
- Tarife ve kota gibi uygulamaların uluslararası ticareti engellemesine ve ayrımcılık oluşturmasına engel olarak ticaret akışını hızlandırmak
- Dünya üzerinde kalıcı ve çok katılımcılı bir ticaret sistemi oluşturmak şeklindedir.

Dünya Ticaret Örgütünün Görev ve Yetkileri

DTÖ, yukarıda sayılan amaçları gerçekleştirebilmek için görev ve yetkileri dâhilinde faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu görev ve yetkiler;

- Temel ticaret anlaşmalarının uygulanmasını ve denetlenmesini sağlamak
- Çok taraflı ticaret müzakereleri için zemin hazırlamak
- Ticaret anlaşmazlıklarının çözümüne katkı sağlamak
- Ülkelerin uluslararası ticaret sistemine uyumunu sağlamak
- Başta en az gelişmiş ülkeler olmak üzere gelişmekte olan ülkelerin ticaretlerinin geliştirilmesin
- sağlamak
- Diğer kuruluşlarla iş birliği yapmak şekilinde sıralanabilir.

Dünya Ticaret Örgütü-Türkiye İlişkileri

Türkiye, geçmişten bugüne kadar uluslararası ticarette yer edinebilmek ve etkin rol alabilmek amacıyla birçok uluslararası oluşuma katılmıştır. Bu süreçte uluslararası ticaretin geliştirilmesi için oluşturulmuş olan Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması'na dâhil olmuştur. 26 Mart 1995 yılında DTÖ'nün kurulmasından sonra da bu örgüte dâhil olmuştur.

Türkiye ile DTÖ arasında yapılan anlaşmalar; bölgesel ticaret anlaşmaları, ithalat yasakları, gümrük değerleri, korunma önlemleri, ticarette teknik engeller, fikrî mülkiyet hakları, ödemeler dengesi, teknolojik ürünler, hizmetler, tarım, tekstil, ticaret ve gelişme gibi konuları içermektedir.

Türkiye, Dünya Ticaret Örgütü Ticaret Politikası İncelemeleri kapsamında her dört yılda bir incelemeden geçmektedir.

7.2.3. Milletlerarası Ticaret Odası (MTO)

I. Dünya Savaşı sonrasında savaşın kötü sonuçlarını ortadan kaldırmak ve dünyada ekonomik dengeleri yeniden sağlamak amacıyla çeşitli oluşumlar ortaya çıkmıştır. Bu oluşumların amacı; uluslararası ticaretin serbestleştirilmesini, ülkeler arasında ticari ve ekonomik iş birliğinin geliştirilmesini ve özel sektörün güçlendirilmesini sağlamaktır.

Milletlerarası Ticaret Odası, dünya ticaretinde daha fazla serbestliği teşvik etmek, iş ve ticaret uygulamalarını uyumlu hâle getirmek, geliştirmek ve iş dünyasını uluslararası düzeyde temsil etmek amacıyla kurulmuştur.

Milletlerarası Ticaret Odasının Kuruluşu

MTO'nun temelleri 1919 yılında, Amerika Birleşik Devletleri'nde 20-24 Ekim 1919 tarihleri arasında düzenlenen Milletlerarası Ticaret Konferansı'nda atılmıştır. Bu konferansa Belçika, İtalya, Fransa, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'nden ileri gelen sanayici ve iş adamları katılmıştır. Konferansa katılan iş adamları kendilerini "barışın tacirleri" olarak tanımlamışlardır.

MTO'nun resmî olarak faaliyetlerine başlaması yaklaşık bir yıl sonra 1920 yılında gerçekleşmiştir. İlk kurucu kongresi bu tarihte yapılmış ve kurucu başkan olarak Etienne Clementel (Etiyen Klemente) seçilmiştir.

II. Dünya Savaşı'ndan önce MTO'nun faaliyetleri azalmış olsa da son bulmamıştır. MTO, tarafsız ülke olan İsveç'te geçici bir büro açarak faaliyetlerine devam etmiştir. 1970'lerden sonra milletlerarası ticaret azalmaya başlayınca kendini Dünya İş Örgütü olarak tanımlamaya başlamıştır.

MTO, I. Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında barışın gerçekleşmesine ve milletlerarası serbest ticaretin yeniden sağlanmasına katkı sağladıktan sonra milletlerarası ticaretin diğer problemleri ile ilgilenmiştir.

MTO, hiçbir devlet veya hükûmete bağlı olmayan bir kuruluştur. Merkezi Paris'te olmasına rağmen Fransa hükûmeti ile doğrudan bir bağı yoktur. Bu anlamda Milletlerarası Ticaret Odası kâr amacı gütmeyen bir özel hukuk kuruluşudur.

Milletlerarası Ticaret Odasının Amaçları

MTO'nun temel amacı milletlerarası ticari ilişkilerin ve ticaretin gelişimini sağlamaktır. Milletlerarası Milletlerarası Ticaret Odasının amaçları;

- Milletlerarası ticarette ortaya çıkan engelleri ortadan kaldırmak
- Uluslararası ticareti teşvik etmek
- Hizmet dolaşımına imkân sağlamak
- Milletlerarası yatırımları arttırmak
- Ülkeler arasında malların, sermayenin ve teknolojinin serbest dolaşımını sağlamak
- Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ekonomik büyümelerine destek vermek
- Bütün ülkelerin dünya ekonomisine uyumunu sağlamak
- Uluslararası ticarette korumacılığın önüne geçmek
- Sınırlar arası ticari değişimi sağlamak
- Milletlerarası ekonomik sorunlar için çözüm yolları geliştirmek şeklinde sıralanabilir.

Milletlerarası Ticaret Odasının Faaliyetleri

MTO, ekonomide faaliyet gösteren çeşitli sektörleri bir araya getirmek amacı ile birtakım faaliyetleri gerçekleştirir. Oda tarafından gerçekleştirilen başlıca faaliyetler şu şekilde sıralanabilir:

- Ticaret, endüstri, sigorta ve taşımacılık alanında faaliyet gösteren sektörleri temsil eder.
- Firmaların uluslararası ticaretle ve iş dünyası ile ilgili öneri ve görüşlerini tespit eder.
- Uluslararası ticaretin uyumlu ve serbest olarak gelişmesini sağlamak amacıyla ekonomik ve yargısal alanda görüş bildirir.

- Milletlerarası iş topluluğuna uzmanlık hizmetlerinde bulunur.
- Farklı ülkelerden iş adamları ve bu iş adamlarının bir araya geldiği organizasyonlar arasında etkili uzlaşmanın sağlanmasına destek olur.

Türkiye Milletlerarası Ticaret Odası

MTO'nun Türkiye'deki faaliyetleri Milletlerarası Ticaret Odası Türkiye Millî Komitesi tarafından yürütülmektedir (Görsel 7.12). Milletlerarası Ticaret Odasının Türkiye Komitesi, ilk defa 1934 yılında hükûmetin tavsiye ve onayı ile ticaret odaları, borsalar, ofisler, ticari ve sınai birlikler, dernekler ve diğer mali, iktisadi, ticari kuruluşların üye olabilecekleri bir kuruluş olarak İstanbul Ticaret Odasında kurulmuştur.

Görsel 7.12: Türkiye Milletlerarası Ticaret Odası logosu

ICC Türkiye'nin çalışmalarının genişletilmesi amacıyla Komitenin kuruluş ve işlerinin yürütülmesi görevi, 1950 yılında 5590 sayılı Kanun ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğine verilmiştir. ICC Türkiye 18 Mayıs 1953 tarihinde Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği bünyesinde yeniden yapılanmıştır.

27 üye ile işe başlayan Komitenin 1955 yılında toplam 120 üyesi olmuştur. Bugün ICC Türkiye'nin 250'ye yakın üyesi bulunmaktadır.

7.4. Etkinlik

Aşağıdaki tabloya dış ticaretle ilgili uluslararası örgütlerin isimlerini ve Türkiye'nin bu kuruluşlara üyelik tarihlerini örnekteki gibi yazınız.

ULUSLARARASI KURULUŞUN ADI	TÜRKİYE'NİN ÜYELİK TARİHİ
1. Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması	21/12/1953
2.	...../...../.....
3.	...../...../.....

A) Aşağıdaki cümlelerin başındaki boşluğa ifade doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. ( ) İhracatı geliştirmek T.C. Ticaret Bakanlığı'nın görevleri arasında yer alır.

2. ( ) Türk Eximbank 21.08.1987 tarihinde kurulmuştur.

3. ( ) Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, dış ticaretle ilgili uluslararası kuruluşlardandır.

4. ( ) Türkiye'de ilk ticaret odası 1870 yılında Tokat Zile'de kurulmuştur.

5. ( ) Türkiye 26.03.1995'ten beri Dünya Ticaret Örgütünün üyesidir.

B) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan noktalı yerlere, verilen ifadelerden uygun olanını yazınız.

20 Nisan 1990, 1934, Türk Eximbank, gümrük tarifeleri ve ticaret genel anlaşması,
ihracatçı birlikleri, İstanbul Ticaret Odası, dış ekonomik ilişkiler kurulu

6. Türkiye Milletlerarası Ticaret Odası ..... yılında ..... bünyesinde oluşturulmuştur.

7. Türk özel sektörünün dış ekonomik ilişkilerini yürütme görevi ..... aittir.

8. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) ..... tarihinde kurulmuştur.

9. Amerika Birleşik Devletleri'nin öncülüğünde uluslararası ticaretin serbestleşmesi ve bir düzen içinde gerçekleşmesi amacıyla ..... kurulmuştur.

10. İhracatı artırarak ekonomik gelişmeye katkıda bulunmak amacı ile kurulan ulusal, sivil kurum ve kuruluşlarına ..... denir.

C) Aşağıdaki soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

11. Aşağıdakilerden hangisi dış ticaretle ilgili ulusal kuruluşlardan biri değildir?

A) Dünya Ticaret Örgütü B) KOSGEB C) Türk Eximbank
D) Türkiye İhracatçılar Birliği E) Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu

12. İhracatçı birlikleri ile ilgili olarak aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Ulusal sivil toplum kuruluşlarıdır.
B) Faiz karşılığında üyelerine kredi imkanı sunarlar.
C) Dış ticarete yönelik koruyucu ve geliştirici çalışmalar yaparlar.
D) İhracat yapan her işletmenin bu birliklere üyeliği zorunludur.
E) Üyelerinin menfaatlerini korumak için çalışmalar yaparlar.

13. Esas faaliyet konusu fon toplamak ve bunları ihtiyacı olan devlete, gerçek ve tüzel kişilere kredi olarak sunmak olan ekonomik kuruluşlar aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bankalar B) KOSGEB C) İhracatçı birlikleri
D) KOSGEB E) Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK)

14. Daha önce sigorta ettirilmiş riskin belirli bir kısmının veya tamamının yeniden sigorta ettirilmesi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Akredite
B) Banknot
C) Kredi
D) Reasürans
E) Reeskont

15. Aşağıdakilerden hangisi dış ticaretle ilgili uluslararası kuruluşlardan biridir?

A) Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu
B) Avrupa Konseyi
C) İhracatçı birlikleri
D) Birleşmiş Milletler
E) Milletlerarası Ticaret Odası

16. Aşağıdakilerden hangisi ihracatçı firmalara destek veren ve devlet tarafından yönetilen bankalardandır?

A) Devlet bankaları B) Türk Eximbank C) Katılım bankaları
D) Ticari bankalar E) Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

17. Aşağıdakilerden hangisi ticaret ve sanayi odalarının amaç ve görevlerindendir?

A) Dış ticarette devlet adına kararlar almak
B) Dış ticaret işletmelerine finansman sağlamak
C) İhtiyaç duyulan alanlarda ithalat ve ihracat yapmak
D) Ticaret ve sanayinin uygun biçimde gelişmesine çalışmak
E) Dış ticaret dengesini sağlamak

Ç) Aşağıdaki soruların cevaplarını noktalı alana yazınız.

18. Dış ticaretle ilgili uluslararası kuruluşların ortak amaçları nelerdir?

.....

.....

.....

..... .

19. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığının (KOSGEB) dış ticarette sağladığı faydalar nelerdir?

.....

.....

.....

..... .

20. Dış ticaretle ilgili ulusal ve uluslararası kuruluşların ortak yönleri nelerdir?

.....

.....

.....

..... .

8. ÖĞRENME BİRİMİ

DIŞ TİCARETTE LOJİSTİK VE TAŞIMACILIK

KONULAR

8.1. DIŞ TİCARETTE LOJİSTİK
8.2. DIŞ TİCARETTE TAŞIMACILIK

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Dış ticarette lojistik faaliyetlerini
- Dış ticarette taşımacılık faaliyetlerini

TEMEL KAVRAMLAR
dış ticarette taşıma sözleşmeleri, dış ticarette taşımacılık türleri, lojistik, taşımacılığı etkileyen faktörler, taşımacılık, temel lojistik faaliyetleri

8.1. DIŞ TİCARETTE LOJİSTİK

Hazırlık Çalışmaları

1. **Bulunduğunuz çevrede lojistik alanında faaliyet gösteren işletmelerin yaptıkları iş ve işlemler hakkında bildiklerinizi sınıfta paylaşınız.**
2. **Dış ticarette lojistik faaliyetlerinin önemini sınıfta arkadaşlarınızla tartışınız.**

İhtiyaca konu olan mal ve hizmetlerin bir bedel karşılığında el değiştirmesi işlemine **ticaret** denir. Ticaret yapabilmenin en önemli unsuru ulaşılabilir olmaktır. Kişilerin ticaret yapabilmek için hedef kitlelerine ulaşmaları gerekmektedir. Ulaşılamayan yer ve kişilerle ticaret yapmak mümkün değildir. Bu noktadan hareketle ulaşım araçlarının ve yollarının sürekli değişerek gelişmesi dış ticaretin de değişmesini ve gelişmesini sağlamıştır. Ayrıca insanların yaşam biçimlerinde, ekonomik durumlarında ve ihtiyaçlarında oluşan değişimler dış ticareti de şekillendirmiştir.

Zaman içinde iletişim ve ulaştırma sistemlerinde gerçekleşen teknolojik ilerlemelerle birlikte ulaşım maliyetlerinin düşmesi, dış ticaretin gelişmesini sağlamıştır. Böylece bireyler, ihtiyaç duydukları ürünleri kendi ülkelerinden temin edemediklerinde başka ülkelerden satın alabilme olanağına kavuşmuştur (Görsel 8.1).

Görsel 8.1: Lojistik ve taşımacılık

Bütün sektörlerle ilişkisi bulunan lojistik ve taşımacılık faaliyetleri, dış ticaretin gelişmesi ile birlikte işlevini hızla arttırmaktadır.

İletişim ve ulaşım sektörlerinde meydana gelen teknolojik gelişmeye bağlı olarak dış ticarette rekabetin artması, lojistik faaliyetlere daha çok önem vermeyi gerektirmektedir. Dış ticarette alım satıma konu olan mal ve hizmetlerin hareketliliğinin hızlı ve güvenli şekilde gerçekleşmesi için lojistik faaliyetlerden en iyi şekilde faydalanmak gerekmektedir. Lojistik faaliyetlerden en iyi şekilde faydalanmak ülkelerin dış ticarette rekabet gücünü arttıracaktır.

8.1.1. Lojistik Kavramı

Lojistik, taşımacılık ve taşıma işlemlerinin birleşimidir. **Lojistik kavramı,** bir ürünün üreticiden çıkıp nihai tüketiciye ulaşmasına kadar gerekli olan nakliye, depolama, gümrükleme, ambalajlama, dağıtım gibi faaliyetlerin planlanması, yürütülmesi ve kontrol edilmesi süreçlerini ifade eder (Tablo 8.1).

Dünyanın en büyük lojistik organizasyonu olan Tedarik Zinciri Uzmanları Konseyi, lojistiği; "Müşterinin ihtiyaçları doğrultusunda hizmetler de dâhil olmak üzere tüm ürünlerin ve ilgili bilgilerin çıkış noktasından varış noktasına kadar etkili ve verimli bir biçimde taşınması ve depolanması için gerekli prosedürleri planlama, uygulama ve denetleme sürecidir." şeklinde tanımlamıştır.

Bilgi Notu

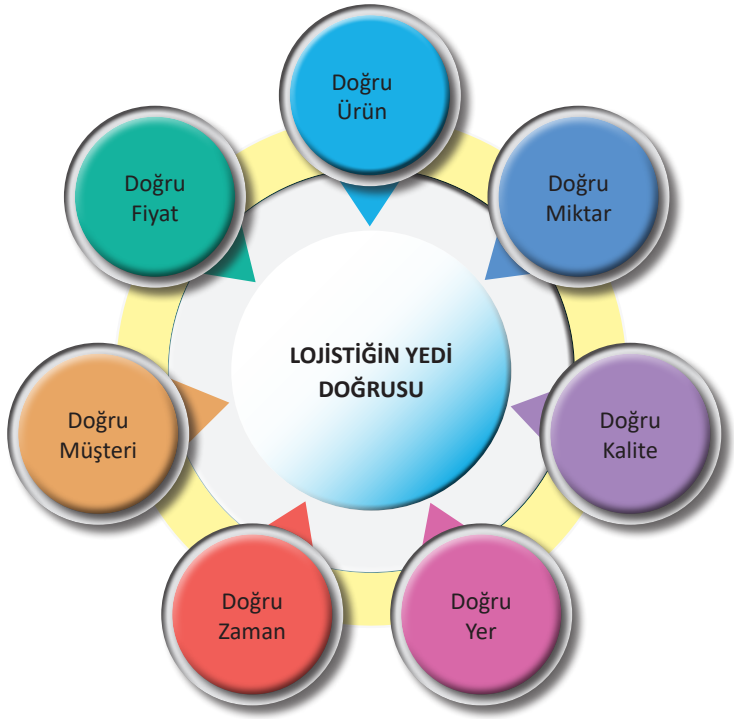
Tersine lojistik, ürün değerinin korunması veya ürünün uygun şekilde yok edilmesinin sağlanması için ham maddelerin, stokların ve ürünlerin tüketim noktasından üretim noktasına doğru olan akışıdır. Yani ürünlerin nihai tüketiciden ilk çıkış noktasına geri dönüşüdür.

Tablo 8.1: Lojistik Süreci

LOJİSTİK GİRİŞLER	LOJİSTİK YÖNETİMİ			LOJİSTİK ÇIKIŞLAR
	Yönetim Faaliyetleri			
• Ekipman • İş gücü • Bilgi teknolojileri	Planlama	Uygulama (Operasyon)	Kontrol	• Doğru ürünün • Doğru yere, • Doğru zamanda, • En düşük maliyetle, • Hasarsız teslim edilmesi
Tedarikçiler	Lojistik Faaliyetler			Sevkiyat

Bu tanımlardan da anlaşılacağı gibi ticari hayatta görülen bütün ürünlerde lojistik unsurundan bahsedilebilir. Marketten alınan bir paket makarnada, kırtasiyeden alınan kitapta ve giyinmek için alınan

gömlekte, yaşantının her alanında lojistik faaliyetleri görmek mümkündür.

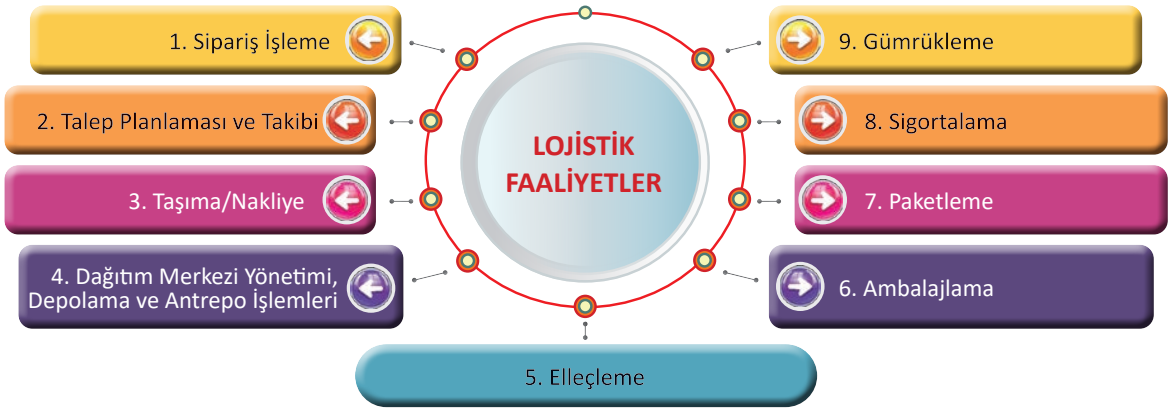

Şema 8.1: Lojistiğin yedi doğrusu

Lojistikte temel amaç, ürünlerin zaman ve maliyet dengesi kurularak bir noktadan diğer bir noktaya etkili ve verimli bir şekilde taşınmasını ve depolanmasını sağlamaktır (Şema 8.1).

8.1.2. Dış Ticarette Temel Lojistik Faaliyetler

Dış ticaret faaliyetleri, mal ve hizmetlerin uygun yere, uygun şekilde ve en kısa sürede hareketini sağlayan bir süreçtir. Bu süreçte mal ve hizmetlerin belirlenmiş ölçütlere göre ulaştırılması amacıyla çeşitli lojistik faaliyetler ortaya çıkmıştır (Şema 8.2).

Şema 8.2: Temel lojistik faaliyetler

8.1.2.1. Sipariş İşleme

Lojistik faaliyetlerin temel amacı, siparişlerin istenilen yerde ve zamanda teslim edilmesi sayesinde müşteri ihtiyaçlarının en iyi şekilde karşılanabilmesidir. Bu da sipariş işleme sürecinin etkin bir şekilde yürütülmesiyle gerçekleşmektedir. Bundan dolayı sürecin en doğru şekilde yönetilmesi önemlidir.

Sipariş işleme, satıcının siparişi almasından teslim etmesine kadar geçen süreçtir. Sipariş işlemede temel amaç, siparişlerin en kısa sürede belirtilen yere ulaştırılmasıdır. Siparişin alınması ile teslim edilmesi arasında geçen süre mümkün olduğunca kısa tutularak müşterinin beklentisi en iyi şekilde ve en kısa sürede karşılanmalıdır.

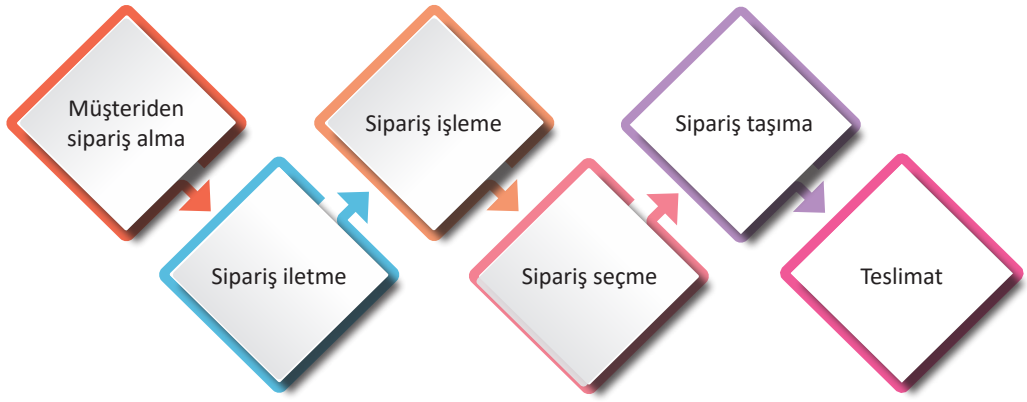
İşletmelerde oluşturulan iyi bir sipariş işleme altyapısı ile siparişin alınması ve teslim edilmesi ara- sındaki süre en aza indirilerek işletmeye zaman tasarrufu sağlanır. Ayrıca iyi bir sipariş işleme altyapısı, maliyetlerin de azalmasını sağlayarak maliyet kazancı oluşur.

İşletmeler, sipariş işleme sürecinde genellikle teknolojiden faydalanarak bilgisayar ve sipariş formları kullanır. Böylelikle geçmişe yönelik kayıtlara çok kısa sürede ulaşılabilir.

Lojistik faaliyetlerde sipariş işleme sürecinin etkin yürütülebilmesi için iletişim, haberleşme, bilgi paylaşımı, teknoloji kullanımı ve işletmeler arası iş birliğinin geliştirilmesi gibi konularda işletmelerin kendilerini sürekli yenilemeleri ve geliştirmeleri gerekmektedir.

Sipariş işleme sürecinin etkinliğini, verimliliğini ve müşteri memnuniyetini arttırmak için çeşitli işlemler yürütülür (Şema 8.3). Bu işlemler şu şekilde sıralanmıştır:

- Siparişin alımı ve kaydı
- Siparişin hazırlanması
- Sipariş işleme
- Depodan seçim ve ambalajlama
- Taşıma
- Müşteriye teslim ve boşaltma

Şema 8.3: Sipariş süreci

Sipariş İşlemenin Faydaları

Doğru ve uygun bir sipariş yönetimi uygulaması işletmelere bu süreçte birçok fayda sağlayacaktır. Bu faydalar şu şekilde sıralanabilir:

- Sipariş alma ve kontrol sürecinde kolaylık sağlar.

- Envanter kontrol sürecinde hataları giderir.
- Tersine sipariş uygulamasına olanak sağlar.
- Sipariş değişiminde esneklik sağlar.
- Ücret ve promosyon konularında bilgi verir.
- Sevkiyat yerlerini belirler.
- Hizmet kalitesinin değerlendirilmesine olanak sağlar.

Sipariş yönetimini etkin bir şekilde uygulayan işletmeler, diğer faaliyetlerde de başarılı olacaktır.

8.1.2.2. Talep Planlaması ve Takibi

Bir işletmenin mal ve hizmetlerini gelecekte hangi müşterinin ne zaman ve ne kadar talep edeceğini belirleyebilmek amacıyla yapılan planlı ve programlı çalışmaların tümüne **talep planlaması** denir.

İşletmeye ait hangi mal ve hizmetlere hangi müşterinin ne kadar ihtiyaç duyacağının bilinmesi, işletmenin piyasaya hangi ürünü ne sıklıkta göndereceğini planlaması açısından çok önemlidir. Bu da talep planlamasının etkin bir şekilde uygulanması ile mümkün olacaktır. Ayrıca talep planlaması lojistik faaliyetlerin de planlamasını etkileyecektir.

İyi bir talep planlamasının yapılabilmesi için dört aşamanın yerine getirilmesi çok önemlidir.

- Verilerin toplanması
- Faaliyet döneminin belirlenmesi
- Uygun talep tahmin yöntemlerinin belirlenmesi
- Faaliyet sonuçlarının değerlendirilmesi

Ortaya çıkan talebin en üst seviyede karşılanması iyi bir talep planlaması ile olur. Ayrıca zaman ve maliyet yönünden de avantaj elde edilir.

8.1.2.3. Taşıma/Nakliye

Taşıma faaliyeti, malların en uygun maliyetle istenilen zamanda sevkini sağlayan ulaştırma işlemidir. Taşıma, en çok kullanılan lojistik faaliyetidir. Taşıma ve nakliye faaliyetleri ticari hayatın en önemli unsurlarıdır.

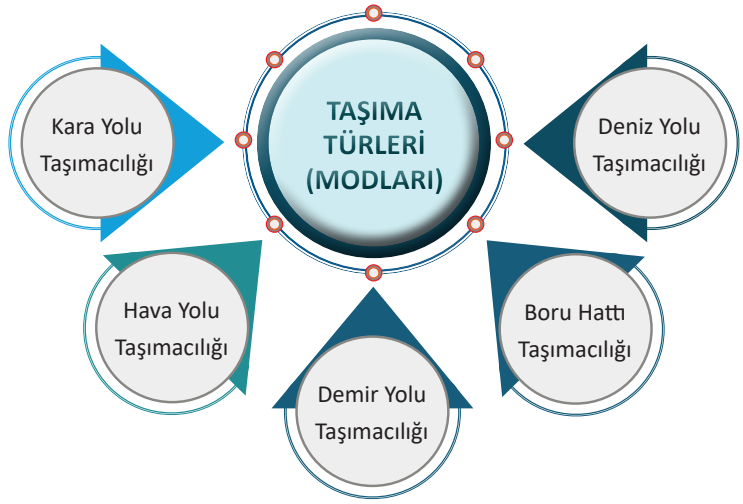
Taşıma faaliyetleri ulusal ve uluslararası düzeyde yapılabilmektedir. Taşıma ve nakliye aşamasında geçici olarak depolama işlemi de yapılabilir.

Yapılan araştırmalar, lojistik faaliyetler içerisinde taşıma maliyetlerinin %40 civarında olduğunu göstermektedir. Bu maliyetlerin olabilecek en düşük seviyeye düşürülebilmesi için taşıma faaliyetlerinin organizasyonunun çok iyi yönetilmesi gerekmektedir. Bunun için taşıma yönetim planlamasının belirlenmesi ve işlemlerin uygulanması gerekmektedir. Bu işlemler şu şekilde sıralanabilir:

- Organizasyon faaliyetleri
- Planlama faaliyetleri
- Yürütme ve yönlendirme faaliyetleri
- Koordinasyon faaliyetleri
- Kontrol ve düzeltme işlemleri

Taşıma faaliyetleri; zaman, maliyet, risk gibi ölçütler göz önüne alınarak farklı yollarla gerçekleştirilebilir. Lojistikte yapılan taşıma yöntemlerine **taşımacılık modları** adı verilir. Lojistikte yer alan taşıma-

cılık modları Şema 8.4'te gösterilmiştir:

Şema 8.4: Taşıma türleri (modları)

Taşıma faaliyetleri içerisinde yer alan taşımacılık modları maliyet, hız, faaliyet bölgesi, zamanlama ve güvenilirlik gibi özellikler bakımından farklılık gösterir. Bu karşılaştırma Tablo 8.2'de verilmiştir.

Tablo 8.2: Taşıma Türlerinin Karşılaştırılması

TAŞIMA TÜRÜ	MALİYET	HIZ	HİZMET ALANI	TARİFELİ SEFERLERİN SIKLIĞI	TARİFELERİN UYGULANMA GÜVENLİĞİ
Kara Yolu	Yüksek	Hızlı	Çok Geniş	Yüksek	Yüksek
Deniz Yolu	Çok Düşük	Yavaş	Sınırlı	Çok Düşük	Orta
Hava Yolu	Çok Yüksek	Çok Hızlı	Geniş	Yüksek	Orta
Demir Yolu	Orta	Orta	Orta	Düşük	Çok Yüksek
Boru Hattı	Düşük	Yavaş	Çok Sınırlı	Orta	Yüksek

8.1.2.4. Dağıtım Merkezi Yönetimi, Depolama ve Antrepo işlemleri

Lojistik faaliyetlerde ürünler müşterilere ulaşana kadar birçok işlemden geçer. Stokların depolarda uzun süreli saklanması, bu süreçte oluşabilecek hasar ve kayıplar, saklanması ve taşınması özellik gerektiren ürünler, lojistik işletmelerinin bu süreci etkin ve başarılı bir şekilde yönetmelerini gerektirmektedir. Bu süreçte meydana gelecek bir olumsuzluğun ürünün yapısına zarar verebileceği ve dolayısıyla işletmelerin rekabet güçlerini de olumsuz etkileyebileceği unutulmamalıdır.

Ham madde, yarı mamul, mamul ve yedek parçaların belirli bir alanda bekletildiği, saklandığı ve korunduğu yerlere **depo** denir.

İçerisinde bulunan eşyaların miktar, kalite ve özelliklerinin belirlenerek korunduğu ve henüz piyasada serbest dolaşıma girmemiş eşyaların gümrük gözetimi nezdine saklandığı yerlere ise **antrepo** denir.

Bir veya daha çok tedarikçiden gelen farklı ürünlerin ortak müşterilere aynı sevkiyatta gönderilmek üzere birleştirildiği veya işlendiği depolara da **dağıtım merkezleri** adı verilir.

Depo ve antrepolar, ilgili ürünlerin lojistik faaliyetlerinin başlangıcından sonuna kadar satıcı ile alıcı arasında bir köprü vazifesi görür (Şema 8.5).

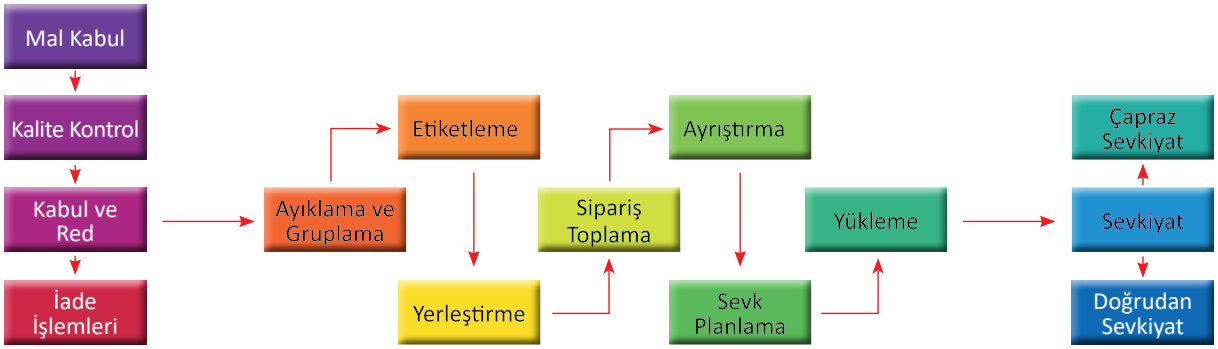
Şema 8.5: Depolamanın lojistik süreç içindeki yeri

Depolama Sürecinde Yapılan İşlemler

Lojistik sürecinde depo ve antrepoların yerine getirdiği tüm işlemlerin planlaması dağıtım merkezi yönetimi tarafından yapılmalıdır. Bu sayede depo alanının, ekipmanın ve iş gücünün en verimli şekilde kullanılması sağlanır ve süreç etkin bir şekilde tamamlanır. Depolama sürecinde genel olarak şu işlemler yapılır:

- Ürünlerin teslim alınması
- Ürünlerin tanımlanması
- Giriş işlemlerinin yapılması ve ürünlerin depoya aktarılması
- Ürünlerin miktar ve fiziki durumlarının kontrol edilmesi ve ürünlerin depoya kabul edilmesi
- Kabul işlemi ile etiketleme yapılması
- Ürünlerin sınıflandırılması
- Ürünlerin depo içinde bekleyeceği yere taşınması
- Ürünlerin depoda muhafaza edilmesi
- Siparişleri karşılamak için ürünlerin depodan toplanması
- Toplanan ürünlerin yüklenmesi ve sevk edilmesi
- Montaj ve birleştirme
- Paketleme ve ambalajlama
- Siparişin yüklenmesi ve sevk edilmesi
- Ürünlerin kontrollü olarak depodan çıkarılması
- Bütün bu işlemlerin sistem otomasyonuna işlenmesi

Depo ve dağıtım merkezlerinde en uygun maliyetle ve ürünün yapısına uygun şartlarda stoklama, yükleme ve boşaltma işlemleri depo yönetimi tarafından yapılır (Şema 8.6).

Şema 8.6: Depolama süreci

Dağıtım Merkezi Yönetimi, Depolama ve Antrepo İşlemlerinin İşletmeye Sağladığı Faydalar

Depo ve dağıtım merkezlerinin yönetilmesindeki başarı, işletmelerin rekabet gücünü arttırır. Bu süreci başarılı olarak sürdüren işletmeler rakiplerine göre daha üstün duruma gelir. Dağıtım merkezi yönetimi, depolama ve antrepo işlemlerinin işletmeye sağladığı faydalar şunlardır:

- Müşteri şikâyetlerinin önüne geçilerek olumlu geri dönüşler sağlanır.
- Psikolojik stoklar önlenir.
- Stoklama hataları önlenir.
- Ürün toplama hatalarının önüne geçilir.
- Depolama alanlarının etkin kullanılması sağlanır.
- Envanter hataları azaltılır.
- Uzun ürün konumlandırma ve arama süreleri düşürülür.
- Verim düşüklüğünün önüne geçilir.

Son yıllarda Türkiye'de ve dünyada e-ticaret yapan firmaların sayısı hızla artmıştır. Bu işletmelerin depo kullanıp kullanmadıklarını ve depo işlemlerini araştırınız.

8.1.2.5. Elleçleme

Elleçleme, lojistik sürecinde yer alan ürünlerin bütün hareketleriyle ilgilenen çok geniş bir lojistik faaliyetidir. Genel olarak malzemenin doğru bir şekilde yüklenmesi, taşınması ve boşaltılması olarak tanımlanabilir. Bu süreç, fiziki durumlarına ve teknik özelliklerine zarar vermeden ürünlerin istenilen bir yerden başka bir yere hareketini kapsayan faaliyetleri içerir. Bu faaliyetler şunlardır:

- Malzeme boşaltma
- Mal kabul
- Seçerek ayırma
- Teslim-tesellüm
- Paket açma
- Bölme
- İstifleme
- Yerleştirme
- Yer değiştirme
- Yenileme-eksik tamamlama
- Toplama
- Yükleme

Elleçleme işlemleri; süreçte yer alan malların fiziki yapılarında, teknik özelliklerinde ve ekonomik değerlerinde bir değişiklik oluşturmadığından ürüne katma değer sağlamayacaktır. Ancak dikkatli ve düzgün yapılmayan elleçleme işlemleri malların ekonomik değerinde düşüşe neden olabilir. Ayrıca ürünler elleçlendiğinde taşıma maliyeti yükselecektir. Bundan dolayı etkin bir taşıma yönetimi ile elleçleme işlemlerini en aza indirmek gerekir.

Elleçleme İşlemleri

Elleçleme işlemi teknoloji yardımı ile ya da hiçbir vasıta kullanılmadan doğrudan insan eliyle yapılabilir. Elleçlemede temel amaç, lojistik faaliyetlerinde etkinliği arttırarak maliyetleri düşürmektir. Başlıca elleçleme işlemleri şunlardır:

- Ürün kaplarının tamiri ve yenilenmesi
- Ürünlerin havalandırılması
- Ürünlerin büyük kaplardan küçük kaplara aktarılması
- Karıştırma
- Yeni kap çeşitleri yapma
- Kaplardan örnek ya da numune alma

Elleçlemenin Faydaları

Elleçleme; ürünlerin taşınması, depolanması ve yüklenmesi esnasında yapılır. Lojistik faaliyetlerini ve maliyetleri doğrudan etkileyen bir işlem olduğundan lojistik faaliyetlerinin içerisinde önemli bir yere sahiptir. Elleçlemenin sağladığı faydalar şu şekilde sıralanabilir:

- Depo maliyetleri azalır ve depolamada verimlilik artar.
- Teknoloji kullanımı artar, hata ve kayıplar azalır.
- Depolamada bekleme süresi kısalır.
- Temel lojistik faaliyetleri iyileşir ve faaliyetlerin etkinliği artar.
- Etkin ve efektif çalışma koşulları sağlanır.

Elleçleme Faaliyetlerinde Kullanılan Ekipmanlar

Elleçleme faaliyetleri sırasında çeşitli araç gereçler kullanılır. Bu araç gereçlerin uluslararası standartlara uygun olması ve bu konuda eğitim almış uzman ve yetkili kişilerce kullanılması gerekmektedir. Bu araç gereçlerin kullanılması; söz konusu ürünlerin özelliğine, fiziki yapısına, miktarına, elleçleme zamanına ve mesafesine göre değişiklik gösterir. Bu araç gereçler şu şekilde sıralanabilir.

Görsel 8.2: Elleçleme faaliyetinde kullanılan ekipmanlar

- Fork-lift
- Palet
- Vinç
- Konveyör
- Konteyner araçlar kullanılır (Görsel 8.2).

Elleçleme Yöntemleri

Elleçleme faaliyetleri yapılırken ürünlerin bozulma vb. özellikleri dikkate alınarak ürüne en uygun yöntemler seçilmelidir. Bu yöntemler şunlardır.

X-Dock (Eks Dak): Malzemeler gönderilecekleri yerlere göre sipariş bazında farklı ambalajlar içine konularak hazır bir şekilde depoya gönderilir. Malzemeler depoda hiçbir elleçlemeye tabi tutulmadan en kısa sürede sevk edilir. Depo alanının en ekonomik ve kısa süreli kullanıldığı yöntemdir.

Flow-Thru (Flov Tru): Malzemeler depoya ürün bazlı ambalajlama ile gönderilir. Malzemeler sevki- yat noktalarının ihtiyaçlarına göre paylaştırılarak hemen gönderilir. Depo kısa süreli kullanılır. Ancak depo taban alanına en çok ihtiyaç duyulan yöntemdir.

Put Away (Put Evey): Bu yöntemde malzemeler, depoya ürün bazlı ambalajlama ile gönderilir ve depoda raf adreslerine kaldırılır. Siparişlerin zamanı geldiğinde malzemeler istenilen miktarda toplanarak sevk edilir. Malzemeler uzun süre depoda kaldığı için yüksek raf sistemleri kullanılır.

8.1.2.6. Ambalajlama

Lojistik faaliyetlerinin konusunu oluşturan ürünlerin özelliklerine uygun olarak temel lojistik faaliyetlerine yardımcı, pazarlamaya destek olan koruyucu bir malzeme ile kaplanması işlemidir.

Maliyeti düşürmesi ve taşımayı kolaylaştırması açısından ambalajlama, malzeme yönetiminde çok önemlidir.

Lojistik faaliyetlere uygun olarak yapılan ambalaj; söz konusu ürünlerin son tüketiciye ulaştırılıncaya kadar temiz kalmasını sağlayan, ürünleri taşınma, depolama gibi tüm lojistik faaliyetlerde koruyan ve pazarlama işlemlerini kolaylaştıran metal, kâğıt, karton, cam, plastik gibi kaplama malzemeleridir.

Ambalajın taşıma süresi, mesafe ve taşınacak ürünlerin özellikleri doğrultusunda malları ilk teslim alındığı gibi koruyabilecek özellikte, taşıma maliyetini arttırmayacak boyutlarda ve hafiflikte olması gerekmektedir. Teknik açıdan ürünün niteliklerine uygun olarak yapılmış bir ambalaj, lojistik faaliyetler sırasında ortaya çıkabilecek olağanüstü durumlara karşı ürünleri koruyarak teslimatın başarılı bir şekilde yapılmasına olanak sağlar.

Ambalajlamanın fonksiyonları şu şekilde sıralanabilir:

- Koruma
- Dikkat çekme
- Tanıtma
- Sunma
- Bilgilendirme
- Barındırma
- Stok kontrol ve depo optimizasyonu
- Elleçleme

Ambalajlamada Kullanılan Temel Malzemeler

Taşınacak ürünün özelliğine göre ambalaj seçimi çok önemlidir. Dış ticarette bir çok ambalaj çeşidi kullanılır. Kullanılan ambalaj çeşitleri şunlardır:

Cam Malzeme: Koku, hava ve nem geçirmez. Geri dönüştürülebilir yapıdadır. Ayrıca temizlenmesi kolaydır.

Plastik Malzeme: En çok kullanılan ambalaj malzemesidir. Hafiftir ve kolay şekil alır. Geri dönüştürülebilir yapıdadır. Temizlenmesi kolaydır.

Karton Malzeme: En çok kullanılan ambalaj malzemeleri içinde ikinci sıradadır. Ucuz ve hafiftir, dayanıklı değildir. Geri dönüştürülebilir yapıdadır.

Ahşap Malzeme: Dayanıklı ve sağlam bir yapısı vardır. Ağır, kırılgan malzemelerin ve taze meyve sebzenin ambalajlanmasında kullanılır. Ağırdır ve temizlenmesi zordur.

Metal Malzeme: Çok dayanıklı bir yapısı vardır. Hava, su ışık gibi dış etkenlere karşı çok koruyucudur. Ağırdır ve yüksek maliyetlidir.

Tekstil Malzeme: Hafiftir, yeniden kullanılabilen bir yapısı vardır. Maliyeti yüksektir. Yapısına göre dayanıklılığı değişebilir.

8.1. Etkinlik

Aşağıdaki tabloya lojistik alanında ambalajlama faaliyetinde kullanılan malzeme türlerini ve bu malzemelerin kullanım şekillerini örnekteki gibi yazınız.

MALZEME TÜRÜ	KULLANIM ŞEKİLLERİ
Cam Malzeme	Gıda Ürünlerinin Taşınması
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

8.1.2.7. Paketleme

Lojistik faaliyetlerine konu olan ürünün üreticiden çıkıp tüketiciye ulaşmasına kadar geçen sürede uygun koşullarda, hasar görmeden sağlam bir şekilde hareketinin gerçekleşebilmesi için kullanılan koruyucu araçların tümüne **paket** denir. Bu süreç içerisinde ürünler, lojistik faaliyetlerde kullanılan yöntem ve malzemelerle sarılarak koruyucu malzeme ve kaplara yerleştirilirler.

Lojistik faaliyetlerde çok çeşitli paketleme araçları kullanılmaktadır. Bu araçlara "mastır paket" adı verilir. Genel olarak kullanılan mastır paket çeşitleri şunlardır:

- Karton kutu
- Tahta kutu
- Tahta sandık
- Torba
- Çuval
- Balya
- Palet

Paketlemenin Fonksiyonları

Taşınan ürünleri kırılma, bozulma, çarpma vb. tehlikelerden koruyan paketlemenin temel fonksiyonları şunlardır.

Kaplama: Ürünlerin taşınmadan önce zarar görmemesi için paketlenmesi işlemidir.

Koruma: Paketin içeriğini hasar görmeye, kaybolmaya ve çevresel etkilere karşı korur.

Bölme: Büyük miktarlarda üretilen ürünlerin miktarının küçültülerek son kullanıcıya uygun hâle getirilmesidir.

Birleştirme: Birim paketlerin bir araya getirilerek ikinci kez paketlenmesi işlemidir. Birleştirme işleminden sonra ürünlerin yüklemesi daha büyük paketler şeklinde olur.

Uygunluk: Ürünün amacına uygun paket seçilmesi işlemidir. Uygun paketleme işlemi ile müşteri kolay ve hızlı yoldan paketi açabilir.

İletişim: Paket üzerinde ürünle ilgili açık ve kolaylıkla anlaşılabilen ürünü tanıtıcı bilgilerin sunulmasıdır.

8.2. Etkinlik

Aşağıdaki tabloya ambalajlama ile paketlemenin benzerliklerini ve farklılıklarını yazınız.

BENZER YÖNLER	FARKLI YÖNLER
Her ikisi de ürünün ön plana çıkmasında etkilidir.	Ambalaj ürünü tanıtır. Paketleme ise ürünü korur.
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

8.1.2.8. Sigortalama

Gerçek ve tüzel kişilerin sahip oldukları, para ile ölçülebilir maddi değerlerin uğrayabileceği zararları gidermek için bugünden güvence altına alınması işlemine **sigorta** denir. Lojistikte sigortalama ise lojistik faaliyetler sürecinde ürünün taşınması, depolanması ve sevk edilmesi sırasında ortaya çıkabilecek risk unsurlarının güvence altına alınması için yapılan sözleşmedir.

Bütün risklere karşı alınabilecek önlem, sigortadır. Dış ticaret sürecinde yer alan malların mutlaka sigortalanması gerekmektedir. Sigortası yapılmamış malların taşınması söz konusu değildir. Ayrıca sigortası yapılmamış malların banka ve gümrük işlemlerinin gerçekleşmesi de mümkün değildir.

Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre ulusal ve uluslararası lojistik faaliyetlerinde taşıması yapılan ürünün sigortalanması zorunludur.

Lojistik Faaliyetlerde Sigorta Çeşitleri

Sigorta, risklerin gerçekleşmesiyle oluşacak zararları gidermek için yapılan hukuki bir sözleşmedir. Sigorta sözleşmesi, tarafların sözleşmede yer alan haklarını ve sorumluluklarını gösterir. Lojistik faaliyetler sürecinde sigorta yapılırken olası risklere karşı uygun sigorta türünün seçilmesi gerekir. Lojistik faaliyetlerde yapılan sigorta türleri şu şekilde sıralanabilir.

Sorumluluk Sigortası: Lojistik sürecinde yer alan lojistik standartları sistemi (LSS) çalışanlarının sebep olabileceği hatalara karşı yapılan sigorta türüdür. Bu hatalar; yanlış yere teslim, gecikme, taşıma sırasında oluşabilecek fiziki hasar olabilir.

Taşıyıcı Sorumluluk Sigortası: Kara yolu, demir yolu, deniz yolu ve hava yolu taşımacılığında malın bir yerden bir yere götürülmesi esnasında taşıyıcıdan kaynaklı meydana gelebilecek hasar ve kayıpları güvence altına alan sigorta türüdür.

Nakliye Sigortası: Bir malın kara yolu, hava yolu, deniz yolu ya da demir yolu ile taşınması esnasında uğrayabileceği hasar ve kayıpları poliçede belirlenmiş "Nakliye Sigortası Genel Şartlar ve Özel Şartlar" kapsamında teminat altına alan sigorta türüdür.

Bilgi Notu

Kullanılan paketleme ve ambalaj malzemelerini geri dönüşüme kazandırmak amacı ile birçok geri dönüşüm işletmesi kurulmuştur. Bu işletmeler mevcut kaynakların etkin kullanımını sağlayarak ekonomiye katkı sağladıkları gibi istihdamın artmasında da önemli rol oynamaktadırlar.

8.1.2.9. Gümrükleme

İthalata ya da ihracata konu olan ürünler üzerinden alınan vergiye **gümrük** denir. Gümrük, devlet tarafından gelir elde etmek amacıyla alınır. Ülkelerin birbirleriyle ticaret yapabilmeleri için belirlen- miş ve dış ticarete konu olan malların giriş çıkış yaptıkları geçiş noktalarına da gümrük denilmektedir.

Gümrükleme faaliyeti ise lojistik alanında faaliyet gösteren işletmelerin gümrük mevzuatı çerçevesinde yaptıkları iş ve işlemeleri ifade etmektedir.

İthalat ya da ihracat yapan işletmeler, dış ticaret yaptıkları ülkelerin gümrük mevzuatlarını takip ederek meydana gelen değişiklikler hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Çünkü gümrük mevzuatı, ülkelere göre sürekli değişen dinamik bir yapıya sahiptir.

Dış ticaret yapılan ülkeye göre değişiklik gösteren ve sürekli güncellenen gümrük mevzuatlarına göre gerçekleştirilen gümrükleme işlemlerinde özellikle belgelerde hata yapılmamalıdır. Bu nedenle gümrükleme, lojistik faaliyetlerini tamamlayan ve destekleyen çok önemli bir faaliyettir.

8.3. Etkinlik

Aşağıdaki tabloya dış ticarette yer alan lojistik faaliyet türlerini ve bu türlerin kullanım amaçlarını örnekteki gibi yazınız.

LOJİSTİK FAALİYET TÜRÜ	KULLANIM AMACI
Elleçleme	Ürünlerin zarar görmeden en kısa sürede en az maliyetle taşınması.
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

8.2. DIŞ TİCARETTE TAŞIMACILIK

Hazırlık Çalışmaları

1. **Türkiye'de hangi taşımacılık türlerinin yaygın olarak kullanıldığını düşünüyorsunuz? Sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **Taşımacılık türlerinin seçimini etkileyen faktörler hakkında bilgilerinizi söyleyiniz.**

Taşıma, bir nesnenin bir noktadan başka bir noktaya götürülmesi işlemini ifade etmektedir. Dış ticaret sürecinde ithal edilen bir malın ülkeye getirilmesi ve ihraç edilen bir malın ithalat yapılan ülkeye gönderilmesi çok önemlidir. Taşımacılık faaliyetleri, değişik araçlarla ve yöntemlerle yerine getirilmekte olup tüm bu faaliyetlerde uzmanlık ve iş bölümü çok önemlidir. Birçok işletme taşımacılık faaliyetlerinde hizmet alımı yöntemine başvurmaktadır.

8.2.1. Dış Ticarette Taşımacılığın Önemi

Dış ticarette yer alan firmalar, artan rekabet ortamında hayatta kalabilmek ve rakiplerin önüne geçebilmek için lojistik faaliyetlerinde taşımacılığa daha fazla önem vermeye başlamıştır. Lojistik faaliyetleri içerisinde taşımacılık maliyetleri çok yüksek oranlara ulaşmıştır. Bu sebeple taşımacılık faaliyetlerinin en düşük maliyetle gerçekleşmesi, işletmelerin kârlılığı açısından büyük bir öneme sahiptir.

Taşımacılık maliyetlerinin düşürülebilmesi için bu süreçte görev alan personelin çok iyi eğitim alması, kullanılan araç gereçlerin ihtiyaca cevap vermesi ve en uygun taşıma yönteminin belirlenmesi ile sürecin etkin bir şekilde tamamlanması gerekmektedir (Görsel 8.3).

Görsel 8.3: Dış ticarette taşıma türleri (modları)

İthalat ve ihracatta mesafelerin çok uzun olması, taşınan malların lojistik faaliyetlerde kalma süresini uzatmaktadır. Bu da lojistik faaliyetlerin maliyetini yükseltmektedir. İşletmeler, bu süreleri kısaltmak ve ürünleri müşterilerine daha hızlı teslim edebilmek için taşımacılık faaliyetlerini sürekli geliştirerek maliyetlerini düşürmek ister. Lojistik faaliyetlerini geliştiren, bu süreci etkin olarak kullanan işletmelerin lojistik ve taşıma maliyetleri düşer. Bu da işletmelerin rekabet gücünü arttırarak rakiplerinin önüne geçmelerini sağlar.

8.2.2. Dış Ticarette Taşımacılık ve Teslim Şekilleri İlişkisi

Dış ticaret sürecinde taşımacılık faaliyetlerinin sağlıklı şekilde yürütülebilmesi için ithalat ve ihracat yapan firmaların teslim şekillerini çok iyi bilmesi gerekir. Teslim şekilleri, dış ticarette taşıma masraflarının hangi tarafça ödeneceğini belirtir. Bu da tarafların maliyetlerini etkilemektedir.

Teslim şekilleri, dış ticaret yapan ihracatçı ile ithalatçı arasında söz konusu ürünün nereden alınıp nereye teslim edileceğini gösteren anlaşmalardır. Teslim şekilleri dış ticaret yapan ülkelerin mevzuatına ve ürünün yapısına göre değişiklik gösterebilir. Uluslararası ticarette ilgili ürünlerin en düşük maliyetle ve en kısa sürede güvenli bir şekilde teslim edilmesi çok önemlidir.

Bu süreçte ortaya çıkan anlaşmazlıkların çözülebilmesi için 1919 yılında Milletlerarası Ticaret Odası (ICC) kurulmuştur. Şu anda merkezi Paris'te bulunan Milletlerarası Ticaret Odası (ICC) tarafından dış

ticaret sürecinde ortaya çıkan anlaşmazlıkları ve hukuki problemleri önlemek amacıyla 1936 yılında INCOTERMS yürürlüğe konulmuştur. INCOTERMS'te en son 2020 yılında değişik yapılmıştır.

INCOTERMS; Milletlerarası Ticaret Odası tarafından uluslararası ticarette eşyanın taşınması ve tesliminde tarafların görev ve sorumluluklarını belirleyen, maliyetlerin taraflar arasında dağılımını yapan ve kullanılan terimlerin bir standarda kavuşturulması amacıyla uygulamaya konulan bir programdır.

8.2.3. Dış Ticarette Taşımacılığı Etkileyen Faktörler

Taşımacılık, kişi veya eşyanın bir amaç için ekonomik, hızlı ve güvenli bir şekilde bir noktadan başka bir noktaya götürülmesi şeklinde tanımlanabilir. Dış ticarette ihraç edilen mallar ithalatçı ülkeye getirilirken veya geri gönderilirken çeşitli taşımacılık yöntemleri seçilebilir. Yöntem seçimini etkileyen en önemli etken şüphesiz taşıma türünün en düşük maliyetle en yüksek hizmet kalitesini vermesi olacaktır. Bu etken; taşınan ürünün türüne, coğrafi koşullara, zaman kavramına, ülkelerin siyasi ve hukuki düzenlemelerine göre değişiklik gösterir.

Her taşıma türünün farklı maliyeti, bir diğer taşıma türüne göre avantajları ve dezavantajları vardır. Bu süreçte amaç bütün unsurları değerlendirerek en uygun yöntemi belirlemektir. Dış ticarette taşımacılığı etkileyen faktörler şunlardır:

Malın Cinsi ve Miktarı: Taşınacak malların fiziki özellikleri çok önemlidir. Taşınacak ürünün özelliklerinden dolayı taşıma sürecinde eklemelere ihtiyaç olabilir. Örneğin canlı hayvan ve çabuk bozulabilen gıda taşıması için ek önlemler alınmalıdır. Taşınacak malın hangi miktarda olduğu da taşımacılık faaliyeti için önemlidir.

Maliyet: İşletmelerin yüksek rekabet ortamında ayakta kalabilmeleri için maliyetlerini en aza indirmeleri gerekir. Taşımacılık alanında ortaya çıkan maliyetler işletmelerin toplam maliyetleri içerisinde çok yüksek bir paya sahiptir. Ayrıca taşıma maliyetleri, ilgili ürünlerin de maliyetini etkileyecektir. Taşıma yöntemlerinin kendi içlerinde maliyetleri farklıdır.

Hız ve Taşıma Süresi: Uluslararası ticarete konu olan malın yola çıkışından teslim edildiği ana kadar geçen süre taşıma süresidir. Dış ticarette ilgili siparişin en kısa sürede teslim edilmesi çok önemlidir. Alıcının beklentileri, hız ve taşıma süresi bakımından taşıma türünü etkiler. Örneğin süreli üretimlerde ham madde ve yarı mamul beklentisi veya sağlık sektöründeki acil durum, taşıma türü seçimini etkileyecektir.

Güvenilirlik: Taşıma türüne karar verilirken en önemli konulardan biri güvenilirliktir. En başta, taşımacılık işini yapan işletme güvenilir olmalıdır. Ürünleri vadettiği sürede ve sayıda, olması gerektiği gibi teslim etmelidir.

Güvenlik (Emniyet): Taşıması yapılan ürünler bu süreçte çeşitli tehlikelere maruz kalabilmektedir. Bu tehlikeler teknik sebeplerden, yol durumundan veya coğrafi sebeplerden olabilir. Taşınan ürünlerin özelliklerinin gerektirdiği güvenlik önlemleri de alınmalıdır. Örneğin yanıcı ve patlayıcı kimyasal ürünlerin taşınması için özel taşıma önlemleri alınmalıdır.

Ayrıca taşıma yapılan güzergâhın güvenliği de önemlidir. Yol üzerindeki bölgelerde siyasi ve iç karışıklık olması güvenliği tehdit edebilir.

İzlenebilirlik: İşletmeler rekabet yoğunluğu nedeniyle müşterilerine daha etkin hizmet vermelidir. Gelişen teknoloji ile birlikte tarafların taşınan bir ürünün ne zaman nerede olduğunu takip edebilme-

leri mümkündür. Taraflar ürünlerini mobil araçlar, internet teknolojileri ve araç takip hizmetlerini kullanarak eş zamanlı olarak takip edebilmektedir.

Yönetmelik ve Mevzuat: Dış ticaret yapan ülkelerin mevcut hukuki düzenlemeleri ve mevzuat yapı- ları taşıma yöntemi seçiminde çok etkilidir. Özellikle tehlikeli madde, canlı hayvan ve savunma sanayi ile ilgili ürünlerin taşınabilmesinde ülkelerin kuralları farklılık göstermektedir.

Esneklik: Taşımacılık yapan işletmelerin müşterilerinin beklenmedik isteklerini yerine getirme becerisidir. Örneğin taşınan ürünün anlaşmalarda belirtilen teslim yeri, müşterinin isteğine göre değişebilir.

Bazı durumlarda da taşıma türleri arasında geçiş yapılabilmektedir. Taşıma işini yapan işletmeler bu durumlarda müşterinin beklentilerini karşılamaya çalışır.

8.2.4. Dış Ticarette Taşıma Sözleşmeleri

Dış ticarette kullanılan taşıma sözleşmeleri INCOTERMS kurallarına göre taraflar arasında yapılan ve taşıyıcının yükü bir ücret karşılığında bir yerden başka bir yere taşımayı kabul ettiği sözleşmelerdir. Bu sözleşmelerde genel olarak tarafların bilgileri, taşınacak mal ile ilgili bilgiler, yük adedi, yük ağırlığı, taşımayı yapacak araç bilgileri, yükleme ve boşaltma yeri, taşıma yöntemi ve tarihi bulunmaktadır.

Taşıma sözleşmelerinin adları ve taşıma biçimleri; taşıma yöntemine, taşıma yapılacak araca ve taşıma işletmesine göre değişiklik göstermektedir. Bu sözleşmelerle ilgili genel bilgiler şu şekilde sıralanabilir.

Dış Ticarette Taşıma Sözleşmelerinin Tarafları

Dış ticarette taşıma sözleşmeleri gönderen ve taşıyıcı arasında yazılı olarak yapılır. Taşıma sözleşmelerinin tarafları şunlardır:

Gönderen: Dış ticarete konu olan malı gönderen, taşıyıcıya teslim eden ve taşıyıcı ile sözleşmeyi yapan taraftır.

Taşıyıcı: Taşıma işini meslek edinmiş ve bu işi ücret karşılığında yapan kişidir. Anlaşmaya göre taşıma işi bir taşerona devredilebilir.

Dış Ticarette Taşıma Sözleşmelerinin Kapsamı

Taşıma sözleşmelerinin içeriği, seçilen taşıma yöntemine, taşınan ürünün özelliklerine, gidilecek ülkenin mevzuatına göre değişiklik gösterebilir. Taşıma taşıma sözleşmesinde bulunması gereken unsurlar şunlardır:

Gönderilen Bilgileri (Teslim Alan Kişi): Gönderenin taşıma sözleşmesinde belirttiği taşınan malın yolculuk sonunda teslim edileceği kişidir. Taşıma işlemi, malı teslim alan tarafından taşıma sözleşmesinin bir nüshasının taşıyıcıya teslim edilmesi ile sona erer. Taşıyıcı da ücret almaya hak kazanır. Bu işlem malın tam ve sağlam bir şekilde teslim alındığını ispat için yapılır.

Taşınacak Malın Sahipleri (Son Alıcı): Taşınan bir malın sahibi ile malı teslim alacak kişi farklı olabi- lir. Bu durumda malı teslim alacak kişi ve malın sahibi olan son alıcı, satış sözleşmesine mutlaka yazılmalıdır.

Bildirimin Yapılacağı Taraf: Malın teslim işleminde taşıyıcı tarafından malların geldiğinin haber verileceği kişiye ait bilgilerin taşıma sözleşmesine yazılması gerekir.

Taşınacak Mal ile İlgili Bilgiler: Bu bilgiler; taşınan ürünün özelliklerine, gidilecek ülkeye ve taşıma yöntemine göre değişiklik gösterir. Bu bilgiler şunlardır:

- **Malın Tanıtıcı İşaretleri:** Gönderilen malın üzerinde yer alan tanıtıcı marka ve işaretlerdir. Alıcının

ve satıcının adını, malın miktarını ve varış yerini gösterir.

- **Malın Kap Adedi:** Gönderilen malın kaç paket veya kaç parça olduğunu gösterir.
- **Malın Tarifi (Tanımı):** Taşınan eşyanın tam adının ve kısa tanımının yazıldığı bölümdür.
- **Malın Ağırlığı:** Göndericinin taşıyıcıya teslim ettiği ürünün brüt ağırlığını gösterir. Ürün taşıma süresince fire verecek ise bu oran da sözleşmeye yazılmalıdır.
- **Malın Hacmi:** Taşıması yapılacak mal veya paketin boyunun, eninin ve yüksekliğinin çarpılması ile bulunur. Malın hacmi, malın araçta kaplayacağı bölümü gösterir. Ayrıca taşıma fiyatının belirlenmesinde de ölçüt olarak alınır.

Taşıma Türü ve Aracın Adı: Gönderilecek malın taşıma türü ve taşıma yapılacak araç bilgileri mut- laka sözleşmede belirtilmelidir.

Malın Çıkış, Aktarma ve Varış Yerleri: Göndericinin malı teslim ettiği yer, malın çıkış yeri olarak taşıma sözleşmesine yazılır. Taşıma süresince gönderilen mal başka bir taşıma aracına aktarılacaksa bunun yapıldığı yer, aktarma yeri olarak satış sözleşmesinde belirtilir. Gönderilen malın taşıyıcı tarafından gönderilene teslim edileceği yerin de varış yeri olarak sözleşmeye yazılması gerekir.

Taşıma Sözleşmesi Tarih ve Numarası ile Düzenlenme Tarihi: Taşıma sözleşmesinde satış sözleşmenin yapıldığı tarih, sözleşme numarası ve taşıma sözleşmesinin tarihi ayrı bölümlere yazılır.

Taşıma Sözleşmesinin Nüshaları: Taşıma sözleşmesinin kaç nüsha olarak düzenleneceği satış söz- leşmelerinde belirtilir. Taşıma sözleşmeleri genellikle gönderilen malın taşıma biçimine göre üç asıl olmak üzere dokuz nüsha olarak düzenlenir.

Taşıma Ücreti: Taşıma ücreti malı gönderen tarafından ödenecekse bu durum taşıma sözleşmesinin üzerine yazılır.

Dış Ticarette Taşıma Sözleşme Türleri

Taşıma sözleşmeleri, INCOTERMS kuralları içerisinde konunun tarafları arasında yapılan ve taşıyıcının ürünü bir bedel karşılığında bir noktadan başka bir noktaya taşımayı vadettiği anlaşmalardır.

Taşıma sözleşmelerinin isimleri ve ürünlerin taşıma biçimleri ürünün niteliğine, taşıma türlerine, taşıma araçlarına, gidilen ülkeye ve taşıma işletmelerine göre değişlik gösterir. Taşıma sözleşmelerinin taşıma yollarına göre türleri şunlardır:

Deniz Yolu Taşımalarında: Ocean Bill Of Lading [B/L (Oşın Bil Of Leyding)]/Deniz Konşimentosu

Demir Yolu Taşımalarında: Railway Bill [Rwb (Reyılvey Bil)]/Demir yolu taşıma senedi

Kara Yolu Taşımalarında: Truck Bill Of Lading veya CMR (Trak Bil Of Leyding veya Si Em Ar)/Kara yolu taşıma senedi

Hava Yolu Taşımalarında: Airway Bill [Awb (eyırvey bil ey dabılyu bi)]/Hava yolu taşıma senedi

Nakliyeci Birlikleri Uluslararası Federasyonu (FIATA) ile nakliyeciler tarafından düzenlenen diğer taşıma sözleşmeleri ise şunlardır:

FCR (Forwarders Certificate of Receipt): Nakliyecinin mal teslim alma belgesi

FCT [Forwarders Certificate of Transport (Forvırdırs Sertifikeyt Transport)]: Nakliyecinin yük, eşya taşıma belgesi

FBL [FIATA Negotiable Combined (Ef Ay Ey Ti Ey Negoşıbıl Kombaynd) Transport Bill of Lading (Transport Bil Of Leyding)]: FIATA ciro edilebilir karma taşıma konşimentosu

FWR [FIATA Warehouse Receipt (Ef Ay Ey Ti Ey Veyırhaus Rısiipt)]: FIATA ambarlama belgesi

TBL (Trough Bill of Lading): Konşimento

Bilgi Notu

Birden fazla taşıma aracı ve taşıma yöntemi kullanılarak yapılan taşıma türüne **çok modlu taşımacılık** denir. Çok modlu taşımacılıkta kullanılan bütün taşıma aracı ve taşıma türleri için tek bir taşıma sözleşmesi düzenlenir.

8.2.5. Dış Ticarette Taşımacılık Türleri

Dış ticarette taşıma türleri, ilgili ürünlerin bir yerden başka bir yere hangi taşıma araçlarıyla ulaştırıldığını ifade eder. Lojistik, dış ticarette bir süreç olarak yer alır. Bu süreç, ilgili ürünlerin başlangıç noktasından son tüketiciye varmasına kadar çeşitli faaliyetlerin yerine getirilmesini kapsar. Taşıma faaliyetlerinin temel amacı, mevcut ürünü güvenli bir şekilde en kısa zamanda ve en düşük maliyetle son tüketiciye ulaştırmaktır. Bu amaca, taşıma çeşitleri arasında en uygun iş birliğinin yapılmasıyla ulaşılabilir.

Lojistik faaliyetlerine konu olan ürünlerin ulaştırılmasında çeşitli taşıma yöntemlerinden faydalanılmaktadır. Bunlar; kara yolu taşımacılığı, hava yolu taşımacılığı, deniz yolu taşımacılığı ve demir yolu taşımacılığıdır.

Kara Yolu Taşımacılığı

En çok kullanılan taşıma türüdür. II. Dünya Savaşı sonrasında hızla gelişerek diğer taşıma yöntemleri arasında en çok kullanılan tür hâline gelmiştir. Dünyada transit yolların artmasıyla kullanımı daha da yaygınlaşmıştır. Kara yolu taşımacılığı, diğer taşıma yöntemlerine göre oldukça esnektir. Her türlü kara yolunda yapılabilir (Görsel 8.4).

Kara Yolu Taşımacılığının Olumlu Yönleri Kara yolu taşımacılığının diğer taşımacılık türlerine göre daha fazla tercih edilmesinin sebepleri şu şekilde sıralanabilir:

- Kapıdan kapıya aktarmasız taşıma olanağı sunar.
- Altyapı yatırım maliyetleri azdır.
- Terminal maliyetleri düşüktür.
- Uçak harici diğer taşıma yöntemlerine göre daha hızlıdır.
- Her türlü eşyanın taşınmasına olanak sağlar.
- Tüketicilerin farklı taleplerine özel çözümler sunar.
- Diğer taşma yöntemlerini destekleyerek çoklu taşımacılığa olanak sağlar.
- Kara yolunun bulunduğu her yere sık aralıklarla sefer yapılabilir.

Görsel 8.4: Kara yolu taşımacılığı

Kara Yolu Taşımacılığının Olumsuz Yönleri

Kara yolu taşımacılığının olumlu yönlerinin yanı sıra diğer taşıma yöntemlerine göre bazı olumsuz tarafları da vardır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

- Karbondioksit salınımı nedeniyle çevre kirliliğine neden olur.
- Uluslararası geçişlerde yoğunluktan dolayı gecikmeler yaşanır.
- Yüksek boyutlu ve ağır ve eşyalar kısıtlamalar sebebi ile taşınamaz.
- İklim ve yol şartlarından etkilenir.
- Uluslararası taşımada ülkeler arası mevzuat farklılıkları, transit geçişleri ve teslimatı zorlaştırır.
- Tek bir araç ile taşınan yük miktarının diğer taşıma yöntemlerine göre az olması taşıma maliyetlerini yükseltir.

Kara Yolu Taşımacılığı Türleri

Lojistik faaliyetlerde çok önemli bir paya sahip olan kara yolu taşımacılığının kullanımı, ticaretin yaygınlaşması ve gelişmesine bağlı olarak artmıştır. Kara yolu taşımacılığı iki şekilde yapılır:

Komple Araç Taşımaları [FTL-Full Truck Load (Ful Trak Lood)]: Özel taşıma gerektiren eşyaların taşınmasında kullanılan yöntemdir. İlgili araçta sadece göndericinin göndermiş olduğu ürünler taşınır. Başka firmanın ürünü alınmaz.

Parsiyel [Groupage (Grupeyc)] Araç Taşımaları [LTL-Lessthan Truck Load (Lesden Trak Lood)]: Gönderilen eşyanın bir aracı doldurmaya yetmediği durumlarda veya taşınması özellik göstermeyen ürünlerin taşınması durumunda kullanılan yöntemdir. Taşıma aracına başka firmaların ürünleri de kabul edilebilir.

8.4. Etkinlik

Aşağıdaki tabloya kara yolu taşımacılığında karşılaşılan sorunların neler olduğunu ve bu sorunların çözümü için hangi önlemler alınabileceğini örnekteki gibi yazınız.

KARŞILAŞILAN SORUN	ÇÖZÜM ÖNERİSİ
Araçlarının yüksek karbon salınımı	Araçlarda çevre dostu teknolojilerin kullanılması
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Deniz Yolu Taşımacılığı

Görsel 8.5: Deniz yolu taşımacılığı

Taşıma türleri içerisinde maliyeti en düşük olan yöntemdir. Geçmişi çok eski tarihlere dayanır. Miktar ve hacim olarak büyük ürünlerin taşınmasına elverişli olduğu için uluslararası ticarette yaygın olarak kullanılır. Geçmişten bugüne kadar sürekli gelişmiş ve taşımacılıkta çok önemli bir yer edinmiştir. Tek bir taşıma aracı ile çok büyük miktarda ürünler taşınabilir (Görsel 8.5). Deniz yolu taşımacılığı beş farklı türde yapılabilir (Şema 8.7). Taşınılacak yükün özellikleri taşımacılık türü seçimini etkileyen en önemli faktördür.

Deniz Yolu Taşımacılığının Olumlu Yönleri

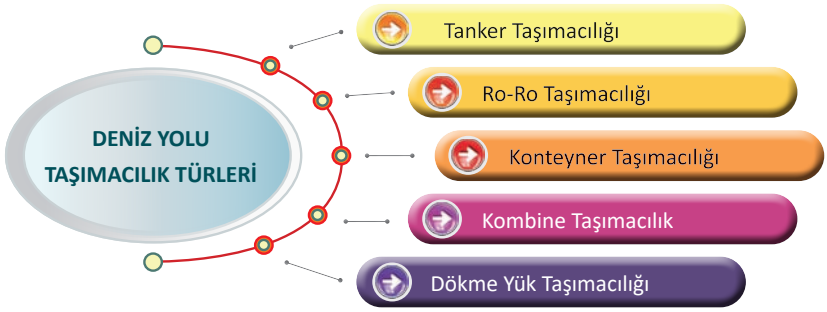
Deniz yolu taşımacılığı, ucuz ve güvenilir bir taşımacılık yöntemi olduğundan uluslararası ve kıtalar arası taşımacılıkta önemli bir yer edinmiştir. Deniz yolu taşımacılığının olumlu yönleri şunlardır:

- Kıtalar ve denizaşırı ülkelere yollanan yüklerin taşınmasındaki kolaylığı nedeniyle tercih edilmektedir
- Çok büyük hacim veya ağırlıktaki her türlü yük taşınabilir.
- Özellikli ürünlerin taşınmasında tek alternatif yöntemdir.
- Maliyeti diğer yöntemlere göre çok düşüktür.
- Uluslararası ticarette mevzuat farklılıklarından en az etkilenen yöntemdir.
- Teknolojik gelişmelere bağlı olarak sürekli gelişir.
- İstihdam oluşturarak ülke ekonomisine katkı sağlar.

Deniz Yolu Taşımacılığının Olumsuz Yönleri

Uluslararası lojistik faaliyetlerinde deniz yolu taşımacılığının olumsuz yönleri şu şekilde sıralanabilir:

- Taşıma süresi diğer taşıma yöntemlerine göre çok uzundur.
- Mevsim ve hava şartlarından çok etkilenir.
- Esnek değildir. Kapıdan kapıya teslim olanağı yoktur.
- Liman bölgeleriyle kısıtlıdır.
- Kara yolu ve demir yolu gibi diğer taşıma türlerine aktarma gerekebilir.
- Nakliye araç değişiminde çok elleçleme yapılması sebebi ile taşınan ürünlerde fire ve hasar riski fazladır.

Şema 8.7: Deniz yolu taşımacılık türleri

Deniz yolu taşımacılığı düzenli ve düzensiz hat taşımacılığı olarak iki farklı şekilde yapılır:

Düzenli (Liner) Hat Taşımacılığı: Önceden belirlenmiş tarihlerde iki veya daha fazla liman arasında bir plan dâhilinde düzenli olarak yapılan deniz yolu taşımacılık türüdür. Geminin sefer, gün ve saatleri daha önceden belirlenir.

Düzensiz (Tramp) Hat Taşımacılığı: Belirli limanlar arasında düzenli olarak yapılmaz. Ekonomik anlamda geminin kârlı bir yük bulduğu limanlar arasında yapılan deniz yolu taşımacılığıdır.

Bilgi Notu

Yük taşıyan bir geminin hacmini ve taşıma gücünü gösteren ve teknik ölçüm yöntemlerine göre bulunan rakamlara **gemi tonajı** denir.

Araştırınız

Gemi taşımacılığında görev alan meslek elemanlarını ve bu meslek elemanlarının görevlerini araştırarak aşağıdaki tabloya yazarak arkadaşlarınızla paylaşınız.

MÜRETTEBATIN ADI	MÜRETTEBATIN GÖREVİ
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Demir Yolu Taşımacılığı

Belirli tipte ve özellikte taşıma araçları kullanılarak raylı sistemler üzerinde yapılan taşımacılık çeşididir. Demir yolu taşımacılığı kara yolu taşımacılığına yardımcı, tamamlayıcı bir unsurdur. Diğer taşıma sistemleri ile bir arada toplu bir sistem olarak kullanılabilir. Her iki taşımacılık türü de kara yolu üzerinde yapıldığı için her ikisini birlikte değerlendirmek mümkündür (Görsel 8.6).

Görsel 8.6: Demir yolu taşımacılığı

Demir yolu taşımacılığında kullanılan araçların belirli tipte ve özellikte olması zorunludur. Büyük miktarlarda, hacimli, yüksek yoğunluklu ve düşük değerli yüklerin uzun mesafelere taşınmasında çok tercih edilir.

Ancak demir yolu taşımacılığı altyapı olanakları sebebi ile çok esnek değildir. Altyapı olmayan yerlerde altyapı maliyeti çok yüksek olacaktır. Altyapısı hazır yerlere ulaşım ise çok düşük maliyetlerle gerçekleşir.

Motorlu kara taşıtları teknolojisindeki gelişmelere bağlı olarak pazar kaybı yaşanmış ise de enerji kaynaklarının etkin kullanımı ve çevreye çok daha az zarar vermesi sebebi ile Türkiye'de ve dünyada demir yolu taşımacılığının pazar payı tekrar artmaya başlamıştır (Şema 8.8).

Demir Yolu Taşımacılığının Olumlu Yönleri

Demir yolu taşımacılığının kendine özgü belirli tipte ve özellikteki taşıma araçlarıyla yapılması gerekmektedir. Bundan dolayı demir yolu taşımacılığının diğer taşımacılık türlerine göre avantajları bulunmaktadır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

- Büyük hacimli ve ağır ve ürünlerin taşınmasına uygundur.
- Çevre dostudur, az enerji harcanarak yüksek verim elde edilir.
- Sistemlidir, tarifeli hizmetler sunar.
- Uluslararası taşımacılıkta geçiş üstünlüğü vardır.
- Kitle taşımacılığına uygundur.
- Oldukça güvenlidir, taşıma sırasında risk çok azdır.
- Dönemli fiyat garantisi vardır.

Demir Yolu Taşımacılığının Olumsuz Yönleri

- Esnek değildir, ara taşıma maliyetleri ortaya çıkar.
- Çok hassas ürünlerin taşınmasına uygun değildir.
- Kara yolu ve hava yolu taşımacılığına göre daha yavaştır.
- Altyapı maliyetleri yüksektir.
- Yol ve zaman açısından dayanıklı olmayan ürünlerin taşınmasına uygun olmayabilir.
- Coğrafi özelliklerden dolayı ulaşım ağı kurmak zor olabilir.
- Ulaşım ağında meydana gelen bir aksama, kalkış ve varış zamanlarını olumsuz etkiler.

Demir Yolu Taşımacılığı Türleri

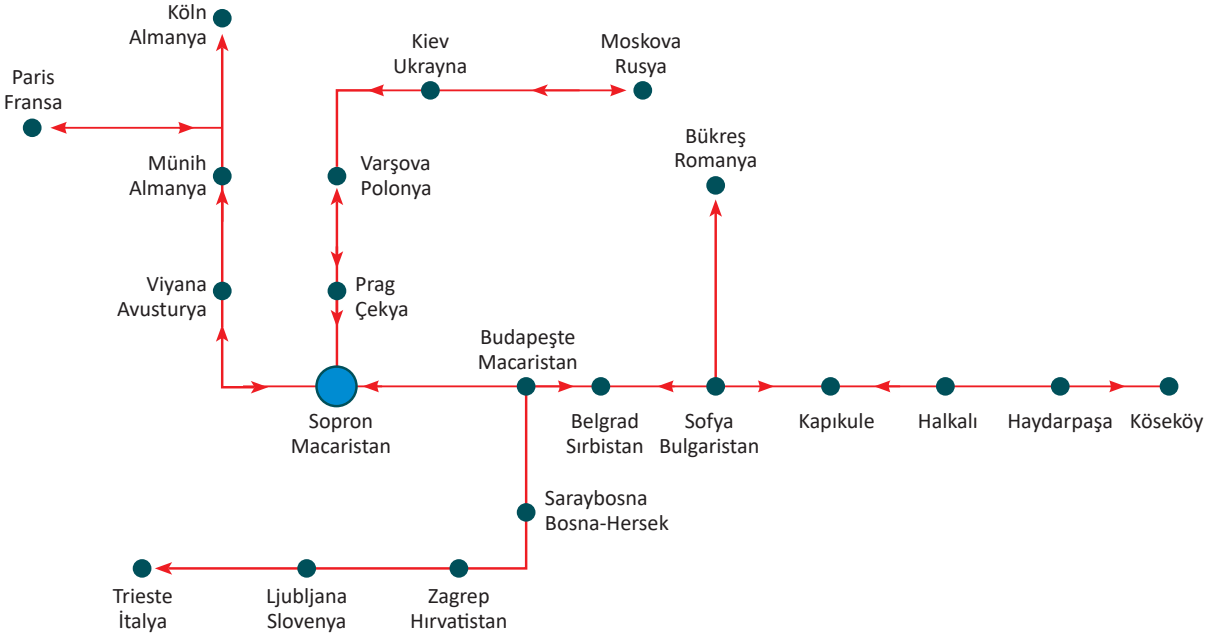
Demir yolu taşımacılığı; tek vagon taşımacılığı, ana hat tren taşımacılığı, blok tren taşımacılığı ve intermodal tren taşımacılığı olarak dört şekilde yapılır:

Tek Vagon Taşımacılığı: Bir veya birden çok vagonun gönderen tarafından taşımacıya teslimi ile gerçekleşen bir demir yolu taşıma çeşididir. Söz konusu vagon ya da vagonların blok tren uygulamasından daha az sayıda olması gerekmektedir.

Ana Hat Tren Taşımacılığı: Önceden belirlenmiş bir hat üzerinde trenlerin işletilmesi ile gerçekleştirilen demir yolu taşımacılık uygulamasıdır. Trenler önceden belirlenen noktalarda yük alarak ve yük bırakarak taşımacılığı gerçekleştirir.

Blok Tren Taşımacılığı: Bir noktadan başlayarak varış noktasına kadar taşınacak yüklerin bir tren kataı oluşturacak miktarda olması hâlinde uygulanan demir yolu taşımacılık yöntemidir.

İntermodal Tren Taşımacılığı: Birden çok taşıma türüne demir yolu taşımacılığının da entegre edilmesi ile oluşan taşımacılık çeşididir.

Şema 8.8: Avrupa demir yolu şebekesi

Araştırınız

Türkiye'de ve dünyada son yıllarda yük taşımacılığında demir yolu taşımacılığının payı ne kadar değişiklik göstermiştir? Araştırınız.

Hava Yolu Taşımacılığı

Hava yolu terminalleri arasında yapılan, hızlı ve zaman açısından büyük bir avantaja sahip, en yeni ve en az yararlanılan taşımacılık türüdür. Ancak son yıllarda hava yolu taşımacılığının entegre taşıma içerisindeki payı giderek artmaktadır. Hava yolu ulaştırma sektörü 14.10.1983 tarihinde kabul edilen 2920 sayılı Sivil Havacılık Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle birlikte özellikle 1980'li yıllardan sonra belirgin bir şekilde ön plana çıkmaya başlamıştır.

Yolcu taşımacılığı başta olmak üzere her türlü eşyanın taşınmasına uygun olması, hava yolu taşımacılık türünün tercih edilmesinde etkili olmaktadır (Görsel 8.7). Taşıma araçları diğer yöntemlere göre çok hızlıdır. Hızlı olması sebebi ile depolama ve bekleme maliyetleri düşük olur. 500 kilometreden daha uzun mesafeler için kullanımı daha verimlidir.

Görsel 8.7: Hava yolu taşımacılığı

Hava Yolu Taşımacılığının Olumlu Yönleri

Hava yolu taşımacılığı, uzun mesafeli taşımacılıkta özellikle zaman ve hız gibi etkenler nedeniyle tercih edilen bir taşıma yöntemidir. Hava yolu taşımacılığının avantajları şu şekilde sıralanabilir:

- Taşıma yöntemleri içerisinde en hızlı olanıdır.
- Zaman açısından avantaj sağlar.
- Depolama maliyetleri düşüktür.
- Riski azdır ve güvenlidir.
- Hassas ürünlerin taşınmasına uygundur.
- Ambalaj maliyeti düşüktür.
- Yüz ölçümü büyük ve dağınık yerleşim yerleri için çok elverişlidir.
- Gümrük işlemleri daha hızlı olmaktadır.
- Rekabetin çok olması planlama yönünde esneklik sağlar.

Hava Yolu Taşımacılığının Olumsuz Yönleri

Hava yolu taşımacılığının en önemli dezavantajı pahalı bir taşıma yöntemi olmasıdır. Altyapı maliyetlerinin ve kullanılan araçlardaki yakıt tüketiminin yüksek olması, taşıma maliyetlerini de yükseltmektedir. Bundan dolayı hava yolu taşımacılığı, yatırım ve işletme olarak en pahalı taşıma yöntemlerinden biri durumundadır. Hava yolu taşımacılığının dezavantajları şunlardır:

- İlk yatırım ve işletme maliyetleri yüksektir.
- Hava ve iklim şartlarından çok etkilenir.
- Genel olarak taşıma maliyetleri çok yüksektir.
- Yük sınırı vardır.
- Yükseklik ve hacim olarak her ürün taşınamayabilir.
- Planlama ve koordinasyon işlemlerindeki bir hata maliyetleri çok yükseltir.
- Hava yolu taşımacılığından sonra, taşınan ürünlerin son tüketiciye ulaşması için başka bir taşıma türüne ihtiyaç vardır.
- Havalimanlarındaki depo ve aktarma merkezleri her eşyaya uygun olmayabilir ve bu merkezlerde teknik yetersizliklerle karşılaşılabilir.

Boru Hattı (Pipeline) Taşımacılığı

Boru hattı taşımacılığı; petrol ve petrol ürünleri, doğal gaz, su ve kimyasal maddeler gibi sıvı ve gaz hâlindeki ürünlerin sevkinde kullanılan bir taşımacılık yöntemdir. İlk yatırım maliyeti çok yüksektir. Ancak yatırım sonrasında taşıma maliyeti çok düşüktür. Ayrıca taşıma kapasitesinin çok yüksek, güvenilir ve hızlı olması sebebiyle son yıllarda kullanımı artmıştır (Görsel 8.8).

Görsel 8.8: Türkiye boru hattı taşımacılığı haritası

Boru Hattı Taşımacılığının Olumlu Yönleri

Uluslararası taşımacılıkta önemli bir yere sahip olan boru hattı taşımacılığı; kara yolu, demir yolu, deniz yolu ve hava yoluna göre ekonomik, güvenli ve daha hızlıdır. Bu özellikleriyle boru hattı taşımacılığının olumlu yönleri şu şekilde sıralanabilir:

- Yüksek kapasiteli ve düzenli olarak yapılan uzun mesafeli taşımacılık için çok uygundur.
- Diğer taşıma türlerine göre taşıma maliyeti çok düşüktür.
- Yol ve iklim koşullarından etkilenmez.
- Diğer taşıma türleri ile karşılaştırıldığında güvenliği yüksektir.

Boru Hattı Taşımacılığının Olumsuz Yönleri

İlk yatırım maliyeti yüksek olan, hem kısa hem de uzak mesafeler için kullanılabilen bir taşımacılık türü olan boru hattı taşımacılığının olumsuz yönleri şu şekilde sıralanabilir:

- Esnek değildir.
- Sadece iki nokta arasında taşımacılık yapılabilir.
- Ürün yelpazesi sıvı ve gaz özellikli ürünlerle sınırlıdır.
- İlk yatırım ve kuruluş maliyetleri diğer taşıma yöntemlerine göre çok yüksektir.
- Ülkeler arası mevcut siyasi durumlardan çabuk etkilenir.
- Sabotaj tehlikesi vardır.

Bilgi Notu

Lojistik köy; lojistik ve taşımacılık ile ilgili resmî kurumların yer aldığı ve her türlü taşıma moduna bağlantıları olan yerdir. Depolama; bakım onarım, yükleme, boşaltma, elleçleme, tartı, yükleri bölme, birleştirme ve paketleme gibi lojistik faaliyetleri gerçekleştiren ve taşıma modları arasında düşük maliyetli, hızlı, güvenli aktarma imkânına sahip bölgelerdir (Tablo 8.3).

Tablo 8.3: Lojistik Köylerin Karşılaştırması

LOJİSTİK KÖY ADI	İŞLETMEYE AÇILDIĞI YIL	TAŞIMA YOLLARINA OLAN UZAKLIĞI (KM)				2013-2017 YILLARI ARASINDA TAŞINAN YÜK MİKTARI (1.000 TON)
		KARA YOLU	DEMİR YOLU	DENİZ YOLU	HAVA YOLU	
Samsun (Gelemen)	2007	2	3	5	13	3.429
Kocaeli (Köseköy)	2010	Yanında	Yanında	15	12	1.147
Uşak	2012	Yanında	Yanında	215	7,5	722
İstanbul (Halkalı)	2013	Yanında	Yanında	10	19	1.367
Eskişehir (Hasanbey)	2014	3	Yanında	237	10	709
Balıkesir (Gökköy)	2014	Yanında	Yanında	187	17	368
Denizli (Kaklık)	2014	Yanında	Yanında	250	30	807
Kahramanmaraş (Türkoğlu)	2017	Yanında	Yanında	156	30	69

8.5. Etkinlik

Aşağıdaki tabloya taşıma türlerini, bu türlerin avantaj ve dezavantajlarını örnekteki gibi yazınız. Bu taşımacılık türlerine taşınabilecek malzemelerden örnekler veriniz.

TAŞIMA TÜRÜ	AVANTAJLARI	DEZAVANTAJLARI	ÖRNEK ÜRÜN
Boru Hattı	Taşıma kapasitesi yüksek, güvenilir ve hızlı	Yatırım maliyeti yüksek, sadece sıvı ve gaz ürünlerin taşınması	Petrol, doğalgaz
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....

8.6. Etkinlik

Aşağıdaki tabloya taşıma türlerinin adlarını örnekteki gibi yazınız. İlgili taşıma türünü ilgili ölçütlere göre birden beşe kadar (bir en iyi , beş en kötü olmak üzere) puanlayınız ve toplam puanı hesaplayınız.

TAŞIMA TÜRÜ	ÖLÇÜTLER				TOPLAM PUAN
	MALİYET	HIZ	GÜVENLİK	KAPASİTE	
Havayolu	5	1	2	4	12
.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....

8.7. Etkinlik

Bir ülkede doğal afet (deprem, tsunami vb.) meydana geldiğini düşününüz. Bu ülkeye gıda, giyim ve ilaç yardımı yapılacaktır. İhtiyaç malzemeleri hızlı, ucuz ve güvenli bir şekilde gönderilecektir. Yapılacak bu yardımda kullanılacak taşıma türlerini ve bu türlerin seçilmesinin nedenlerini aşağıdaki tabloya yazınız.

TAŞINACAK ÜRÜNLER	KULLANILACAK TAŞIMA TÜRÜ	BU TAŞIMA TÜRÜNÜN SEÇİLMESİNİN NEDENLERİ
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

A) Aşağıdaki cümlelerin başındaki boşluğa ifade doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. ( ) Malların tüketim noktasından üretim noktasına doğru olan akışına ters lojistik denir.
2. ( ) Dış ticarette en yaygın kullanılan taşıma türü boru hattı taşımacılığıdır.
3. ( ) Malzemelerin raf sistemi ile depolanması yoluyla yapılan elleçleme işlemine put away denir.
4. ( ) Dış ticarette nakliyecinin yük ve eşya taşıma belgesine FCT (Forwarders Certificate of Transport) adı verilir.
5. ( ) Birden çok taşıma türüne demir yolu taşımacılığının da entegre edilmesi ile oluşan taşımacılık çeşidine ana hat tren taşımacılığı denir.

B) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan noktalı yerlere, verilen ifadelerden uygun olanını yazınız.

FCR, sipariş işleme, parsiyel araç taşımaları, Ro-Ro taşımacılık, blok tren taşımacılığı, lojistik

6. Uluslararası taşıması yapılan bir yükün yüklendiği istasyondan gideceği istasyona kadar trenin lokomotif ve vagonları değişmeden, yükleme ve boşaltma yapılmadan taşınması yöntemine ..... denir.
7. Gönderilen bir ürünün üreticiden son tüketiciye kadar olan nakliye, depolama, gümrükleme, ambalajlama, dağıtım gibi tüm faaliyetlerine ..... adı verilir.
8. Uluslararası ticarette nakliyecinin mal teslim alma belgesine ..... denir.
9. Gönderilen bir yükün bir araç veya bir konteyneri tamamen dolduramadığı durumlarda kullanılan yönteme ..... adı verilir.
10. Satıcının siparişi almasından siparişi teslim etmesine kadar geçen süreçte yaptığı faaliyetlere ..... denir.

C) Aşağıdaki soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

11. Aşağıdakilerden hangisi uluslararası taşımacılıkta taşıma türü seçimini etkileyen faktörlerden biri değildir?

A) Maliyet
B) Fiziki durum
C) Ülkeler arası anlaşmalar
D) Hız ve taşıma süresi
E) Ülkenin büyüklüğü

12. Elleçleme faaliyetiyle ilgili verilen bilgilerden hangisi doğrudur?

A) Ürünleri dış etkenlerden korur.
B) Ürünlerin fiziki olarak daha güzel görünmesini sağlar.
C) Ürünlerin depoda bekleme süreleri kısalır.
D) Gönderen ve teslim alan taraftan izin alınması gerekir.
E) Depolama maliyetlerini yükseltir.

13. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de uluslararası taşımacılıkta kullanılan en yaygın taşımacılık türüdür?

A) Boru hattı B) Demir yolu C) Deniz yolu D) Hava yolu E) Kara yolu

14. Aşağıdakilerden hangisi karayolu taşımacılığının olumlu yönlerinden değildir?

A) Çok sık seferler düzenlenebilir.
B) Ülkeler arası ilişkilerden etkilenir.
C) Çoklu taşımacılığa uygundur.
D) Aktarmasız taşıma imkânı sunar.
E) En çok tercih edilen yöntemdir.

15. Gemilerin düzenli ve sürekli olarak önceden belirlenmiş ve planlanmış iki veya daha fazla liman arasında yaptıkları taşımacılık türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Düzensiz (tramp) hat
B) Ro-Ro
C) Komple araç
D) Düzenli (liner) hat
E) Parsiyel araç

16. Aşağıdakilerden hangisi uluslararası ticarette taşınacak ürün için araç seçimini etkileyen faktörlerden biridir?

A) Ürünün fiyatı
B) Ürüne olan talep miktarı
C) Görevli personel sayısı
D) Ürünün fiziksel yapısı
E) Ülkeler arası mesafe

17. Aşağıdakilerden hangisi demir yolu taşımacılığında kullanılan taşıma sözleşmesi türüdür?

A) AWB B) B/L C) CMR D) FWR E) RWB

Ç) Aşağıdaki soruların cevaplarını noktalı alana yazınız.

18. Uluslararası ticarete konu olan malların taşınmasında taşıma yöntemleri karşılaştırıldığında en etkili yöntem hangisidir? Nedenini açıklayınız.

.....
.....
.....
..... .

19. Uluslararası ticarete konu olan malların sigortalanmasının amacı nedir?

.....
.....
.....
..... .

20. Dış ticarette tarafların sözleşme yapmalarının sebepleri nelerdir?

.....
.....
.....
..... .

F4
F3
F3-19

9. ÖĞRENME BİRİMİ

SERBEST BÖLGELER

KONULAR

9.1. SERBEST BÖLGENİN TANIMI
9.2. SERBEST BÖLGELERİN KURULUŞ AMACI
9.3. SERBEST BÖLGELERİN ÖZELLİKLERİ
9.4. SERBEST BÖLGELERİN AVANTAJLARI
9.5. SERBEST BÖLGELERİN TÜRLERİ
9.6. SERBEST BÖLGELERDE FAALİYETTE BULUNABİLECEK İŞLETMELER
9.7. SERBEST BÖLGELERDE GERÇEKLEŞTİRİLEN FAALİYETLER
9.8. SERBEST BÖLGELERDE ÖZELLİK ARZ EDEN İŞLEMLER
9.9. SERBEST BÖLGELERDE DÜZENLENEN BELGELER
9.10. TÜRKİYE'DE BULUNAN SERBEST BÖLGELER

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Serbest bölgenin tanımını
- Serbest bölgelerin kuruluş amacını
- Serbest bölgelerin özelliklerini
- Serbest bölgelerin avantajlarını
- Serbest bölgelerin türlerini
- Serbest bölgelerde faaliyette bulunabilecek işletmelerle ilgili bilgileri
- Serbest bölgelerde gerçekleştirilen faaliyetleri
- Serbest bölgelerde özellik arz eden işlemleri
- Serbest bölgelerde düzenlenen belgeleri
- Türkiye'de bulunan serbest bölgeleri

TEMEL KAVRAMLAR

depolama, faaliyet ruhsatı, gümrük rejimi, gümrüksüz satış, kıyı bankacılığı, serbest bölge, serbest liman, teknoloji transferi, transit bölge, üretim bölgesi, yabancı sermaye akışı, yatırım bölgesi

9.1. SERBEST BÖLGENİN TANIMI

Hazırlık Çalışmaları

1. **Bir bölgeye serbest giriş çıkış yapılabilmesi size ne ifade etmektedir?**
2. **Serbest bölgelere sunulan avantajlar bu bölgelerin gelişmesini nasıl etkiler?**

Serbest bölgeler; ticari, mali ve ekonomik alanlarda geçerli olan hukuki ve idari düzenlemelerin uygulanmadığı veya kısmen uygulandığı, sınai ve ticari faaliyetler için ülkenin diğer bölgelerine oranla daha geniş teşviklerin tanındığı ve fiziki olarak da ülkenin diğer kısımlarından ayrılan yerler şeklinde ifade edilir. Genel anlamı ile serbest bölgeler, bir ülkenin siyasi sınırları kapsamında yer alan fakat ithalat ve ihracat uygulamaları açısından gümrük bölgesi kapsamı dışında sayılan bölgelerdir. Serbest bölgeler bulundukları ülkelerin geri kalan kısımlarında uygulanmayan çeşitli imtiyazlara sahiptir.

Serbest bölge; yatırımların ve üretimin arttırılması, doğrudan yabancı yatırımların gelmesi ve teknoloji transferlerinin hızlandırılması gibi amaçlarla kurulur. Serbest bölgelerde ihracatı arttırmak için çeşitli teşvikler uygulanır.

Serbest bölgeler serbest ticarete destek hizmetleri, yeni teknoloji uygulama kapasiteleri ve istihdam olanakları sağlar. Serbest bölgeler, ülkenin ulusal ve uluslararası boyutta kalkınmasını sağlamak için kullanılan dış ticaret politikası araçları arasında önemli bir yere sahiptir. Ayrıca serbest bölgeler uluslararası ticaretin gelişmesine de katkı sağlar.

Ülkelerin gelişmişlik düzeylerine göre serbest bölgelerin adları ve uygulanma şekilleri farklılık gösterir. Bu nedenle uluslararası alanlarda farklı şekillerde adlandırılan serbest bölge uygulamaları mevcuttur (Şekil 9.1).

Şekil 9.1: Uluslararası alanda kullanılan serbest bölge adları

Avrupa Birliği'ne tam üye oluncaya kadar Türkiye'deki serbest bölgeler, gümrük ve dış ticaret yasalarının uygulanması bakımından Türkiye Gümrük Bölgesi dışında kabul edilir. Ayrıca bu tarihe kadar Türkiye'deki serbest bölgeler, menşe kurallarının uygulanması açısından Türkiye Gümrük Bölgesi içinde kabul edilir. Türkiye'de serbest bölgelerin işleyişi 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu ile düzenlemektedir. Serbest bölgeler ile Türkiye arasında yapılan ticarette dış ticaret rejimi uygulanır. Serbest bölgelerden Türkiye'ye satılan mallar ithalat rejimine tabidir. Türkiye'den serbest bölgeye satılan mallar ise ihracat rejimine tabidir. Ancak serbest bölgelerden diğer ülkelere ve diğer serbest bölgelere yapılan ticarette dış ticaret rejimi uygulanmaz. Bu nedenle serbest bölgelerden diğer ülkelere yapılan mal satışları gümrük prosedürlerine tabi olmadığı için daha uygun maliyetlerle ihracat yapılabilir.

3218 sayılı Kanun'da serbest bölgeler ile ilgili üç tanıma yer verilir:

İşletici: Serbest bölgeyi işleten, kamu kurum ve kuruluşu, yerli ve yabancı gerçek veya tüzel kişilerdir.

Kullanıcı: Faaliyet ruhsatı alan ve bölgede belirli bir iş yeri bulunan gerçek veya tüzel kişidir.

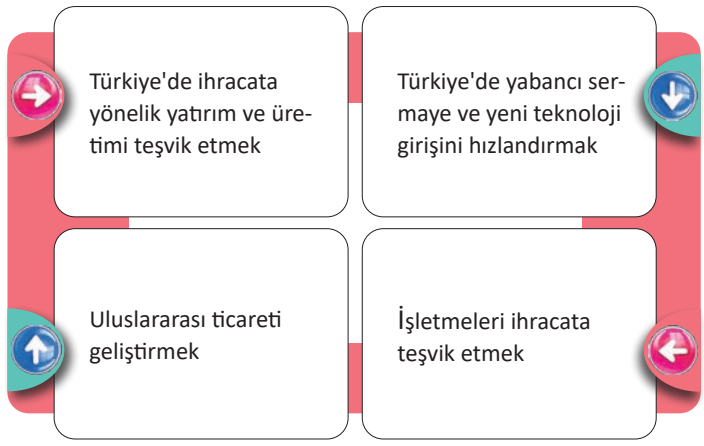
Döviz: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından konvertibl sayılan paralar veya ödemeyi sağlayan her nevi hesap ve belgeleri ifade eder.

9.2. SERBEST BÖLGELERİN KURULUŞ AMACI

Hazırlık Çalışmaları

1. **İhraç ürünlerine teşvik sağlanması ihracat miktarına nasıl etki eder? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **Uluslararası pazarlarda rakiplere göre daha düşük fiyatla ürün pazarlamak neden önemlidir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**

3218 Sayılı Serbest Bölgeler Kanunu'nun 1. maddesinde serbest bölgelerin kuruluş ve işletilmesine yönelik amaçlar Şema 9.1'de gösterilmiştir.

Şema 9.1: Serbest bölgelerin kuruluş ve işleyiş amaçları

Türkiye'de serbest bölgeler çeşitli işlevleri yerine getirmek için kurulur. Bu işlevler şunlardır:

- Ülkeye yabancı sermaye yatırımlarının ve teknolojilerin getirilmesine uygun alt yapının sağlanması
- Sanayinin ihtiyacı olan ham madde ve ara malların daha kolay, uygun miktarlarda ve kısa sürelerde hızlı bir şekilde karşılanması
- Sağlanan devlet teşvikleri ve sunulan avantajlarla daha uygun maliyetli mal üretimi ve ihracatın desteklenmesi
- Türkiye'ye dışarıdan gelen malların transit olarak diğer ülkelere satışının gerçekleştirilmesi
- Yeni istihdam imkânlarının oluşturulması
- Serbest bölgeden Türkiye'ye kolay ve hızlı bir şekilde ürünlerin sevk edilebilmesi

9.3. SERBEST BÖLGELERİN ÖZELLİKLERİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Bulunduğunuz çevreye en yakın serbest bölgenin konum özellikleri hakkında Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **Serbest bölgeleri normal gümrük kapılarından ayıran özellikler neler olabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınıza ifade ediniz.**

Serbest bölgeler, fiziki olarak ülke sınırları içinde yer almasına rağmen gümrük sınırları açısından ülkeden bağımsız olarak hareket edebilmektedir. Serbest bölgeler, gümrük rejimi açısından kapsam dışı bırakılmalarına karşın siyasi açıdan bulundukları ülkelerden bağımsız değildir. Serbest bölgelerin özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Serbest bölgeler; genellikle uluslararası transit yollara, limanlara ve havalimanlarına, kültür ve turizm merkezlerine yakın konumlarda kurulmaktadır.
- Serbest bölgelerdeki faaliyetler; genellikle vergi, resim, harç, gümrük ve kambiyo yükümlülükleri açısından muafiyetlere sahiptir.
- Serbest bölgelerdeki firmalar, üretim yapmak için ihtiyaç duydukları makine, teçhizat ve ham madde gibi girdileri gümrük vergisi ödemeden diğer ülkelerden ithal edebilir.
- Serbest bölgelerde ikamet etme izni bulunmamaktadır.
- Serbest bölgeler, bulundukları illerin sadece belli bir kısmını kapsar.
- Serbest bölgelerin yönetimi, kamu kuruluşları veya özel şirketler tarafından gerçekleştirilebilir.
- Serbest bölgeler, bulundukları ülkenin gümrük sınırları kapsamı dışında sayılmalarına karşın doğrudan ve dolaylı olarak gümrük idarelerinin denetimi altındadır.
- Serbest bölgeler, ülke sınırları içinde ve gümrük hattı dışında olmasına karşın siyasal ve hukuki açıdan bağımsız değildir.
- Serbest bölgelerde parasal işlemlerin tamamı konvertibl dövizler ile gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle enflasyon muhasebesi kolaylıkla uygulanabilir.
- Serbest bölgeler ekonomik ve ticari işlemler ile ilgili faaliyetlere odaklanılan özel alanlardır.
- Serbest bölgeler; mal girişlerinde menşe, miktar kısıtlaması gibi herhangi bir kısıtlama aranmayan depolama özelliğine sahip alanlardır.

- Serbest bölgelerden diğer ülkelere yapılan uluslararası ticari faaliyetlerde herhangi bir yerel gümrük mevzuatı uygulanmamaktadır.
- Serbest bölgelerde bankacılık, haberleşme, depolama, ulaşım gibi hizmetler en iyi kalitede sunularak uluslararası düzeyde altyapı ile hizmet verilmektedir.
- İşçilik ücretlerine ilişkin sunulan vergi istisnaları sayesinde serbest bölgenin bulunduğu ülkeye göre daha ucuz bir işçilik maliyeti oluşturulmaktadır.
- Serbest bölgelerin fiziki sınırları içinde kaçakçılığın önlenmesi için gerekli emniyet tedbirleri alınmaktadır.

9.1. Etkinlik

Aşağıdaki verilen bilgileri serbest bölgelerin özellikleri ve kuruluş amaçları açısından sınıflandırınız. Verilen başlıkların altındaki boşluklara başlığa uygun bilgileri yazınız.

Serbest bölgelerde ikamet edilemez.
Yeni teknolojilerin ülkeye gelmesini sağlar.
Gümrük idaresinin kontrolü altındadır.
Yeni istihdam olanaklarının oluşturulmasını sağlar.
Düşük maliyetlerde üretim yapılarak avantajlı fiyatlarla ihracat yapma imkânı sunar.
Vergi, harç ve gümrük muafiyeti vardır.
Ham madde ve ara mallara daha kolay ulaşılabilir.
Konvertibl dövizlerle ödeme yapılır.
Sınırsız sürede depolama imkânı sunar.
Sanayi ihtiyaçlarının hızlıca ve daha uygun miktarlarda karşılanmasını sağlar.

Serbest Bölgelerin Özellikleri

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Serbest Bölgelerin Kuruluş Amaçları

.....
.....
.....
.....
.....
.....

9.4. SERBEST BÖLGELERİN AVANTAJLARI

Hazırlık Çalışmaları

1. **Gümrükten mal giriş ve çıkışı yapılabilmesi için uyulması gereken prosedürlerin zaman ve maliyet açısından önemini arkadaşlarınızla tartışınız.**
2. **Serbest bölgelerin konumları neden önemlidir? Düşüncelerinizi ifade ediniz.**

Serbest bölgelerde faaliyet gösteren firmalara doğrudan ve dolaylı olarak çeşitli avantajlar sunulmaktadır. Bu avantajlar, firmaların uluslararası ticarette rekabet etme becerilerinin ve gelirlerinin artmasına olanak sağlamaktadır. Firmaların ve serbest bölgelerin faaliyet hacimlerinin artması ile ülkenin mali, ekonomik ve sosyal açıdan kalkınmasına da katkı sağlanır.

Serbest Bölgelerin Firmalara Sunduğu Avantajlar

Serbest bölgelerde faaliyet göstermek firmalara bazı avantajlar sağlamaktadır. Bu avantajlar şöyle sıralanabilir:

Vergi Avantajı: Üretim faaliyetinde bulunan firmalara çeşitli vergi muafiyetleri sunulmaktadır. Gerekli yasal şartları taşıyan firmaların personel ücretlerine ilişkin vergi avantajı da sağlanarak işçilik maliyetleri azaltılmaktadır. Ticari faaliyetlere ilişkin olarak gümrük vergisi uygulamalarında da firmalara vergi avantajı sunulur.

Depolama: Firmalar herhangi bir süre sınırlaması olmaksızın serbest bölgelerde ürün depolayabilir.

Ulusal ve Uluslararası Firma Eşitliği: Serbest bölgelerde sunulan teşvik ve imtiyazlardan faaliyet gösteren yerli veya yabancı tüm firmalar eşit şekilde yararlanır.

Hizmet Kalitesi: Firmalar ulaşım, haberleşme, bankacılık gibi temel hizmetlerden en uygun maliyetlerle yararlanır. Altyapı hizmetleri dünya standartlarına uygun şekilde sunulur.

Planlı Serbest Bölge Faaliyetleri: Serbest bölgelerdeki firmalara verilen faaliyet ruhsatının geçerlilik süresi farklılıklar gösterebilmektedir. Firmalar, faaliyet ruhsat sürelerine göre gelecek planlamaları yapar.

Stratejik Avantaj: Serbest bölgeler özellikle stratejik coğrafi konumlarda kurulmaktadır. Serbest bölgelerin konumları firmaların önemli ticaret merkezlerine, büyük pazarlara ve önemli bağlantı yollarına kolaylıkla ulaşmalarını sağlamaktadır.

Tedarik Zinciri: Ulusal ve uluslararası tüm pazarlara erişim imkânı sayesinde üretim girdileri en uygun maliyetlerle tedarik edilir. Uluslararası pazarlara ulaşabilme şansına sahip olan firmalar, bu sayede üretim için gerekli ham madde, ara mal ve makine gibi ihtiyaçlarını uygun fiyatlarla geniş pazar ağından karşılayabilir. Böylelikle düşük maliyetlerle üretim yapan firmalar uygun fiyatlarla ürün pazarlayabilir. Uygun fiyatlı ürünler sunmak, ihracat yaparken önemli bir rekabet avantajı oluşturur.

Asgari Düzeyde Prosedür Süreci: Serbest bölgelerde azaltılan prosedürler sayesinde firmalar tedarik, üretim, pazarlama gibi süreçleri daha hızlı ve ihtiyaçlara uygun şekilde yönetebilir.

Enflasyon Muhasebesine Uyumluluk: Serbest bölgelerde her türlü faaliyet, döviz ile gerçekleştirilir. Böylelikle daha gerçekçi bir enflasyon muhasebesi uygulanabilir.

Orta ve Uzun Vadede Geleceği Planlama: Firmalar faaliyet ruhsat süreleri doğrultusunda orta ve uzun vadede gelecek planlamaları yapabilir.

Serbest bölgeler, firmaların yanı sıra bulundukları ülkelere de dolaylı olarak çeşitli katkılar sunar. Firmalar açısından oluşan avantajlar dolaylı olarak ülke ekonomilerinin gelişmesine de yön vermektedir.

Serbest Bölgelerin Ülke Ekonomilerine Katkısı

Serbest bölgeler, bulundukları ülkelerin ekonomilerine çeşitli katkılar sağlar. Serbest bölgelerin ülke ekonomilerine sundukları katkılar şu şekilde sıralanabilir:

İhracat Artışı: Serbest bölgelerde faaliyet gösteren firmalara sunulan vergi muafiyetleri, ihraç mallarının maliyet ve fiyatlarının düşmesini ve dış pazarlarda ürünün rekabet gücünün ve satışının artmasını sağlar. Ayrıca serbest bölgeye girişi yapılan tüm ham madde, iş gücü, elektrik, su gibi üretim faktörleri ev sahibi ülke açısından ihracat niteliğindedir. Dolayısıyla serbest bölgelerde kullanılan tüm bu girdiler ülkenin ihracat rakamlarının da artmasını sağlar. Artan ihracat rakamları ülkelerin cari ve dış ticaret açığı ile mücadelesini kolaylaştırır. Ülkelerin dışa bağımlılıklarını azaltır.

Kolaylıkla İthalat Yapma İmkânı: Serbest bölgelere giriş normal bir ülke sınırına girişteki mevzuattan ve sınırlamalardan arındırılmıştır. Normal gümrük girişinden farklı olarak serbest bölgeler doğrudan ve hızlıca ithalat yapılmasına olanak sunar. İthalatçılar, ithal ettikleri malların tamamını serbest bölgelerde depolayarak ülkeye mal girişini sadece ihtiyaç duyulan miktarlarda gerçekleştirebilir. Böylelikle malın tamamı için yüksek oranda gümrük vergisi ödemek yerine sadece kullanılan kısmına ait gümrük vergileri parça parça ödenebilir. Ayrıca yerli üreticiler, serbest bölgeden ülkeye mal ithal etmeden önce malların istenilen nitelikte olup olmadığını kontrol edebilir. Normal ithalattan faklı olarak malın serbest bölgede doğrudan görülebilme imkânı vardır.

Yabancı Sermaye Akışı ve Teknoloji Transferi: Serbest bölgelerde önemli teşvikler ve muafiyetler sunulması, bürokratik işlemlerin ve devlet müdahalesinin asgari düzeyde olması bu bölgeleri cazip hâle getirir. Uluslararası şirketler kendi ülkelerine kıyasla daha uygun arazi, altyapı, iş gücü olanakları sunan serbest bölgelere yatırım yapmayı tercih edebilir. Uluslararası şirketler yaptıkları yatırımlarla bölgeye hem sermaye hem de yeni teknolojileri getirmektedir. Ancak getirilen bu yeni teknolojiler konusunda teknik bilgi ve uzmanlığın sağlanması gerekecektir. Bu nedenle yatırımcılar ülkelerinden teknoloji konusunda uzman iş gücünü de beraberlerinde getirecektir. Böylelikle serbest bölge, yeni teknolojinin gelmesine ve kalifiye iş gücünün yetiştirilmesine aracılık ederek bulunduğu ülkenin gelişimine katkı sağlar.

Ülkeye Döviz Kazandırıcı Etki: Serbest bölge içerisinde elde edilen kazançlar, işçi ücretleri, depo kiraları, arazi kiraları, kredi faizleri gibi tüm ödemeler; Türk lirası cinsinden yapılabileceği gibi yabancı para cinsinden de yapılabilir. Serbest bölge içinde gelir unsurlarının yabancı para cinsinden yapılması ülkenin döviz rezervlerini arttırıcı olumlu bir etkiye sahiptir.

Transit Ticaretin Geliştirilmesi: Transit ticarete uygun olmaları serbest bölgelerin daha fazla önem kazanmalarına neden olur. Türkiye'nin stratejik konumu transit ticarete oldukça elverişli olduğundan Türkiye'deki serbest bölgeler transit ticaret gelirlerinin artmasını sağlar.

Yeni İstihdam Olanakları: Serbest bölgeler doğrudan veya dolaylı olarak pek çok yeni istihdam olanağı sağlar. Serbest bölgelere yapılan yatırımlar yeni iş gücü ihtiyacı oluşturur. Ancak oluşan iş gücü ihtiyacının ülkeden karşılanması önemlidir. Artan iş gücü ihtiyacı ülke ekonomisine işsizliği azaltıcı yönde

olumlu katkı sunar. Oluşturulacak istihdamın niteliği ve miktarı, serbest bölgenin türüne göre değişiklik gösterir. Örneğin serbest üretim bölgeleri özellikle emek yoğun nitelikte iş gücü gerektirir ve serbest ticaret bölgelerinden daha fazla istihdam imkânı sunar. Serbest bölgelerde iş gücü ihtiyacının karşılanmasında özellikle kadın iş gücünün kullanılması ile en küçük toplum birimi olan ailenin tüm fertlerinin kültürel ve sosyal gelişimi de desteklenir.

Serbest bölgeler vergi kaybı, ithalat baskısı, yasa dışı faaliyetlerde artış, kaçakçılık riskinin yükselmesi, yerli firmalarla rekabet, sosyal yapının bozulması, ücret adaletsizliği, çevre kirliliği, kaynak israfı gibi çeşitli olumsuzluklara da neden olabilir. Bu nedenle serbest bölgelerin amaçlarına uygun şekilde kuruluş ve işleyişin gerçekleştirilmesi önemlidir.

9.5. SERBEST BÖLGELERİN TÜRLERİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Çevrenizde ticaretle uğraşan işletmeleri ticari faaliyetlere göre gruplandırınız.**
2. **Bir bakkal ile fırın işletmecisini satışını yaptıkları ürüne olan katkıları üretim açısından karşılaştırarak sınıf ortamında tartışınız.**

Uygulama şekilleri, ekonomik ve politik amaçlar, farklı faaliyet alanları gibi etkenlere bağlı olarak serbest bölgelerin farklı türleri şunlardır:

Serbest Ticaret Bölgesi: Özellikle limanların ya da havalimanlarının yakın çevrelerinde kurulan, yerel gümrük mevzuatından veya vergilerden kısmen veya tamamen muafiyet sağlanan ticaret alanlarıdır. Serbest ticaret bölgeleri; üretim, montaj, elleçleme, depolama, paketleme, ambalajlama, etiketleme, sergileme, ayıklama gibi faaliyetlerin hızlı, kolay ve serbest şekilde gerçekleştirildiği bölgelerdir. Bu bölgelerde üretim faaliyetleri gerçekleşmez. Serbest ticaret bölgelerinin açık ve kapalı olmak üzere iki ayrı türleri şunlardır:

- **Açık serbest bölgeler** yerel gümrük mevzuatından tamamen muaf alanlardır. Her türlü ticari faaliyete izin verilen bu bölgelere herhangi bir kısıtlama yoktur.
- **Kapalı serbest bölgeler** yerel gümrük mevzuatının belirli bir kısmından muaf alanlardır. Bu bölgelerde gerçekleştirilecek faaliyetlere ilişkin sınırlar ve kısıtlamalar önceden net bir şekilde belirlenir.

Serbest Üretim Bölgesi: Az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde sıklıkla görülen serbest bölge şeklidir. Genellikle hafif sanayi mallarının emek yoğun olarak üretim ve montajının yapıldığı bölgelerdir. Uygulanan üretim teşvikleri ve muafiyetleri ile bu bölgeler yabancı yatırımcılar için cazip hâle getirilir. Böylece ülke ihracatının gelişmesi hedeflenir. Bundan dolayı bu bölgeler "ihracat işleme alanları" olarak da adlandırılır. Bölgeye ithal edilerek getirilen ham madde ve parçalar tamamen ihracata yönelik üretim için kullanılır.

Serbest Yatırım Bölgesi: Serbest yatırım bölgesi, yatırımların arttırılması amacıyla özellikle geri kalmış veya kalkınmamış bölgelerin özel teşviklerle donatılması ile oluşturulur. Ülkeler, ekonomik ve ticari açıdan geri kalmış bölgelere sundukları teşviklerle bu bölgeleri özellikle yerli yatırımcılar için cazip hâle getirmeye çalışmaktadır. Bölgeye yapılan yerli yatırımların çoğalması bölgede istihdam artışına ve eko-

nomik gelişmeye katkı sağlar. Oluşturulan çeşitli avantajlar ile bölgesel küçük firmaların üretimlerinin ve istihdamlarının arttırılması da desteklenmektedir.

Serbest Liman: Serbest limanlar, serbest ticaret bölgelerinin bir hava veya deniz limanında kurulan daha daraltılmış bir örneğini temsil eder. Ülkede yer alan bir limanın ihracat, ithalat, nakliye gibi dış ticaret fonksiyonları açısından serbest bir hâle getirilmesidir. Bir limanın belirli bir kısmı veya tamamı serbest liman olarak ilan edilebilir. Serbest limanlarda normal limanlara göre vergi, depolama, işçilik, yükleme ve boşaltma gibi faaliyetlerden daha düşük ücretlerle yaralanma imkânı sunularak kullanıcılara avantaj sağlanır. Serbest limanların şehir görünümü kazandırılan türleri de bulunmaktadır. Şehir görünümlü özel limanlarda oteller, gümrüksüz alışveriş imkânı sağlayan dükkânlar, antrepolar ve eğlence merkezleri gibi ek imkânlar sunulmaktadır. Türkiye'de serbest liman uygulamasının yapıldığı herhangi bir liman veya bölge bulunmamaktadır. Hong Kong, Singapur, Brezilya, Bahama Adaları ve Manus serbest şehirlere örnek gösterilebilen dünyanın önde gelen serbest limanları sayılır. Kopenhag, Danzing ve Hamburg limanları ise Avrupa'nın önemli serbest limanlarına örnek gösterilebilir.

İkiz Fabrikalar: Komşu ülkeler arasında karşılıklı ticari avantaj sağlamak amacıyla kurulan serbest bölge türüdür. İkiz fabrikalarda sadece sınır komşusu olan iki ülke arasında karşılıklı ticaret hacminin arttırılması hedeflenir. Amerika Birleşik Devletleri ile Meksika sınırında yer alan serbest bölge buna örnek gösterilebilir. Meksikalı firmalar, Amerika Birleşik Devletleri'nde üretilen ürünleri önce gümrüksüz bir şekilde ithal etmektedir. Meksika'daki ucuz işçilik ile montaj gerçekleştirildikten sonra ürünler tekrar ABD'ye ihraç edilmektedir. ABD ise ürünün tamamına gümrük vergisi koymak yerine sadece Meksika'da gerçekleştirilen değer kısmına vergi koymaktadır. Böylelikle her iki ülke mukayeseli (karşılaştırmalı) üstünlükten faydalanmaktadır.

Transit Bölge: Ulaşım ağı açısından yeterli lojistik kapasite ve imkânı olmayan ülkeler, denize kıyısı bulunan ve lojistik açıdan avantajlı ülkelerde depolama ve nakliye merkezleri kurarak transit bölge oluşturmaktadır. Bu bölgelerde imalat faaliyetlerinden daha çok elleçleme, paketleme, etiketleme ve depolama gibi faaliyetler gerçekleştirilir. Denizlere veya okyanuslara kıyısı olan ve ticarete elverişli önemli yollar üzerindeki ülkeler, transit bölgeler kurarak bu stratejik avantajlarından yararlanmaktadır. Bu bölgelerde genellikle imalat faaliyetlerine izin verilmektedir. Faaliyetler malların bu bölgelere güvenli bir şekilde ulaşması, depolanması veya tekrar ambalajlanması şeklinde yürütülür.

Serbest Çevre: Genellikle ülkelerin az gelişmiş veya gelişmemiş, kalkınamamış alanlarına kurulan bölgelerdir. Ülke içinde temininde sıkıntı olan yerel tüketim ihtiyaçlarının karşılanması için ürün ithalatına yönelik faaliyetlerde bulunulur. Özellikle gümrük ayrıcalığına sahip olarak ithal edilen yiyecekler, ilaçlar, sermaye malları ve acil tüketim ihtiyaçlarının karşılandığı bölgelerdir.

Serbest Bankacılık Bölgeleri ve Kıyı Bankacılığı: Uluslararası piyasalarda bulunan sermayenin ülkeye çekilmesi amacıyla kurulan bölgelerdir. Ülkedeki bankacılık sektörünün işleyişini düzenleyen yasa ve yönetmeliklerin kapsamı dışında tutulan ve serbest bankacılık faaliyetlerine göre yürütülen bölgelere **serbest bankacılık bölgeleri** denir. Serbest bankacılık bölgelerinde gerçekleştirilen faaliyetlere ise **kıyı bankacılığı** denir. Bu bölgelerde özellikle bankacılık alanında çeşitli teşvik ve muafiyetler sağlanmaktadır. Kredi verme şartları, faiz oranları ve döviz müdahaleleri gibi konularda sağlanan esneklikle bankacılık işlemleri kolaylıkla gerçekleştirilir. Genel olarak bu tür bir bankacılık hizmetinin yapılabilmesi için banka şubelerinin sınırları belirlenmiş bir alanda kümelenmesi gerekir. Ancak yasal şartlar sağlandığı takdirde belirli bir alan olmadan da kıyı bankacılığı yapılabilir. İsviçre ve Panama dünyadaki önemli kıyı bankacılık bölgeleridir.

Serbest Sigortacılık Bölgeleri: Ülkedeki sigorta sektörü için geçerli kural ve kısıtlamaların azaltıldığı veya tamamen kaldırıldığı bölgelerdir. Serbest sigortacılık faaliyetleri; kaza, sağlık, yangın gibi standart sigorta işlemlerinden daha geniş çaplı ve uluslararası nitelikte gerçekleştirilir. Bölgedeki ticari riskler uluslararası sigortacılık faaliyetleri ile karşılanmaktadır.

Özel Ekonomik Bölgeler: Özel ekonomi bölgeleri; birden fazla il veya ilçeyi kapsayan, belirli bir amaca uygun inşa edilmiş alt bölgelerden oluşan sınırlandırılmamış bölgelerdir. Özel ekonomik bölgelerde sanayi ve teknoloji altyapıları, liman, havalimanı, okullar, yerleşim alanları, ticaret yapıları, kültür sanat ve turizm yapıları gibi farklı alanlar yer alır. Birlikte yönetilen bu tesisler, ülkenin geri kalan alanlarından farklı idari, mali ve yasal düzenlemelere sahiptir. Çin'de bu nitelikteki serbest bölgeler, geleneksel imalat sanayi faaliyetlerinin yanı sıra birçok sektörü kapsayan geniş bir faaliyet yelpazesine sahiptir.

Teknoloji Serbest Bölgesi: Yeni ve yüksek teknoloji ile teknolojik üretim faaliyetlerinin geliştirilmesi amaçlanarak bazı teşvik, avantaj ve altyapı imkânlarıyla kurulan bölgeler **teknoloji serbest bölgeleri** olarak adlandırılır. Teknoloji serbest bölgeleri çeşitli kamu, eğitim kurumu veya özel sektör girişimleriyle kurulabilir. Bu bölgeler, bulundukları ülkenin mevzuatına ve ana faaliyet alanlarına göre "Teknoloji Serbest Bölgesi", "Teknoloji Geliştirme Merkezi-Teknopark", "Ar-Ge Merkezi" ve "Kuluçka Merkezi" gibi farklı adlar ile kurulur. Türkiye'de TÜBİTAK-MAM Teknoloji Serbest Bölgesi bu nitelikte bir serbest bölgedir. Teknoloji serbest bölgeleri sağlamış oldukları avantajlar açısından doğrudan bir serbest bölge çeşidi sayılmaktadır. "Teknopark" veya "Teknokent" kısaltma adları ile anılan teknoloji geliştirme bölgeleri, "Ar-Ge Merkezi" ve "Kuluçka Merkezi" oluşumları ise vergi ve maliyet açısından bazı avantajlar sundukları için dolaylı olarak serbest bölge gibi görünmektedir.

Serbest İthalat Bölgesi: Serbest bölgelerin öncelikli kurulma amaçları ihracatı arttırmak olsa da bazen bu bölgelerde ithalatın arttırılması da hedeflenebilmektedir. Özellikle dış ticaret fazlası oluşan bazı ülkeler dış ticaret dengesini sağlamak amacıyla ithalatı arttırma yoluna başvurabilir. Bu nitelikteki ülkeler ithalat işlemlerini kolaylaştırılmak amacıyla serbest ithalat bölgeleri kurmaktadır.

Bilgi Notu

Gümrüksüz satış mağazaları gibi özel gümrük kolaylıkları sunulan alanlar da serbest bölge uygulama mantığına sahip alanlara örnek gösterilebilir.

Gümrüksüz satış mağazaları [free shop (firi şoup)], genel olarak ülkeye yoğun yolcu giriş çıkışının gerçekleştiği havalimanı ve sınır gümrük kapılarında kullanılan mağazaları kapsar. Bu mağazalar, pasaport ile ülkeye giriş çıkış yapan yolculara yanlarında taşıyabilecekleri miktarda ülke iç piyasasından ucuz ürün temin etme imkânı sunar. Kişilere ülkenin yürürlükteki mevzuatlarının izin verdiği limitlerde gümrük vergisi alınmaksızın perakende satış yapılır. Gümrüksüz satış mağazalarında normal bir serbest bölge gibi toptan ve büyük çaplı ticari faaliyetler, ihracat, ithalat ve transit ticaret yapılmaz. Ancak bu alanlar, limit dâhilinde çeşitli mallara gümrük vergisi muafiyeti sunması açısından serbest bölge uygulaması niteliğindedir.

9.6. SERBEST BÖLGELERDE FAALİYETTE BULUNABİLECEK İŞLETMELER

Hazırlık Çalışmaları

1. **Bir havalimanında hangi tür işletmeler bulunur?**
2. **Bir liman bölgesinde hangi tür işletmeler faaliyet göstermektedir?**

Faaliyet ruhsatı alan ulusal veya uluslararası gerçek veya tüzel kişiler serbest bölgelerde faaliyette bulunabilir. Türk Ticaret Kanunu'na uygun, ticaret siciline tescil ettirilmiş ve T.C. Ticaret Sicil Gazetesi'nde ilan edilmiş, tacir sıfatına sahip ulusal şirketler serbest bölgelerde faaliyet gösterebilir. Ayrıca kendi ülkelerinde kuruluş işlemlerini tamamlamış uluslararası gerçek veya tüzel kişiler serbest bölgelerde faaliyet gösterebilir (Görsel 9.1).

Görsel 9.1: Serbest bölgelere ilişkin faaliyet örnekleri

Serbest bölge faaliyetleri için merkezi Türkiye'de bulunan firmaların "serbest bölge şubesi" oluşturup ayrı muhasebe kaydı tutarak faaliyette bulunmaları gerekir. Serbest bölgede faaliyet göstermek için serbest bölgede bir adres gösterilerek yeni şirket kurulması da mümkündür. Bu durumda yeni kurulacak şirketin ana sözleşmesinin bir örneğinin Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğü'ne verilmesi gerekir.

Serbest bölgelerdeki firmalar %100 yerli veya yabancı sermaye ile faaliyet gösterebilir. Ulusal veya uluslararası firmalar serbest bölgelere sunulan muafiyet ve desteklerden eşit olarak yararlanır.

Serbest bölgelerde başvuru ve faaliyet sürecine dair tüm bürokratik işlemlerin azaltılmış olması bu bölgelerdeki ticareti kolaylaştırmaktadır. Ulusal veya uluslararası gerçek veya tüzel kişiler, faaliyet ruhsatı alarak serbest bölgelerde faaliyet gösterebilir, sunulan teşvik ve avantajlardan yararlanabilir.

9.7. SERBEST BÖLGELERDE GERÇEKLEŞTİRİLEN FAALİYETLER

Hazırlık Çalışmaları

1. **Ticari faaliyette bulunan işletmeler nelerdir? Örnek veriniz.**
2. **Sınai işletme kavramı size ne ifade etmektedir? Açıklayınız.**

Dünya genelinde serbest bölgelerin birbirlerinden farklı faaliyetleri gerçekleştirmek amacıyla planlandığı ve kurulduğu görülür. Zamanla ekonomik ve ticari beklentilerin farklılaşması sonucunda serbest bölgeler birçok faaliyeti bir araya getiren yapılar hâline gelmiştir.

Gelişmekte olan ülkelerde genellikle üretim ağırlıklı faaliyetlerin yapıldığı serbest bölgeler yer almaktadır. Gelişmiş ülkelerde ise genellikle ticaret ağırlıklı faaliyetlerin yapıldığı serbest bölgeler bulunur.

Serbest bölgelerde Yüksek Planlama Kurulu tarafından uygun görülen her türlü sınai, ticari ve hizmetle ilgili faaliyetler gerçekleştirilir (Şekil 9.2).

Şekil 9.2: Serbest bölgelerde yapılabilecek faaliyetler

Serbest bölgelerde faaliyet göstermek için "Faaliyet Ruhsatı Müracaat Formu" ile başvuru yapılmalıdır. Faaliyet ruhsatı için yapılan müracaatların değerlendirilmesinde dikkate alınan unsurlar şunlardır:

- Faaliyet, yoğunlukla yurt dışına satışa yönelik üretim faaliyeti niteliğinde olmalıdır.
- Alım satıma yönelik faaliyetler yurt dışına satış öncelikli olarak yapılmalıdır. Ancak belli oranlarda ham maddenin, ara mallarının ve yatırım mallarının yurt içine satışı için öncelikli olarak izin verilebilir.
- Müracaatı yapılan faaliyetler sağlığa ve çevreye duyarlı nitelikte olmalıdır (Görsel 9.2).
- Faaliyetlerin Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğü tarafından belirlenen hassas ürünleri içermemesi ve yurt içi piyasada haksız rekabete neden olmaması gerekir.
- Faaliyet yapılacak alan belli kapasitede istihdam sağlamalıdır.
- Faaliyetler yeni veya yüksek teknolojiler içermelidir.
- Faaliyetler uluslararası ticarete katkı verecek bir hizmet niteliği taşımalı ve serbest bölgedeki sektörel uzmanlaşmaya katkı sağlamalıdır.
- Bölgenin fiziki ve altyapı şartları faaliyet içeriğine uygun olmalıdır.

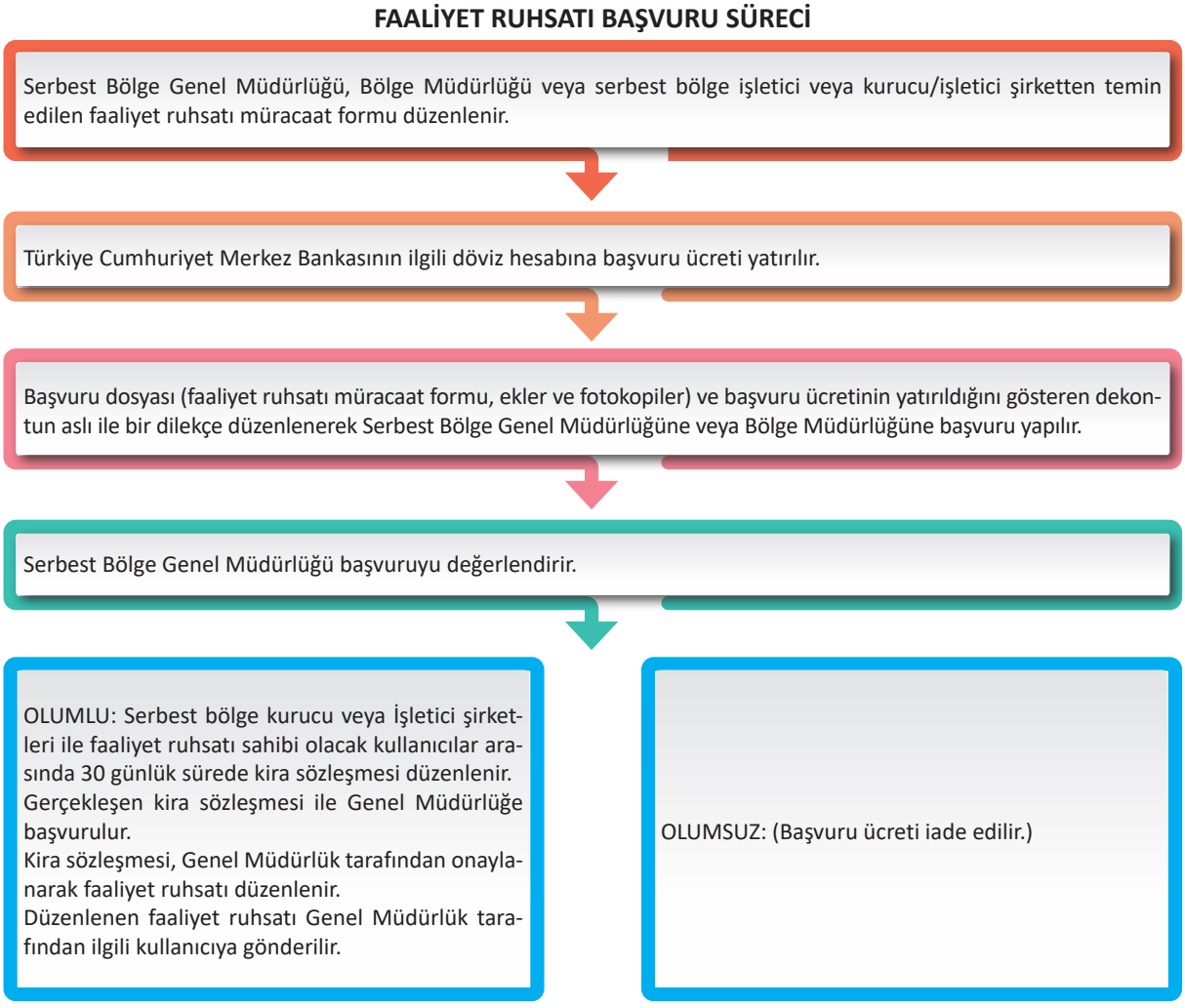
Görsel 9.2: Çevreye duyarlılık

Bu şartların yanında başvuru yapan firma ve ortaklarının performans, üretim, ticaret ve sermaye büyüklükleri gibi nitelikleri de önem arz eder. Türkiye'deki ve dünyadaki genel ekonomik durum, ulusal ve uluslararası piyasaların arz ve talep dengesi, ülke iç piyasasının rekabet gücünün korunması gibi nedenlerle ihtiyaç oldukça bunlara ilave şartlar getirilebilir.

Serbest bölgelerde faaliyette bulunmak için faaliyet ruhsatı almak isteyen firmanın Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğüne veya Serbest Bölge Müdürlüğüne başvurması gerekir. Başvuru dilekçesine eklenmesi gereken belgeler şunlardır:

- Faaliyet ruhsatı müracaat formunun aslı ve bir fotokopisi (Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğü, Serbest Bölge Müdürlüğü veya serbest bölgenin işletici/kurucu-işletici şirketinden temin edilebilir.)
- Başvuru yapan firma ve serbest bölgede yapmayı planladığı faaliyet konusu hakkında bilgi
- İmza yetkilisi kişilerin yetki belgeleri ve imza sirküleri (varsa firma temsilcisine ait yetki belgesi ve imza beyannamesi)
- Başvuru yapan firmanın kuruluş ilanı, son sermaye ve ortaklık yapısının yayımlandığı Türkiye Ticaret Sicil Gazeteleri ve ticaret ve/veya sanayi odası kaydı (Yabancı firmalar için kendi ülkelerinde geçerli olan kuruluş belgesinin Türkiye'nin o ülkedeki temsilciliği tarafından onaylanmış örneğidir.)
- Firmanın son üç yıla ait bilançosu, kâr ve zarar dağıtım tablosu
- Merkez Bankasına başvuru ücretinin yatırıldığını gösteren banka dekontunun aslı ve bir fotokopisi
- Son üç yıl içinde Türkiye'ye yurt dışından getirilen döviz tutarını gösteren belgeler

Faaliyet ruhsatı almak için yürütülecek başvuru süreci Şema 9.2'deki gibidir.

Şema 9.2: Faaliyet başvuru süreci

Bazı serbest bölgelerde arazi özel sektöre aittir. Bu tür serbest bölgelerde firmalar için kiralama seçeneğinin yanı sıra araziyi veya iş yerini satın alma imkânı da vardır. Faaliyet ruhsatını alan yatırımcı kullanıcıların Bölge Müdürlüğüne hazırlattıkları inşaat projelerini uygulamak için başvuru yapmaları gerekir. Başvuru sonucunda "inşaat ruhsatı" alan yatırımcılar inşaat süreci tamamlanınca "iskân ruhsatlarını" alır. İskân ruhsatını alan yatırımcılar faaliyetlerine başlayabilir.

Araştırınız

İskân ruhsatı (yapı kullanma izni) nedir? Araştırma sonuçlarını arkadaşlarınızla paylaşınız.

Faaliyet ruhsatı müracaat formu toplam 10 sayfadan oluşmaktadır. Kapak sayfasının ardından 1. sayfada açıklamalar, 2. sayfada T.C. Ticaret Bakanlığına sunulmak üzere bir dilekçe örneği yer alır. Form 3. sayfadan itibaren bölümler hâlinde düzenlenmiştir. Matbu olarak hazırlanmış form, başvuru yapılacak faaliyet alanına ilişkin bilgiler doğrultusunda düzenlenir. Faaliyet ruhsatı müracaat formunda yer alan bölümler Tablo 9.1'de gösterilmiştir.

Tablo 9.1: Faaliyet Ruhsatı Müracaat Formunda Yer Alan Bölümler ve İçerik Bilgileri

1. Bölüm	Müracaatçıyı tanıtıcı bilgiler (ad, ticaret unvanı, adres ve faaliyet konusu, şirketin kuruluş tarihi, sermaye ve ortaklık bilgileri, varsa temsilci veya ana şirket bilgileri)
2. Bölüm	Serbest bölgede yapılacak faaliyetler (üretim, alım satım, iş yeri kiralama, montaj, demontaj, depo işletmeciliği, bakım onarım, bankacılık ve diğerleri)
3. Bölüm	Serbest bölgeye transfer edilecek sermaye tutarı (ayni ve nakdî sermaye tutarı)
4. Bölüm	Daha önce başvurulan serbest bölge varsa veya diğer serbest bölgelerde sahip olunan bir faaliyet ruhsatı varsa bunlara ait bilgiler (serbest bölgenin adı, faaliyet konusu ve faaliyet ruhsat numarası)
5. Bölüm	Talep edilen faaliyet ruhsatı süresi (kiracı firmalar ve yatırımcı firmalar)
6. Bölüm	Faaliyetler nedeniyle ortaya çıkacak atıkların neler olduğu, bu atıkların nasıl bertaraf edileceği, geri kazanıma konu edileceği, çevre kirliliğinin nasıl önleneceği konularına ilişkin açıklama bölümü
7. Bölüm	Talep edilen alan (hazır kiralayacaklar için kapalı alan ve bina inşa edecekler için açık alan metrekaresi)
8. Bölüm	İnşaat programı (açık alan kiralayıp bina inşa edecekler tarafından inşaata ilişkin verilen bilgiler)
9. Bölüm	Serbest bölgede yapılacak yatırım harcamaları (bina, makine ve teçhizat, iş gücü ve diğer harcamaların toplam miktarları, Türkiye'den ve yurt dışından ayrı ayrı ve toplam yapılacak harcama miktarları)
10. Bölüm	Serbest bölge faaliyetleri için çalıştırılacak personel bilgileri (yönetici, büro personeli, vasıflı ve vasıfsız işçi sayıları, T.C. uyruklu ve yabancı uyruklu ayrı ayrı ve toplam olarak işçi sayıları ve yabancı uyruklu personel istihdamı gerekçelerinin açıklanma kısmı)
11. Bölüm	Faaliyete geçildiğinde tahminî yıllık işletme harcamaları (ham madde ve ara malları, işçilik ve personel giderleri, kredi ve faiz gibi finansman giderleri, patent ve lisans gibi gayri maddi haklar ve diğer giderlerin Türkiye'den ve yurt dışından ayrı ayrı ve toplam tahminleri)
12. Bölüm	Serbest bölgede yapılacak faaliyet şekillerine yönelik bilgiler (üretilecek veya alım satım yapılacak mallara ilişkin bilgiler, malların adı, GTİP numarası, depo işletmecilik bilgileri, montaj, demontaj, iş yeri kiralama, bakım onarım ile ilgili faaliyetlere ilişkin tahminî mal ve miktar bilgileri)

9.2. Etkinlik

Sınıf içinde gruplar oluşturunuz. Her bir grup için Türkiye'deki serbest bölgelerden birini seçiniz ve aşağıdaki etkinlikleri grup arkadaşlarınızla birlikte sırasıyla gerçekleştiriniz.

- Serbest bölgelere ait genel ağ sayfalarından faaliyet ruhsatı müracaat formuna erişim sağlayınız.
- Grup üyeleri arasında belirlenen bir faaliyet alanına uygun olarak kimlik, adres, telefon gibi bilgileri oluşturunuz.
- Faaliyet alanına uygun olarak müracaat formunun hangi bölümlerinin doldurulacağını belirleyiniz.
- Görsel 9.3'te verilen 1. Bölüm örnek sayfasını belirlediğiniz faaliyet alanına uygun olarak düzenleyiniz.
- Bir sunu hazırlayarak belirlenen bilgiler doğrultusunda başvuru formunun doldurulmasına ilişkin aşamaları diğer grup üyeleri ile paylaşınız.

1.BÖLÜM Section 1	MÜRACAATÇIYI TANITICI BİLGİLER Information about the Applicant

Adı /Ticaret Unvanı : .....
Name / Trade Name .....

Merkez Adresi : .....
Headquarters' Address .....

Faaliyet Konusu : .....
Type of Activity : .....

E-Posta : ..... **Telefon:** ..... **Belgegeçer :**.....
E-Mail Phone Fax

Kayıtlı Bulunulan Ticaret ve/veya Sanayi Odası ve Kayıt No : .....
Registered Chamber of Commerce and/or Industry, and Registration No.

Kuruluş Tarihi : .....
Establishment Date

Kayıtlı Sermayesi : ..... **Ödenmiş Sermayesi:** .....
Registered Capital Paid-in Capital

Ortak Sayısı : ..... **Yerli Ortak Payı %:** ..... **Yabancı Ortak Payı %:** .....
Number of Partners Local Partner's Share Foreign Partner's Share

Başlıca Ortakların İsimleri Names of Main Partners	**Uyruğu** Nationality	**Ödenmiş Sermayedeki Payı (%)** Share in the Paid Capital (%)	**Kimlik ya da Vergi No** ID or Tax ID Number
1)	.....	.....	.....
2)	.....	.....	.....
3)	.....	.....	.....
4)	.....	.....	.....
5)	.....	.....	.....

(**Varsa) Temsilcinin /** (If Any) Representative's

Adı / Name : .....

Adresi /Address : .....

Telefon / Phone : ..... **Belgegeçer/ Fax** : .....

E-Posta / E-Mail : .....

(**Varsa) Ana Şirketin /** (If Any) Main Firm's

Unvanı / Trade Name : .....

Adresi / Address .

Görsel 9.3: Faaliyet ruhsatı müracaat formunun 1. Bölüm örnek sayfası

Araştırınız

Serbest bölgelerde faaliyete başlayabilmek için gerekli olan faaliyet ruhsatı müracaat formunun içeriğini araştırınız.

Serbest bölgelerde faaliyet gösterecek firmalar için faaliyet ruhsatları, farklı sürelerde kullanım hakkı sunar (Şekil 9.3). Ayrıca serbest bölgelerde yatırımcı kullanıcılara Hazine mülkiyetine ait olan arazi, arsa ve binaları kiralanma imkânı sunulabilir. Hatta bunlar üzerinde 49 yıla kadar irtifak hakkı kullanım imkânı da tanınabilir.

Hazır iş yeri kiralayan kiracı-kullanıcı firmalar için 15 yıl

Hazır iş yeri kiralayan üretici-kiracı-kullanıcı firmalar için 20 yıl

Kendi iş yerini inşa eden yatırımcı-kullanıcı firmalar için 30 yıl

Kendi iş yerini inşa eden üretici-yatırımcı-kullanıcı firmalar için 45 yıl

Şekil 9.3: Faaliyet ruhsatı kullanım süreleri

Faaliyet ruhsat süresi bitmek üzere olan işletmelerin faaliyetlerine ara vermeden devam edebilmeleri için faaliyet ruhsat süreleri dolmadan önce, Serbest Bölgeler Uygulama Yönetmeliği'ne göre Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğüne veya Serbest Bölge Müdürlüğüne tekrar müracaat etmeleri gerekir. Başvuru uygun görülürse faaliyet ruhsatının sona erdiği tarihten itibaren başlayarak aynı numarayla yeni bir faaliyet ruhsatı verilir. Serbest Bölgeler Uygulama Yönetmeliği'ne aykırı davranan kullanıcıların faaliyetleri geçici olarak durdurulabilir veya faaliyet ruhsatları tamamen iptal edilebilir.

9.8. SERBEST BÖLGELERDE ÖZELLİK ARZ EDEN İŞLEMLER

Hazırlık Çalışmaları

1. **Serbest bölgeler, ihtiyaçlarını hangi ülkelerden karşılayabilir?**
2. **Serbest bölgelerde işlemler hangi para birimi ile gerçekleştirilebilir?**
3. **Türkiye Gümrük Bölgesi'nde ihracatta veya ithalatta hangi vergilendirmeler uygulanmaktadır?**

Türkiye'den serbest bölgeye gönderilen mallar ile serbest bölgeden Türkiye'ye gönderilen mallar, dış ticaret rejimine tabi tutulur. Türkiye'den serbest bölgelere tüketilmek için gönderilen mallar, toplam fatura bedeli 5.000 ABD doları veya karşılığı Türk lirasını geçmemesi şartıyla isteğe bağlı olarak ihracat işlemine tabi olmayabilir. İsteğe bağlı olarak ihracat işlemine tabi olmaması için malların Bölge Müdürlüğü onayı ile tek parti şeklinde bölgeye getirilmesi gerekir. Ayrıca bu malların ihracat işlemi dışında tutulması için Türkiye çıkışlı olması ve Türkiye'de doğrudan bir üretimin girdisi olmaması gereklidir.

Serbest bölgeler ile diğer serbest bölgeler ve diğer ülkeler arasında sevk edilen mallar, dış ticaret rejimine tabi olmadıkları için ihraç ya da ithal edilmiş sayılmaz. Dış ticaret rejimine dâhil olunmadığı için ürünlerin daha uygun fiyatlarla işlem görmesi sağlanır.

Serbest bölgelere AB veya Türkiye menşeli serbest dolaşım izni bulunan mallar, Türkiye veya AB üyesi ülkelere sevklerinde gümrük vergisinden muaftır. Ayrıca üçüncü ülke menşeli malların serbest bölgelere girişinde ve bu malların üçüncü ülkelere (Türkiye ve AB üye ülkeleri dışındaki) gönderilmeleri durumunda gümrük vergisi ödenmez. Ancak serbest dolaşım dışındaki üçüncü ülkelerin mallarının Türkiye veya AB üye ülkelerine gönderilmesi hâlinde gümrük vergisi ödenir.

Serbest bölgelerde faaliyette bulunan firmalar, Vergi Usul Kanunu hükümlerine tabidir. Bu firmalar Vergi Usul Kanunu'na göre defter tutmak ve belge kayıt düzenine uymak zorundadır.

Serbest bölgelerde faaliyet gösteren firmalar bu bölgelerde gerçekleştirdikleri faaliyetler nedeniyle elde ettikleri kazanç ve gelirlerini yurt dışına veya Türkiye'ye istedikleri gibi aktarabilirler.

Üretim konulu faaliyet ruhsatı kapsamında faaliyette bulunan firmaların ürettikleri ürünlerin satışından elde ettikleri kazançlar gelir veya kurumlar vergisinden istisnadır. Bu firmalar, Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğinin gerçekleşeceği yılın vergileme dönemi sonuna kadar bu istisnadan yararlanabilir. Türkiye'den serbest bölgelere satılan mallar ve sunulan hizmetler KDV'den muaftır.

Serbest bölgelerde üretim faaliyetinde bulunan firmaların istihdam ettikleri personellere ödedikleri ücretlere gelir vergisi istisnası uygulanır. Ancak bu istisnadan faydalanabilmek için firmanın ürettiği ürünlerin en az %85 oranında FOB bedelinin yurt dışına ihraç edilmesi gerekir.

Serbest bölgelerde firmalar, faaliyet ruhsatını 06.02.2004 tarihinden önce veya sonra alma ve üretim veya üretim dışında faaliyet gösterme durumları dikkate alınarak farklı vergi istisnalarına tabi tutulmaktadır. Kanun değişikliği ile gelir ve kurumlar vergisi istisnaları, özel tüketim vergisi, katma değer vergisi, damga vergisi ve harçlara ilişkin uygulamalar farklı açılardan değerlendirilmektedir.

Serbest bölge sınırları içinde yer alan depo ve ambarlar gümrük idarelerinin denetim yapmasına uygun nitelikte olmalıdır. Serbest bölgeye giren veya çıkan kişilerin yetkili gümrük idarelerine; serbest bölge giriş izin belgesi, serbest bölge görev kartı veya serbest bölge özel izin belgesi ibraz etmeleri gereklidir.

Araştırınız

1. **Serbest bölgede görevli gümrük idarelerinin gözetim ve kontrol yapmaları gereken konuları içeren bir sunum yapınız.**
2. **Serbest bölgeye getirilmesi yasak olan veya getirilmesi özel usul ve esaslara bağlı olan malları tablolaştırarak sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.**

Serbest bölge faaliyetlerine ilişkin tüm ödemeler dövizle gerçekleştirilir. Ancak Bakanlar Kurulu Kararı ile serbest bölgelerde ödemelerin Türk lirası olarak yapılması sağlanabilir. Serbest bölgelerdeki yatırımlar sırasında işçi ücretleri, kiralar, mal ve hizmet bedelleri Türk lirası cinsinden ödenebilir. Bölge Müdürlüğü ve bölgelerde yer alan diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan personele ödemeler Türk lirası olarak yapılır.

Tüketim ve riskli mallar dışında serbest bölgelerden Türkiye'ye mal satışı serbesttir. Malların serbest bölgede kalmasında herhangi bir süre kısıtlaması yoktur.

Serbest Bölgeler Uygulama Yönetmeliği ve Serbest Bölgelere Mal Giriş Çıkış Genelgesi, bölgelere mal giriş çıkışını düzenler. Bölgeye yurt dışından gelen mallar için CIF değerleri üzerinden özel hesap ücreti alınır. Serbest bölgelerden Türkiye'ye yollanan mallar için FOB değerleri üzerinden özel hesap ücreti alınır. Özel hesap ücreti oranları; serbest bölgelerde faaliyet gösteren firmaların imalatçı olma durumları, alım satım ruhsatına sahip olma durumları, ileri derecede işçilik, fason imalat ve bakım onarım faaliyetlerinde bulunma durumları gibi niteliklere göre farklılık gösterir.

Serbest bölgelerdeki tam mükellefler, Türkiye'nin taraf olarak imzaladığı çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmalarının sağladığı haklardan yararlanabilir. Türkiye ile diğer ülkeler arasında imzalanan bu anlaşma ile mükellefler aynı vergi türüne ilişkin iki ayrı ülkede aynı nitelikte vergiyi ödemek zorunda kalmamaktadır.

9.9. SERBEST BÖLGELERDE DÜZENLENEN BELGELER

Hazırlık Çalışmaları

1. **Bir işin yapılabilmesi için uyulması gereken yasal süreçlerin tamamlanması zaman açısından işi nasıl etkiler?**
2. **İhracatta hangi tür belgelerin düzenlenmesi gerekir?**
3. **İthalatta hangi tür belgelerin düzenlenmesi gerekir?**

Serbest bölgelere yapılan mal giriş ve çıkışlarında işlemlerin ihracat veya ithalat niteliği taşımasına göre fatura ve gümrük beyannamesi gibi gerekli dış ticaret belgelerinin düzenlenmesi gerekir. Türkiye'den serbest bölgelere gönderilen mallar ihracat kapsamında yer aldığı için ihracat kapsamında düzenlenmesi gereken belgelerin kullanımını gerektirir. Serbest bölgelerden Türkiye'ye mal gönderilmesi ise ithalat kapsamına girdiğinden normal ithalat işlemlerine göre belgelerin düzenlenmesi gerekir. Serbest bölgelerden AB'ye mal gönderimlerine ilişkin de gereklilik hâlinde A.TR dolaşım belgesi ve EUR.1 belgelerinin düzenlenmesi gerekir. Ayrıca bunlara ilaveten serbest bölgelere özgü bazı belgelerin de düzenlenmesi gerekir. Bu belgelere şu örnekler verilebilir:

Serbest Bölge İşlem Formu: Serbest bölgelere mal giriş çıkışı yapılabilmesi için düzenlenir. Serbest bölgelerde faaliyette bulunan firmalar tarafından yapılan her türlü alım satım işlemi için bu belgenin düzenlenmesi gerekir. Ayrıca serbest bölgelerde kullanıcıların ihtiyaç duydukları hizmetlerin yapılması hâlinde de bu belge düzenlenmelidir. Serbest bölge işlem formu yedi nüsha hâlinde düzenlenerek, işlem aşamalarına uygun olarak ilgili kurum ve kişilere verilir (Görsel 9.4).

Serbest dolaşım niteliğine sahip bir malın serbest bölgedeki bir alıcıya teslimi hâlinde KDV istisnası uygulanabilmesi için serbest bölge işlem formu düzenlenmelidir. KDV ihracat istisnasının uygulanabilmesi için gümrük beyannamesi yerine serbest bölge işlem formu ispat edici belge olarak kabul edilir.

SERBEST BÖLGE İŞLEM FORMU (7 Nüsha) **Seri No:**

1).....
SERBEST BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

Veriliş Tarihi : ...../...../200.....

Kayıt No :

2) BAŞVURU

Kullanıcının Ticaret Ünvanı :
Faaliyet Ruhsatı Numarası :
Formu Dolduranın :
Adı ve Soyadı :
Telefon :
Formdaki bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.
İmza ve Kaşe

3) İŞLEM YÖNÜ

- ☐ **Bölgeden Yurt Dışına Mal Çıkışı**
- ☐ **Bölgeye Yurtdışından Mal Girişi**
- ☐ **Bölgeden Türkiye'ye Mal Çıkışı**
- ☐ **Bölgeye Türkiye'den Mal Girişi**
- ☐ **Bölge İçi Mal Satışı / Alışı**
- ☐ **Bölgeye Yatırım Safhasında Mal Girişi**
- ☐ **Bölgeye Diğer Serbest Bölgelerden Mal Girişi**
- ☐ **Bölgeye Diğer Serbest Bölgelerden Mal Çıkışı**
- ☐ **Bölgeye Geçici Mal Girişi**
- ☐ **Bölgeden Geçici Mal Çıkışı**
- ☐ **Bölgeden Yurtdışına / Bölge İçine/Hizmet Verilmesi**
- ☐ **Diğer (.....)**

4) İŞLEM TÜRÜ

- ☐ **Kesin Alış/Kesin Satış**
- ☐ **Geçici**
- ☐ **Depolama**
- ☐ **500 ABD Doları Altı Mallar**
- ☐ **Yazılım**
- ☐ **Danışmanlık**
- ☐ **Diğer (.....)**

5) SEVKİYAT ŞEKLİ

- ☐ Kara Yolu
- ☐ Deniz Yolu
- ☐ Hava Yolu
- ☐ Demir Yolu

6) İŞLETİCİ / B.K.İ. HİZMETLERİ

Talep Edilen Hizmetler
.....
.....
.....

7) Talep Edilen hizmet yapılmıştır.

Makbuz No: Tutarı:
İşletici / B.K.İ. Kullanıcı
İmza İmza

8) TAŞIT CİNSİ
.....
.....
.....

9) BÖLGE İÇİ MAL SATIŞLARI
Satın Alan / Satan Kullanıcının İmza ve Kaşe
Ticaret Ünvanı :
İmza Sahibinin Adı ve Soyadı :

10) BÖLGEDEN ÇIKARILACAK MALLAR
Giriş Kayıt No : ...../...../...../.....
Giriş Tarihi : ...../...../...../.....
Alıcının Ticaret Ünvanı,Şehir,Ülke.....
.....

11)
a) ...../...../..... tarihli ve .....sayılı fatura
b) ...../...../..... tarihli ve .....sayılı fatura
c) ...../...../..... tarihli ve .....sayılı fatura
d) Menşe Şahadetnamesi

İBRAZ EDİLEN BELGELER
a) ...../...../..... tarihli ve .....sayılı A. TR / EUR.1 Belgesi
b) ...../...../..... tarihli ve .....sayılı A. TR / EUR.1 Belgesi
c) ...../...../..... tarihli ve .....sayılı Ön Statü Belgesi
d) Diğerleri .....

MALLARA AİT BİLGİLER

12) GELDİĞİ/ GİDECEĞİ ÜLKE	13) MENŞEİ	14) MALIN CİNSİ	15) G.T.İ.P	16) KAP Adedi	16) KAP Türü	17) ÖLÇÜ Miktarı-Birimi	18) Teslim Şekli (FOB, CIF, vs.)	19) TOPLAM TUTAR Değer	19) TOPLAM TUTAR Para Birimi	**Brüt Ağırlık**

20) SERBEST BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ
Fon Makbuzunun
Tarihi ve No:
Tutarı :
Dekont No :
Talep edilen işlem uygun görülmüştür.

Tarih :...../...../..... Mühür-İmza

21) SERBEST BÖLGE GUMRUK MUDURLUĞU
Tarih : ...../...../.....
Tescil No:

Mühür-İmza

22) SERBEST BÖLGE GÜMRÜK MUH. MD.
Malların Girişi / Çıkışı Yapılmıştır.
Tarih : ...../...../.....
Tescil No :

Mühür-İmza

1-Serbest Bölge Müdürlüğü Nüshası

Görsel 9.4: Serbest bölge işlem formu

9.3. Etkinlik

Sınıf içinde gruplar oluşturunuz. Türkiye'deki serbest bölgelerden birini seçiniz. Aşağıdaki etkinlikleri grup arkadaşlarınızla birlikte sırayla gerçekleştiriniz.

- Grup üyeleri arasında belirlenen bir faaliyet alanına uygun olarak bir işletme tasarlayınız ve işletme için "serbest bölge işlem formu" düzenleyiniz.
- Gruplar arasında serbest bölgelerden mal çıkışı ve serbest bölgeye mal girişi yapıldığını dikkate alarak serbest bölge işlem formu düzenlemesini sağlamak üzere görev paylaşımı yapınız.
- Belirlenen bilgiler doğrultusunda başvuru formunun doldurulmasına ilişkin aşamalar ile ilgili bir sunum hazırlayınız.

Gümrük Statü Belgesi: Serbest bölgeden bir malın Türkiye'nin başka bir bölgesine gönderilmesi veya serbest bölgeye malın tekrar geri getirilmesi ve gümrük rejimi uygulanması durumunda düzenlenir. Gümrük statü belgesi, Türkiye Gümrük Bölgesi'nin herhangi bir yerinden serbest bölgeye eşya gönderilmesi durumunda bu eşyanın serbest dolaşıma tabi olup olmadığını gösterir. Eşyanın serbest bölgeden AB ülkelerine gönderilmesi veya üçüncü ülke menşeli eşyanın serbest bölgeye girişi sırasında da bu belge düzenlenmelidir.

Serbest Bölgeye Giriş Çıkış Belgeleri: Serbest bölgeye giriş ve çıkış yapabilmek için Serbest Bölge Müdürlüğünden izin belgesi alınmalıdır. Serbest bölgelere giriş çıkış yapabilmek için kullanılan belgeler şunlardır:

- Görev kartı
- Serbest bölge giriş izin belgesi (Görsel 9.5a)
- Serbest bölge araç giriş kartı (Görsel 9.5b)
- Ziyaretçi araç giriş kartı
- Açık alan kullanma belgesi

Bu belgelerin verildiği kişilerin bilgisi serbest bölgedeki ilgili gümrük ve emniyet birimlerine iletilir. Serbest bölgelere giriş ve çıkış yapan bütün ticari araçlara ilişkin bilgiler serbest bölgeler bilgi sistemi (SEBİS) üzerinden elektronik ortamda yapılır.

Görsel 9.5: Serbest bölge giriş izin belgeleri

Yabancı Uyrukla Çalışma İzin Belgesi: Yasal olarak Türkiye'de bulunan yabancıların serbest bölgelerde istihdam edilmek üzere çalışma izni başvurusu ve süre uzatma başvurusu, Serbest Bölge Müdürlüğüne yapılmalıdır. Başvuru dilekçesine "yabancı personel başvuru formu" eklenir. Yabancı personel başvuru formunun eksik doldurulması veya eksik belge ile başvurulması hâlinde Serbest Bölge Müdürlüğü tarafından kullanıcı firmaya 30 günlük ek süre verilir. Ek sürede eksikler tamamlanamaz ise başvuru izni reddedilir. Alınan başvuru, Serbest Bölge Müdürlüğü tarafından T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına iletilir. T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından başvurusu uygun bulunan yabancılar için çalışma izin belgesi düzenlenir. Serbest Bölge Müdürlüğü aracılığıyla kullanıcı firmaya veya yabancı çalışana çalışma izin belgesi iletilir. Çalışma izni, gerekli durumlarda iptal edilebilir. Yapılan faaliyetler nedeniyle serbest bölgelerde ikamet etmek zorunda olanlar ve gece de çalışmak durumunda olanlar için ikamet ve gece çalışma izinleri alınmalıdır (Görsel 9.6).

Görsel 9.6: Serbest bölgelerde istihdam

9.10. TÜRKİYE'DE BULUNAN SERBEST BÖLGELER

Hazırlık Çalışmaları

1. **Türkiye'de sanayi açısından hangi bölgeler daha öne çıkmaktadır? Nedenleriyle birlikte açıklayınız.**
2. **Türkiye'de hangi liman bölgeleri daha önemlidir? Arkadaşlarınızla değerlendiriniz.**
3. **Türkiye'de ticari hayatın daha gelişmiş olduğunu düşündüğünüz şehirlerin özellikleri nedir?**

Türkiye'den serbest bölgelere aktarılan mallar veya serbest bölgelerden Türkiye'ye aktarılan mallar dış ticaret rejimine tabi tutulur. Bu rejime göre Türkiye'ye gönderilen veya Türkiye'den bölgeye gönderilen mallar ihraç veya ithal edilmiş kabul edilir. Ancak serbest bölgelerden diğer ülkelere gönderilen veya diğer ülkelerden serbest bölgelere gönderilen mallar için dış ticaret rejimi uygulanmaz (Şema 9.3).

Şema 9.3: Serbest bölgelere mal gönderiminde dış ticaret rejimi uygulanma şartları

Türkiye'de ilk serbest bölge kurma çalışmaları 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile başlamıştır. Bu amaçla Mersin ve Antalya'da serbest bölge kurma çalışmalarına başlanmış ve 1987 yılında iki serbest bölge de faaliyete geçmiştir.

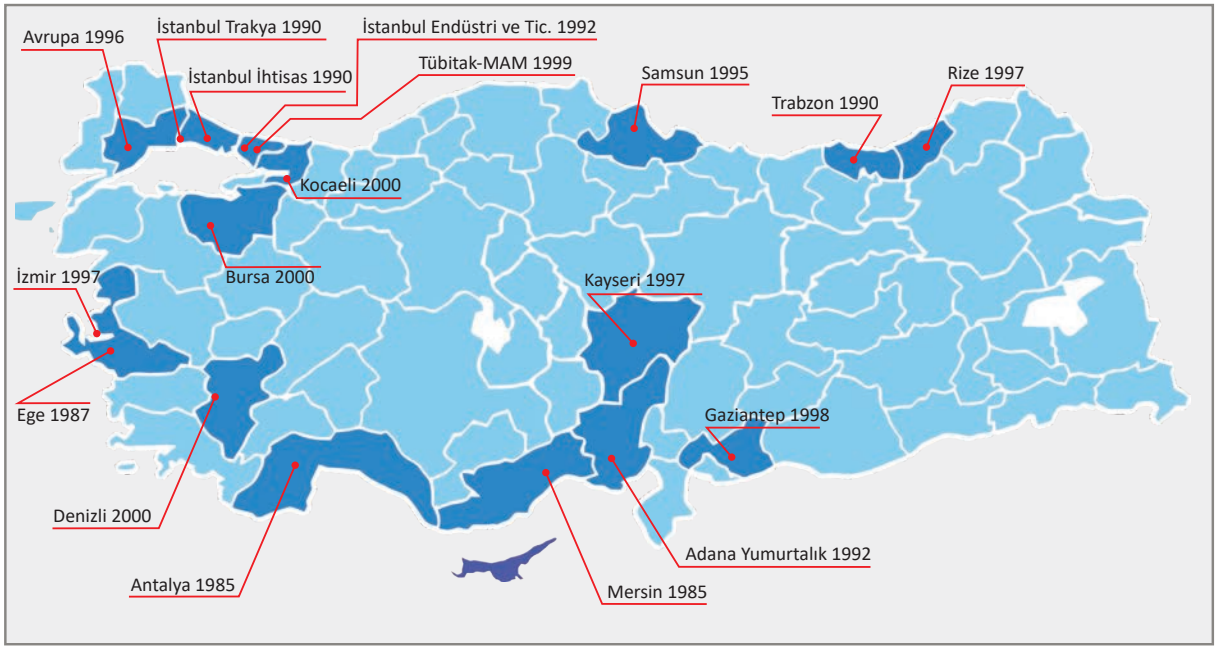
Türkiye'de şu an 18 adet serbest bölge faaliyet göstermektedir. Türkiye'de serbest bölgelerin kurulacağı yerleri ve sınırlarını belirleme yetkisi Cumhurbaşkanına aittir. Serbest bölgeler; kamu kurum ve kuruluşları ve yerli ya da yabancı gerçek veya tüzel kişiler tarafından kurulabilir, işletilebilir. Serbest bölgelerin kuruluş ve işletilme şeklini belirleme yetkisi Cumhurbaşkanına aittir.

Türkiye'deki serbest bölgeler genel olarak üretim ve ticaret faaliyetlerine yöneliktir. TÜBİTAK MAM Teknoloji Serbest Bölgesi, Türkiye'de teknoloji üzerine hizmet faaliyetleri yürüten tek serbest bölgedir. İlk başta belli sektörlere yönelik olarak kurulan deri serbest bölgeleri gibi bazı serbest bölgelerin de sonradan faaliyet alanlarını genişlettikleri görülmektedir. Türkiye'deki serbest bölgelerin kuruluş tarihleri; arazi, alt yapı, kurulum alanı, işletici firma bilgileri gibi genel özellikler tabloda verilmiştir (Tablo 9.2).

Tablo 9.2: Türkiye'deki Serbest Bölgelere Ait Özellikler

SIRA NO	SERBEST BÖLGELERİN ADLARI	KURULUŞ YILI	ALAN (M^2)	ARAZİ MÜLKİYETİ	ALTYAPI HİZMETLERİ
1	Mersin Serbest Bölgesi	1985	836.000	Kamu	Kamu
2	Antalya Serbest Bölgesi	1985	782.482	Kamu	Kamu
3	Ege Serbest Bölgesi	1987	2.500.000	Kamu	Özel
4	İstanbul İhtisas (Atatürk Havalimanı) Serbest Bölgesi	1990	184.689	Kamu	Kamu
5	Trabzon Serbest Bölgesi	1990	38.000	Kamu	Kamu
6	İstanbul Trakya Serbest Bölgesi	1990	387.500	Özel	Özel
7	Adana Yumurtalık Serbest Bölgesi	1992	4.600.000	Kamu	Özel
8	İstanbul Endüstri ve Ticaret Serbest Bölgesi	1992	540.000	Özel	Özel
9	Samsun Serbest Bölgesi	1995	73.150	Kamu	Özel
10	Avrupa Serbest Bölgesi	1996	2.000.000	Özel	Özel
11	Rize Serbest Bölgesi	1997	85.000	ÇAYKUR-Kira	Özel
12	Kayseri Serbest Bölgesi	1997	6.905.000	Özel	Özel
13	İzmir Serbest Bölgesi	1997	1.620.000	Özel	Özel
14	Gaziantep Serbest Bölgesi	1998	1.136.994	Özel	Özel
15	TÜBİTAK-MAM Serbest Bölgesi	1999	362.700	Kamu	Kamu
16	Denizli Serbest Bölgesi	2000	540.000	Özel	Özel
17	Bursa Serbest Bölgesi	2000	908.000	Özel	Özel
18	Kocaeli Serbest Bölgesi	2000	798.000	Kamu	Özel
	TOPLAM		24.297.515 m^2		

Türkiye'de aktif biçimde faaliyet gösteren serbest bölgeler harita üzerinde gösterilmiştir (Görsel 9.7). Kuruluş yerleri açısından dağılıma bakıldığında serbest bölgelerin Akdeniz, Ege ve Karadeniz'deki büyük limanlara ve uluslararası havalimanlarına yakın konumlarda yer aldığı görülmektedir. Ayrıca kuruluş yeri açısından serbest bölgelerde AB ve Orta Doğu pazarlarına stratejik yakınlık ile önemli kara yolu ağlarıyla kültür ve turizm bölgelerine yakınlık öne çıkmaktadır.

Görsel 9.7: Türkiye'deki serbest bölgeler

9.4. Etkinlik

Aşağıdaki haritada numaralandırılarak verilen serbest bölgelerin adlarını numaralarına uygun olarak etkinliğin devamındaki tabloya yazınız.

Görsel 9.8: Türkiye'deki serbest bölgeler

	SERBEST BÖLGE ADI		SERBEST BÖLGE ADI
1	.....	10	.....
2	.....	11	.....
3	.....	12	.....
4	.....	13	.....
5	.....	14	.....
6	.....	15	.....
7	.....	16	.....
8	.....	17	.....
9	.....	18	.....

Mersin Serbest Bölgesi: Türkiye'de coğrafi açıdan Doğu Akdeniz sahilinde önemli konuma sahip bir serbest bölgedir. Mersin Serbest Bölgesi'nin büyük uluslararası pazarlara ulaşım imkânı; Orta Doğu ülkeleri, Akdeniz ve Kuzey Afrika pazarlarına yakınlığı önemli bir avantaj oluşturur. Ayrıca Rusya ve Türk Cumhuriyetleri açısından da stratejik konumu oldukça değerlidir. 2016 yılında Bakanlar Kurulu Kararı ile bölgedeki tüm hizmetlerin sağlanması Mersin Serbest Bölge İşleticisi AŞ'ye (MESBAŞ) bırakılmıştır (Görsel 9.9).

Görsel 9.9: Mersin serbest bölgesi

Antalya Serbest Bölgesi: Antalya-Kemer kara yolu üzerinde, Antalya Limanı'nın hemen yanında; havalimanına 25 km, şehir merkezine ise 12 km uzaklıkta yer alır. Bölgenin başlıca faaliyet alanları yat üretimi, medikal, tekstil, tarım, inşaat, elektrik, elektronik sektörleri şeklindedir. Arazi ve altyapı finansmanı devlet tarafından karşılanan bölgenin üstyapı hizmetleri yatırımcı firmalar tarafından gerçekleştirilmektedir. Antalya Serbest Bölgesi'nin işletilmesi, Bakanlar Kurulu Kararı ile özel sektöre aktarılmıştır. Bölgenin işletilmesi amacıyla %44 hissesi kamuya, %56 hissesi özel sektöre ait olmak üzere Antalya Serbest Bölge İşleticisi AŞ (ASBAŞ) kurulmuştur (Görsel 9.10).

Görsel 9.10: Antalya serbest bölgesi

Ege Serbest Bölgesi: Bir özel sektör kuruluşu olan Ege Serbest Bölge Kurucu ve İşleticisi AŞ (ESBAŞ) tarafından İzmir'in Gaziemir ilçesinde kurulmuştur. Ege Serbest Bölgesi ESBAŞ tarafından işletilmektedir. Bölge, İzmir Limanı'na 12 km ve havalimanına 4 km uzaklıkta yer alır. Ege Serbest Bölgesi, havacılık ve savunma sanayine ağırlık veren bir serbest üretim bölgesi olan ticarete en çok konu olan ürün grupları; tekstil ürünleri, hazır giyim, ağır iş makineleri, kimyasal ürünler ve dayanıklı tüketim mallarından oluşmaktadır (Görsel 9.11).

Görsel 9.11: Ege serbest bölgesi

İstanbul İhtisas Serbest Bölgesi: İstanbul Atatürk Havalimanı'nın yanında kurulması nedeniyle kuruluşundan itibaren İstanbul Atatürk Havalimanı Serbest Bölgesi adını taşımıştır (Görsel 9.12). Atatürk Havalimanı'nın 2019 yılında İstanbul Havalimanı'na taşınmasının ardından 19.02.2020 tarihinde yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile serbest

Görsel 9.12: İstanbul ihtisas serbest bölgesi

bölge ismi de İstanbul İhtisas Serbest Bölgesi olarak değiştirilmiştir. Yap işlet devret modeli ile kurulan İstanbul İhtisas Serbest Bölgesi'nin işleticisi İSBİ AŞ'dir (İstanbul İhtisas Serbest Bölge Kurucu ve İşleticisi AŞ). Yap işlet devret modeli ile şirketin bu sorumluluğu 1996 yılından itibaren 40 yıllık süre için geçerlidir. Bölgede yazılım, bilgisayar donanımı, elektrik, elektronik, tekstil, tıbbi cihazlar, makine donanım, otomotiv gibi farklı alanlarda firmalar faaliyet göstermektedir.

Trabzon Serbest Bölgesi: Karadeniz'in önemli limanlarından biri olan Trabzon Limanı içinde kurulmuştur. Bölge; Trabzon Havalimanı'na 6,4 km, Artvin/Hopa Sarp Sınır Kapısı'na 187 km, Ağrı/Doğubeyazıt Sınır Kapısı'na 610 km mesafede olması ve Trabzon Limanı içerisinde bulunması nedeniyle kullanıcılara önemli lojistik avantaj sunar. Bölgede kullanılan arazinin mülkiyeti kamuya ait olduğundan altyapı hizmetlerini devlet karşılamaktadır. Bölgede sunulan üstyapı hizmetleri TRANSBAŞ (Trabzon Serbest Bölge İşleticisi AŞ) tarafından gerçekleştirilmektedir (Görsel 9.13).

Görsel 9.13: Trabzon serbest bölgesi

İstanbul Trakya Serbest Bölgesi: Türkiye'nin kullanıcılarına tapu mülkiyeti verilen ilk serbest bölgesi niteliğini taşımaktadır. Bölgenin kurulup işletilmesi İstanbul Trakya Serbest Bölge Kurucu ve İşleticisi AŞ'ye (İSBAŞ) Bakanlar Kurulu Kararı ile verilmiştir. Bölge; Trans Avrupa Otoyolu'na (TEM) 3 km, E-5 Kara yolu'na 10 km, Mahmutbey Girişi'ne 30 km, Kumport Limanı'na 20 km mesafesi ile avantajlı bir konumda yer alır.

Adana Yumurtalık Serbest Bölgesi: Bölgenin kuruculuğu ve işleticiliği, 1990 yılında 30 yıl süreyle Toros Adana Yumurtalık Serbest Bölgesi Kurucu ve İşleticisi AŞ'ye (TAYSEB) verilmiştir (Görsel 9.14). TAYSEB AŞ ayrıca Mersin Serbest Bölgesi'nin ve Antalya Serbest Bölgesi'nin de hisselerine sahip kurucu ortak niteliğindedir. Körfez krizinin olumsuz ekonomik gelişmeleri nedeniyle bölgenin işletmeye açılması için başlatılan çalışmalar 1990'da durdurulmuştur. 1997 yılından itibaren yaşanan ekonomide görülen olumlu gelişmeler, talepler ve Güneydoğu Anadolu Projesi'nin etkisi ile bölgedeki çalışmalara tekrar başlanmıştır. 1998 yılında Adana Yumurtalık Serbest Bölgesi resmen açılmıştır. Adana Yumurtalık Serbest Bölgesi, 5 km'lik sahil şeridine sahip olup

Görsel 9.14: Adana Yumurtalık serbest bölgesi

ve 4.6 milyon metrekarelik alan üzerine kurulmuş Türkiye'nin en büyük alanına sahip serbest bölgelerinden biridir. Bölge; Adana ve Hatay illerinin birleşme noktasında, İskenderun Körfezi'nde yer aldığı için küresel ölçekte Avrupa, Orta Doğu, Yakın Doğu ve Kuzey Afrika pazarlarına olan yakın konumu nedeniyle önemlidir. Aynı zamanda bölge; liman ihtiyaçlarının karşılandığı Torosport Ceyhan Limanı'nın yanında, Adana Havalimanı'na 80 km, Erzin Tren İstasyonu'na ise 16 km mesafede yer almaktadır. Bölgede önemli ölçüde üretime dayalı sanayi tesisleri faaliyet göstermektedir. Bölge faaliyetleri arasında kimya ve petrokimya başta olmak üzere çimento, tersane, çelik, demir, yem sektörü ve gıda gibi farklı alanlar yer almaktadır.

İstanbul Endüstri ve Ticaret Serbest Bölgesi: Türkiye'nin özel sektör arazisi üzerinde kurulan ilk serbest bölgesidir. İstanbul Endüstri ve Ticaret Serbest Bölgesi Kurucu ve İşleticisi AŞ (DESBAŞ) tarafından kurulan bölge, aynı şirket tarafından işletilmektedir. Bölgede solar enerji, makine sanayi ve takım tezgâhları, otomotiv yan sanayi, elektrik, elektronik, deniz taşıtları aksam ve parçaları, kimya, kozmetik ve tekstil gibi farklı sektörlerde firmalar faaliyet göstermektedir. Bölge; İstanbul Ankara Otoyolu'nun Şekerpınarı girişinde ve Sabiha Gökçen Havalimanı'na 14 km, Pendik ile Tuzla Limanları'na 8 km ve Haydarpaşa Limanı'na 45 km mesafededir.

Samsun Serbest Bölgesi: Bölgenin kuruculuğu ve işletmeciliği 30 yıllığına Samsun Serbest Bölgesi Kurucu ve İşleticisi AŞ'ye (SASBAŞ) verilmiştir (Görsel 9.15).

Görsel 9.15: Samsun serbest bölgesi

Avrupa Serbest Bölgesi: Avrupa Serbest Bölgesi, Tekirdağ Çorlu'da 2 milyon metrekarelik arsa üzerine kurulmuştur. Türkiye'nin en büyük özel sektör sanayi projeleri arasında yer alır. Bölge; TEM üzerinde yer almasının yanı sıra Edirne Kapıkule Gümrüğü'ne 125 km, Çorlu Havalimanı'na 15 km, Tekirdağ

Limanı'na 45 km, İstanbul Ambarlı Limanı'na 80 km mesafededir. Aynı zamanda TCDD'nin yeni demir yolu projesi kapsamında içinden geçecek olan demir yolu hattı ile de kendine özel yükleme boşaltma rampasına sahip olacaktır.

Rize Serbest Bölgesi: Bakanlar Kurulunun kararıyla bölgenin kuruculuğu ve işleticiliği ilk olarak Rize Serbest Bölge Kurucu ve İşleticisi AŞ'ye (RİSBAŞ) verilmiştir. RİSBAŞ tarafından 85.000 metrekarelik serbest bölge arazisi ÇAYKUR Genel Müdürlüğünden 49 yıllığına kiralamıştır. Ancak sözleşme şartlarının yerine getirilememesi ve kira bedelinin ödenememesi nedeniyle ÇAYKUR ile davalık olunmuştur. Bunun sonucunda bölgenin serbest bölge statüsünün kaldırılması söz konusudur. Ancak henüz bölgenin kapatılmasına ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı alınmamıştır. Bölge bu nedenlerden dolayı uzun zamandır faaliyet gösterememektedir.

Kayseri Serbest Bölgesi: Bölge, Kayseri Serbest Bölgesi Kurucu ve İşleticisi AŞ (KAYSER) tarafından kurulmuştur ve işletilmektedir. Serbest bölge arazisi 1997 yılında 99 yıllığına intifa hakkı verilmesi suretiyle KAYSER AŞ'ye tahsis edilmiştir. Sonrasında yatırımcılar açısından bölgeyi daha cazip hâle getirmek amacıyla yatırım yapan şirkete tapunun devri kararlaştırılmıştır. Bunun üzerine 2000 yılında arazinin satışı tamamlanarak bölgenin mülkiyet hakkı KAYSER AŞ'ye geçmiştir. Bölge; Kayseri'nin Ankara giriş yolu üzerinde Kayseri Havalimanı'na yaklaşık 15 km, Devlet Demiryolları yükleme boşaltma rampasına 900 m, uluslararası kara yoluna 600 m uzaklıkta bulunmaktadır. Bölge 6.905.000 metrekarelik arazisi ile Türkiye'deki en geniş araziye sahip serbest bölgedir.

İzmir Serbest Bölgesi: İzmir Menemen Deri Serbest Bölgesi-İDESBAŞ (İzmir Deri Serbest Bölgesi Kurucu ve İşleticisi AŞ) adıyla kurulmuş. 2011 yılına kadar bu adla devam eden bölgenin artan potansiyeliyle deri dışında farklı sektörlere de açılması yönünde karar alınmıştır. 2011 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla bölge, İzmir Serbest Bölgesi-İZBAŞ (İzmir Serbest Bölgesi Kurucu ve İşleticisi AŞ) adını almıştır. Bölge; deri imalatı ve alım satımı başta olmak üzere; enerji, kimya, gıda, elektrik-elektronik, otomotiv, mermer ve doğal taş, plastik boru ve profil, plastikten mamuller, asansör kaldırma ve taşıma ekipmanları gibi farklı alanlarda faaliyet göstermektedir. Bölge; Alsancak Limanı'na 40 km, Aliağa Limanı'na 26 km mesafededir. Bölge aynı zamanda inşası devam eden ve tamamlandığında dünyanın en büyük limanları arasında olacağı varsayılan Çandarlı Limanı'na da 40 km yakınlıkta bulunmaktadır.

Gaziantep Serbest Bölgesi: Gaziantep Serbest Bölgesi Kurucu ve İşleticisi AŞ (GASBAŞ)'ye Gaziantep Serbest Bölgesi'nin kurulması ve işletilmesi için yetki verilmiştir. Bölge; havalimanına 40 km, Mersin Limanı'na 300 km, İskenderun Limanı'na 200 km ve TEM'e 3 km mesafede yer almaktadır. Bölgedeki firmalar, ağırlıklı olarak tekstil, gıda, plastik, cam ve kimya sektörlerinde faaliyette bulunmaktadır.

TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi Teknoloji Serbest Bölgesi: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Marmara Araştırma Merkezi (TÜBİTAK MAM) Teknoloji Serbest Bölgesi, Bakanlar Kurulu kararıyla kurulmuştur. Bölgeyi kurup işletmekle ilk başta TÜBİTAK MAM yetkili kılınmıştır. Ancak daha sonra 2003 yılında çıkarılan yeni bir kararla bu yetki Marmara Teknokent AŞ'ye devredilmiştir. Teknoloji Serbest Bölgesi, serbest bölge kimliği ile birlikte teknopark olma özelliğine de sahiptir. TÜBİTAK MAM bünyesinde başlayan Teknoloji Parkı faaliyetlerinin gelişim sürecinde, Teknoloji Serbest Bölgesi (TEKSEB) ve Teknoloji Geliştirme Bölgesi (TEKGEB) unvanları ile iki faklı hukuki statüye sahip iki bölge şeklinde kurulmuştur. Bölgede ileri teknoloji kullanan ya da yeni teknolojilere yönelen firmaların ürettik-

leri ve geliştirdikleri teknoloji veya yazılımlar ile teknolojik ürün ve buluşların yöntem veya hizmet hâline dönüştürülmesi amacı ile faaliyetler gerçekleştirilmektedir (Görsel 9.16).

Görsel 9.16: TÜBİTAK MAM teknoloji serbest bölgesi

Denizli Serbest Bölgesi: Bakanlar Kurulu Kararı ile Denizli Serbest Bölge Kurucu ve İşleticisi AŞ (DENSER), bölgeyi kurup işletmekle yetkili kılınmıştır. Bölge; Çardak Havalimanı ve Özdemir Sabancı Organize Sanayi Bölgesi yanında, Denizli il merkezine 57 km ve 1. Organize Sanayi Bölgesi'ne 40 km mesafededir. Ülke ekonomisinde tekstil alanında önemli bir yere sahip olan Denizli gibi Denizli Serbest Bölgesi'nde de tekstil sektörü faaliyetleri yoğunluktadır.

Bursa Serbest Bölgesi: Bölgenin kuruculuğu ve işleticiliği, 1998 yılında Bursa Sanayi ve Ticaret Odasının liderliğinde Bursa sanayici ve iş insanlarının ortaklığıyla serbest bölge kurmak ve işletmek amacıyla kurulmuş olan Bursa Serbest Bölge Kurucu ve İşleticisi AŞ'ye (BUSEB) verilmiştir.

Kocaeli Serbest Bölgesi: Bölgenin kuruluşu ve işleticiliği, Kocaeli Serbest Bölgesi Kurucu ve İşleticisi AŞ'ye (KOSBAŞ) verilmiştir. Bölge; Autoport Limanı'na 300 m, Limaş İskelesi'ne 1 km, kara yoluna 1,5 km, Sabiha Gökçen Havalimanı'na 60 km ve İstanbul'a 100 km mesafede bulunmaktadır. Bölgede yer alan firmalar gemi inşası, otomotiv, makine, elektrik elektronik, otomasyon sistemleri, kimya gibi sektörlerde faaliyet göstermektedir (Görsel 9.17).

Görsel 9.17: Kocaeli serbest bölgesi

9.5. Etkinlik

1. Türkiye'de faaliyet gösteren serbest bölgeleri aşağıda belirtilen konumlara yakınlık durumlarına örneklendiriniz.

SERBEST BÖLGE KONUMU	ÖRNEK SERBEST BÖLGE İSMİ
Liman bölgesine yakınlık	1. ..... 2. .....
Havalimanına yakınlık	1. ..... 2. .....
Demir yolu ağına yakınlık	1. ..... 2. .....
Kara yolu ve otoyola yakınlık	1. ..... 2. .....
Gümrük ve sınır kapısına yakınlık	1. ..... 2. .....

2. Aşağıda belirtilen özelliklerin karşısına özelliğe uygun serbest bölgenin adını yazınız.

SERBEST BÖLGE ÖZELLİKLERİ	SERBEST BÖLGE ADI
Atatürk havalimanının kapatılması sonucu ismi değiştirilen serbest bölge	.....
Ağırlıklı olarak tekstil firmalarının bulunduğu serbest bölge	.....
İleri teknolojilere yönelik firmaların bulunduğu serbest bölge	.....
Olumsuzluklar nedeniyle faaliyetine ara verilip sonrasında yaşanan olumlu gelişmelerle faaliyete geçirilen serbest bölge	.....
Özel sektör arazisine kurulan ilk serbest bölge	.....
Arazi kirası karşılanamadığı için kapatılması söz konusu olan serbest bölge	.....
Çalışmalarına tek bir sektör ile başlayıp daha sonra genişleyen potansiyeli ile çoğalan faaliyet alanı doğrultusunda ismi değiştirilen serbest bölge	.....
Antalya Serbest Bölgesi ve Mersin Serbest Bölgesi'nde de ortaklığı bulunan serbest bölge	.....
Türkiye'de en geniş araziye sahip serbest bölge	.....

A) Aşağıdaki cümlelerin başındaki boşluğa ifade doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. ( ) Uluslararası şirketler tarafından serbest bölgelerdeki faaliyetlerde döviz kullanılması, serbest bölgenin bulunduğu ülkenin döviz miktarını arttırır.

2. ( ) Türkiye'deki en büyük alana sahip serbest bölge Adana Yumurtalık Serbest Bölgesi'dir.

3. ( ) İstanbul Atatürk Havalimanı'nın taşınması ile İstanbul Atatürk Havalimanı Serbest Bölgesi'nin ismi İstanbul Trakya Serbest Bölgesi olarak değiştirilmiştir.

4. ( ) Serbest bölgeler bulundukları ülkelerin yasal ve idari yaptırımlarının uygulanmadığı veya kısmen uygulandığı bölgelerdir.

5. ( ) Serbest bölgelere sürekli ve geçici giriş çıkışlar için emniyet personeline gerekli izin belgelerinin sunulması gerekir.

B) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan noktalı yerlere, verilen ifadelerden uygun olanını yazınız.

muafiyet, faaliyet, dâhil, üretim, dışında, gümrük

6. Türkiye'de bulunan serbest bölgelere Türkiye'den gönderilen mallar için ..... rejimi hükümleri uygulanır.

7. Serbest bölgede çalışmak amacıyla başvuruda bulunan firmalara farklı sürelerde geçerliliği olan ..... ruhsatı verilir.

8. Serbest bölgeler, bulundukları ülkelerin gümrük bölgesi kapsamı ..... sayılan bölgelerdir.

9. Türkiye'de serbest bölgeler, ihracata yönelik ..... ve yatırımını arttırmak amacıyla kurulmaktadır.

10. Serbest bölgelerde yasal şartları taşıyan firmalara işçi ücretlerine ilişkin vergi ..... sağlanarak işçi maliyetleri daha uygun hâle getirilir.

C) Aşağıda verilen soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

11. Aşağıdakilerden hangisi sınır komşusu olan iki ülke arasında gümrük işlemlerinin karşılıklı olarak azaltılarak ticaret hacminin arttırılması amacıyla oluşturulan serbest bölgelere verilen isimdir?

A) Kıyı bankacılığı
B) İkiz fabrikalar
C) Serbest limanlar
D) Serbest ithalat bölgesi
E) Transit bölge

12. Aşağıdakilerden hangisi serbest bölgelerin bulundukları ülkelere sağladıkları katkılardan değildir?

A) Döviz miktarını arttırır.
B) İhracat hacmini arttırır.
C) İthalat hacmini arttırır.
D) Yeni teknolojileri getirir.
E) Yabancı sermayeyi arttırır.

13. Aşağıdakilerden hangisi serbest bölgelere gelen uluslararası şirketlerin yeni teknolojileri içeren makineleri ve bunları kullanacak uzmanları beraberlerinde getirmelerini açıklayan bir serbest bölge kavramıdır?

A) Amaçları
B) Avantajlar
C) Dezavantajlar
D) Özellikler
E) Türler

14. Açık ve kapalı serbest bölge çeşitleri aşağıdaki serbest bölge türlerinden hangisinde yer alır?

A) Serbest bölgesi
B) Serbest çevre
C) Ticaret
D) Üretim
E) Yatırım

15. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de teknoloji konusunda hizmet sunan bir serbest bölgedir?

A) Avrupa Serbest Bölgesi
B) İstanbul Endüstri ve Ticaret Serbest Bölgesi
C) İstanbul İhtisas Serbest Bölgesi
D) Kocaeli Serbest Bölgesi
E) TÜBİTAK-MAM Serbest Bölgesi

16. Aşağıdakilerden hangisi serbest bölgelerde yapılabilecek faaliyetler arasında yer almaz?

A) Alım-Satım B) Bankacılık C) Depolama
D) Sosyal sağlık hizmetleri E) Montaj ve onarım

17. Aşağıdakilerden hangisi bir firmanın serbest bölgede faaliyette bulunmak için öncelikli **olarak alması gereken belgedir?**

A) Destek ödeme formu
B) Elleçleme işlemleri bilgi formu
C) Faaliyet ruhsatı
D) Gümrük statü belgesi
E) Yabancı personel çalıştırma belgesi

Ç) Aşağıdaki soruların cevaplarını noktalı alana yazınız.

18. Serbest bölgelerin konumları belirlenirken hangi unsurlara dikkat edilmektedir?

.....
.....

19. Serbest bölgeler bulundukları ülkelerin ekonomisini nasıl etkiler? Açıklayınız.

.....
.....

20. Serbest bölgeler dış ticaret hacmini nasıl etkiler? Açıklayınız.

.....
.....

KONTROL LİSTESİ

2. öğrenme birimindeki etkinlik çalışmalarına ilişkin aşağıda verilen ölçütlerden uygun olanları "EVET" veya "HAYIR" kutucuklarına işaretleyiniz.

ÖĞRENCİNİN Düzenlenme Tarihi: …./…./….

Adı Soyadı : ……

Sınıfı : ……..

Numarası : ……..

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Satıcı bilgilerini belge üzerinde doğru bölüme yazmış.		
2. Alıcı bilgilerini belge üzerinde doğru bölüme yazmış.		
3. Aracı/taşıyıcı bilgilerini belge üzerinde doğru bölüme yazmış.		
4. Belgenin tarihi, sıra numarası, düzenlenme yeri vb. bilgilerini belge üzerinde doğru bölüme yazmış.		
5. Malın cinsi, özellikleri, miktarı, paket sayısı, birim fiyatı vb. bilgilerini belge üzerinde doğru bölüme yazmış.		
6. Malın tutarını hesaplayarak, sonucunu belge üzerinde doğru bölüme yazmış.		
7. Belgenin özelliğine göre malın teslimi, yük ve yükleme bilgileri, ödeme şekli, banka bilgileri, özel notlar vb. bilgileri belge üzerinde doğru bölüme yazmış.		
8. Belge üzerinde yer alması gereken onay işlemlerini doğru bölüme yapmış.		
9. Düzenlenen belgeleri ilgili kişiye/kuruma teslim etme/gönderme ve dosyalama işlemlerini yapmış.		
10. Tüm işlemleri yönergeye uygun olarak tamamlayarak, etkinlik dosyasını oluşturmuş.		
TOPLAM		

DEĞERLENDİRME: Değerlendirme sonunda, 3 ve 3'den fazla ölçüt "HAYIR" ise öğrenmeler, öğrenciler tarafından gözden geçirilmeli ve etkinlik tekrar edilmelidir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- Akın, H. (2016). *Yeni İşimiz Dış Ticaret*. Ankara: Elma Yayınevi.
- Akyürek, T. E. (1983). *Serbest Bölge Tanımı Dünyada ve Türkiye'de*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası, 128.
- Alkan, M. ve Erdal, M. (2004). *Lojistik ve Dış Ticaret Sözlüğü*. İstanbul: UTİKAD Yayınları.
- Alpar, C. (1985). *Dünyada ve Türkiye'de Serbest Bölgeler*. Ankara: Dost Yayınları.
- Arslan, K. (2014). *Dış Ticaret İşlemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Atabey, A. (2004). *Dış Ticaret Ders Notları*. Konya: Atlas Kitabevi.
- Balcı, M. ve Göcen, C.E. (2017). *Uluslararası Politik Ekonomi 1*. Ankara: Savaş Yayınevi.
- Bedestenci, Ç. ve Canıtez, M. (2012). *Dış Ticaret İşlemler ve Uygulamalar*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Cantekin, C. (2017). *Dış Ticaret İşlemleri ve Uluslararası Bankacılık*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ceylan, S. ve Erturgut, R. (2020). *Serbest Liman Uygulamaları, Liman Merkezli Lojistik ve Kruvaziyer Turizmi; Antalya Limanı*. İstanbul: Paradigma Akademi.
- Çatalbaş, N., Polat, Ç. ve İslatince, N. (2019). *Dış Ticaretle İlgili Kurumlar ve Kuruluşlar*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Demir, M. (2004). *Dış Ticaret İşlemleri ve Muhasebesi*. Ankara: Detay Yayınları.
- Dikkaya, M. ve Üzümcü, A. (2017). *Uluslararası Ticaret ve Finans*. Ankara: Savaş Yayınevi.
- Douglas, L. (2019). *Tedarik Zinciri Yönetimi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Gürsoy, Y. (2020). *Dış Ticaret İşlemleri Yönetimi*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Kartal, C. (2014). *Dış Ticaret İşlemleri ve Muhasebesi*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Kaya, F. (2017). *M.Y.O. İçin Dış Ticaret İşlemleri Yönetimi*. İstanbul: Beta Yayınevi.
- Kaymakçı, O., Avcı, N. ve Şen, R. (2007). *Uluslararası Ticarete Giriş*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Koban, E. ve Keser, H.Y. (2013). *Dış Ticarette Lojistik*. Bursa: Ekin Kitabevi.
- Küçük, O. (2021). *Lojistik İlkeleri ve Yönetimi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Melemen, M. (2012). *Uluslararası Ticaret İşlemleri*. İstanbul: Türkmen Kitabevi
- Network Enterprise Europe. (2015). *Dış Ticarette Bankacılık İşlemleri ve Akreditif*. İstanbul: İstanbul Sanayi Odası Yayınları Yayın No:2015/11.
- Ortakarpuz, M. (2020). Küresel Ekonomide Özel Ekonomik Alanlar; Serbest Bölgeler ve Lojistik Köyler. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Özdemir, İ. (2011). *Dış Ticaret İşlemleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yayınları. No:85.

- Seyidoğlu, H. (2017). *Uluslararası İktisat Teori, Politika ve Uygulama*. İstanbul: Güzem Can Yayınları.
- Tomanbay, M. (2014). *Uluslararası Ticaret ve Finansmanı*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Yazım Kılavuzu. (2012). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. 27. Baskı.
- Yılmaz, M. (2018). *Dış Ticarete Giriş*. Ankara: Gazi Kitapevi.

SÜRELİ YAYINLAR

- Acar, S. ve Karakaş Gültekin, D. (2017). Dünyada ve Türkiye'de Serbest Bölgeler. *Marmara İktisat Dergisi*, 1(1), 21-35.
- Bakan, S. ve Gökmen, S. (2014). Serbest Bölgeler ve Dış Ticaret İlişkisi: Gaziantep Serbest Bölgesi Örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(51), 34-51.
- Bakkal, M., Bakkal, S. ve Kantar, G. (2017). Türkiye'de Serbest Bölgelerin Ekonomiye Etkileri ve AKP İktidarının Bu Olaya Bakışı. *Ekonomik, Toplumsal ve Siyasal Analiz Dergisi*, 2(10), 39-58.
- Büyükyılmaz, K. (1998). Serbest Bölge Uygulaması, Cep Serbest Bölgesi Kavramının Ortaya Çıkış Nedenleri ve Bavul Ticareti İlişkisi. *Maliye Bakanlığı, İstanbul Defterdarlığı, Vergi Denetmenleri Başkanlığı, Araştırma Raporu*, 92(5), 7-8.
- Caner, O. (2012). Incoterms 2010. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22-11.
- Çağlar, M. (2003). Geçmişten Günümüze Incoterms. *İstanbul Barosu Dergisi*, 77-4.
- Erdoğan, S. (1988). Serbest Bölgeler Dünyada ve Türkiye'de. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4(4), 337-359.
- Gümüş, E. (2007). Serbest Bölgelerde Vergi Uygulamalarının Değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 21(1), 47-60.
- Özkan, Ö. (2012). Incoterms 2010 ile Getirilen Yenilikler, *Akademik Bakış-Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 31, 1-15.
- Sevim, B. ve Binici, İ. (2020). Serbest Bölgelerde Uygulanan Teşviklerin Değerlendirilmesi: Kayseri Örneği. *Bartın Üniversitesi İİBF Dergisi*, 11(22), 557-582.

TEZLER

- Binici, İ. (2020). *Türkiye'de Serbest Bölgelere Uygulanan Teşvikler ve Teşviklerin Değerlendirilmesi: Kayseri Serbest Bölgesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Kayseri Üniversitesi, Kayseri.
- Ebiri, R. (2006). *Serbest Bölgelerin Ekonomiye Etkileri ve Türkiye Uygulamasının Mali Yönden İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Hafızoğlu, S. (2020). *2002-2018 Yılları Arasında Türkiye'de Seçilen İllerin Dış Ticaret Analizi*. Yüksek Lisans Tezi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.
- Kokoç, F. (2019). *Türk Serbest Bölgeleri etkinliğinin Veri Zarflama Analizi ve Stokastik Sınır Analizi ile Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kuyucu, A.S. (2009). *Incoterms (Uluslararası Ticari Terimler)*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi,

İstanbul.

- Özay, N. (2019). *Türkiye'de Dış Ticaret Kolaylıklarının Artırılması Bakımından Yetkilendirilmiş Ekonomik Operatör (Aeo) Sisteminin Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Şirinpınar, A. (2012). *Dış Ticarette Akreditif İşlemlerinde Operasyonel Risklerin Önlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul.
- Tezcan, D.N. (2019). *Serbest Bölgelerin ve Sınır Ticaretinin Türkiye Ekonomisindeki Yeri*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Ankara.
- Uslugil, A. (2013). *Serbest Bölge Uygulamalarının Ekonomik Performans Üzerine Etkileri: Mersin Serbest Bölgesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Uygun, S. (2011). *Ekonomik Krizlerin Türkiye'nin Dış Ticareti ve Rekabet Gücü Üzerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Yağcı, S.S. (2019). *Milletlerarası Ticaret Hukukunda Incoterms Kurallarının Yeri-Bu Kuralların Sözleşmenin İfa Yeri Kapsamında Dikkate Alınıp Alınamayacağı Sorunu*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Kaynakça apa 6 kurallarına göre hazırlanmıştır.

GENEL AĞ KAYNAKÇASI

- 100 Soruda Serbest Bölgeler. Ernst ve Young Türkiye. https://www.vergidegundem.com/files/100SorudaSerbestBolge.pdf Erişim Tarihi: 15.01.2021 Erişim Saati:18:00.
- 3218 Sayılı Serbest Bölgeler Kanunu. https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3218.pdf Erişim Tarihi: 25.01.2021 Erişim Saati: 16:30.
- Adak, M., (2020). *Dış Ticarete Giriş*. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Yayınları. http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/uluslararasitvlojistikyonetimi_ao/disticaretegiris.pdf Erişim Tarihi:10.01.2021-30.04.2021.
- Gökbulut, R.İ. (2020). Dış Ticaretin Finansmanı ve Teşviki, Dış Ticarette Teslim Şekilleri Ders Notu. Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi. http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/uluslararasitvlojistikyonetimi_ao/dtfvt.pdf Erişim Tarihi: 28.02.2021 Erişim Saati: 20:00.
- http://ggm.gtb.gov.tr/data/51e93abf487c8e3dc0903f51/g%C3%BCmr%C3%BCk%20beyannamesi%20kullanma%20talimat%C4%B1.htm Erişim Tarihi: 09.02.2021 Erişim Saati: 21:00.
- http://marmarateknokent.tubitak.gov.tr/ Erişim Tarihi:10.01.2021-30.04.2021.
- http://risk.gtb.gov.tr/data/5919b9ff1a79f56a642206ef/EFaturaKilavuzu.pdf Erişim Tarihi: 27.02.2021 Erişim Saati: 11:00.
- http://tayseb.com/tr Erişim Tarihi:10.01.2021-30.04.2021.
- http://www.asb.com.tr/ Erişim Tarihi:10.01.2021-30.04.2021.
- http://www.buseb.com/ Erişim Tarihi:10.01.2021-30.04.2021.

- http://www.gasbas.com.tr/ Erişim Tarihi:10.01.2021-30.04.2021.
- http://www.isbas.com.tr/ Erişim Tarihi:10.01.2021-30.04.2021.
- http://www.isbi.com.tr/ Erişim Tarihi:10.01.2021-30.04.2021.
- http://www.istemiparman.com.tr/dis-ticaret-politikasi-araclari/ Erişim Tarihi: 17.01.2021 Erişim Saati: 16:30.
- http://www.kto.org.tr/d/file/offset-uygulamalari.pdf Erişim Tarihi: 15.02.2021 Erişim Saati: 13:40.
- http://www.transbas.com/default_tr.asp Erişim Tarihi:10.01.2021-30.04.2021.
- https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dis-Ticaret-Istatistikleri-Kasim-2020-33859&dil=1 Erişim Tarihi: 07.01.2021 Erişim Saati: 9:30.
- https://desbas.com.tr/?page_id=299 Erişim Tarihi:10.01.2021-30.04.2021.
- https://ebelge.gib.gov.tr/dosyalar/IHRACAT_SORULARI_SSS_(06.02.2018).pdf Erişim Tarihi: 22.01.2021 Erişim Saati: 14:30.
- https://gumrukrehberi.gov.tr/ Erişim Tarihi:10.01.2021-30.04.2021.
- https://ticaret.gov.tr/ Erişim Tarihi:10.01.2021-30.04.2021.
- https://tim.org.tr/tr/ihracat Erişim Tarihi: 12.02.2021 Erişim Saati: 10:30.
- https://vergidosyasi.com/2020/08/18/gecici-ihracat/ Erişim Tarihi: 17.02.2021 Erişim Saati: 11:00.
- https://web.archive.org/web/20110803192956/http://www.tcmb.gov.tr/yeni/gen_sek/sozluk.htm#kurundegerkaybi Erişim Tarihi: 20.02.2021 Erişim Saati: 20:30.
- https://www.asbas.com.tr/ Erişim Tarihi:10.01.2021-30.04.2021.
- https://www.denser.com.tr/ Erişim Tarihi:10.01.2021-30.04.2021.
- https://www.esbas.com.tr/ Erişim Tarihi:10.01.2021-30.04.2021.
- https://www.gumruktv.com.tr/dis-ticaret-politikasinin-araclari#:~:text=1.Fiziki%20miktar%20ve%20de%C4%9Fer,Yurt%20i%C3%A7i%20katk%C4%B1%20zorunlulu%C4%9Fu%2C%2010 Erişim Tarihi: 18.01.2021 Erişim Saati: 9:00.
- https://www.iso.org.tr/sites/1/upload/files/dis-ticarette-bankacilik-islemleri-5369.pdf Erişim Tarihi: 24.02.2021 Erişim Saati: 20:00.
- https://www.izbas.net/anasayfa Erişim Tarihi:10.01.2021-30.04.2021. Erişim Saati: 21:00.
- https://www.izto.org.tr/tr Erişim Tarihi: 19.02.2021 Erişim Saati: 10:40.
- https://www.kayser.com.tr/tr Erişim Tarihi:10.01.2021-30.04.2021. Erişim Saati: 21:00
- https://www.kosbas.com.tr/ Erişim Tarihi:10.01.2021-30.04.2021. Erişim Saati: 21:00.
- https://www.mesbas.com.tr/ Erişim Tarihi:10.01.2021-30.04.2021. Erişim Saati: 21:00.

- https://www.oaib.org.tr/tr/default.html Erişim Tarihi:10.01.2021-30.04.2021. Erişim Saati: 21:00.
- https://www.sasbas.com/index.html Erişim Tarihi:10.01.2021-30.04.2021. Erişim Saati: 21:30.
- https://www.trademap.org/Index.aspx Erişim Tarihi: 21.02.2021 Erişim Saati: 21:30.
- https://www.utikad.org.tr/db/files/ebelgeitonurcanozyazici.pdf Erişim Tarihi: 28.01.2021 Erişim Saati: 17:00.
- https://www.wto.org/english/res_e/res_e.htm Erişim Tarihi: 21.02.2021 Erişim Saati: 21:00.
- ICC Türkiye Millî Komitesi-Incoterms® 2020. https://tobb.org.tr/BilgiErisimMudurlugu/Kampanyalar/incoterms/001/hakkinda.html Erişim Tarihi: 22.02.2021 Erişim Saati: 21:30.
- ICC Uluslararası Ticaret Odası-Incoterms® kuralları nelerdir? https://iccwbo.org/resources-for-business/incoterms-rules/incoterms-2020/ Erişim Tarihi: 22.02.2021 Erişim Saati: 20:30.
- İthalat İhracat Bilgi Platformu-Incoterms 2010. https://www.ihracat.co/p/incoterms.html Erişim Tarihi: 22.02.2021 Erişim Saati: 21:00.
- Türk Dil Kurumu. (2020). Genel Türkçe Sözlük. https://sozluk.gov.tr/ Erişim Tarihi: 10.01.2021-30.04.2021.
- https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/12/20201231M3-1. pdf Erişim Tarihi: 10.01.2021-30.04.2021.

DİĞER KAYNAKLAR

- 3065 Sayılı Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu.
- 4458 sayılı Gümrük Kanunu
- 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu.
- 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). Muhasebe ve Finansman Alanı. Çerçeve Öğretim Programı.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). Muhasebe ve Finansman Alanı. Dış Ticarete Giriş Ders Bilgi Formu.
- Uluslararası Teslim Şekilleri- Incoterms® 2010 (2010). ICC (Uluslararası Ticaret Odası). ICC-Yayın No:715.
- Uluslararası Teslim Şekilleri- Incoterms® 2020(2020). ICC (Uluslararası Ticaret Odası). ICC-Yayın No:723.
- 98/05 sayılı Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğü Genelgesi.
- 06.06.2006 tarih ve 26190 sayılı Resmî Gazete İhracat Yönetmeliği
- 03.01.2019 tarih ve 40177292 sayılı Serbest Bölgeler Bilgi Sistemi (SEBİS) Genelge.

GÖRSEL KAYNAKÇASI

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=10069

CEVAP ANAHTARI

1. ÖĞRENME BİRİMİ

1. Y	6. dış ticaret	11. D	16. B
2. D	7. ihracatı-ithalatı	12. D	17. A
3. D	8. ithal ikameci politikalar	13. B	
4. Y	9. ürün dönemleri teorisi	14. C	
5. D	10. gümrük tarifesi	15. C	

2. ÖĞRENME BİRİMİ

1. Y	6. ithalat faturası	11. B	16. A
2. Y	7. gümrük beyannamesi	12. E	17. E
3. D	8. menşe şahadetnamesi	13. D	
4. Y	9. FIATA taşıma belgeleri	14. B	
5. D	10. flotan	15. C	

3. ÖĞRENME BİRİMİ

1. Y	6. gümrük resmi ödenmiş olarak teslim-DDP	11. A	16. C
2. D	7. belirtilen yerde boşaltılmış olarak teslim-DPU	12. E	17. D
3. Y	8. gemide masrafsız teslim-FOB	13. D	
4. D	9. gemi doğrultusunda masrafsız teslim-FAS	14. C	
5. D	10. masraflar ve navlun dâhil teslim-CFR	15. D	

4. ÖĞRENME BİRİMİ

1. Y	6. güven	11. C	16. B
2. D	7. ihtiyatlı	12. A	17. C
3. D	8. mal mukabili ödeme	13. B	
4. Y	9. offset	14. D	
5. Y	10. banka ödeme yükümlülüğü	15. B	

5. ÖĞRENME BİRİMİ

1. Y	6. ihracat	11. C	16. A
2. D	7. nakliye ve gümrük riski	12. B	17. E
3. Y	8. lehtar	13. A	
4. D	9. transit ticaret	14. E	
5. D	10. bedelsiz	15. B	

6. ÖĞRENME BİRİMİ

1. D	6. ithalat	11. C	16. A
2. Y	7. bedelsiz	12. B	17. E
3. D	8. amir	13. E	
4. D	9. ticari	14. B	
5. Y	10. damga vergisi	15. D	

7. ÖĞRENME BİRİMİ

1. D	6. 1930/İstanbul Ticaret Odası	11. A	16. B
2. D	7. dış ekonomik ilişkiler kurulu	12. B	17. D
3. Y	8. 20 Nisan 1990	13. A	
4. Y	9. gümrük tarifeleri ve ticaret genel anlaşması	14. D	
5. D	10. ihracatçı birlikleri	15. E	

8. ÖĞRENME BİRİMİ

1. D	6. blok tren taşımacılığı	11. E	16. D
2. Y	7. sipariş işleme	12. C	17. E
3. D	8. FCR (Forwarders Certificate of Receipt)	13. B	
4. D	9. parsiyel (groupage) araç taşımaları	14. B	
5. Y	10. lojistik	15. D	

9. ÖĞRENME BİRİMİ

1. D	6. gümrük	11. B	16. D
2. Y	7. faaliyet	12. C	17. C
3. Y	8. dışında	13. B	
4. D	9. üretim	14. C	
5. Y	10. muafiyet	15. E	